A KÖRMENDI BATTHYÁNY-LEVÉLTÁR REFORMÁCIÓRA VONATKOZÓ OKLEVELEI

I.

1527-1625

Iványi Béla anyaggyűjtése

SZEGED
1990

A körmendi Batthyány-levéltár reformációra vonatkozó oklevelei I.

ADATTÁR XVI-XVIII. SZÁZADI SZELLEMI MOZGALMAINK TÖRTÉNETÉHEZ

29/1.

Szerkeszti
KESERŰ BÁLINT

Kiadja a József Attila Tudományegyetem

A KÖRMENDI BATTHYÁNY-LEVÉLTÁR REFORMÁCIÓRA VONATKOZÓ OKLEVELEI

I.

1527-1625

Iványi Béla anyaggyűjtése

Az előszót írta

MÁLYUSZ ELEMÉR

Sajtó alá rendezte
SZILASI LÁSZLÓ

SZEGED
1990

Készült a József Attila Tudományegyetem
I sz. Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén

Munkatársak
BEKE ÉVA, MOLNÁR KLÁRA

Lektor
PIRNÁT ANTAL

Technikai szerkesztés
SCRIPTUM KFT.

ISBN 963 481 802 1
HU ISSN 0230-8495

ELŐSZÓ

A Batthyány család körmendi levéltárának alább következő iratait Iványi Béla a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kérésére gyűjtötte össze. A felhívás azért fordult feléje, mert közismert volt, hogy szenvedélyes vágy fűti, hogy a magyar történelem minél több írásos emlékét napfényre hozza és közkinccsé tegye. A szakemberek jól tudták, mily széles körű az érdeklődése, sokan emlékezhettek arra, hogy mily felvilágosítást köszönhetnek segítő szándékának s azért is csodáltuk, hogy a körmendi levéltárnak az egyes iratcsoportokról szóló ismertetéseit a saját költségén nyomatja ki. A Társaság eleve biztosra vehette tehát, hogy nem fog visszautasításra találni kérésével s reményében nem is csalódott. A munkát, amelynek elvégzésére 1940 december végén hangzott el a felszólítás, Iványi szívvel-lélekkel vállalta. Helyeselte, hogy a magyarországi protestantizmus XVI—XVII. századi történetének írásos emlékei oly módon kerüljenek kiadásra, hogy abból a magyar történettudományra a legtöbb előny származzék.

A Társaságnak 1902 óta volt már évkönyv-sorozata, amely alkalmas lehetett az összegyűjtött szövegek közzétételére. Címe Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár, célja pedig az volt, hogy az egyházi levéltárakban nem kellő gonddal őrzött, elkallódó iratokat, ha azok történeti forrásértékűek, segítsen megmenteni. A vállalkozásra ez a jószándék volt a jellemző. Az évkönyvek egymást követő szerkesztői nem voltak szakképzett történészek, nem egyszer arról is megfeledkeztek, hogy feltüntessék, hol bukkantak a kiadott iratra, eredeti vagy másolat-e az s az utóbbi esetben melyik évből való. A sorozat a tizedik számmal 1911-ben véget ért. Hosszabb szünet után Zsinka Ferenc, akkor a Széchenyi Könyvtár levéltári osztályának vezetője, egyszersmind a Portestáns Szemle szerkesztője, 1927-ben reorganizálta. Szerencsésen kapcsolta össze levéltári rendező munkáját történetkutatói érdeklődésével. A „múzeumi levéltári törzsanyagnak" nevezett gyűjtemény áttekinthetetlen irathalom volt, amelybe az ajándékul kapott vagy pénzért vásárolt egyes iratok kerültek. Mindegyik más és más jellegű és proveniniciájú, évtizedekkel, esetleg évszázadokkal elválasztva egymástól, az ország más és más szögletéből. A szigorú időrend jelentette az egyetlen kapcsolatot közöttük. Mivel a rendezés kiinduló pontja az irat tartalmának megállapítása kellett hogy legyen, Zsinkának külön munka nélkül azt is el kellett döntenie, hogy a kezébe vett iratnak van-e egyáltalán egyháztörténeti vonatkozása és ha igen, megérdemli-e a nyomdafestéket.

Kezdeményezése példamutató, kiadói elveinek követése parancsoló kötelességgé lett. Amidőn három Adattár-kötet megjelenése után 1930-ban váratlanul elhunyt s abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy a szerkesztőségben utódjává lettem, magam is igyekeztem nyomdokaiba lépni. Helyzetemet megkönnyítette, hogy Klebelsberg Kuno, az első világháború alatt a Magyar Történelmi Társulat elnöke lelkesítő biztatásának eredményéül, voltak szakképzett, levéltári kutatásban jártas történészek, ők a felkínált munka elvégzését szívesen vállalták. Vonzotta őket, hogy paleográfiai ismereteik segítségével játszva urrá lehetnek azokon az akadályokon, amelyek miatt

mások mozdulni sem tudnak. Minden újabb előkerült szöveg kibetűzése növelte nyelvi megértő készségüket, a ritkán előforduló fordulatok pedig — így érezték — a felismerés, olykor valósággal a felfedezés varázsával jutalmazta őket. A szövegek mögött emberek elevenedtek meg előttük s az ismételten előtűnők egyéniségekké lettek. A fontos az volt, hogy a megismerésre ajánlott levéltári egység, mint mondani szokták: a fond tartalmi vonatkozásban megérje a vele való foglalkozást, oly ismereteket nyújtson, amelyek megérdemlik, hogy az utókor számon tartsa őket, a nyomdába szánt kézirat összeállítása pedig oly gondos munka mellett tegyen bizonyságot, amely első belelapozásra figyelmezteti az olvasót, mily könnyűvé tette számára a megértést a kiadvány sajtó alá rendezője.

Az első nagyobb levéltári egyésg, amelyre legelőször sor került, az Országos Levéltárban őrzött Thurzó levéltár volt, a történész pedig, aki vállalkozott átvizsgálására, a bécsi Collegium Hungaricumból hazatérő Ila Bálint levéltáros. Korán elhunyt kollégám munkáját, ezt a 300 nyomtatott oldalnál terjedelmesebb kiadványt, az Adattár 1934-ben megjelent 15. évfolyamát, nem kell ismertetnem. Értékelését elvégezte helyettem a pannonhalmi monostor tudós professzora Dr. Vanyó Tihamér a Századok 1936. évfolyamában (81—85.) közölt tárgyilagos bírálatával.

Iványi Béla rendkívül gondosan, valamennyi XVI—XVII. századi levelet átolvasva válogatta össze a körmendi protestáns vonatkozású iratokat s még azokat az egyes mondatokat is kijegyezte, amelyek egy-egy hosszú levélben ilyen jellegűeknek voltak megállapíthatók. 1943. január 25. és február 2. között összeolvastuk másolatait, kézirata nyomdába adásával azonban Iványi kívánságára vártunk, amíg pontos áttekintése nem lesz a misszilisek teljes anyagáról. Az időből így ki is fogytunk. A nyomda, amely a Társaságnak hagyományosan dolgozni szokott, papírhiány miatt 1944-ben már nem vállalta a munkát. Az Egyetemi Nyomda állott helyette sorompóba. „Papírja, még pedig igen jó minőségű, van, — referáltak 1944. április 19-én — szépen és jól dolgozik, a latin és régies helyesírású magyar szavak kiszedését is vállalja. Bár az egységár magas, az ajánlat mégis kedvező." A hasábkorrektúra legelső részlevonatát a nyomda 1944. szeptember 20. expediálta. Ha tehát kevés remény is volt arra, hogy az ostrom alá vett városban megjelenhet egy történeti forráskiadvány, a munka tovább folyt. A kiszedett szövegeket sem érte károsodás. A Társaság működését a nevében intézkedők megszüntették.

Mályusz Elemér

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ V
TARTALOMJEGYZÉK VII
DOKUMENTUMOK
1. Fráter Antal – Batthyány Ferenc
1527. július 31. Kassa 3
2. Fráter Antal – Oláh Miklós
1530. január 31. Varasd 3
3. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1534. július 31. Garignicza 4
4. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1537. január 4. Garignicza 6
5. Gergely presbiter – Batthyány Kristóf
1538. április 22. Greben 7
6. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1538. június 29. Garignicza 7
7. Batthyány Ferencné – Batthyány Kristóf
1538. július 7. Németújvár 8
8. Pomagaics Mihály – Batthány Kristóf
1538. november 7. Garignicza 9
9. Batthyány Ferenc – Batthyány Kristóf
1539. május 8. Dombró 10
10. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1540. június 14. Németújvár 10
11. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1541. július 9. Németújvár 11
12. Batthyány Ferenc – Pomagaics Mihály
1542. augusztus 15. Németújvár 12
13. Batthyány Ferenc – Batthyány Kristóf
1543. április 29. Németújvár 13
14. Szent-Iványi Mihály, Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1544. október 14. Németújvár 13
15. Perényi Mihály – Batthyány Kristóf
1545. június 6. Worms 13
16. Miklós presbiter – Batthyány Kristóf
1545. június 21. Zelnicze 14
17. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1545. szeptember 7. Németújvár 14

18. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1545. október 13. Németújvár 15
19. János presbiter – Batthyány Kristóf
1546. április 8. Varasd 16
20. Batthyány Ferenc – Tamás plébános
1546. július 4. Németújvár 16
21. Batthyány Ferenc – István presbiter
1549. december 24. Németújvár 17
22. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1550. január 5. Németújvár 18
23. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1550. augusztus 6. Németújvár 19
24. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1550. szeptember 17. Torony 20
25. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1550. december 13. Németújvár 21
26. Nemcsics Gábor – Batthyány Kristóf
Év nélkül (1550–1560 körül) 22
27. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1551. január 9. Németújvár 23
28. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1551. február 5. Németújvár 24
29. Szondi Pál – Batthyány Kristóf
1551. február 24. Zágráb 25
30. Szondi Pál – Miklós plébános
1551. február 24. Zágráb 26
31. Pomagaics Mihály – Batthyány Kristóf
1551. április 7. Németújvár 27
32. Batthyány Ferenc – Balázs presbiter
1551. július 15. Németújvár 28
33. Szondi Pál – Batthyány Kristóf
1551. július 20. Zágráb 29
34. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
Dátum nélkül 30
35. Martinus Toroniensis – Batthyány Kristóf
1551. szeptember 17. Torony 30
36. Szegedi Máté – Batthyány Kristóf
1552. március 31. Kálmáncse 31
37. Varasdi János – Batthyány Kristóf
1552. október 17. Varasd 31
38. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1552. október 20. Varasd 32
39. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1552. október 30. Varasd 32
40. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1552. november 4. Varasd 33

41. Péter prédikátor – Batthyány Kristóf
1552. december 23. Varasd 33
42. Maikóczi György – Batthyány Kristóf
1553. április 10. Nagyida 34
43. Kelemen presbiter – Batthyány Kristóf
1554. február 21. Alsólindva 34
44. Batthyány Kristóf – Anna apácához
1554. április 18. Torony 35
45. Fráter Zrínyi Péter – Batthyány Kristóf
1554. április 20. Varasd 36
46. Batthyány Ferenc – Batthyány Kristóf
1554. szeptember 16. Németújvár 36
47. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1554. szeptember 18. Trakostyán 36
48. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1554. szeptember 27. Vinicza 37
49. Fráter Imre – Batthyány Kristóf
1554. november 6. Bécs 37
50. I. Ferdinánd – Batthyány Kristóf
1554. november 6. Bécs 38
51. Batthyány Ferenc – Batthyány Kristóf
1554. december 17. Németújvár 38
52. Batthyány Ferenc – Faddi Bálint
1555. január 14. Németújvár 39
53. Batthyány Boldizsár – Batthyány Kristóf
1555. január 16. Németújvár 40
54. Erdős Mihály – Batthyány Kristóf
1555. május 27. Remetincz 40
55. Corvinus Illés – Batthyány Boldizsár
1557. október 17. Bécs 40
56. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1558. szeptember 27. Varasd 41
57. Péter hitszónok – Batthyány Kristóf
1558. június 13. Varasd 41
58. János presbiter – Batthyány Kristóf
1558. október 10. Mihócz 42
59. Batthyány Ferenc – Brazovics János
1559. szeptember 4. Németújvár 42
60. Fráter Lukács, Péter prédikátor – Batthyány Kristóf
1559. szeptember 13. Varasd 44
61. Batthyány Boldizsár – Batthyány Kristóf
1560. március 28. Amboise 45
62. Fráter Zrínyi Péter – Batthyány Kristóf
1562. október 1. Varasd 45
63. Leporinus István – Batthyány Kristóf
1562. október 20. Varasd 46

64. Fráter Zrínyi Péter – Batthyány Kristóf
1562. október 21. Varasd 47
65. Leporinus István – Batthyány Kristóf
1562. november 24. Varasd 48
66. Péter hitszónok – Batthyány Kristóf
1563. január 7. Varasd 49
67. Razinius János – Batthyány Kristóf
1563. február 20. Szoboticza 50
68. Leporinus István – Batthyány Kristóf
1563. június 25. Vinnicze 50
69. Gregorjánczi Pál – Batthyány Kristóf
1563. július 31. Németújvár 51
70. Péter hitszónok – Batthyány Kristóf
1564. július 9. Varasd 52
71. Batthyány Ferenc – Somlyai Simon
1564. december 6. Németújvár 52
72. Batthyány Boldizsár – Batthyány Kristóf
1566. április 14. Németújvár 53
73. Batthyány Boldizsár – Batthyány Kristóf
1566. május 19. Németújvár 54
74. Batthyány I. Ferenc – Batthyány Kristóf
1566. május 30. Németújvár 54
75. Varasdi János – Batthyány Kristóf
1566. november 19. Szomszédvára 54
76. Péter hitszónok – Batthyány Kristóf
1567. január 17. Varasd 55
77. Fráter Zrínyi Péter – Batthyány Kristóf
1567. június 18. Varasd 55
78. Jurisics Miklós – Batthyány Boldizsár
1569. május 5. Kőszeg 56
79. Tövisi Imre – Székely Lukács
1569. szeptember 11. Szakolcza 57
80. Schoberus Péter – Batthyány Boldizsár
1569. október 16. Szalónak 57
81. Gerengel Simon, Pharerus Gergely – Batthyány Boldizsár
1569. november 3. Sopron 59
82. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
1569. november 10. Varasd 60
83. Fráter Péter – Batthyány Kristóf
Év nélkül (1569–1570) 61
84. Pharerus Gergely – Batthyány Boldizsár
1569. december 19. Sopron 61
85. Gallus Miklós és mások – Cröllius Lénárd
1570. január 19. Regensburg 62
86. Gerengel Simon, Pharerus Gergely – Batthyány Boldizsár
1570. február 4. Sopron 64

87. Pekher Vince – Batthyány Boldizsár
1570. február 24. Burgau 65
88. Zrínyi György – Batthyány Boldizsár
1570. június 10. Csáktornya 65
89. Zrínyi György – Batthyány Boldizsár
1570. június 15. Csáktornya 66
90. Báthay István – Batthyány Boldizsár
1570. december 21. Veszprém 66
91. Achazy András – Batthyány Boldizsár
1571. január 30. Szalónak 67
92. Herberstein Felicián – Batthyány Boldizsár
1571. március 12. Grác 68
93. Warga Borbas – Batthyány Boldizsár
1571. szeptember 21. Mosony 69
94. Schrimpfius Kristóf – Batthyány Boldizsár
1572. augusztus 21. Rohoncz 69
95. Corvinus Illés – Batthyány Boldizsár
1573. április 25. Bécs 69
96. Herberstein Felicián – Batthyány Boldizsár
1573. augusztus 24. 70
97. Listius János – Batthyány Boldizsár
1574. május 24. Bécs 70
98. Corvinus Illés – Batthyány Boldizsár
1574. május 24. Bécs 71
99. Resch András – özv. Batthyány I. Ferencné, Swetkovics Katalin
1574. június 13. Hidegkút 71
100. Rheticus György – Kral Lénárd
1574. augusztus 7. Rohoncz 72
101. Neuber Jakab – Batthyány Boldizsár
1574. augusztus 31. Szalónak 73
102. Rheticus György – Miklós prédikátor
(1574–1575 k.) június 8. Rohoncz 73
103. Rheticus György – Batthyány Boldizsár
(1574–1575 k.) október 24. Rohoncz 74
104. Rheticus György – Batthyány Boldizsár
(1574–1575 k.) 75
105. Listius János – Batthyány Boldizsár
1575. május 8. Prága 75
106. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1575. május 24. Sopron 76
107. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1575. május 29. Sopron 77
108. Corvinus Illés – Batthyány Boldizsár
1575. július 14. Bécs 78
109. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1575. október 2. Sopron 78

110. Corvinus Illés – Batthyány Boldizsár
1575. október 9. Bécs 79
111. Pistalocius Miklós – Batthyány Boldizsár
1575. december 12. Bécs 79
112. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1575. október 25. Sopron 79
113. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1576. január 29. Sopron 80
114. Dragonus Gáspár – Batthyány Boldizsár
1576. február 25. Szentkút 81
115. Bejthe István – Batthyány Boldizsár
1576. október 12. Németújvár 82
116. A németújvári kiadási számadáskönyv kivonata
1578. január 1. – 1579. január 14. 83
117. Skaricza Máté – Batthyány Boldizsár
1580–1590 k. 84
118. Lenus Musaeus M. Jónás – Batthyány Boldizsár
1581. október 25. Sopron 85
119. A stájer rendek – Batthyány Boldizsár
1582. október 12. Grác 86
120. A wittenbergi egyetem – Batthyány Boldizsár
1584. február 27. Wittenberg 87
121. Homelius János – Batthyány Boldizsár
1586. február 15. Pettau 87
122. Batthyány Boldizsár – Kis Mihály
1587. január 29. Szalónak 88
123. Homelius János – Batthyány Boldizsár
1587. szeptember 4. Marburg 88
124. Florenius Pál – Batthyány Boldizsár
1588. december 11. Bécs 88
125. Widman Bertalan prédikátor bizonyságlevele Cleeberger Márton és Anna házasságkötéséről
1589. május 20. Samobor 89
126. Florenius Pál – Batthyány Boldizsár
1589. május 31. Bécs 90
127. Florenius Pál – Batthyány Boldizsár
1589. július 4. Bécs 91
128. Florenius Pál – Batthyány Boldizsár
1589. július 12. Bécs 92
129. Szentmiklósi Pongrácz Mihály tanúvallatást folytat Batiz Mihály prédikátor ügyében.
1589. július 11. Németlipcse 92
130. M. Mattheus Meckhardus Augustanus – Márton németújvári tüzér
1590. március 10. 102

131. Lobkowitzi Poppel László, Salm Magdolna, Rimaszécsi Szécsy Tamás, Czimerman Vilmos megegyezése a hamis dogmák ellen az ágostai hitvallás hírdetésére
1591. január 22. Dobra 103
132. Hauser János – Péter sáfárhoz
1593. március 10. Nusla 104
133. Tandariásch György – Lobkowitz-Poppel Éva
1593. március 20. Söllawitz 105
134. Chnessich Miklós – Zrínyi Dorottya
1593. május 4. 106
135. Gyarmati Márton – Salm Magdolna
1593. július 3. Dobra 107
136. Számadáskivonat
1594. január 1–13. 107
137. Volmarius Márk – Schindel Lénárd
1594. október 9. Szalónak 108
138. Reb Lénárd – id. Poppel László
1598. január 12. Szentmárton 108
139. Bejthe István három prédikációja
XVI. század második fele 110
140. Rudolf király – Batthyány II. Ferenc
1600. április 1. Pilsna 118
141. Ismeretlen
1601. február 22. után 118
142. Bejthe István – Syndli Lénárd
1601. szeptember 16. Németújvár 119
143. Bejthe István – Syndli Lénárd
1601. november 1. Németújvár 120
144. A stájer rendek – Batthyány Ferenc
1604. március 6. Grác 120
145. VIII. Kelemen – Forgách Zsigmond
1604. október 14. Tusculum 121
146. Mátyás főherceg – Batthyány Ferenc
1605. február 5. Bécs 122
147. Velikai Gáspár – Batthyány Ferenc
1605. június 12. Körmend 123
148. Patai István – Batthyány Ferenc
1605. május 21. Szalónak 124
149. Patai István – Batthyány Ferenc
1605. június 20. Szalónak 125
150. Rédei Ferenc – Batthyány Ferenc
1605. július 30. Érsekújvár 125
151. Illésházy István – Csallóköziek
1605. augusztus 24. Nagyszombat 126
152. Illésházy István – Batthyány Ferenc
1606. február 12. Bécs 127

153. Batthyány Ferenc – Sindl Lénárd
1606. október 19. Németújvár 127
154. Salm Magdolna – Batthyány Ferenc
1607. február 11. Radkersburg 127
155. Körmend – Batthyány Ferenc
1607. november 4. Körmend 128
156. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1608. március 27. Körmend 129
157. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1608. június 13. Körmend 129
158. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1608. július 23. Németújvár 130
159. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1608. október 6. Körmend 131
160. Keserű István – Batthyány Ferenc
1608. november 1. Pozsony 132
161. Somogyi András – Batthyány Ferenc
1609. január 13. Körmend 132
162. A körmendi seregek – Batthyány Ferenc
1609. január 15. Körmend 133
163. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. január 23. Németújvár 134
164. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. február 21. Németújvár 134
165. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. március 7. Németújvár 135
166. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. március 25. Németújvár 136
167. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. június 14. Németújvár 137
168. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. június 25. Németújvár 137
169. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1609. június 30. Körmend 138
170. Gabona járandóságok
1609. szeptember 10. 139
171. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1609. október 21. Németújvár 139
172. Somogyi András – Batthyány Ferenc
1610. január 26. Körmend 140
173. Marusics Mátyás számadáskivonata
1610. április 3. 140
174. János deák – Batthyány Ferenc
1610. június 12. Németújvár 140
175. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. április 13. Németújvár 141

176. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. június 30. Németújvár 141
177. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. szeptember 10. Németújvár 142
178. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. szeptember 10. Németújvár 143
179. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. szeptember 12. Németújvár 144
180. Somogyi András – Batthyány Ferenc
1610. szeptember 27. Körmend 144
181. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. szeptember 26. Németújvár 145
182. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1610. október 11. Németújvár 145
183. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1610. október 23. Körmend 146
184. Somogyi András – Batthyány Ferenc
1610. november 10. Körmend 147
185. Boros Bálint – Batthyány Ferenc
1610. december 22. Németújvár 147
186. Gabona-konvenció kivonata
1610–1620 k. 147
187. Somogyi András – Batthyány Ferenc
1611. február 3. Körmend 148
188. Bejthe Imre, Somogy András – Batthyány Ferenc
1611. február 24. Körmend 148
189. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1611. július 31. Körmend 150
190. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1611. augusztus 25. Németújvár 151
191. Keserű István – Batthyány Ferenc
1611. augusztus 26. Hassika 152
192. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1611. szeptember 8. Németújvár 153
193. Bálint tiszttartó – Batthyány Ferenc
1611. november 13. Németújvár 153
194. Bejthe István – Batthyány Ferenc
1612. január 18. Németújvár 154
195. Patai István – Batthyány Ferenc
1612. május 5. Szalónak 154
196. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 155
197. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 156
198. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 157

199. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 157
200. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 157
201. Bejthe István – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1612 előtt) 158
202. Bejthe István versei Batthyány Ferenc és Lobkowitz-Poppel Éva esküvőjére, gyermekeik születésére.
Év nélkül (1612 előtt) 158
203. Hollósi János és Hollósi Miklós – Gazdag György és Babos Kálmán
1612. október 11. Hollóshidas 159
204. Hettler János – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Évához
1612. december 30. Szentmárton 160
205. Bejthe Imre conventiójának bejegyzése
1612–1613. 161
206. Nádasdi Pál – Nádasdi Tamás és Kisfaludi Balázs
1613. augusztus 30. Sárvár 162
207. Körmendi lovas- és gyalogsereg – Batthyány Ferenc
1613. november 25. Körmend 163
208. Gazdagh György – Jobbágy János
1614. február 28. Monyorókerék 164
209. Batthyány Ferenc – János rohonczi prédikátornak
1614. március 14. Szalónak 164
210. A lövői gyűlés – Kisfaludi Balázs
1614. június 26. A lövői gyűlésen 164
211. A lövői gyűlés – Kisfaludi Balázs
1614. június 26. A lövői gyűlésen 165
212. Komárom – Batthyány Ferenc
1614. július 3. Komárom 166
213. Szerdahelyi Mihály – Apponyi Pál
1614. június 18. Nyitra 167
214. Csepregi gyűlés – Kisfaludi Balázs
1614. november 5. Csepreg 174
215. Följegyzés terményjárandóságról
1614. november 15. 174
216. Bejthe Imre – Batthyányné Lobkovitz Poppel Évához
1614. november 21. Németújvár 175
217. Böjthe István – Batthyány Ferenc
1614. december 6. Németújvár 175
218. Marusics Mátyás – Batthyány Ferenc
1614. december 6. Németújvár 176
219. Náprágyi Demeter – Batthyány Ferenc
1614. december 15. Rákos 176
220. Alsólindvai Péter – Batthyány Ferenc
1614. december 19. Körmend 178

221. Forgách Zsigmond – Az esztergomi káptalan
1615. február 4. Csepen 179
222. Alsólindvai Péter – Batthyány Ferenc
1615. március 9. Körmend 179
223. Böjte István – Batthyány Ferenc
1615. március 21. 180
224. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1615. március 30. Németújvár 181
225. Az esztergomi káptalan tanúkihallgatása
1615. március 31. 182
226. Alsólindvai Páter – Batthyány Ferenc
1615. május 14. Körmend 192
227. Böjte István – Batthyány Ferenc
1615. június 28. Németújvár 193
228. Keserű István – Batthyány Ferenc
1615. szeptember 24. Hassika 194
229. Patai István – Batthyány Ferenc
1615. június 29. Veszprém 194
230. Alsólindvai Péter – Batthyány Ferenc
1615. szeptember 23. Körmend 195
231. Nyitrai népszavazás a hit dolgában
1615. szeptember 23. Nyitra 196
232. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1615. október 22. Németújvár 199
233. Thurzó György – Batthyány Ferenc
1616. január 2. Bittse 201
234. Jegyzék István prédikátor javairól
1616. január 11. 203
235. Instrukció
1616. március 1. 204
236. Keserű István – Batthyány Ferenc
1616. március 18. Hassika 205
237. Thurzó György – Batthyány Ferenc
1616. június 11. Bittse 206
238. Patai István – Batthyány Ferenc
1616. április 4. Veszprém 206
239. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1616. július 14. Németújvár 207
240. Lobkowitzi Poppel Sabina – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1617. február 10. Prága 208
241. Bagodi Farkas – Blaskovits István
1617. február 25. 209
242. Hettler János – Batthyány Ferencné Lobkovitz Poppel Éva
1617. május 11. Dobra 209
243. Hettler János – Poppel Éva
1617. június 12. Szentmárton 209

244. Nyéki Veres Mátyás – Batthyány Ferenc
1617. június 15. Bő 210
245. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1617. július 10. Németújvár 212
246. Szécsi Miklós – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1617. szeptember 1. Kőszeg 212
247. Hettler János – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1617. október 19. Szentmárton 213
248. Wietor Márton – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1617. október 30. Dobra 216
249. Wietor Márton – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1617. november 9. Dobra 217
250. Nyéki Veres Mátyás – Batthyány Ferenc
1617. december 5. Bő 217
251. Németújvári, rohonczi és szalónaki tractus egyházlátogatási jegyzőkönyve
1618. január 1. 219
252. Sankó Gáspár kötelezvénye
1618. június 19. Németújvár 228
253. Sali Benedek kötelezvénye
1618. augusztus 17. 228
253. Borouyt János – Batthyány Ferenc
1618. szeptember 11. Komárom 228
255. Sallér György – Batthyány Ferenc
1618. szeptember 14. Dobra 228
256. Alsó- és Felsőausztriai evangelikus rendek – Sopron vm.
1619. május 18. Bécs 229
257. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1619. június 11. Németújvár 230
258. Böjthe István – Batthyány Ferenc
1619. szeptember 27. Németújvár 231
259. Batthyány Ferenc – Lobkowitzi Poppel Éva
1619. augusztus 3. Pozsony 231
260. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1619. december 13. Németújvár 232
261. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1620. január 12. Németújvár 233
262. Méremiek
1620. április 21. Mehrem 234
263. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1620. április 22. 235
264. Ursinus Éliás – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1620. május 10. Bécs 238
265. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1620. július 2. Németújvár 242

266. Thurzó Imre – Batthyány Ferenc
1620. augusztus 26. Besztercebánya 242
267. Szepsy János – Batthyány Ferenc
1620. október 25. Pozsony 243
268. Büky János – Batthyány Ferenc
1620. október 26. Rohoncz 244
269. Telekesi Török János – Batthyány Ferenc
1621. január 9. Szombathely 244
270. Forgács Zsigmond – Batthyány Ferenc
1621. február 22. Hainburg 245
271. Tömörkény István – Lengyel Boldizsár
1621. március 25. Pápa 246
272. Bethlen Gábor – Batthyány Ferenc
1621. június 10. Kassa 246
273. Haniki Sárközi Gáspár – Batthyány Ferenc
1621. június 22. Bogdán 247
274. Patai István – Batthyány Ferenc
1621. július 20. Pápa 247
275. Vida János – Batthyány Ferenc
1621. október 2. Rohoncz 248
276. Jobbágy János – Batthyány Ferenc
1621. október 12. Szalónak 248
277. Solms Szabina – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1621. november Bécs 248
278. Bethlen Gábor – Pápai helyőrség
1621. december 3. Magyar Bród 249
279. Lengyel Boldizsár – Batthyány Ferenc
1622. január 2. Pápa 249
280. Keserű István – Batthyány Ferenc
1622. május 2. Hassika 249
281. Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva – Marusics Mátyás
1622. augusztus 4. Szalónak 250
282. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1622. augusztus 22. Németújvár 250
283. Hidasi András – Batthyány Ferenc
1622. szeptember 18. Körmend 251
284. Judex M. – Batthyány Ferenc
1622. november 3. Bécs 251
285. Károl Benedek – Batthyány Ferenc
1622. november 10. Csákány 252
286. Szilágyi István – Batthyány Ferenc
1622. november 15. Németújvár, a zsinatból 253
287. Veszprémi lovas- és gyalogsereg – Batthyányi Ferenc
1623. március 25. Veszprém 255
288. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. április 4. 255

289. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. április 22. Németújvár 257
290. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. április 30. 257
291. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. május 4. Németújvár 258
292. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. május 7. Németújvár 259
293. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1623. május 9. Pápa 260
294. Patai István – Batthyány Ferenc
1623. május 26. Miske 262
295. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. május 29. Németújvár 263
296. Csákányiak – Batthyány Ferenc
1623. június 2. Csákány 264
297. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. augusztus 8. Németújvár 265
298. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. augusztus 20. Németújvár 266
299. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. szeptember 4. Németújvár 267
300. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1623. szeptember 7. Söpte 269
301. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. szeptember 13. Németújvár 269
302. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. szeptember 23. Németújvár 271
303. Patai István – Batthyány Ferenc
1623. október 26. Pápa 272
304. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. november 6. Németújvár 272
305. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
1623. december 7. Németújvár 273
306. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 274
307. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624. előtt) 275
308. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 276
309. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 277
310. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 278
311. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 278

312. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 279
313. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 280
314. Batthyány Imre – Lobkowitzi Poppel Éva
Év nélkül (1624 előtt) 283
315. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 283
316. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 284
317. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 284
318. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 285
319. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 286
320. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 286
321. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 287
322. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 288
323. Bejthe Imre, Patai István, Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 289
324. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 291
325. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 292
326. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 293
327. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 294
328. Bejthe Imre és Falusy Boldizsár – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 295
329. Bejthe Imre – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1624 előtt) 295
330. Bejthe Imre feljegyzései
Év nélkül (1624 előtt) 296
331. Az őrségi prédikátor panaszai
Év nélkül 297
332. Patai István – Batthyány Ferenc
1624. április 2. Pápa 297
333. Patai István és Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. április 10. Kis Komár 298
334. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. április 26. Pápa 299

335. Patai István, Kanizsai Pálfi János, Tolnai István, Bereck Péter, Szilágyi István – Batthyány Ferenc
1624. május 17. Körmend 300
336. Patai István – Batthyány Ferenc
1624. július 15. Pápa 301
337. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. augusztus 7. Pápa 302
338. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. szeptember 26. Pápa 302
339. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. október 30. Pápa 303
340. Lang Farkas – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
1624. december 17. Rohoncz 305
341. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1624. december 18. Pápa 306
342. Macharopaeus György – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1625 előtt) 307
343. Náray Gáspár – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1625 előtt) 308
344. Fritzhelius Boldizsár – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1625 előtt) 309
345. Hoffman János – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1625 előtt) 310
346. Kanizsai Mihály – Batthyány Ferenc
1625. március 2. Nagyszombat 311
347. A nagyszombati ortodox egyház egyeteme – Batthyány Ferenc
1625. március 2. Nagyszombat 312
348. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1625. március 13. Pápa 313
349. Egrespataki Szilágyi István – Batthyány Ferenc
1625. március 15. A bői parochián 314
350. Pápai János – Batthyány Ferenc
1625. március 25. Pápa 315
351. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1625. április 6. Pápa 317
352. Purgolltt Bálint – Batthyány Ferenc
1625. április 14–24. Bécs 318
353. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1625. május 1. 318
354. Purgollt Bálint – Batthyány Ferenc
1625. május 2. Bécs 320
355. Kanizsai Pálfi János – Batthyány Ferenc
1625. május 12. Pápa 320
356. Purgolltt Bálint – Bathyány Ferenc
1625. május 19. 321

357. Prédikációk Batthyány Ferenc halála alkalmából
1625 322
358. Erdélyi Pelsőci András versei Batthyány Ferenc halálára
1625 330
359. Tőtössy Gábor – ?
1625 körül 337
360. Valami prédikáció félének töredéke
XVII. század első fele 337
361. Ventei Jakab – Batthyány Ferenc
Év nélkül (1625 körül) 338
362. Tiszinai Mihály – Batthyányné Lobkowitz-Poppel Éva
Év nélkül 339
363. Mihály prédikátor – Batthyány Ferenc
Év nélkül 340
364. S. Antal – Petreczy Miklós
Év nélkül 340
365. Bejthe Imre özvegye Hatvani Kata – Batthyány Ferenc vagy Batthyány Ádám
Év nélkül 344
366. Bejthe Imre özvegye Hatvani Kata – Batthyány Ádám
Év nélkül 344
367. Bejthe Imre
1591. július 6. Németújvár 345

MUTATÓK: A rövidesen megjelenő második kötetben.

DOKUMENTUMOK

1.

1527. július 31. Kassa.

Fráter Antal, II. Lajos király volt gyóntatója Batthyány Ferenchez.

Örvend, hogy egészséges és kéri, hogy a főhercegnél emlékezzen meg róla.

Eredetije papíron, kivül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsában kiterjesztett szárnyú madár látszik.

Orationum devotarum sufragia pro servicio. Plurimum gaudeo de reditu, sanitate ac felici successu v. M. Oro Deum optimum, ut omniavertat in melius, mihi queso, sis meror loco et tempore etiam coram serenissimo principe, me et meos v. M. unice recommendans vel minimo scripto intelligam vestram in me benevolentiam. Optimus Deus conservet v. M. ad vota. Ex Cassovia ultima Julii 1527.

E. V. M.

fidelis capellanus frater Anthonius
condam confessor regis et V. M.

Kívül: Magnifico domino Francisco de Bathyan domino et benefactori gratioso detur.

2.

1530. január 31. Varasd.

Fráter Antal, II. Lajos király hitszónoka (Oláh) Miklóshoz, a király magyar titkárához.

Kéri, hogy Batthyány Ferencnek rendje érdekében írt levelét küldje el az egri püspöknek, őt pedig ajánlja a hercegnek.

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsában egy kiterjesztett szárnyú madár látható.

Orationum devotarum sufragia pro servitio. Reverende domine et benefactor noster singularissime, rogo obnixe v. r. d. ut has literas, quas magnificus dominus Franciscus de Bathyan in favorem ordinis nostri conscriptas ad v. d. r. destinatum iri censuit, expediat eadem sub ipsa forma vel meliori, quas et per hominem fidelem reverendissimo d. episcopo Agriensi transmittat, nosque nacta occasione serenissimo principi recomendet, quod ut faciat eadem d. v. r. vehementer etiam atque etiam rogo. Optimus Deus conservet v. d. r. ad vota, pro cuius felici statu dies noctesque altissimum una cum meis fratribus interpellare haud desisto. Datum ex Warasd feria secunda ante festum purificationis virginis Marie, anno Domini 1530.

E. d. v. R.

deditissimus frater Anthonius condam
Ludovici regis concionator.

Kívül: Reverendo domino Nicolao secretario hungaro regiae maiestatis domino et fautori observandissimo dentur.

3.

1534. július 31. Garignicza.

Pomagaics Mihály, Batthyány Kristóf tanítója és prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Bibliai idézetekkel tarkítva keresztényi tanítással látja el.

Eredetije egy ív papíron, zárópecsétje elveszett.

Graciam pacemque illam que, exuperat omnem intellectum, per fidem, que est erga dominum nostrum Jesum Christum, de qua apostolus ad Romanos 5. Justificati ex fide pacem habemus erga Deum, a Deo patre domini nostri Jesu Christi, oceano omnium bonorum, mea parvitas tibi deprecatur.

Magnifice domine, acceptis ac intellectis literis nostri Bartholomei, ad me proxime missis, inter alia que mihi scripsit, et ex eis legi; videlicet, Tuam M. d. plurimum rogare uti tibi novum instrumentum mittam, id quod ubi legissem, partim admiratus sum, cum id pietas quod tuum sit, et ad quod dandum mea sponte sim propensissimus, partim vero valde letatus sum, adeo certe, ut mihi dulcis inte amor quidam lachrimam excusserit, pectusque meum suavi mulcedine demulserit, Dum tibi veri instrumenti librum mitti roges, illius scilicet, Qui ipse de se veriloquo ore sic dicit. Ego sum lux mundi, qui sequit me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae: Joannes caput 8. Quibus verbis concinit illud vates lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis, hic est certe panis ille vivus, qui de celo descendit, Johannes 6. Quippe verbum dei quod vivificat, Deuteronomium 8, ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo, quod de ore domini egreditur. Quod ubicunce comestum non fuerit, aut intra viscera cordis traiectum; creditumque illic vera fames, illic sitis, animi cruciatrix est, unde Amos propheta sancto afflatus Spiritu caput 8. Mittam famen in terram, Non famen panis, Neque sitim aquae, sed audiendi verbum Domini, cui accinit illud quod est Esaiae caput 5. Mandabo nubibus ne pluant super eam imbrem, super eam vineam domini, vinea autem domini est populus eius. Quo fit, mi magnifice domine, Dimidium anime mee, ut iure optimo tibi gratuler, qui vivum hunc panem desideres, quo esuriem tue anime celesti hoc pabulo repellas, Quo sitim inanium cupiditatum ac illecebrarum extinguas, Quo lumine tenebras ignorancie e penetralibus cordis elimines, imo exigas ac propellas, utinam mi Christophore liceret tibi cernere penetralia cordis mei, videas gaudio ac leticia exilire cor meum pre gratulatione.

Bonorum omnium largitor deus, ipse te afflare dignetur afflatu sui sancti Spiritus, sic ut per eum quottidianis auctibus grandescas, de fide in fidem, secundum verbum domini nostri Jesu Christi, per eius electa organa depredicatum ac mundo ebuccinatum, Amen.

Illud unum omnibus quicunque veritatem dei amant, plurime in te placeat, videlicet, quod verbi Dei sis studiosus, in hocque totus sis, ac incumbas, ne verba ociosa effundas, unde coram horrendo illo tribunali tandem racio reddenda esset, ex sermone etiam non paucorum id didici, quod levis sis erga unumquenque, Nec nisi ad laudem domini nostri Jesu Christi pro necessitate proximi jures, Nec quenquam vituperes, imo pro viribus (quas tibi gratia Spiritus s. suppeditat) alios et dedoceas peierare et linguas futiles, inaniaque loquentes coerceas, eia igitur mi magnifice d. sic itur certe ad Astra. Beata terra certe judicaris sermone plurimorum quoniam semen verbi dei cadens in te centuplum fructum cum laude Domini nostri Jesu Christi facit ex te ad utilitatem multorum exilire.

Illud eciam addam, quod referentibus aliis audivi, quod nec jentaculum, nec merendam comedas, nec ultra solitum vibal auut comedas, sed intra consvetos limites ac terminos continencie te cohibeas ac contineas, nec nisi queque ac singula suo tempore agas, quid multis opus est verbis, Ante clauso diem componat vesper olimpo, Quid me [ex tuis] laudibus evolvam, quam singulatim tuas virtutes enumerem. Nam quid de hac re pluribus agam, cum ii qui istinc veniunt, omnia bona uno eodemque ore de te depredicent. Imo in juvene aiunt senilem quandam gravitatem ac maiestatem, et in incessu, et in loquendo inesse, totumque immutatum aiunt in celsam quandam animi celsitudinem postquam semoto pedagogo ipse pro animi sublimitate agere cepisti, macte virtute, macte animi. Mi domine Christophore sis celsi petes gloriam patris ad quam summus ille opifex rerum summendam summo te demisit olimpo.

Dici autem vix potest, quanta cum animi exultacione librum ex Chakthornya a T. M. dominacione per v. dominum Johannem fratrem meum michi missum ac perlatum exceperim. Cum ergo grates persolvere dignas, non opus ac facultatis sit mee, largitor omnium bonorum Deus ille tibi omne bonum pro eo rependat, velitque, uti plurimorum utilitati hic liber per meum quantulumcunque ministerium deserviat, ac dirigente Spiritus s. prosit.

Ceterum est, vestra M. d. michi non imputet, nunquamque velit imputare, eciam atque eciam petens et repetens peto, Quod ad te unam personam scribens, singulari numero sim usus, nam id ex magno amoris ardore, non tepore profectum est. Quippe, qui sciam cui scribam, optimeque noverim, quod ex adulatorum pluralitate tanta barbaries invecta sit, cum ne ipsum summum deum quem celi celorum capere non possunt cum omnia sua maiestate repleat, celumque ac terram palmo ponderet, aliter atque singuli numero alloquamur, si quis autem hoc nomine esset honorandus ille profecto in primis et ante omnia sic nobis esset compellandus, atque alloquendus, sed et de hac re hactenus perspicio enim animi tui sublimitatem hanc adulatorum consvetudinem longe vitare, sicut et alia que moribus optimus atque cultissimis obsunt.

Jam cum receptui canam, illud michi pro coronide auctuario vel maius corollario addendum censeo, brevibusque affectum attactumque ac titillationem cordis declarabo, videlicet, uti hunc splendorem famae qui ad multorum aures irradiarunt, summa cum dilgentia serves, sicque te componas compares, in hocque sis totus uti splendidiorem de te famam spargas ac in dies propages, neque hunc candorem aliqua vitae deformet labefactetque ac contaminet labecula. Eia igitur benedicte a Domino Deo patre domini nostri Jesu Christi, sis in lege Domini Dei die ac nocte, uti cepisti, visis Beatos vereque felix, non iuxta adulatorum vocem, sed secundum sanctificantem Spiritui omnis bonitatis atque beatitudinis indicium. Is enim per organum electum sic pronunciat, Beatus vir, qui non ambulavit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilencie non sedit, sed in lege domini voluntas, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Animo meo vere dilecte, te eciam atque eciam vehementer obsecro uti sensum bene examines expendasque ac cribres, horum verborum in his duobus versibus contentorum, diligenterque ac ex amissim perpendas illud verbum meditabitur, quam lepidum elegansque sit, uti in eo verbo te semper ceu in speculo contempleris, ad hocque verbum totum florem tue juventutis adaptes, teque eo oblectes, quod ut spero te et fecisse hactenus, et deinceps facturum maiore cum fenore et augmento, ita tibi id verbum meditari suppeditabit (secundum donum Spiritus domini) ut ne quantulacunque male locutionis macula serenitatem tuae famae eiusque claritudinem obnubiles, nosci enim illud: Corrumpunt bonos mores colloquia prava etc. Vide mi dilecte, quo me provexit amor tui, videlicet, ut bene currenti calcaria addam. Tamen id totum quicquid id est pio candidoque erga te amori adscribito, hancque meam scriptiunculam aequi bonique consulito, ac redama te

amantem michique non per alium sed manu tua rescribas ut, per hoc testificetur sitque testatum et apud me et apud alios quanti facias verbum domini, quamquam o bone deus quid ad hanc rem tali testimonio cum id in luce serena versetur, nihilominus mi domine Christophore proderit id tue magnificentie iuxta cantunculi nostri preceptum, exerce studium quamvis perceperis artem, ut cura ingenium sic et manus adiuvat usum. Ideo pro hac re et pro tuo in me amore michi frequentes et longas literas mittas neque id tue M. d. vel tantillum oberit, cum eciam apud ethnicum Ciceronem legamus, Quanto maior es tanto depressius geras, hoc modo vera magnificentia clarescit unde et tu cum id facias, odorem ac fragranciam bone fame de te respiras ac per ora hominum felix beatusque volitas.

Vera valetudo, onerumque ac omnium laborum nostrorum certissimum ac infallibile levamen, atque summum oblectamentum omnium piorum Christus Dominus Jesus. Ille te vegetum reddat, ita in omni sua voluntate ac via, quottidianisque auctibus grandescere in eo te faciat, id quod oculis ipsius domine maiestatis complacitum est, teque felicem, vereque beatum bono ocium nostrum servet ac tueatur, summa eius bonitas, Amen. Ex Garynycza feria sexta post festum Anne matris domini, anno gratie eius 1534.

Eiusdem T. M. D.

Deditícius Michael Pomagaych etc.

Kívül: Magnificis illustribusque ac Christianis moribus ornato magnifico domino Christophoro de Batthyan, domino honorando.

4.

1537. január 4. Garignicza.

Pomagaics Mihály prédikátor Batthyány Kristófhoz Swetkovics Erzsébettel való házasságkötéséhez szerencsekívánatait fejezi ki.

Eredetije fél ív papíron, kívül fekete viasz zárópecsét nyomával.

Serviciorum meorum cum oratione commendationem. Magnifice domine summo michi et honore et amore complectende, vestre m. d. benevolenciam clarissime intellexi, pro qua re vehementer (ut par erat) totis (ut dicitur) gaudiis exundans exultavi, gratiasque Deo optimo maximo et egi et acturus sum, quod talem nactus sim eius maxima clemencia erga me Domini discipulum, qui non immemor sit pristimorum monitorum, quid multis dici profecto aut verbis vix consequi possim quantum me vestre m. d. benovalus ac benignus delectaverit animus, pro qua benevolentia non habeo aliud quid dicam aut a Deo omnium bonorum largitore vehementissimis exoptem votis nisi id videlicet, rerum opifex summus tibi det quecunque rogabis et donis cumulet coelestibus inclytis almis. Est et aliud conclamatissimum super quo maxime letor, nempe ex animi sentencia elegantissimam dominam Elizabetam forma corporis animique dotibus locupletissimam, uxorem duxisse, super qua re quid a Deo generis humani assertore amplius optem, nisi id unum, ut eadem vestram m. faciat pulcherrima prole parentem, que vestram d. omnibus et animi et corporis dotibus exprimat per omnia, bono reipublicae christianae, terrori vero ac tremori omnibus quicunque nomen Christianum novercali aut pocius sangvinario prosequuntur animo odioque, ex eadem fretus multiplicationem tantam adsequatur vestra m. d. quanta a

sancto spiritu timentibus Deum predicitur: Uxor inquit tua sicut vitis abundans in lateribus domus tue filii tui, sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo qui timet dominum, proinde, mi domine Christophore decus et ornamentum ostrum, benedicat tibi Dominus ex celsissima sua arce et videas bona Hierusalem omnibus diebus vitae tuae, et videas filiorum, filiorum tuorum filios usque ad decimam generationem et amplissimam pacem super Israel, Amen, Amen et confirmet vos dominus Jesus in sua gratia ad vitam aeternam, Amen.

Huc accedit, vestra m. d. me dignata est salute impertiri et per literas scriptas per fratrem dilectum Bartholomeum et eandem verbis suis per homines suos colonos dicendam demandavit, pro qua versa vice vestre m. d. flagrantissimis votis in centuplo a Deo optimo maximo superne de coelestibus eam defendi reprecor usque ad annos Mathusaelis ad laudem domini nostri Jesu Christi Amen, Amen. Qui Dominus noster Jesus Christus vera ac certissima valetudo faciát eandem felicissime ac pacatissime in se se valere ad dictos aunos.

Hic autem annos vestre m. d. letisineat, ineat iniciis letioribus procedat, letissimis suiis decursibus exeat, semperque letioribus festivioribusque ac pacatioribus recurrat, Amen.

In Garychnycza in octava Innocentum, anno gratie 1537.

Eiusdem vestre M. d.

Michael Pomogaych
inibi verbi Dei minister, vobis
deditissimus sacellanus.

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Batthyany supremo pincernarum regalium magistro etc., domino observandissimo.

5.

1538. április 22. Greben.

Gergely presbiter Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

Szegénységére hivatkozva, a neki megígért posztó kiadását „et si non meritis meis attamen causa Dei omnipotentis" kéri.

Eredetije papiron, kívül gyűrűs zárópecsét maradványai.

6.

1538. június 29. Garinigcza.

Pomagaics Mihály prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Kéri, hogy a hozzá küldött Bertalan deákot hallgassa meg.

Eredetije papíron, kívül zárópecsét némi töredéke.

Serviciorum in Christo Jesu debitam commendationem. Magnifice domine michi multum honorande. Cum post Deum optimum maximum voluntate eiusdem bonam spem conceperim de vestra m. d. erga me, proinde mon dubitavi quedam nunciare

vestre m. d. per Bartholomeum literatum, quapropter quicquid vestre m. d. verbis meis rettulerit piam ac clementem aurem ad id inclinare dignetur. Nam nisi Deus secus prospexerit actum est de regno Sclavoniae, ac quicunque in eo sunt inclusi, michi igitur secundum relata Bartholomei literati pro vestra vobis ingenita humanitate prospicere dignetur, pro qua re largitor Deus omnium bonorum vestre m. d. digna reponet premia, eandem felicissime valere Christus dominus Jesus faciat et corpore et animo. Ex Garynycza in festo Petri et Pauli apostolorum, anno gracie 1538.

Eiusdem vestre M. D.

Michael Pomagaych
verbi Dei minister inibi denotus cliens.

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyany princernarum regalium magistro etc. domino michi colendo.

7.

1538. július 7. Németújvár.

Batthyány Ferencné Batthyány Kristófhoz.

Többek közt írja, hogy: „Mihal[1] mestert hallom hog ide akarna jwny, enis izentem vala neky azert mierth hog kar volna ollyan tudos embernek el wezni, teneked kedigh mestered wolt."

Eredetije papíron, zárópecséttel.

[1] Pomagaics Mihály

8.

1538. november 7. Garignicza.

Pomagaics Mihály garigniczai plébános Batthyány Kristófhoz.

Örült Grebenből írott levelének, viszont mentegeti a saját hosszas hallgatását. Azután a törökökről, ezeknek mozgolódásáról, élés készletekről, Toronyra való átköltözéséről és egyebekről értesíti.

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Fidelis obsequii commendationem, graciam pacemque per fidem, de qua apostolus justificati ex fide pacem habemus. Magnifice domine michi et colende et vere ex animo amande, vix verbis aut scripto consequi possim, quantum me vestre M. d. litere nuper ex Greben misse delectaverunt, in quibus eadem miratur, quod a tanto tempore ultro citroque nunciis et descendentibus et ascendentibus nichil scripserim. Causam eadem infert huius rei, interventum timoris, sed certe mi domine pace veniaque dixerim vestre M. d. meae huius taciturnitatis alia fuit causa, ea scilicet, quod persvasum haberem et negocia et negociorum fluctuantium collisiones, sedulo perscribi ab officialibus vestre M.d. praesertim a fideli administratore bonorum vestrorum E. d. Michaele Zenth Iwany, et tamen si etiam scribere voluissem que eadem sibi scribi voluisset, eo quod in illis negotiis non versaret, perscribere non potnissem, et ut iuxta

proverbium absolvam: Ego me intra meam cuticulam servo, si autem vestre M. d. de negocio (quod nobis omnino negat ocium) Turcarum, quod nobis dietim ac fere sine intermissione in horas faciunt scripsissem, id profecto supervacaneum existimabam, eo quod pro persvasissimo haberem negocium Turcarum ad ravim usque coram eadem ebuccinari per varios diversique generis homines, sed quando ita corde fert voluntas ut vestram m. d. crebris invisem literis is me labor haud unquam gravasset. Sum enim nativo quodam christiano propensus erga vestram m. d. candore ita, ut in hac re me vel debitorem profitear perinde atque domino observandissimo discipuloque amantissimo, laus itaque summo creatori frumentum et tritici siliginisque ac haydine in Garynycha copiose habet e regione apud Sanctum Andream cum Turce occupaverint omnia nichil habet preter meram solitudinem ac desolacionem. Novecurie est quidem frumentum et tritici et siliginis et haydina, que a quibusdam spelta dicitur, non tamen in ea copia qua in Garynycza. Hec omnia certo scio vestre M. d. multo certius perscripta quam ut mea scriptione egeant, potissime perscripta sunt a domino Michaele Zenth I:(wany).

De his hactenus vertavi me ad alia, noctivagi Turce ad usque Novamcuriam depilaverunt desolaveruntque omnia et prope in montibus iuxta Novamcuriam sitis vagantur, nudiustercius quattuor decim homines ex una villa abduxerunt, sicque omni hebdomada desolant. Desolaturi et cetera bona perinde atque S. Andream nisi deus obstiterit, hec paucis verissime sunt perscripta, nudiusquartus iuxta Christhalowcz unum noctivagum cacodemonem martholocz veru affixerunt videret vestra m. praegrandem bestiam tali arte impingvatam atque ut porcum saginatum. Dabat hic impastus Draco pro redempcione sui florenos1 tamen d. Michael Zenth Iwany baptismate digno veru scilicet baptizavit.

Pro certo ita fertur, quod Turcarum magna copia ad portum Gradysche adfluxerit depopulatura hoc miserum ac lamentabile regnum quod omnibus ex angulis rapine est expositum. Accedit ad hec quod et nunc transvehuntur Turce in portu. Dominus deus confundat consilium ac malevolenciam eorum in caput ipsorum, cui soli derelicti sumus. Dominus deus noster, Tu es solus, non praevalet contra te homo, Amen.

De his hactenus, iam ad reliqua novi et persvasum habeo pro candore vestre m. d. erga me, quod eadem velit scire de negocio meo qualiter illud sit, proinde paucis adumbrabo. Domina magnifica fratria vestre m. d. michi perscripsit uti perspecto periculo me huic in tempore reciperem. Testis est mihi deus id perquamlibenter facerem, verumtamen habeo quosdam porcos, qui sunt mactandi, qui hactenus mactari prae colore non potuerunt, ne carnes computruissent, eis mactatis ac exiccatis, extrituratisque frumentis, negociisque rite debitoque modo compositis ac absolutis deo duce vitaque comite hinc perquamoptatissime presidio fuge michi consulere studebo, vestram itaque m. d. tanquam dominum discipulum confidenter peto, uti suis officialibus presertim castellano committat, quod quandocunque ego me movere volam ipse castellanus vestre m. d. in Greben det duos currus sicuti et domina m. fratria vestre m. eandem per literas rogavit, ad id autem pro pietate vestra sic ordinet, ut distos currus duos dari non differet, ne in dilacione esset periculum. Deinde eandem oro uti committat suo castellano quantum decet nos in nostra, necessitate, juvaret expedirique faceret usque Thoron. Hec rogo. Cetera vestra m. d. que volet fieri vestre erga me pietati atque clementie, commendo, sator rerum visibilium et invisibilium earumque pulcherrimus moderator ac rector vestram m. d. optima prole faciat perentem Amen, Amen et vivat cum sua dulci conthorali in optima valetudine ad Mathusaelis annos Amen. Ex Garynycza feria quinta proxima post festum Emerici,[2] anno gratie 1538.

Michael Pomagaych
minister verbi dei vestre m. d. plebanus in Garynycza.

Relictum est, mi Magnifice domine nescio quomodo erit negocium. Ego jam uti perscripsi vestre m. d. tantum negocia rite et non confuse conficerem ac ordinarem, confectis illis similiter de quibus in hisce literis perscripsi. Me mox moverem, ideo vestram m. d. vehementer rogo uti quandocunque vestra m. d. ordinaverit ex parte duorum curruum michi dandorum dominus castellanus in Greben dare non gravaretur aut si opus fuerit magnaque necessitas coegerit tamen sine metu Turcarum, quandocunque d. Michael Zent Iwany mitti scripserit dictos currus illac eos mittere velit, nam nescio utrum vestra m. d. tardabit in Greben necne. A vestra m. d. iterum elementem impetrabilemque relationem expecto.

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Batthyan, pincernarum regalium magistro, domino et mecaenati colendissimo.

1. = 250.

2. Az eredetiben előbb Luce volt, de ezt a levélíró törölte és helyébe Emerici-t írt.

9.

1539. május 8. Dombró.

Batthyány Ferenc levele unokaöccséhez, Batthyány Kristófhoz.

Értesíti, hogy: „Az myhal papot (T. i. Pomogaics Mihályt.) oda hozzad keuldottem a hraschynay plebanossagot ad neki", mert jámbor ember és jámborul tartotta magát.[1]

Papíron, zárópecséttel.

1. Ugyanez tárgyban ír Batthyány Ferenc Kristófnak 1539. május 14-én kelt levelében is.

10.

1540. június 14. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

A német birodalmi fejedelmek és a király tárgyalnak a hit dolgában. Reméli, hogy a birodalmi fejedelmek az ország védelmére pénzt fognak adni. Azután posztó és az elvetendő magvak, végül a szegénység élelmezése tárgyában ír.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecsét némi töredékével.

Servicium ac orationes in domino devotas. Magnifice domine, michi et amande et honorande. Hodie E. Sebestianus Senstammer rediit e patria sua, qui et literas vestre M. d. misit, quas presentibus conclusi. Interrogavi eum si quid boni vestre M. d. nunciaret perscriberem, respondit, se nichil posse nunciare verbo vel scripto eo, quod nichil boni novi nunciare posset. De congregatione principum hoc retulit, quod rex noster cum prelatis sit in una civitate. In altera civitate, que distat quattuor miliaria ab ea in qua est rex, sunt duces congregati imperiales, si posset inter eos convenire de fide, nullo dubio medio duces imperiales darent pecunias, cum tota expeditione pro defensione huius miseri regni, hec sunt que eo referrente didici, bonaque fide vestre

M. d. perscripsi. Deinde et id vestre M. d. referam, quod dominus frater vester dominus meus gratiosus pro panno de quo coram me mentio facta est, per vestram M. d. valde profecto sedulam, fraternamque curam gerit sine omni dubio.

Ceterum est mi domine id cum venia paceque sit additum ad hec superiora, semina nuper clementer a vestra M. d. promissa oro, ut mittere dignetur nam nisi ea seminata fuerint, hoc proximo tempore, littus arabimus ac hircum mulgebimus supposito cribro, nam propter gelu ad maturitatem pervenire non poterunt et profecto meo consilio multo utilius consultiusque esset, si in tempore mitterentur ex arce, quos vestra M. d. dicebat se velle mittere versus Nemthwywar, nam que est iam quasi in confinio arci Greben tantam necessitatem penuriamque pariunt etc.

Id tamen cum venia sit adscriptum, nam pro certo id semper perpendendum semperque ob oculos est versandum, quod pauperis in specie dum Christus venerit ad te, inpartire sibi quod dedit ipse tibi. Ideo tamen dicebam, quod nutritura ac sustentatio eorum commodius fieret in Wywar et deinde ob hunc alterum scopum, quod cum dictis pueris semina ipsa perduci possent etc.

Vestram M. d. deus gloriosus in optima servet ac tueatur valetudine cum omnibus suis. Ex Wywar die 14. Junii anno gratie 1540.

V. M. d.

Michael Pomagaych
deditissimus servitor.

Kívül: Magnifico domino Christophoro a Batthyan pincernarum regalium magistro, domino et patrono unice colendo.

11.

1541. július 9. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Hírei nincsenek, posztót kér, hogy köpönyeget csináltathasson.

Eredetije negyed ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét helyével.

Servitium ae in Domino Jesu optimo maximo omne bonum!

Magnifice domine, domine michi post deum charissime ac honorandissime, vestre M. d. novarum rerum nichil possum scribere, eo quod nichil tale sciam de rebus novis quod eandem lateret, habet enim eadem semper certos: qui ex diversas novitates ad eandem et nunciant: et perferunt, proinde et nunc et antea nichil ad eandem ob dictam causam scripsi.

Ceterum est anno proxime preterito vestra M. d. ex sua benevolencia atque liberalitate benignitateque michi pro penula promiserat pannum dare, ex quo panno michi pallium fieri facerem. Proinde si idem est animus: eademque voluntas, neque eandem sententia vertit, michi ex sua benignitate relationem dare dignetur, nam si bona voluntas adest, eam tanquam ab amantissimo domino in acceptum refero. Deus

optimus maximus eandem servet ac tueatur per longissima tempora. Ex Wywar die 9 Julii anno 1541.

Michael Pomagaych

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Batthyan, pincernarum regalium magistro etc. domino michi post deum Mecenati ac honorandissimo.

12.

1542. augusztus 15. Németújvár.

Batthyány Ferenc királyi tanácsos Pomagaics Mihálynak németújvári javaira vonatkozólag szabad végrendelkezési jogot ad.

Eredeti bejegyzés a Batthyányak XVI. századi regisztratura-könyvében, az 1/B. oldalon.

Data magistro Michaeli Pomogaych super bonis et rebus suis (in N. Uyvar)[1] per ipsum aquisitis libera disponendi facultas.

Nos Franciscus de Battyan consiliarius regie maiestatis damus pro memoria quibus expedit universis, quod nos tum ad humilime suplicationis instanciam magistri Michaelis Pomagaycz servitoris nostri cum etiam attentis et consideratis servitiis et servitiorum suorum ac honorabilis condam Joannis presbiteri plebani Sancti Jacobi in Sclavonia fratris sui uterini gratuitis meritis per eos nobis pro locorum et temporum varietate cum omni integritatis constantia exhibitorum et impensorum id nostra ex speciali gracia et annuencia prefato magistro Michaeli Pomagaycz, si ipsum absque prole ab hac luce decedere contingerit (quod deus avertat), annuimus et concessimus, quatinus de universis bonis suis mobilibus et immobilibus, puta domo sua sew civili suo, in oppido nostro Nemethwiwar habito ac terris arabilibus ad idem civile pertinentibus et aliis per cum pecuniis emptis et aliis quibusvis rebus quovis nominis vocabulo vocitatis et cuiuscunque maneriei existant per eum a puero aquisitis vel aquirendis liberam securam et absolutam disponendi et legandi illi vel illis, cui vel quibus voluerit, habeat potestatis facultatem, nec contra hanc nostram sibi datam auctoritatem nullus unquam fratrum nostrorum successorum aut officialium nostrorum vel eorum ipsum in sua voluntaria super bonis ipsis dispositione audeat quovis modo interturbare vel molestare, imo annuimus et concedimus harum nostrarum manu nostra subscriptarum sigillo nostro armali consignatarum vigore et testimono literarum mediante. Datum in arcenostra Nemet Wywar feria tercia in festo assumptionis beatissime Marie virginis, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo etc.

1. A zárójelben lévő részt más tintával és más kézzel később toldták be.

13.

1543. április 29. Németújvár.

Batthyány Ferenc Batthyány Kristófhoz.

Többek közt ezeket írja: „Dominum Jawriensem Nomine nostro salutetis ac dicatis ei, iam tempus esset, si istos suos oves visitaret, ad quos luppus venire conatur, qui si adveniret, nonullos ex eis rapuit et si sua dominatio gracia istius sui ovili huc venire recusat, saltem ut veniret videndum ortum et ligna fructiffera, que crescunt in illo."

Eredetíje fél ív papíron, zárópecséttel.

14.

1544. október 14. Németújvár.

Szent-Iványi Mihály németújvári udvarbíró és várnagy levelében, melyben Batthyány Kristófnak bizonyos kutyák megküldéséről ír, Pomagaics Mihály utóiratban zsoltárkönyv compaginálásáról és bekötéséről ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül kissé rongált gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine michi gratiosissime ac observandissime.

Servitiorum meorum orationumque recommendationem. Vestre M. d. laborem atque operam curamque ac solutionem in compaginando colligandoque psalterio, non est facultatis mee: ut per quam maxima gratiarum actione compensem, sed deus optimus maximusque rerum opifex, largissimus retributor omnium bonorum: premia digna ferat, et tribuat factis premia digna tuis, eandem vera valetudo Christus d. Jesus servet ac tueatur in optima valetudine una cum domina consorte pignoreque uteri dulcissimo, Amen.

Michael Pomagaÿch
Vestre M. d. deditissimus.

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Batthyan, pincernarum regalium magistro etc. domino nobis gratiossimo atque observando.

15.

1545. június 6. Worms.

Perényi Mihály királyi pincemester Batthyány Kristófhoz.

Többek közt írja: „In altera dieta proxima futura, quam cesarea maiestas fecit promulgari ad proximam hyemem in civitatem Ratisponensem, ubi postea creditur, quod sua maiestas omnia bona definiendo, postea una cum electoribus descendet in Vngariam, hic credo quod etiam de relligione tractatum fuisset."

Eredetije papíron, zárópecséttel.

16.

1545. június 21. Zelnicze.

Miklós presbiter Batthyány Kristófhoz.

Most aratás idején, „quia equo careo istac nullatenus transire valeo, peracta vero messe, illico M. d. v. ubicunque fuerit aggredi et cum eadem de negocio meo tractare et ut eadem consuluerit procedere volo."

Eredetije fél ív papíron, zárópecsétje elveszett.

17.

1545. szeptember 7. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Toronyra való utazásról értesíti.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Servitium ac orationes in domino Jesu debitas. Literas vestre M. d. libentissime et vidi et lectitavi, superest hoc tantum, ut ipse vadam ad vos, nacta opportunitate, nactoque comite itineris visurus sum enim et locum et cum tua Magnifica d. conclusurus quicquid ad rem pertinere videbitur, quod autem cum portitore literarum proxime hec est, nostro (?) modo ad me datarum non sum istac profectus. Causa est fenum defalcari feci pro certa summula pecuniae, id mihi nunc invehendum ac componendum est. Ceterum etiam est, audivi tuam M. d. velle proficisci versus Greben vindemiatam, quod si res ita habet michi tunc istac proficiscendum erit quando indubie tuam M. d. domi intellexero in Thoron, proposita autem an T. M. d. condicio utraque placet, plus tamen magisque arridet ingeniorum puerorum institutis, nec interim concionandi officium ad populum, displicet: dum modo prodesse possim, populoque hac in parte commodare, faxit optimus maximus Christus, ut qui quondam os ausive in vocem humanam solvit, ad laudem sui gloriose nominis michiquoque solvere dignetur. Addam, et id, si michi certo constiterit tuam M. d. in Thoron esse si que commodule itineri cum certo homine me committere potero, ad tuam M. d. advolare curabo, tuam M. d. una cum domina generosa consorte ac dulcissimis uteri pignoribus servet tueaturque optimus Christus in optima valetudine.

Ex Wywar in profesto natalis virginis gloriosae deipare Marie, anno domini 1545.

Michael Pomagaych
T. M. d. deditissimus.

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyany magistro pincernarum regie maiestatis necnon consiliario eusdem, domino observando ac mecoenati colendo.

18.

1545. október 13. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Bizonyos ügy tárgyalása miatt szükséges lett Toronyra utaznia.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Orationes in domino Jesu debitas, servitiique recommendationem. Magnifice domine michi gratiose observandeque. Ex quo tempore tua M. d. profecta est ad Greben ex Thoron, nichil certi audire potui de adventu tue M. d. ad Thoron. Nam post proximas literas tue M. d. quas michi misit, nemo ad nos ex Thoron venit preter Martinum portarium, quem M. d. consors tue M. d. miserat ad Wywar, ex quo intellexi tuam M. d. adhuc in Greben agere, nunc itaque nactus hominem cui recte measdem literas versus Thoron tuae M. d. perferrendas, id quod relictum erat in meis proximis literis ad tuam M. d. de negotio meo missis, rogare decrevi, id videlicet cum tua M. d. redibit ex Greben ad Thoron, pro sua singulari pietate dignetur curam gerere, quomodo secundusmet tuam M. d. in Thoron accedere possim, colloquique de negocio meo iam incepto, ac bono fine totum istud negocium componere claudereque valeam. Nam equello habeo cum nestoreos agat annos, me credere ut istac vehat non audeo, ne senex severe in luto alicubi relinquat. De homine etiam dignetur providere, cum quo recta ad eandem devenire possem, nam itineris jam oblitus sum, cum omnia aetas auferat animum quoque iuxta poete dictum, et propter temporis tempestates sonoras hominumque in ferinam naturam degenerantium improbitatem utcunque absque comite itineri me committere non audeo, nec id tua M. d. moleste ferat, michique vitio vertat, nam domini amici quos habeo suis equis ad continuum iter opus habent, ex civibus autem qui habeant equos pauci sunt, et qui habent omnes in laboribus suis quottidianis eos occupantuam M. d. adamantina quadam necessitate compulsus ad hec memorata, oro, nam libens tali re eandem non impedirem, illud unam addam, michi id summe maximeque est necessarium ut istic in Thoron cum tua Magnifica d. determinem, ex dono dei optimi maximi cuncta regentis et etiam de rebus talibus cum tua M. d. colloquar, ut auxilio consilioque tue M. d. fretus ne vel in minimo gratiam offendendo domini fratris eiusdem ac fratriae eam amittam: sed potius confirmen. Sed hec et plura exactius coram in presenciave tue M. d. pluribusque tractabuntur, que (ut mea fert opinio) tua M. d. non improbabit, tuam M. d. vera valetudo Christus dominus Jesus servet ac tueatur in felicissima prosperrimaque fortuna valetudineque et animi et corporis, Amen.

Ex Nemethwywar feria tercia proxima post festum Dionisii, anno domini 1545.

Tue M. d.

Michael Pomagaych
deditissimus

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyany, pincernarum regalium magistro etc. Domino et Mecoenati gracioso ac observando.

19.

1546. április 8. Varasd.

János presbiter, kórházmester és varasdi prebendárius Batthyány Kristófhoz.

Kéri büntesse meg és adja át a Remetincen tartózkodó apácáknak azt a szolgálónőjüket, akit a pécsi apácák hagytak Varasdon s aki köztük viszályt szít, csavarog.

Papíron, kívül töredékes gyűrűs zárópecsét.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post serviciorum humilimam commendationem orationumque devotarum suffragia. Venerant sd me hee bone et honeste domine sanctimoniales, commorantes in Remethyncz, videlicet bonis vestre m. d., conqueste sunt coram me, ad quendam suarum servitricem, quam ego licet mihi incognitam ad ipsarum consorcium inserviendi ordinaveram, quam sanctimoniales Quinqueecclesienses hic Warasdini divagando relinquerant, ut percepi, et vestra m. d. illam novit quia illac etiam inter ipsas dominas seminaverat discordiam et eiecta fuerat, per vestram m. d. que introducta et in gratiam accepta econverso fuerat, modo quoque est inobediens, exiit a consorcio ipsarum, divagat, vestra m. d. faciat ipsam punire, suplico tanquam domino gratioso, et ipsam committere dare in ipsarum manus ut exuatur et e[i]ciatur, quasi inmerita. Quod vestre m. d. deus optimus maximus recompensabit. Ex Warasd, feria 5 ante Judica, anno 1546.

Joannes presbiter hospitalis magister et praebendarius
Warasdiensis capelanus vestre m. d. manu propria.

Kívül: Magnifico domino domino Cristofero de Batthyan, domino mihi graciosissimo.

20.

1546. július 4. Németújvár.

Batthyány Ferenc királyi tanácsos Tamás őriszentpéteri plébánosnak szabad végrendelkezési jogot ad, illetve végrendeletét helybenhagyja és megerősíti.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztratura-könyvének 4/b. lapján.

Nos Franciscus de Batthyan consiliarus regie maiestatis, damus pro memoria, quod honorabilis dominus Thomas presbiter plebanus de Ewryzenthpether capellanus noster supplicavit nobis, ut ipso deo volonte ab hac luce decedente testamentariam suam dispositionen pro rato grato et firmo haberemus et in nullo turbaremus. Nos itaque supplicatione eiusdem tanquam justa inclinati, volentes eundem dominum Thomam plebanum capellanum nostrum super premissa sua supplicatione assecurare promittimus, quod ipso decedente, testamentariam suam dispositionem pro rato grato et firmo acceptabimus et in nulla parte turbare aut impediri facere permittemus et quitquid in huiusmodi testamentaria sua dispositione pro refrigerio sue anime fratribus proximis et consangvineis suis legare voluerit libere et absque omni impedimento possit et valeat. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, sigillo nostro usuali et suppscriptione proprie manus nostre consignatarum. Datum in arce nostra Wywar 4 Julii, anno domini 1.5.4.6.

21.

1549. december 24. Németújvár.

Batthyány Ferenc királyi tanácsos István szentmiklósi presbiternek és általa fiainak Balázsnak, Mártonnak és Jánosnak a Medvés-hegyen egy szőlőt, amelyet egyébként István készpénzért vásárolt, örökletesen odaadományoz.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztratura-könyvében, I. rész 16/a. lapján. A szöveg szélén, ott, ahol István presbiter fiai névszerint fölsoroltanak, más kéz ezt a szöveget aláhúzva, a margóra egy, a szöveg felé mutató kezet rajzolt és melléje írta: Lege et nota.

Donacio venerabilis Stephani presbiteri super medietatem cuiusdam vinne.

Nos Franciscus de Batthyan consiliarius regie maiestatis etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod nos tum ad humillime supplicationis instanciam honorabilis Stephani presbiteri plebani nostri apud Sanctum Nicolaum, tum consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis suis, que idem nobis pro locorum et temporum varietate exhibuit et impendit, de ceteroquoque est impensurus, eidem Stephano presbitero et per eum Blasio, Martino et Joanni filiis[1] suis eorundemque heredibus et posteritatibus universis totalem mediatatem cuiusdam vinee in promonthorio nostro Medwes vocato in districtu arcis nostre Nemethwywar, penes vineam nostram ab oriente sitam habitam et existentem que olim prefuisset providi condam Vrbani Lysser, per eundemque ecclesiae sancti Jacobi legata, per mortem tamen et defectum seminis eiusdem Vrbani Lysser, et quia eam contra nos legare potuit minime, ex jure ad nos condescensam et devolutam, dedimus et donavimus, cum omnibus eiusdem vinee utilitatibus et pertinentiis, terris ut puta arrabilibus et aliis eandem vineam atinentibus de jure, demptis jure monthano et decimis reliquam autem partem eiusdem vinee idem Stephanus presbiter propriis pecuniis emit, dedimus donavimus et contullimus, imodamus donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam possidendam pariter et habendam, harum nostrarum vigore et testimonio sigillo nostro clenodiali et manus nostrae proprie subscriptione roboratarum et consignatarum literarum mediante. Datum in arce nostra prescripta Nemethwywar, in vigilia Nativitatis domini, anno 1549.

1. Az adománylevél szövegéből nyilvánvaló, hogy Németújvár Szent Miklós-templomának ekkori nős és háromgyermekes plébánosa csak protestáns lehetett. Ezzel megdőlni látszik az az eddig uralkodott föltevés, hogy a Batthyányak közül Boldizsár volt az első, aki protestánssá lett. Úgy látszik, hogy már Batthány Ferenc, a bán és unokaöccse Kristóf, királyi pincemester is hajlottak az új hit felé és Pistalociusnak, a humanista orvosnak nem kellett nagyon erőlködnie, hogy Batthyány Boldizsárt a protestáns hitre térítse, mert már ugyis az volt. Nevelője, Pomagaics Mihály, aki Batthány Kristóf nevelője is volt, továbbá Fadinus, azaz Faddi Bálint, aki Pomagaics halála után vette át Boldizsár tanítását, ugyancsak protestánsok. Pomagaics magát: „Verbi Dei minister"-nek nevezi, tehát protestáns volt, s így már Boldizsár atyja is protestáns tanító befolyása alatt állott. Hogy pedig Pomagaicsnak Batthyány Kristófra erős befolyása volt, azt levelei eléggé igazolják. Következésképpen már Batthyány Ferenc és Kristóf is protestáns velleitású emberek, és Boldizsár csak folytatta azt, amit atyja és annak nagybátyja elkezdtek.

22.

1550. január 5. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Az új esztendő alkalmából neki és feleségének jókívánságait fejezi ki, azután, mivel gabonáját a jég elverte, a maga és családja részére élést kér.

Eredetije félív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét nyoma.

Orationes in domino devotas. Magnifice domine, michi graciose, benedictus dominus deus, et pater domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos omni benedictione spirituali in caelestibus Christe. Cur enim chritianus homo mutuans verba ab illa beatissima anima semper caelo vagari solita non utar in frontispicio huius schede? Si quidem beneficio illius Dei optimi maximi patris domini nostri Jesu Christi totum sumus quicquid sumus. Ipse nos nostraque curat omnia pater et mater et omnia mundi praesidia dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me, impulsus eversus sum ut caderem, et tamen dominus suscepit me, fortitudo et Laus mea dominus nontimedo qui faciat mihi homo, iniuste afflictos qui vindicat esurientem pellenti miseram pellit ab ore famem. Ille idem mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit, sicuti et nos ambos his proxime preteritis diebus mortificavit. Valetudine adversa ut pater clementissimus corrigendo ac emendando ad se se allexit, memores enim esse debemus prescripti apostoli verborum, pater quem diligit, corrigit, corripitve, flagellat autem omnem filium quem recipit, si castigationem sustinetis veluti filiis vobis offert se deus, quis enim est filius quem non castigat pater? Quod si alieni estis a castigatione igitur spurii estis non filii etc. Ad Hebre: 12. Iam cum nos ad firmam aliquantisper deus optimus reduxerit valetudinem: Quid nobis ambobus faciendum censes? Nempe illud Paulinum; semper gaudete, incessanter orate, in omnibus gratias agite. Hec est enim voluntas Dei patris erga nos in Christo domino Jesu, deinde cum leberidem infirmitatis nostre secundum corpus exueramus, exuamus per illius gratiam veterem hominem et induamus novum, hoc est, ut veram et non futatam penitentiam pro peccatis agamus, videlicet peccato prorsus moriendo, et justicie vere et ex animo vivendo, ut est apud d. Pau:[lum] ad Ro:[manos] et apud dominum Cytharedum, Declina a malo et fac bonum, inquire pacem et persequere eam, justificati autem fide pacem habemus et accessum apud patrem nostrum, per Christum dominum nostrum, nam mala consciencia sine vera fide paceque perdit et vastat omnia.

Haec pauculis mi domine Christophore libuit attingere in hoc novo anno, qui tibi uxorique tuae chrassime letis ineat iniciis, letioribus procedat, letissimis decursibus exeat, semperque letior professorque recurrat, libuit in quam attingere hec pauculis, ut nos invicem absentes quasi presentes consolemur nostro illo illo (így!) Emmanuele in que nobis sunt omnia gaudia vera, et et extra quem omnia mera mendacia, vere et ex animo scribo, quod audita tua infirmitate valde contristatus fuerim, licet ipse per septem hebdomadas prae adversa decubuerim infirmitate, sed nunc audito intellectoque hoc: Te...[1]
scilicet vires resumpsisse, quodammodo et ipse videor michi meliores resumere vires, jam ambo percepta manu domini dei nostri patris, ipse sit deinceps unicum delectamentum nostrum, ab eo toti uti ab indulgentissimo tota animi attentione dependeamus, nec nos ab eius amplexu avelli sinamus, sed toti in eo requiescamus, id autem ut facere valeamus spiritum sanctum imploremus, quem nostra veritas Christus dominus Jesus benigne promisit.

Priusquam ambo in aegritudinem incisissemus scripseram vestre M. d. literas, Clara monialis tunc fuit apud eandem in Greben, sed nichil responsi ad has habui ab eadem.

Caeterum est, vestra M. d. bene novit, quod multis petitionibus ad hoc usque tempus non oneraverim: Cum eciam sponte sua vestra M. d. non pauca michi promitteret, super qua re vestre M. d. et ago et acturus sum quamdiu vixero gratias, sed nunc meapte necessitate sollicitor eciam invitus nolensque, ut petam, quibus humanus indiget usque. Nam cum frumentum per grandinem communi flagello contricum habeam, cogor vestram M. d. petere, ut mihi de qualicunque vel de qualibuscunque frumentis providere consulereque dignetur, milio, siligine, hordeo, tritico etc. ut paupercule familiole prospicere possim per liberalitatem beneficenciamque vestre M. d. Nunc enim a nemine aliquam provisionem habeo, sed hactenus pecuniis quas a discipulis exegit, tenuitati necessitatique tum meae, tum familie consului, si quid igitur vestra M. d. dare decreverit, michi dignetur scribere, quid et quantum sit datura, quod si vestra M. in Thoron permanserit aliquod tempus libenter cum vestra M. d. inibi constituerer, vestram M. d. deus optimus in optima servet ac tueatur valetudine, unacum domina consorte ac charissimis liberis.

Ex Nemethwywar die 7 Januarii, anno domini 1550.

Michael Pomagaych

Plura dicet is nobilis Marcus Proroch.

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Batthyan pincernarum regalium magistro ac consiliario regie maiestatis domino et mecoenati gracioso clemenitque.

1. Itt körülbelül három-négy betű olvashatatlan!

23.

1550. augusztus 6. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyany Kristófhoz.

Nagy szükségére hivatkozva, gabonát kér. Elmegy hozzá Toronyra, de ha kérését nem tudja teljesíteni, nem indul útnak.

Eredetije fél ív papíron kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Orationes in Domino Jesu. Magnifice domine mihi graciose atque observande. Magna mea necessitas cogit, ut tuam M. D. eciam atque eciam non modo rogem, sed eciam orem, si tamen T. Magnicicentia id patitur: Videlicet, ut mihi in tanta penuria frumentorum quoad fieri potest benigne velit digneturque prospicere, rebusque meis pauperculis consulere, quod si quid scintillae favoris superest in tua M. D. michique aliquid frumenti dare decernit, me tribus vel ad summum quattuor verbis animare assecurareque dignetur, ut T. M. D. libere accedam conveniamque in Thoron tempore stato ad idque pro voluntate T. M. D. deputato, quod si eciam forte certis summisque intercedentibus causis nihil dare vult, eo quod multos habeat quos prae me alere enutrireque debeat ac non merear vel in ultima classe poni omnium tuorum saltem, saltem, non dedigner me tali honore, videlicet, ut mihi responsum det T. M. D. te nihil posse dare, nec pro presenti anno te mihi suppecias posse ferre, erit id mihi ita gratum, ut et gratias ipsi summo deo agam, quod me T. M. D. et responso suo dignata sit, et me pro certo ratoque de sua sertiorem reddiderit voluntate. Nam posteaquam

T. M. D. suam voluntatem mihi designaverit, quod eadem non possit id quod petitur prestare, me cum curriculo vulgo kochy dicto istac ad Thoron non fatigabo, id quod eciam non parvi officii loco reponendum censebo. Felicissime prosperrimeque T. M. D. valere ad vota cum omnibus charis suis exopto. Ex Vywar in festo Transfigurationis speciei vultus gloriosissimi Domini nostri Jesu Christi, anno eiusdem 1550.

Michael Pomagaych.

T. M. D. facillime respondere potest ad utramvis partem, praesertim cum ultro citroque commeent internuncii etc.

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyani pincernarum regalium magistro consiliarioque regie maiestatis etc. Domino michi, tanquam Mecaenati gracioso, de meque bene pieque merito.

24.

1550. szeptember 17. Torony.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Őszi vetéshez szükséges vetőmagvak küldését kéri. Mivel menyegzőre kell mennie. Toronyban tovább már nem maradhat; egyébként többet majd Mihály toronyi plébánostól tudhat meg, akinek mindenben higyjen. Amidőn Prileg István esküvőjére Kristóf nejétől gabonát kért, Erzsébet asszony kijelentette, hogy férjétől való félelme miatt nem mer adni, amit elrettenve hallott. Inti a nejével való egyetértésre.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Servitiorum ac orationum debitam devotamque recommendationem.

Magnifice domine, domine mihi observande gratioseque, multis variisque me negotiorum meorum undis revocantibus ad Nemethwywar, expectata vestra M. d. certis diebus, curis lassitudineque defatigatus degravatusque discedo ex Thoron, illud bene vestra M. d. in memoriam suam revocare potest, quod neminem habeam, qui domi mea negocia curet, Tum seminandi tempus urget redire domum, Tum aliquot domicellorum juvenum eruditio, Tum omnium maxime inquisitio seminis ad seminandum, et cum tempus nupciarum proximo die dominico appetat, Nolens volens quo necessario repetere miseros lares debeo, jam in absencia vestre M. d. maxime prestolabar alicui officiali eandem commisisse ut mihi daret de frumentis ad semimandum et de hordeo autumnali, tritico, et aliis vite necessariis frumentis, quibus humanus indiget in tanta penuria rerum, usus sed in hac re eciam falsus sum mea spe, quapropter vestre M. d. pro deo optimo maximo supplico ne meus tantus labor sub tanta spe conceptus, iuxta tenorem vestre M. d. literarum ludibrio hominum exponatur, me absque sperato frumento hoc atque illo ne deserat, sed si vestra M. d. curis implicita tardaverit, reversionemque suam domum distullerit, nichilominus committat suo officiali, ut det ad manus venerabilis domini Michaelis plebani in Thoron, qui mihi bona fide mittere curabit, quod si etiam vestra M. d. cito domum redierit, dignetur vestra M. d. memoratum frumentum ad manus prescripti v. domini Michaelis dare, in summa, ex literis Magnifice d. vestre sorori Clare, religiose domine scriptis intellexi, quod vestra M. d. frumentum trituratum non habeat, nisi tantum pro usu ac necessitate sue domus, quo percepto tardare nequaquam potui, presertim cum in mandatis habeam quando discedebam ex Nemetwywar ut ad presentes imminentesque nupcias, hoc est

die dominico proximo celebrandas venire curarem. Ideo ne in indignationem dominorum meorum incurrerem: tardandum michi hic in Thoron diucius non erat, de his et de aliis plura dicet memoratus d. Michael plebanus eiusdem in Thoron, cui fidem indubiam habere velit. Vestram M. d. felicissime valere cupio. Ex Thoron die 17 septembris, anno domini 1550.

Vestre M. d.

Michael Pomagaych
devotus servitor.

Illud sine magno dolore preterire silencio non potui, Id quod et flens et coactus scribo: Cum jam tempore tempestuoso quasi seminudus itineri me accingerem, a domina magnifica, domina Elizabeta, que alioquin sufficiencia humanitatis erga me declarasset officia, consorte vestre M. d. Cum aliquid tritici ad nupcias egre. Stephani Prylegh ad quas sum vocatus iure vicinie, petivissem, impetrare nequaquam valui, respondit enim nichil sese facultatis habere, et ne tantillum audere dare michi propter metum vestre M. d. Qua re audita stupefactus inhorrui, et vox faucibus hesit etc., etc., etc.

Sed iterum recuperato animo et illud addiderim. Mi domine magnifice quid est hoc: Quod a tanto tempore alter ab altero abiunctim per tanta locorum intervalla celebs manet? Hec ne illud est quod apostolus prima ad Corin.[tos]ca (pite) septimo, Nos magno spiritu afflatus docet? Uxori vir inquies debitam benevolentiam reddat, similiter et uxor viro, et paulopost: Ne fraudetis vos invicem nisi si quid ex consensu, pro tempore ut vacetis jeiunia et precationi et rursum in unum conveniatis, ne tentet vos Satanas propter intemperantiam vestram etc. O turtuose serpens, qui mille per meandros, mille per artificia discordie semina seris, imo seminare totis annexus viribus niteris resiste, resiste tanto hosti o mi domine Christophore, nam ubi charitas inhabitat illic templum est deo sacratum, ubi discordia odiumque vere vere diabolus inhabitat illic. Evolve itaque quamprimum per charitatem erga tuam consortem per Christum d. nostrum.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro Batthány: pincernarum regalium magistro: consiliarioque regie maiestatis etc. domino michi observandissimo ac post Deum confidendo.

25.

1550. december 13. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthány Kristófhoz.

Toronyban hiába várta. Azért is szemrehányást tesz neki, hogy nem írt. Az ifjú Porhócs Márkot ajánlja figyelmébe, aki őt szolgálni óhajtja.

Eredetije víztől rongált papíron, kívül elmosódott zárópecséttel.

Orationes in domino. Magnifice domine michi observande. Pro argumento literarum vestre. M. d., que v... a) indices animi eiusdem, posthabitis meis seriis occupationibus:..... b) paupercula mea vita distringebatur, distrahebaturque: Mox.... c) nali, molestiarumque pleno labore accessi ad Thoron , ubi vestra M. d. non inventa, licet litere eiusdem non hec idem pre se ferebant, expectavi adventum vestre M. d. ex Greben ad quartum usque diem, sed et inibi in Thoron binas ternasve literas scripsi,

ad quarum scriptionem nullam hactenus promereor relationem, post quartum diem exactum coactus sum pauperem casam repetere a vestra M. d. vel tantillum sublevamen non adipiscendo seu lachrymarum plenus, peneque illusus discessi, dominus tamen meus Jesus Cristus dux itineris mei preclare per solita bonitate sua per proborum provisionem imisit et hactenus suo favore coplectitur, hec mi domine Christophore non eo scribuntur, ut tibi stomachum bilemve moveam, vel aliquid tibi exprobrem, sed potius ut te ad mei commiserationem exuscitem, qui jam senio c[onf]ectum tantum me itineris frustra emetiri coegisti et ne..... d) unica literula ad tot sciptiones dignum me esse duxisti..... d) tradidisti omnia perinde atque hominis nomine digni non esse..... d) responsum des. Cum tamen optimus maximus deus novit, quod tibi ex animo omnia bene prospereque evenire cupiam, persuasit tua M. d., quod michi non adeo dolet tantum laboris inaniter exhausti, quantum dolet, quod ne unicam voculam ad tantam scriptionem reddere dignatus sis, sed de hac re hactenus juxta prophete dictum, iram Domini portabo, quia peccavi ei: Cum sedero in tenebris: Dominus Lux mea est, erant quedam scribenda, pro mea solita charitate sed committam ne et hec eadem ut iterum in glaciem scribantur? etc.

Utinam mi domine Christophore habeas lynceos oculos quibus intima cordium perspicere possis, invenires tandem, quod iuxta te mitterem ingenii quo sum, vix multos habeas tales Michaeles qui tibi ita ex animo bene velint, atque ego, tametsi quid nam ego sum? Bene: imo optime tibi consulerem, si tamen aliquo consilio parere velis. Iste pauper Marcus Porhoch optimus juvenis: et quidem tui studiosus, si tamen te amantem non sperneres, proficisceretur tibi iterum servitum: si sibi, suum redderes equum, ut illum, ut suum equitando tibi inserviret, jam saltem pro commodo tuo tua magnificentia benignam relationem daret, ut idem vid..... e) id sibi opus sit facto tuam M. d. domini optimi maximi pieta..... a)restauret in omni bono et animi corporisque valetudine cons[erva]re dignetur, Amen. Ex Wywar in die Lucie virginis, anno domini 1550.

Tuus pauper

Michael Pomogaych .

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyani, pincernarum regalium magistro etc. domino observando.

a) Itt 25 mm-nyi kiszakadt.
b) Itt 17 mm-nyi kiszakadt.
c) Itt 10 mm-nyi kiszakadt.
d) Itt 30 mm-nyi kiszakadt.
e) Itt 15 mm-nyi kiszakadt.

26.

Év nélkül (1550—1560 körül).

Nemcsics Gábor Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

Mivel szolgálataira nem reflektál, ennélfogva más helyet keres magának, mert mostani helyén az Istent csak káromolták, de nem tisztelték, s ide olyan parochus való, aki inkább világi dolgokkal törődik.

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött M. K. betűk látszanak.

Magnifice domine! Servitiorum meorum deditam commendationem.

Quoniam vestra magnificentia servitia mea non diligebat et verbum Domini per me ibidem fideliter annunciatum audire et ex serio amplecti recusabat, sed omnimode ex plebanatu reicere et me in misera republica suspectum facere nitebatur, meamque presentiam penitus obolere cupiebat, quare nolui ut vestrae magnificentiae non essem obstaculo, contuli me aliorsum, ubi credo (Dei gratia) me plus pro futurum miseris hominibus veritatis Dei amantibus et Deo inserviturum quam ibidem. Rogo autem vestram magnificentiam ne propterea reiciat miseram familiam meam, sed aliquam partem rerum relictarum mearum impertire dignetur, ne in universum omnibus orbata relinquatur. Non enim libenter relinquissem eam, sed veritus sum ne iterum in carcerem coniicerer et probris afficerer. Novit enim Deus altissimus, quod pro eius nomine paratus essem inservire omnibus, sed isthic nullo honore nomen domini afficitur, sed omnino blasfematur, quod certe Deus inpunitum non relinquet. Magis volunt habere homines ibidem existentes plebanum, qui externum laborem mundanum curaret, quam illum qui verbo Dei animas illorum refocilaret et iuxta concupiscentias suas coacervant sibi doctores, avertunt aures a veritate ad fabulas vero convertuntur, propterea mittet illis Deus efficaciam illusionis, ut credant mendatio quia non crediderunt veritati. Dico autem, quod si adhuc vestra magnificentia servitia non recusaret mea, iterum paratus essem venire et verbum Domini anunciare, Deus servet vestram magnificentiam ad longa per tempora, Amen.

Servitor vestrae M. D.

Gabriel Nemchych

Kívül: Magnifico domino Christophoro de Battian regalium pincernarum magistro etc. Domino mihi semper observandissimo.

27.

1551. január 9. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Üdvözli az újév alkalmából. Jelzi, hogy neje Erzsébet és gyermekei Boldizsár és Gáspár jól vannak. Némely kegyes intelmek után írja, hogy Boldizsár fia és Gyulai János jól tanulnak. Kéri, adja vissza Porhócs Márknak a lovát, hogy őt (t.i. Kristófot) szolgálhassa, mert ennek a jóravaló ifjúnak a szolgálata többet ér, mint akár három vagy négy ló.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Orationes in domino. Magnifice domine, domine michi observande ac gratiose. Hic novus annus vestre M.d. affulgeat letis iniciis: letioribus procedat auspiciis: letissimus exeat, semperque lecior ac faustior recurrat ad nestoreos usque annos, Amen.

Vestram M. d. certiorem reddo, dominam Elizabetam consortem vestre M. d. esse in bona valetudine, una cum dulcissimis pignorubus uteri vestre M. d. videlicet: cum d. Balthasare ac. Gasparculo. Ceterum his procimis diebus scripseram vestre M. d. incertus tamen sum utrum vestre M. d. perlate sint literae necne. Ego quod in me est, nichil adeo inter alia quibus humanus indiget usus. A Deo optimo maximo ardencius exopto, certe nescio qua dulci inflammatus charitate erga vestram M. d., ut ipse dirigat omnes cogitationes, verba actionesque ac operationes vestre M. d. ad laudem

et gloriam sui gloriosissimi nominis, utque vestram M. d. liberet ab omnibus molestiis, quibus mortales in hac mortalitatis sarcina pregravari solent, proinde si que sunt molestie, quibus vestra M. d. pregravetur, molesteturque, confugiat ad illum ad quem m[isit] nos Spiritus sanctus per os Davididis dicendo. Invoca me in die tribulationis et ego exaudiam te. Sed quid multis? Ecce dominus et preceptor noster Jesus Christus via veritas et vita nostra, clarissona nos voce vocat ad se: Venite ad me inquies, quicunque laboratis et onerati estis, ego relevabo vos etc., etc. Implorat eciam vestra M. d. a Deo patre largitore omnium bonorum consolationem sancti Spriritus eiusque in consiliis directionem, iuxta Domini nostri precepta, vos cum sitis mali nostris bona dona dare filiis vestris quanto magis pater meus celestis dabit spiritum bonum petentibus se, vestra itaque M. d. confortetur et sit vir in domino et per dominum robustus, id autem, tunc fiet, quando agnitis suis peccatis vestra M. d. eius imploraverit misericordiam, synceroque ac puro corde ei sese commendaverit per omnia momenta temporum. Sed de hac re hactenus, currenti enim sua sponte non opus est calcaribus. Balthasar filius vestrae M. d. discit libenter, vestreque M. d. una mecum sua recommendat servitia, unacum d. Johanne Gywlay.

Post alia, vestre M. d. his in proximis literis ad vestram M. d. scriptis adumbraveram de Marco Poroch , profecto bono servitore et vestre M. d. et filii Balthasaris, ut consideratis fidelibus servitiis vestra M. d. sibi suum redderet equum, ipse adhuc istius est animi, quod ipse per istum equum libenter serviret vestre M. d. et certe michi sic videtur, quod vestra M. d. plus utilitatis percipere posset, ex servitute istius boni juvenis, quam essent forte eciam tres aut quattuor equi, sim ego falsus vates vestre M. d. dummodo vestra M. d. bene riteque ac accurate aequa lance perpendat sua preterita servitia, addo eciam id, quod et ad regiam maiestatem non incommode vestra M. isto juvene mittendo uti posset, breviter, si quid prioris pristineve scintille amoris vestigium remanet in pectore vestre M. d., michi suam voluntatem in literis declarare dignetur. Jam tandem et felicissime in domino Jesu vera valetudine valeat.

Ex Nemethwywar 9 Januarii, anno domini 1551.

Vestre M. d.

Michael Pomagaych
dediticius.

Kívül: Magnifico domino d. Christophoro Batthyani pincernarum regalium magistro, necnon consiliario regie maiestatis etc. Domino et Mecoenati gracioso.

28.

1551. február 5. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Porhócs által küldött levelét megkapta. Nem tud hozzá elmenni, mert már a toronyi kirándulás is nehezére esett. Kéri, hogy Porhócsot fogadja kegyeibe, és írjon.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Orationes in domino. Valde michi grate fuerunt litere vestre M. d., quas michi dignata est per Marcum Poroch servitorem suum mittere, sed certe multo jucundiores extitissent si prolixiores, dilucidioresque ac luculentiores effulsissent, eas tamen aequi bonique consulo. De Marco Poroch servitore quodam modo (!) sub enigmate scribit,

hoc est valde tecte, at ego verso nomine e Terentio duco producendo pro me: Davus sum non Oedipus, ubi etiam vestra M. d. per suas allicit literas venirem ad eandem duas dies, id mihi mi domine magnifice integrum non est, provinciam eciam paucam administrem vestra M. d. bene novit et si eam eciam non administrarem, tamen pregravante atrite tantum iter emetiri non possem, nam et ea profectio quam habui ad vestram M. d. versus Thoron , magno cum dolore et animi et corporis michi constitit, si itaque tale quid est, quod vestra M. d. velit, dignareturque mecum communicare, in literis suis non dedignetur perscribere, nec est quod quiquam vestra M. d. suspicetur, nam iuxta vetus dictum lapidi dixeris, hec perquam paucissimis adumbrare velim. Ceterum, si cognovero vestre M. d. meam scriptionem gratam, alias pluribus vestre M. d. sum scripturus pro commodo vestre M. d. hunc Marcum Poroch, in pristinam excipere gratiam non dedignetur, et si tediosum non est, vestra M. d. scribere non dedignetur. Laus optimo deo homines vestre M. d. charissimi, prosperrime valent, vestre M. d. me iterum iterumque recommendo, et eandem felicissime valere cupio. Ex Wywar die 5 februari, anno domini 1551.

Vester Michael Pomagaych

Kívül: Magnifico domino Christophoro a Batthyany, pincernarum regalium magistro, consiliarioque regie maiestatis etc. domino et tanquam Mecaenati observandissimo colendoque.

A címzés mellett: Plura dicet vestre M. d. Marcus Poroch presentium baiulus.

29.

1551. február 24. Zágráb.

Rosoni Szondi Pál zágrábi prépost Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

A Muraközben lévő Torony helység plébánosának, Mihálynak viselt dolgairól szólva jelzi, hogy a vizsgálattal a Csáktornya melletti Szent Mihályon lévő Miklós plébánost és alesperest bízta meg.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi observandissime.

Obsequiorum meorum commendationem. Hodie literas M. vestre de execranda negligentia Michaelis praesbitere in Mwrakez Thoron gregis dominici pastoris commissa, capitulum legit ad quas rescripsit. Quantum vero ad me attinet, non potui studium eiusdem M. vestrae pietatis in Jesum Christum dominum nostrum et in eius religionem sanctam plenum summopere non probare, presbiterique illius malefactum ex corde non detestari. Cuius partes fuerunt gregem suae custodiae commissum imprimis pabulo predicationis refocillare, Deinde invigilare, ne quispiam ovium pascuae suae sine sanctae matris Ecclesiae sacramentis tanquam instrumentis, et ad salutem mediis necessariis, decederet. Alioqui perpetraretur scaelus institutis canonicis magna luenda pena. Scripsi ex officio vicariatus ad dominum Nicolaum plebanum sancti Michaelis prope Chyaktornya intra Muram vicearchidiacono, ut in inquisitione negotiorum huiusmodi facta diligentia pro modo perpetrati piaculi, poenam illi irroget dignam. Praesbiter in capitulo ad praesens non est, qui intermissio statu volet curam plebis illius pastoritiam assumere. In reliquo M. vestram optime valere opto. Cui

meam servitutem quantacunque ea sit, unice commendo. Has autem domino vicearchidiacono prefato, per primum occurrentem curet reddere. Non dubito negotii huiuscemodi curam ita gesturam, ut et M. vestrae et plebi laesae satisfiat. Datum Zagrabie die 24 februarii, anno domini 1551.

Eiusdem Mag. vestre

Servitor
Paulus Zondi Rosoniensis
prepositus Zagrabiensis

Kívül: Magnifico domino domino Christoforo de Bathyan pincernarum regalium magistro dignissimo etc. domino suo observandissimo, In Gereben.

30.

1551. február 24. Zágráb.

Rosoni Szondi Pál zágrábi prépost Miklós szentmihályi plébánoshoz és muraközi alespereshez.

Meghagyja, hogy Batthyány Kristóf panaszára Mihály toronyi plébános ellen a vizsgálatot tartsa meg.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét helye.

Salutem et nostri commendationem.

Venerabilis domine archidiacone, uti frater in Christo colende. Magnificus dominus Christophorus de Battyan quam gravi querela contra dominum Michaelem plebis de Thoron in bonis suae M. pastorem apud capitulum lamentatus sit, ex copia literarum, suae M. praesentibus inclusa immo originalibus ipsis literis intelligetis. Nos omnes accepta tam detestanda hominis illius negligentia, fuimus affecti molestia, judicando incuriam huiusmodi pena mulctanda esse condigna, nec surdis-petranseundam auribus, ut tantae negligentiae vindicta-gregis dominici custodibus facile cedat in exemplum, quis enim unumvel alterum absque ecclesiae sacramentis tanquam ad salutem necessariis vehiculis decedere patiatur? vel non insurgat ad scaelus ipsum vindicandum? Hisce institutis functio sacerdotalis trahitur in vilipendium. Quare mi domine archidiacone, in absentia reverendissimi domini Tininiensis superioris vestri te rogamus et nihilominus autoritate officii vicariatus seriose committimus, quatinus acceptis his nostris, diligentia quo maior haberi poterit, adhibita inquiratis rei veritatem, et secundum qualitatem delicti dicto domino plebano de negligentia accusato imponatis penitentiam, et si judicio vestri culpa hominis destitutione sine privatione plebis digna esse videbitur, consultius erit, ut libere abeat de parochia illa, quam invitus cum sui et aliorum scandalo ignominiose eyciatur. De capitulo tamen non est, qui illuc vadat assumptum, plebis plastore destitutae curam. Caetera vos soli pro vestra prudentia exequimini, illo addito: Si piaculum non fuerit depositione dignum, humili

supplicatione utique et populum laesum sibi reconciliet, et domini patroni gratiam ac quirat, ut tali virtute, utrique laeso, statisfactio impendatur, Valete.

Datum Zagrabiae in festo sancti Mathiae apostoli, 1551.

Vester, uti frater

Paulus Zondinus Rosoniensis
prepositus Zagrabiensis.

Kívül: Venerabili domino Nicolao plebano de S: Michaele prope Chaktornya et vicearchidiacono intra Muram et Drauam dignissimo etc. amico uti fratri in Christo colendo.
Ad S. Michaelem prope Chaktornia.

31.

1551. április 7. Németújvár.

Pomagaics Mihály Batthyány Kristófhoz.

Fiai jól vannak és jól tanulnak. Felesége Bécsben van, Porhócs Márk is ott van, helyette Boldizsár mellé más szolgát rendeltek. Újságot csak annyit tud, hogy a török Szolnokot ostromolja. Végül szemrehányást tesz, hogy öreg Pomagaicsát elfeledte.

Papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Orationes in domino. Magnifice domine michi observandissime ac graciose! Persuasa sit vestra magnifica dominatio, quod uterque filius vestre magnifice dominationis bene valeat, nullumque prorsus in aliquo defectum habet: uterque eorum bene discit. Domina magnifica iam Viennam appulit, estque ferme iam una hebdomada in dies domum adventus ipsius prestolatur. Marcum Porhoch dominus patruus vestre m. d. secum Viennam abduxit, loco cuius alium servitorem domicello Baltasari filio eiusdem substituit, Gozpa dora vestrem. d. suam recommendat servitutem, que haud dubie accurate ac diligenter gerit sese erga utrumque filium vestre m. d. De rebus novis hesterno die allatis id possum paucis adumbrare, Turcae arcem recens extructum, Zonok vocatum fortiter oppugnant. De aliis rebus vestra M. d. certiora habet. Ceterum vestra M. d. suum veteranum Michaelem Pomagaych perinde atque e corde excripserit atque eliminaverit, adeo ne hoy vel vocula suarum literarum eum dignatur, id quod si fieret, michi non parum accederet voluptatis, vestram M. d. Christus optimus maximus servet ac tueatur in summa charitate, summoque gaudio unacum charissima domina consorte, prosperrimaque valetudine, complectatur ad Nestoreos usque annos. Ex Nemethwywar die 7 aprilis anno domini 1551.

Vestre M. d.

Michael Pomagaych
veteranus servitor domicellorum
eruditur.

Kívül: Magnifico domino Christophoro Batthyani pincernarum regalium magistro etc. domino et tanquam mecoenati mihi gratioso ac observandissimo.

32.

1551. július 15. Németújvár.

Batthyány Ferenc királyi tanácsos a Jankó János özvegyének a németújvári Medvés-hegyen lévő elhanyagolt szőllejét felbecsültetvén, 25 forintért szolgájának, Pegel Detriknek adta, aki ugyanezen összegért azt Egri Balázsnak, Batthyány prédikátorának és utódainak adta el, amely tényről ezen oklevelet Balázs presbiter jogainak védelmére kiadja.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztratura-könyvében, 1. rész 24/a. lap. A szövegben, ahol Balázs presbiter és utódai neve először említtetik, ezt a részt utólag vörös tintával aláhúzták és egy ismeretlen a lap szélére egy, a szöveg felé mutató kezet rajzolt.

Vendicionalis, empcionalis et estimacionalis vineae Veronice de Wywar Blasio presbitero de Agria.

Nos Franciscus de Batthyan consiliarius regie maiestatis etc. Memorie commendamus per presentes, quibus expedit universis, quod honesta domina Veronica, alias relicta condam providi Joannis Janko, post mortem suam multa post se reliquisset debita, quibus ipsa certis creditoribus suis obligabitur, ob hocque fere omnes res sue, mobiles et immobiles, estimare divendique ac precium earum creditoribus suis dare, lege et iustitia postullante debuissent. Igitur nos quandam vineam suam in promonthorio nostro Medwes vocato, in pertinentiis castri nostri Némethwywar, inter vineas Petri Marthalocz et Mathie Literati de Posega, a plaga meridionali sitam habitam et existentem, que iam in extremam deveniebat desolationem, per probos et honestos viros ut puta Georgium Chyrek, Vrbanum Fylher, Blasium Mezaros, Michaelem Hozzw, Karolum Karoly et Ambrosium Weres cives et in habitatores istius oppidi nostri Nemethwywar, secundum dei justitiam estimare pro florenis viginti quinque hungaricalibus facientes, eamque pro se accipientes, persolutis imprimis et creditoribus ipsius condam domine Veronice datis prefatis fbrenis viginti quinque hungaricalibus, dederamus eandem cuidam servitori nostro Detrico Pegel dicto, in servitiorum suorum sortem, quam tandem idem Detricus servare et collere non valens, vendidisset et perpetualiter inscripsisset honorabili Blasio presbitero de Agria, concionatori nostro, ipsiusque heredibus[1] et posteritatibus universis, pro florenis similiter viginti quinque hungaricalibus. Quocirca nos ad petitionem eiusdem Blasii presbiteri, tanquam justum seriem estimationis vendicionisque ipsius vinee, presentibus literis nostris de verbo ad verbum pro sui juris cautela inseri et inscribi facere voluimus. Assumimus preterea eundem Blasium presbiterum suosque heredes et posteritates universas in quieto et pacifico domino eiusdem vineae propriis nostris laboribus et expensis contra quoslibet impeditores conservare. Salvo jure monthano. In cuius rei memoriam et firmitatem presentes literas nostras eidem duximus dandas. Datum in castro nostro prefato Nemethwywar, decima quinta die mensis Julii, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo.

Idem manu propria.

1. Batthyány udvari papját itt már nem capellanus noster-nek, hanem concionator noster-nek nevezi, ami bizonyítéka annak, hogy ekkor már protestáns volt. Úgy látszik, Egri Balázs is nős volt, mert máskép az oklevél nem említené a hereseket és a posteritast.

33.

1551. július 20. Zágráb.

Rosoni Szondi Pál zágrábi prépost Batthyány Kristófhoz.

A toronyi Szent Márton-templomnak bizonyos zavargók által való megsértése (violálása) és a megszentségtelenített templom reconciliálása, végül a sértők megbüntetése tárgyában ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine mi observandissime.

Debitam obserquiorum meorum commendationem. Recorder reverendissimum dominum episcopum Zagrabiensem praelatum nostrum dignissimum de tumultu et rixa in ecclesia baptismali de Thwron et eius cimiterio aliquorum insolentia non habita Dei et illius honoris ratione circa mensis May principium ad me aliquid scripsisse. Equidem contumeliam ecclesiae Dei optimi maximi tam temere illatam non aequo pertuli animo et si quo succurrere potuissem illius immunitati, mora rupta, ut est offici mei, studio omni rei indignitati consuluissem, verum sollicitatore non comparente ex imbecillitate animi, qua in hoc meo senio laboro, res huiusmodi seria mente exciderat mea, cui pro present a necessitati tali remedio providendum esse duxi ut in ecclesia S. Martini de Thwron improborum iniquitate violata quoad per nos vel alterum Catholicum epicopum reconciliari poterit, divina officia ut prius peragantur, autoritate reverendissimi domini prelati mei et ordinaria nostra qua ad presens fungimur impartimur licentiam, et tam plebano quam illius voluntate et consensu aliis presbiteris in illa divina officiaturis damus facultatem, sanguinarios illos, quorum temeritate nostrae religioni irrogata est iniuria, non esset malum in judicium ecclesiasticum coram vicario Zagrabiensi convenire, eosque si non in corpore saltem in bursa et fatigiis vindicare et reos facti sui mali convincere, sed huius temporis iniqua conditio non patitur, ut in eos juris gladio ulciscatur. Interim eundem erit mihi Viennam, si per tempus licuerit, illuc gratia inserviendi Mag. vestrae reconciliatam ecclesiam illam cum suo cimiterlo divertam. Invigilent vitrici ecclesie cum plebano, res parvo sumptu conficietur pro voto eo temporis. Magnificentiae vestre in christianam religionem studium et devotionem laudamus omnes maiorem in modum, a Deo pietatis tantae acceptura meritum, a mundo autem laudem, mundum dico non novum istum, sed antiquum maiorum nostrorum sanctitate approbatam, et deo ipso glorioso confirmatum, Magnificentiam vestram felicem valere opto, cui servitia mea unice commendo.

Z.[agrabie] 20 julii 1551.

Eiusdem M. V.

Servitor Paulus Rosoniensis,

Kívül: Magnifio domino Christophoro de Bathyan, pincernarum regie maiestatis magistro bene merito etc. domino suo observandissimo

In Gereben.

34.

Fráter Péter volt varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Tüzetesen leírja betegségének tüneteit.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs címeres zárópecséttel.

Magnifice ac generose domine, domine mihi inter omnes mortales singularissime patrone, prehaitas sui quam humilima commendatione, merito succenseri vestra m. d. mihi poterat de corporali egritudine mea ab eodem ocultata, nisi totus a mundanis rebus fuissem segregatus et vitam illam, que finem non habet, specularer, verum de medicinis mihi missis longe amplius de affectu et benevolencia tam graciosi, tamque magnifici generosique domini gratias habeo immortales. Egritudinem autem meam, quantum per chartam licet aperire, aperiam, sitis intollerabilis, quotidianus vomitus, constipacio ventris, opilacio splenis et si summus incumbit, fantasie indicibiles, bene tamen e vigilans, nullam mentis alientionem, quae corporis corruptibilis sencio dolorem, ex his omnibus meis anxietatibus non possum aliud coniecturare, nisi quod fomes et causa omnium dolorum meorum sit cholera, qua me repletum esse sencio. Clementissimus Deus vestram m. ac B. d. felicem et incolumem in dies longe feliciones conservet ac manuteneat. Datis in cenubio Warasdiensi 27. Julii, anno Domini 1551.

E. V. M. G. D.

In Deum supplex
Frater Petrus olim.
concionator Warasdiensis.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro de Batthyany etc. domino et patrono meo observantissimo et quam gratioso.

35.

1551. szeptember 17. Torony.

„Martinus literátus archischolasticus Toroniensis" Batthyány Kristófhoz.

Kéri, legyen segítségére „huic nostro auditorio, nam plane desertum est et plerisque in locis stillat, stramina etiam non possumus habere inter populum", kér szalmát és egy-két embert. — Utóirat: „Puer autem Franciscus vestre m. do. bene incumbit literis, sed ipse filius Zalothnoky iam ferme triduum non fuit in schola, nam pater suus illum ad Myklawcz secum receperat et est dure cervicis, quod homo nunquam vidit similem sibi".

Eredetije fél ív vízfoltos papíron, zárópecséttel.

36.

1552. március 31. Kálmáncse.

Szegedi Máté Batthyány Kristófhoz.

A szabási jobbágyok parochusukkal megjelentek előtte, és pénzért vizahalakat kértek, ámde most ilyeneket nem talált, de ha neki hoznak, küldeni fog.

Eredetije negyed ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine observande. Fidelis servitii perpetuam commendationem. Istis diebus proxime preteritis vestrae mag. do iobagiones simul cum suorum parocho in possessione Zabasz commorantes aliquocies iam in oppido Kalmanche aput me comparuerunt, meque suis allexerunt praecibus, ut ad rationem pecuniarum suarum una cum ipsis eidem piscem doricam vel huszonem ordinarem, nam anno quidem praeterito eius generis piscem ipsi simul mecum ordinaverant eidem, verum et nunc satis sollicite cum ipsis quesivi aput carpophoros talem piscem, sed nullo modo reperire potui, quoniam nullus eorum talem piscem in presenti tempore adduxerat, sed postquam apportaverint carpophori, absque dubio eidem ordinare studebo, quoniam vestrae mag. do. servitia impendere sum paratus. Eandem diu foelicissime valere opto. Datum ex Kalmanche, feria quinta ante dominicam iudice, anno 1552.

Matthaeus Zeghedinus in spe servus dei per Christum, eidem deditissimus etc.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro de Battyan magistro pincernarum regiae maiestatis etc. domino cum observatia colendo etc.

37.

1552. október 17. Varasd.

Varasdi János deák Batthyány Kristófhoz.

Tegnap este Bécsből visszaérkezett, „volens hodie erga mag. vestram proficisci, sed quia et equellus et ego ipse nimium sum fesstus, reliquum vero nactus pluram comitivam nempe fratrem Petrum concionatorem nostrum Warasdiensem iter hoc meum in crastinum differre sum coactus: suplico attamen mihi equum mitere dignetur, quia super meum equitare nullo modo possum, nam dorsus a sella eius nimium impressus."

Eredetije papíron, zárópecséttel.

38.

1552. október 20. Varasd.

Fráter Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Amikor lovat küldött érte, akkor ő Csáktornyán volt. Jelenti, hogy két ifjúnak primiciája leszen, s ha arra nem jöhetne el, kéri, hogy akkor egy-két, vagy három szekér fát küldjön.

Eredetije vízfoltos papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine domine et patrone mihi observantissime obsecrationes postulationesque in Deum servicii loco devotissimas, tametsi quodammodo reprehensionem a v. m. d. non modicam merear, cum eo tempore, quo equum pro me miserat, in Chakturnya fuerim. Verum indignum videbatur, si vestre M. d. solennitatem futura dominica celebrandum non significassem. Nam dicta dominica illi duo juvenes fratres primicias suas celebraturi sunt, qui unamecum vestre m. d. supplicant, ut si venire non posset, pro salute una, duo vel tria plaustra lignorum mittere ne dignaretur. Restat, ut eam optime valere desiderem. Ex Varasd in profesto XI. millia virginum et martyrum 1552.

E. V. M. D.

Frater Petrus
praedicator.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro a Battyan etc. domino et patrono mihi observantissimo et quam gracioso.

39.

1552. október 30. Varasd.

Fráter Péter varasdi prédikátor és custos Batthyány Kristófhoz.

Hálás köszöneteit tolmácsolja.[1]

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine et patrone mihi singularissime atque gratiosissime, precationes, obsecrationesque in deum, servicii loco, devotissimas, tantam fiduciam locavi in vestra m. d. ut nihil earum rerum, quarum postulationem ad eam dirigerem frustratum me opinione arbitrarer, quod autem hisce diebus, quasi se se in exorabilem mihi ostenderit, non eam ob rem vestra m. d. fecit, ut meam peticionem pessum iri sineret, sed exemplo nostri salvatoris, cuius verus sectator (absit adulatio) vestra m. d. est, qui cananee post binam peticionem tantam benignitatem cum ea fecerit, ut eam magne fidei mulierem adapellaverit, et ut ei fieret quecunque postularet, ea racione vestra m. d. et mecum fecit, ut meus affectus in eam non tempesceret, sed pocius accenderetur et ille miser homo correptus resipisceret etc. Restat, ut altissimus eam felicissime contervet. Benignissimam relationem a vestra m. d. prestolor, quam pro

Jesu Christo facere ne dedignemini, nam compacior flenti misserimo homini. Ex Warasd 30 octobris 1552.

Frater Petrus
predicator, Warasdiensis et custos.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro de Battyan etc. domino meo observantissimo et quam gracioso.

1. Lásd Péter prédikátor 1552. november 4-én kelt levelét.

40.

1552. november 4. Varasd.

Fráter Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Egy Mráz nevű ember ügyében jóindulatát kéri.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött F. P. Z. betűk láthatók.

M. d. d. et patrone mihi maiorem in modum gratiose et observande, obsecrationes in Deum, servicii loco, devotissimas, paucis ab hinc retroactis diebus coram in Greben tandem et literis mediantibus vestre m. d. pro illo miserimo homine Mraz vocato supplicaveram et in discessu vestra m. d. pollicita erat causa mei nonnihil gracie cum prefato homine velle facere, hac fiducia fretus, presentes quoque ad eam mittere non sum veritus, nam ex colloquiis eiusdem dulcissimis variisque argumentis certo accepi vestram m. d. evangelicam pre se ferre misericordiam, quam mihi postulanti pro sepe fato homine ob viscera misericordie Dei nostri denegare ne vellit, quod si fecerit, rem Deo gratam atque acceptam et misericordia plenam vestra efficiet m. d. quam altissimus longa per tempora semper felicem beatumque conservet. Ex Warasd, 4. novembris 1552.

E. V. M. D.

supplex
Frater Petrus
predicator.

Optatum relationem expecto.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro Battyani, domino meo gratioso observadoque.

41.

1552. december 23. Varasd.

Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

A küldött alamizsnát köszöni, az ispotályban a szegények közt ki fogja osztani.

Eredetije fél ív vízfoltos papíron, kívül gyűrűs zárópecsét helyével.

Magnifice domine, domine et sublevator pauperum pientissime.

Per Christum pro nobis natum et in crucem elevatum vestre m. d. graciam ac salutem in utroque optamus homine, quanto gaudio abeo missam sacram susceperimus elemosinam, non est ut his explicem, nam eo tempore quo illam attulerunt eramus in simul omnes congregati, coram quibus et literas legi et dictam elemosinam in medium proferre feci et vestre M. d. pietatem declaravi, quam omnes pariter hilari vultu acceptaverunt et deum celi laudaverunt, in futurumque unamecum pro salute eiusdem laudare haud desistemus, pauperibus autem in hospitali degentibus racione distribuendi habebo eo modo quo vestra m. d. optavit quam optime valere desidero. Ex Waradiensi monasterio feria sexta ante natale domini, 1552.

E. V. M. D.

fidelis in domino exorator
frater Petrus.

Citra ea, que breviter imo obiter scripsi, oblivioni tradideram, quod ad festum divi Stephani prothomartyris me apud se cupit adesse, certe prompto animo id facerem, sed quia in festo divi Thome apostoli domina banissa me ad se vocaverat et optabat ut sequentibus diebus illic essem, quod facere ob meam infirmitatem nolui et tandem rogavit me ut ad festum divi Joannis apostoli illac me conferrem, quod facere pollicitus sum. Ideo etc.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro de Battyan etc. domino et patrono nobis observandissimo gratiosissimo.

42.

1553. április 10. Nagyida.

Maikóczi György Batthyány Kristófhoz.

Többek közt írja: „Novitates nullas V. M. D. scribere novi, preter id unum, quod in istis partibus nullus divinus cultus agitur, neque misse celebrantur, neque oratur, nec alia negotia pietatis exercentur, sed tantum ut alia bruta vitam degunt et saltem gratis velint salvari."

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött G. M. betűk látszanak.

43.

1554. február 21. Alsólindva.

Kelemen presbiter, az alsólindvai Szent János-kápolna mestere Batthyány Kristófhoz.

Retket küld és magot is. Most nem mehet hozzá, mert urát, Bánffy Lászlót Bécsből minden órában haza várják, de nem soká marad itthon, hanem Bolondosra távozik s akkor kész szolgálatára lenni.

Eredetije negyed ív papíron, kívül némileg elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi semper gratiose, post servitiorum meorum perpetuam commendationem. Literas vestrae M. d. clare intellexi, aliquot raphanos misi vestrae M. d. licet sint viles, misi et de seminibus, ubi autem scribit eadem ut descenderem erga eandem confessionem suam exciperem, id perlubens facerem, sed modo non audeo descendere, ex quo dominus noster magnificus Ladislaus Bánffy, dominus meus gratiosus singulis diebus et horis expectetur e Wienna, preter me sacellanum nullum habet, qui (ut dicitur) non multum temporis remanebit domi, quamprimum ascenderit ad Bolondos, posthabitis negotiis meis omnibus paratus sum deo juvante descendere, atque paratissima servicia mea exhibere. Interim vestram M. d. simul cum domina sua consorte ac liberis omnibus et universa familia Deus optimus idque maximus conservet ad faeliciora saecula et quidem in fide christiana, amen. Alsolyndwae 21 februarii, anno Gratiae 1554.

Clemens presbiter magister sacelli divi Joannis
praefati loci etc., capellanus v. m. d.

Kívül: Magnifico domino, domino Christophoro de Batthyan, magistro pincernarum regalium etc. mihi semper gratiosissimo.

44.

1554. április 18. Thorony.

Batthyány Kristóf Anna apácához.

Gyermekeinek verése és rongálása miatt szidja.

Eredetije fél ív papíron, zárópecsétje nincsen.

Te Anna apácza ertettem regyntofogwa hogy te az en germekymet pyrongatod rongalod wered es az en weromtwl az en attyamfyatwl oztod es ydegenotod, nem elygy te neked hogy az en attyafyamnak az en weromnek ky tegedet germeksogodtwl fogwa tartod arwloya lettel, hanem annak folette kezdottel arwlo lenny nekom es az en germekemnek ezogy nemzetsosogomnek, azerth mondom te nekod megy emlekozel rola mert byzon el nem felodem sym el nem engodem tenekod. Twdod te hogy nem wdwar te helod hanem kalastrom, kapa a te rwhad nem feketho harnaczy, nem terendod a Battyany wdwar nemys erdemlod annak kynerot, merth te hytot zegot es zorzetot hagyot sym apacza sym nem apacza vagy. Azerth wgy nwl az en germekomhozy es wgy egyed a Battyany kynerot hogy megy emezthessed, merth ha ysten egossegomet elthomet agya byzon ky okattatom weled ha erdomed zerynt megy nem otted. Ezt kedygy a lewelet irya te nekod azy aki orokos wywarba es Zolonokba, ezt erched en twlem. Isten agyon egy yffyw baratod ezy oztendoben. Kolt Thornon 18. Aprilis anno Domini 1554.

Cristophorus de Battyan
magister pincernarum regalium etc.

Kívül: Ezy lewel adassek az Annanak apaczanak.

45.

1554. április 20. Varasd.

Fráter Zrínyi Péter és társai Batthyány Kristófhoz.

A gutaütött Miklós gvárdián részére valami orvosságot kérnek.

Eredetije negyed ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine et patrone nobis observantissime, loco servitii orationum devotarum in deum commendatione. Quum vestra m. do. specialem quadam erga egrotos habeat benivolenciam atque humanitatem, nostro igitur fratri Nicolao Guardiano aliquam medelam conferre dignaretur, nam secunda feria post dominicam oculi, paulo ante prandium perplesym, quem morbum guttam communiter vocant, percussus, nequit loqui ob id iterum atque iterum ad reformandam eius loquelam aliquod remedium dare velit, rogamus. Altissimus vestram m. do. felicem una cum suis liberis et coniuge felicem conservet. Ex Varasd, 20 Aprilis 1554.

E. V. D. M.

fideles in deum exoratores
Frater Petrus a Zryn et
eiusdem fratres.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro de Batthyan domino et patrono nobis observantissimo.

46.

1554. szeptember 16. Németújvár.

Batthyány Ferenc Batthyány Kristófhoz.

Kristóf gyermekeinek gondját viseli, amíg él.

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Valentinum literatum praeceptorem puerorum v. M. d. scribit non libenter audire a pueris abfuturum, eo quod nequit esse obstrictus ad erudiendum ipsos pueros, sed secus fieri non potest, habet enim quedam debita, quae eum jure mediante exigere oportet.

47.

1554. szeptember 18. Trakostyán.

Fráter Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Máté apostol napjára Korenyáki úrral Viniczára érkezik, ide kocsit kér.

Eredetije papíron, kívül kopott gyűrűs zárópecséttel.

48.

1554. szeptember 27. Vinicza.

Fráter Péter „a Zrinio" prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Korenyáki úr nem tudja őt Zamlacsára küldeni, jön tehát, amint gyalog járni tud, azonban most, hogy Lepoglaváról „veni, valde sum agravatus in corpore".

Eredetije negyed ív papíron, kívül kopott és elhomályosult gyűrűs zárópecséttel.

49.

1554. november 6. Bécs.

Frater Imre minorita Batthyány Kristófhoz.

Erélyesen tiltakozik az ellen, hogy egyházi ügyekbe avatkozzon, gvárdiánokat csapjon el és más egyebeket cselekedjen, amelyekből a fráterek hitehagyása, továbbá botrány és viszály keletkezik. Föl rója továbbá azt is, hogy több kolostor egyházi szereit és ezüstneműjét Remetinczről erővel elvitte és magánál tartja. Mindezek a felségnek már tudomására adattak és ha az elvitt tárgyakat vissza nem adja, a felséghez újabb jelentés megy.

Eredetije fél ív papíron, kívül papírral födött, vörös viaszba nyomott zárópecséttel.

Post orationum mearum commendationem. Magnifice domine, jam pluries mag. vestra offendit nos gravissime, faciens, que ad se non pertinent, deponendo quardianos ad Remethyncz per capitulum iuxta ordinis nostri statuta institutos, et pro suo libito alios instituendo, ex quo scuta est apostasia fratrum, scandalumque et dissensio inter fratres, quod nullus patronorum egit, ob idque claustrum prefatum pari consensu et voluntate relinquere decreveramus, educere fratres et fecissemus, si regia maiestas facere id nos permisisset, cuius voluntati contrarium agere non licet nobis. Rogo itaque vestram mag. ne se intromittat in ea, quae ad se et patronum non pertinent, sed permittat gwardianos per capitulum institutos sua exequi officia, alias etiam contra velle regiae maiestatis cogimur fratres ad alia transferre claustra.

Meminerit insuper vestra mag. quot et quam pretiosa paramenta ecclesiastica et res argenteria plurium claustrorum ad claustrum Rementhyncz comportata a fratribus per violentiam extorserit et detinet, quae regiae maiestati sunt intimata, ut ex literis suae serenissimae maiestatis[1] vestra intelliget magnificentia et nisi eadem ablata bona restituerit commissum michi est. ut rursum suaeindicem maiestati, super quibus a vestra mag. relationem certam exopto. Vyennae, sexta die novembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

E.V.M.

Capellanus
frater Emericus fratrum
Minorium minister.

Kívül: Magnifico domino, domino Chistophoro de Bathyan domino sibi gratioso.

1. Lásd I. Ferdinánd királynak a fenti dátum alatt kelt következő oklevelét. Ez és a következő, továbbá az 1555. május 27-én Remetinczen kelt levél azt bizonyítja, hogy Batthyány Kristóf ekkor már protestáns érzületű volt.

50.

1554. november 6. Bécs.

I. Ferdinánd király Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

A területén lévő minorita rendházak gvárdiánjainak letételétől és helyükbe mások helyezésétől a jövőben tartózkodjék, mert ezekhez neki, mint világi embernek semmi köze sincs.

Eredetije papíron, alul papírral földött vörös viaszpecséttel, körmendi levéltár Acta Antiqua Almarium I. lad. 2. nro. 74.

Ferdinandus divina favente clemencia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. Rec, semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. Fideli nostro magnifico Christophoro de Batthian pincernarum nostrorum regalium in Hungaria magistro salutem et gratiam. Intelligimus quomodo tu Gwardianos et priores, si qui per capitulum in claustris seu monasteriis fratrum minorum is istis partibus instituerentur perficerenturque, ab eorum officio deponeres, aliosque pro libito tuo in locum depositorum surrogares, quod quidem si ita est, non potest nobis non vehementer displicere, quum tu persona secularis et prophana, te spiritualibus, que te minime concernunt inmisceas, et talia quae tui minime sunt officii, presumas et quoniam pro nostro, quo ecclesias dei et earum ministros in ipsorum iuribus tueri et defendere tenemur officio, talia a te fieri nequaquam permittere volumus.Fidelitati tuae harum serie firmissime committimus, ut acceptis presentibus et premissis sic stantibus, a modo in posterum te negocia et officia prefatorum fratrum minoritarum nequaquam ingerere, aliquem illorum a suo Gwardianatu deponere vel alium surrogare, sed talia iis quorum interest, relinquere modis omnibus debeas et tenearis. Alioquin certus sis, quod talia deinceps a te committi impune non pretermittemus. Secus igitur non facturus, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae sexta die mensis novembris, anno Domini millesimo quingentessimo quinquagesimo quarto.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m.p.
Joannes Listhius.

51.

1554. december 17. Németújvár.

Batthyány Ferenc Batthyány Kristófhoz.

Többek közt értesíti, hogy „egregium Valentinum literatum pedagogum[1] filiorum M. D. v. virum cum humanitate tum fide et eruditione spectatissimum atque prestantissimum misimus ad d. v. M.", akinek mindenben higyjen.

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

1. Fadnius vagy Faddi Bálint.

52.

1555. január 14. Németújvár.

Batthány Ferenc királyi tanácsos Faddi Bálint deáknak, Batthány Boldizsár és Gáspár, továbbá Gyulay János tanítójának éredemei jutalmául egy németújvári házat, amelyet Chynk György től 80 forintért vett, örökletesen odaadományozza.

Donatio unius fundi et domus Valentino litterato de Faad etc.[1] (preaceptori Balthasaris et Gaspari Batthyáni ac Joannis Gyulai nepotum Francisci de Batthyán.)[2] Nos Franciscus de Batthyan consiliarius regie maiestatis memoriae commendamus per presentes quibus expedit universis, quod nos attentis et consideratis fide fidelitate ac fideliu servitiorum gratuitis meritis nobilis Valentini literati de Fad preceptoris Baltasaris et Gasparis Batthyani ac Joannis[3] Gywlay nepotum nostrorum quae idem Valentinus de Fad in erudiendo ipsis nepotibus nostris cum summa fidei et fidelitatis suae constancia nobis exhibuit et impendit, quem volentes condigna remunarecione provenire, totalem domum seu fundum curiae civilis per eundem Valentinum de Fad a nobili Georgio Chynk pro florenis ungaricalibus octuaginta emptum, in oppido nostro Nemeth Wywar, vocato in comitatu Castri Ferrei existente habitam, cui ab oriente domus venerabilis Petri praesbitere de Bagod canonici ecclesiae Castri ferrei ab occidente vero domus nobilis Antony Laztochy vicinantur, cum omnibus eiusdem domus seu fundi curiae civilis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet terris ut puta arrabilibus cultis, extirpaturis, hortis orreis ac eorundem locis, agris pratis pascuis silvis nemoribus aquis ad eandem domum seu fundum curiae civilis de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus memorato Vallentino de fad ac per eum Petro et Michaele fratribus suis carnalibus ipsorumque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis dedimus donavimus et contullimus imo damus donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum heredumque per heredes tenendum possidendum pariter et habendum, nec non dictum Vallentinum de Fad acper cum dictos Petrum et Michaelem fratres suos eorundemque heredes et posteritates universas de omnibus proventibus nostris dacii collecturiis, taxiis ordinariis et extraordinariis ac de quolibet genere servitiorum, tam nobis et ad castrum heredibusque nostris quam inmedium civium nostrorum qualitercunque de ipsa domo seu curia civili provenientibus seu provenire consvetis perpetue et omnimode exemimus et libertamus subportamus et nobilitamus, imo exemimus et libertamus et per omnia nobilitamus, ita tamen quod oppido et castro huic nostro perpetua fidelitate ac justicia ut ceteri nobiles nostri de Wywar astricti esse debeant, harum nostrarum sigillo nostro armali et manus nostrae propriae subscriptione consignatarum et roboratarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Wywar 14 die Januarii anna domini 1555.

Idem manu propria.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztratúra-könyvében, a 29/a—b. lapon.

1. Faddi Bálint ezt a házat 1559. október 18-án 132 magyar forintért és négy szarvasmarháért Hermkóczi Horvát Mihálynak a pécsi püspökség és káptalan javai adminisztrátorának és feleségének, Szerdahelyi Katalinnak eladta. Ugyanezen regesztratúra könyv 41/ab. lapján

2. A zárójelben lévő szavakat más kéz más tintával a XVII. században írta.

3. A lapszélén későbbi írással ez a megjegyzés olvasható: Vid. Istvánfi Hist: lib. 23. ad calcem.

53.

1555. január 16. Németújvár.

Batthyány Boldizsár atyjához, Battyhány Kristófhoz.

Többek között ezeket írja: „Preterea obsecrat preceptor noster dignissimus D.V.M. ut tunicellam suam remittere dignaretur. Nam est vocatus ad nuptias fratris sui, et nollet veste nuptiali carere, ne illi eodem modo res contingeretur ut Evangelista narrat: Amice quare venisti, cum non habeas vestem nuptialem."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

54.

1555. május 27. Remetincz.

Erdős Mihály fráter, a remetinczi Szent Lélek-kolostor custosa Batthyány Kristófhoz.

Jobbágyaik adómentességének védelmére kel, nemkülönben jogtalanul elvett malmuk és boruk visszaadását követeli.

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Magnifice domine, dominico die in hac arce constitutus volui vestram magnificenciam alloqui supplex de qubusdam, quorum cum proposuissem unum, vestra m. dominacio audivit quidem me pacienter, sed respondit minus favorabiliter et discessit a me indignanter, nec potui cetera eidem insinuare. Nunc igitur eidem m.d. vestre iterumsupplico de inquilinis vel colonis nostris, ut eadem vestra m.d. permittat illos uti libertate donata a taxationibus scilicet, angariis, gospoczinis et ceteris exactionibus atque antiquam donationem confirmet novis litteris et novi sigilli sui munimine. Oro insuper eandem vestram m. d. ut iubeat eadem reddi rivum mole nostre violenter occupatum, restituat nihilominus vestra m. dominacio nobis vinum a se ablatum ne siti deficiamus atque utinam contingat nobis ut vestram m. d. nobis ad omnia faventem habeamus. Quam valere feliciter optamus.

Datum in loco fratrum de Remetincz 6to kalendas Junii, anno Domini 1.5.5.5.

Frater Michael de Erdews
Custos C. Sancti Spiritus

Kívül: Magnifico domino domino Christoforo de Batthyan regalium pincernarum magistro patrono observando.

55.

1557. október. Bécs.

Corvinus Illés orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt ezeket írja: „Synodus theologorum wirdt ante principium veris nicht geschehen, und die gantze handlung wirdt gedruckt."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

56.

1558. szeptember 27. Varasd.

Fráter Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Levelét és a Toronyból küldött kis gyömbértokot nagyon köszöni. Azon kárról, melyet zamlacsai jobbágyai okoztak, János fráter szóval tesz jelentést.

Eredetije papíron, kívül papírral födött gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine generose et patrone gratiose, obsecrationes, servitii loco, in Deum devotissimas. Nimia admiratione ducor tanti mecenati erga me singularem benvolentiam, pro qua et gratias ago immortales, licet literae a vestra m. d. ad huc decima maii ex Thoron cum tecula zinziberis preparati ad me destinatae fuerint hodie tamen, hoc est 27 septembris gratissimo animo suscepit et inhaustas gratiarum actiones replico, tam pro exibitis beneficiis quam etiam pro exibendis, quod damnum coloni vestrae m. d. in Zamlachyw nobis fecerunt, iis frater Ioannes vestrae m. d. verbotim dicet. Deus optimus vestram m. d. servet incolumem. Ex Warasd 27. septembris 1558.

E. V. M. D.

supplex sacellanus
Frater Petrus
predicator.

Kívül: Magnifico domino, domino Christophoro Batthyani etc. domino et patrono mihi gratioso et sincera fide observando.

57.

1558. június 13. Varasd.

Péter hitszónok Batthyány Kristófhoz.

A vele szemben gyakorolt jótéteményeket köszöni és örvend, hogy egészsége helyre állott.

Eredetije negyed ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magniffice ac generose domine, domine et benefactor mihi observantissime, obsecrationes postulationesque in deum, pro servicio devotissimas. Literas vestre m. d. cum reverencia, ut debui suscepi, obstrupesco enim admiratione nimia, dum animo revolvo tanti Mecenati erga me misellum homuncionem maximam benvolenciam simul atque humanitatem, astripotens cuius numine id vestra magnificentia facit, eterna retributione recompensabit v. m. d. Ego etiam in hoc ipsum quantum apud altissimum precibus sedulis promereri possum, exorare haud desistam inexhaustas semper eidem v. m. d. gratias replicans pro exibitis et exibendis erga me benficiis, quod autem deus optimus maximus imittat tribulationes tentationesque, non perdendi, sed medendi causa id facit. Neminem enim vult perire, sed omnes salvos fieri et ad agnitionem sui venire, itaque non despondeamus animo, sed ad meliorem frugem vite

satagere licet. Restat ut vestram M. d. felicissime valere desiderem. Ex Warasdiensi monasterio 13 Junii anno a Christo nato 1558.

E. V. M. D.

deditissimus sacellanus
Frater Petrus
a concionibus

Quantum doluerim de adversa valetudine vestre m. d., non est, ut his explicem. Rursum repletus gaudio sum magno, vestram optimam intelligens valetudinem, in qua deus omnipotens servet v. m. d. longa per tempora.

Kívül: Magnifico ac generoso domino, domino Christophoro Batthyani regalium pincernarum magistro, domino et patrono mihi pientissimo.

58.

1558. október 10. Mihócz.

János presbiter, mihóczi plébános Batthyány Kristófhoz.

Levélbeli hívására nem mehet hozzá, mert ura nem engedi innen elmenni. Nem tud ugyanis helyette más plébánost kapni.

Eredetije papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi observande, post serviciorum meorum debitam commendationem hac orationum mearum sufragia, literas m. d. v. erga me missas intellexi, ubi me eadem erga se jubet accedere, quamvis ego ante hac locum in quo moram gero mutare volui, sed dominus reverendissimus me nequaquam sinit abire, ex quo parochum loco mei habere non potest. Quapropter ego m. d. v. ago gratias immortales, quod commodo meo bonum optatis, sed a me fieri non potest ut illac accederem, ex quo non sum ausus ante dominum reverendissimum ut et praedixi. Restat m. d. v. bene et feliciter valere desidero. Datum ex Miholch die decima octobris 1.5.5.8.

Johannes
presbiter plebanus de Miholch

Kívül: Magnifico domino, domino Christophoro de Batthyan etc. domino mihi observandissimo atque confidentissimo.

59.

1559. szeptember 4. Németújvár.

Batthyány Ferenc királyi tanácsos a Németújvár alatti Szent Miklós egyház horvát parochusának, Barazovics Jánosnak jövedelmét szabályozza.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztratura-könyvének 1. részében a 43/a-b. és 44/a. oldalakon.

Descriptio proventuum plebano Ecclesie S. Nicolai provenire debencium.

Franciscus de Batthyan, sacre cesareae miaestatis consiliarius etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos his distorbiorum temporibus cernentes varias opressiones miserorum christianorum non solum in Hungaria, sed etiam precipue in Croacia existentium, qui iam propter continuas incursiones et depredationes Thurcarum, quibus per longum iam tempus afflicti sunt, in patria eorum Croacia minime residere possunt, coguntur itaque paternas sedes deserere et unacum uxoribus et liberis in tuciora se recipere, et quoniam multi Croate se in bona nostra contulerunt, qui ut in fide christiana conserventur, liberique eorum in divinis preceptis instruantur, conduximus ipsis honorabilem Joannem Barazowich in plebanum atque parochiam apud sanctum Nicolaum, hic sub arce nostra Nemethwywar existentem eidem contulimus, ut ipse eisdem Croatis in eorum lingua croatica in divinis negotiis presit, atque divinum cultum, et omnia officia ecclesiastica, quam in audiendis confessionibus et administrandis infantibus Babptismate et petentibus eucharistiam diligenter peragat. Ut autem pro huiusmodi laboribus intertentionem habeat, atque se conservare et sustentare possit, concessimus, ut incole subscriptarum possessionum sibi certos proventus reddant et administrent, atque dictae ecclesiae parochiali Sancti Nicolai semper subiecti sint, videlicet coloni possessionum in primis Sancti Nicolai, Ponycz, Galasar, Bannya, que est inter possessiones Samar et Medwes cuius incole se noviter hoc anno illuc contulerunt. Qui peracto triennio debebunt plebano subscriptos proventus prestare. Item Czygelincza, ubi coloni Nicolai Horwath resident, Wyffalw, ubi coloni relicte condam Michaelis Zenthywany habitant et colonos ac inhabitatores oppidi et suburbii Nemethwywar necnon possessionis Medwes quantum attinet ad Croatas et Sclavos, istarum autem possessionum incole et inhabitatores debebunt plebano tales proventus reddere. Scilicet singulus eorum, qui erit sessionatus atque integram sessionem habebit, tenebitur plebano, de una integra sessione si pecora et aratrum habebit per unum medium diem arare, et plebanus tenebitur tali cibum dare. Si vero plebanos aratura non indigeret, tunc pro huiusmodi aratura tenebitur colono pedestri labore una integradie laborare. Deinde quilibet sessionatus, qui aratrum et pecora habet, de una integra sessione tenetur semper ad festum beati Thomae apostoli plebano moderno et futuro pro tempore constituto medium cubulum frumenti, quartam scilicet partem in tritico, et aliam quartam partem insilligine dare. Qui vero sessionatus caret aratro et pecoribus, is tenetur de una integra sessione pro aratura plebano semper ad festum divi Michaelis archangeli sex cruciferos solvere. Inquillini vero, qui non habent proprias residentias, sed sub alienis tectis habitant, quilibet illorum tenetur plebano ad festum divi Michaelis tres cruciferos persolvere et duo sessionati coloni tenentur plebano ad domum suam unum plaustrum lignorum propriis eorum jumentis et curribus vehere. Item de baptizacione infantum habeat plebanus de quodibet Baptizato unum cruciferum.Item mulier, que post puerperium intrat in Ecclesiam, tenetur plebano uno denario hungarico et una cerea candela. Item si aliquem copulat in matrimonium, tenetur sibi tribus criciferis, et quando sponsus cum sponsa vadunt in Ecclesiam, tenetur plebano uno facileto et uno capone. Item infesto Epiphaniarum domini, quando plebanus circuit cum cruce, tenetur quilibet colonus plebano, unam scutellam refertam avene sive ordei sive millii dare et unum pedem porcinum et unum panem, et si quis non habet pedem porcinam, tenetur unum denarium hungaricum. De confessione tenetur unus uno denario. Item de sepultura alicuius defuncti tenentur plebano decem denarii hungaricales, et tunc non debeant sibi cibum vel potum dare,

sed quando dant cibum vel potum, tunc saltem quatuor denariis debeant. Datum in arce nostra Nemetwywar, 4 die mensis septembris, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

60.

1559. szeptember 13. Varasd.

Fráter Lukács varasdi gvárdián és Péter prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Megáll az eszük azon panaszokon, melyeket ellenük Szlavónia ítélőmesterei előtt emelt és csodálkoznak a változáson. Előbb kertjükben sétálgatva velük kedvesen elbeszélgetett, sőt még étkezésükön is részt vett, most pedig világi személyek előtt gyalázza őket, noha fölöttük semmiféle joghatóságuk nincs. Ha Benedek fráter meg is tévedt, ebből még általánosítani nem lehet.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét, elmosódott ábrával.

Magnifice domine, domine observatissime!

Graves quippe querelas, christiano nomini prorsus contrarias hisce diebus vestra m. d. coram spectate fidei viris, egregiisque dominis nempe prothonotariis huius regni Sclavonie et Laurencio literato per egregium dominum Joannem Perhoch nostram nimirum in contumeliam et preiudicium apertum denunciare censuit, quibus auditis mens obstupuit de tam subitanea vestre m. d. mutacione quum sese benignum semper pollicebatur et nuperrime more solito nostrum intravit monasterium, atque in horto hincinde deambulando dulcisonis colloquiis nobiscum usa extitit, insuper et convivio humaniter benigneque suscepit. Nunc autem oblita tam sue humanitatis et pollicationis benefico, quam eciam christiane charitatis officio, nos traducere pariter et sugillare coram secularibus personis non est verita, cum illi optimi domini nullum ius in nos habeant, imo neque vestra m. d. sed sola ecclesiastica hierarchia et eiusdem prelati, quorum presidio licebit nobis tum nostre religioni, tum eciam fame (per eandem lese) consulere passim. Nos enim iuxta dei optimi maximi beneplacitum sic vitam nostram instituere statuimus, ut nemo mortalium rite et iuste malum de nobis loqui possit, neque hactenus imputare potuit, si fratre Benedictus noster per alios seductus aliquamdiu hincinde divagaverit, non in universum aberravit, quirursum in sodalicium nostrum ad penitenciam reddiit,divi erraverunt, ergo damnati sunt. Negatur consequencia, quia sancta Mater ecclesia gremium non claudit ad penitenciam reddeuntibus, illum autem sophisticum atque cornutum sylogismum de fratre vestro Francisco propositum facillima racione, dumtempus dabitur concludemus, non enim participes illius criminis esse voluimus,quod suapte spernendo, et illum eciam flagellatum e medio expulimus, si autem causam inapritum venire vestra m.d. contenderit, nos non curramus, magnificus dominus Vngnod neque vestro suffossus timore, nec nostro illectus amore veritatem negabit, unde illa pessima lues nata sit, a quoque exorta, ideo magnificencia vestra sui monasterii, suorumque curam agat, nos interim sinat in pace, tandem precamur ut in animis omnium regnet Christi Iesu Evangelium, simul et vestre

m.d. precamur, ut dominus in animo eiusdem innovet perpetuum suum bonum. Datum in monasterio Warasdiensi 13 septembris 1559.

Fratres Lucas
custos ac guardianus Warasdiensis ac
Petrus
eiusdem claustri officio predicator.

Kívül: Magnifico domio Christophoro de Battyan ; domino observantissimo, ubicunque fuerit exibeantur.

61.

1560. március 28. („Amboziis Ligerum") Amboise.

Batthyány Boldizsár atyjához, Batthyány Kristófhoz.

Eredetije fél ív papíron, zárópecsétje elveszett.

„Sum in aulam regis Francorum expectus", havi 30 frank fizetése van. Majd így folytatja: „Preterea nunc nulla alia nova scribere possum d. v. M., quam quod maxima seditio orta est propter religionem et sunt plusquam quinquaginta hominum millia qui coniurasse dicuntur in regem et ducem de Guisa et cardinalem Lotharingiae, aiunt enim non se amplius pati posse, ut lutheranos persequentur (nam Parisiis quotidie duo aut tres comburuntur, ut et ipse vidi) capti autem ex lutheranis nonnulli nobiles prefecto optimi cum maxima tirannide jugulati sunt et certe timendum, ne maxima clades sit secutura, nunc aliquantum est securius et venationibus maxime indulgetur, quem vero exitum ista seditio nanciscetur d. v. M. brevi significabo."

62.

1562. október 1. Varasd.

Frater Zrínyi Péter varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Jótéteményeit, különösen pedig a küldött barackokat hálásan köszöni. Balogh Miklóst szélütés érte, beszélni nem tud jól és jobb keze béna.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsában stilizált virág, a pajzs fölött P. F. betűk látszanak.

Magnifice domine, domine generose ac patrone mihi semper observandissime et quam gratiose, pro serviciorum obnixa recommendacione, orationes ac obsecrationes in deum devotissimas, et si diu lingua tacuit, tamen charitas et benevolencia vestre m. d. erga me miserrimum et despectum homuncionem ardere non cessavit, nam et sol nube sepe tegitur ut in terra non cernatur, tamen ardet in celo, sic et vestra m. d. olim erga me conceptam ex sua innata humanitate benignitatem istis novissimis diebus sua solita benignitate declarare cepit, me suo prandio recipiendo et suis dulcisonis verbis consolando, insuper pro mea adversa valetudine remedium bonum confferendo et persicas optimas mittendo, pro quibus omnibus gratias non quas debeo, sed quas possum ago inmortales, agam quoque, donec vivam. Nicolaus Balogh deo sic vel volente vel permittente appoplexiam vel ut alii guttam appellant, incurrit et pro reme-

dio me plurimum rogavit, ut vestre m. d. scriberem quatenus vestra m. d. dignaretur aliquod remedium conferre, nam oblique et non recte loquitur et dextram manum a parte digitorum usque cubitum veluti mortuam gestat, hec cum venita vestre m. d. scripserim confidentissime tamen, quia vestra m. d. vere Christum sequitur, qui ait infirmus eram etc. Vestram m. d. gloriosus deus servet incolumem. Ex Warasd prima octobris 1562.

E. V. M. D.

fidelis in deum exorator
frater Petrus
a Zrÿn predicator Warasdiensis.

Kívül: Magnifico domino, domino Christophoro Battyani etc. domino ac patrono meo observantissimo et quam gratioso.

63.

1562. október 20. Varasd.

Leporinus István varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Közvetíti Imre deák toronyi iskolamester atyjának abbeli kérelmét, hogy engedje meg néhány sertésnek a Kuczány-erdőre való hajtását. A továbbiakban Imre deák ügyében ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek pajzsában felül I. N. R. I. betűk, a pajzs mellett oldalt pedig S. L. betűk láthatók.

Gratiam et pacem per Christum servatorem nostrum et orationum atque servitii commendationem.

Magnifice ac generose domine mi domine et patrone confidentissime. Quanqam nullum argumentum literas ad magnificam d. vestram nunc dandi offerebat sese, verumtamen christiana pietas mutuaque in Christo dilectio idipsum me facere coegit, causa proximi quem Christus ipse diligendum omnibusque modis iuvandum precepit, et cum ego alia re non possim quenquam iuvare id saltem commendatione et doctrinula quantulam Christus dedit, orationibusque quotidianis non gravati prestare debeo, venit itaque ad me die hesterno pater Emerici literati, quem ego superioribus mensibus ad petita Pauli praesbiteri immo ad mandatum d. v. magnificae ad rectoratum scholae vestrae sub Toron transmiseram, venit inquam petitum, ut supplicarem M. d. v. humillime: dignaretur ei admittere aliquot porcos in sylvam suam prope Kwczany vocatam impelli facere et hoc obrespectum: cum servitiorum eius filii tum solutionis prout alii solvunt, quod magnificam d. v. sine omni suo detrimento facere posse asseverant. Magister autem Emericus filius dicti supplicantis cessante lunae sub dicta Thoron ad suum locum redire unde paulisper secessit, est paratus immo nec redisset inde, nisi communitas éi dixisset, si tuo hic vivere volueris donec parochum reperimus tuo hoc in arbitrio est situm, quod si minus, liberum tibi est discedere. Ego ex febri debili manu uberius nunc scribere non potui, curae proinde infinitae me prepediunt quominus iampridem etiam ex quo hic aderat magnificentia vestra, non scripsi, scripturus Deo volente brevi medio domini Blasii literati fidelis magnificentiae vestrae servitor, cui ex animo ut fratri bene volo, cum his me measque in Domino orationes

iterum atque iterum unice commendo, de animo erga me propenso gratias agens, Christus bene et foeliciter magnificam d. vestram valere faciat suisque donis amplificet. Date Varasdino 20 octobris 1562.

Magnificae ac generosae d. vestrae

deditissimus servitor
Stephanus Leporinus
indignus verbi Dei minister Varasdini.

Kívül: Magnifico ac generoso domino meo, domino Christophoro Battyiani de Thoron, pincernarum regalium magistro etc. domino et patrono singulariter colendissimo.

In Greben perferantur.

64.

1562. október 21. Varasd.

Fráter Zrínyi Péter varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Köszönetet mond az adományozott alamizsnáért és a levelekért. A szegényház lakóit is buzdította, hogy imádkozzanak jótevőjükért. Mentegeti magát a levélírás elmaradásáért, végül két-három köböl bort kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine omnium pauperum mecaenas optime, mihi autem virtute ac pietate prestantissime atque singularissime patrone, post consvetam mearum precum in deum humillimam commendationem. Hisce retroactis diebus multiphariam vestre magnificencie delecatus sum literis, partim quod a tanto talique Mecaenate gratissimas atque jucundissimas meruerim suscipere literas, partim vero nimirum quod sacram elemosynam et benevolenciam eiusdem vestre m. d. erga me exibitam persenserim et quod his omnibus maius est, more veri christiani principis orationes obsecracionesque ad deum optimum maximum pro se fieri me monet pro benevolencia, literis et elemosyna gratias imortales ago vestre m. d. agamque donec vivam, pro fiendis autem orationibus fidelem operam dedi, nam simul altera die pauperes in hospitali congregavi, quos ut decuit multis verbis sum adhortatus, qui omnes pari voto polliciti sunt pro vestra m. d. altissimum precibus interpellare, affirmantes neminem post deum se habere clemenciorem, qui eorum inopie racionem haberet, quam vestram m. d. similiter omnibus fratribus meis vestram m. d. commendavi in concionibus autem meis aliisque orationibus devotis nunquam vestre m. d. memoria apud me morietur, ecce coram deo dico, quod autem tardus in scribendis literis ad eam hactenus fuerim, vicio ne mihi vertat vestram m. d. obsecro, sepe apposui digittos carte at maledicta cura humana et frequencia secularium prepeditus id assequi non potui, quod volebam, ideo etiam atque etiam vestram m. d. rogo, ut mihi indulgeat quam felicissime in utroque homine valere cupio. Preterea rogo si vestre m. d. voluntati non resistit, ut parum vini meam in sortem 2 vel 3 cubulos dare

velit, quia fratres dicunt, porta tecum et bibe nobiscum, ideo etc. Ex claustro Warasdiensi, 21 octobris, anno a Christo nato 1562.

E. V. M. D.

in deum supplex exorator
frater Petrus
a Zryn predicator Warasdiensis.

Kívül: Magnifico ac generoso domino, domino Christophoro Batthyani etc. domino patronoque meo observantissimo colendissimo et quam generoso.

65.

1562. november 24. Varasd.

Leporinus István varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

A varasdi lelkészségről, ennek elhagyásáról, a bánnal való tárgyalásáról, továbbá Kristófhoz való utazásáról értesíti.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs címeres zárópecséttel, melynek pajzsa mellett jobbról és balról S. L. betűk fölötte pedig I. N. R. I. betűk láthatók.

Orationum in domino Jesu atque servitiorum commendationem.

Magnifice ac generose domine mi, domine et patrone singulari observatione prosequende, hac ipsa hora qua templo e vespertinis precibus egressus sum, literae vestrae magnificentiae mihi supervenerunt quibus scribit se meam a dominis civibus Varasdiensibus veniam intellexisse, et quidem certum est me illis officium plebanatus ut vocant resignasse, tamen offitium ministerii verbi divini non recusasse, si non ultra saltem per praesentem hyemem, ipsi tamen instant, ut remaneam, quia tamen blasphemiae erga verbum Dei non desunt multae, non deest et alta coadiutorum ministreii egestas, ea propter locus michi mutandus erit, diebus praecedentibus cum domino bano, domino fratrum meorum terrestri cum Lindwam proficisceretur locutus sum de meis rebus, sua illustrissima amplitudo pro sua erga me innata elementia benigne de omnibus respondit michi atque peciit ut oviculas suae ditioni subditas visitem etiamsi Varasdiensibus sim ad tempus usque astrictus, quod conditionaliter me facturum recepi, et quidem idipsum iam sepius prestitissem, ni metus duorum Antichristorum illorumque ministorum (így!) vetuisset. Nunc tamen vita comite cum iam nives plagiarios montibus expulere et via cuivis peregrinanti sit tuta, magnificam ac generosam d. v. ipse quo primum a me fieri poterit libenter invisam, quod quidem die crastino a concione statim facerem, tamen equello carens quem amico homini Petoviam heri profecto commodato prestiti idipsum prestare non possum, si tamen pedes me (etiamsi iter ignorem) ire opportuerit non pretermittam quin optimum dominum meum quantocius fieri poterit invisam et tandem de omnibus in laudem Dei concernentibus rebus secum concludam, interim autem pro vita et salute magnificenciae vestrae Deum optimum maximum per Christum supplex exorare non desinam.

Christus dominus sit cum spiritu vestro amen. Morbi causam alleviatam esse ex animo gaudeo et ut im posterum quoque ab omnibus corporis et animae malis magnificenciam vestram Christus preservet Deum precor. Datum Varasdini 24. Novembris 1562.

Mag^ae d. vestrae deditissimus servitor et sacellanus.

Stephanus Leporinus
Varasdini indignus verbi Dei minister.

Kívül: Magnifico ac generoso domino meo, domino Christophoro Battyiani pincernarum regalium magistro etc. domino et patrono elementissimo.
In castrum Greben perferantur.

66.

1563. január 7. Varasd.

Péter hitszónok Batthyány Kristófhoz.

Egy oldal szalonnát kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice ac generose domine, domine et patrone mihi singularissime atque observantissime, post consvetam suarum orationum in deum sedulam commendationem precor celestem regem, ut hic novus annus letis ineat auspiciis, vestre M. d. lecioribus procedat, letissimis exeat ac sepius recurrat semper felicior. A narrantibus accepi, quomodo vestra m. d. ex sua solita benignitate innataque humanitate quasi subdoluerit, quod nihil pro elemosina istis diebus ad vestram m. d. scripserim. Hac fretus fiducia non sum veritus vestram m.d. pro uno lardo interpellare, quibus hoc anno vestra m.d. abundat, aliisque ad victum meum necessariis, ut liberius et devotius ministerio verbi dei et divinis orationibus insistere queam, providere me vestra m. d. pro sua clementia ne dedignetur, tandem bene valere vestram m.d. ex animo desidero. Ex claustro Warasdiensi, septima Januarii 1563.

E. V. M. D. supplex in deum exorator

Frater Petrus
a concionibus.

Kívül: Magnifico ac generoso domino, domino Christophoro Battyani etc. domino ac patrono meo observantissimo gratiosissimo.

67.

1563. február 20. Szoboticza.

Razinius János bexini alesperes Batthyány Kristófhoz.

Bizonyos plébánia leltáráról, néhai Pál plébános elveszett és ellopott javairól és fiáról, Andrásról, az új plébánosról értesíti.

Eredetije fél fv papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött G. W. betűk láthatók.

Magnifice domine, domine et tanquam patrone mihi gratiosissime. Post servitii mei commendationem ac orationum devotarum suffragia. Accepi literas Mag. do. vestre de inventario per me dato in manus pie memorie venerabilis domini Pauli, Do. vestram mag. illud inventarium sibi datum (Regestum eo tempore per vestrum Scholasticum vel notarium scriptum prae suis habet manibus) in quo omnia plenaire conscripta sunt, que huius plebaniae vestre Mag. do. proveniunt, vestra Mag. do. constituit diem revisionis festum mathie apostoli proxime affuturum, pro rebus perditis ipsius domini Pauli pie memorie et furatis ego (deo volente) semper Mag. vestre do. mandatis obedire quovis tempore paratus sum, procul omni dubio veniam, de parocho vero moderno domino Andrea, quem Mag. do. vestra nondum confirmatum esse dicit, est filius meus, vestre Mag. do. tanquam domino meo gratiosissimo eum diligenter commendo, qui abycit ea, que sunt puerilia, per conventionem Mag. do. vestrae efficiatur vir bonus, quem spero facturum, qui satis studiosus est. Deus optimus maximus vestram Mag. do. in sua conservet (cum omnibus suis charis) gratiam, Amen.

Ex Zobothycza, 20. februarii, anno Domini 1563.

Vester
Joannes Razinius
vicearchidiaconus de bexin.

Kívül: Magnifico domino, domino Christophoro Batthyany, pincernarum regalium magistro etc. domino mihi gratiosissimo.

68.

1563. június 25. Vinnicze.

Leporinus István prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Köszöni 21-én hozzá intézett levelét. Tavaly decemberben Grebenből átmenetileg Varasdra ment, de innen csakhamar kitúrták őt, mire Lindvára húzódott, majd Toronyra, ahol Pál deák őt tisztességesen fogadta, azonban őt (t. i. Kristófot) meglátogatni nem tudta.

Eredetije fél fv papíron kívül gyűrűs, címeres zárópecséttel melyen a már ismert betűk láthatók.

Gratiam et pacem a Deo patre et domino nostro Jesu Christo, post servitiorum orationumque in domino devotarum commendationem, precatur etc.

Generose et magnifice domine mi, domine et patrone benemerite quas magnifica d. vestra 21 huius presentis mensis ex Toron ad me Vinniczam direxit, redditae sunt michi ante unam horam litterae simulcum his quae ad dominoum meum fratrem d.

Valentinum Faddynum directae vel intitulatae fuerant. Ego de animo erga me omni ope humana undiquaque destitum, favore et auxilio iam prestito non quas debeo sed quas possum ago grates, referre siquidem posse hoc non est mearum virium, Deum tamen patrem nostrum coelestem per Christum toto pectore indies oro, ut ipse magnificentiae vestrae remereri dignetur ceterisque omnibus qui hospicium ecclaesiis, ecclesiarum ministris, honestisque studiis prebere non desinetis, timore, amore vel metu etiam perculsi, historiam mei exilii Deo propicio de ore in os brevi(si Deo optimo maximo visum fuerit) dicam cum, cum domino fratre nostro d. Valentino eo ad diem statutum pervenero, ego secunda die decembris in Greben anno superiori magnificentiam vestram visitavi, divina verba ex ore vestrae magnificentiae perlubens audivi et multis modis eruditior inde quam accesseram Varasdinum temporale hospitium redii, unde tandem astu Sathanae extrusus, Lindvam tumultuario quodam modo satis afflicta valetudine me recepi, inde intellecta magnificentiae vestrae presentia (quae utinam fuisset vera) in Toron, ivi, non reperi patronum, non eius concinatorem, pernoctavi tamen in domo parochiali, ubi honorifice Paulus literatus et quidam duo ex castro viri me experunt. Iam visa absentia vestrae magnificentiae, negocium meum non cuivis concredidi, exhaustus tandem expensis nec audens me quoquam quia insidiae undique instructae fuerant et adhuc sunt movere, hic hospicium contra Antichristi Romani eisque sequaces, insultus deus apud hunc magnificum pium et christianum dominum per media prebuit, aput quem iacta prius non per me, sed per alium fundamenta pietatis christianae redintegranda esse censentur, non modo per me, sed per multos etiam alios ego propter multas easque diversas occupationes libenter volui, sed non potui visitare M. d. V. verumtamen id quod prius non prestiti immo prestare non potui unacum domino meo Faddyno primo quoque tempore prestare conabor, interim meas in domino orationes V. M. d. et vestram megnificentiam Deo suppliciter commendo.

Vinnicze 25 Junii 1563.

Illustrissimae amplitudinis
vestrae servitor

Stephanus Leporinus
indignus verbi Dei minister.

Kívül: Magnico ac generoso, doctrina et pietate Christiana claro domino Christophoro Battyiani, pincernarum regalium in regno Hunriae magistro etc. domino patrono et benefactori benemerito

In castrum Toron intra Dravum et Muram perferantur.

69.

1563. július 31 Németújvár.

Gregorjánczi Pál győri püspök Batthyány Kristófhoz.

Most Németújváron van „az te kegyelmed athyafya házánál", azonban ő kegyelme „nem eremest szól te kegyelmed dolgarul en welem, sem gyonasrwl semmyrewl". — Utóirat: „A hol te kegyelmed azth irya, hogy valamy kew falth zentelny jewttem wolna ide, byzony azth nem warnam kegyelmedtewl illyen megh chwfolast, merth en Isthennek templomath jewtem wala zenthelny, de am jaryon ez ys."

Eredetije fél ív vízfoltos papíron, kívül címeres, gyűrűs zárópecséttel.

70.

1564. július 9. Varasd.

Péter hitszónok Batthyány Kristófhoz.

Az iránta tanúsított jóindulatot hálásan köszöni.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice ac generose domine, domine et patrone mihi observantissime singularissimeque, orationes loco servitii in deum devotissimas. Literas vestre M. d. cum reverentia qua debui suscepi, quibus acceptis quantas gratias retulerim altissimo deo, a quo omnia ista prestita sunt mihi, ut ex innata humanitate et sua singulari benevolentia magnifica vestra d. me miserum homu[n]cionem omni tempore quo me novit, omni beneficio prosequitur et ne tantum beneficium reticens, sceleris arguar, ut ingratus agam, ut vestre m. d. memoria nunquam apud me morietur. Nunc adsum domi, nec habeo propositum aliquo proficiscendi, nisi inevitabilis causa me compulerit abeundi. Mandet itaque v. m. d. mihi id quod optat a me fieri, quia jam vocor ad ecclesiam, ideo stringam calamum optans semper fausta ac omnia felicia auspicia vestre m. d. cui me obnixe comendo. Iste Joannes servus et auriga vestre m. d. vicem literarum supplebit, cui ut fidem adhibeat velim.Ex Warasd 9 Julii anno a Christo nato 1564.

E. V. M. D. suplex in deum precolor.

Frater Petrus
a concionibus.

Kívül: Magnifico ac generoso domino, domino Christophoro Battyani regalium pincernarum magistro domino ac patrono meo observantissimo et pregratioso.

71.

1564. december 6. Németújvár.

Batthyány Ferenc császári és királyi tanácsos Somlyai Simon prédikátornak Rohonczon bizonyos föltételek mellett egy sessiót adományoz, s azt minden szolgáltatás és adózás alól mentesíti.

Eredeti bejegyzés a Batthyány-család XVI. századi regisztúra-könyvébe, az I. rész 65/b. lapján.

Libertas super una sessione in Rohonch habita, reverendo Simoni de Somlyo data quad vixerit, post pristino statui restituetur, etiamsi filli eiusdem superextiterint[1] Franciscus de Batthyany sacre Romanorum cesareae ac Hungariae et Bohemiae regie maiestatis consiliarius etc. damus pro memoria,[2] quod nos superioribus diebus conduximus honorabilem presbiterum Simonem de Somlyo in concionatorem, ut autem unacum familia sua possit habere commodum locum residenciae et quietem permansionem, concessimus eidem, ut ipse in oppido nostro Rohoncz sibi unam sessionem comparet, prout etiam nunc comparuit sessionem illam, in qua olim Pangracius Mezzaros habitavit, quam quidem sessionem idem Pongracius Johanni Han vendidit et nunc predictus Simon presbiter eandem sessionem ab eodem Joanne

Han ex nostro consensu pro se et suis heredibus utriusque sexus universis pro quatur[3] hungaricalibus florenis cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis et hortis ad eandem sessionem spectare debentibus coemit, cui sessioni ab oriente croatarum, ab occidente vero Martini Saffar sessiones vicinantur. In qua quidem sessione nos predicto Simoni presbitero vita sua durante, vel quamdiu nobis serviet ab omnibus censibus, taxis, servitiis et laboribus ac quibusvis solutionibus nobis et castro nostro Zalonok provenire debentibus libertandum duximus et eximendum, tali conditione, quod si sucessu temporum predictus Simon presbiter locum mutare vellet, vel illinc migraret, si quid in eadem sessione in edibus edificaverit, id sibi tunc iuxta estimationem proborum virorum persolvere teneamur. Si vero eundem Simonem in eadem sessione mori continget, extunc eadem sessio in[4] heredes eiusdem Simomis presbiteri in eadem sessione remanentes nobis et successoribus nostris teneantur de illa sessione tali modo servire et labores prestare, sicut alii cives in Honcz [5] existentes cum quibus pecuniariam transactionem fecimus, vigore illarum litterarum transactionalium, quae semper apud judicem eiusdem oppidi Rohoncz habentur, imo libertamus et eximimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis provisoribus officialibus ac judicibus pro tempore constitutis harum serie committimus, quatentus eundem Simonem presbiterum vita sua durante vel quamdiu in dicta sessione manserit, in libertate premissa per nos sibi concessa conservetis. Volumus etiam sucessores nostros ad id obligatos esse, ut eum in eadem libertate conservent. In cuius rei testimonium presentibus litteris chirographum et sigillum nostrum apposuimus. datum Wyvar, 6. Decembris 1564.

1. Az oklevél élén olvasható regeszta idegen kézzel van írva, s annak tartalma az oklevél tartalmával nem egyezik.

2. Az eredetiben hibásan: pro meria.

3. Így! quator helyett.

4. Az eadem sessio in szavak fölöslegesek és értelemzavarók.

5. Így! Rohoncz helyett!

72.

1566. április 14. Németújvár.

Batthyány Boldizsár atyjához, Batthyány Kristófhoz.

Többek közt a következőket írja: „Pápa kedig azt mongja, hogi az elewbeni papak chiak az keresthienewkre hadakoztanak, de ew az termezet szerynt walo ellensegre akar hadakozni es mjndenel akar segíteny, ha egieb nem leszen, meg az rwhayates le adgya magarwl."

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

73.

1566. május 19. Németújvár.

Batthyány Boldizsár atyjához, Batthyány Kristófhoz.

Többek közt a következőket írja: „Ew felsege adig el ne indulyon, az meg az ket articulust de religione et de pace publica nem tarctal es el nem wegezi, mast vtolzor kedeg ew felsegenek meg engettek, hogj ew felesege el mehet, az religio maradgion azonban az mynt edig wolt, az pax publica meg wagion es Spaierba wagyon az tewrwny hely."

Eredetije egy ív vízfoltos papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

74.

1566. május 30. Németújvár.

Batthyány (I.) Ferenc unokaöccséhez, Batthyány Kristófhoz.

Többek közt a következőket írja: „Quid vero d. vestra M. nobis scribit tam de statu regni, quam miserae plebis accepimus, sed nos nec illic nec vero hic videmus aliquem bonum modum et ordinem, quin possemus eliberari, nisi quod ex divina clementia sustentamur, praesertim cum nostra scelera non ut minuerentur, sed dietim augentur et maiora cumulantur principaliter dissensiones religionis et fidei, ubi totaliter deeratur."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

75.

1566. november 19. Szomszédvára.

Varasdi János deák szomszédvári császári tiszt Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

Többek közt a következőket írja: „Ego nichilominus cum parocho in Zamabor de quo G. ac mag. do. vestre multum laudis coram retuli: quamprimum tractabo si eum erga do. vestram G. ac. Mag. provehi potero dabo diligentem operam et videbit vestra eadem concionatorem verbi Dei huic parochie commodissimum. Cum his me et servicia mea..."

Eredetije papíron, rongált gyűrűs zárópecséttel.

76.

1567. január 17. Varasd.

Péter varasdi hitszónok Batthyány Kristóf királyi pincemesterhez.

Láza csökkent, de torka és nyelve annyira kiszáradt, hogy sem enni, sem inni nem tud.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött E. M. G. betűk láthatók.

Magnifice ac generose domine, domine et patrone mihi semper observantissime. Summum hoc est donum donatum ab altissimo vestro. M. d., quod erga pauperes et infirmos presertim me singularem quandam habeat providentiam ac pietatem, non dubito, quin in die Judicii ea de causa inter electos dei, quibus dicetur: Venite Benedicti etc. vestra M. ac G. dominatio connumerabitur, et in hoc ipsum hactenus deum optimum sedule precatus sum, quod ubi gratia dei convaluero similiter faciam.

De valetudine autem et statu corpusculi mei, ut requirit vestra Magnificentia, significare hoc possum, febris quidem tertiana me dimisit, calores quoque sedati sunt, sed guttur et lingua adeo exiccatur, ut nec cibi, nec potus appetitum habere possim et si quid per naturalem gustum traicero in os stomacus non recipit, imo nauseam mihi generat et ita omne genus ciborum et potuum fastidium facit. Vitrum cum sportula remisi, alteram autem repletam pisa nova. Deus vestram M. d. servet incolumem. Varasdini in die S. Antonii 1567.

Eiusdem Vestre M. ac. G. d. capellanus

frater Petrus.

Kívül: Magnifico ac generoso domino, domino Christophoro Batthyany, pincernarum regalium magistro prudentissimo domino et patrono semper singularissimo.

77.

1567. június 18. Varasd.

Fráter Zrínyi Péter varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Az iránta ismeretségük óta tanúsított jóindulatát nagyon köszöni.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs, címeres zárópecséttel.

Admodum magnifice, ac summa generostitate prestantissime domine, domine et patrone mihi omnium mortalium unice. Ex eo tempore ex quo vestra m. et g. me cognovit, et primam noticiam mei habuit, semper christiano amore, benivolo animo et favore singulari me prosequuta est, non secus ac mater filium, potissimum tunc primum quando valetudine adversa ante annos 14 laborarem sua presentia cibos coctos secum deferens, dignata est me visitare et consolare, nunc quoque declarat neutiquam apud se inter mortuam priscam illam benivolentiam olim in me conceptam,

quam ego a tanto principe non mereor, sed video quia dei maximi respectu, non meis meritis vel obsequiis id facit vestra mag. ac. g. do. Quamobrem confido in domino, etiam si quid tentacionum et fluctuum inimico generis humani infestissimo vestre magnificentiae subrepserit, ad nihilum redactum iri. Deus glorie eandem servet foelicem. Varasdini, 18. Junii 1567.

Vestre Magnificentiae ad deum capellanus licet eger corpore

Frater Petrus a Zryn
Concionator Warasdiensis.

Kívül: Admodum magnifico ac summa generositate prestantissimo domino, domino Christophoro Batthiani pincenarium regalium magistro excellentissimo domino et patrono suo gratiossimo.

78.

1569. május 5. Kőszeg.

Jurisics Miklós Batthyány Boldizsár királyi tanácsoshoz.

Egy papnak plébániájában való meghagyását kéri.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine et tanquam fili nobis observandissime. Salutem et servitii nostri commendationem. Thowabba jőwének én hozzám az bosnyak nemzetek az kegyelmed szomszedj otth Szalonakual es mondak ezth ennekem, hogy egy papok wolth nekyk Ketthelen az kegyelmed falwyaban, ky el akarth menny es ismegh az ew kyrysekre megh maradott, az falwbelj nymetek egy nymett papott fogattak, maas felewl mellyett ew magokys megh wnthanak immar, kywannayak azokys es mynd a mell, falwk az plebanossaghoz tarthoznak, hogy otth maradna az eleőbby pap. Az mynth erthem kegyelmed az myseyrth nem tartja otth, azert kegyelmedeth kyrem, hogy kegyelmed az en barattsagomerth hadna megh az plebanost otth, ha az szeghyn nyp szerethy, kytt en kegyelmednek nagyobb dolgokban megh szolgalok mynth vramnak es fyamnak. Isthen tharchya megh kegyelmedeth mynden jawaywal. Datum ex Kewzegh 5 May, anno 1569.

Nicolaus Jwryssych etc.

Kívül: Magnifico domino Balthasaro de Batthyan, consiliaro sacrae cesarae regiaeque maiestatis etc. domino et tanquam filio nobis observandissimo.

79.

1569. szeptember 11. Szakolcza.

Tövisi Imre minorota Kövendi Székely Lukácshoz.

Engedje meg, hogy Mihály fráter a monostorból békével eltávozhasson.

Eredetije papíron, kívül S. H. I. betűs gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, patroneque noster graciose, post mei ipsius in domino Jesu commendationem cum orationum suffragio. Quamvis a patribus eo directis non dederam literas ad v. m. d. ex parte fratris Michaelis inibi existentis, dederam tamen homini v. e. m. d. Posonii. Interea autem non mihi est obscurum ex sermone non dubio patrum ad educendum fratrem Michaelem destinatorum, nec non et ex literas v. m. d. quo pacto eadem desiderat fratres ad monasterium illud, ne desolatum futurum sit. Cui quidem voto (ut in aliis quoque literis inscripsi) lubentissime responderem, presertim cum nulla a v. m. d. nobis illata molestia ab hoc onere prohibeat, nisi fratrum sclavorum penuriam magnam pateremur. Proinde v. m. d. etiam presentibus plurium rogo, quatenus praedictum fraterem Michaelem pacifice monasterium illud exire eodem permittat. Ibi etenim morari amplius non est nobis integrum rationibus iam tactis. Interea v. m. d. cum suis optime valere cupio. Ex conventu nostro Zakolciensi tercio idus septembris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono.

E. v. m. d.

cum suis fratribus
Exorator frater Emericus de Thwys,
fratrum minorum minister.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Lucae Zekely de Kewend domino et patrono nobis in Christo semper observandissimo dentur.

80.

1569. október 16. Szalónak.

Schoberus Péter prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Akár a szalónaki, akár más paróchiáért folyamodik, mert most Rabintzban nincs jó helye s őt ott eretneknek tartják.

Eredetije egy ív papíron, kívül levált, de megőrzött gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsában mesterjegyszerű ábra látható, a pajzs fölött: P. S. betűk.

Gratiam et misricordiam a Deo patre per Jhesum Christum dominum nostrum Amen.

Wollgeborner, genediger unndt gebuettunder Herr, Eur Gnaden wöllen disz mein ainfaltiges, aber doch unterthaniges undt duettiges schreiben zum genedigisten vernemen. Wollgeborner gnediger Herr! Nach dem ich von etlichen Personnen, Eur Gnaden armen unterthanen vernomen hab, wie Eur Gnaden einen christlichen undt evangelischen Predicanten willens wäre auf zu nemben der da Gottes wort undt sein heilliges evangelien recht unverfälscht undt nach dem befelih unsers herrn Jesu Christi predigte, da ich aber, wolgeborner gnediger herr, solihes vernomen han, sonderlich

aber, dieweill ich der Augspurgerischen Confession zu gethan, undt wie derselber beschlusz inen hält mih mit der Khirhen Ordnungen darnach thu richten, habe ich niht mögen unterlassen, nah dem Eur Genaden auh sonderlih gefallen ann der evangelischen lehre haben mih zu Eur genaden zu werfuegen, undt umb eine Phar unter E. Gnaden gebuett und herschafften an zu halten, es ware auf Schleming oder wo mih Eur Gnaden khundten unterhelffen. Ich habe auh wolgeborner gnediger herr, als an heut am 19 Sontag Trinitatis, welicher ist der 16 tag octobris eine christliche Predig gethan, in beyweszen Eur G. armen unterthanen, ausz dem schreiben, an Eur Gnaden von meinetwegen beschehen Eur Gnaden woll sich zu ersehen haben. Ich selber verhoffe Eur Gnaden wo die mih hören, wurde niht umbegabt von sih lassen, sonder von wegen der christliher bekhendtnus, die ich fure in Predigambt, auch von der liebe wegen so Eur Gnaden zu Christo unsern heillandt und zu seinen wortt haben mih auf zu nemben, in khein wägerung sich Eur Gnaden begeben werden, sonder als ein evangelischer herr, undt christlicher vatter den fromen Predicanten ausz gnedigen gemuett gottes lob undt Ehre treulich befundern, unndt unter allen dingen wollgeborner herr, wo mih Eur gnaden zu ein Predicanten auf nemen werden, so verphliht ich ausz mein guetten willen nit allein das alter mit gottes wort undt Evangelio Christi zuversorgen, sonder auch der Jugendt sub conditione scholastica vorzusteen, undt dieselbe mit gottes forcht unndt höfflichen Sitten unterrihten.

Wollgeborner Gnediger herr, ich mag oder kan meine nott vor Eur Gnaden nit bergen, dan an der Phar da ich jezt bin, ein volck ist, welches ine nicht sagen läst jehe mehr ich ime gottes wort die lehre von verdienst unsers herrn Jesu Christe predige oder sage, ihe höher sie das verrahten undt mih für einen Ketzer halten, der halben nacht den Spruch unsers herrn Jesu Christi ich wölle handlen, da ersagt, wo ir in ein Statt oder markt komet undt sie euh nit aufnemen, oder hören werden, so geet von ir herausz undt schittelt das kott von euren füssen, undt den Staub ausz euren kleidern etc. und der Spruh vill, die hie gor zu lang weren zu erzellen, etc. Gott und der vatter unsers herrn Jesu Christi der E. G., meine gnedige Fraw sambt Eur Gnaden jungen Tochter durh seinen göttlichen Schuz und Schirm in langwirigen gesundt, fridt undt freide zum ewigen leben erhalten, Amen. Thue mih hiemit als eur gnaden unterthaniger unnd gehorsamer Caplan in eur gnaden gnedigen willen befölhen. Datum Schlaning den 16 tag Octobris anno Domini 69 Jar.

E. G.

Gehorsamer Caplan
Petrus Schoberus
Hoc temporis Evangelicus minister in Rabniz.

Klvül: Dem wolgebornen herrn herrn Walthasar V. (on) Wuddian, Herrn auf Schlaning meinem gnedigen unndt gebuettunden herrn

Presburg

81.

1569. november 3. Sopron.

Gerengl Simon és Pharerus Gergely soproni prédikátorok Batthány Boldizsárhoz.

Megkeresésére prédikátornak Kröll Lénárd artium liberalium studiosust ajánlják, aki finom, rendes, csöndes és istenfélő ifjú s a meghívásra kész lesz prédikátornak elmenni.

Eredetije egy ív papíron, kívül két címeres, gyűrűs zárópecséttel s az egyik címerpajzs fölött G. P., a másik fölött S. G. betűk láthatók, ez utóbbi címer pajzsában egy kiterjesztett karú álló nőalak.

Gottes gnad unnd Barmhertzighait durch Seinen lieben Sohn Jesum Christum im heyligen Geist.

Wolgebornner Herr, genediger unnd gebietennder Herr. E. gh. sein unnser gehorsam willige diennst besstes vermugens jedertzeit zuvor. Genediger herr, es hat unns der ersam Maister Burtlme Khoch Burger alhie khurtzverschiner Zeit in E. gh. Namen angesprochen unnd vermeldet, wie das E. gh. aus sonnderlichem Eyfer, so dieselb zu Gottes rainem unnd unverfelschtem wort tragen, unns in gnaden lieszen ersucchen unnd vermohnen, das E. gh. wir cinen getreuen, vleiszigen unnd Gotsforchtigen Prediger unnd dienner Christi sollten antzaigen unnd zueschlierhen, welchen dann e. gh. gnedig unndter derselben herrschafften unnd gebieth besundern unnd mit erlicher bsöldung versehen wollte. Unnd wiewoll unns dertzeit vill vaganten unnd schwermer zuekhomen, unns auch umb befurderung angelanngt, so haben doch E. gh. wir dergleichen khainen zueschicken wellen, angesehen das mit solchen umbschweiffenden Personen in so hohem unnd groszem Ambt nichts versehen, noch ausgericht, auch zu erbauung der lieben Kirchen Gottes vill mer hinnderlich, den diennstlich ist, wie dann die täglich erfarung (leider) mer den zuvil mit sich bringet. Nachdem aber E. gh. wie nichts weniger hierinnen gern diennen, unnd so ein hoch Gotsällig werckh nit verhinndern wollten, haben E. gh. wir gegenwirtigen briefsweiser artium liberalium studiosum (mit Namen Leonhardus Kröll) als welchen wir von Jugentauf für ainen feinen, erfarnen, stillen unnd Gotsforchtigen gsellen, auch ainen sonndern Eyferer umbs raine Evangelion Christi erkhennet, hiemit zueschicken unnd dabei antzeigen wollen. Wo E. gh. seiner zu aines Kirchendients (wie oben gemeldet) bedurfftig, das E. gh. dieser Zeit nicht mehr bedurffen, den das seig ein khurtze ordenliche Vocation an Instellet unnd in zu ainer kirchen oder gemain schrifftlich verueffete. Die wurde er alszdann nemen, unnd zuebringhen, wir aber wollten auch neben derselben den herrn Predicanten gen Regenspurg bei ime schreiben, ine auch mit warheit aufs bessete promouiren unnd in allso an einem Euangelischen Ort ordiniern unnd zum Kirchendiennst bestetten laszen. Wie dann deszhalb mit E. gh. wen dieselb negstmals heerkomen wirdet, wie merers mundtlich hievon reden unnd alle sachen zu ennde beschlieszen wollten. Intzwischen wurde er Leonhardus sein angestellte sachen unnd hochzeitliche freuden im Lanndts Steyr allerdings richtig machen, davon E. gh. von im selbs merer bericht emphahen khan, unns zweiflt nit, E. gh. wurde allso mit im versorgt sein, das dieselb seiner waigerung khunfftiger zeit nit

mer begeren wurden. Wollen E. gh. unns zu sambt gedachtem studioso, zuvor aber Gottes gnaden gehorsambs vleisz alle zeit bevolhen haben.

Datum Odnburg 3 tags Novembris, anno etc. 69. isten.

E. G.

gehorsame unnd
dienstwillige
Simon Gerengl
ecclesiates ibidem,
Gregorius Pharerus
collega ibidem propria.

Kívül: Dem wolgebornnen Herrn Herrn Walthasarum Wuod Jani freyherrn zu Schläning unnd Gussing etc. unnserm gnedigen unnd gebietunden herrn.

82.

1569. november 10. Varasd.

Fráter Péter Batthyány Kristófhoz.

Betegségéről értesíti.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Generose ac magnifice domine, domine patrone vere singularissime atque omnium mortalium prestantissime, orationum mearum quas ego in cathedra ad populum soleo sine intermissione pro vestra magnificentia facere, humillimam commendationem. Quod vestra magnifica do. ex solita et innata pietate me infirmum et senectute iam debili pressum graciose provideri indies facit, gratias immortales ago vestre magnificentiae. Adhuc aliquot capones habeo, quos vestra magnificentia miserit, possum quidem manducare presertim in prandio, sero sitim patior, comedendi appetitum nullum in caena habeo aquam si bibero febricito ex ea, mustum vero podagricum me reddit, vetus vinum prodesse mihi sentio, sed eo domi careo, in civitate vero raro et cum difficultate a nonnulis civibus habere possum, hoc vouli vestre m. d. significare ex quo meum statum tum pie et benigne cupit rescire, uti meus gratiosissimus dominus et clemetissimus patronus deus vestram magnificentiam servet foelicem. Datum in monasterio Warasdiensi feria quinta ante festum divi Martini episcopi et confessoris 1569.

frater Petrus.

Kívül: Generoso ac magnifico domino, domino Christophoro Batthyany pincernarum regalium magistro dignissimo etc. patrono et domino meo gratiosissimo.

83.

Év nélkül. 1569—70. körül. Reminiscere vasárnap előtti szombaton.

Fráter Péter varasdi prédikátor Batthyány Kristófhoz.

Betegségéről, Kristófnak a Duna jegén át Pozsonyba való utazásáról értesíti, megköszöni a gabonát és halakat kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice ac generose domine, domine et patrone mihi singularissime atque observantissime, orationum devotarum in deum, loco servitii humillimam commendationem. Literas vestre m. d. mihi equidem gratissimas cum debita reverencia suscepi, quibus quantum sum recreatus, non est ut his explicem, christiano crux ferenda est, quia infirmitates corporales condicio nature corrupte secum trahit, temptationibus plenus est mundus, petens est tamen deus temptaciones et infirmitates requie et sanitate sempiterna compensare, quod et faciet non dubito cum illi visum fuerit, ascendendo etiam Posonium vestra m. do. magnam jacturam precipue in Danubio glacie circventa[1] passa est, tamen deus qui est natura clementissimus, vestram m. d.eripuit, quam, et servet incolumem et in hocipsum altissimum precibus interpellare haud desistam, cum omni populo christiano mihi in concione adunato, in domo quoque pauperum crastina die ipsos pauperes ad id faciendum adhortare velim et nunc facerem, sed quia post completorium litere vestre M. d. sunt mihi allate, quibus obiter respondi propter diversa negocia que me manebant, chorum tritici grato animo suscepi, si vestra m. d. piscibus abundat saltem pro uno prandio mihi mittat, scripta mihi missa legam tempore quo potero, tandem quando voluerit vestra ma. d. statim mittam. Restat ut vestram M. d. felicissime valere cupiam, sabbato ante Reminiscere.

frater Petrus
predicator Warasdiensis.

Kívül: Magnifico domino domino Christophoro Battyani etc. domino et patrono mihi semper observantissimo atque graciosissimo.

1. Így! hibásan: circumventa helyett!

84.

1569. december 19. Sopron.

Phareus Gergely soproni prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Köszöni, hogy az általa és kartársa Gerengel Simon által ajánlott Khroll Lénárdot prédikátornak elfogadta, s kéri, hogy ne nehezteljen, ha Khroll néhány napot késik, Regensburgból való megérkezése után Szalónakon a késedelem által okozott mulasztást majd bepótolja.

Eredetije fél ív papíron, elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Gnad und Frid durch Chritum Jesum Amen.

Wolgebornner Herr, genediger unnd gebiettunder Herr. Euer Gnaden seind mein gehorsam unnd unndterthenig willig diennst yederzeyt zuuor.

Gnediger Herr. Euer Gnaden haben mein geliebter Herr unnd Mitbrueder herr Simon Gerengel unnd Ich unwirdiger khurz uerschiner Zeit geschriben, unnd ain erlichen gesellen mit Namen Leonardum Khrolln zu ainem pfarher commendirt. Welchen dan Euer Gnaden auch guetwillig angenomen, des wir unns dan zu khainer Zeit genuegsam bedankhen mugen, das Euer Gnad das heillige unnd clar pur lautter Euangelium zu befurdern so ernnstlich furgesetz. Gott welle solch christlich eyferig gemueth unnd furnemen mit seinem heilligen Geist in Euer Gnaden bestättigen auch von tag zu tag sterkhen, Amen.

Dieweill aber gedachter Khroll dise Tag hieher zu unns khumen vermeldet, wie er seiner Vocation deren von Schläning alls Euer Gnaden unnderthan nachzekhumen (mit Gottes hilff) genzlich entschlossen, haben wir im unnserm zuuor gethonen zuesagen nach Commendatitias literas mitgetaillt, unnd verhoffen, er werde nit zu lanng zu Regenspurg aufgehallten werden. Nun haben sich aber Euer Gnaden selbs zuerinndern, das yn ein solche Zeit, das die treuen Khirhendienner mer den zu anndern Zeiten zuuerrichten, unnd ob er aus diser ursach nit alszbald (dan zu annderer Zeit) khund oben abgeferttigt werden. Lanngt gedachts Herrn Simonis unnd mein sonnder diennstlich Bith an Euer Gnaden: Dieselben wellen ob etlich tägh kheinen verdrus haben, in bedenkhung, das er solche versaumbnusz (die doch ohne seinen willen beschicht) hernach mit allerlei merern vleisz herein bringen wirdet. Mir hat auch sunder herzlich wolgefallen, das Euer Gnaden dem schendlichen, schedlichen unnd teuflischen lassten der Trunkhenheit so hefftig feind, hingegen Gott guetter zuuersicht euer gnaden haben hiemit ein solches bekhomen, der solch lasster nit allein mit wortten, straffen sonnder sich auch mit werkhen selbs dergleichen erzaigen wird, das bede leben unnd lehre gleich stimen, das geb Gott mit gnaden. Dieses genediger unnd gebiettunder herr, hab euer gnaden ich auf obgemeltes Khrolln anlangen, auch zu befurdrung der Ehren Gottes unnd viller Seelen selligkheit in seinem abscheiden nit verhallten wellen. Datum Odenburg den 19 tag Decembris, anno 1569 isten.

Euer Gnaden

unndertheniger unnd gehorsamer
Gregorius Phareus
Minister in Verbo ibidem m. p.

Kívül: Dem wolgebornnen Herrn, Herrn Walthasarn Wud Jäni Freyherrn zum Schläning unnd Gussing etc. meinem genedigen unnd gebiettunden Herrn ze hannden.

85.

1570. január 19. Regensburg.

Gallus Miklós regensburgi lelkipásztor s superintendens és prédikátor társai, Vualdnerus Farkas, Beürle Jeremiás, Peristerius Jeromos, Moser Lipót és Oberndorffer János Cröllius Lénárdnak lelkészi képesítő bizonylatot adnak és őt tanítani, továbbá szentségeket kiszolgáltatni Magyarország ra küldik.

Egy ív papíron, egykorú másolat.

S. P.

Extat dulcissimum dictum Mathei nono capite, doctrina et consolatione plenum, quod singulos ac omnes pios in hac extrema senescentis ecclesiae aegritudine de

multis magnis ac necessariis rebus commonefacit. Primum enim messem quandam non ferrea falce, sed gladio spiritus demetendam in hoc mundo esse dicit. Deinde reguirit operarios seu servos divinitus eiectos, quorum opera et studio messis illa carere nequit. Monet denique imo potius mandat, modo fideles operarios in vinea seu messe Domini habere velinius, ut eos a patre Coelesti praecarlo impetremus. Messis quidem multa, operarii autem pauci, inquit filius Dei dominus noster Ihesus Christus, rogate igitur Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Hoc verum esse vel unica Vngaria hodie testabitur, quae etsi veritatis, divinae cupidissima est, eiusque lucem his ultimis temporibus reaecensam vehementer exeptat ac praemultis aliis nationibus magna agmina hominum falce Evangelii demetenda copiose protrudit, illa tamen in densissimis caliginosarum nubuim nebulis sedet, et poenuria fidelium messorum non parva laborat. Unde fit, ut non modo tristi tyrannide pontificis Romani subinde prematur, sed etiam insidiosis fanaticorum spirituum quorumeunque conatibus mirifice tentetur, ne quid de rabie Turcica conqueramur. Rogemus itaque dominum messis ardentibus votis, ut illis in locis inter diabolicos furores semen sanctum sibi elementer conservet, a quo agnoscatur et celebretur, et eyciat operarios in messem suam, qui voce Evangelii ecclesiam Christo colligant et falsos doctores imperitam multitudinem vulgi sceleratae et maliciosae seducentes pro virili confutent. Ex hoc tetra horribilium tenebrarum caligine revocatus est quasi ab Orco in gratissimum splendorem lucis Evengelicae generosus ac inclytus dominus dominus Balthasarus Bathiani Baro in Schlaning et Gissing divinitus ac plane miraculose, qui reiecto abominationum pontificiarum ideo incoruptam doctrinam ipsius filii Dei vere amplectitur et pro generasitate animi heroici magnam messem omnibus piis ac fidelibus ministris gratiose aperit, cui de divina misericordia et gratia, ut pár est, ex animo gratulamur, Deoque pro eius vocatione et illuminatione gratis agimus maximas et serio optamus, ut in hac agnita luce copiosum fructum faciat et in eadem usque ad extremum vitae spiritum constanter maneat.

Huius generosi ac nobilis Baronis clementi voluntate et iussu huc venit honestus ac doctus vir Leonardus Cröllius literis legitimae vocationis, ornatus quae cum ab innocentia vitae et morum integritate etiam atque etiam comendabant, et cum rogati essemus, ut ei pro more Apostolico potestatem in ecclesia in docendi et sacramenta administrandi faceremus, Ecclesiae Christi in Ungaria sparsae in hac iusta et necessaria petitione pro nostra mediocritate deesse nolluimus. Audivimus igitur hunc Leonardum et publice ac privatim et cum animadverteremus cum praecipua capita doctrinae catectristicae scriptis propheticis et Apostolicis comprehensae mediocriter tenere, dignum eum munere ecclesiastico iudicavimus, post promissionem fidei ac diligentiae nobis datam, quae in omnibus ministris ecclesiarum necesario requiruntur et precamur dominum messis, ut spiritu suo sancto eius studia atque conatus gubernet, quod eum facturum minime dubitamus.

Quare demandato numere docendi et administrandi sacramenta, hunc Leonardum Cröllium iis remittimus, a quibus huc missus est, et comendamus eum cum omnibus piis in Ungaria et finitimis locis habitantibus, tum vero praecipue ei Eccle

siae, in qua docturus est, et ut ministris Christi debitum honorem praestet, quemadmodum debet, eam sedulo et diligenter pro ratione officii vobis comissi monemus.

Datae Ratisbonae, XIV. calendas februarii, anno Gratiae 1.5.7.0.

Nicolaus Gallus
pastor et superintendens,
Vuolfangus Vualdnerus,
Hieremias Beürle,
Hieronimus Peristerius,
Leopoldus Moser,
Joannes Oberndorffer,
Et reliqui ministri ecclesiae Ratisponensium.

86.

1570. február 4. Sopron.

Gerengel Simon és Pharerus Gergely Batthyány Boldizsárhoz.

Khrőll Lénárdnak Szalónakra parochusnak való meghívásáról értesítik.

Eredetije fél ív papíron, kívül két címeres, gyűrűs zárópecséttel.

Gnad und Frid durch Christum.

Wolgeboruner herr, genediger unnd gebiettunder Herr. E. gh. sein unnser gehorsam geneigt willige diennst yederzeyt zuvor. Genediger Herr, wir haben E. gh. Ehurzverschiner zeyt einen feinen ehrlichen frumen gesellen mit Namen Leonhardum Khrőllen dergestallt befurdert unnd zuegeschikht, das (wo er E. gh. unnd der selben unndterthonen und Burgerschafft zu Schlaning zu ainem Pfarherrnunnd Seelsorger gefellig) ime ein ordentliche vocation sollte zuegestellet werden, auf das er an Evangelischem Ortte die Ordination bekhumen mechte. Dieweil sich den E. gh. hiram gnedig gegen ime erzaigt unnd in unserer Commendation geniesch auch ain vocation von erneuter Burgerschafft zuestellen lassen. Haben wir in auch dem Herren Gallo unnd anndern getreuen Predicanten zu Regenspurg commendirt, unnd sy in E. gh. unnd unnsern Namen frundlich gebetten, gedachten Leonhardum in gunstighen bevelch ze haben unnd sovil muglich ine befürdern, damit er seiner vocation mit ehist mechte nachkhomen. Welches sy dan gethan unnd denselben neben einem format oder offendlichen Khundschafft neben andern schreiben zu uns wider abgeferttigt haben. Demnach, weil er dann ordenlich zum Ministerio unnd Khirchendienst beruffen unnd bestettiget, haben wir ine E. gh. hiemit zueschichen unnd dieselb gehorsambs vleisz bitten wellen, E. gh. wollten ir mergemelten Herrn Leonhardum Khröln unnserthalben furohin gnedig lassen bevölchen sein, auch in allen erlichen unnd christlichen sachen uber ime haundthaben, dan unns zweifllt gar nicht er werde sich in seinem Stannd Ambt allso verhalten, das er mit allein Christum vleissig lehren unnd predigen, sonnder seinen Zuehörern mit dem leben unnd wanndl ein guet Exempl furtragen werde. Das also bede mit lehr unnd leben durch in dem herrn Christo vill verirrte unnd verfurtte gwissen widergebracht werden. Dazue er dann, der liebe herr Christus nach seinem aigen zuesagen seinen Geist unnd gnadt mitteilen unnd geben

welle, Amen. Thun hiemit E. gh. unns neben vilgedachten Herrn Leonhardo yeder Zeit gehorsambs vleisz bevelchen. Datum Odenburg, 4 tags februarii, Anno etc. 70 isten.

E. G.

gehorsame
Simon Gerengel und
Gregorius Pharerus bede
prediger dasselbst.

Kívül: Dem wolgebornnen Herrn, Herrn Balthasar Wudjant freyherrn zum Schlöning unnd Gussing etc. unnserm genedigen unnd gebiettunden Herrn.

87.

1570. február 24. Burgau.

Pekher Vince burgaui iskolamester („Vincennz Pekher der schwlmaister zu Burgaw") Batthyány Boldizsárhoz („Walthausser von Wudt geing").

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Midőn a minap Rohonczon volt, Boldizsár szólt neki: „von wegen aines geüst, der in ainen glasz ist. So pin ich am phüntztag vor Mathies tag zw Fierstun Velt gebest unnd hab denn man da haimb gesueht unnd der den geist hatt, unnd hab in nit geffundten, so bin ich zw dem Jacob schnneyder ganngen unnd in reht zw gesprohen, in wasz massen er den geüst hatt gesehenn: sagt Jacob schneyder, er hab in gesehen in ainen glasz, wie ain flegen als bald heb er an zw waxn unnd ist das glasz gannz voll gewartenn. Als thann sein herrn vber in er solt inn denn geist lassen sehenn, so hatt er gelaugenndt, er hett khain unnd hatt khainen herrn nit traudt. So hab ich dem Jacob Schneyder mit allen trogenn gebettnn, er solt mier gehülffe sein darmit ich denn geyst zw wegen pring, so hatt er miers zw gesagt bey seiner trőy, er well mier gehülffig sein, unnd wan der mensch haimb khumbt, so wyll er mit in ain Zeh an fanngen, darmit er ein wenig weinyg wiert unnd von stundt umb mih schükhen, so solt ich mit gelt khumen, so wollen wier fleissig sein darmit wier inen uber khumen, so ist mein wollihes pütt an ewer gnnaden...". hogy ne haragudjon, mert ami lehetséges, azt mind megteszi.

88.

1570. június 10. Csáktornya.

Zrínyi György Batthyány Boldizsárhoz.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Levelét megértette: „kybe ír kegyelmed arenda felewl mynemy wetekedesbe wolt kegyelmed Cardinalissal es pispek vrakal. Jol mywelte kegyelmed, hogy ez zegyn megh nyomorodot orzag zabadssagayrt zollot kegyelmed, jolehet ennekem Cardinalis mynd

zep zowal, s mynd fenyegetessel irt wolt, hogy arendat megh kwldenem neky, wgy kwltem wala fel, myert twttam, hogy kegyelmed ottfen wagyon, es ha zwkssegh lezen meg adnya, wtat mwtat az en emberemnek kegyelmed. Igen akarom hogy megh nem adatta kegyelmed. Myndazattal ha Cardinalis way herczeg megh löly engemet erette, kegyelmed irassa es tanacza zerynt walazt tezek nekyk, es nem akarok semykeppen orzag wegezessenek kwül semyt chelekadny es warmegyewel el zakazkodnya, azon kewzbe taland warmegyes walamyt keozenseggel wegez felewle."

89.

1570. június 15. Csáktornya.

Zrínyi György Batthyány Boldizsárhoz.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Többek közt írja: „Towaba Cardinalis wram erewssen haragzyk az arendayrt, azt irya kett lewelebe, hogy ew maga akarya be zedetny, azert im kwltem neki 300 tallert."

90.

1570. december 21. Veszprém.

Báthay István veszprémi prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Felszólal a Batthyány ingatlanain, Battyányban és Polgárdiban föllépett eretnekség ellen.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine serviciorum meorum commendationem. Az Vr isten ket ke tablat adot a feiedelmek kezeben, hog mind a ket tablan leue paranczolatot oltalmazzák, az o ania zent eghazatis oltalmazak, annak io daikay gonduiseley es taplaloi legienek, mynden hamis tudomaniokat teuelgeseket, eretneksegeket, balwanyozast az aniazenteghazbol a e birodalmokba ky tiztitzanak, igaz tudomat predicaltassanak mint a regy zent kiraliok es feidelmek czeleketek, set az hamis eretnek tanitokat meg bentessek, kiknek degleletes tudomaniokal az aniazent eghaz meg rontatnék. Te nagsagod eggik azok kezzel, a kikre isten az o paranczolatynak es tizteletinek oltalmat a nagsagod birodalmaba es iozagaba bizta. Im nem regen erdelyben illien eretnekseg tamat, hog a zent haromsagot tagagiak, haromfeie cziganak monstromnak mongiak a zent haromsag eg isten, harom saaknak neueztek, a Christust czak idezerent valo istennek mongiak, istenes embernek, azt mongiak hog nem zelettetet Christus az aniatul erektel fogva az anianak allatiabol, az zent lelek is az istensegnek czak ereie virtusa, a Christusnak testeseleset tagagiak es azt kalmar arunak mondgiak, az zent haromsagot erdegy hazugsagnak mongiak, antichristusnak hiuiak az erektel fogvan valo zeletet Christust. Tagagiak hog ez vilag Christus altal teremtetet volna. Ez eretneksegh ide ky magiar orzagrays ki hatot, elezer zekesfeieruarot kezdetek, melynek az terek nag oltalma len es mast is oltalmaza, onnet a nagsagod jozagaba batianra es polgardira is ky hata, mynd az ket falubeliek veuek ez eretnek tudomant es affele hamis tanitoik vagion mind a ket helien, kik rettenetes karomlast teznek az

felseges isten ellen es az e zent fia ellen, kiknek zent irassal valtik harcholok ellenek, de a meg bentetesre birodalmam es hiuatalom ninczen. Te nagsagod azert iol tugia hog az vristen az e karomloit mind feiedelmekel egietemben meg bentette es elrontotta eleitel fogva, melliet mynd az o es vy testamentomnak historiaj meg mutatnak, pelda Jezabel, pelda a teb hitetlen feidelmeknek romlási, a vizezennek, Sodomanak, a neg feidelemsegeknek romlasi, valtozasi, mind ezeket isten a e igeinek es neuenek karomlasaert es vtalasaert chelekete. Ez mastany idebeis latiok az Vristennek sok ostorit, az e haragianak es rettenetes iteletinek jeleit. Latunk deg halalt, ehseget, ver ontast, hadakat, mindenben nag zekseget, nag romlasokat, sok féle vezedelmeket, izonio hireket hallunk, mynd ezek altal az Vr isten predical nekenk es emlekeztet az o haragiarol es ami beneynkrel, mynket hog paenitentiat tartananak es o hozza meg ternenk. De senkinek ninczen czak gondolatiabais mert a feiedelmek, akiknek meg kellene bentetnyk a bent e magok chelekedik, az isten tiztessegere semi gondot nem viselnek chak ez vilagnak attak magokat, ez vilaghoz rakazkottak. Te nagsagodat azert en czak errel akaram meg talalnom. Thwdom hog te nagsagod tuttara vagion, hog a my kegielmes feidelmenk chazar e felesege ezt eres parancholattal meghatta es parancholta mynden rendbeli embereknek, hog se vr, se nemes ember, se tiztarto es ky az e birodalmaba affele hamos eretnek tanitot ne tarchon. Ha zintin ezt a testy feidelem nem parancholnais, te nagsagodnak el nem kellene zenuedny a felseges Istennek parancholatia ellen, hanem affele eretneket, isten karomlot mynd az e halgatoyval egietemben meg kellene nagsagodnak bentetny, az hamos tudomant a nagsagod jozagabol ky kellene nagsagodnak tiztitany, ez nagsagod tizti volna. Ig tartana meg az Vristen nagsagodat sok eztendeigh mynden fele iauayual, te nagsagod. Hyvassa hozza azert nagsagod mynd a ket falubeli tanitot es hallia e magoktul nagsagod az e degleletes tudomaniokat, es te nagysagod bentetes nekel ne zenuegie el az ele Istennek karomlasat, ha te nagsagod hozza vitety eket, az e leueleknek pariat akor te nagsagodnak keldem es aztis a mykepen enis az e tudomaiokat refutaltam, meg erti nagsagod azokbol mynden eretneksegeket. Isten tarcha es eltesse te nagsagodat sok eztendeygh. Ex Vesperim 21 decembris 1570.

Te nagsagod zolgaia.
Bathaÿ Istuan
uesprimi predikator.

Kívül: Magnifico domino Balthasaro De Batthian etc. domino mihi semper clementissimo.

91.

1571. január 30. Szalónak.

Achazy Andras parochus Batthyány Boldizsárhoz.

A szentmihályi parochia birtokba vételére kér vagy három kocsit, illetve szánkót, hogy Sopronból elköltözhessen. Kér továbbá nyolc rénes forintot, hogy soproni adósságát kifizethesse, mert máskép holmiját nem adják ki.

Eredetije fél ív papíron.

Wolgeborner genediger und gebiedtender Herr, Euer Genaden sein mein gehorsam unnderthenige wilige dienst zuvor.

Wolgeborner genediger Herr, Euer Genaden dragen un zweifl guet wissen, was euer genaden den jezt verschinen 23 tag Januarii mit mir geredt haben von wegen der Pfarr Pedterstorf, weliche mir euer genaden zuesagt und vorlassen haben.

Nun so hab ich aber ale meine geschafft so ich zu Edenburg gehabt hab verricht. Jezt aber wär ich dreier wägen oder schlidten auf Edenburg umb mein Hauszrädte nodturfftig. Ich bitt derwegen euer genaden die wolten nur soliche von Pedterstorff verorden lassen.

Zum anndern, so bitt ich Euer Genaden und herrschafftn als meinen genadigen Herren gar auf das aber höchst treulich, euer genaden die wolten mir ain fürstreckhen thuen alsz vil als mit acht reinisch gulden, dan ich meiner Hausfrauen halben zu Edenburg schuldig bin hauszzinsz und anders, und wo ich das nit bezalet, so wurt mir mein guet aufgehalten. Ich bitt derhalben euer genaden wie vor euer genaden welen mich an dem nit lassen, ich wil gedenckhen das ichs euer genaden aufs nachst wider zuestel. Euer genaden durffen bey mir khain unwarhait oder unthrew besorgen. Mein Ehr ist mir lieber alsz vil dausent gulden.

Euer Genaden die werden mich in alen Ehren sechen und khenen, ich wil mich auch gern auf euer genediges zuesagen und Erbiedten gegen mir under eher genaden ain zeitlang verschreiben.

Damit Euer Gnaden und unsz al dem lieben Gott in sein höchsten schuz befolchen. Datum Schlaning den 3o Januarii 71 Jar.

Ich bin von E. G. guedtes beschaidts gewardtend.

E. G. gehorsamer und undtertheniger.

H. Achazy Anndreas E. Genaden
Pfarer Manu propria.

Kívül: Supplication.

92.

1571. március 12. Grác.

Báró Herberstein Felicián Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt ezeket írja: „Wier disputiern hie noh täglich mit ier f.(ürstliche) d.(durchlaucht), wolten gern das man uns uberal im land Euangelische Predicanten erlaubett zu halten, aber ier f. g. welle niht darein consentiern, Gott waisz wie dise sachen noh beschlossen werden wern, aber du tarfst dich niht besorgen Herr, das wier die Jesuiter annemen, sie haben bey uns khein ansehen alhie."

Eredetije egy ív papíron, kívül zárópecséttel.

93.

1571. szeptember 21. Mosony.

„Warga Borbas mosony Byro mynd az eges varassal egyetemben etc." Batthyány Boldizsár hoz egy ökör ellopása ügyében. A levél végén Batthyányt „ Gonda András lelki pastor" is üdvözli.

Eredetije papíron, Mosony város zárópecsétjével.

94.

1572. augusztus 21. Rohoncz.

Schrimpfius Kristóf rohonczi prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Kéri, hogy beteg feleségéhez udvari borbélyát legalább egy napra küldje el.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött C. S. betűk láthatók.

Wollgeporner gnediger Herr. Eurn gnaden sein mein untherthenig gehorsamb neben meinen taglich gepet gegen got zeuor, und langt gar mein untherthenig Bit und Anlagen an eur G. seiteinmall mich der almehtig got haimbgesuecht, und mein Hausfravn mit Kranckhaitn vaterlich zichtigt, so hat E. G. Hoff Balbierer her zuhelffen mit gotes Hilff sich unther fanden, so langt nochmals mein diemietig Bit an E. G. welle ime hieher verschaffen oder Erlaubnus geben auf einen tag, damit Jer gehalffen wurde. Selches zuverdienen will ich got dem Vatter aller Barmbhertzigkhait für E. G. gesundhait und derselbigen gemachl jungen Erben und das gantze Hausz zupitten nimermer weill ich leb ablassen thue mich hiemit E. G. untherthenig beuelchen. Datum Rohontz den 21 tag Augusti im 72 isten Jar.

E. Gnaden gehorsamer Caplan

Christophorus Schrimpfius
Diener im wort gottes daselbst.

Kívül: Dem wolgepornen gnedigen Herrn Herrn Walthasar von Bathian etc. Meinen gnedigen Herrn zu uber antworten.

95.

1573. április 25. Bécs.

Corvinus Illés humanista orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt a következőket írja: „De negotio meo quod V. Mag. fecerit aliquod principium, legi perlibenter et cognosco id ex syncero fieri affectu utinam gratitudinem meam in quovis casu possem declarare ut igitur suasum est, rem aggrediar in secreto tamen mihi agendum est, ne alter (scilicet horridus ille Livius) negotium resciscat et aliquam exerceat astutiam. Maioris Philomelam in hoc opusculo in pagina G. Mag. vestra inveniet et praecedens carmen de Cygno (hoc est Luthero) in simili materia de variis Theologis Germaniae scriptum est. Admiror hanc venam ultra omnes poetas nostri temporis sed aliquo modo duriuscule scribit, omnino tamen more Vergiliano."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött E.(lias) C.(orvinus) betűk láthatók.

96.

1573. augusztus 24.

Báró Herberstein Felicián Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt a következőket írja: „Herr Ferdinand Hofman hatt mier ancsaigt, er hab ein aignenn predicanten bey sich, den lobt er hoh. Weil er aber willens ist in der Neustat auf sein haubmanschaft zuziehen, will er miern zu fierdern, so wen du herr bruder noh mit kheinem versehen bist und zu diesem lust hast, so bit ich dich, du wolst mich denn gelegenhait furderlich durch ein aignen potten erindern, auf das ich de nherrn Hofman deine resolution zu wissen machen khundt. In his enim rebus quae gloriam Christi concernunt nihil feriandum, ne fame angantur oviculae Christi... Ich wil dise stund auf Guettenhag farn in namen des almehtigen Gottes und die papistenn mit ieren Czeremoniis umbekhummert lassen."

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

97.

1574. május 24. Bécs.

Listius János győri püspök Batthyány Boldizsárhoz.

Megkapta levelét, melyben jelzi, hogy feleségével együtt jól van és hogy Szlavóniába készül utazni. Jó egészséget és hosszú életet kíván neki, fiának fölgyógyulásához pedig szerencsekívánatait tolmácsolja.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

„Noluimus autemhic loci praeterire, quin Do. Vestram Magnificam de vero suo bono ad utriusque vestrum salutem pertinente, ex officio quoque nostro paucis commonefaciamus. Deus per universum mundum relligione colitur: Soli tamen nos Christiani vera illum relligione colimus, in qua deploratis istis temporibus misere sumus divisi et distracti. Quae sit Do. Vestrae Magnificae relligio, ipsa novit. Non nescimus tamen illam aliquantum deviasse, unde coniicimus Deum ei iratum et hac vice singulari correptione voluisse eam monere ad resipiscendum. Tresenim liberos spacio duorum dierum eripuisse, manifestum esse videtur irae Dei indicium. Quapropter Do. Vestram Magnificam et tanquam suus syncerus amicus et tanquam eius ordinarius episcopus amanter rogamus et hortamur, desistat auscultare Sectis modernis et sequatur veram relligionen, quam Maiores sui contra omnium opinionum Sectas professi sunt, et in ea mori etiam non dubitarunt. Promittimus Do. Vestrae Magnificae Deum sua gratia et huic filio multos annos daturum, et plures cum multa posteritate concessurum. Alioquin verendum, ne si tam graviter correptaet admonita, visitationem Dei surda aure praetereat, iam non in filiis, sed in se ipsa graviorem poenam (quam Deus sua misericordia prohibeat) experiatur."

A továbbiakban Báthory ügyeiről, s hivatalos dolgokról ír.

98.

1574. május 24. Bécs.

Corvinus Illés humanista orvos levele Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt a következőket írja: „Pontifex indulgentias emisit per omnes provincias contra potentiam Turcae his iam armis certare constituunt. Ego plus confiderem paratae classi, quam universae potentiae mille millium indulgentiarum...

Elector Saxoniae suos theologos et Craccovium atque Penecium (!) propter Caluini dogmam adhuc tenet obstrictos tanta sunt dissidia theologica per Germaniam, ut nullibi inveniatur fides."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

99.

1574. június 13. Hidegkút.

Resch András hidegkúti parochus Batthyány (I.) Ferenc özvegyéhez, Swetkovics Katalinhoz.

Jelzi, hogy meghívása és a papi gyülekezet általi elismerése megtörtént, meghívja tehát az első isteni tiszteletre, és erre pénzéért bort kér.

Eredetije egy ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Gnad, fridt unndt Barmhetzigkhaitt, bestandigs glückh, hayll unndt alle wollfartt, sambt den gnadenreichen segen Gottes mit erpiettung meiner underthanigen willigen dienst zuuor.

Wolgebornne genadige fraw, Eur Gnaden füege Ich gehorsambist zuuernemen, das die Conuocation oder Congregation der Briesterschafft schan beschehen unndt meine formata examiniert, unndt mich für gerecht unndt annemblich erkhent, wie dan Eur Gnaden bewilligt darein haben, auch ist mir von innen auferladen worden, die erste Messe zu singen, weliche ich zu halten mit hülff göttlicher genaden den nagsten Sontag nach Johannis Baptistae fürgenomen, doch hab Ich soliches mit vorwissen Eur Gnaden thuen wöllen. Ist derhalben an Eur Gnaden mein underthanige auch hochfleissig diemiettig pitt Eur Gnaden wölle mir aus angebornner güett unndt mildigkhayt mit ainer hülff entgegen khomen, damit Ich soliches Christliches werckh desto stadtlicher khüne volbringen, unndt mir mit ainen weinn umb mein treulichen betzallung auf Khaltenprun zu füeren genedigest verorndnen, das umb Eur Gnaden will Ich mit meinen emsigen gepet gegen Gott umb Eur Gnaden langes leben unndt

glückhsalige Regierung zu verdienen imerdar geflissen sein. Thue Eur Gnaden mich hiemit undterthanigist befelhen. Datum Khaltenprun den 13 tag Juni des 74 isten Jars.

Eur Gnaden undterthanigister Caplan

Andreas Resch daselbst

Kívül: Der wollgebornnen Gnnadigenn unnd gebiettunden Frawenn Frawenn Khatarinna freynn zum Schlaming unnd zum Gyssing etc., unnd ein gebornne Fraw vonn Schmechowitzin, unnd der Zeit wonhafft zw Wienn etc. Meiner gennadigen frawen zu handen,

WIENN

100.

1574. augusztus 7. Rohoncz.

Rheticus G. rohonczi prédikátor Kral Lénárd szalónaki rédikátorhoz.

Egy kartársa, aki Grác mellett egy paróchián működik, de sok sérelmet szenved, s onnan eltávozni óhajt, szeretne a Batthyányak valamelyik paróchiáján elhelyezkedni. Kéri tehát, hogy ajánlja őt uruk figyelmébe.

Eredetije papíron, kívül rongált, viasz nélküli gyűrűs zárópecsét.

S. D. s. Mi domine frater in Christo optime, querit me hic vir honestus et doctus, qui in coniugem ante biennium duxit virginem Nordlingiacam ex patria, et interim praefuit ecclesie cuidam non procul a Gretza,[1] ubi maximas iniuriae summam ingratitudinem de paupertatem pati coactus est, sicuti ab ipso intelliges ac querit nunc conditionem commodiorem sibi, quia se una cum coniuge et unica filiola illic non sustentare potest. Rogo itaque ut cum illo accedas magnificentissimum dominum nostrum eique illum commendes, an possit apud nos promoveri cum aliquot conditiones ecclesiasticas iam vacent et careant fidelibus pastoriabus. De ipsius fide non dubites, poterit aliqua si opus erit sua testimonia demonstrare. Non est erro aut vagans homo alias illum non commendarem. D.[ominus] Georgius Kön aliquando Gretzensis concionator mihi ante haec tempora illum valde commendavit. Iterum obnixe rogo, ne ei desis tuo officio, e contra habebis semper me in omnibus licitis et piis negotiis promptissimum et gratissimum. His paucis videas una cum costa tua honesta, quam et uxoris meae nomine diligenter salutes. Datis raptim ex meo museo Rechnitzensi in die Affrae, anno etc, 74.

Tuus ut suus

G. Rheticus
minister ecclesiae Rechnitzensis

Lubens obsignassem schedulam, sed quia caeram ad manus non habui, coactus sum intermittere.
Ipse secum habuit caeram quam mihi mutuo dedit.

1. Grác.

Kívül: Pio ac fideli ministro ecclesiae Dei, que est in Schleining, d.[omino] Leonhardo Kräl, suo fratri optimo.

101.

1574. augusztus 31. Szalónak.

Neuber Jakab szalónaki prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

A burcki parochiát szívesen elfoglalja; valami élelmet kér.

Eredetije egy ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Gnadt friedt unnd trost von Gott dem vatter aller gnaden unnd Barmherttzigkeitt durch Ihesum Christum, unnsern waren einigen friede fursten ynndem heylligen Geyst, dem Gott alles trostes, samdt meinen willigen unterthenigen gehorsam dienst tzu jeder unnd aller Tzeytt tzu vor.

Wolgebor Gnediger Herr. Euer gnaden kan ich armmer diener des Wortt gottes ynn aller unterthenigkeyt nicht verhaltten, das ich tzu Burck gewessen bin unnd die pfarr besichtigte unnd gefelt mir wol, unnd wil mich mitt den Meinigen auff das aller föderlichste gen der Newstadt vorfugen, unnd als baldt einem botten hie her schicken,da mich dan die Bauern abholen sollen wie ich mich dan mitt Ihnen aller ding der fhur halben besprochen, doch das sie mit tzehn gulden fur Lohn tzustellen woltten, damitt ich mich bisz gen der Neustadt kondte furen lassen, wie oben gemeldt.

Auch ist ferner mein vleyssiges bietten, E. G. die wollen mein Armmuth unnd Elendt ynn gnaden bedencken unnd mir mitt einer tzehrung tzu hulffe kommen. Solchs wirdt Gott der Herr E. G. sambt derselbigen gnaden gemhall, hie tzeytt unnd dorth ewigklich nicht unbelonett lassen, der liebe Gott wolle E. G. bey erkanter unnd bekanter Warheitt des heylligen Euangely langk werender gesundtheitt unnd friedtlicher Regirung erhaltten unnd bewaren. Datum Schlainnigen den 31 Augusti, anno etc. 74.

E. G.

untertheniger diener
Jacobus Neuber
pfarrer

Kívül: An wolgebornen herrn herrn Balthassar Bathian frey herrn tzu Schlainningen unnd Gussing, meinem gnedigen herrn etc.

102.

(1574—1575 körül) június 8. Rohoncz.

Rheticus György rohonczi prédikátor Miklós csémi prédikátorhoz.

Felhívja, hogy Györgygyel, a szalónaki szlávok prédikátorával és Tamással együtt járuljon ő is uruk elé és kérjék föl az igaz hit terjesztésére.

Papírszeleten, zárópecsétje nincs.

S. D. s. Dilecte frater in Christo, aliquoties a me petiisti, ut tibi de aliis sinceris fratribus meo officio non deesse velim in pulsandis auribus nostri magnifici domini ad abolendos impios et idolatricos cultus et e contra ad plantandam veram de deo doctrina, in ditione sua.

Scias autem me iam esse in itinere et proficisci sua cum d. Georgio pastore Sclavorum in Schlaming et spero dominum Thomam quoque venturum. Si igitur tibi est cordi vera religio, sicuti de tua fide non dubito, tui erit quoque illic apparere statim et tunc unanimiter coniunctis viribus supplices rogabimus dominum, ne deesse velit suo officio, sed unam veram religionem apud suos subditos plantare, fortassis admonitus officii sui faciet ea que pium magistratum decent. Vale. Date raptim in Rechniz 8. Junii.

Tuus
Georgius Rheticus
minister ecclesiae dei in Rechnitz

Kívül: Fratri suo in Christo dilecto domino Nicolao pastori in Schondorff.

103.

(1574—1575 körül) október 24. Rohoncz.

Rheticus György rohonczi prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

A rohonczi parochiához tartozó molnárokkal békében óhajt élni. Kéri, hogy bizonyos Ügyben ne vonja őket felelősségre.

Eredetije fél ív paíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Salus a Christo Mediatore unico. Wolgeborner gnediger Herr. E. G. seyen mein underthenig gehorsam willig dienst, sampt meinem demütigen gebeth zufor. Gestern hab ich E. G. underthenigclich ettlicher müller halb, so E. G. pfare zu Rechnitz zugehörig angesprochen, was ich mich mit ihnenverhalten, darübe E. G. etwas Zornig wordenn und ernstlichen befelch dem Schaffer geben, sie hinauff E. G. zu uberantworten. So haben sie mich gebethen ich soll E. G. ihrethalben widerumb schreiben und für sie bitten, sie wöllen sich forthin unkhlagbar hallten. Dieweil ich dann nicht gern wöllt ausserhalb meines ampts mir jemandt zum feind machen sondern mit mänigclich so vil an mir ist fridlich leben, bitt ich E. G. gantz unterthenigclich, die wöllen solchs auff disz mal ihnen umb meinet wöllen nachlassen dann ich noch nichts biszher eingenommen, sondern mich auff E. G. bescheidt reserirt, wo ich mich Herwiderumb gegen E. G. in allen göttlichen und gebürlichen sachen khan und mag danckhbar erzeugen will ich ider Zeit alls ein trewer gehorsammer Kirchendiener, mich finden lassen.

Hiermit befelche ich E. G. sampt dero geliebten gemahell un Erben in schutz und schirm des Allmechtigen. Datum Rechnitz, den 24. Octobris.

E. G.

underdienstlicher
Georgii Rhetius Diener im Worth des Herrn zu Rechnitz

Kívül: Dem wolgebornen Herrn Herrn Balthasar von Bathian freyherrn zu Schleining Röm. Key, Maiestat öberster mundtschenckh und Rath meinem gnedigen Herren.

104.

1574—75 körül.

Rheticus György rohonczi prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Kéri, hogy a neki járó 10 mérő búzán kívül adjon még négy mérőt vetőmagnak.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét töredéke.

Gnad und segen an leib und Seel durch Jhesum Christum sampt meinem demütigen gebeth und willigen dienst zuvor. Wolgeborner Gnediger Herr, khurtzverschiner Zeit hab ich E. G. gantz underthenigclich gebetten umb ettlich metzen waitzen anzusehen, darauff E. G. mir ein gnediges beschaid geben, darumb ich E. G. billich zu dancken hab, es zaigt aber E. G. Schaffer an, er hab befelch auff 10 metzen mir zu uberantworten, ich bedörfft aber auff den Ackher bey 14 ohn gefehr. Bitt derohalben gantz underthenigclich E. G. wölle noch 4 darzu thon, so der allmechtige Gott seinen segen geben wirdt, will ich E. G. mit underthenigen danckh bezalen, hiemit thu ich mich E. G. gantz underthenig befelhen und gnedige andtwort bittendt,

E. G.

undertheniger
Georgius Rheticus
diener ihm wort des Herrn zu Rechnitz

Bitte E. G. wölle khein ungnediges gefallen daranhaben, dann die noth mich darzu dringt.

Kívül: Dem wolgebornenn Herrnn Hernn Ballthasar de Budian etc. R. K. Maiestät Rath etc. meinem gnedigen gebiettenden lieben Herrn.

105.

1575. május 8. Prága.

Listius János győri püspök Batthyány Boldizsárhoz.

Ide küldött emberét viszszabocsátotta és sok szólás után csak az a válasza, mint annak előtte, hogy őfelsége az egész dolgot Károly herczegre hagyta. Amint érti Pappenheim forgatja a dolgot. Rátkay ügyéről a minap írt, többet most sem tud.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

„Wysagonk sohonnan semmy ninch, mindenfelewl chendezsegh. Az franczussok wezekedessekre ninch nagÿ ghondonk. Wtolzor erre kerem kegyelmedet, az en ydwessegeerth es ez wilaghi toabbadwalo elewmenteert, wed io wram ezzedbe magadath, mit mywelth mastan az wristen weled, kedwed zerenth kezedbe atta azt a kyt reghtywl foghwa wartal es kierth sokat buskottal, kyn nem kewessebeth irywlek, mint ha maghamnak esset wolna, esmerd megh imár Istenedeth es haddel az ghonoz hittet, kin indultal es kyre ghonoz, egyebinnen el fwtot es mindenneknel wtallatos emberek tanitottak, ne legy ezzesb atyaidnal es az mastaniaknális, kik ez ezzewezeth es sok fele zakath wyonnan tamadot ghonoz hith hordozoinak helt nem adnak, hanem az reghi iambor hitben es az anyazenthegyhaznak eggyessegeben alhatatossan megh maradnak.

Az wristen ez el mult eztendewben ighen megh were, hertelen chak nem egy nap harom zeph gyermekedeth el wewe, masth ismegh wilagh zerenth ewremeth adoth, de felew jo byzoth wram hogy ha az Isten post duplicem istam visitacionem megh nem esmered, nagyob tertenyek raitad, hogy ez wylaghinak se irywlhes es az erekke walottis elwezzessed, kytywl az kegyelmes wristen megh otalamzian. Et haec postea cuius erunt? Ha jelen lehetnek, tewbbeth zolnek ezzekrewl kegyelmednek, de mast ezeketh wegy k. io es nem ghonoz newen, wgy mint az oth walo fewldnek miltatlan paztoratwl, ky ewel tartozom es minth k. oly baratyatwul, ky kegyelmednek mind Isten zerenth, s mind az wilagh zerenth nem kewesseb iawath kewanya, minth zinthen ew maghanak. Amaz ghonoz Piztolociusth haddel az Istennerth, nagy dologh hogy anyra bywchywled, way ha twudnad kychoda, kewessebbeth barathkoznal wele. Wronk alkalmas eghessegben wagyon, chak hogy ez napokba az arena bantotta."

106.

1575. május 24. Sopron.

Bejthe István soproni prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Sopronból szívesen átköltözik Batthyánhoz és fölajánlja szolgálatait.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine michi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem. Nuper ad haec festa pentecostes vestrae magnificentiae me vesponsurum obtuleram de meo statu quod cum differre non detur. Ego mea paratissima servitia humilime offero. Credo iuvante Deo me hinc avelli posse, modo intelligam quis futurus sit meus et familiolae meae istic victus, cum tam numerosa in familiola hic quoque relinquere et ea quae seminavi et quotidianum victum, et vineolam, quam isti boni cives obtulerant, migrareque ad incerta, laboriosum omnino videtur. Ego ipse vestram magnificentiam convenire volebam, sed ingravescens aetas et ardui labores, itinerisque longitudo absterrent. Dominus ergo gratiosus fecerit pie, si mihi per literas de sua voluntate significaverit et rationem mei victus mihi explicuerit, ut interim cognoscam quid agendum sit et promtius ad obligatam conditionem accingar. Quod autem vestram magnificentiam in tantum inverecunde cogo, ne in malam partem accipiat rogo, non enim diffido quin dominus meus gratiosus ex animo et pio corde velit promationem verbi divini in suis bonis, neque etiam ambigo, quod boni viri deficiant in benigna oblatione vestrae magnificentiae, sed propterea facio, ne videar quasi obtrudere velle meipsum et fortassis illi servito vestra magnificentia et magis idoneum et eruditiorem interea reperit, quod ut significet mihi obnixe oro haec n. serviendi non in Domino, si non vestrae Magnificentiae fortassis aliis placebit, et nolim oneri magnificentiae vestrae fieri.

Deus optimus maximus vestram magnificentiam diutissime cum suis salvam et incolumem conservare dignetur, Amen. Datis Sopronii, 24 mensis maii, anno Domini 1575.

Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe

Kívül: Magnifico domino domino Balthasari de Batthyan, dapiferorum regalium magistro et consiliario s. caes regiaeque maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

107.

1575. május 29. Sopron.

Bejthe István Batthyány Boldizsárhoz.

Ne nehezteljen, ha az érte küldött kocsit üresen küldi vissza, de a soproni ferenciskánusok ellene a királynál panaszt tettek és most a többi prédikátorral együtt a soproni tanács elé van idézve, itthon kell maradnia. Az arany pasquillus fordítását elküldötte.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem. Vestrae magnificentiae mandatis aequo animo uti debeo, obtempero, sed in crastinum diem a senatu dominorum civium meorum ad praetorium cum reliquis mei ordinis concionatoribus vocatus sum. Isti enim sacrificuli et franciscani quiescere non potuerunt, sed ad suam maiestatem adversum nos querimoniam detulerunt, ut qui labefactaremus superstitiosas ipsorum hypocrises domi itaque manendum erit, et ipsorum rectae et non rectae expostulationi respondendum. Vestram magnificentiam obnixe oro, ne mihi vitio vertat, quod currum suum vacuum remiserim. Ego Deo meo omnia nostra commisi, si etiam isthic essem. Credo dominum meum gratiosum veritatis propugnationem gratissimo animo defendi velle.

Quae ex aurea pasquillo vertere potui, domino meo transmisi. Certe voluissem, si revisere datum fuisset, et recognoscere, librum reservare non presumpsi, veritus ne placeat, si pars reliqua vertenda fuerit, transmittatur, lubens servitorus cum hac animuli tota promptitudine, mea perpetua servitia iterum vestrae magnificentiae maxima cum mei subiectione et humilitate recommendo.

Quam et valere faelicissime cupio, una cum suis etc.

Datis Sopronii, 29 mensis maii 1575.

Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe.

Kívül: Magnifico domino, domino Balthasari de Batthyan, dapiferorum regalium magistro et consiliario s. caes. regiaeque maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

108.

1575. július 14. Bécs.

Corvinus Illés humanista Batthyány Boldizsárhoz.

A kormányzathoz benyújtandó emlékiratról, Batthyány Ferencné Swetkowics Katalin végrendeletéről, majd Sepacher elixírjéről ír, melyből „in praesentia mea usu est aliquot guttulis, quas absorpsit, ne quid mali suspicarer et iuravit sancte hoc Elixir a sese datum fuisse marchioni Brandenburgensi in praesentia Lutheri Medici (qui es filius Martini Lutheri) et in suspicione veneni ipsum fuisse salvatum. Addidit alia multa, quae praetermitto."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött E. C. D. (Elias Corvinus Doctor) betűk láthatók.

109.

1575. október 2. Sopron.

Bejthe István Battyány Boldizsárhoz.

Sorai fölmutatóját, bizonyos György urat pártfogásába ajánlja és kéri, hogy adjon neki helyet, hogy az úr szőllejében működhessen.

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem in gratiam magnificentiae vestrae. Hunc dominum Georgium[1] praesentium exhibitorem vestrae magnificentiae et per alios bonos viros commendans, scio exulibus et egenis divino mandato edocta vestra magnificentia satis bene novit, quid debeat, verbum autem Dei quanto in precio habendum et estimandum sit, non est quod commendem. Vita enim hominum absque illo mors est iudicanda. Itaque dominus meus gratiosissimus et hunc pium ministrum verbi divini sub suam tutelam recipiet, et tribuat illi locum ad operandum in vinea Domini. Faciet Deo omnipotenti vestra magnificentia rem gratissimam et ecclesiae salutarem.

Ego sum humilis minister vestrae magnificentiae. Deus optimus maximus conservet.

Datis Sopronii, 2 mensis octobris, anno 1575.

Magnificentiae vestrae

Humilis servitor
Stephanus Bejthe.

Kívül: Magnifico domino domino Balthasari Batthyani, dapiferorum regalium magistro et consiliario s. caes. regiaeque maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

1. Valószínűleg Muraközi Györgyről van szó.

110.

1575. október 9. Bécs.

Corvinus Illés orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Híreket közölve írja: „Dux Saxoniae et palatinus convocant Synodum ex omnibus Theologis ad disputationem generalem de articulo sacramenti intra Caluinum et Lutherum, ubi principes nulli erunt praesides et deinceps definient quale dogma ex istis duobus in Germania sit tolerandum. Valet..."

Eredetije fél ív papíron, kívül zárópecsét töredékével.

111.

1575. december 12. Bécs.

Pistalocius Miklós humanista orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt ezeket írja: „Sed ut iam veniam ad cenam magnificentiae vestrae, narratio illa mihi iucundissima fuit et literas M. V. meis collegis Doctoribus ostendi, conclusimus omnes, nemine penitus dissentiente, quod magnificentia vestra infecta sit haeretica pravitate, si credit facere dietam cum huiuscemodi caena, et ab inquisitoribus Neapolitanis praesertim damnaretur, quia Neapolis uni baroni sufficit semel in uno mense comedere de perdice et una perdix sufficit per duos dies et illi dies sunt solemnes, reliquis diebus sufficit panis cum feniculo et una caraffa aquae. Et in Apulia nobiles faciunt convivia, nec plus exponunt, quam tres Viennenses uno emunt salatam, reliquis duobus nuces. Videat iam vestra magnificentia quam male intelligat quid est dieta. Quare in virtute sanctae obedientiae et sub poena excommunicationis latae sententiae hortor vestram magnificentiam, ut dimittat Kolbaz et poma cotonea et contenta sit perdice vel capone cum alio parvo ferculo."

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

112.

1575. október 25. Sopron.

Bejthe István Batthyány Boldizsárhoz.

Menti magát, hogy őt csak üres ígéretekkel hitegeti, és kéri, hogy helyette keressen egy más alkalmas személyt, aki hivatalát betölthetné. Fogadja, hogy a tél elmúltával, tavasszal, ígéretét be fogja váltani.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem in gratiam magnificentiae vestrae. Literas magnificae dominationis vestrae accepi, per quas quae suo servo mandet, intelligo. Non esset mihi animus apud hos vel ad horam permanendi, taediose et cum summa difficultate tempus aegre produco, sed quid agere debeam me penitus latet, hinc ne nomen Domini

per intempestam operationem male audiat verendum, illinc et honori exiquo consulendum, durequidem tolero, sed perferendum iam ad breve tempus iudico, reculis certe nihil metuo, sed supradicta ob oculos versantur. Quocirca vestram magnificentiam uti dominum meum gratiosissimum unice deprecor, mihi ex sua gratia velit ignoscere quod tanto temporis spacio eandem vana promissione de me tenüerim et verbi divini tantum defectum istic pro me fecerim. Voluntas n. non deerat nec deest, verum iam dictis urgeor, vestra magnificentia faciat illum inveniri qui sit aptissimus illi ministerio et dispensationi verbi dominici, nihil impedio, et huiusque in aliquot literulis meis consului, ut quereretur interim quidam pius symnysta, qui expleret nostrum munus, donec nos Deuseo detulisset, quod et deinceps, ut dominus meus gratiosus efficere curet, obnixe oro. Ego autem si Deus vitam hanc conservaverit, promitto me expleta hac hyeme, ad primum ver vestram magnificentiam requisiturum, et promissis meis satisfacturum, in quantum autem Deo et ecclesiae iuxta datam gratiam a domino inservire potuero, nunquam denegabo, hanc sui miseri servitoris oblationem vestram magnificentiam oro, benigne acceptet.

Et valere quam faelicissime in Domini gnitione et vita sancta cupio. Datis Sopronii, 25 octobris 1575.

Magnificentiae vestrae

humilis servus
Stephanus Beythe

Kívül: Magnifico domino, domino Balthasari de Batthyan, dapiferorum regalium magistro et consiliario s. caesereae regiaeque maiestatis etc., domino domino mihi semper gratiosissimo.

113.

1576. január 29. Sopron.

Bejthe István Batthyány Boldizsárhoz.

A prédikátorságra való meghívásnak jelen szolgálata miatt eddig eleget tenni nem tudott s mivel a meghívás óta 9 hét telt el, úgy értesült, hogy helyébe más prédikátort talált, aki ezen tisztségre talán jobban beválik. Kéri kötelezettsége alóli fölmentését.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem in gratiam magnificentiae vestrae.

Dominus meus gratiosus optime meminisse poterit, qualiter me suum indignum servitorem ad munus concionandi, exacto anno certificarat, quod autem tanto tempore promissis satisfacere nequiverim mea haec praeseus servitus effecit, unde et crebro, interpellavi ut si possibile foret, expectarer, et promisso semel facto satis sine dubio facerem, de tempore autem illo novem iam septimanae desunt, sed ut ad me perlatum est, vestra magnificentia iam alium loco mei adinveniri fecit, qui fortassis etiam commodior futurus est illi ministerio, sed cum mea promissa huiusque obligata manserint apud dominum meum gratiosum obnixe oro simulet deprecor, ut mihi ex sibi solita benignitate condonare velit, quod tantopere elongaverim meam promissionem et vestram magnificentiam cum fidelium dispendio longius expectara fecerim, honor enim Dei sic exigebat. Nunc quoque paratissimus essem, nec alicui alii preter

dominum meum gratiosum me obligavi, solummodo tempus expectavi, sed cum iam non placeam (fortassis et commodius mihi prospicere potuissem, si hoc ligamen impeditus non fuissem), iterum deprecor ut misso suo servitori candide ignoscat, et me isto obligamine exolvat, ut deinceps sim mei iuris quocunque ministeria ista humilia astringere voluero, certe animus fuerat satisfacere, Deus impedivit. Deus optimus maximus vestram magnificentiam dignetur quam felicissime ad vota conservare.

Datis Sopronii, 29 Januarii 1576.

Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe.

Kívül: Magnifico domino domino Balthasari de Batthyan, dapiferorum regalium magistro et consiliario S. Caes. regiaeque maiestatis etc. domino, domino mihi semper gratiosissimo.

114.

1576. február 25. Szentkút.

Dragonus Gáspár körmendi plébános Batthyány Boldizsárhoz.

A bűnös szentkúti plébánosért Bagodi előtt tizenharmadfél rénes forint erejéig kezes lett. A pénzt be fogja szolgáltatni.

Eredetije fél ív papíron, kívül C. D. betűs címeres gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime, serviciorum meorum fidelium orationumque devotarum pia sufragia ad humulimam commendationem.

Towalba mikor jwtthem wolna Wywarra predikálnia ez el mwlt napokba, ot kegelmes wram meg ertem szenthkuthi plebanusnak gonoz chelekedetit és azokért igaz terwennel walo bwnthethestis. Kiért Bagodj wram előt kezes lewék tizen harmadfél renes forinthert, mert két athaloggal bora wolt és azt en thwle meg wewém, de pynzt addig nem adok nekj myg Nagsagodath wag meg elegithi, wag Nagsagodnak kedwet nem lelji. Azért Nagsagodnak könyergök mint kegelmes wramnak bwnthesse es Nagsagod eothet, kegelmezenis raytha, ha ez thizen harmadfel renisbwl Nagsagod walamit engedhetne nekj jo, ha kedig Nagsagod semit nem engedis abwl azmit talalth a terwén Nagsagod szabadon meg wehetne thwle, ha wolna marhaia, de bizony ennél töb szeginek semye ninchen. Én azért a terminusra pynzt Wywarra meg hozom és ha nem leszen Nagsagodthul elbulis a töbibulis gratia neki. Én Bagodj wramnak a pinzt kiért kezes wagiok be szolgalthathom, eo magath kedig ky terwennel ados marath, oth hagiom. De addiglan Nagsagodthwl kegelmes walazt warok. Az Vr Isten algio meg N.

Nagsagodat sok ezthendeig minden jawaiban. Datum ex Szenthkwth in festo Matthie apostoli, summo noctis crepusculo, Anno 1576.

S.[pectabilis] ac M.[agnificae] D.[ominationis] V.[estrae].

Servus et Sacellanus
Gaspar Dragonus
plebanus Kermendiensis etc. cito

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Balthasari De Bathian cesarae (sic!) regieque maiestatis consiliario etc. domino mihi semper gratiosissimo.

115.

1576. október 12. Németújvár.

Bejthe István prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Hosszasan hálálkodik iránta tanúsított jóságáért, melyet Isten megjutalmaz s akinek akaratából mindennek jó vége lehet. Azután két evangélium magyarázatról ír, s hogy gondoskodásáért Isten bőségesen megfizet.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Magnifice domine domine mihi grtiosissime post servitiorum meorum humilimam commendationem. Unde scribendi exordium sumam dubius haerco; tanta est vestrae magnifcentiae in immeritum suum servitorem benignitas, in primis itaque ago vestrae gratiosae do gratias pront possum maximas, pro omnibus munificentiis suis, praesertim autem quod suis a spiritu Domini profectis consolationibus confortare suum humilem servitorem non dedignata sit pium opus est misereri aliorum et affici calamitatibus suorum et: gratior est pulchro veniens a pectore virtus.

Ego adulatione seposita est quod gratias agam domino meo, et licet sciam mein manibus Dei mei esse, et magis cupiam ad Deum meum venire, quam in hoc ergastulo peregrinari, tamen impedimenta non desunt sicut solet hominibus usu venire ut nonnunquam suit casibus in tantum non tristentur, quam suorum deplorent, fiat voluntas Domini. Vivimus domine gratiose, et si moriemur, vivemus. Quod oppressissimo seni adhuc semel ignoscitum est, Dei opus est qui, omnes salvos esse cupit, nos autem pro hac vestrae magnificentiae benigna donatione devincti tenemur, ita ut velimus, noluimus cui inserviamus, noverimus ille si etiam gratificari non possit, nec sciat tamen Deus erit remunerator, et veitus quam primum fit, continuo premium coniunctum habet gloriam Deo volente omnia finem tandem optatum sortientur. Duorum Evangeliorum iniuncta est nostri a vestra magnificentia explicatio et certe non est quod recusem subire sed novit dominus meus gratiosus nunquam illa gratia posse exscribi, qua in sacro caetu praedicatur, Spiritus enim sanctus tunc certe adest pro utrisque tum in evulgando tum in auscultando. Itaque ego negotium exegi sed satis impolite uti et flebiles perturbationes poscebant et inculta Minerva dictabat, vestra magnificentia vitio ne vertat, oro, animus non defuit, facultas operosior exigebatur.

Quod in tantum sollicite sui humilis servitoris curae advigilet et de omnibus rebus provideat, Deus omnis bendictionis pater vestrae magnificantiae cumulate rependat, si quiid vota possint et nos in perpetuum reservire evitemur. Deus precibus suorum humilibus mitigatus et misencordiae suae memor vestras magnificentias diu salvas, incolumes et felicissimas ad laudem et gloriam nominis sui conservare dignetur,

Amen. Ex mandato vestrae magnificentiae omnia cum domino Kauasy Gregorio Barbyrio firmiter iniunximus qui et gratias agens se effecturum et pro sua vocatione subiturum promisit. Datis Vy Varini 12 mensis Octobris anno 1576.

Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe

Kívül: Magnifico domino domino Balthasari Batthyan dapiferorum regalium magistro et consilario s. caes. regiaeque maistatis etc. Domino domino meo mihi semper gratiosissimo.

116.

1578. január 1—1579. január 14.

Kivonat a németújvári kiadási számadáskönyvből.

Eredeti bejegyzések a németújvári kiadási számadáskönyv vonatkozó datumai alatt.

1578.

Lench Kelemen Vduarbirossaghabely Registrum Isthuan Deak althal etc. 1578 anno prima Januarii fecit.

Február 8.: Penznek Kymenetelyrwl walo Registrum.

Böythe Isthwan vramnak vethem keth Arthanth kiwel vram ew Nagysaga ados wolth Neky .....per hungar. f. 6

Febr. 11. Vram ew Nagysaga hagyassabol attham Bejthe Isthwannak .hungar. f. 25

Április 21. Praedicathornak Böythe Istwan wramnak attam zolgalatban .....hungar f. 25

Beoythe[1] Isthwan Wramnak wolth ados Parys Jannos thiszen negi magiar forynthiawal. ram ew Nagysaga hagiassabol Beoythe Wramnak megh attham .....hungar. f. 14

Jún. 10. Boythe Istwannak attam Wram ew Nagysaga hagjassabol zolgalatthiaban .....hungar. f. 25.

Aug. 22. Boythe Istwannak az predicathornak wram ew nagysaga hagiassabol attam zolgalathiaban .....hungar. f. 25

Okt. 13. Bejthe Isthwan Wramnak attam Wram ew Nagysaga hagiassabol az ew zolgalattiaban .....hungar. f. 25

1579. jan. 14. Predicathornak, Heranth Pethernek es Magjar Sebesthyennek zeorzeodessekben wram eo nagysaga hagiasabol wetthem negy Arthanth .....per hungar. f. 9. 27 k. 12

1. Az előző bejegyzések legutolsó dátuma: „22 secunda Maii". Ezen bejegyzési tétel után a következő megjegyzés olvasható: „ezth Parys Jannosnak zolgalataban thwttak".

117.

1580—1590. körül.

Skaricza Máté ráczkevei prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

Kérdi, hogy vajon a lelkipásztorok az ő művét nem tartják-e újszerűnek, hihetetlen munkának és megbecsülhetetlen értékűnek? Még további két kérdés után kéri, hogy róla és munkáiról ne feledkezzék meg. A többi urak már látták ezen köteteket és nyomtatásra méltónak ítélték, kiadásukról maguk közt már rendelkeztek. Kéri, hogy ezeket szavazatával is támogassa, amire Florenius Pál is kötelezte magát. Végül kéri, hogy Pápára visszatérhessen.

Eredetije fél ív papíron.

Post humillimam fidelemque obsequii

officiosissimi commendationem.

Ab illustrissima vestra Magnificentia (in qua ego iam proram puppimque meorum votorum consilorumque posui).

I. Liceat me cum venia quaerere

1. An non recte censuerint pastores ecclesiarum ad viginti quinque milliaria mihi undique vicini, opus hoc meum esse ordinis antea inexcogitati, laboris incredibilis et utilitatis inestimabilis?

2. An non si haec omnia e Gallia, Heluetia vel Anglia et quidem a decrepitae aetatis authore profecta essent, raptim ab omnibus emerentur, ut quibus quinque vel sex in mundo libri praeferri nequirent?

3. An non semper ut ut multa legantur volumina, scopus aliquis proponitur, ad quem certis tramitibus perveniatur? Num item tramites illi ordinem numerumque requirunt et demum memoriam ad rite et perceptibiliter coram auditoribus ipsis declamandum?

II. Liceat me indulgenter impetrare

1. Ut memoriam mei horumque operum (quae adhuc pro sua immensitate, vix ad annos quinque vel sex colophone donare potero) vestra magnificentia nunquam oblivioni tradere velit.

2. Ut si quando magnifici alii domini, qui iam hos tomos viderunt et impressione dignos iudicarunt, de editione sermonem inter se instituerint, magnificentia quoque vestra suffragium eorum iuvet, cui et Paulus Florenius frater per omnia nostras etc. coram me se obstrinxit.

3. Ut detur mihi peregrino occasio commoda revertendi Papam versus et inde in patriam: praesertim cum iam non parvam temporis et sumptuum iacturam fecisse videar.

Aut iubeat me V. Mag. ad se venire, ut de his coram pluribus queam, maxime cum incidisse me in Heroa iudicii ac doctrinae profundissimae incredibiliter gaudeam etc.

Humillime
addictus Matthaeus Scaricaeus Keuinus,
qui et locos communes Szegedini,
ut vitam eius corriger queat, videre cupit.

118.

1581. október 25. Sopron.

Lenus Musaeus M. Jónás soproni prédikátor Batthyány Boldizsárhoz.

A Szentírásból Homerosból, Solon törvényeiből és Plutarchosból idézi a holtak tiszteletéről és tisztes eltemetéséről szóló fölfogást. Mi a holtak tetemeit nagyobb tisztelettel övezzük. Azon verseket, amelyeket fiai halálára szerzett, le fogja írni.

Eredetije egy ív, víztől némileg rongált papíron, kívül gyűrűs zárópecsét töredékével.

Salutem precatur ex animo, in

Christo, Salutis autore, hoc est

JESU

Generose et magnifice domine, domine clementissime, commendatur in sacris literis de meliore nota Thobias ille senior, quod in DOMINO pie defunctis iniuriam adversariorum contumelaiamque omnem defenderit eorumque reliquias, ut habitacula Spiritus sancti, religiose studioseque terrae mandaverit. Et Esaias quoque fatidico spiritu pietatem praedicat Josephi senatoris illius Hierosolymitani, quod Messiam occisum magnifica sepultura tanquam divitem ornaverit; etiam inter opera misericordiae memoratur honorifica defunctorum sepultura, sicut et apud ethnicos saniores magnus ubique honór sepulturorum fuit habitus. Homerus tumulum et cippum honorem appellat defunctorum. Et laudatur illa Solonis lex, quae prohibet mortuos contumelia affici. Nam sanctum est non violare mortuos, inquit Plutarchus in Solone. Quas vero laudes generosa vestra magnificentia meretur, quae in acerbissimo luctu meo, quo quadriennium integrum iam contabesco, carissima pignora mea regio dignatur marmore, et illis ab hyrcana immanitate cavet. Hyrcani enim alunt canes, pro suaquisque facultate, a quibus post mortem lanieatur, quam quidem optimam illi censent esse sepulturam. Nos autem corpora fidelium, templa divinitatis maiore honore afficienda scimus, atque liberi mei, qui in tenella sua aetatula fuerint, ex domino Stephano Beythe, amico meo summo cognoscet abunde magnifica verstra generositas. Ipse etiam cum prima occasione, quae de illis conscripsi poęmatia, generositati vestrae curabo describi. Nunc generosae pietati vestrae gratias quantas animo concipere possum, maximas reverenter et humiliter ago, summum hoc officium et in hac et in altera vita perpetuo praedicaturus. Bene valeat generosa vestra magnificentia Deo piisque omnibus merito carissima, meque quod iam antea facit, commendatum sibi habeat. Mea vicissim, si qua sunt officiola semper in magnificam generositatem vestram constabunt. Sopronii, 25 VIIIbris 1581.

Generosam V. Magnificentiam

reverenter et cum summa animi
subiectione colens
M. Jonas Lenus Musaeus
Minister istius lucis, quam edit mundus.

Kívül: Generoso et magnifico domino, D. Balthasari de Batthyan etc. heroi secundum verum DEVM, et Musis et Marti familiariter cognito, domino suo clementissimo.

119.

1582. október 12. Grác.

A stájer rendek Batthyány Boldizsárhoz.

Kérik, hogy az ágostai hitű és a vend nyelvet beszélő Dolánszki János prédikátort engedje hozzájuk.

Eredetije egy ív papíron, kívül öt gyűrűs zárópecséttel.

Wolgebornner Freiherr!

Besonders lieber herr unnd freündt, dem herrn sein unnsere diennst zu uoran berait. Des herrn schreiben einer ersamen Lanndtschafft noch verbundenen Prediger Johann Dolanntzkhi betreffent, haben wir vernommen, unnd wöllen zwar gehrn glauben, der herr habe seine Christliche unnd guete uhrsach, warumber er gemelten Dolantzki nit gern von seiner Kirch lassen thuet: Es solle auch der herr dises vertrauen zu unnszhaben, da einer ersamen lanndtschafft grosse, noth, so im ganntzen viertl Cilly augenscheinlich sich erzaigt, in deme das kein ainniger Predicant der Augspurgerischen Confession zuegethan, unnd der Windischen Sprachen kundig daselbst ist, welcher das Abgöttisch unnd gar in der Abgötterei ersoffens armes Völcklein dem herrn Christo zuefüeren möchte, verhanden, das wir des herrn unnd seiner Kirchen in solchem faal nit allein gern verschonnen, sondern auch da wir nur mit mehr leuthen dem herrn dienen kunden, dasselb gewisz nit unterlassen wolten: Aber dieweil wir dennocht souil bericht haben, das der herr mehr alsz einen windischen Prediger in seinem gebieth hat, dartzue bessere gelegenheit waisz andere unnd derselben mehr zubekhumen, welches diese Lanndtschafft nit hat, der Dolantzkhi auch eben darumben in der alhieigen schuel lannge Zeit von einer ersamen lanndtschafft unterhalten, unnd zum Kirchen Ambt befurdert, das er vermueg seines gefertigten refers zu vermelter Lanndtschafft fürfallunden diennsten widerumben so offts die nodturfft erfordert, gebraucht werden möchte.

Also bitten den herrn wir abermals gantz freuntlich unnd dienstlich, er wölle Ine nun weiter nit aufhalten, diese Christliche hochnotwendige unnd unumbgenngeliche Vocation nit hindern, Im gendiglichen abfertigen, unnd einer ersamen Lanndtschafft alsz die dem Herrnin dem und andern mehr kunfftig noch wol dienen unnd mehr guettes ertzaigen kan, ditzfalsz nit entgegen sein. Das wöllen wir gegen derselben zurumen unnd für unnsere Personnen zuverdienen freüntlich beflissen sein. Datum Gratz den 12 October anno etc. 82.

N. einer Er.[samen] Lanndtschafft
in Steyr Verordennte

Kívül: Dem wolgebornnen Herrn Herrn Walthasar Budiani freiherr zu Güssing und Schlaming, Röm. Kai. Maiestat etc. Rath und obrister Stablmaister in der Cron Hungern, unnsern besondern lieben Herrn unnd Freundt.

120.

1584. február 27.

A wittenbergi egyetem Batthyány Boldizsárhoz.

Hantzch Dániel wittenbergi egyetemi hallgató adósságának behajtására felkéri.

Eredetije egy ív víztől rongált papíron, kívül az egyetem zárópecsétjével.

Unser gantz willigen dienst jeder zeit mit veisz bevor.

Wolgeborner edeler gnediger herr. Welcher gestalt E. G. underthaner einer mit nhamen Daniell Hantzch alhier zu Wittenbergh (als ehr dieses orths studieret) noch mit Schulden verhafft ist und doch dieselben nun etzlich shar herro nicht bezhalt ungeachtet das ehr derhalben mit beschwerlichen Unkosten hiertzu ist angehalten worden. Dessen haben E. G. ausz inliegender des Schuldigers derhalben übergebenen handschriefften Copien sich gnedig zu erkunden. Darmit aber die Armen Creditorn alhier (die der Zhalung zum teglichen Broth bedurftigk.) entlichen mugen befriediget werden, als bitten E. G. wier underthenigk, dieselbe wolle gegen diese Glaubiger Sich gnedigk erzeigen und den Schuldiger durch ernstliche mitte darhin anhalten und comppelliren lassen, das ehr brieffszeigern die vorzeicheute Schulttummen, sampt den durch die vorenthaltene Zhalung geursachte Unkosten brieffes zeigern zustellen und erlegen musse, wie dan zu E. G. wier hus gentzlichen getrosten, dieselbe werde dieser unser billichen Intercession also gnedig stath geben. Solchs nach vormugen hinwieder zu vordienen seindt wier jeder zeit schuldigk und gantz willigk.

Geben den XXVII. tagk Februarii anno Christi ihm LXXXIIII.

Rector Cancellarius Magistri und Doctores der
Universitet zu Wittenbergk.

Kívül: Dem wolgebornen edelen Herrn, Herrn Balthasar von Watingenn, freiherr zu Tygissing[1] unnd Schawingen[2] etc. der römischen Keyserlichenn Maiestet Rath undt der Cron Ungern Erbstathhalter, unseren gnedigenn Herrn.

1. Így!
2. Így!

121.

1586. február 15. Pettau.

Homelius János humanista orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Többek közt a következőket írja: „Collatio temporum mihi in multis privatur et verisimilis est. Lutherus honesta memoria dignus est velut salutare instrumentum Dei, immodicas autem laudes, quibus in caelum plus nimis elevatur et singula eius dicta etiam obiter in mensa prolata pro oculis a simys lutheranicis habita, mihi semper displicuere, nec decet instrumento ea ascribere, qui sunt artificis, organum illud pro suo lubito moventis. Multo minus extra articulos fidei sententiae illius tanquam oraculis, quod ad adiphora spectat, christiano homini inhaerendum ita statuo."

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

122.

1587. január 29. Szalónak.

Batthyány Boldizsár királyi étekfogómester és kir. tanácsos Rohonczon azon kőházat, mely egykor Heranth Péteré, „novissime vero reverendi domini Staphani Beythe concionatoris nostri Uyváriensis praefuerat, sed per eundem Stephanum Beythe sponte et libere nobis resignata est" 32 forintért Kis Mihály rohonczi jobbágynak, feleségének és utódainak évi 16 forint bér ellenében odaadományozza.

Másolat, egy ív papíron, Seniorat. Arm. II. lad. 6. nro 4. Rohoncz.

123.

1587. szeptember 4. Marburg.

Homelius János humanista orvos Batthyány Boldizsárhoz.

Szerencsét kíván a török fölötti győzelméhez. „Vere hoc Dei opus fuit, qui nostri tandem misertus insegne miserationis suae paternae specimen nobis exhibuit. Utinam et nos conversus unusquisque aviis suis pessimis ad Deum hac victoria recte discamus uti. Vix inultun hocsinet Turcarum tirannus cui electio Maximiliani in regen Polonorum fomitem irascendi addet. Speramus tamen Deum inter omnes has turbas Turcae et Antichristi ecclesiam suam quamvis oppressam conversaturum."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

124.

1588. december 11. Bécs.

Florenius Pál doctor Batthyány Boldizsárhoz.

Bécsből szerencsésen megérkezett, Bappenheim még Prágában van. Egyelőre bizonyos ügy elintézéséig még Ausztriában marad.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Salutem a Deo et Christo Jesu,

a me obsequia pietatis.

Illustrissimam Magnificentiam Vestram optima valere vehementer scire cupio. Nos hic valemus recte et quo melius illustrissima Magnificentia vestra cum coniuge sua liberisque charissimis valeat, Deum optimum maximum oramus et obtestamur, speramusque iam esse ut volumus.

Viennam venimus triduo salvi et incolumes . Et si autem omnino commitere non debeo illustrissimam Magnificentiam vestram a me gratiarum actionen desiderare, cum velim ego reipsa atque animo esse gratissimus, tamen malui (fatendum est enim) officium meum requiri, quam officio non satisfacere. Tanta enim humanitas, virtus, amor voluntas, benvolentia illustrissimae Magnificentiae vestrae erga me ostensa fuit ut eam non valeam aequare gratiarum actione. Precor ergo Deum Optimum maximum, ut quod ego non sum refrendo, hoc ipse illustrissimae Magnificentiae vestrae opes, honores, vitam servando, augendo, fortunando resarciat.

Magnificus dominus a Bappenheim adhuc haeret Pragae, molestissimis negotiis suis impeditus et ad quos dies rediturus sit, ne dum ad nos scrispsit. Est sapientis in navigando tenpestatis obsequi, atque misserimis in rebus, minime miserum est non modo patienti, sed etiam libenti animo divinae providentiae parere. Culpa commissa est, quia ab iis se amari putavit, qui invidebant. Mundus ei quem non diligit, nihil dat. Mihi quidem consilium captum iam diu est, ex Austria discedere, sed me optimi viri amor atque meritum, cui adeo sum cupidus satisfaciendi, retinuit ut manerem donec is negotium suum aut confecisset, aut deposuisset. Cum autem ego de me plures fructus percipi et posse et debere intelligam, summum rerum auctorem Deum precor, ut quod Christiano populo quovis loco utilissimum est, id nunc et posthac tum illustrissimae Magnificentiae vestrae tum mihi in mentem veniat constituere atque suscipere. In ea enim re quantum illustrissima Magnificentia vestra ministerium nostrum possit adiuvare, facile perspicio, nec vero quantum religionis causa velit, dubito. Quicquid ergo nos neglexerimus, paenitebit. Di librorum apparatu nihil adhuc perfeci, neque enim mihi ostensi sunt, cum videro faciam quod sum iussus et significabo. Caetera quoque negotia expediam. Rectissime valeat illustrissima Magnificentia vestra valeat cum dilectissima coniuge atque liberis suis et faelicissimo anni novi auspicio fruatur. Datum Viennae Austriae XI Decembris anni 1588.

Illutrissimae Magnificentiae vestrae

Humilis servus in Chrito Jesu

Kívül: Illustrissimo et magnificentissimo domino domino Balthasari de Bathian, dapiferorum regalium magistro, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, domino in Gieszing, Rechniz et Schleining, domino meo clementissimo.

125.

1589. május 20. Samobor.

Widman Bertalan samobori prédikátor bizonyságlevele Cleeberger Márton és Szabó Anna házasságkötéséről.

Eredetije egy ív papíron, alul címeres gyűrűs pecséttel, melynek címerpajzsa fölött B. W. betűk láthatók.

Ich Bartholomaeus Widtman der zeit in der Harrschafft Samabor beim Bergwerckh bestelter Prediger, Bekhenn hiemit offentlich das an heut dato den 20 May für mich kommen ist der erbar und beschaiden Maister Martin Cleeberger seines handtwercks ein Schneider daselbsten und seines mit frawen Anna ehelichen versprechens offentliche Zeugnusz und Kundtschafft ime mit zutheiln begert. Weil demnach obgedachte Personen von mir auf offentlicher Cantzel zu dreien mahln, wie gebrauclich verkundiget und unter dezen keine Verhinderung eingefallen sein sie beide nach gebrauch unserer in Samabor Kirchen im Namen der heilegen Treyfaltigkeit in bey sein vieler ehrbaren Leuth, als desz edlen und vesten Herrn Jacob Purthen gemeltes Bergwercks verwalter auch des erbarn und furnehmen Meisters Caspars Spleiszmeisters zu Samabor, ehelichen zusamen gesprochen und von mir eingesegnet worden. Deszen ich meniglichen der deszen Zeugnüsz von obgemelten

Personen fordern würde mit meiner eigner hierunder geschriebner Handtschrifft und Pettschafft versichere und vergwisze. Actum im Kupffer Bergwerckh zu Samabor in Crabatn den 20 Maij Anno im Ain Tausenten fünffhundert neun und achtzigsten.

Bartholomaeus Widman
zu Samabor prediger.

126.

1589. május 31. Bécs.

Florenius Pál doctor Batthyány Boldizsárhoz.

Olvasta levelét, amelyben írja, hogy a zsinat meghirdetésére gondja lesz. Ez az ő és az egyház iránti jóindulatáról tanúskodik, igen köszöni. Eck a zsinat mielőbbi megtartását óhajtja, és ha annak napja ismeretes lesz, jönnek, mégpedig Eck kocsiján.

Eredetije fél ív papíron, kívül, gyűrűs zárópecséttel.

Illustris et magnifice domine domine clementissime Salutem a Deo et pacem a Christo Jesu domino nostro cum officiorum meorum commendatione et precum.

Legi ill^ris^ Mag^ae^ T. literas, quibus ad me scribit gratum sibi esse quod meum istuc adventum promiserim et eam de Synodo ministris ecclesiae promulganda non postremam sibi curam fore quorum alterum mihi summam dat testificationem suae erga me benevolentiae alterum religionis studium atque contentionem offi̇cii eius quod commodo ecclesiae facere possit ostendit. In hoc Ill^ri^ Mag^ae^ T. digna de Christo praemia polliceor. De illo ex me quantas possum gratias ago, maiores etiam habeo, ad referendam autem gratiam quod minus satisfacere potero, id ab eo, cuius promissioni ego vehementer confido qui dixit: quod cuiquam meorum servorum feceritis mihi feceritis: Ill^ri^ Mag^ae^ T. quod debeo solvam.

D. Eckius agnoscit humanitatem seque Ill^ri^ Mag^ae^ T. convivam futurum gratum libenter audivit et optat ut quamprimum Synodus illa fiat. Igitur si nobis fuerit dicta dies nisi nos summi Rectoris et Domini numen impediat veniemus De curru suo mihi mittendo non velim Illrem Magam T. laborare, veniam curru D. Eckii. Vale Illris et Magce domine domine clementissime. Deum oro ut illustrem familiam vestram spiritu suo sancto tuaetur eamque perpetuo foelicem florentem beatam esse velit.

Datum Viennae Austriae ultimo Maii ex Calendrio Antichristi 1589.

Ill^ris^ Mag^ae^ T.

humilimus servus in Christo Jesu
Paulus Florenius D.

Kívül: Illustri et Mag^co^ Domino Domino Balthazari de Batthyan dapiferorum regalium magistro et sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino suo clementissimo.

127.

1589. július 4. Bécs.

Florenius Pál doctor Batthyány Boldizsárhoz.

Leveléből megértette, hogy a zsinat megtartása körül szorgoskodott. Kívánatosnak tartja, hogy azon részt vegyen. Eck megígérte részvételét, ha a zsinat szent Jakab napja körül lesz. Eckkel együtt ő is megjelenik. Bízik abban, hogy a zsinat eredményes lesz.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Illustris et magnifice domine, domine clementissime.

Salutem a Deo et Christo Jesu cum officiorum meorum commendatione. Ex literis quas ab Illri Magae Vae mili Leonhardus attulit potui intelligere Illrem Magam Vam de Synodo mirifice esse sollicitam. Sed ut ego ecclesiarum istarum pastores primo quoque tempore, unum in locum convenire multum interesse puto, idque Illri Magae Vae summac curae esse lactor, ita etiam, ut conventus ille divina providentia, quae et Illri Magae Vae istam mentem ac voluntatem dedit et ipsa quocunque se moveat, facile quicquid velit efficit non impedienda ratione iuvetur maxime desidero. Quantum ergo fructus cupiditate maturius esse agendum censeo, tantum divina voluntate diutius differri, non moleste fero. Dominus Eckius adventum suum, quantum polliceri de futuris licitum est homini, promittit, etiam si in tempus illud differatur, ut ad Jacobi festum, sive ante, sive post, conventus celebretur, cum quo, si Deus voluerit, ipse sum venturus. Quid sperem de fructu exituque illius congregationis et congressus, nolo praedicere, sed Deum optimum maximum et Christum dominum unicum magistrum nostrum obsecro et obtestor, ut virtute veritatis suae praestet, quanta nos vel promittere vel operare, vel etiam optare possumus. Ecclesiam utique florentissimam atque Illrem Magam Vam omni gloria ornatissimam volumus amplissime. Et ego quidem dabo operam, ut antiquo more veteris ecclesiae fidei articulos disceptemus, quae ratio ac modus impetum eorum, quorum sunt studia ad contentiones sine negotio reprimit, ardoremque restingvit efficitque, ut Spiritus sanctus ipse per scripturam sacram morigeros cohortetur et confirmet et reddat plane doctos. Modo hoc ita faciat Deus Sempiternus, ut Illrem Magam Vam cum coninge liberisque charissimus in annos plurimos viventes, faelices, valentes habeamus, id quod etiam atque etiam Illri Magae Vae opto ut eveniat et exoro. Datum Viennae Austriae Julii 1.5.8.9.

Illris Magae Vae

humilimus servus in Christo Jesu
Paulus Florenius D.

Kívül: Illustri et magnifico domino domino Balthazari de Batthyan, dapiferorum regalium magistro et sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino suo clementissimo.

128.

1589. július 12. Bécs.

Florenius Pál doctor Batthyány Boldizsárhoz.

A zsinatra, hacsak beteg nem lesz, ő is eljön. Kocsira ne legyen gondja, mert Eck úr kocsiján fog érkezni.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Illustris et magnifice domine, domine clementissime.

Salutem et gloriam semptiternam a Deo Patre et Christo Jesu, officiorumque meorum commendationem. Accepi Illust. Magae Vae literas plenissimas humanitatis, quibus lectis cognovi, eam iam firmo animo, et dicta die Synodum instuisse (!). Itaque dupliciter delectatus sum iis literis et quod vehementer Illem Magam Vam esse sollicitam, pro religione viderem et quod eidem officia mea, caeteraque studia non ingrata, esse perspicerem. In attero probavi Illem Magam Vam ad opitulandum Patrae toto pectore incumbere. In altero amavi amorem Illis Magae vae qui eam ad scribendum incitavit. De utroque vehementer gaudeo et laetor. Igitur ego nisi me dolor aliquis corporis vehemens aut infirmitas valetudinis teneat, non omittam adventum meum. De Rheda equis vincta, vel essedo mittendo Illri Megae Vae non sit curae. Veniam enim cum domino Eckio uno curku. De instituto autem colloquio Illustri Magae Vae audeo confirmare, nihil eani melius neque laudabilius neque honestius facere potiusse, quod si saepius, pluribusque in locis fieret nihil esset negotii reliquias discordiarum extingvere et veram christianam pietatem religionemque compressam et amissam recuperare. In quo quidem negotio nunquam me paenitebit non solum labores omnes, sed etiam maxima pericula subire. Et Illri Magae Vae ut sempiternae laudi sit, exopto, quam bene beateque vivere et faeliciter valere cum tota familia sua semper cupio.

Datum Viennae Austriae XII. Julii. 1589.

Illris Magae Vae

Humilimus servus in Christo Jesu
Paulus Florenius D.

Kívül: Illustri et magnifico domino, domino Balthazari de Batthyan dapiferorum regalium magistro et sacreae caesarae regiaequae maiestatis consiliario etc. domino suo clementissimo.

129.

1590. július 11. Némethpcse.

Szentmiklósi Pongrácz Mihály liptói alispán és a megye hatósága tanúvallatást folytat alsómaletini Batiz Mihály prédikátor viselt dolgai tárgyában.

Eredetije öt ív papíron, a szöveg végén Liptó vármegye papírral födött rányomott pecsétjével, az Illésházy levéltárban Körmenden, Ladula 25. fasc 14. nro 2. jelzet alatt.

Nos Michael Pongracz de Zenth Myklos vicecomes, judices nobilium, juratique assesores sedis judiciariae comitatus Lypthowiensis damus pro memoria. Quod nobis

feria quarta proxima ante festum beatae Margaretae virginis in anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo hoc praesenti hic in oppido Nemeth Lypche die scilicet et loco celebrationis sedis nostrae judiciariae pro faciendis causantium moderativis judiciis, una cum egregiis Simone Turanczky de Twryk judice nobilium et Leonhardo Tuolth de Kys Stgyawnycze jurato assessore nostris, in eadem sede nostra judiciaria pro tribunali consedentibus, iidem Simon Twranzky judex nobilium et Leonhardus Tuolth juratus assesor nostri e medio nostri exurgendo nobis sub juramentis ipsorum in generali decreto contentis fideliter retulerunt in hunc modum. Quomodo ipsi feria quarta proxima post dominicam septuagesimae noviter praeteritam ex commissione egregii domini Joannis Rakowzky de Rakow aliss vicecomitis comitatus istius Lypthowiensis antecessoris utpote nostri ad instantiam et legitimam requisitionem magnifici domini domini Stephani Illeshazy de Illeshaza comitis comitatus istius nostri Lypthowiensis ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis domini imperatoris et regis nostri clementissimi in Hungaria curiae magistri et consiliarii etc. ab infrascriptis testibus sigillo praefati domini Joannis Rakowzky alias vicecomitis antecessoris utpote nostri sub onere trium marcarum sui in praesentiam legitime citatis per formam generalis inquisitionis contra discretum Michaelem Batyz de Also Malethyn, ratione scortationis et aliorum facinorum per eundem Michaelem Batyz patratorum, scivissent inquisivissent et experti fuissent, meram plenam atque omnimodam modo infra denotandam certitudinis veritatem.

Et primo nobilis Martinus Farkas septuagenarius de Lazan, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est, se certo scire praefatum Michaelem Batyz scortum quoddam filiam cuiusdam huzonis ibidem in plebania Zenth Myhaliensi interteniuisse cumqua scortatus fuisset. Ex eaque duos pueros procreasset. Quo animadverso uxor eiusdem. Michaelis Batyz venerabili olim Stanislao Mokosino plebano protunc Nemeth Lypchensi et caetaris amicis super praemissa mariti sui scortatione et latrocinio conquesta fuisset. Amici vero sui vice archidiacono et reliquis plebanis. Interea idem vice archidiaconus facta congregatione in eadem ipsum Michaelem Batyz allocuti fuissent, ut a scortatione sibi abstineret, et quod nisi vitam emendaverit, sese eundem Michaelem Batyz juxta leges ipsorum pro demerito punituri. Ad quod idem Michael Batyz ipsi vice archidiacono et reliquo clero respondisset, se nunquam pulchros angelos ob suae uxoris patulam instar ocrearum vulvam derelicturum, sicque subito incarceratus fuisset, ex quo carcere fuga sibi consuluisset. Post quam fugam vice archidiaconus in sedem judiciariam comitatus istius Lypthowiensis protunc celebratam veniendo contra dictum Michaelem Batyz protestatus fuisset, eundem nolle pravam vitam suam emendare, in eademque sede judiciaria vice comitem istius praetacti comitatus pro eo tempore constitutum et reliquam nobilitatem rogatum habuisset, ut ipsi penes seculare ipsorum jus eundem Michaelem Batyz punivissent veluti talem latronem. Qui habita sua proba coniuge cum aliis latrocinaretur idemque vice comes egregium olim Ladislaum Rady arguisset, expostulando, curnam in plebania illa Zenth Myhaliensi huiusmodi adulterum pro plebano interteneret. Idem vero condam Ladislaus Rady ex praefatorum vice archidiaconi et vice comitis informatione duos plebanos et quattuor nobiles viros erga saepefatum Michaelem Batyz misisset, medio quorum eidem licentiam dedisset, eundemque propter praemissa latrocinia sua ex ipsa plebania Zenth Myhaliensi tandem eiecisset. Idem quoque testis retulisset, nobilem alterum Ladislaum filium praefati olim Ladislai Rady, nunc in Transylvania existentem ergase accessisse, sibique retulisse, se una nocte in plebaniam Zenth Myhaliensem venisse, ibi que nobilem Stephanum Rady fratrem suum carnalem in lecto cum filia ipsius plebani adhuc in capillis existentem simul iacentes reperisse, arreptisque utriusque, tam fratris quam puellae pedibus ipsos de lecto detrahere voluisset. Tandem vero documenti ergo

etiam hypocaustum intrasset, ibique reperta tenuiori tela, eam ipsam abstulit, et ex ea tela res necessarias sibi fieri procurasset, cuius telae portiunculae etiam in praesentiarum in domo ipsius testis haberentur. Eosdem tamen fratrem suum et puellam ipsius plebani utcunque in eodem lecto simul iacentes pacifice reliquisset.

Item generose domina Martha Bogahochy consors magnifici domini Stephani Palffy de Erdeőd comprovincialis citata jurata et examinata fassa est, ipsum Michaelem Batyz plebanum ab ipsa teste ad pignus terrae retro horrea nobilis Mytosska habitae fl. 15 petiisse at ipsa testis illi non dedisset, sibique constare eam ipsam terram esse intra metas possessionis Besseneőffalwa.

Item providi Georgius Hwrdan septuagenarius, Jacobus Mezar quadragenarius, Michael Vradnyk septuagenarius, Georgius Sawernoch annorum seituaginta trium, Casparus Zyma quinquagenarius, Petrus Duben itidem quinquagenarius, Simon Hyl annorum sexaginta sex, Leonhardus Nowykmet sexagenarius, Stephanus Lossak annorum triginta quinque, et Casparus Benedychek annorum itidem triginta quinque omnes de Tepla subditi praefatae dominae Marthae Bogahochy, licet praehabita citatione praestitisque ipsorum solitis juramentis ad praemissa quisque ipsorom singulariter et seorsive fuerit interrogatus, omnes tamen uniformiter retulerunt in hunc modum: praefatum Michaelem Batyz universas necessitates quas solennitas nupciarum requirit, prealibatam filiam suam antefato Stephano Rady elocare volendo appromptasse, id quoque ipsis constare a praetitulata domina ipsorum terrestri ipsum Michaelem Batyz ad pignus praetactae terrae ecclesiasticae pecuniam petiisse et eandem inscribere voluisse.

Item providi Gabriel Gabrien dictus annorum sexaginta unius, Valentinus Holytzka quinquagenarius, Joannes Polak annorum trigintaquinque, Martinus Zlezak annorum itidem trigintaquinque, Georgius Rwzyk quadragenarius, Balthazar Medwed annorum triginta quattvor, Jacobus Polyak quadragenarius, Matthias Holyczka annorum triginta, Valentinus Bogdan annorum triginta quatvor, Michael Kordos quadragenarius, omnes de praetacta Tepla, subditi praelibatae dominae Martae Bogachochy comprovinciales citati jurati et examinati fassi sunt per omnia prout testes suprascripti, immediate praecedentes.

Item providi Georgius Mayer quadragenarius, Matthias Tenyak quinquagenarius et Georgius Zyma annorum triginta trium de praetacta Tepla subditi ecclesiae ibidem fundatae, post citationem depositis ipsorum juramentis uniformiter fassi sunt, sese audivisse, quod saepefatus Michael Batyz plebanus eccelsiae Zenth Myhaliensis, Barbaram filiam dicti Hwzonis viciasset et impregnasset.

Item providus Simon quinquagenarius oeconomus generosae dominae Hedwigis Pongracz relictae egregii olim Joannis Rady de Iwachnoffalwa, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est, sibi certo constare antelatum Michaelem Batyz plebanum sororem cuiusdam Martini Koztolni impregnasse, filiumque parasse, id quoque se scire, quod idem Miachael Batyz cum praetacta Barbara filia Hwzonis, habita sua legitima uxore scortatus fuisset sciretque eundem, Michaelem Batyz cum praenominata Stephano Rady de nupciis conclusisse, filiaeque suae instar potiorum nobilium vestimenta procurasse. Id etiam sibi constare, dum idem testis in mola Zenth Myhaliensis egisset, instante die festo ipsum Michaelem Batyz sonum campanae edidisse et peracta pulsatione templum oclusisse et se alio contulisse, nimisque negligentem in suo officio fuisse.

Item providus Michael Jarssek annorum 35 judex Iwachnoffalwaiensis, cometaneus, post citationem deposito juramento ad interrogata retulit se audivisse, quod Michael Batyz plebanus Sophiam sororem Martini Koztolny protunc in Zenth Myhal degentes viciasset, se quoque praesetem fuisse in cemiterio ecclesiae Zenth Myhalien-

sis, dum nobilis olim Petrus Kyzzel de Kezepseo Malethyn, dicto Michaeli Batyz plebano de consorte eiusdem plebani nomine ludirectoris Zenth Myhaliensis conquestus fuerit, eandem consortem suam uxore ludirectoris magna injuria afficere, cui idem plebanus respondit, se consortem suam ob id puniturum.

Item providus Bendictus Matiss annorum 35 de Iwachnoffalwa subditus dominorum Rady cometaneus, praehabita citatione praestitoque juramento ad quaesito recognovit, se audivisse Michaelem Batyz plebanum cum filia Huzonis et sorore Martini Koztolni scortatum fuisse. Id quoque sibi constare jamfatum Ladislaum Rady pro nunc in Transylvania existentem ipsum testem nocturno tempore in ipsam plebaniam Zenth Myhaliensem secum accepisse, sibique idem Ladislaus Rady dixisset, se in lecto dictum Stephanum Rady cum filia dicti Michaelis Batyz plebani simul decumbentes reperisse, acceptisque utriusque pedibus de lecto detrahere voluisse, eademque nocte ibidem in stuba ipsa parochiali unam peciam telae repertam maioris certitudinis ergo idem Ladislaus Rady abstulisset, et ad aedes Martini Farkas testis primi detulisset ibique de ea ipsa res necessarias sibi procurare fecisset.

Item providus Martinus Bartoss septuagenarius de praenotata Iwachnoffalwa, subditis eorum dominorum Rady, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est, se certo scire Michaelem Batyz plebanum praetactam Sophiam sororem seu consobrinam dicti Martini Koztolny pro tunc subditi sui in Zenth Myhal degentem viciasse. Id quoque sibi constare, praefatum Michaelem Batyz filiam suam Stephano Rady elocare voluisse, eidemque filiae suae praestantia vestimenta comparasse.

Item providus Blasius Matuskowych annorum 46 de dicta Iwachnoffalwa, subditus eorum dominorum Rady, cometaneus, praehabita citatione praestitoque juramento ad interrogata recognovit peromnia sicut. Bendictus Matoss testis abhinc tertius praecedens, eo addito, se auditu percepisse, quod ipse Michael Batyz consobrinam dicti Martini Koztolni viciasset.

Item providus Jozephus Hwrdan septuagenarius de eadem Iwachnoffalwa subditus eorum dominorum Rady, cometaneus citatus juratus et examinatus fassus est, se ex ore consobrinae ipsius Martini Koztolny audivisse, quod dictus Michael Batyz ipsam viciasset. Quin etiam a multis aliis audivisse, quod idem Michael Batyz filiam dicte Hwzonis stuprasset, seque quodam tempore aegrotum et adversa valetudine laborantem uno die dominico mane ad confessionem et participationem Caneae Dominicae erga ipsum Michaelem Batyz protunc plebanum Zenth Michaliensem in mola itidem Zenth Myhaliense repertum frugesque ibidem molientem accessisse seduloque rogasse, ut suam confessionem audivisset et eidem de Coena Domini pro more ecclesiae catholicae communicasset. Idem tamen Michael Batyz plebanus renuisset, asserendo se templum intrare non posse priusquam fruges emolerentur, Sicque idem testis absque confessione et participatione Coenae Dominicae domum regredi oportuisset.

Item providi Georgius Hlusko quinquagenarius judex Besseneőffalwaiensis, Thomas Krayczowyech sexagenarius, Paulus similiter Krayczowyech quinquagenarius de Besseneőffalwa subditi praelibatae dominae Martae Bogachochy, cometanei, citati jurati et examinati uniformiter fassi sunt sese ab ore praenominatae Sophiae consobrinae dicti Martini Koztolny protunc incolae Zenth Myhaliensis tum temporis in capillis existentis audivisse, eam ipsam per dictu Michaelem Batyz plebanum viciatum fuisse, eandemque saepius ob oculos ipsi plebano etiam coram jure idipsum obiecisse, quod eandem videlicet stuprasset et impregnasset. Idque iidem testes faterentur dictum Michaelelm Batyz plebanum sui officii immemorem et nimis negligentem in sua vocatione fuisse. Compluribus diebus dominicis et festivis sacra non peregisse nec verbum Dei praedicasse, quin nec templum intrasse. Hoc etiam ipsis constare,

eundem Michaelem Batyz filiam suam Stephano Rady elocare voluisse et praestantia vestimenta sumptuosaque eidem conferre curasse. Id etiam scire, Christophorum filium dicti Michaelis Batyz plebani cum uxore cuiusdam Georgii sutoris Nemet Lypchensis scortatum fuisse ob quod facinus eadem mulier per magistratum Lypchensem virgis caesa et expulsa esset.

Item providus Joannes Ssak quadragenarius Paulus Osstep itidem quadragenarius, Michael Kuszy quadragenarius Joannes Kmetyowech itidem quadragenarius, Paulus Humenzky quinquagenarius, Georgius Tomasskowyech annorum 20, Andreas Janczowyech annorum 30, Joannes Ztraka annorum 35, omnes de praetacta Besseneöffalwa, subditi iamtactae dominae Martae Bogachochy, cometanei, licet unusquisque ipsorum post citationem et depositionem juramenti seorsim et singillatim fuerit examinatus, omnes tamen pariformiter retulerunt in hunc modum. Sese a compluribus bonis viris audivisse, saepefatum Michaelelm Batyz plebanum cum Barbara filia Hwzonis et Sophia consobrina Martini Koztolny scortatum fuisse, eundemque Michaelem Batyz in officio suo nimis negligentem fuisse, suaeque vocationis immemorem. Compluribus diebus dominicis et festivis auditoribus suis non praedicasse. De filio eiusdem plebani Christophoro nomine scirent, propter eiusdem scortationem uxorem dicti Georgii sutoris Nemeth Lypchensis virgis cesam et expulsam fuisse.

Item nobilis Michael Mytosska annorum 65 de Marczelffalwa cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est per omnia prout praefatus Martinus Farkas testis primus, eo addito, sibi etiam id certo constare dictum Michaelem Batyz plebanum ipsam Barbaram filiam Hwzonis usque ad Radwan possesionem comitatus Zoliensis subsecutum fuisse et post illam ivisse, eundemque plebanum in suo officio negligentem fuisse. Diebus festivis sacra non peregisse, raroque concionasse. Tumque temporis dum ipse Michael Batyz ex plebania Zenth Myhaliensi eiectus fuisset. Terras ecclesiasticas egregio olim Christophoro Cubini seniori ad cubulorum quindecim seminaturae capaces et se extendentes, ea ratione, ut iterum in plebaniam illam Zenth Myhaliensem aliquo pacto sua promotione restitutus fuisset, dedisse.

Item honesta mulier Martha annorum 27, consors providi Jacobi Fekete inquilina Joannis Ssak Besseneöffalwaiensis, cometanea, citata jurata et examinata fassa est, se quoad in capillis extitisset in Zenth Myhal egisse, idemque Michael Batyz plebanus vi ipsam testem nuptui tradidisset, posthacqua indesinenter idem plebanus post se ambulasset eandemque viciare voluisset, propter quod sub dominum alterius se conferre coacta fuisset.

Item providus Andreas Ruzyk quadragenarius inquilinus dicti Michaelis Mytosska in praetacta Marczelffalwa degens cometaneus, post citationem deposito juramento ad interrogata retulit, se ab ore ipsius Michaelis Batyz plebani gloriantis audivisse, quod filia Hwszonis sibi bene sapuisset. Pro qua prostitutione corporis fylae dicti Hwzonis eidem ipse Michael Batyz vestem valoris florenorum trium comparasset et donasset. Id etiam ab ore eiusdem plebani audivisset, eandem corpus album instar syndonis habuisse, ipsumque plebanum sciret diebus dominicis et festivis sacra non peregisse, nec concionasse, nimisque negligenter in suo officio obeundus fuisse, plusque molam, quam ecclesiam curasse.

Item providus Andreas Medwed quinquagenarius de Marczelffalwa inquilinus dicti Michaelis Mytosska cometaneus, praehabita citatione praestitoque juramento ad quaesita recognovit, se scire quod Michael Batyz plebanus praefato olim Christophoro Cubini seniori pro defensioni sui terras ecclesiasticas cubulorum quindecim seminaturae capaces in Bessan dedisset.

Item providus Benedictus Koztolny quadragenarius incola possesionis Zenth Myhal vicinus citatus juratus et examinatus fassus est, se ab ore ipsius Michaelis Batyz plebani se gloriantis audivisse: Cum compluribus mulieribus ac item puellis comercium habuisse at nunquam aliquam illarum saputiorem delectatioremve fuisse quam Barbara filia Huzonis, quae pulchrum corpus molle et calidum habebat. Credite inquit mihi mi Benedicte, me multa corpora gustasse, sed non reperisse melius filiae Huzonis. Id quoque se ab ore consortis ipsius Michaelis Batyz plebani audivisse, quod idem maritus suus etiam cum altera filia dicti Huzonis scortatus fuisset, eundemque cum ipsa scortantem in pavimento domus plebanicalis reperisset. Sciret quoque eundem plebanum ignorare tamen in quanta summa pecuninae terras ecclesiasticas praefato condam Christophoro Cubini seniori in loco Besseny inscripsisse, ex quibus terris modo praemisso inscriptis idem Christophorus Cubini certam portionem abstraxisset et amicis Stephani factoris sui Boczensis in Zlech degentibus adnexisset, eundemque plebanum in sacris peragendis nimis negligentem fuisse. Id quoque sibi constare ipsum plebanum filiam suam praefato Stephano Rady elocare voluisse et praestantia vestimenta eidem comparasse. Sciret quoque Christophorum Batyz cum consorte Melchioris Spewnyczky in domo ipsius testis scortasse, eundemque testem in foribus domus in excubiis stetisse.

Item providus Leonhardus Ondeykowyech quinquagenarius de dicta Zenth Myhal subditus ecclesiae ibidem vicinus citatus juratus et examinatus fassus est: Bina vice ipsi Michaeli plebano cum consobrina Martini Koztolny nomine Sophia administratum fuisse, eandemque Sophiam semper ipsi plebano etiam coram jure ob oculos obiecisse et improperasse, quod ipse eandem impressat et eidem puerum parasset. Quia vero contra eundem plebanum veluti dominum protunc suum terrestrem nullum testimonium producere potuisset, idem plebanus semper jure prior evadebat. De impignoratione terrarum retulit per omnia prout testis immediate praecedens. Scit etiam eundem plebanum saepius campanas pulsasse at in templum non venisse, ob idque auditores domum regredi oportuisse, adeoque negligentem officii sui fuisse.

Item providus Nicolaus Radwanzky annorum 53, incola possesionis Zenth Myhal, subditus ecclesiae ibidem, vicinus, post citationem deposito juramento ad interrogata retulit, se ab ore consobrinae Martini Koztolny audivisse, quod ipse Michael Batyz plebanus ipsam viciasset. Id quoque sibi constare consortem ipsius Michaelis Batyz plebani uxori ludirectoris saepius ob oculus sbiecisse, quod cum marito eiusdem, puta ipso Michaele plebano dormiat, cum eodemque scortetur, eudemque Michaelem Batyz in vocatione sua nimis negligentem fuisse. Id quoque sibi constare, quod coloni ipsius plebani in dicta Zenth Myhal degentes aliqod byrsagium ipsi plebano persolvere debuissent, cuius dimidiam partem idem Michael Batyz uxori ludirectoris dare jusisset, alteram vero dimidiam partem ad se idem plebanus recepisset ac insuper judici possessionis Zenth Myhal iniunxit ne uxori eiusdem plebani idipsum revelasset, sed ut dixissent eum ipsis relaxasse.

Item providus Andreas Mleko quadragenarius, incola Zenth Myhaliensis, subditus ecclesiae ibidem, vicinus citatus juratus et examinatus fassus est, se ab ore Barbarae filiae Huzonis et Sophia consobrina Martini Koztolny audivisse, quod ipse Michael Batyz plebanus easdem viciasset. De terris ecclesiasticis fassus est prout Benedictus Koztolny testis suprascriptus. Id quoque se scire, terram quandam ecclesiasticam apud nobilem Jacobum Berna in flor. 4 ess impignoratam. Stephanum Rady aliquoties in parochia Zenth Myhaliensi pernoctasse ipsumque Michaelem Batyz in sacris peragendis negligentem fuisse.

Item providus Georgius Podweczer quadragenarius de Zenth Myhal subditus ecclesiae ibidem, vicinus, post citationem deposito juramento ad interrogata retulit se

ab ore ipsius Michaelis Batyz plebani gloriantis audivisse, quod ipsam Barbaram filiam Huzonis viciasset et stuprasset, eandemque album molle et candidum corpus habere asseuisset uxoremque ipsius plebani cum consorte ludirectoris propter adulterium saepius lites et controversias habuisse, quod videlicet uxor ludirectoris cum Michaele Batyz plebano concionabat, saepeque filia Michaelis Batyz plebani ipsum testem ursisset, ut pro Stephano Rady advocando ivisset, idemque Stephanus Rady illuc in plebaniam adveniendo saepe ibidem pernoctasset et cum filia parochi decubuisset, prout ipse testis hoc ipsum oculis suis contemplatus fuisset, ipsumque Michaelem Batyz plebanum in sacris peragendis nimis negligentem fuisse, multocies pulsare jusisse et homines saepissime convenisse, illumque Michaelem plebanum vana curasse nec in templum venisse. De inscriptione terrarum arabilium fassus est per omnia prout testes praecedentes. Id quoque sibi constare et oculis suis vidisse, quod ipse Michael Batyz plebanus propriam suam seminaturam ante uxorem suam clam abstulit et consorti moderni ludirectoris assignavit, manipulos quoque frugum in campo existentes saepe de sua propria terra ecclesiastica auferendo idem plebanus in terras ludirectoris seposuisset, saepeque in scholam ambulasset.

Item providus Paulus Vyssny quinquagenarius de dicta Zenth Myhal, subditus ecclesiae ibidem vicinus citatus juratus et examinatus fassus est de terris ecclesiasticis prout testes praecedentes, ipsunque Michaelem Batyz plebanum in sacris peragendis negligentem fuisse.

Item honesta mulier Dorothea annorum 18 uxor Simonis bubulci possessionis Zenth Myhal, vicina citate jurata et examinata recognovit, quod quodam tempore dictus Michael Batyz plebanus domum ipsius bubulci intrasset, ipsumque testem de adulterio patrando allocutus fuisset dicendo, cur mihi obedire non vis, nun papaver via in tua vulva tundere.

Item providus Jacobus Mykunda annorum 28 de Zenth Myhal, subditus ecclesiae ibidem, vicinus, citatus, juratus et examinatus fassus est, se ipsum Michaelem Batyz plebanum in scholam Zenth Myhaliensem saepius ambulantem oculis suis vidisse. De negligentia eiusdem plebani fassus est prout caeteri testes suprascripti, seque ab ore ipsius Michaelis Batyz plebani gloriatis audivisse, quod quam plurimas mulieres et ancillas viciasset at meliorem sibi nunquam potuit habere quam Barbaram filiam Huzonis pro adulterio patrando, que album, molle et pro ipso plebano bene placidum corpus habuisset.

Item providus Martinus Molitor Zenth Myhaliensis quadragenarius vicinus, citatus juratus et examinatus fassus est se quodam tempore casualiter in ipsam molam Zenth Myhaliensem divertisse, ibique molitorem protunc vel alium quempiam non invenisset, nisi dictum Michaelem Batyz plebanum in una camera in lecto cum aliena uxore cuiusdam molitoris nomine Georgii Zykora simul iacentes reperisset, idemque Michael Batyz plebanus postquam e plebania eiectus esset, saepius in scholam Zenth Myhaliensem ambularet ibique pernoctaret..

Item providus Georgius Sutor quinquagenarius Nemeth Lypchensis ad castrum Lykawa pertinem cometaneus citatus juratus et examinatus fassus est, quod cum idem testis ex fratribus suis audivisset de adulterio coniugis suae cum ipso Christophoro Batyz patrato, eundemque illuc in aedes ipsius testis crebrius comeare volens idem testis eundem adulterum in facto comprehendere quodam die sabbathi proximo circa festum beati Jacobi apostoli in anno Domini 1582 transacto praeteriti cum peregrini ad forum venire solent, reperit forte praeter solitum intestina gallinae in urceolo, admiratus cui tales oppipares cibi appararentur, jubet famulum suum ut ex campo domum cum curru rediens, in ingressu domus alciori voce clamaret, uxori vero suae mandat, ut carnes in foro emat, se intra spacium quattuor horarum reversurum,

idemque tsetis hypocaustum clam comscendit, dictumque Christophorum Batyz cum quodam Leonhardo Balygha Catharina Bwzachka domus suam ingredientes videt, qui ibidem tandem convivabantur, ipseque testis currum feno onorabat, consorsque eiusdem testis adultero cibum praetermorem adfert, testisque iterum in loco secreto se abdit. Paulo post adulterum in viciniam nummos mutuo acceptum euntem videt, reversumque mox in cellam descendere, coniugem ipsius testis subsequi, nec mora ipse testis accepto baculo descendit, adulterumque ipsum Christophorum Batyz cum adultera puta consorte ipsius testis in cella stantes et detestandum facimus patrantes offendit, ipsumque adulterum crinibus arreptum muro allidit ut sangvine sit respersus, adulteram execratur. Illa maritum collo arreptum, ut scelestus adulter effugiat, servat, hanc humi prostratam idem testis pulsat, Christophoro Batyz adultero fugienti, manibusque caligas cruretenus demissas tenenti pileum detrahit ac ad judicem protunc oppidi defert, mulierem suam prout adulteram duabus catenis constrictam ligat et die tertio coram judice oppidano suo sistet, ubi pro demerito sui facinoris poenas luit.

Item honesta mulier Femia quadragonaria, consors bubulci Nemeth Lypchensis, cometanea, citata jurata et examinata fassa est, se scire et vidisse Michaelem Batyz plebanum ad Barbaram filiam Huzonis protunc bubulci possessionis Felseő Malethyn eodem ad Felseő Malethyn comeasse, eamque testem compatricem illius praetactae Barbarae fuisse, eandemque Barbaram stupidum et simplicem maritum habuisse, se que que ab ore consortis ipsius Michaelis Batyz plebani audivisse, cum ipsa testis in pingendo acu filiae eiusdem plebani poperam suam navassat, quod Barbara consors eiusdem Michaelis Batyz plebani cum gemitu querelas super suum maritum effudisset: ecce inquiens mea charissima soror, hic meus maritus apud nostri ludirectoris uxorem et primis tenebris obruitur et luce matutina illustratur, ac quicquid potest clam in domo aufert et ad eam defert, sibique constare eundem Michaelem Batyz plebanum praeciosas et splendidas vestes Barbarae filiae suae instar magnificarum matronarum gestare solitas comparasse, ipsique testi mitram sericeam ex cista depromtam monstratam esse, cuius pars anterior frontem cingens margaritis opere plumarum depicta et exornata esset, sequo ab ore ipsius Michaelis Batyz plebani iactabunde audivisse, quod idem Michael plebanus cum uxore cuiusdam Marci bubulci qui forte tres mensuras siliginis in molam deportaverat pro singulis metretis condonatis singulatim sibi supposuisset et stuprum cum ea commisisset.

Item nobilis Mathias Maletynzky sexagenarius de Felseő Malethyn, cometaneus, citatus, juratus et examinatus fassus est, Barbaram filiam Hwzonis multo tempore apud ipsum testem hospicium suum habuisse, eundemque Michaelem Batyz plebanum saepe saepe in domum ipsius testis adventasse, unoque dierum accidisse, dum idem Michael Batyz plebanus cum practacta Barbara filia Hwzonis in cubiculo simul fuisset vicinisque ipsius testis de eo ipso constatitisset, idem vicini eundem plebanum ibidem voluissent capere, sed od absentiam ipsius testim iidem vicini domum ipsius testis invadere ausi non fuissent, neque plebanus de die ex ipsa camera vel cubiculo seu domo ipsius testis egredi audebat, sed media nocte abinde secessisset, sibique evidenter constaret, eundem Michaelem Batyz plebanum cum ipsa Barbara filia Hwzonis saepius scortasse. Id quoque sciret, eudem Michaelem Batyz plebanum in foro Nemeth Lypchensi carnes coemisse et praelibatae Barbarae scorto suo misisse. Idem testis fatetur quoque consortem prefati Georgii sutoris Nemeth Lypchensis propter adulteri, um cum Christophoro filio ipsius Michaelis Batyz plebani patratum virgis cesam et ex oppido expulsam esse.

Item nobilis Nicolaus Chwyssh annorum 29 de Also Maletyn vicinus citatus juratus et examinatus fassus est, sibi nihil aliud constare nisi quod Michael Batyz plebanus

plus propter victum curasset molam quam ecclesiam. De gradu Zenth Myhaliensi lapideo ecclesiastico fassus est, eundem esse in curia saepefati Christophori Batyz in Also Malethyn fundata, nesciret tamen unde idem Christophorus eundem illuc apportasset. Sciret quoque filiam ipsius Michaelis Batyz plebani habere vestes de dupla taffota et cingulum argenteum.

Item nobilis Andreas Kyzzel de Kezepseő Maletyn annorum 34, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est, se certo scire calices duos haberi in ecclesia Zenth Myhaliensi, quorum unum apud eundem Michaelem plebanum in curia dicti Christophori Batyz praetacta in eadem Also Maletyn vidisset, magnificumque dominum comitem ratione novae occupationis sine scitu ipsius testis citatum esse. Audivisset quoque dictum Michaelem Batyz plebanum filiabus suis ex ornamentis ecclesiae thoraces fieri procurasse.

Item nobilis Joannes Kyzzel de praenominata Kezepseő Malethyn annorum 37, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est, de citatione illegitima sine consensu et voluntate sua contra memoratum dominum comitem facta, prout testis immediate praecedens, scivetque calices duos in ecclesia Zenth Myhaliensi habites fuisse, temporeque prioris eiectionis ipsius Michaelis Batyz plebani per olim Ladislaum Rady factae ipsum Michaelem Batyz eos ipsos calices aliquoties impignorasse. De vestitu filiae suae sumptuose confecto retulit prout testes suprascripti.

Item nobilis Georgius Ossko annorum 32 de Also Malethyn vicinus, citatus juratus et examinatus fassus est, se certo scire de gradu lapideo ab ecclesia Zenth Myhaleinsi accepto, eundem sub limine curiae Christophori Batyz esse, calices etiam ecclesiae Zenth Mihaliensis duos esse, citationemque conta antelatum dominum comitem in facto novae occupationis sine scitu ipsius testis peractam esse. De sumptuose vestitu filius ipsius Michaelis Batyz plebani fassus est per omnia prout testes suprascripti immediate praecedentes. Assere sque de particula ecclesiae per ipsum Michaelem Batyz in plebaniam Zenth Myhaliensem delatas esse et usum privatum convertisse.

Item nobilis Thomas Ffeyerpataky quinquagenarius de Klechen et in Also Malethyn, vicinus, citatus, juratus et examinatus fassus est, se audivisse Michaelem Batyz plebanum consobrinam dicti Martini Koztolny impregnasse. Idemque testis eam ipsam protunc impregnatam oculis suis vidisset. De sumptuoso vestitu et cingulo filiae ipsius Michaelis Batyz plebani retulit prout testes superiores. Eundemque Michaelem Batyz in officio suo et peragendis sacris negligentem fuisse. Multociesque ipse testis penes ecclesiam Zenth Myhaliensem diebus dominicis iter fecisset et semper templum clausum conspexisset.

Item nobilis Gregorius Demka de Kys Ollazzy septuogenarius vicinus, coram iisdem Simone Turanzky judice nobilium et Leonhardo Tuolth jurato assessore nostris ac item Joanne quoque Ossko itidem judice nobilium nostro pro testatus est Michaelelm Batyz plebanum sine scitu et voluntate ipsius testis antelatum dominum comitem ratione novae occupationis citasse, sed nullam controversiam et litem cum magnificentia sua habere, sed potius defensionem expectare velle.

Item nobilis Anreas Maletynzky quinquagenarius de Felseő Malethyn, cometaneus, citatus juratus et examinatus fassus est de sumptuoso vestitu et cingulo argenteo filiae ipsius Michaelis Batyz plebani prout testes suprascripti, sibique constare Christophorum filium dicti Michaelis plebani per Bessan versus possesionem Lyzkaffalwa iwisse, ibique sub vertice et sylva Bessany mulieres de eadem Lyzkaffalwa nomine Elizabetham et Agnetam, quae Agneta nunc quoque in humanis ageret, expectasse, vidissetque ipse testis oculis suis eundem Christophorum Batyz cum praetactis mulieribus adulterium perpetrasse, hocque ab ore ipsius Christophori Batyz gloriantis audivisse, quod cum coniuge cuiusdam Jacobi Halnaczko Nemeth Lypchen-

sis uxorem iam suam legitimam habendo, scortationem perpetrasset, idemque Christophorus Batyz coram ipso teste iactasset, se per aliquot annos cum uxore Melchioris Spewnczky adulterium perpetrasse, per eandemque pro bona administratione et servito sibi strophiola et indusia acu picta denata fuissent.

Tandemque medio temporis praefato domino Joanne Rakowzky alias vice comite antecessore utpote nostro ac me Michaele Pongracz in idem oficii succedente iidem Simon Turanzky judex nobilium et Leonhardus Tuolth juratus assesor praemissam generalem attestationem ex commissione mea continuarunt, modo infra declarando, feriaque secunda proxima post festum visitationis beatae Mariae virginis noviter praeteritum in facie possessionis Nagy Sthyawnycze comitatus istius Lypthowiensis in frascriptos testes sigillo meo vice comitis sui in praesentiam more solito legitime citatus ad praemissa examinarunt.

Et primo providus Petrus Burycz quadragenarius de Nagy Sthyawnycze subditus jamfati Leonhardi Tuolth comprovincialis citatus juratus et examinatus fassus est, se a condam Bassta audivisse, quod idem Bassta Michaelem Batyz plebanum cum praelibata Barbara filia Huzonis in rubetis possessionis Zlecz scortantem reperisset, cui de capite idem Michael Batyz etiam telam in capite getari solitam nostro idiomate puolku dictam ademisset.

Item honeste mulier Anna quadragenaria alias relicta olim Leonhardi Iwanyss, nunc vero consors providi Ladislai Molitoris in Medokys, comprovincialis citata jurata et examinata fassa est, se a praefato olim priori marito suo ac etiam ab ipso Bassta audivisse, quod idem Bassta ipsum Michaelem Batyz plebanum cum filia Hwzonis in practactis memoribus possessionis Zlech reperisset, quos ipse testis ab invicem dispersisset, idemque Michael plebanus praemissam telam de capite scorte illius accepisset.

Item providus Leonhardus Buryz sexagenarius subditus jam fati Leonhardi Tuolth in Nagy Sthyawnycze agens, comprovincialis citatus juratus et examinatus fassus est per omnia prout duo testes immediate praecedentes.

Item providus Martinus Koztolny sexagenarius de Kys Sthyawnycze inquilinus nobilis Petri Spewnyczky comprovincialis citatus juratus et examinatus fassus est, se ab incunabulis in possesione Zenth Myhal quin et praedecessores suos habitasse habuisseque consobrinam nominè Sophiam in capillis existentem, quam idem Michael plebanus violenter viciasset et eadem puerum parasset, cumque eadem puella ob oculos cidem Michaeli plebano locuta fuisset, quod ipse eandem violenter stuprasset, idem Michael plebanus super ipsa puella propter praemissa jus administrare fecit et etiam coram jure eadem puella consobrina ipsius testis praemissa sic se habere in praesentia ipsius Michaelis Batyz plebani constanter asseverabat, sicque tandem propter eam ipsam obiectionem idem Michael plebanus ira commotus ipsum testem ab illinc abegisset. Id etiam sibi constaret, quod idem Michael Batyz plebanus cum praelibata Barbara filia Hwzonis scortatus fuisset, et uxor eiusdem Michaelis Batyz plebani ad olim Ladislaum Rady conquestum fuisset, ob quam querimoniam et scortationem idem condam Ladislaus Rady eundem Michaelem Batyz ex plebania ipsa eiecisset, quia uxor plebani incessanter flendo Ladislaus Rady adibat conquestum de suo marito id quoque sciret ipsum Michaelem Batyz plebanum maiorem diligentiam adhibuisse circa molam, quam sacris peragendis et praedicatione verbi divini.

Postmodum praescripta feria quorta proxima ante practactum festum beatae Margaretae virginis in praescripto oppido Nemth Lypche providus Joannes Ffyffyk sexagenarius incola Nemeth Lypchensis ad castrum Lykawa pertinens, cometaneus citatus juratus et examinatus fassus est, se sororam carnalem in Also Zlech habere, orgaque uno tempore se conferendo practactam Barbaram filiam Hwzonis ibidem reperisset, ab eademque sorore sua quesivisset quidnam mulieris esset, quae sibi dixis-

set, eandem amicam et scortum esse Michaelis Batyz plebani, cum ipsoque scortari, quem testem idem Michael Batyz quoque rogasset, ut in molam Zenth Myhaliensem ivisset, ibique nomine eiusdem Michaelis plebani duos coretros siliginis expeteret et in praetactam possessionem Also Zlech dictae Barbarae filiae Hwzonis deferret, at ne uxori ipsius Michaelis plebani de eo quicquam scarent (!), sed ut accepta siligine sine mora ad Zlech se cum eadem siligine reciperet.

Unde nos ad praemissam fidelelm relationem dictorum Simonis Turanzky judicis nobilium et Leonhardi Tuolth jurati assessoris nostrorum praesentes literas nostras attestatorias sigillo comitatus istius nostri Lypthowiensis authentico communitas in testimonium omnium praemissorum relatorias memorato domino comiti jurium eiusdem futura pro cautela necessarias dandas duximus et concedendas, communi sic efflagitante justicia. Datum die loco et anno relationis praenotatae.

Andreas Plathy
juratus notarius sedis manu propria
Idem Michael Pongracz
vice comes manu propria
Michael Belopotoczky
juratus assessar manu propria
Simon Thwranzky
judex nobilium manu propria
Emericus Lehotzky
judex nobilium m. p.
Benedictus Chenyczky
juratus assessor manu propria.
Nycolaus Pruzynsky
judex nobilium.
Joannes Ossko
judex nobilium manu propria

Kívül: Collateralis attetatio sive generalis pro domino comite contra Michaelem Batyz plebanum.

130.

1590. március 10.

„M. Mattheus Meckhardus Augustanus pfarrherr zu Newdaw" Márton németújvári tüzérhez („Büxenmaister").

Leírja, hogy az elmúlt nyáron gabonáját és szántóföldjét is elvették, ami által tetemes kárt szenvedett, mert tekintélyes költségébe került, „bis ich solch aker zugericht und angebawtt". Noha a boldogult úrnál (t.i. Batthyány Boldizsárnál) megfelelő kérelemmel állt elő, ennek foganatja nem lett.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

„Nichts destoweniger hab ich aus hohdringend noth noch nit underlassen wollen, des herrn Vöst mit einem kleinen Briefflein zubeschwären, darinn des Herrn Vöst, als einen liebhaber des h.[eiligen] predigampts auff das aller diemitegiste und untterthänigste zu pitten, si wollen doh umb der ehre Gottes willen ein wort der barmherzigkeit an mir armen diener des heiligen Euengelii beweisen, und mir souil zu wegen bringen underlauben, das ich doch auf zukinfftigen früling möchte den aker mit

habern anbawen, und ich meines grossen erlittnen schadens nur ein wenig möchte erquiket werden. Solches wirdt der liebe getrewe Gott seiner zusagung nach umb des herrn Vöst sampt dero geliebtt Gemahel und kindlein unvergolten nit lassen, wie dann auch ichs inn meinem eiuerig gebett gegen Gott iederzeit will befelhen sein lassen und pitt ganz undterthänigklich des herrn Vöst wellen sich souil diemietigen, und mir bei dem herrn Bergmaister ein antwurt wissen lassen. Hiemit Gott befelhen. Geben den 10 Martii anno 1590."

131.

1591. január 22. Dobra.

Lobkowitzi báró Poppel László császári tanácsos és felesége gróf Salm Magdolna, továbbá Rimaszécsi Szécsi Tamás szendrői kapitány megegyeznek, hogy Czimerman Vilmos superintendenssel és gráci theológiai tanárral területük összes egyházait a hamis dogmáktól megtisztíttatják és a lelkipásztoroknak az ágostai hitvallás szerinti tiszta evangélium hirdetését rendeli el. Intézkednek a felsőlindvai tizedek beszedése, a muraszombati bormérés dolgában, végül elhatározzák a bíróságoknál egy szorgalmazó és ügyvédek tartását.

Eredetije egy ív papíron, a szöveg alatt papírral födött három gyűrűs pecséttel, körmendi levéltár, Acta Antiqua, Almarium 2. Lad. 6. nro. 128.

Nos Ladislaus Poppel liber baro de Lobkowytz et in Zkyro, sacratissimae Romanorum imperatoriae atque regiae maiestatis consiliarius et Magdalena comitissa a Salmis consors eiusdem ab una, nec non Thomas Zechy de Ryma Zech suppremus capitanetus (1.) Synderoviensis, eiusdem maiestatis imperatoriae et regiae, parte ab altera, fatemur et recognoscimus serie praesentium litterarum nostrarum. Quod die et loco datarum praesentium inter nos talis amicabilis transactio intercessit, ut nimirum animabus subditorum nostrorum (ut fidelis magistratus offitium exposcit) consultum iri queat ad reformationem ecclesiarum sub jurisdictione nostra existentium, reverendus dominus Vylhelmus Czymerman, modernus superintendens et professor sacrae theologiae in Academia Grecensi constitutus primo quoque tempore in medium subditorum nostrorum vocetur, qui cunctas ecclesias nostras a falsis dogmatibus repurget, ac puram euangelicam doctrinam iuxta Augustanam confessionem omnibus pastoribus ecclesiarum nostrarum observandam demandet. Praeterea postquam decimae frugum et vinorum de bonis nostris adarcem Feolseolyndwa spectantibus administrari solitae, non in specie sed in pecuniis more ab antiquo exigi solent. Ob hoc visum est nobis, ut pecuniae decimae frugum et vinorum a colonis nostris in pertinentiis eiusdem arcis Feolseolyndwa commorantibus in posterum quoque per colonos nostros, pro ut tempore magnifici domini Julii comitis a Salmis, qui arcis praescriptae Feolseolyndwa medietatem possedit, observatum fuit, aequaliter solvantur, ac medio servitorum nostrorum et officialium percipiantur, et inter partes dividantur. De qua quidem pecunia arendae honorabili capitulo ecclesiae Jauriensis debito tempore omnimoda satisfactio impendatur. Hoc etiam adiungendo duximus, ut cum vina nostra in oppido Mwrayzombat vel valpotatu inferiori judicatibusque in eo existentibus, maioribus tabernae expositae fuerint, semper ex utraque parte numero paria utrinque vasa vini ad educillandum dentur, et aequali pretio vina nostra educillentur. In minoribus tamen judicatibus alternatim educillatio ipsa fieri debebit, ac cum vinum unius vel alterius partis vel utrumque nostrum in cunctis bonis nostris ad tabernam datum extiterit,

tempore ipso tam nobiles possessionati, quam unius sessionis, tum etiam alii in dicto oppido Mwrayzombath residentes coloni nostri vinum educillare nequaquam audeant. Hoc etiam non praetermisso, ut servitores et familiaries nostri, qui a nobis sinistre abire voluerint sine licentia unius partis, a parte altera contra illius voluntatem aquo discesserat nequaquam recipiantur vel tueantur.

Decretum insuper est, ut ex utraque parte unus sollicitator causarum nostrarum propriis sumptibus nostris conducatur, qui tam in tabula suae maiestatis regia, quam vero in sedibus judiciariis quorumlibet comitatuum causas nostras universas sollicitet.

Procuratores etiam, qui nobis idonei visi fuerint pro defensione causarum nostrarum omnes conducantur, quibus salaria eorum exol vere aequaliter simus astricti. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Actum in arce Dobra, vigesima secunda die mensis Januarii, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Ladislaus Poppel baro de Lobkowitz m. p.
Thomas Zechy manu propria
Magdalena comitissa a Salmis m. p.

1. Így capitaneus helyett! Synderoviensis azaz szendrői.

132.

1593. márczius 10. Nusla, Morvaországban.

Hauser János nuslai prédikátor Battyány Boldizsár özvegyé, Zrínyi Dorottya németújvári sáfárjához Péterhez.

A baksafalvi bányamester, Schönhalten Kristóf követelése tárgyában úrnőjének Zieretin Frigyes által iratott. Kéri jelentse úrnőjének, hogy eladott szőllejéről szabályszerű vétellevele van.

Eredetije fél ív papíron, zárópecsétje elveszett.

Edler Vesster herr Schaffer, von Gott dem allmechtigen wunsche ich E. v. was derselben nutz und gutt ist zu Leibe und Seele zuvor. Ehur Vesst werden one allen Zweiffel noch gutt in gedenckh sein, das ich bey eur Vesst schrifftlichen angehalten habe, dieselbe sollen dran und drob sein, das mich der Christan Schönhalten Berg Meyster zu Poxdorff nach laut und Inhalt eines schuldtprieff, mich zalhafft machen und das Geldt dem Weiten Aichholtzer zu Schleining, meinem Eyden und Sonn zustellen solle, neben dem was mir auch die Nachpauern zu Poxdorff an meiner besöldung zu thun schuldig sindt. Darauffen ist dermalen von E. V. Veitten Aihholtzer zur Antwordt geben worden, E. V, wöllen mir destwegen gern ausrichtung thun, wo es die genedige Fraw verschaffe. Ich solle destwegen an die genedige fraue schreiben, welches ich nun durch meines gnedigen herrn, herrn Frydrichen von Zscherattin etc. Schloszhauptman gethan, wie E. V. von Brieffszeiger solches schreiben zu ersehen, bitte E. gantz dienstlichen, E. V. wollen gemeltes schreiben an die genedige frauen lautent selbst uberandtworten, oder durch Veiten Achholtzer uberandtworten lassen hoffe die genedige fraue werde darauffen verordnung thun, das man mich unverzogenlichen Zalhafft mache, denn ich ir meinen verkaufften Weingarten E. V. in die hende mit lautter doppelten ducaten redlichen anzalt und von dem wolgebornen herrn, herrn Balthazar von Bathian etc., gelőset und unter seiner Sigil und Handtschrifft einen redlichen kauffbrieff dar [über] habe. Bitt E. V. die werden mir

hierinen dienen. Gott wirt des aller ein reicher belohner sein und ich wil auch geflisen solches umb E. V. zuverschulten.

Hiemit uns alle Gott in seinen genedigen und allmechtigen schutz befehlent. Datum Nusla in Marhen, am 10 Martzy, anno 1593.

E. V.

D geflisner
Johann Hauser
Prediger des Worts Gottes daselbst manu propria

Címzés kívül: Dem Edlen und Vessten Herrn Petern N. der wolgwbornen frauen, frauen Dorothen, des wolgebornen herrn, herrn Balthazarn von Bathian etc. löblichen gedechtnis nahgelasenen wittiben Schaffer in der herrschafft Gyssing, meinem gonstigen herrn,
S. Michael.

133.

1593. március 20. Söllewitz.

Raidosini Tandariásch György, a söllawitzi uradalom kapitánya Batthyány Ferencné Lobkowitzi Poppel Évához.

Kéri hasson oda, hogy Schönhelter Kristóf bányamester a Hauser János prédikátornak járó 28 forint tartozást fizesse meg.

Fél ív papíron, egyszerű egykorú másolat.

Wolgeborne Graffin unnd gnedige fraw E. G. sein meine willige dienst mit wintschung von Gott dem allmechtigen aller gliekhseyligen Wolfarth zuvor.

Hieneben kan ich Eur G. nicht bergen, wie das der Johannes Hauser prediger, der auff meines gnedigen herrn Gründen zue Nusla ein lerer des Wordt gottes unnd under dem Schutz meines Gnedigen herrn ist, mich berichtet, das ihne Criston Schenhelter Prgmeister zue Perkssdorff E. G. underthan ein Somma gelts, alls nemblichen 28 f. einen per 70 kr. gerechnet, zu thuen (nach lauth seines Schult brieffs) schuldig ist. Welliche Somma als verschinene Weinachten het der Perckmeister dem Johann Hauser richtig machen sollen, oder bisz auff datto demselbigen nicht nochkomen thueth.

Derhalben ist an E. G. an statt meines gnedigen herrn mein dienstlich unnd freundtlich bit, E. G. wollen dem obbemelten Criston Schönhelter genugsam aufferlegen laszen, damit er als Balt dem Johannem Hauser mit der bezallung zu friden stelle, unnd seinen schuldtbrieff ausz löse, dan wan es nicht gescehe, so wuerde der Johannes Hauser darzue verursacht, das er mueste andere unschuldige underthannen E. G. die ihn Merlandt herein ihre handlung haben, die selbigen auff zu halten unnd ich meines Ambts wegen kündet ihn dasselbigen nicht weren. Oder ich bin zu E. G. der zueversicht, E. G. werdens nicht dar zue komen lassen, sondern aine genuegsame Auszrichtunck der schulden halben verschaffen Sollich umb E. G. zu verdienen unnd zuverschulden bin ich ieder Zeit willig berait, die genadt des Allmechtigen mit uns allen. Dattum auff Söllowitz 20 isten Marty Anno 93.

Georg Tandariasch von Raydoschin
Hubtman der Herschafft Söllawitsch.

Abschrifft des schreiben an die wolgeboren fraue von Batthian auff Güssing gethon etc.

134.

1593. május 4.

Chnessich Miklós szent-eleki plébános Batthyányné Zrínyi Dorottyához.

Panaszkodik a sáfárra, aki őt vallása miatt üldözi.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Wollgebornne gnadige gebietunde liebe Fraw, E. genaden zu erindern unnd zu klagen waisz mit obs E. g. darumb waisz oder nit, von meinentwegen, das mir der herrschaffer mich armen man und pfarherr also hat ausz gewardt und nach laszen lauffen und gefangen wolt nemben, gleich wie ein andern Bueben, welches khain solcher ein als nuer von ivegen der Religion halben, das ich Messz gesungen und gehaltenhab, das seindt mir die herrn auf mich zorning von des halben, dasz ich meinen glauben bestandig will halten, nachdem ich khain weib oder khinder nit hab, solches E. g. mir bey wolt lassen, wolt ich aber mein Religion wolt absten ich dörfft für khönig khaiszer fürst oder pischoff nit mehr welcher ich mer allaim bin dasz mir alle leidt under mein pfar als hie zu Stegerspach zu mir ein wolgefellen haben, die Teutschen Crabastisch mit meiner sprach wol zu friden sindt unnd die pfarleidt selber zu E. g. wen khumben und solches anzaigen unnd mich nit weckh wöllen laszen unnd mein sach alles verlassen und hie hero undter E. g. grundt und obrigkhait bin khumben und die armen schafflein nit verlassen hab, wie sich ein pfarherr anstet und sich gebierdt und ball E. g. gar nit wolt mit meiner Reliogion, als mit der Meesz nit wolt bey geben ich khundt aber E. g. nit aufsten so wolt ich von E. g. grindt nit weichen und den armen schafflein das heilig Evangeliums sainlander klar das predigen versorgen oder wie es mir E. g. bey gibt und mir ein gewisze antwordt auf diszen brieff widerumb bey diszen botten thuen und und schickhen wie ich mich solt halten, stundt ich aber von meine Religion ab, es hat mir der fürstlich gnaden geschriben er wolt mir die haut ubern khopff lassen abziegen ich weisz nit wen ich solt dienen E. g. oder fürsth. Ich armer man ich bin so hardt von E. g. schaffer verschumöcht veracht gleich wie ein diep oder mörtter welches im nit zu gehördt einen geistlichen umb zu ziehen und nach lauffen und ich selber persandlich selber gehrn wolt zu E. g. khumben und ich vor forcht nit darff. Bit der halben E. g. solche ewre diener verschaffen und mich zu friden lassen und mich E. g. und schutz und schirmb undertaniglich bevolchen lassen sein.

Datum dem 4 tag May 93 ist.

E. G.dienner alzeit

Nicolaus Chinessich
pfarher zu Stegerspach manu propria.

Kívül: Wolgebornne gnadige gebiettunndte Frawen Frawen graffin unnd Wutiani Dorothea diszer Brieff zu aigen handen als meiner gnadisten Frawen.
Gissing.

135.

1593. július 3. Dobra.

Gyarmati Márton gróf Salm Magdolnához.

A gazdasági ügyekről értesítve így folytatja: „Khan e. g. auch berichten, gott sei lob gesagt, haindt alda in geschlos habe ich die pfarrleitt mit harter nuh daruber gebracht, das sie den pfarer ahngenomen haben zu Sanct Martin, ich hoffe zu gott, es wurde mit inen in den glauben besser werden. Wen nur die Ambleitt zu Sanct Gothart auff derlegeten zu Jenersdoff und Mogersdorff, das die papistische pfaffen nicht so fil schwatzeten von den prediganten in irer Khirchen, unnd auch von mir, den sie vermain ich sei alles daran schuldig, das man zu den herschafft christliche euangelische pfarrer halten."

Wegen des Pulai schraiben unnd [beu]elhen E. g. ich solle bericht geben, warum ich aus dem haus da er wohnett austraiben will, noch habe es nie in willen gehabt, aber der los mensch khlappert wo... a so fill, das es zu der letzt sein mus,en itze wie er von E. g. khumen ist, hatt er den underthanen, die wider E. g. unnd den predicanten aufrurisch sein gebest forgesagt, hetten sie ime nur ein bortt gesagt, oder ahn E. g. ein Zettl geschriben, er wer bei E. G. so angenehm, das ers zu wegen bracht hett, das sie wider ein mess pfaffen hetten khumen haben, unnd da er sunsten auch nicht frum ist, den wie ich vernim, er habe zwe ehliche weiber, einen da, den andern zu Pulendorff, und hatt mit ein iglichen khinder unnd destwegen habe ich ime auf dem geschlos auch gethon, dann ich khan mit solichen er uergesnen laitten nicht in ein haus wohnen."

Eredetije víztől rongált egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

136.

1594. január 1.—január 13.

Kivonat kiadási és bevételi számadásokról.

Eredetije papíron.

Anno 1594. prima die Januarii mindenféle pénznek introitussárol es exitussarol való regestrom.

6 Januarii. Beyte Istvannak[1] egy hat swbajertt adott eo Nagysaga ..... f. 16

Vgyan eő neky eött reff poztoyert hung ..... fl. 15

13 Januarii. Marcus[2] praedicatornak hogy az hazat epeteötte Orbanfalwan ..... fl. 4 1/2

Bejthe István fizetése negyedévenként 37 és 1/2 forint volt, és 1595-ben ugyancsak mindazt megkapja, amit fönt a számadás elsorol és ugyanazon áron. 1608. július 2-án „Böythe" uram 4 köböl lisztet kap.

1. Itt egy-két betű kitöredezett.

2. Valószínűleg Marcus Volmarius, a szalónaki prédikátor.

137.

1594. október 9. Szalónak.

Volmarius Márk szalónaki parochus Schindel Lénárdhoz, Batthyány (II.) Ferenc belső familiárisához.

A Soldner Erhard által Götznek vagy Schindelnek kifizetendő pénz ügyében, amellyel bizonyos Mengkh követelése kiegyenlíttetnék.

Eredetije fél ív vízfoltos papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Meinen grues und dienst zuvor, günstiger lieber Herr Lenhard. Ich bin nechst zu Zenschendorff gewesen, als ewer brieff hieher verschickt worden, hab doch als bald ich heimkomen, ein Schreiben dem Herrn Wildn zugeschickt uff Wien das man dort dem Herrn Götzn oder Eüch Götzn oder Eüch das geld erlegen sol, viel dem pfeiffer Mengkh zustehet.

Auf das itzige zornige Schreiben Erhard Soldners schicke ich diese angescholossene Antwort[1] darzu wöllet, bitte ich, des Herrn Althoffers Schein oder Quittung legen, und als balds die gelegenheit gibt uff Wien versigelt schicken, damit Soldner das geld dem Herrn Götzn oder eüch erlege und ich einmal das unnötigen verdrieszlichen gebers abkeme. Versehe mich es werde forthin beim hindernis mehr fürfallen, sonderlich weil Soldner von Zasacher die Schuldt empfangen und das übrige one das unterhands hat, das also der Mengkh einmal zufrieden gestellt werde. Hiemit Gottes Gnaden befohlen. Datum Schleiming, den 9 octobris anno 94.

E. W.

M. Marcus Volmarius
Pfarrer zu Schleiming.

Kívül: Dem Ehrvesten fürsichtigen Herrn Leonhard Schindel zu Gyssing etc. meinem gunstigen Herrn und Freund.

Gyssing

1. A levél nincs csatolva!

138.

1598. január 12. Szent Márton.

Reb Lénárd szentmártoni parochus id. Lobkowitzi Poppel Lászlóhoz.

A leírásra átadott jegyzőkönyvben kihagyások vannak, a morgersdorfi parochiára az iskolamestert ajánlja, végül pedig vázolja a Dobrához tartozó egyházak állapotát.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel

Gottes gnad, neben wünschung eines glükhseligen freundensreiche neuen Jars von dem allmechtigen Gott, auch langwiriger gesundheit und allen glükhseligen wolfart zue Seel und leib, sampt meinem taglichen gebet für E. Gen. zu Gott in unterthenigkheit iederzeit zuvor.

Wolgeborner freyherr, gnediger und gebiettunder herr, E. Gen. kan ich in gehorsam zu berichten nicht umgehen, wie das prothocoll, welches mir von E. Gen. abzuschreiben und nachmals dem herrn doctori Zimmerman[1] zu überantworten, angehendigt worden, ein imperfectum opus und mitten im selbigen schier gar zweyen Pfarren und derselben Pfarrleüt Aussag ubersehen und ausgelassen worden, wie E. Gen. selbsten im hiemit widerubersehikhten prothocoll sehen und befinden werden, umb welchen ursachen willen es dem herrn doctor nicht hat können uberschikht und angehendigt werden, bisz die ausgelasne actiones oder ad interogata responsiones mit eingebracht würden, welche ohn allen zweiffel in dem ersten originali, so E. Gen. beyhanden begriffen sein, im andern aber villeücht ex nimina festinantia scriptoris ubersehen und ausgelassen worden.

Und nach dem E. Gen. von wegen der Pfarr zu Mogerstorff auff S. Gotthardt gehörig mir beuelch gethan das an statt desselbigen Pfarrers,welcher auff künfftigen Georgi in das Closter gegen E. gen. sich versprochen, dieselbige mit einer tauglichen person solle ersetzet und versehen werden: Also habe ich dessentwegen, mit derssselbigen Pfarreming Schulmeister, der ein frommer christlicher mann und schon lange Zeit sich zum Ministerio zubegeben willens gewest, conferiert und ihn dahin bewegt, das er dersselbigen Pfarr sich annemen und die reine lehr dem göttlichen wort, den vier haupt Symbolie und den Augsprungischen Confession gemesz inen fürtragen und müglichstes fleisz in der selbigen unterrichten wolte, allein stehets an dem, das E. Gen. sua autoritate interposita bey densselbigen Pfarrleuten und unterthanen mit güte sovil erhalten möchte, das sie hierein bewilligten und nicht etwan (wie sie sich vernemen lassen) pro suo arbitrio inen selbst einen eligierten. Was sonsten den statum nostrarum ecclesiarum auff Neuhausz gehörig anbelangen thut, kan ich E. Gen. in gehorsam nicht bergen, das zwar wir arme kirchendiener gehaltenen Visitation, Instruction nach unserm müglichstem fleisz uns gern wolten gemesz verhalten, wie wir dann albereit nicht allein die Catechismus, sondern auch wochenpredigten angefangen,aber bey den Zuhörern dem wenigsten theil der schuldige gehorsam erfolgen will, wie sonderlich die windischen zu Oberzemming gegen ihrem Pfarrer von E. Gen. mandat gantz schimfplich und spöttlich reden, und noch immerdar in zu vertreiben willens sein mit fürwendung das ius eligendi pastorem sey penes se, wölches sie nicht ausz den henden lassen wöllen, wie sie dann auch in andern sachen mehr ihme fast beschwerlich seind, und auch in gehaltenen Visitation für E. Gen. (nach ihrem eignen seidhero bekantnus) ex mera invidia, hac spe ihne herrn Geörgen zu vertreiben sich nicht gescheuet haben, mehr auff ihn falschlich zu klagen, als die sachen an ihr selben gewesen ist.

Disz habe ich E. Gen. in unterthenigkheit gehorsamblich zuberichten nicht umgehen können und thue hiemit E. Gen. sampt dersselbigen geliebten Gemahel auch jungen freülein Ge. dem Allmachtigen getreuen Gott in seine göttliche verwahrung und mich derselbigen zu gnaden beuelhen. Geben zu S. Martin, den 12 tag Januarii, anno 98.

E. Gen. und Gen. unterthenigster gehorsamer

Leonhardus Reb,
pfarrer daselbst manu propria.

Kívül: Dem wolgebornen herrn, herrn Ladislao Poppel dem Eltern, freyherrn von Lobkowitz etc. herrn auff Neuhausz und Olsznitz etc. meinem gnedigen und gebiettunden herrn.

1. Zimmerman Vilmos superintendens és gráci theológiai tanár.

139.

XVI. század második fele.

Bejte István prédikátor Szent Fülöp és Jakab napi prédikációja és a húsvét utáni harmadik vasárnapra való evangelium magyarázata.

Eredetije kis quart alakú füzet, melynek 29 oldala van teleírva. Az írás hasonlít Böjthe Istvánéhoz. V. ö. Szily Kálmán: Egy régi magyar prédikáció. Magyar Nyelv, 1916. 4. s köv. lap. Szerinte a prédikáció és evangélium magyarázata Beythe István munkája és saját keze írása.

Zent Philöp és Jacab emleközeti napyán való praedicatio. Joan: 14.

Monda Vrunk Jesus az ö tanytuanynak. Ne haborytassék föl az thi ziuetök: hiztöké az Istenben: en bennem is hidgetök. Az en attyám hazába, sok lakó helyök vannak, ha kedig kilömben volna, meg mondottam volna thi nektök. El mégyök hog helt zörözzek thi nektök, és ha el méyéndök az nektök való hel zörzésre, ismeg meg térök es magamhoz uézlek, titöket, hog ahol én vagok, thi is oth legetök, es a hová én mégök, tudgátok, es az utatis tudgátok.

Monda néki Thamas: Vram nem tudgok houá még, es miképpen tudhattyok az utat? Monda néki Jesus: Én vagok az Vt, es igasság, es élet, senki nem iö az attyához, hanem chak és általam, ha ismértetök volna engömet, az én attyámatis ismertétök volna, es mast ismerytök ötet, es láttátok ötet.

Monda néki Philöp: Vram mutasd meg nékönk attyádat, es elég mi nékönk. Monda néki Jésus: Enni ideyg veletök vagiok, es nem ismertétök engömet? Philöp. Aki látot engömet, látta az én attyámatis. Es miképpen mondod the, mutasd meg nékönk attyádat: nem hizöde, hog én az attyában vagok, es az attya en bennem? Az ighéket mellyeket én zollok nektök, nem magamtul zóllom, de az en bennem lakozó attyám, az cheleödetöket ö cheleködy, hidgétök néköm, hog én az attyában vagok, es az attya en bennem, auag kedig chak az cheleködetökért, hidgetök, en néköm. Bizony bizony mondom thi nektök; a ki hizön en bennem, a mely cheleködetöket én cheleközöm, ő is chéleködi, es nagobbakatis cheleközik ezöknél, mert én az attyához mégyök, es valamit kérendötök az én neuemben azt cheleközöm, hog föl magaztaltassék az attya az fiu altal. Valamit kérendötök az én nevem által, én meg cheleközöm.

Ez igéket az uégh vachorán nag chetertökön tette Christus Vrunk, az ö tanytuany előt, mert hog hallották vala zent halála felől való praedicacioyát mind nyayan nag banatban es keseröségben estek vala, holoth még az okát nem tudnák nyluán, myért az Attya Isten zent fiát ez uelágra az mi testönkben kildötte volna, Mert chak ez volt gondolattyok felőle, mint az mastani sydoknakis hog az Christus ez uelágy feyedelöm lönne, isten vtát es az iduössegöt eth nylatkoztatná az emböröknek, es ez uelágnak nag rezét az ő ismeretyre térytené. De az Christus felől, ez az igaz vallás: hog az attya Isten kilömben az ö igassága zerént nem vihette az emböröket az örök életre, es az halhatatlanságra,hanem az ö zent fiának uelönk való egge tételével, kiuel attyafiayuátöt az Christus bennönk, es attyának örökösyué.

Es hog ezön Christusnak az halált az ö testében meg kellöt légön ölni, es föl tamadásában meggyözni es ig az örök igasságot nekönk tuladonytani, azért hog zent halálának haznát nekik ayánlya es halála felöl való botrankozások ellen őket meg vigaztallya, azt cheleködi iduözyténk ez zent igékben.

Három réze vagon ez zent Euangeliomnak: Első, az tanytuanyok uigaztalása, az keseröség ellen, masik, az Istennek ismeretyről, mely az Christus altal vagon. Harmadik az könyörgésről.

Az elsöröl.

Ez euangeliom tely iduossegös tanusagokkal, es az egész iduosség summayát magaban foglalta, es ha ez nyomorult termezetben ch·ak valami kich·inne is ezönkben uehetnök, amely lelökkel az Christustul mondattanak, mindön haboruynknak keserösegynknek, es még az halalnakis meg utalnok félelmét, es mindönöstöl istenönk dolgayra ragattatnák, de hizön hog ezöknek negyob értelmey az mennyey oskolara maradnak.

Nem ch·ak az tanytuanyokat azért, hanem mind nyayunkat illetik ezök, bodog vigaztalások: es kiknek ziüök keserögh ede yarullyanak, ezök az meg nyugoto vigaztalasok, ualakikön kedig ez uigaztalasok nem fognak, mind ez uelág örömey sem tudgák azokat meg uigaztalni, sőt oth az ketségbenesés, ualahol ez uigaztalások nem foganatossak.

Azert leg elözör meg feddi az tanytuanyokat, hog az banatnak, es keseröságnek ereztötték vala magokat, haluán az ö el menetelét. Es monda, ug mond nékik: Ne haborytassék föl az thi ziüetök. Amely igék, elözör azt adgák elénkben, mely igön el eshetik az embör, mikor az isteni batorytással nem vigaztallya magát. Masoczor, hog semmi keseröségökben soha el ne hadgok magunkat, hanem Istennek bezedéuel vigaztallyok magunkat, tugga az mi Istenönk mit uégezöt légön felölönk; es az Isten felő embörökre, Istenönk engödelme nékil semmik nem iöhetnek.

Neg rendbéli dologgal uigaztállya kedig öket. Elözör, az Istenségnek tulaydonsága felől, ezt monduán: hiztöke az Istenben? en bennem is hidgetök, the mondhatnád, ki nem hinni Istenben, mondhatod, de nem tudod mit hig.

Es azért az Isten felöl való hyedelöm: hog örök Isten, mindönható, hatalmas, kegelmes, halal gözöye, örök elet adoya légön: etc. ezt kel felöl hinni, azért en felölemis ezönt hidgetök, mert isten uagok, noha ez halando testöt értetök föl uettem, ha kedig ezt hizitök, mit féltök halalom felöl; bizony a ki az emberségöt értetök föl uettem, Istenségömet el nem hadtam.

Masodzor vigaztallya öket az örök eletnek örömyuel: Az en attyam hazában sok lakó hellyök vannak, vgmond, ne bankodgatok semmit ha ez velagon keserösegötök vagon is, nyomorgotok, haltok, uczödelmekben vattok, ugan nem arra hiuot az vr Isten titöket, hog ez velágon keductök zerent való dolgotok es örömetök legyön, de hog az örök eletben váryátok nyugodalmatokat, örömetöket es elettöket. Vagon az vr Istennek mennyey háza, kit nem maganak chynált, mert az veghetetlen isten, terömtesében bé nem foglaltatthatik, hanem en altalam, nektök zörzötte, mert az ö io voltat terömtöt allatyual akarya közleni, hog oth nektök, es mindön hyueynek, isteni velágosságat es zent zinét mutassa, es örökke lakoztasson.

Harmadzor, uigaztallya őket az ö zent halalának haznárol: el mégyök hog helt zörözzek thi nektök, mert az ö el menetele, az ö zent halala altal ment bé az dichöségben, es zent halala altal holt meg az mi halalunk, es föl tamadása altal nyerettetöt meg az örök elet mi nekönk. Azert ezt mondga: ha azon bankodtok hog el megyök töletök, azt akaryátok, hog az halat meg ne gyözzem, föl ne tamadyak, örök elettök meg zöröztetue ne légyön, a mely kevánság töletök tudatlanság söt azon könyörögyetök, hog aki el kezdötte thi bennetök az örök eletöt, elis uégezze.

Negyedzör, minöm mind örökké az keseröségben maradtok? ch·ak addig az en halálom körözti - thi raytatok, a mig meg téryék hozzátok, es hozzam vegelek bennetök, ha testi latásomat meg uonzomis eg mig töletök, de mind az altal soha nalam nékil nem leztök, mert isteni ielön vallommal ueletök lézök ez uelágnak mindön ideyben, el ievök kedig valahahozzátok dich·ösegömben, hog hozzam zeggelek bennetök, es örökké oth legetök, ahol en vagyok.

Az nömös vigaztalást ezzel uégezé el Christus vrunk. A houá én ugmond megök tudgátok, es az utat is tudgátok, a mely zoual inkábis gondolkodtatá öket el menetele felöl, es kerdéstis akara uelök tamaztatni, az Istennek igaz ismereti felöl, mindönök az vr Isten ismeretböl álnak, a kinek igaz ismerety az Christus Jesus.

Azert az tizönket apostoli seregböl, elő ál Thamas, es eddigis mit értöth legön vrunk zauábanh megh yelönt i es mint ismerye istenét aztis meg nylatkoztatya: monduán: Vram nem tudgok houa mées miképpen tudhattyok az utat? ellen kichin eredettöl kezdöt teryedniaz köröztyeni gyöleközet, nem tudnak nyeualasok semmit az lelki dologban:the immár a mint azért értöd az elmultakból, es zent lelök velágosytásából; hog az Christus el menetele, zent attya akarattya bé tellyesytése, es az uth, az attya Isten vegezése iduösségönk felöl. De még ezt ők nem értötték, a mint mastis ez uelág nem sokat tud ebben, es miis chak zót zaporythatunk, de ez nag isteni uégezésnek titkya ki mondására igéket ez gyarlo termezetben nem találunk.

Lásd azért: ezök altal kellöt ez uelágot meg teryteni Istenhöz, es elözör az iduösségnek még chak kezdetit sem tudgák. Monda vrunk Thamasnak: En uagok az vt, es igasság, es élet, nem tudga vala Thamas houá menne vrunk, es mely vton, meg magarázá néki: aki vgmond engömet tud, mindönt tud, es ért, ki engömet nem tud: heyában való valamit tud: halgas rá azert: mindön vagok én Istennel. A menyorzág vta en uagok, mert chak en raytam, altalam, es myattam mehetni isten orzagában. En vagok az Jacob layteryaya. En vagok az igasságis, mert en altalam tettelek igazakká bennetök, Isten eg hamissat sem iduözit, magatul kedig mindön embör hamis, az en igasságom azért a kiknek tulaydonytatik, azok igazak Isten elöz. Végre en uagok az élet, az az, meg ele uenytö, föl tamsztó, es örök élet ayandékozó, az my eletönk Istennel az Christusba el reytetöt, a mikor azért az Christus meg yelönendik, az my eletönk ottan meg yelönik.

Ez zók azért, mindönönké tézik nékönk Istennel az Christust, ezzel kel nékönk ki mulnunk kit maga meg magyarazvrunk: senki nem megyön vg mond az attyához, hanem chak én altalam. Es: ha ismertetök volna engömet, az en attyamatis ismertétök volna.

Ez zok valaztyák el az köröztyenöket ez egéz velagon valo emböröktöl, mert senkiknél nincz az Istennek ismereti, hanem chak hol az Christus ismertetik, mert az atyanak ki méczöt pöchéti es ábrázattya az fiu, es ualaki ismeri az fiut igazan, lehetelen dolog, hog az örök Istenségöt ne ismérye, mert eg vr Isten vagon, es vg nem ismerné az Istent, ha két Isten volna, hog eggiket látta volna, es a másikat nem. Azért az Török azert nem ismeri az Istent, mert nem tudga az fiut, az Arianusok azert nem ismerik Istent, mert nem hizik, hog ki az Christust lattya az attatis lassa.

Ismeg vigastallya vrunk öket az Isten ismerctiuel: es mast, vg mond, ismerytök, es lattátok ötet, erőuel rayok akarya kötni, a kiben semmit nem tudnak annak ertelmére: az zéltől haytogatot nadat el nem töri, es az fistölgő lent megnem ottya. Kaduessek istennél még az kichin hitöyekis, es Isten neveli az hitöt, nem emböröktől vagon, isten ayandéka.

Monda azert Philöp: Vram, mutasd meg nekönk attyadat, es elégh minekönk. Ez testi gyarloság, nem elégözik az istennek igéye uigaztalasaual, es az fiunak alatala valo ismerttel, hanem azon okoskodik, hog bölchebbé tehesse magát az ö istenénél. Isten vg mond, remenség alat tart bennönk, ith senkinek nem mutattya magát, mutatná meg chak isteni fenősségét, ottan tudnánk mint kellene hozzá folyamnunk, es myért félnök, de holot soha nem lattok sem tudtok, nem choda hog futunk tőle.

Ekeppen Moyses is chak ezt kéri vala tőle, hog magát neki mutatná, de ez reuyd válazt venué: Nem lát vg mond ez eletbeli embör engömet, gondolom azért, hog ez

testi tömlöczböl való nezés, az nag isteni dich-őség nezesére nem elég, mint ch-ak az nap fenét sem nézheti a meg séröt zöm. Annak fölötte az tiztaságos Istent, az binös test nem méltó hog lássa, ha az binök rutsagát le tehetnők, semmi valaztás nem volna istenönk latasában, mert mindön tizta Istennel uagon. Végre: holot ez uelág Isten tömlöcze legön, es valamyg ez uelágon élönk, Istenönktöl zarandokságban legyönk, nem meltó hog az hatalmas fölség isteni haylokat el haguan, tömlöczében lakyék. De meg tanytya Moysest mint lássa őtet, melynek magyarzattyát ez zent Euangeliom foglalta magában: Meny föl vgmond im ez kőzikla hasadékyában, es rytözél el, oth, az en dichöségömmel elő mégyök, es lasd meg utülomat, mely zükban az ő zent fia ismeretyre igazgatot, ki igaz kö zikla, annak az ö hasadékya, az ö embörré lötte. Isten dichösegének elő ménte, az Vr Istennek zent fiaban ualó maga yelöntése. Vtólyának latása, istennek choda gond uiseletiböl, ezaz köröztyenségnek meg tartasaból való ismereti, nem kel ez testben hog előb igéközzök venni az mi istenönket böl-cheségönkkel, es hog az mi okosságunk elötte yárna, de alá kel az mi istenönknek uettetnönk, es ug kel felőle ertenönk, mint maga felől kevánt értetni; meg parancholta, hog az fiut halgasok.

Azt mondga azért az Chritus, Philöp a ki lát engömet, láttya az én attyamatis. Isten latása, isten ismereti, az fiu ismereti azért az örök istenség ismeréti, nem illik innét ch-ak eg zöm pillantasnira is el lépnönk, ebben töt isten minket méltokká az ő maga nézésére, mindön iaua azért az Istenségnek mi hozzánk, Istennek zent fia, örök élet, igasság, mindön iónk isten előt, a mely latása az fiunak, belső auag lelki látás, a mint ez velagnak kezdetitől foguán, mindön zentök latták az fiut, az igeretböl, es istennek zine lattara ragadtattanak. Zól az vtán bevségösb ismeretiről az vr Istennek: Nem hizöde hog én az attyaban vagok, es az attya en bennem? Ez a czéllya az isteni velágosságnak, ith embörnek elmeyét foguán kel uinni az Isten igeyéhöz, es mindönödtöl atul kel figgenye, okossagodnak hag békét; ki nem mondaná másnak az fiut, masnak az attyát! légyön más, de nem egéb. Isten az attya, Isten az fiu meg hallottok az első tanuságban, de nem kettő, sem három az Istenség, hanem egy, latod azért nem isten ozlot meg, de az zömely masak, miért ig ielöntötte légyön magát, azt az ő isteni bölch-esége tudga, hallád mit mondá, az zent igékben, ha kilömben volt volna, meg mondottam volna ug mond, nektök, myért ch-ak három zömélyö? nem lehetötte töb? nincs istennél az lehetelennek helye, azért nem töb zömélyő az harom-nál, es azért az attya, az fiu es zent lélök ég isten, mert ug vagon, nemtalálkozhatol elől zömbe véle, hatul kel allanod, azért a mit istenöd felöl hallaz, azért hallod az ő zent igeyéből, es azért kel iouá hadnod, mert ug vagon, az isteni allapattya, az akarat a, hallád oda föl, nem iduözijhette kilömben az embört, hanem szent fia altal, myért, mert ug akarta, mich-oda az ő akarattya, Isten allapattyaa,a mik mi bennönk forgandok es valtazandok Istenönkben ualami van, mind allapat, meg bizonytya Vrunk hog az attyaban legyön, es az attya ő, benne isten hatalmassagyual: az zók az attyame, az ch-eleködetökis, akiket köztetök ch-eleközöm öucy, ne ch-ak embörnek ismeryetök azért, a kinek lattok, de az en bezédym kiket zollok, kikkel az isteni velagosytas uelök, es hatalmas ch-oda tetelym mutassák meg nektök az istenségöt is en bennem, es az en latásom ragadgon titöketaz en zent attyam latasára, mert magamtul nem vagok.

Mennyön el ez uelág ezével: halottade valaha, hog valamely nép közöt isten zollot uolna, Isten igeje volna, Istennek fia volna, ismereti volna? nem tud egyéb nemzet, sem ez velágon sem pokolban ezzel dich-eködni, henem az köröztienség, nyncz nyeluönk hozzá, ez igh-ék ki mondasára, angyali nyelw kellene.

Az harmadikról.

Mich-oda hazna az Christus ismeretinek? hog ki láttya az fiut, lássa az Attyátis, kinek latása örök élet, az örök elet kedig az más velágy, de hazna van az Christus hitinek ez uelagonis, azt mondga az Soltár: ninch közélben valo istene eg nemzetnekis, mint az köröztyenöknek. Azért első hazna az Christus hitinek az ch-odák ch-eleködeti, a mellyeket maga ch-eleködöt, kik két féleyek, lelkyek es testyek. Az testyek tudomanyának es isteni hatalmanak bizonytasára valók, az lelkyek kedig iduössegönkre valók.

Noha mast az kilsö ch-odák meg zöntek, nem az vr Isten bezéde erötelensegeyert, auag hog az hit ki fogyot volna az embörök közzöl, de hog el hinnök ez aldot igét nem mastani leleménnek lenni, hanem regön az Christusnak es zent apostolinak altala meg erössytöt tudomannak. Annak fölötte hg valaztást tudnank tenni, az mennyey es testy iok közöt, ez uelágy ch-odák véle egetömben el mulnak, de az lelkyek örökké élnek istennel, meg vannak azért köztönk az lelki hatalmasságok, ziuönknek istenönkhöz való igazgatása, az igaz hit, isten ismereti, örök élet vallása, az köröztyenségnek ch-odálatos meg tartása, az testyeket istenönknek io akarattyára hattok, ha meg ölis bennönk, ugan benne bizunk, es ha meg halis ez gyarló test, azért hal meg, hog Isten orzagára föl tamaduan örökké éllyön, ninch oth föl tamadás, ahol halál ninch-en. Masodik hazna az fiu hitnek könyörgésönknek foganattya. Valamit kérendötök az en nevemben azt ch-eleközöm vgmond, nem el hagatot azért az körztyenség, nem igyefogyot, ch-ak hog higgönk az Christusban. Ez uelagy embörben nag bizodalmad volna, ki the neköd ezt igérne, hog keremesödet hatra nem vetné, maga ez velagyak valtozandok, ez felség kedig holot valtozatlan, es mindön zaua öröke meg maradando, tarch-on meg tegöd hitiben, batorodgal meg igeretyben, soha meg nem fogatkozol kéresödben, mert meg igérte, hog meghalgat, de az légyön kerésöd az mi isten magaztalására való, nem halgat meg az uezödelömre, iduösségös isten ö magát, es az ö dich-éretit nezi.

Touabba, ez zent Euangelom, Christus vrunknak isteni bizonsagaual, es zent attyaual valo eggesödesével tely, ahol en vagok, vgmond, thi is oth legetök, ez valágon uolt es az attyaual volt, azért soha zent attyatul el nem vált, mert az istenség válhatatlan fölség. Ismeg: senki az attyához nem ió, hanem ch-ak en altalam, ez uelgon uagon, es oth vagon, meg: az en bennem lakozó attyam ő ch-eleködi az ch-eleködetöket, végezetre: valamit kérendötök azt ch-eleközöm, ő nevében kéryök, es maga ch-eleközi, azért ő nevében, mert közben iáró, es isten érte igérte hog meg halgat, ő ch-eleködi kedig, nem más, mert ő az Isten.

Az mi zent attyank nevellye bennönk az ö zent fia altal való ismeretit, es ez uelagnak tudatlansagyban tarch-a meg köztönk az örök élet uelagosytását, adgya az zent lelköt, kinek altala meg zentöltetuén, az zent Istennel örökké marahassunk, amen.

Harmadik Vasanapy Euangeliom Husuét napya vtan. Joan: 16.

Monda vrunk Jesus az ö tanytuanynak: Eg keves ideyg es nem láttok engömet, es ismeglen eg kevés ideyg, es meg láttok engömet: mert én el mégyök az attyámhoz.

Mondának azért nemellyék az ö tanytuany közzöl ön köztök: mich-oda ez, a mith mond nekönk: eg kich-in ideyg es nem láttok engömet, es ismeglen eg kichin ideyg es láttok engömet, es hog az attyámhoz megyök? mondnak vala azért: mich-oda ez a mit mond, eg kevesse? nem tudgok mit zóllyon, meg erté azért Jesus, hog akarnák ötet kérdeni, es monda nékik: Efelől kérdözködtök thi köztetök hog mondám: Egy keves ideyg es nem lattok engömet, es ismeglen egy keves ideyg es megláttok engömet? bizony bizony mondom thi nektök: sirtok thi es zokogtok, uizont ez uelág öruönd, es thi keseröségel illettettök, de az thi keseröségötök örömre fordytatik.

Az asszonyállat mikoron zil, faydalma vagyon, mert el iöt az ö horáya,de mikor ziléndi fiát, germökét, immár meg nem emléközik keserösegéről, azért, mert öröly hogy embör ziletöt ez velágra. Azért thiis mast keseröségben vadtok de ismeg látogatlak titöket, es meg öruönd ziuetök, es az thi örömetöket senki el nem vezi töletök. Es az nap engömet semmi felöl nem kérdötök.

Michoda sommaya ez zent Euangeliomnak? Vigasztalás az keseröségek ellen, es az köröztyéni gyöleközetnek sok nyomoruságy ellen, kikkel ez uelágon az isten félő embörök fölöslek terheltetnek, azért az fő tanusága, az nyomoruságokban való vigaztalásról.

Hany tanusaga vagon ez Euangeliomnak? Három.

Elsö. Miképpen mondga meg Christus vrunk tanytuany előt iduösságönk summayát.

Második. Három féle körözt ellen vigaztallya öket, önnön magaye, az Apostoloké, es az egész köröztyéni gyölekezetá ellen.

Harmadik. Az köröztényi gyöleközet nyomoruságy okayról.

Az elsőről.

Ez reuid zókban: egy kevés ideyg es nem láttok engömet, es ismeglem eg keves ideyg, es lattok engömet, mert az attyámhoz megök. Christus vrunk iduössegönk summayat foglalta bé es hitönknek amaz fö agazatyt, meg hala es el temetteték, harmadnapon hallottaybol föl tamada, méne mennyegben. Ezöket kedig azért akará eleyben adni, hogy valaki ezöket értené es rolok gondolkodnék, annak mannyey vigaztalása kézön volna, es mindönt ez velágyát meg tudna vtalni. Azért mikor azt mondga egy kichin ideyg es nem láttok engömet, zent halálát yelönti, mely alatal el kel vala temettetni es az tanytuanyok zömök elöl egy kevessá el uétetni, amaz kedig, esmeg egy keves ideyg lattok engömet: Jelönti föl támadása vtán való meg yelönését az tanytuányoknak az dichő föl tamadásban allapatban, mikor öket meg vigaztalá es megbátoryta. Ennekis kedig ez yelönésnek vegének kelle lenni, mert attyához méne, amint hitönk tartya, hogy az ö iobyára iluén eröttönk esedöznék, es ellenségyt laba alá vetné.

Ertéke ey zokat akkor az tanytuanyok?

Nem: nekönkis nehez volna értenönk, ha az bé tellyesyteséből immár nem tanytatnánk.

Es az vr Istennek midön bezédi, ellyén nehéz ertelmök az testnek, ha az vr Istennek zent lelke ne nyilatkoztassa es ziüeynket maga által ne kézyhe.

Christus vrunk ez keves idő emleköztyt az Esias prophetanál való zó peldazattyára mondga: Esa. 26. Eredg el vgmond en népem, menybe az the haylokidban, rekeyd be az the aytaydat the fölötted, rytözzél el, eg kichin ideyg, myg el mullyék az bozzu állás. Ezönképpen, valamellyek esnek az Isten felökre ez uelagon, reuyd es kichin ideyg valók, az örök elety örömönkhöz képöst, azért az eg idö mindönkor zömeynk előt forogyon.

Ez az iduösség; meg hólt az Christus, föl tamadot es menyben föl ment, mindönönket ualamellyek az iduösségre zikségössek voltanak nékönk meg zörzötte, ninch azért semmi zomorunk, sem banatunk, mert vgan arra terömtettönk, hog az örök életre mennyönk, azért Christus vrunk ez zent igékben az credót adta tanytuany eleyben.

Az ö maga köröztyt Vrunk ig adga az tanytuanyok eleyeben: eg kichin ideyg nem láttok engömet, az az nekömis meg kel az köröztöt kostolnom, Isten haragyának mindön ertelmét es terhét magamra kl uennöm, Isten igessaga ig keuánuán, ki neköm is keserues, mert mindönben rézes löttem ueletök, chak hog az binben nem, ki uolt az ö keseröségében vigaztaloya? Isten angala az kertben, zent Lukacznak 22 rezében, mikor uéros chöppök hergenek orczayán alá, es ismeg az föl tamadással uigaztalta magát: Ime ug mond föl megyönk Jerusalemben, es mindönök el uegeztetnek az embörnek fia felöl etc., es harmad napra hallottayból föl támad.

Az tanytauanyok köröztit meg igy hozza elöue: bizony mondom thi nektök, thi syrtok es iaygatok, ez uelág uizont öruönd: thi keseröságel illettetök: az az, Ez éyel töletök nyaualassagossan el vonyatom es az binösök kezében adatom, megfezytetuén meghalok es el temettetöm, azért thi sirtok: mindön uigaztalasbol es remensegböl ki estök, az thi nag zomorusagotokon kedig ez uelág öröl viggad, es gyözödelmeskedik, még az thi nag nyomoruságtokban patöart költ ellenetök, hog el uezthessön bennetök. De mind ezök ellen, ez én mondasommal uigaztallyátok magatokat. Az thi kesröségötök vg mond örömre fordytatik, az az, mikor engömet meg ölend ez uelág, azt alytya hog neköm semmi reménségöm nem marad, de vigaztaltassatok meg,mert én harmad napra föl támadok hallottayból, es titöket meg uigaztalán, chendez bizodalomban vizlek, es iol lehet az után az en neuemért sok nyomorusagokat, uezödelmeket, es halált kelletik zenuednötök: de az thi kesértetytöknek mindön nyomoruságychak ideyg valók leznek, es az után az örök örömök keuetköznek Isten orzagaban.

Az egéz köröztyénség nyomoruságát kedig ig hozza elöue: Az azzonyallat ug mond, mikoron zil, faydalma uagon, mert el iöt az ö horáya. Az az, az köröztyénség nzomorusága hasonlytatik az gyermök zilö azzonyállat faydalmahoz, de az ö faydalma es keserösége nem örökké tart, hanem chak a mig az ö horaya vagon.

Eképpen: ez uelág, az sytétségnek horaya, mikor az ördöggel, es uelággal, es testönkel kelletendik bayt viununk, mindön reménsegönkböl ki fogatkoztatnak kezd ez uelág itélny, es akkor zálnak az igön nag keseröségök reyánk.

De az gyermök zilö azzonyállat peldaya zömönk előt forogyon, es mindön inségink ellen ezzel vigaztalyuk magunkat. Az kichin germök az ő annya mehében sytet tömlöczkében vagon, kevannya mindön horán az nappali uelagosságot, es ez zélös kerekségöt látni, mind annyának, mind magának zerencha, chak Isten markában vagon ez uelágra iöutele. Eképpen a mi lelkönket az kegelmes Isten ez zegeny test tömlöczeben rekeztötte, es ugan ez uelágis eg ondok sytét alá való bidös tömlöczke, az vr Istennek dichö orzagahoz képöst, kit valaki keván, tömlöczöt, nyomorusagot keván feyére es még Istentöl ualó tauul budosást.

Azért vtállyok meg ez földi zarandokságot, es kevánnyunk az mi Istenönknek zélös es dichő orzágában menny, ahol az örök öröm, vigasság, zentök es angalok nyayassága, es a midön io vagon, ki az vr Isten chak ö maga.

Az gyermök zilö azzonyallaton az zent irásban Apo. 12 yedzetik az körözteyeni gyöleközet, ki myért hog az Christust zili az ő ziuében, ennek okayért gylölik az ördögök, es ez uelág, de ez az uigaztalás. A mi nyomorusagunk ideyg való. Az hitetlenök örömeys ideyg való. Az mi örömönknek soha vége nem lézön, ez uelagyak nyomorusagays, es gyötrelme ueghetetlen lezön az pokolban, amint Christus urunk mondya thi nektök kik mast nevettök, mert syrtok, etc.

Mi az oka, hog az köröztyeny gyöleközet nyomoruságok alá uettetöt? hizön az ioknak iol kellene dolgoknak lenni, es az igaz Istennek az igazakat kellene zeretni, az hamissakat uizont gylölni?

Kettős az kérdes, az első imez: az ioknak iol kellene dolgoknak lenni, de nem ez uelágon, hanem az örök eletben, söt Isten meg akarja ez uelágon az köröztyénségöt aláztatni, hog az örök dichőségben föl magaztallya. Az itéletug mond Isten hazárol kezdetik.

Az masik imez: az igazakat ug mond Istennek zeretni kellene. Senki ninch igaz Istennek elötte azert ha igazakat kellene zeretni, senkit nem zeretne, mert senki nem találna, azért Isten az nyomoruságokban akarya az mi binös gyarló termezetönket uelönk meg ismertetni, hog ne magunk kedueyért itéllyök, hog Isten zeret bennönk, hanem chak az ö ergalmassagabol zent fiayert. Vannaké tehát okay az köröztényök nyomorúságynak?

Vannak nömös okay az vr Isten bezedeben, kik közzöl nemellyek imezök.

Elsö. Isten azert akarya az köröztyenségöt nyomorgattatni ez uelágon, hogy zent fia testehöz hasonlóuá tegye ötet. Christus vrunk mondasa zerént, ha engömet habogattanak, titöketis haborgatnak, nem fellyeb való az zolga az ö vránál.

Második. Isten akar bennönk megaláztatni az ö hatalmas keze alat, hog az meg latogatásnak napyán föl magaztallyon bennönk.

Harmadik. Az nyomorusagokkal Isten emleköztet az mi bineynk, es nyomorult termezetönk felöl, az soltar mondása zerént: az binért rongálod az embörök fiayt.

Negyedik. Int Isten az nyomoruságok alat az ö igaz tiztöletyre, ki az zivböl valo imádság es hála adás, az io zerepchaban nem iutna embörnek sem Istene sem ió tétte ezében, hyvy vg mond segédségre az nyomoruságnak napyán.

Ötödik, hog remelyök az nyomorusagokban Istenönk zabdytását, az soltár zerént: sok nyomoruságy az igazaknak, es mind azokbol meg zabadytya öket az Vr Isten.

Hatodik, hog az nyomorusagokban tanytassunk más nyomorultakon könyörölnönk, tanusagy az emböröknek az haboruságok.

Hetedik. Akar az vr Isten emleköztetni az nyomorusagokkal ez velágnak alhatatlansága felöl, es hog az örökké való hazánkat reménlyök, kit az vristen ez élet vtán igért, es kiben meg akar nyugotni ez syralomnak uölgye vtán. etc.

Tegöd kedig Istennek zent fia, Vr Jesus Christus, velönk lakó Isten, közben iarónk es zozollónk, kérönk nag alazatossan az the tiztödért, hog ez uelági nyomorusaginkat es uezödelminket chendezyhed az the ergalmassagod altal, es engedg horáchkat, akiben the néköd kedues zolgalatot tehessönk az the zent attyaddal es zent lélökkel özue, tauoztasd az the bozzu allo haragos ostorodat, az dögh halált es az fegyvert, tyed vagunk, könyöröly raytunk, lakyál köztönk ez velagnak utollyán es haboruyn, the igeretöd, hog mind ez uelág uegayg uélönk léz, mast emeld föl raytunk az the dichösegös hatalmadat, hog lassák mindönök, hog the élő Istennek zent fia mi Istenönk uag, es mi the zegeny Johayd es mezeyd chorday, haych hozzád ziueynket, ad meg a mit kevanz tölönk, hog az the zerelmedben meg tarch bennönk, es ez vtán vig az örök eletben, Amen.

140.

1600. április 1. Pilsna.

Rudolf király Battyány Ferenchez.

Meghagyja, hogy a Ferdinánd főherceg által Stájerországból, közelebbről pedig Regedéből eltávolított protestáns papokat ne merje a saját területén megtűrni, hanem azokat onnan haladektalanul távolítsa el.

Eredetije papíron, kívül papírral födött zárópecséttel, a herceg Batthyány család körmendi levéltárában, Memorabilia nro. 672. jelzet alatt.

Rudolphus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator, Semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Rex, etc.

Magnifice, fidelis nobis dilecte. Ex fidedigno relatu, non sine magna displicentia intelleximus, qualiter tu, sectarios illos et haereticos concionatores, quos serenissimus princeps Ferdinandus archidux Austriae etc. nepos noster charissimus ex Styria ac praesertim civitate sua Rakospurga expulisset et ablegasset, in bonis tuis Styriae vicinis foveres et retineres, qui eius dilectionis sacerdotibus catholicis circa dictam Rakospurgam et aliis in locis commorantibus, in parochiis illorum varias molestias et iniurias tuo freti praesidio, exhiberent, quod cum nequaquam ferre possimus, ut huiusmodi sectarii et aliunde explosi concionatores in regno nostro Hungariae pedem figant et miseram plebem suis erroribus contra publicas etiam eiusdem regni nostri constuiones inficiant et imbuant, ac principibus insuper molesti sint. Idcirco fidelitati tuae harum serie fimissime et sub gravi indignationis nostrae poena committimus et mandamus, aliud omnino habere nolentes, quatenus ubi has literas nostras acceperis, dictos sectarios concionatores ex Styria ut praemissum est per eius dilectionis eiectos in bonis tuis nullibi pati et fovere, sed confestim sine ulla mora, difficultate renitentia et excusatione ac dilatione ablegare et eycere, neque quenquam eorum in posterum recipere et alere aut praesidio et subsidio illos fulcire, sed potius utifidelem subditum decet seriae ac expressae huic voluntati nostrae te obedienter omnimode accommodare debeas et tenearis. Secus nullatenus facturus. Datum in civitate nostra regia Pilsna, prima die mensis Aprilis, anno Domini M. D. C.

Rudolphus m. p.

T. Himelreich m. p.

Kívül: Magnifico Francisco de Batthian etc. Fideli nobis dilecto.

141.

1601. február 22. után.

Egy ismeretlen feljelentése felesége ellen, aki őt meg akarta mérgezni, s akit egyszer ilyesmiért már a prédikátorokból álló egyházi bíróság elé állított.

Fél ív papíron.

Tysztelendeó es feő nemes wraym, kegyelemeteoketh minth feyenkenth nagy alazatossan keoweteom, minth tyztelendeo wraymath. Az my dolgwnkathys felesegemmel, hogy kegzylmeteok megh erchye, miben wagyon, es my okaerth en nalam nem lakyk legh eleoszeor hogy Adam wram eó Nagysaga keresztyen praedikatorokkal Mwrayszombathban mastan zenth Miklos napyan mwlth el kett esztendeye teorwenyth lattatoth az my dolgwunkrol. Akkoron tyztelendeó es nemeos wraim az Praedikator wraym teorwenye wgy talata, hogy en eótett hatra wegyem es wgy tarchyam, minth embernek kely felessegeth tartany, en ahoz tyztelendeo es nemeos wraym kesz woltam es hatra wettem hazamhoz. Eó nekys azth megh hattak, hogy eóys engem tyztelyen es beochwlettben tarchon minth wrath es a fele gonossagnak beketh hagyon, az minth eó magays tyztelendeó es nemes wraym eskwuessel fogatta megh, az jambor feó Praedikator wraym eleóth, hogy eó teóbbe a fele gonosz azokkal engem nem illeth minth eddiglen, de abban tyztelendeó es nemeós wraym teób nem mwlth harmad napnal, mindgyarasth wyonnan walo czompornassagoth kaptam kezeben, kywel engem megh akarth etettny, melyre hogy megh Lattam, rea wyttem jambor warassy eskwtteketh es zomzedymath, azth eó teóle el wewen wyttwk Perneszy wramhoz, azth eó kegyelme megh lattwan bel pechettleótte es Jaklyn Miklos deaknak kezebe atta, mely mastys eó kegyelmenel wagyon. Az ideótwl fogwa tyztelendeó es nemes wraym hazamhoz sem jeóth, myerth hogy erzette magath walami wetekben

lenny, Megys tyztelendeó wraym azzal nem elegeodeóth megh a gonosaggal, hanem olyath rantoth wayban megh egy cherpenyeoben, kyth en welem akartha megh etethny, en azt nem akarwan megh enny nala nelkwl, hyttam hogy ett wolna eóys en welem, eó nem akarwan, hanem feól wette es harom artanth, kytt hyzlaltattam azoknak atta megh enny: Azth myhelyen megh ettek, mindgyarasth el weztenek.

Ilyen jowal tyztelendeó es feónemeós wraym, wolth ez en hozzam. Az teóbbyth eleó sem zamlalom, masth kegyelmeteoknek, hanem Isten wtan az kegyelmeteok iteletere hagyom, kegyelmeteok itelye megh mynth erdemlene ez illyen aszonyallath. Mastys tyztelendeó es nemes wraym az kegyelmeteok teorwenyetwl magamath nem wonzom, hanem az minth nekem paranchyol kegyelmeteok a keppen chyelekeózeóm. Jo, kegyelmes es alazatos teórwenth warok kegyelmeteoktwl, mind ezekrwl.

Más kézzel: 1601. 22 februarii lattatot teórwen ez dologban. Azzonyom ew nagysagais panazol az ember ellen, hogy valamy leanzot tartot az polgar.

142.

1601. szeptember 16. Németújvár.

Bejthe István prédikátor Syndli Lénárd familiárishoz.

Kéri, hogy a szegény emberektől elvett marhákat adassa vissza.

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalatomat irom kegyelmednek mint zerelmes komam vramnak, ez zegény embörök ökreyt el üctette kegyelmed, ede iöttek vala vramhoz, en vramnak tegnap az kegyelmed dolgát eleyben adtam, ez azonnal leuelet irata az Chátari bironak, hog két esköttel ma be iöyön, es vgyan előttem kegyelmedért meg fenyögeti öket, keröm kegyelmedet adassa meg kegyelmed az zegeny emböröknek az ev ökröket, az kegyelmed iobbagayét ha el viteti is kegyelmed, en nem gondolok vele, mert vrannak nem tudom mit zollyak, ha amazok is bé iöuendnek, es ha ellopyák kegyelmedtöl

magok öket, annál nagyobb bozzuság lezön, ezt lád az penzös irtasbol vitette el kegyelmed, lassa kegyelmed iob kezön, ha nem egyebre auag kezességre adgya meg kegyelmed nékik.

Isten tarcha meg kegyelmedet. Költ Vyvarat, zent Matthe apostol nap elöt való zerdan 1601.

Kegyelmed zolgaya

Beythe István
praedicator.

Kívül: Egregio domino Leonhardo Syndli familiari magnifici domini nostri communis etc., domino compatri multum observando.

143.

1601. november 1. Németujvár.

Bejthe István prédikátor Syndli Lénárd familiárishoz.

Közbenjár egy szegény özvegy érdekében, azután beteges voltáról ír, végül kéri, hogy vegyen neki egy motring fekete selymet és sárga vagy vörös szattyánt.

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Egregie domine mihi observande, post salutem et servitii commendationem. Az vrnak supplicaltam az zegeny özuegy felöl kegyelmed ne hadgya, oltalmazza, hizöm hog vramis meg irya az tizt tartoknak, enis igön betegös vagyok, az kegyelmed betegséget zanom, ug legyön mint Istennek kedues akarattya, eg nap chák azt hallya kegyelmed, hog el hadtam ez velagot, io keduel varom. Chodalkozom azon hog czigannak anni hatalma legyön köztetök, hog ellene ne meryetök allani.

Könyörgök kegyelmednek, ha talalni oth vizzált fekete selymöt uegyön neköm kegyelmed eg motrinkot, meg köldöm az árrat, ha egy sarga ouag vörös zattyantis talal kegyelmed, aztis vegyön es kidge meg a ki ede iev. Isten éltesse kegyelmedet, mind azzonyommal es zerelmes gyermökiuel egyetömben. Data Vyvarin I Nouembris anno 1601.

Kegyelmed zolgaya
Beythe Istuan.

Kívül: Egregio domino Leonhardo Syndli, familiari domini nostri gratiosissimi etc. domino et amico singulariter observando.

144.

1604. március 6. Grác.

Az ágostai hitvallású stájer rendek Batthyány Ferenchez.

A petánczi ágostai evangelikus prédikátoroknak Szalónakra való befogadásáért köszönetet mondanak és őket védelmébe ajánlják.

Eredetije egy ív papíron, kívül négy gyűrűs zárópecséttel, körmendi levéltár, Memorabilia nro. 701.

Wolgebornner Freyherr, inn sonders freündtlicher lieber Herr Nachbar, dem herrn sein unnser freundtlich willig diennst beuor, demnach sich der herr auf unnser in Namen der Steyrischen Ritterschafft Augspurgerischer Confession beschechnes freundtliches ersuechen ermelter Ritterschafft ein zeit hero zu Pettanitzer unndterhaltne Euangelische Predicanten auff Schladming zu nemben, sie auch mit nothwenndiger wohnung zuversechen erbotten, also thun wier unnsz von obermelter Steyrischer Ritterschafft wegen diser ertzeigenden hochen freundtschafft ganntz freundtlich bedanckhen, wollen auch solches zu jeder fürfallender gelegenheit, umb den herrn zu beschulden, in khein vergessen stellen, unnd weiln sie Prediger iren weeg numer dorthin genomben, bitten wier hiemit freundtlich, der herr wolle sie ime in einem unnd anndern laszen beuolchen sein, damit innen von denen aldort wohnenden benachbarten oder auch seinen Leüthen niehts ungleiches zuegefüegt werde, wie sie sich dan jederzeit still eingetzogen unnd bescheidenlich verhalten werden, dem herrn unnsz beinebens zu augenemben diennsten jederzeit erbiettent, Gottes bewarung beuolchen. Gratz den 6 Marty anno etc. 604.

Des Herrn

Diennstwillige
N. einer Er. (baren) La. (nd) in Steyr verordnete Augspurgerischer Confession zuegethan.

Kívül: Dem wolgebornnen Herrn, Herrn Frantzen Buthiany Freyherrn zu Schladming unnd Güssing, der Cron Hungern Obristen Stablmaister, Unsern Insonders freundtlichen lieben herrn.

Oldalt, balról a papír szélén: Herrn Budiani.

145.

1604. október 14. Tusculum.

VIII. Kelemen pápa brevéje Forgách Zsigmond császári tanácsoshoz.

Örömét fejezi ki afelett, hogy visszatért a katolikus egyházba.

Eredetije hártyán, melyről a halászgyűrűs pecsét elveszett, a körmendi levéltárban lévő Forgách-család levéltárában, 3-E. csomó.

CLEMENS PAPA VIII.

Dilecte fili nobilis vir salutem et apaostolicam benediczionem. Magna cum animi nostri laetitia superioribus hisce diebus intelleximus Nobilitatem tuam post diuturnas disceptationes, tandem perspecta catholicae veritatis Luce ad sanctae Matris Ecclesiae gremium accessise. Quare nos Deo patri misericordiarum, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, gratias egimus, ac sicut exultant Angeli et magnum gaudium fit in coelo super uno peccatore poenitentiam agente, ita nos qui regni huius coelestis, id est ecclesiae militantis gubernacula non quidem meritis nostris, sed divina bonitate et clementia tenemus vehementer in Domino gavisi et recreati sumus te a Domino vocatum in admirabile lumen suum, depulsisque errorum tenebris in viam veritatis et mandatorum eius pro animi tui salute traductum esse. Itaque te hortamur, ut quando divinae maiestati placuit facere misericordiam tecum, tibique

caeleste illud donum fidei sine qua impossibile est placere Deo, elargita est, tu continuas Deo gratias pro singulari isto erga te beneficio agas, atque illud tanti facias quanti homo ille quaerens bonas margaritas inventam unam tanti aestimat, ut venditis omnibus suis, eam unam emat. Tu gemmam pretiosam invenisti, cum fidem catholicam agnovisti. Itaque tanta cura et sedulitate, tantaque diligentia et in Deum caritate eam custodire debes, ut prius divendenda sint omnia tua, quam haec una amittenda. Et quoniam fides sine operibus mortua est, sed per caritatem operatur, magnum verae ac sincerae in Deum conversionis specimen nobilitas tua Nobis ac universae Ecclesiae Catholicae dederit, si pietatis ac religionis catholicae opera palam et publice magna animi constantia exercuerit, ut alii suo exemplo ad eandem fidem amplectandam incitentur, praesertim vero a te petimus, ut subditos tuos in hac ipsa fide et religione catholica diligenter et accutate instrui et erudiri cures, ut ii, qui tibi fidem et obedientiam jure dominii reddunt ad divinam fidem atque immortalitatis spem tua solicitudine devenire possint. Interea nostram et apostolicam benedictionem tibi impartimur et si quae a nobis proficisci possunt officia, que tibi aliquo modo profutura sint, ea tibi ex animo deferimus et libentissime pollicemur. Datum Tusculi sub annulo Piscatoris, die XIIII Octobris, M. D. CIIII, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

M. Vestrius Barbianus.

Kívül: Dilecto filio nobili viro Sigismundo Forgas caesareae maiestatis consiliario.

146.

1605. február 5. Bécs.

Mátyás főherceg Batthyány Ferenc dunántúli főkapitányhoz.

A felség nevében maghagyja, hogy Körmenden a katolikus vallás gyakorlatát akadályozni, magát vallási ügyekbe ártani, a katolikus papot működésében zavarni ne merje és se nyíltan, se titkon semmiféle újítást ne kezdjen, a népet a saját vallására át ne térítse.

Eredetije papíron, kívül papírral födött zárópecséttel, mely alatt a: d. Badiany szavak olvashatók, Memorabilia nro. 712.

Matthias Dei gratia archidux
Austriae, dux Burgundiae etc. comes Tyrolis etc.

Magnifice syncere nobis dilecte. Cum sacra caesarea regiaque maiestas dominus et frater noster observandissimus arcem suam Keörmeönd Lazaro Henkel non ita pridem assignari curaverit, ac is rursus eandem tibi ad certum temporis spacium utendam concesserit, ac juxta eadem maiestas caesarea benignissime velit, ut exercitium catholicae nostrae religionis, uti hactenus ibidem viguit, ita etiam imposterum sine ullo impedimento exerceatur, divinaque officia passim in ecclesiis ritu catholico peragantur, celebrentur que. Proinde nomine et authoritate praefatae sacrae maiestatis caesareae sub gravi eiusdem indignatione harum serie firmiter tibi committimus et mandamus, ut intellecta hac expressa et omnimoda suae maiestatis voluntate in jurisdictionem ecclesiasticam negotiumque religionis te nullatenus ingerere avitamque et orthodoxam fidem nostram catholicam vel eius divini mysterii sacerdotem legitimum nunc isthic praesentem aut eius successorem quoquo pacto turbare, inquietare aut molestare, neve in ea aliquid palam, aut occulte innovare, aut plebeos in tuam confessionem traducere praesumas vel attentes, sed totum ejus directionem diocaesano seu

loci ordinario modis omnibus committere debeas et tenearis. Secus sub praemissa poena nullatenus facturus. Cui de reliquo gratia nostra bene propensi sumus. Datum Wiennae, quinta die mensis Februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinto.

Matthias m. p.

F. Nagmihaly m. p.

Kívül: Magnifico Francisco de Batthiany partium regni Hungariae Cis Danubianarum substituto generali capitaneo etc. syncere nobis dilecto.

147.

1605. június 12. Körmend.

Velikai Gáspár körmendi parochus Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik az őt ért jogtalanságok miatt.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine gratiosissime, devotarum orationum mearum ac humillimorum servitiorum meorum humillima commendatione praemissa.

Ineffabili quodam modo, magnifice domine fautor timui ego a vestra magnifica dominatione, metuens, quod me, in mea quotidiana exercitatione impediret vel impediri faceret. Verum enim vero ille metus vanus fuit, quia me vestra magnifica dominatio nulla in re impedivit. Nihilominus tamen timenda aliunde evenerunt. Illa eventa, sic dignetur intelligere, Magnificentia Vestra. Quando haec praesentia Sopronium obsidentia castra Keörmendinum veniebant, tunc omnes dicebant, nullus paveat, quia nullum impedient aliqua in re. Mihi quoque dicebant, nihil timeas, quoniam nemo te turbabit in tua professione. Ego quidem non omnino fidebam verbis talibus, nihilominus tamen non audebam Keörmendino proficisci, quoniam praedones ubique vias obsidentes timebam: sicque omnem eventum rei expectabam. Qui eventus rei satis mihi male successit. Nam semper dicentes, nihil timeas, nihil timeas, in tantum multum debeam timere, ut solum caput residuum sit, omnibus quae in rerum natura habuerim, deperditis. Nam segetes, quas habui universaliter triticere, pro pecunia seminatae fuerunt: illas Tartari usque ad minimam spicam penitus per suos equos depasti sunt. Postea domini capitanei et domini Keörmendienses templum mihi ademerunt. Tertio terras ecclesiasticas (universalem proventum meum) Keörmendienses occuparunt; et quidem ad rationem domini Emerici Bcöithe occuparunt, non quidem cives Keörmendienses, sed tantum quaedam potentes personae haec fecerunt. His omnibus non contenti homines praesenti tempore potentes, insuper me hospitio meo per communitatem civium Keörmendiensium dato privaverunt et apud Moniales pauperrimas, in quodam angulo inter homines fugitivos, abundantes pueris, iuxta stabulum, equorum exitans (?), hospitium assignarunt.

Jam ibi quoque non sum quietus: quia assignarunt milites ebriosos, qui januas effringentes, strictis gladiis ad mortem me inquirunt. Unde cum haec ita se habeant, humillime supplico V. spectabili atque magnificae D., imprimis, ut mihi propter Deum ignoscere dignetur, quidquid contra V. spectabilem atque magnificam D. in uita mea paraverim vel contra dominum meum Abrahamum Virginas vel quempiam militem vestrum.

Deinde demisse oro V. spectabilem atque M. D. V., ut mihi in nova arce Nemeth Wyuariensi ad tempus hospitium (propter Passionem Christi) dare dignetur, quoadusque me aliquo in Sclavoniam recipere possim. Cum his V. spectabilem atque M. D. V. Deo gubernandam commendo.

Deus optimus maximus eandem diu gubernet salvam. Benignum responsum a V. M. D. expectabo. Datum Keörmendini dominica 1 post festum Corporis Christi, anno Domini 1605.

V. Spectabilis atque M. D.

Humillimus Capellanus
Gasparus Welikai
Parochus Keörmendiensis manu propria.

Kívül: Spectabili atque magnifico domino, domino Francisco Battiani, generali ultra Danubium capitaneo ac suarum maiestatum consiliario, domino atque patrono suo gratiosissimo, In Nemeth Wyur

148.

1605. május 21. Szalónak.

Patai István prédikátor Batthyány Ferenchez.

Szalónak és a vidéke veszélyben van. A nép részint Szalónakra, részint Borostyánra menekül. Kéri, küldje ide Varali Mátyást az ő legényeivel, hogy bátorságosabban legyenek.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalathomath aianjom Nagyságodnak es kiuanok Istentwl minden leolky es testi aldast minth io akaro kegyelmes vramnak es patronusomnak. Az it valo allapat feleol Nagysagodnak azt irhatom, hogy az minemw idoben vagyunk, ahoz igen keuesen vagyunk. Az varba 20 drabant vagyon, az varos kapuin 16 olah vagyon. Fo emberek kezwl az Nagysagod zolgaiban it senki nints tob Daniel Lukatsnal, az kik Nagysagod kornywl nintsenek io volna ha Nagysagod azoknak irna az Reptze melle, hogy jwnenk ide, tsoda idoben vagyunk, ellenseget ember semminek ne vellye, egy ora gonoszab szaznalis. Hol harom szaz, hol negy száz chauarge iar kornywlwnk az falukon. Az egez videk mind meg futamoth. Nemellyek ide be jwnek, nemellyek Borostyan fele tartnak, fegyuerrel az kosseg kozzwl senkit be nem vehetni. Ha Nagysagodnak io akarattya Nagysagod Varali Mattyast az w legenyuel kwldene ide megis batrabban lennénk Isten altal, idegen legenyeket ember mast hertelen nem talal, es ha szintin talalnais en nem tudom ha batorsagos lenneje párt wtestwl az mint mast az ido vagyon. Locumtenens it vagyon, de mikor ember modot talalna benne bator w Nagysaga illyenkor masut volna. Istennek aldasa legyen Nagysagoddal. Datum Zalonoki 21 May anno 1605.

N. alazatos egyhazi szolgaia
Pathai Istuan
manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan etc. libero baroni in Nimet Vjuar Zalonok et Greben, domino ac patrono suo gratiosissimo.

149.

1605. június 20. Szalónok.

Patai István prédikátor Batthyány Ferenchez.

Jeli Tamás és mások sok bosszúságot szereznek nekik. Jeli nem akarja házában tűrni. Kéri, hogy csak addig maradhasson Szalónakon, míg termését betakarítja.

Eredetije fél ív egérrágta papíron, rongált szöveggel, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalathomath aianlom, es kiuanok Istentwl leolki és testi aldast Nagysagodnak minth io akaro kegyelmes vramnak es patronusomnak. Nagysagod meg botsasson, hogy Nagysagodat enni sok gongya es busulasa kozoth kelletik irasommal es panaszommal bantanom, nalam az ertelme, de az raitam valo boszusag nem engedi touab viselnem, Jeli Thamas vram, noha semmi zorossagara nem vagyok, it az hazban valo maradasomat nem szenuedi. Ez el mult napokban zolgaiat ream indituan az istallobol louaimat ki verete, fek szaraimat kardal el vagdalvan, en magamat bestye lelek kuruafiainak zidogata az szolgaia vagdalni akara, magais ot allot egy kardal, en kezemben semmi fegyver nem leuen, raitam Nagysagos vram soha meg illyen mod nekwl zidalom ollyan ember miat nem eset vala, az minemw hiuatalban penig en [26 mm] ha w meg vagdal azis gyalazat, ha en esem gilkossagban [35 mm] alom, ember vagyok, es ha touab valo tekentet elottem [43 mm] ahozis ertenek annit minth egy ember, de legyen [50 mm] ream botsatotta. Haza nepe miat valo boszumat [45 mm] az mintha szenuedem. Az Botka hazat hatta volt Nagysagod [38 mm] abba Somogi Benedek az elot minth egy harmad na[ppal 14 mm ko]ltozot más szallasrol es vdvarbiro vramnak azt felelte, hogy bestye kuruafi legyen haki megyen belole, mert w is Nagysagod szolgaia. Ez elot ide akart zallani, miuel hogy sogorosok de immar ketten az minth eszemben veszem két hazat akarnak foglalni. Nagysagodnak konyorgok, minth kegyelmes vramnak, hogy Nagysagod talallyon valami io modot bekeseges meg maradasomban, ha touab nem tsak az mig egy keues vetesemeth be takartathatom, hiszem az kegyelmes Vristen ream tekent, ha akkor bizodalmam volt Nagysagodban mikor Nagysagodnak nem szolgaltam, mast nagyub vagyon annal. Nagysagodtul valaszt varok minth io akaro kegyelmes vramtul patronusomtul mihez tartsam magamat. Istennek aldasa legyen Nagysagoddal, es aggya w z. folsege, hogy Nagysagod az w Euangelioma hirdetoinek lehessen io protectora minden haborgatoi ellen, Amen. Datum ex Zalonok 20 Junii 1605.

N. alazatos leolki szolgaia
Pathai Istuan m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan, libero baroni in Nimet Vjuar et Zalonok, domino domino et patrono suo gratiosissimo.

150.

1605. július 30. Az Érsekújvár melleti táborban.

Rédei Ferenc Batthyány Ferenchez.

Felszólítja, álljon Bocskay fejedelem pártjára.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, FRANCISCUS REDEI körirattal.

Spectabilis ac magnifice domine mihi observantissime. Salutem et servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Nagysagodatt az mintt ennek eleótteys kertem es intettem az en kegielmes feiedelmem neueuel leuelem altal, hogy az en kegielmes feiedelmemwel eggyett ertett uolna Nagysagod, es orzagunknak zabadulassa hytinek s zabadsagának oltalmazassara feöl tamadott uolna Nagysagod. Azertt nem leuen meeg eő feölsegenek sem ennekem Nagysagodtol semmi ualazom: kerem megys Nagysagodat es az en kegielmes feiedelmem neweuel intemys, hogy meg gondoluan az Teöreök Chazarnakys hadanak nagy ereyett es hamarnap feöl yeöttet minden jozaga Nagysagodnak iobban el ne pwztulna, seőtt kyualkeppen tekentene meg Nagysagod nemzettsegebeőll melly kereztien feiedelmett emeltth: kynek immar az egez ide ualo nagy Vrakys es kereztienseg feyett haytott Nagysagodys ertene eggyett az en kegielmes feiedelmemmel es lenne azon Nagysagodys, hogy az oda ualo kereztien orzagys uettne le az Nemett Nemzettseg ygayatth nyakaroll: mast uolna zinten pedig ideie, ha Nagysagodys ezeben uenne magatth: mertt az Nemett feiedelmek nem hogy meg oltalmaznak Nagysagodath, de ell hyttem aztt inkab, hogy az magiar nemzettsegett mind egy agig semmiue tennek. Nagysagodtol erre megys io ualaztt uarok. Isten eltesse Nagysagodath. Datum ex castris ad Ersek Uyuar positis, die 30 Julii anno 1605.

Sp. ac Magnifice do. vestre

Servitor
Franciscus Redei m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco de Batthyan etc. Domino et fautori mihi benevolentissimo.

151.

1605. augusztus 24. Nagyszombat.

Illésházy István a csallóköziekhez.

Egykorú egyszerű másolat egy ív papíron, kívül ezzel a megjegyzéssel: „Illyeshazy Istwan lewele massa, kyth az Charloközieknek irth."

„Köszönethömötth zolghalathomot irom kegyelmetöknek mynth jo Vraymnak Attyamfyainak. Az kegyelmetök leueleth megh ertöttem, tudgya azth az Isten hogy nem magham haznayaerth jwttem ide, hanem az közönseghöss joerth, es few keppen az kegyelmetök lewele, kyth Varmegyeöll irtatok volth Kassara, kyth im oda kwldöttem kegyelmetöknek, kyth elegh keserwes zywell oluastam ottys megh, masth penygh im zemeimmel lathom. Atta volna az Vr Isten, hogy ez wdőth ne erthem volna, es ez vndok uilagboll reghen ky multam volna, boldogok azok az kyk az Vrban megh holthanak es ezököth nem lattyak. Zegheny Pallffy Vram es Nadasdy Ferencz ha elthek volna es engemis az pwspökök ighazz mondasomerth ky nem kergettenek vala inned, erre az my zegheny hazank, sem my maghunk nem jutottunk volna, ky állanak az papok az papy hywatalboll, poorfyak es tudatlanok lewen, az secularis dolghokban artak maghokoth, es az orszagh gubernatioyath maghokra weuck, es mynth veszthenek bennwnköth. Joll latom aszthys, hogy nem embörthöll, hanem az Istennek nagy haragyatholl vadnak ezök, merth mynden emböry okossaghotth föllyöl hallad azöknek az embereknek az ew istenteleseghök es gonossaghok, (peccauimus in quo egimus) az Istennek az ew ighaz iteletith es haragyath megh erdemlettök."

(A levél többi része politikai tartalmú.)

152.

1606. február 12. Bécs.

Illésházy István Batthyány Ferenchez.

Többek közt ezeket írja: „Itt hála Istennek az orsag dolgat es szabadságátvgy el vegestem, hogy az én hazám jó néwen veheti, az pöspekoknekis jo njuget vetettem lábakokra, talám et vtán nem forditiák feol az orsagot: az mohaci vesedelemnekjs eok leőnek okay, mostis eők, zent Iwan napig azért friget veteotunk az alat hogi az teoreokelis meg békélljunk..."

Eredetije papíron gyűrűs zárópecséttel.

153.

1606. október 19. Németújvár.

Batthyány Ferenc Sindl Lénárd familiárishoz.

A csémi prédikátor javait hagyja békében, gyilkosáról pedig értesítse.

Eredetije papíron gyűrűs zárópecséttel.

Egregie domine nobis dilecte. Jo atiam fia Lenart vram, azt mondgiak, hogy kegyelmed az chiemi praedicator szőlőjét es gabnaiat el foglalta, tudgia kegyelmed, hogy sem kegyelmed nem kerte en twlem, sem penigh en nem attam kegyelmednek, azért kegyelmed ne archia bele magat. Ighen Ke[r]lek edes Lenart vram, ha vegere mehetnel, irnad megh ennekem, ha othon lakike az a ki megh ölte az praedikatort es mikeppen fogathatnaiuk mgh. Datum ex nostra Nemeth Vyuar, 19 Octobris 1606.

Franciscus de Batthyan

Kívül: Egregio domino Leonardo Sindl familiari nobis dilecto.

154.

1607. február 11. Radkersburg.

Gróf Salm Magdolna Batthyány Ferenchez.

Nádasdy Tamás válaszát megkapta, s „azth irya, hogy az vegezesben az vagyon, hogy az kinek mith adoth volna Bochkay Vram, hogy birhassa, kiualkepen az Papok joszagath es hogy w kegyelme azért akarná birny Györwarrath, hogy Papy joszagh uolna, nem uolth ez papy ioszagh mertt egy pap nem birta, hanem en birtam. Ennekem penigh az orszagh semmiwell nem tartozik, de mierth hogy nem thudom az dologh miben vagyón, az vegezesth sem lattam, sem nem hallottam, kegyelmedeth ugyan ighen kerem, minth io akaro szomszed vramath, mintthogy kegyelmed joban értthy en nalamnall, nem eoreomeosth akarnek w kegyelmere panazth vinni, es senkinek sem akarnék itth Magyar orszagban veteny. De gondolhattia kegyelmed, ezis leheteöttlen uolna ennekem ell szenuedneöm; ha kegyelmed w kegyelmewell szemben leszen, kegyelmed szollyon w kegyelmewell, ne kyuannyon effeleth en thwlem; merth tudgya azth w kegyelme, hogy ez ennekem nem chak zaloghom, hanem eöreökeömis.

Annak feoleöthe az myntth en hallottam massaktull, azis vagyon az vegezesben Apatursagoknak, kalastromoknak, pwspeksegeknek es az egez catholikusoknak bantasok nekwll legyen vegezue minden. Az mintth ott feönnis megh irtam, bizony nem eoreomeősth akarnám, hogy én volnék az első az panazlasban, de ha egyeb nem lehettne benne es nem uolna mitth tenneöm, vrath kellene benne keresneöm...", kéri beszéljen Nádasdyval és ha végezhet vele valamit, jó, ha pedig nem, „én feöl megyök mindgyarasth mind Bechben s mind penigh Pragaban es keönyorgheök w feölsegeknek, adgyanak tanachoth mihez kel magamath tartanom. Azth irya w kegyelme Nadasdy Thomas Vram, hogy theöb papy joszagh melleth adta uolna neky Bochkay Vram, holl vagyon tahatt az az teöb papy joszagh az kit illyen ighen bir."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel. A levélhez mellékelve van Nádasdy Tamásnak gróf Salm Magdolnához (Lobkowitzi Poppel Lászlónéhoz) intézett és 1607. február 5-én Jánosházán kelt levelének egykorú másolata.

155.

1607. november 4. Körmend.

Körmend város közönsége Batthyány Ferenchez.

Prédikátorukat meg akarják tartani, nekik Böjthe Imre nem kell.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált zárópecséttel.

Alazatos szolgalatunkath ayanliok Nagysagodnak, mint kegielmes Vrunknak, algya megh Isten Nagysagodat egesseges iduösseges io zerenches hoszu elettel minden Nagysagodhoz tartozokkal egyetemben.

Nagysagodat errwl kölletek levelwnk altal meg talalnunk, hogy az minemw praedikatorunk uan mi evel megh eryök s megis marastyok, vgy vettwk eszwnkben, hogy Beythe Imre vram akarna ide iwnny, mi peniglen w kegyelme megh boczassa tiztessegh adassek neki, nekwnk nem köl. Azt mi nem tudgiok ha Nagysagod akarattya. Ha nem ezen keriwk Nagysagodath ezzel Nagysagod ne banczon, mi euel megh eriwk, mast sem fogadunk erette, mert itt az nyomorult helien ollian nagyra nem wzwnk, ha nem az ki van euel mi megh eriök.

Isten eltesse Nagysagodat. Nagysagodtul kegielmes valazt varunk. Költ Körmenden 4 Novembris, anno 1607.

Nagysagod alazatos Jobbagy
Kermendi mind egesz varas.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyan, libero baroni arcium Nimeth Wyvar, Zolonok nec non etiam Rohoncz etc. Domino domino nobis semper gratiosissimo.

156.

1608. március 27. Körmend vára.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Lovai számára némi zabot kér.

Eredetije egy ív papíron, kívül gemmás gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime; post humillimam et devotam humilium servitiorum commendationem.

Vestrae Magnificentiae pro benigna eiusdem erga indignissimum clientem propensione et clementi provisione gratias humillime et ex animo refero. Certe hoc tempore si unquam, sustentatione et subsidio vestrae magnificentiae necesse erat. Supplico itaque V. Magnificentiae, uti domino meo benignissimo, post taedium et contemptum hominum tanquam unico refugio V. Magnificentia velit demandare provisori huius castri, ut aliquid avenae impartiatur pro futura semente et equellorum sustentatione. Si secundum determinatam semel benignitatem V. Magnificentiae, quod debetur redderet, per annuum spacium V. Magnificentiam deinde non pro ea amplius molestarem, quo confugiam non est in orbe et destituta inquilinia parochianorum meorum, nisi ad V. Magnificenciam insufficientes sunt etiam sibi ipsis, quid mecumfacere possunt? Et in reliquo subsidio et clemeti patrocinio humillime a V. Magnificencia sustentationem expecto. Aliquid et de pannico seu de Zaea esto pro frumento debito V. Magnificentia dignetur demandare, ut exhibeatur. V. Magnificenciam Deo optimo maximo rerum humanarum et universi gubernatori ac moderatori devote aeternum commendo. Datum ex castro Körmend, 27 die Martii, anno 1608.

Spectabilis Magnificenciae Vestrae

humillimus cliens
Emericus Bőythe

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battyán etc. Cis Danubianarum partium regni Hungariae generali et suppremo capitaneo, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario,domino mihi semper gratiosissimo.

157.

1608. június 13. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Horvát Mihály jogtalanul elfoglalja birtokát. Kéri, hogy vadlövő Jánost engedje ki a fogságból.

Eredetije egy ív papíron, kívül gemmás gyűrűs zárópecséttel.

A levélhez csatolt külön papírszeleten: Ha Nagiságod akarattya lészön, hogi praedicálni föl menniek Vyvárra. Az Nagiságod parancholattyátul varok.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime: post humilis obsequii et debitorum offitiorum semper subiectissimam commendationem, in gratiam spectabilis magnificenciae vestrae.

Nagiságos vram az Nagiságod parancholattyát az Nagiságod leveléből meg értöttem alázatossan, paranchollya Nagiságod, hog Horwát Mihálynak en törwént állyak, mÿért hogi neminemev jószagunkban itt Sálÿban el nem akaryok szenvedni mind az attyafiakkal egietömben. Szolga bÿró által meg intettem hogi békét hadna az jószágh földének, ne szántatná, mind bozszuságunkra ellenevnk reya mönt, szántatta. Azért amit meg cheleködtek rayta az attyafiak azt cheleködték nági igazán; valaha ez előt tizön öt eztendővelis, mikor belé iöttek vólt foglalni az jószágban az felesége attyát Nadali Gergölt kivertem vólt belőle. Azért Nagiságos vram magamtul mast törvénhöz nem álhatok. Mert az attyánk gond viselése alat vágion az egesz jószágh. Könjörgökis Nagiságodnak alázatossan, ne is erőltessön arra Nagiságod. Isten ha meg hozándgia attyánkat az förödőből idehaza, ha chak Nagiságod előt akaryaÿs eléggé, az én attiám eligazÿt mindönökben. Ha kedig varmegye székin fogÿs teczeni, ott is elég felelettel lészevnk igasságunkért.

Nagiságod meg paranchollia néki addig az joszág nékil el légiön, mert bizonnial valamit rayta találtathatok, amint meg montam az szolga byronak, bizoni mindönt el vitetök. Az Nagiságod kegielmes parancholattiának örömest mindenkoron engödelmes lészök, kegielmes vram.

Nagyságodnak köniörgöt vólt vram attyám az szegénj vad lövő Jánosért. Az Soponaÿnéÿs meg engedöt néki immár. Eléggé nyomorkodot immár, Nagiságod kegielmességéből immár szabadulljon ki az fogságból. Isten Nagiságodat sokáÿg éltesse és áldgia meg mindön iavaÿval. Ex Körmend 13 Junii, anno 1608.

Nagyságodnak

alázatos szolgáya
Beöythe Imre

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyán: libero baroni artium Nymöt Vyvár, Zolonok et Kömend (így!) etc. Sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, domino mihi semper gratiosissimo.

158.

1608. július 23. Németújvár.

Bejthe István prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri a templomháznak és a saját házacskájának rendbehozatalát.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Cum homine tractavi, causatur multum suam morbositatem sed flexus est, et suam operam, fideleque servitium offert. Iam vestra spectabilis magnificentia vel ad se vocari mandet, vel ad nos ad momentum transvolet et informet, proponas illi omnia quae facienda et exequenda sunt. Supplico v. s. m. ut domus templi iam ad effectum deducatur, non est enim ubi instituatur iuventus. Mea quoque domuncula anxilium v. s. m. expectat, semel fortassis decidero et amplius non ero, neo frigoris iniuriam per-

ferre potero, reserviturus sum, si Dominus vitam conservaverit. Vestram spectabilem magnificentiam una cum domina mea gratiosissima et domino parvulo conservet quam felicissime, et ornet donis huius vitae, et aeternae, Amen. Data Vyvarini, 23 mensis Julii, anno 1608.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, supremo capitaneo Cisdanubianarum partium reqni Hungariae et comiti comitatus Sopronien-sis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

159.

1608. október 6. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik körmendi híveire és kéri más helyre való áttételét. Kér magának a városban egy házhelyet. A parochiális ház nincs megfelelően újraépítve.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs gemmás zárópecséttel.

Benevolentia et benignitas Dei Patris nostri caelestis, per Christum servatorem nostrum. Spectabilis et magnifice domine ,mihi semper gratiosissime,augeatur continenter magnificentiae vestrae.

Spectabilis et magnifice domine, recurrendum denuo statui ad vestram magnificentiam, quorsum confugiam enim in penuria et destitutione rerum mearum, certe propter alterationes fortunarum mearum et communium satis superque mihi afflictissimarum?

Neglectum me praesidio humano sentio. Cives etiam nostri in immisericordi ingratitudine pergunt. Distingvere inter docentes nondum sunt edocti. Citius lapidibus obruerent, quam subsidium, ab eis ex torqueretur. Contemptus tantus non a Deo est in illis, sed a patre odii, hoste gratiae divinae. Aliis succurrere consveverant praedecessoribus meis, praecipue sacrificulo tam in aratione terrarum, quam in defalcatione faenilium, imo et in messe colligenda et in aliis agricolationibus. quod vel in minimo pago relligiosi homines ex animo praestant. Hi nec obsecrationibus, nec iustitia flecti potuerunt. Supplex itaque sp. vestram magnificenciam deprecor, ut undecunque prospicere dignetur, vel in alium aliquem locum hinc me conferre conscia vestra magnificencia liceat; et hi suae ingratitudini et impietati relinquantur, contenti erunt pro palato ipsorum, vel rudiet indocto aliquo lectore. Si placet vestrae magnificenciae quemadmodum in reditu meo humillime per dominum parentem meum supplicaveram, iam vestra magnificencia demandet provisori ut unum in civitate locum sane desertum mihi ex liberalitate vestrae magnificentiae exhibeat, quem tuto propriis impensis pro meis aedificem. Ne frustraneam expensam instante hyeme hic faciam, parochialis quoque domus nondum convenienter pro me est reaedificata vestrae magnificenciae perpetua gratitudine studio cum omni quam humillime reservire non desistam; et Deo munificentiae authori liberalissimo vestram magnificenciam in obsecrationibus iugiter sancitum erit commendare, ut diu superstitem incolumemque

nobis et ecclesiae suae conservare non dedignetur. Supplex ad vestram magnificenciam confugio.

Datum Körmendini 6 octobris, anno 1608.

Spectabilis Magnificentiae vestrae

addictissimus clientulus
Emericus Beythe
concionator.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Bottyán: libero baroni castrorum Vyvár, Zolonok et Kőrmend etc. Comiti comitatus Soproniensis, necnon generali capitaneo Cis Danubianarum partium regni Hungariae etc. domino meo mihi semper gratiosissimo.

160.

1608. november 1. Pozsony.

Keserü István Batthyány Ferenchez.

Mellékli „az minemw irast fel akarwnk adni im irva kwldeöztem Nagÿsagodnak."

Ezen írás: „Az Orszagbeli vraknak es nemesseknek keuansagok.

I. Az harom religio Romana Religio, Augustana es Helvetica mÿnden rendek közöt meg tartassek... Az Jesuitaknak Magyar orzagban allando joszagok es örökségek ne lehessen."

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

161.

1609. január 13. Körmend.

Somogy András tiszttartó Batthyány Ferenchez.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Légrádi Kádas Gergely panaszkodik, hogy nem akarják neki az adósságot megfizetni. Kádastól a marhákat nem ő, hanem öccse, Somogy Imre vette meg és ő a vételen nem is volt jelen.

„Mikor megh adta uolna eöczém az adossaghnak io rezeth, az utan uegezte el Beythe Imre vram Kadas Gergeli engedelme altal szaz hatuan eöth forintban. Es annakis az fele mith tet uolna aianlodtam arra maghamath noha semmi keözömöth nem artodtam az megh uetelehez, hogy ha immar megh uedte légyen eöczen az morhakath, az mi morham uagion auual az en rezemrul megh elegetem, aianlodtam penigh euuel maghamath az Nagysagod jambor szolgay eleőth es az varasi biro előth eskötteiuel egiezemben!" Hajlandó Kádast böcsü vagy alkuvás szerint kielégíteni, de Kádas nem fogadja el. „Nagysaghodnak eztis adhatom tudasara, hogy ez itualo Nagysagod kermendi kemenj termezeteü jobbagy azt czelekedtek hirem nekil, es mind az vitezleő nép híre nekill, hogy az praedikator Beithe Imre vram hazahoz mentenek vasarnap s buczuth adtak neki, hogy eők nem tartiak s nemis fizetnek neki, mikor Nagysagod az Vr Isten paranczollatiat eőrizuen, Nagysagod fogadta Beithe vramath es

Nagysagod az magahebul, magaeban fogadnaia eők azt akkor nem czelekedhetnek, feluen azon, hogy ki akariak kildeni inneid az Nagysagod hire nekil, bintetest vetne reank eredtek. Előbeni enghedetlenseghekoris teóruenth akartam latatni ez elmult Nagysagod szekin, de neminemeő okoth aduan maghok mentsegere el hallaztodtak mas teőruenigh Nagysagod szekin valoigh,, Nagysagod jo akarattia szerenth ugian euuel az teőrvenniel az mastani czelekedetekis jőuendő Nagysagod szekin megh lattatnék ha czelekedhetteké avagy nem ezt dolghoth az praedikatoron, okoth penigh nem aduan mierth kelliet ezt czelekednyek, mert en semmith teőbbeth nem adattam neki az hatuan forintnall az Nagysagod paranczollattia zerenth." E dologban ugyan maga akart őnagyságához fölmenni, de az úr Isten csapást bocsátott rá s így otthon kell lennie, míg egészséges leszen.

„Datum ex Keőrmend 13 Januarii, anno 1609."

162.

1609. január 15. Körmend.

A körmendi lovas és gyalog sereg Batthyány Ferenchez.

Nem tudni miért, az itteni polgárság a praedikátornak búcsút adott. Kérik, hogy efféle pápista embereket fenyítse meg, mert ilyen bölcs lelki tanítót máshonnan nagy költséggel és fáradtsággal kellene keresni. Ne hagyja tehát ezen méltatlan eljárást büntetés nélkül.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalathomkatt aianliuk Nagysagodnak minth kegelmes urunknak, kiuanunk az Wr Istenteoll Nagysagodnak ez vy eztendeoben sok io egessegett es boldogh io zerenczakatt megh adatnj. Nagisagodatt chiak erről kelletek megh talalnunk, hogi nem tudgiuk mi okertt az itt valo polgarsagh praedikatorunknak buczott attanak. Azertt keonörgunk Nagysagodnak hogi effele papista embereknek adgion fenetsegett Nagysagod, mertt effele bölcz lólki tanetott masonnanis nagi faratsaggal es költseggel kellene illien feo helben keresni. Azertt keonörgunk Nagysagodnak, minth kegelmes urunknak, hogi Nagysagod büntetes neköll ne hadgia eztt az eo raita tett gialazatott hogi illen meltatlanoll semi okott hozza nem adhatnak es buczott attak neki, mertt mi egez serególl zeretiuk es nemis kiuanunk mastt ó heleben.

Isten sok iauaiual latogassa Nagysagodat. Datum ex Kermend, 15 die Januraii, anno 1609.

Nagisagod szolgai az egez seregh
Louas es Gialogh.

Kívül: Az tekintetes es nagisagos Batthianj Ferencz vrnak etc. Nekunk kegelmes urunknak adassek.

163.

1609. január 23. Németújvár.

Bejthe István prédikátor Batthyány Ferenchez.

Menti magát, hogy betegsége és öregsége miatt nem tud elmenni hozzá. Kér egy kis anyagi támogatást.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi gratiosissime post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Sanitatem vestrae spec. magnificentiae a deo optimo ex animo precor atque etiam oro, ut nostrae misere afflictae patriae diutissime conservet. Proficiscerer ad visitandum v. s. m. sed dura senectus et morbositas impedimento est, rogo ut ignoscat. Germani et Croatae non ordinarunt discentes, sunt penitus obliti salutis suae et honestatis, sinon cogantur, nunquam ex se ipsis aliquid boni molientur.

Domine gratiosissime, destitutus sum expensis et in imam penuriam deveni. Supplico vestrae s. mag. ut iubeat aliquantum expensarum tribui, unde quotidianam necessitatem resarciam, v. s. magnificentiae reservire semper conabor. Et Deus maximus conservare salvam et incolumem v. s. m. dignetuc. Data Vyvarini 23 Januarii 1609.

V. s. m.

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, agazonum regalium magistro, supremo capitaneo Cisdanubianarum partium regni Hungariae, comiti comitatus Soproniensis ac s. regiae maiestatis consiliario etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

164.

1609. február 21. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

A csémi egyház zsellérjeinek rétjét az ottani polgárok megvették és kilenc forintért a bírónak tovább adták, amihez joguk nem volt. Kéri, parancsolja meg, hogy a rétet a zselléreknek adják vissza.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum mearum humilimam commendationem.

Inquilini ecclesiae Chemiensis supplicant vestrae sp. magnificentiae ante amos novem ni fallor, quoddam exiquum pratum, in termino horti ipsorum impetraverant a vestra sp. magnificentia, nihil n. habebant unde viverent. Cives Chemienses ab ipsis nunc ademerunt et iudici ipsorum vendiderunt, novem florenis, cum nihil iuris habuis-

sent in illud, isti miseri quoque sunt v. s. m. tunc serviunt, quum illis imperatur, omnia debita servitia abeunt, contra v. s. magnificentiae voluntatem ut omnia dilapident, non videtur congruum.

Vestra itaque sp. m. si videtur, ne adimat illis, sed iubeat restitni, alias vivere et iumenta intertenere minime poterunt.

Benignam relationem a. v. s. m. humilime expectant.

Valere v. s. magnificentiam una cum domina mea gratiosissima et tota familia quam faelicissime cupio. Data Vyvarini, 21 Februarii, anno 1609.

Vestrae spectabilis magnificentiae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, agazonum regalium magistro, capitaneo et comiti comitatus Soproniensis Cisdanubianarum partium regni Hungariae generali capitaneo et consiliario s. regiae maiestatis, domino domino mihi semper gratiosissimo.

165.

1609. március 7. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

A körmendi zsinatot március 12-én tartják meg. Kéri erre a maga részére két napra való ételt és italt. A horvátok tanításra egy gyermeket sem, a németek pedig haszontalanokat küldtek. Sohasem látott ilyen romlott embereket, akik önként elutasítják azt, ami hasznukra lenne.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Conventus noster Körmöndini in festo Gregorii celebrabitur, ego autem non habeo unde tunc vivam. Supplico vestrae mag. spec. demandet alicunde mihi exiquum victum et potum fieri, duobus ni fallor diebus, non amplius, reserviturus sum, uti domino meo. gratiosissimo, attemuatus sum nimis, alias non essem molestus hac interpellatione sp. vestrae magnificentiae.

Germani abiectitos puerulos dederunt, Croatae nullos ad docendum, nunquam his magis perditos homines nec vidi, nec novi, qui ultro reiiciunt, quod ipsis commodo foret. Puto divinam ultionem expectant. Vestram sp. mag. valere quam faelicissime una cum omnibus ad eandem pertinentibus cupio. Data Vyvarini 7 mensis-Martii 1609.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani agazonum regalium magistro, capitaneo ac comiti comitatus Soproniensis, Cisdanubianarum partium regni Hungariae generali capitaneo et consiliario sacrae regiae maiestatis etc., domino domino mihi semper gratiosissimo.

166.

1609. március 25. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

A tornischai prédikátor panaszkodik az ottani udvarbíróra és számtartóra, akik méltatlanul bánnak vele, mézét elszedték tőle, azután két marháját, de ezeket közbenjárásra visszaadták. Kéri parancsolja meg, hogy ne zavarják a papot, mert másképp nem maradhat, már pedig más papot szerezni ma nehéz, amikor sok parochia üres.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Quod vestra sp. mag. victualibus adiuvari praeceperat, ago ingentes gratias, uti domino meo gratiosissimo. Tornisthoxensis concionator conqueritur miser, quod indique operentur super ipso provisor et rationista. Cum enim mel coemerint ad rationem s. v. m. tunc et ille dedit quantum potuit. Reliquerat sibi duobus alvearibus pro futura conservatione, rationista, volens et ille quaesturam exercere, et illa voluit ab eo accipere, quae cum non concessisset, crinibus arripuit et pixidem capiti illisit et vituperiis illicitis hominem apud domum suam affecit; dixit se se nobilem esse, illum antem perditum, ignarum et abiectum sacerdatem esse. Nuper ademerant illi duo iumenta, tunc post intercessionem bonorum virorum restituerant, cum iterum hic adfuisset in synodo, domum everterant et si quid invenire potuissent, abripuissent. Homo per illos perseverare non potest, ignominiam maximam ingerunt. Vestra s. m. demandet, ut abstineant, alioquin perseverare non poterit quisquam propter saevitiam illorum, sed iudico non placere ministros verbi, et hic vacant multae parochiae, neminem possum advocare, qui causatur proventum imminutum esse, qui saevitiam et plebis et militum, haec vestrae s. m. indicanda duxi, ne incuser postea, si et praesentes discesserint. Angaria est adimpleta magistri, nihil adhuc illi exhibitum, ego sustentavi hucusque, et mihi maxima est egestas. Respiciat timorem Dei v. s. m. Deus optimus maximus vestram s. m. una cum suis omnibus quam faelicissime conservare dignetur. Data Vyvarini, 25 Martii, anno Domini 1609.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani agazonum regalium magistro, capitaneo et comiti comitatus Soproniensis, Cisdanubianarum partium regni Hungariae supremo capitaneo et consiliario sacrae regiae maiestatis etc., domino domino mihi semper gratiosissimo.

167.

1609. június 14. Újvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri, adassék vissza a Sümegen lakó Karay Benedek házacskája és szölleje.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált, gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem, in gratiam magnificentiae vestrae.

Benedictus Karay habuit in Simegh domunculam et vineam, quam prius frater ipsius Urbanus Karay obtinebat, qui cum occisus fuisset, a glote iste centum et quinquaginta florenos receperat. Nunc ad castrum obtinebatur, cum ipse eo commigrare non potuisset. Supplicat vestrae sp. magnificentiae ut illi remittatur, cum iam ad castrum non magna utilitas vestrae s. m. illine cedat, ne forte posset aliquantulo divendere et necessitatem duram illinc resarcire, promittit perpetua sua servitia et deprecationes ad Altissimum pro faelici statu et successu vestram spec magnificentiam, melius est, ut hic miser aliquid de suo rehabeat, quam incrassato ventri deveniat, qui nec Deum metuit, nec honestatem colit, piam et benignam relationem a V. S. M. humilime expectat. Valere vestram s. m. quam faelicissime cupio, una cum omnibus ad eandem pertinentibus. Data Vyvarini 14 mensis Junii, anno 1609.

Vestrae Spec. Mag.

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani capitaneo et comiti comitatus Soproniensis, Cisdanubianarum partium regni Hungariae generali capitaneo et consiliario sacrae regiae maiestatis etc., domino domino mihi semper gratiosissimo.

168.

1609. június 25. Németújvár.

Bejthe István németújvári predikátor Batthyány Ferenchez.

Hodicli Mihály rohonczi jobbágynak egy zsellérnőtől házasságon kívül gyermeke született, és ezért törvényes feleségét a napa elvitte tőle, noha a feleség nem akarja férjét eltaszítani. Kéri, hogy — miután a férj javulást ígért — adassék neki vissza felesége, mert nagyobb a férj, mint a feleség és gyakrabban találkozik egy hű feleség, mint egy hű férfiú.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem, in gratiam magnificem tiae vestrae.

Michael Hodicli, colonus vestrae sp. mag. in Rohoncz, deliquit ex ebrietate enim et instinctu diaboli, cum inquilina (ignoscat vestra sp. m.) rem habuit, unde et partus est editus. Ob hoc consortem legitimam illi advenit socrus et reddere recusat. Illa autem maritum suum ob factum hoc reiicere nolit. Maritus instat, rehabere cupiens, cum itaque et mores tales sint sacruum, et causam reiectionis non invenlo, promittit enim deinceps vitae emendationem et cum sua consorte fideliter permansurum. Supplicat vestrae sp. magnificentiae, ut uxor restituatur ipsi, socrus quoque ne aberret, sed studeat humanitati, maior est enim maritus, quam uxor. Et saepius invenitur uxor, quam vir fidelis. Faciat vestra sp. m. id. quod pio magistratui convenit. Valere vestram sp. m. quam faelicissime, una cum omnibus suis cupio et cum ineo dominulo. Datam Vyvarini 25 Junii 1609.

Sp. m. vestrae

Humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitaneo et comiti comitatus Soproniensis, dapiferorum regalium magistro, cis Danubianarum partium regni Hungariae supremo capitaneo et consiliario sacrae regiae maiestatis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

169.

1609. június 30. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Búzát kér, mert sem kenyere, sem költsége nincsen. Elvett rétjei és földei miatt a tiszttartóra panaszkodik, és kéri, hogy parancsoljon neki éltetése és békességes oltalma felől.

Eredetije víztől rongált egy ív papíron, kívül homályos, gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime: humilium servitiorum commendatione praemissa.

Nagságos vram, Nagiságodnak alázatossan könyörgök, Nagiságod adasson buzát szolgálatomban. Ez takarásnak ideye im előttevnk vagion, sem kinyerem, sem költségöm ninchen réyá. Véghetetlen szenvedés az én várakozásom. Nagiságodtul, mint kegielmes vramtul mindenkoron várok megis mindön jó akaratot: kit Nagyságodnak haládatos alázatossággal életömben meg szolgálhassak. Tiztartó vram az el vöt réteÿmről es földeÿmről, kiket az zab vetéskort foglalt el tőlem: kivánnya az Nagiságod levelét és parancholattyát, kilömben meg erezteni nem akarya, hanem mind örökké oda tartani. Az előt Jó János ideÿében es az előtis el vöt földekről meg sem emléközöm. Ha ezök oda vesznek, bizoni az többÿ mind semmire kelljő sovánj el puztult földek. Nagiságod igéretÿ szerént paran[cho]ljon néki mind éltetésöm felől és békeségös olta[l]mam felől.

Alázatossan Nagyságodtul kegielmességöt várok. Az Vristen Nagiságodat éltesse és áldgia meg sok időkön boldog es jó eghésségös élettel, ez velaghi es isteni elő

mönetellel mindön igieközetiben, és adgia Nagyságodnak az ev igazgató szent lelkét. Datis Körmendini, ultima Junii, anno 1609.

Spectabilis Magnificentiae Vestrae

subjectissimus cliens
Emericus Beythe

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Botthyány: libero baroni castrorum Nymöthvyvár, Zalónok, Gereben et Körmend etc. Comiti comitatus Soproniensis et capitaneo necnon agazonum regalium per Hungariam magistro etc. domino suo semper gratiosissimo et humillime colendissimo.

170.

1609. szeptember 10.

Gabona járandóságról szóló följegyzés.

1609. 10. 7bris.

Az kyknek eztendőtth áttal menni gabonaiok jár.
Bőyte Vramnak egy eztendőre jár ..... B.[uza]cub. 60
Oskola mesternek ..... B. cub. 7
Németth Praedicatornak ..... B. cub. 8.

Eredetije papíron.

171.

1609. október 21. Németújvár.

Böjthe István németújvári prédikátor valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Jóindulatát kéri Böjthe Imre számára, akinek a körmendiek búcsút mondtak, s így távozni kénytelen.

Eredetije fél ív papíron, címzés és zárópecsét nélkül.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Cogor iterum misera interpellatione s. m. vestram molestare, sed deprecor ut in malam partem ne accipiat, necessitas n (sic!), durum telum, ut solet dici. Emericus destituitur, cives ex suasu malignorum rebellionem moliuntur, non curant Deum, nec magistratum, interim ministrum verbi exosum habent, itaque vestra spe. magnificentia si ministerio verbi non prospexerit, ruina tum ministerii, tum verbi divini subsequetur, hinc et interitus patriae, non est Sathan enectus, quod moliti sumus, assecuti non sumus, habet vocationem alio, si non sustentabitur, cogetur fame consequente emigrare; Deus alet suos, mandet itaque V. S. M. alicunde sustentari, non in tantum pro meo iusto, quam pro verbi divini conservatione. Apud alios faeliciter est sustentatio ministrorum verbi, apud nos nihil curatur, inveniemus rabulas et inscios

depastores. Verbi divini verus praeco rarissime reperitur. Cogitet V. S. M. id quod iustum, honestum Deo placens et ad vitae conservationem pertineat, quam et valere in Domino quam faelicissime cupio.

Data Vyvarini, 21 mensis Octobris, anno 1609.

Vestrae Specta. Mag.

humilis servitor
Stephanus Beythe praedicator

172.

1610. január 26. Körmend.

Somogyi aliter Ferencze András Körmendi tiszttartó Batthyány Ferenchez.

Értesítve a győrvári és miskei jövedelmekről így folytatja: „Effelőlis kellietek irnom Nagisagodnak, hogy az Praedikátor Beythe Imre bucsuzik es azt mondgia, hogy eő gondott visel magara. Ez itt valo halaadatlann varos semmit vele nem gondoll. Hanem Nagysagod talalion oly modott benne, hogy maradhasson megh köztünk, jollehet azertt en maraztottam Nagysagod joo akarataibol, hogy Nagysagod el nem feletkezik rola."

Eredetije egy ív papíron, kívül rongált zárópecséttel.

173.

1610. április 3.

Kivonat Marusits Mátyás németújvári fővárnagy számadásából.

„Anno 1610. 3. Aprilis.

Az kyralÿ adoÿabul vettem ezth keő, melÿet az nemeth penzből kel helere adni, az zab arabul.

Bőÿte vramnak.....fl. 37 d. 50
Oskola mesternek.....fl. 6 d. 75."

Eredetije egy ív papíron, Marusits Mátyás németújvári fővárnagy írása.

174.

1610. június 12. Németújvár.

János deák Batthyány Ferenchez.

Többek közt írja,hogy: „Böyte vram felől Nagysagodnak aztt irhatom, hogy ithon maratt, nem mentt el Azonniommal eő Nagyságával."

Eredetije egy ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

175.

1610. április 13. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy Benedek szalónaki vicevárnagy ellen Körmendi Simon deák özvegyét a legközelebbi törvénynapra idéztesse meg.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Benedictus vicecastellanus Zolonokiensis supplicat vestrae spec. magnificentiae, ut ad proxime sequentia judicia mandet evocari viduam relictam Simonis literati Körmöndiensis. Vestrae enim magnificentiae literae cum datae fiussent ad provisorem, hucusque nulla iustitia nec iudiciaria revisio facta est, itaque orat miser, ut tandem recidatur in vestrae spec. mag. iudicio, in perpetuum reservire suis humilibus servitiis conabitur. Faeliciter vestram sp. mag. valere cupio. Data Vyvarini, 13 April. 1610.

Spec. magnificentiare vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyany agazonum regalium magistro, capitaneo Soproniensi et comiti comitatus eiusdem, sacrae regiae maiestatis consiliario etc. domino, domino mihi semper gratiosissimo.

176.

1610. június 30. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Általánosságban ír bizonyos dolgokról, majd Rotkovics ügyét említi.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Non est quid agat V. S. M. iudico obtemperandum esse satis cum magno dispendio, quemadmodum scribit, si aderunt electores, confluentia maxima fiet, quid autem decernatur, incertum est.

Profusio maxima futura est, quicquid comparsit vestra S. M. id omne effundendum est, sed multum merito, ne principum mutabilitas fallat, quo animum flectamus, nescio. Recordetur vestra s. magnificentia ultimi dicti domini parentis, nihil credendum metuo multum.

Deus orandus est, ut conatus hominum dirigat ad laudem et gloriam nominis sui et iam misereatur et nostri et afflictae patriae, profusione opus est, sunt enim attenuati servitores, et in hoc tempore messis destituentur omni ope, si contrahetur expensa,

non saltem gratiam, sed magis odium et opprobrium conflabitur. Dominus palatinus deberet istra praeordinare et dominorum magnatum curam habere, Dominus providebit.

Rotkouitii negocium est satis durum, nunc est in manibus, si etiam misericordia fiet cum ipso, tamen iam teneatur, cognoscat, dum se habere, tales sunt insulsi homines, ille reluctari non poterit nec debebit.

Sp. Mag. vestram una cum domina mea gratiosa et liberis dulcissimis quam faelicissime valere cupio.

Data Vyvarini, ultima Junii, anno 1610.

Spec. Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitaneo Soproniensi et comitatus eiusdem comiti, agazonum regalium magistro et consiliario sacrae regiaeque maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

177.

1610. szeptember 10. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Patai István jövedelme elégtelen, az egyházi szolgálat körül panaszok vannak. A rohonczi iskola kezd növekedni, az isteni tisztelet ellenben rosszabbodik. Az öregség elég súlyos, de annál inkább igyekezni kell, hogy meg ne sértessék.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Stephanus Pathai, de quo cum Rohoncini essem supplicaveram, nunc me iterum commonefacit, ait sese difficultate victus multum augi cupere, ut excideretur ipsi exigua praebenda, unde sustentari posset, pendere enim et longa tarditate expectare, donec omnes conveniant, fit cum maxima studiorum iactura et rei administrandae intermissione, nec potest tanto sumptu sese et familiolam alere, agriculturam exercere nequit, quem enim proventum habet, domesticis alendis non est sufficiens.

Videat vestra spec. magnificentia, ministro verbi carere non est tutum. Praeterea conqueritur et de ministerio praedicationis, noununquam v. s. m. autest occupata, aut aliquo casu distinetur et verbi annunciatio intermitti solet, cuperet ut ipsi praefigeretur hora praedicandi, ut vocationem suam contimare posset. Videtur mihi honesta petere, ut ecclesia ab extraneis male ne audiret.

Studium literarium Rohoncini, laudetur Deus, incepit crescere. Vestra sp. mag. ne retrahat suum auxilium, ut omnia procuremus et prospere succedant. Salus autem animae et cultus divinus negligatur, in malum nostrum vergere incipiet. Quod v. s. m. iniunxerat executus sum et in dies dabo operam, ut sua magnificentia ne exacerbetur. Senilis aetas est satis gravis, tanto magis opera est danda, ut ne laedatur. Vestra s. etiam mag. in id intendat, ut honorifice provideatur, fortassis sunt quaedam, quae gravate fert.

Vestram spec. magnificentiam una cum omnibus suis, mea domina gratiosa et liberis optimis quam faelicissime valere cupio.

Data Nimöthvyvarini 10 Septembris, anno 1610.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Ille benignum responsum humilime expectat.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyanyi, capitaneo civitatis Soproniensis et comiti comitatus eiusdem, agazonum regalium magistro et consiliario s. regiae maiestatis etc., domino domino mihi semper gratiosissimo.

178.

1610. szeptember 10. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy Palotai Ferencnek a Lénárd deák halála folytán elvesztett grationális levél újra adassék ki.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Franciscus Palotai supplicat humilime vestrae spectabili magnificentiae, ut illi super data venia et receptione in gratiam vestra s. m. tribuat benigne literas quietantionales, ut vocant, illae enim priores cum apud Leonhardum literatum fuissent non obsignatae, amissae sunt et deperditae per ipsius mortem, supplicat autem non propterea, ut benignitatis vestrae S. M. immemor esse velit, sed ut alacrius et maiori fiducia deinceps inservire possit. Vestra S. M. intueatur suam dignitatem, et semel oblatam benignitatem, conabitur in perpetuum reservire uti gratiosissimo domino suo et longe bene merito, benignam et benivolam relationem a vestra sp. M. humilime expectat. Deus optimus maximus vestram sp. magnificentiam faelicissime conservare dignetur. Data Nimöth VyVarini, 10 mensis Septembris, anno Domini 1610.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitane o civitatis Soproniensis et comiti comitatus eiusdem, agazonum regalium magistro et consiliario sacrae regiae maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

179.

1610. szeptember 12. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy Bikösi Zalay Jakabot két lóval fogadja szolgálatába.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi multum gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Jacobus Zalay de Bikös supplicat vestrae spectabili magnificentiae, ut in numerum servitorum ad duos equites eum recipiat, aliasquoque in eodem ministerio fuerat, sed ob defectum rei familiaris coactus fuerat modico tempore resistere, tales in vicinia constitutos melius est interter tenere (sic!), quam remotos, praeterea nunc ad id res devenit, ut vel saltem pro defensione, calamitosi familiares dominis carere nequeant. Vestrae spectabili magnificentiae conabitur totis viribus fideliter inservire et benignam relationem humilime expectat.

Deus optimus maximus quam faelicissime vestram s. magnificentiam conservare dig netur. Data Nimöth Vyvarini 12 Septembris 1610.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthiani, capitaneo civitatis Soproniensis, et comitatus eiusdem comiti, agazonum regalium magistro et consiliario S. Regiae Maiestatis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

180.

1610. szeptember 27. Körmend.

Somogyi András tisztartó Batthyány Ferenchez.

Pasa István várszolga és korcsmáros marhájának kezesség mellett való visszaadásáról ír, majd így folytatja: „Akarám Nagyságodnak ezt is megh jelenteny, az Praedikator penzinek megh leteleert hadna megh Nagysagod, mind az Várasnak es mind az Vitézleő Rendnek, hogy addigh senki ne kortsmallanna, migh az f. 60 megh nem lenne. Ekkeppen penigh hogy addigh keöltenne bort egi bizonios ember az kit Nagysagod gondolna, mind addigh migh az Praedikator penzi az f. 60 ki telliessedneyek, abbul oztann az Nagysagod penzitis ki vehetneyek az f. 15 forintot, kit Nagysagod adatot vala az Praedikatornak ez niáronn, s az bor keöltetuenn az Nagysagod penzi megh lenne es igy az Praedikatoreis es annak az nieresege mi lenne az adatnek az Zentegihaz epületire, Nagysagod akarattiabul vgimintt az ki az Praedikator penzin feliül lenne az nieresege. Igy az mint ewk szoktannak kortsmallanny ha vgy lezenn, sem az Praedi[kat]or penzi megh nem lezen, sem egik sem masik es tsak mind semmiben mulik el."

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

181.

1610. szeptember 26. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Blaskovics kéri, hogy javait ne vegye el. Három-négy héten át nagy kárt szenvedett, amit learatott, bevetni nem tudta. Az erdőből semmit sem vitt el. Csak néhány silány állatot hajtott el.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem in gratiam s. magnificentiae vestrae.

Hodie advenerat Blaskouith; Supplicat impense, ne vestra spectabilis magnificentia illi bona adimat, vel duabus aut tribus septimanis, dicit sibi ingens damnum secuturum, si quae aravit, seminare non potuerit, de silva, dicit, nihil devexisse praeter id, quod a S. M. V. impetravit nec deinceps facturum. Animalia autem nulla illuc impulit praeter sua exigua, quod ut manifestum sit compellantur et decimentur. Supplicat et sua ministeria singularia pollicetur et benignam relationem a vestra spec. Mag. humilime expectat, faelicissime valere vestram sp. Mag. una cum omnibus suis cupio et Deum optimum maximum oro, ut diutissime ad laudem et gloriam nominis sui conservet.

Datum Vy Varini 26. Septembris, anno 1610.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitaneo civitatis Soproniensis et comitatus eiusdem comiti, agazonum regalium magistro et consiliario S. regiae maiestatis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

182.

1610. október 11. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Blaskovics köszönetet mond, de nehézségeket támaszt, mert még 500 forintot követel és a malom fölbecslését kéri, mivel erre sok kiadása volt. Nehezen viseli el, hogy Sankó helyébe állított, elvéve tőle a tizedszedési megbízatást.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Retuli Blaskouitio benignam gratiam vestrae sp. Mag., egit gratias, sed difficultates quasdam interponit, supra summam adhuc ait quingentos florenos restare, quos una cum his rependi ohnixe precatur et aestimationem molae, nunc cuperet fieri, refert plurima exposuisse in eam. Vestra sp. mag. quid iam cum illo aget, certior fieri

desiderat, si posset fieri, boni principii necesse esset et finem placidum fore. Sanko autem cum iam perspectum sit, quid agat, iubeat vestra sp. magnificentia alium substitui, fortassis vel sic desistet exacto anno cum collectio decimarum illi adempta fuerat, indignanter ferebat et nunc fiat aliquid, quo commoveatur. Omnes vivimus ex largitate sp. mag. vestrae, alias vita nostra esset satis abiecta. Spectabilem magnificentiam vestram quam felicissime valere cupio una cum domina mea gratiosissima et meis dominis parvulis. Data Nimöth Vyvarini 11 mensis Octobris, anno 1610.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Mea decima et ius montanum stat in benignitate vetrae sp. magnificentiae, dimidium, quam praeterito anno habeo, benignam relationem humilime expecto.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitaneo civitatis Soproniensis et comitatus eiusdem comiti, agazonum regalium magistro et consiliario sacrae regiae maiestatis etc. Domino, domino mihi semper gratiosissimo.

183.

1610. október 23. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

A közeledő télre való tekintettel segítséget kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott címeres gyűrűs zárópecséttel, melynek pajzsa fölött E. B. betűk láthatók.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi aeternum benignissime et gratiosissime, humilium servitiorum officioli mei commendationem vestrae Sp. Magnificenciae.

Rigida bruma instat, congestis in aestate non fruar. Infirmus, egens, desertus et insufficiens ad omnia fui. Servus et colonus non sunt. Frigore liberos et familiam interimere et enecare fame nolo. Vestra Magnificencia quiquid benignitatis et misericordiae mihi exhibuit, Deo misericordi id totum commendo, et oratione supplex sedulo commemoro. Ingratitudinem tantam tuli hoc triennio. Jam nihil habens, ad tempus ad meos revertar cum clementi pace vestrae magnificenciae. Hi levent necessitatem meam et meorum, quos non iuui. Quo Deus diriget deinceps, in futurum curabo. Vestram magnificenciam taedio supplicationum mearum saepius afficere vereor. Deus optimus promisit mei laboris retributionem, cui ante oculos stabo dum superstes ero. Vestram Magnificenciam humillime cum subiectione demissa oro, ut mihi ignoscere dignetur. Audax miseria non erubescit.

Vestra Magnificencia quicquid mandaverit, statui semper obsequenter prestare et exsequi in gratiam vestrae Magnificenciae. Jam tandem poterit in tranquillum statum me reponere, si miserata fuerit gratiose suspiria nostra quotidiana et crebra.

Deus optimus maximus vestram sp. Magnificenciam confirmet sua gratia et nobis ac suae ecclesiae conservet multis annis incolumem et salvam inter suos. Körmendino 23 octobris, anno 1610.

Sp. Magnificenciae vestrae

humilis et addictissimus
ecclesiastes Emericus Beythe.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Botthian etc. Domino meo mihi semper gratiosissimo et summa gratitudine colendo.

184.

1610. november 10. Körmend.

Somogyi András Batthyány Ferenchez.

Ácsról, téglaégetésről, a polgároknak egy bizonyos ügyben való egyetértéséről, a szilva felől stb. ír, majd így folytatja: „Ime irva kiltem Nagyságodnak az Praedikator fizetését az mint el rendeltem, ha miuel teöb lezen az Praedikator penzinel az jo lezen az Zenttegÿhaz épületire, ha ki zedheti ember." Végül pedig saját asztalára bort kér, „vizet penigh nem zoktam innia."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

185.

1610. december 22. Németújvár.

Boros Bálint Batthyány Ferenchez.

Többek közt írja: „Az ith ualo alapat felől nem tudok Nagyságodnak mit irnia. Az polgarsagh az mi dolgok uagion ahoz lát, akarnám ha Nagysagodnak kedve szerint esnék. Böyte vram kÿwanna fÿzetessit ha Nagysagod megh adattia neki."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

186.

1610—20. körül.

Kivonat egy gabna konvenció jegyzékből.

Eredetije papíron.

Ros ..... Bőyte Imrenek cub. 5
Buza ..... Bőyte Imrenek, oskola mesternek, nemet predicatornak cub. 19.

Kívül ez utóbbi tétel részletezése: „Bőyte Imrenek, oskola mesternek cub. 15, nemett Praedicatornak cub. 4."

187.

1611. február 3. Körmend.

Somogyi András Batthyány Ferenchez.

Gazdasági ügyekről értesíti: „Nagisagodnak kellietek irnom az Praedikator Beÿthe Imre felól. Iria Nagysagod, hogy az vitézleó nepre az mi esik az Praedikator pénzeben, azt most zedeti Nagysagod."

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

188.

1611. február 24. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Mellékelve azon egyházi földek jegyzéke, amelyeket Bejthe magának akar megtartani.

Kéri, hogy javadalmazására viseljen gondot. A körmendi papok javadalmazását illetőleg Dragonus Gáspár jövedelmi lajstromát a tiszttartónak bemutatta. A városiakra fizetés dolgában nem bízhatja magát, mert nem tudnak és nem is akarnak fizetni. Körmenden Sziget elestekor Gergely mester kezdte a prédikálást, azóta ki 40, ki 60 forint évi fizetést kapott. Kéri pártfogását.

Eredetije fél ív papíron.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi gratiosissime; addictissimam humilium obsequiorum et devotarum orationum commendationem, pro salute V. Sp. Magnificenciarum nunc et semper in pace temporum, per divinam benedictionem impetranda.

Isten Nagysagodnak bewségössen megtériti, hogi Nagisagod elvégtéreis az en fölötte való nagi fogiatkozásommal való békeségös tevrésömet megszánta, es megis akarom alázatossan szolgálni Nagiságodnak mig élök. Az én kivánságom ez vólna Nagyságodtul, hogi ha Nagyságod itt meg akar tartani, éltetésömre, fizetésömre viseltessön gondot Nagyságod. Ne légiek elhagiattatva Nagyságodtul es ebben az heliben lakozóktul. Ez két eztendöÿ szolgálatomra adasson Nagyságod valami kichint. Az harmadikra meg fizettek volt. Az szolga bére megtartása meniben kiáltó bevn, ninch maradása az szolgának ott, ahol mindenkor valtoztattiák szörzödését és köniörögve vonsza jutalmát. Megmutattam tiztartó vramnak Dragonus Gaspar pap lajstromából iövedelmét, földeit es segétchégeöket az polgárságnak, nem tagadhattiák. Ha illien nehezen tartiok az ielön való tanitót. Még ha idegön országban költségevnkel tanitatnánk meg válnék inkáb ki lenne Eucharisticus, az az aki jó akarattiából haladatos lenne épőletire az köröztiénségnek. Illien nehezen költevnk Isten dichőségére, ha mindön jótis veszevnk tőle. Ha Nagyságodtul nem várhatok reám való gondviselést, ne adgia Isten hogi az varasÿakra bizhassam magamat.

Az papok jövedelme az misével öszve letétetöt. Annak semmi haszna nincs mast. Jó János megörökitötte vólt utólszor közöttök. Az horvátok főképpen igön táplálták, segitötték; Az váras dolgátis igön igazgatta. Azért mastis olliant kivánnak és remén-

lönek. Heÿában valóra vólt ackor költségök, mastan mÿért hogi az szegénségöt el kinzották az sok szabadchágra való pénz szedéssel, nem adhatnak, nem is akarnak.

Az praedikállást Ziget elveszésekort Geörgöli Mestör kezdötte vólt el közöttök. Az vlta mind Jó Jánosÿgh Isten igéiét tartották, kivel 40 forintban, kivel 60 szörzőttenek. Ládájokban röytökben tartiak mastis az szörzödeő levelöket. De mast eltitkolliák. Pataÿ Istvánis meg beszélheti Nagiságodnak. Két malommal birt, három beneficiommal, 60 fl. iövedelme vólt tőlük. Mast az eggik beneficiomban is aligh lehetök. Ha Nagiságod akarattia, vagi Nagyságod tarcha az földeket, vagi az polgárok lássák, neköm ninch értéköm reyá hogi élhessem az földeket. Annit hadgion nálam Nagyságod és az kichin sabbatálist, a menÿ az én szikségömre elégödendő. Bizonj mast tizenkét héti hogi fél köböl hajdinám, két köböl rosom, egi köböl buzám jutot. Ami segétchegöt Nagyságod ád, nem háládatlan, sem érdömletlen szolgáyára vezti Nagyságod. Én Istennel bizonÿitok, hogi raytam nem mult hogi szolgálni igaz ockal nem akartam volna, de senki az maga soldgÿán nem vitézködik. Nem szabados az magával, aki méltó jutalmát és táplálását nem meri kérni. Kevés szóval az Nagyságod akarattiát meg nem irhattam, Nagyságod megbochásson. Isten Nagyságodat éltesse sok eztendőkön jo eghésségben. Körmendön irtam 24 Februarii, anno 1611.

Spectabilis Magnificentiae Vestrae

humillimus clientulus
Emericus Beythe.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Botthián: domino in Vyvár, Zolonok et Kőrmend etc. Agazonum regalium per Hungariam magistro necnon comiti comitatus Soproniensis et capitaneo etc. consiliarioque regiae majestatis dignissimo. Domino meo perpetuo mihi gratiosissima et colendissimo.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, hozzácsatolva Somogyi András levele urához, Batthyány Ferenchez, melyben többek közt a következőket írja:

„Leirattam kegielmes vram az laistromoth az melÿ földeketh az praedicator magánnál megh nem akar tartanni, nemelÿ réze sellieri földei és az Mesteré. Az Sabbatalis az malombol keües segedsege, az Nagysagod akarattjáth minth eolottem az Cze mester uisellien gondoth be lole az egyház zwksegere, az mellieket magánál nem akar tartani. Az föld és réth felől ez az praedicator akarattja az mjnth irua kuldottem Nagysagodnak, Nagysagod jo akarattja mint kelly lennj."

A levél kelt 1611. február 24. Körmenden.

A második melléklet szövege a következő:

Az Zentegÿház foldeiben: Beÿthe Imre az it valo kormendi praedicator az kit magánál akar tartannj megh arrol valo jegizés.

Az Tsepregyben vagion ..... jugera 8.
Azon Tsepregben masutt vagion ..... jugera 6.
Azon Tsepregben mas helien az zakalok földö meliet vagion ..... jugera 6.
Vince Thamas földö melliet ..... jugera 6.
Adorjánné földö melliet vagion ..... jugera 4.
Az Hásasban vagion ..... jugera 2.
Az Hassagon folljul az Tabak irtasa meliet ..... jugera 8.
Kis Sebestien földö meliet ..... jugera 6.
Tar Domján folden belol ..... jugera 4.

Zent Mihalÿ Gergiel irtasa meliet ..... jugera 4.
Az Seppanon vagion ..... jugera 3.
Tőrnöcz hidgiánál vagion ..... jugera 9.

Latus facit ..... jugera terrarum 66.

Az Rétek

Imre deák rétjén twl, az Szilban vagion ..... falcastra 6.
Góri Balás réte melliet vagion ..... falcastrum 1.
Tsordássok rétén kiuul vagion ..... alcastrum 1.
Lázár Bertalan kerte végében ..... alcastrum 1.
Az Rába melliet Zÿartho Sÿmon réte melliet vagion ..... falcastra 2.
Azon alol iaro réte melliet ..... falcastra 2.
Neszes réte ..... falcastra 9.
Az dobogoÿ malom eloth vagion három darabban ..... falcastra 10.
Jo Vince réthén innend három darabban ..... falcastra 7.
Az Tsikos to melliet három darabban vagion ..... falcastra 10.

Latus facit ..... falcastra 49.

Az papsagy sellierÿ foldei ezek mellieket az papsagÿ folde köziben zámlált az polgárságÿ Nagyságod elŏth és mastannis az sellierek birnak.

Az vr folde melliet az képnél ..... jugera 2.
Jo Lazlo foldén belol vagion ..... jugera 2.
Az Gerzo rétén twl az Rában twl ..... jugera 2.
Az katafalvaÿ gialogÿ utban réte vagion ..... Falcastra 8.
Item ugian ez rét melliet ..... jugera 5.
Az Hajós réte ..... falcastra 4.
Az Stroboly rétén belől ..... falcastra 3.
Zÿartho Sÿmon réte melliet ..... falcastra 2.

Az Mester foldeÿ.

Sirüttjánál az gialogÿ utban ..... jugera 9.
Gergiel Mester rakottjás rétében ..... falcastra 6.
Az Rába parthon Farkasné réte melliet ..... falcastra 2.
Az Farkasné réte melliet feol zélreol ..... falcastra 8.

189.

1611. július 31. Körmend.

Bejthe Imre körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy gondoskodjanak ellátásáról.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime, humilis servitii addictissimam commendationem v. sp. Magnificenciae; Deum vestrae Magnificenciae sp. benignissimum et clementissimum praecor.

Uni mihi destituto sp. vestra Magnificencia procul abest. Scio quod non sit ignara malorum meorum, miseris succurrere docta. V. Sp. Magnificencia credat ingenue me in hac dilatione et expectatione auxilii ad extremum paupertatis gradum venisse. Nihil aliud deest, praeterquam ut mendicandum sit. Hac tota messe nullum subsidium, nullae expensae a quoquam mihi sunt suppeditatae. Nudus et lacer praestolatus sum reditum incolumen vestrae Magnificenciae. Confugio demum quasi ad sacram aram ad praesidium Sp. Magnificenciae vestrae, orans ut benigno vultu et clementi provisione nostris miseriis subvenire dignetur. Nec remittere me velit in huius confusae et ingratissimae gentis, ubi sum locatus auxilium. Alias actum erit de me. Exilium et fuga mihi obversantur. Vestrae Magnificentiae retributor munificentissimus rependet liberalissime, quicquid afflicto et egeno erogaverit. Et ut eandem gubernet ac diutissime incolumem conservet ardenter praecor, in pace dierum et temporum. Körmendino, ultima Julii, anno 1611.

Sp. Vestrae Magnificenciae

humillimus servitor et clientulus
Emericus Bőythe
pastor Körmendiensis.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Botthián: Domino in Vyvar, Zolonok, Kőrmend etc. Domino mihi perpetuum benignissimo et gratiosissimo.

190.

1611. augusztus 25. Németújvár.

Bejthe István Batthyány Ferenchez.

Öregsége, betegsége, az őt ért elemi csapások miatt panaszkodik és segítséget, továbbá homok ellen orvosságot kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem, sanitatem vestrarum spectabilium magnificenciarum ex animo audire cupio. Mea vita est durissima. Senectus et morbi invaserunt. Vineolae etiam per crebram grandinem me dereliquerunt. Necessitas quotidiana ingruit, nulla spes, nullum refugium. Domuncula mea adhuc diruta manet post veterem combustionem. Si vestra spectabilis magnificencia ex abiectis lignis ab aedificatione templi et asseribus me adiuvaret, benignissime faceret. Cuius in auxilium praeter sp. m. vestram implorem, non est. Ego meam filiolam Stephano Pernezi desponsavi, curae illius nescio providere, premor enim inopia et quod vestram sp. mag. talibus querimoniis alioqui satis occupatam obtundo, rogo humilime, ut mihi ignoscat.

Domina mea gratiosissima, si habet medicamen contra arenam supplico, ut mihi mittat, suae sp. magnificentiae dum vivam inserviam. Vivunt hic homines obliti Dei et pietatis, fortassis aliquid mali eventus portenditur. Deus vestram sp. magnificentiam

quam faelicissime et diutissime conservet cum omnibus suis et ad eandem pertinentibus. Data Vyvarini 25 Augusti, anno 1611.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator.

Kívül: Spectabil ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani agazonum regalium magistro, capitaneo civitatis Soproniensis et comiti comitatus eiusdem et consiliario sacrae regiae maiestatis etc. Domino, domino mihi semper gratiosissimo.

191.

1611. augusztus 26. Hassika.

Keserű István Batthyány Ferenchez.

A muraszombati prédikátort súlyos váddal illették, mire Szécsi elfogatta. Bebizonyulván ártatlansága, a fogságból kiszabadult és most Monyorókeréken lakik. Adasson neki a vármegye által szegénylevelet és akkor per esetén Szécsi a capitalis sententiát el nem kerülheti.

Eredetije fél ív papíron, kívül Batthyány Ferenc sajátkezű megjegyzésével, rongált gyűrűs záró-pecséttel.

Zolgalathomatth aÿanlom Nagÿsagodnak, mÿntth kegÿelmes vramnak, nagÿ sok jauaiual latogassa az Vr Isten nagÿsagodat, mynd nagÿsagodhoz tartozokal egyetemben.

Nagÿsagodnak mÿntth kegÿelmes vramnak erről akarok irnom, miuel hogÿ Szechi vram azon vagÿon az miuel mÿnd Nagÿsagodnak mÿnd mi nekwnk nagÿsagod szolgainak arthatna, ki ellen oltalmaznunk kellene magunkat. Egÿ praedicatora volt Nagÿsagtoknak Murai Szombatba, kire azt fogtak volt, hogÿ szolgalo leaniat meg nehezkesetette volna, melÿ predicatort Szechi vram meg fogatot volt. Az predicator meg bizonÿetotta,hogy w abba bwntelen, Sechi vram fogsagabol az predicator meg szabaduluan, mastan Monÿarokereken lakik .Az ki egÿhazi embert meg fog, az kapitalis, ha nagÿsagod massak altal, nagÿsagod joszagaban hiuatna az predicatort es egÿ szegenÿ leuelet szerzene nagÿsagod az varmegÿebe az predicatornak, egÿ oktauan nem kerwlhetne el Szechi vram az kapitalis sentenciat. Azt hallom, hogÿ Piller vram Nadasdi Thamas vramhoz akar jwnÿ Lukach hazara, kit Nagÿsagod iobban tud, ot nagÿsagod szembe lehetne Piller vramal.

Isten nagÿsagodatt sokaig eltesse. Irtam Hassikaba 26 Augusti anno 1611.

Nagysagod szolgaÿa

Keserw Istuan

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco de Battan comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro, consiliarioque s. regie maiestati etc. Domino mihi semper gratiosissimo.

192.

1611. szeptember 8. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Nádalji felesége kérte, hogy férje ügyében akit Blaskovics elfogott és fogva tart, járjon közbe. Azután leírja a szeptember 1-én történteket, amidőn az ittas Nádalji egy aranyműveссel szemben hatalmaskodott.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Consors Nadalini venit ad me et rogavit ut pro ipsius marito apud vestram spectabilem magnificentiam intercederem, poterat res mitius componi, sed bonorum hominum sapientia in hunc usque diem produxit. Prima septembris fuerunt inebriati ex omni parte, cum Goztoni domum revertere cum isto Nadali et iam aliquantum digressi essent. Aurifaber similiter ebrius cum socio Matthia sartore turcice ex dumeto illos clamoribus exceperunt, unde equi perterriti, istorum currum quo vehebantur diffregerunt, hi iniuria perferre verecundantes, aurifabrum vulnerarunt hic reversus Blaskouitio conquestus est, propter querimoniam eos introduci mandavit, Nadalium intercepit et in hunc diem in captivitate detinetur, utrum ex regia via incaptivare potuerint, nescio, tali gravamine non debebat vestra sp. magnificencia interturbari, bene novit dominus meus gratiosus praerogativam nobilitatis, quod autem de spolio accusare nihil in manibus huius ceperunt, ipsi iniecerunt in hunc: et in carcere, ut actionem hoc facto graviorem redderent, sed hic nec recepit nec retinuit, his consideratis vestra sp. magnificentia quod melius et iustius fuerit consideret et exequatur, ultro iniuria non est quaerenda et lis quoquomodo possit fieri, vitanda est, imo vestrae sp. magnificentiae nec significandum erat, est servitor Zechini et illius respectus habendus est, fiat benigne. Vestram spectabilem magnificentiam quam faelicissime valere cupio.

Data Vyvarini, 8 Septembris 1611.

Spectabilis Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus B e y t h e praedicator

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani agazonum regalium magistro, capitaneo regiae civitatis Soproniensis et comiti comitatus eiusdem et consiliario sacrae regiae naiestatis etc. domino, domino mihi semper gratiosissimo.

193.

1611. november 13. Németújvár.

Bálint tiszttartó Batthyány Ferenchez.

„Nagsagodnak im irwa kiltem meny jar az varnepenek". A levélhez mellékelve: Memprialle 1611. 12 novembris.

[...]abokal, drabantokal, veroztokal Böyte Vramal es egyeb rendbeliekel vetettek zamot egy [...]ra, amely cantorok kezdetett a prima Julii, es telyk keő ultima die septembris.

Vramnak kantor penz.....f. 37 d. 50
subara .....f. 16
poztora .....f. 16
Summa .....f. 69 d.50

Az horwatok Pombain arabul megh attam. [...]a mesternek, 2 lakattiartonak, patantiusnak egy cantorra essik hung. fl. 28 d. 75."

Eredetije papíron.

194.

1612. január 18. Németújvár.

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

György deák és Podár Gergely szabadonbocsátását kéri.

Eredetije fél ív papíron, kívül törött gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem in gratiam sp. Magnificentiae vestrae.

Intertenti Georgius literatus et Gregorius Podar vestrae sp. m. supplicant, ut misereatur ipsorum et dimittat eos, ut in quo criminantur eius curam habere possint. Georgius ut expensas recolligat, Podar autem, ut illegitime ne puniatur, si convictus imo fuerit, non deprecatur poenam. Vestra sp. magnificentia faciat quod iustum et Deo placitum fuerit. Benignam relationem benigne humilime expectant. Vestram sp. magnificentiam Deus conservare faelicissime dignetur.

Data Vyvarini, 18 Januarii 1612.

Spectabilis Magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco Batthyani, capitaneo civitatis Soproniensis et comitatus eiusdem comiti, agazonum regalium magistro et consiliario sacrae regiae maiestatis etc. domino domino mihi semper gratiosissimo.

195.

1612. május 5. Szalónak.

Patai István szalónaki prédikátor Batthyány Ferenchez.

Bejthe István meghalt, temetése május 6-án 10 órakor lesz. Azután János deákról és bizonyos „keszkenő" felől ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalathomath aianlom Nagysagodnak minth kegyelmes vramnak, Isten Nagysagodat meg algya minden ioval. Nagysagodnak ezt akarám ertesere adni, tudom Nagysagodnakis tuttára attak, hogy szegeny elottwnk iárot Bejthe vramat az vristen ez vilagbol ki vette,1. (1. Bejthe István 1612. május 3-án Németújváron halt meg.) kinek tiztesseges temetésére méltó, hogy mi kiualtképpen, kiknek Isten altal elottwnk iaro volt el mennywnk, azért Nagysagod io akarattyabol még ma ala megyek szegennek temetesere. Az rohonci praedicatoroknak is meg irtam, hogy ala jwienek, ha az ido rouid nem volna tob vraimnakis hirré tenném, de holnap 10 orakor akariak temetni.

János deakkal az kezkeno felol szoltam es azt mondottam volt hogy Nagysagtoknak hireuel még nincsen de az vén aszony kért rea, hogy szollyak neki, hogy mig Nagysagtok eszebe veszi addig helere tennejek. Én elottem igen tagadta, de mindiarast fel kolt es Rohonczra menuen addig izengetet az vén aszonnak, hogy szembe let vele es meg kerdette mi felol izent en twlem neki, amaz nem tuduan ebben semit meg mondotta, hogy w semit sem izent, it azt beszelli, hogy én fogtam méltatlan rea, de ha Isten meg hoz Nagysagoddal tobbet szolok felole. Isten algya meg Nagysagodat. Datum Zalonaki 5 Maii 1612.

V. S. M. addictissimus praedicator

Stephanus Pathainus

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battyan, comiti comitatus Soproniensis et consiliario regiae maiestatis, etc, domino suo gratiosissimo.

196.

Év nélkül. (1612 előtt.)[1].

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Göröncsér Jakab köszöni, hogy felesége örökségét visszaadatta. Sólyom helytelenül cselekedett, midőn szabad szőllő után tizedet szedett. A megvert Mihály kulcsár ismételten elégtételt kér.

Eredetije fél ív papíron.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime post servitiorum meorum humilimam commendationem. Jacobus Göröncher agit immensas gratias vestrae sp. mag. quod coniugis haereditatem sibi restitui mandavit. Sed Solyom inordinate operatus est quod vineae liberae decimam indebite exegit quod iure facere non debebat. Adhuc supplicat vestrae s. m. Michael claviger eiusdem loci, novit sp. v. m. cum verberaverat etiure etiam aggravarat eum aliquoties supereo supplicavit et mandavit v. sp. m. satisfactionem. Ad hucusque nihil effectum est, iterum vehementer obsecrat, in ipsum pro suo gvavamine mandet v. s. m. contentum reddi iuxta iustitiam et iudicii exigentiam, vestrae s. m. reserviturum se promittit, et benignam relationem humilime expectat.

Sp. m. vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedictor.

Solyom unum vas vini occupaverat et duo alvearia apum ex undecim accepit, quibus non debebat, altera pars sedecim habuit et de illis nihil est decimatum.

1. Mivel Bejthe István 1612. május 3-án meghalt, keltezetlen levelei ezen időpont előtt írattak.

197.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

A szentkereszti parochus, kinek vak felesége és két kis gyermeke van, vett egy szőlőcskét, kéri ezen szőlő után a tized egy részének elengedését.

Eredetije negyed ív papíron.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Parochus Sanctae Crucis emit quandam vineolam, emptionis decima duos florenos facit, pauperrimus est. Coniugem caecam habet, liberulos duos, pro illis comparavit, post obitum suum ne fame onerantur. Supplicat vestrae sp. mag. ut aliqua relaxatio fiat in ea decima persolvenda. Vestrae sp. mag. in vita reserviturum se se promittit et Deum optimum maximum deprecaturum pro vita et faelicitate vestrarum sp. dominationum.

Benignam relationem humilime expectat.

Spec. mag. vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator

198.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Leírja, hogy Hegedős Mihály ellen Faludi Imre és cinkosai micsoda hatalmaskodást követtek el. Kéri, hogy ezt ne hagyja.

Eredetije negyed ív papíron.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Cogor V. s. M. supplicatiunculis intempestive sollicitare. Vespero peracto irruit indomunculam Michaelis Hegedös Emericus Faludi cum suis complicibus et subiectis peditibus, coniugem, absque hoc etiam satis infirmam ad mortem verberarunt, seipsum similiter in tantum male exceperunt, ut lecto surgere non valeat. Miser vinum propinabat, et quod gratis illis concedere noluit, propterea inebriati abiectissimi

homines hoc omne flagicium patrarunt, ianucas effregerunt, vinum scaphiis diripuerunt, universa depasti sunt.

Supplico V. S. M. flagitium alias hic non factum, ne sinat, multum misereatur nostri et miserorum calamitas tandem veniat in conspectum vestrae s. magnificentiae, isti in tantum efferati sunt, ut iani metuendum, ne universam regionem deperdant. Piam et benignam relationem a V. M. humilime expectamus.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator

199.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Horváth Mihály megsegítését kéri.

Eredetije negyed ív papíron.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Huic Michaeli Horuath necdum aliquid responsi datum est, iam miser sustinere inediam non potest, vel sustentet V. M. vel dimittat hominem, ut vivat alibi, praeterito anno nihil seminavit, hoc anno fame moritur, si auxilium vestrae magnificentiae defuerit, petit misericordem operationem v. m.

Spec. magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator

200.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Márton szíjgyártó Petrichtől háza kiváltására 150 forintot vett föl, a hitelező nem akar pénzére tovább várni.

Eredetije fél ív papíron.

Magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime.

Martinus iste coriarius in multam devenit paupertatem, debito etiam plurimo seipsum obstrinxit; A Petricho mutuavit centum et quinquaginta florenos, in redemptionem suae domus; Petrÿch expectare eum diutius non vult, sed domum occupare nititur. Supplicat vestrae Magnificentiae humillime, ut Magnificentia vestra benigne erga eum operari dignetur, ne in maiorem deveniat calamitatem. Ab aliquot annis

etiam solutionem expectat. Vestrae magnificentiae uterque reservire humillime conabimur, quancunque benignitatem erga eum vestra Magnificentia exercuerit.

Deus conservet vestram Magnificentiam diutissime incolumem.

Magnificentiae vestrae servitor

humillimus
Stephanus Beythe
praedicator

201.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Szakács Balázs nővérének osztálya tárgyában, akivel a réteket és szántókat nem osztották meg, kéri, hogy osztoztassa meg ezeket is.

Eredetije fél ív papíron.

Spectabilis ac megnifice domine, domine mihi gratiosissime, post servitiorum meorum humilimam commendationem.

Soror Blasii Zakach conqueritur, sibi adhuc ad satisfactum in divisione bonorum, vinea quidem et domus divisa sunt, sed prata et terrae arabiles non sunt condivisae, et hoc anno aravit pratum contra mandatum vestrae sp. magnificentiae etiam birsagium pro violentia debebat pendere ad florenos sexingentos, sed parvi pendit. Imo iudicium semel administratum nomine et mandato v. s. m. infringere conatur et novis calumniis aliud flagitat administrari. Superinde supplicat vestrae sp. m. ut dividi reliqua iubeat et iudicio inique ipsam vexari non concedat. Multum iam misera perpessa est, pro suis. Benignam relationem humilime a vestra s. m. expectat.

Spectabilis magnificentiae vestrae

humilis servitor
Stephanus Beythe
praedicator

202.

Év nélkül. (1612 előtt)

Bejthe István versei Batthyány Ferenc és Lobkovitzi Poppel Éva esküvőjére, továbbá Batthyány Boldizsár és Batthyány (I.) Ádám születésére.

Eredeti kézirat, fél ív papíron. Bejthe írása.

Memoriale.

Heuam Poppeliam iunxit Batthyanius Heros
In sociam charam faedere connubii.
Mille et sexcentis Christi annis ordine plenis,
Septimus hic fuerat prosperitate pia.

Julius et solem sexdenus iam referebat,
Cum Dobrae celebrant casta hymenaea sibi,
Vivant et natos natorum ex ordine cernant,
Sanctaque relligio semper ametur eis.

Nativitas domini Balthasaris.

Aprilis vicenobino munere Christi
filius est natus magnifico domino,
Quem seruet nobis maiestas nummis ipsa,
ut prosit patriae sedulitate pia.
Quindecimo may est sacro baptismate tinctus,
Et veniam sumpsit criminis ipse sui.
Tunc et avi nomen Balthasaris impositum illi est,
Ut referat magnum nomine, reque patrem.
Annus erat Christi sexcentis milleque fluxis
Octavus currens, Marte sonante fremens.

Nativitas domini Adami.

Est decimoquarto februi domino datus infans,
Quem servet Christus, prosperet et foveat,
Martis et octavo sancto spiramine natus,
Adami nomen servat honore pio,
Annis sexcentis et mille ex ordine fluxis,
Hic decimus fuerat maxime Christe tuus.

203.

1612. október 11. Hollóshidas.

Hollósi János galgóczi magyar prédikátor és Hollósi Miklós soki prédikátor a Hidas Hollóson lévő örökségüket Gazdag Györgynek és Babos Kálmánnak 60 forintért eladják.

Eredetije negyed ív papíron. Egyszerű egykorú másolatnak látszik.

En Hollosi Janos galgoczi magiar Praedicator, es Hollosi Miklos soky Predicator valliuk az mi levelünknek rendiben es adgiukis tuttokra az kiknek illik, hogy az minemő örökségünk minekünk ösöktünktől es eleinktül maradot Geori Paaltül, volt Hidas Holloson, attuk arru szerint fl 60 örökön Gazdag Georginek es Babos Kamannak, hogi ennek utanna mikeppen minekunk örökünk volt, legien ő kegyelmeknek örökségek es birják mint magok örökséget sem en, sem az en öczem, sem az mi maradekünk semmi szamatt ez utan rea nem tartunk, hanem valahova teszik övéiék, meli dolognak es örökségnek nagiob bizonsagara adgiuk az mi kezünk irasat es peczetes levelunket. Let ez föel öröködes ilj szemelick előtt, Gergell Janos hollosi biro, Antall Jakab, Gazdag Janos eskütt emberek előt. Datum Hollos Hidas, die 11 octobris anno 1612.

Kívül: Gazdag Mihali örök retenek föl örökedeserül valo levell, az meliet Czillag uram keres.

204.

1612. december 30. Szent Márton.

Hettler János szentmártoni parochus Batthyány Ferenczné Lobkowitzi Poppel Évához.

Eredetije másfél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Hochwolgeborne gnedige Frauw, E.G. sein mein gehorsame dienst unnd gruessz mit wünschung eines Gliekhseligen fredenreichen neüwen Jahrs zuvor.

Dennach E.G. den 2 Octobris verschinen allsz Sie bey den edlen gestrengen herren herren Petrn geweszen, durch den auch edlen gestrengen herren herren von Blaskouwitz mier anzeigen lassen, wie sie mir gern haltten, unnd dero versprechen noch auff die Pfarr Neüwhausz wolten kommen laszen, weill aber 4 deütscher herren sich haben verlauten lasszen, so ich dahin von E.G. verordnet, den Gotts dienst daselbsten immer mehr zubesuchen, keiner anderer ursach halber, dann dasz ich zu alt unnd betaget nechster Tagen dahin sterben unnd dann wider eines anderen pfarrers gewonen muesten, darumb sie villieber einen jungen sehen, mich verner bitten lasszen, ich wolte noch zu allen 14 Tagen wie biszhero im berüerten Neüwhausz predigen, den neüwen Praeceptoren underrichten, welches ich nit abschlagen konnen, wann aber E.G. weiter zuwisszen begehret, weil mir mit Neüwhausz nit gehaltten, ob ich bey E.G. auff St. Mertin lenger verbleiben, oder mutieren wolte, habe ich durch ehrengedochten herren Blackheuwitz disze antwort geben, weil ich sehe, mir bisz dato vill versprochen aber wenig gehaltten worden, wehre am besten mein unkost unnd verlust, wie es mir dan über 800 f. zu Österlicher Zeit ann dreyen Conducten, villen Comunicanten unnd vexung so ich dahinden gelasszen schaden gebrocht, E.G. zwor inn meinem herrumer ziehen vertrostet, es werdt Neüwhausz solches doplet widergeben unnd bringen, mier erstattet unnd wider dort hin daherr sie mich gebrocht, auff Jehren Kostenn wider weckh füehren lasszen, habenn sie mir wider anzeigen lasszen, wann Ich nit weiter Lust lenger zubleiben, so erkennen sich E.G. für schuldig, unnd wehren zufriden solches mier zuerstatten unnd meinem begehren noch wider hinweg füehren zu lasszen, doch betten E.G. dasz ich lenger bleibe, unnd ob ich dasszelbige thue mich zu resoluieren, darauff ich bedocht begert ware auch willens herren Hansen zu Herrenals der mich auff E.G. begehren herrunder auff Neuwhausz geschickht, darum Raths zufragen, weil ich aber bis Dato noch stetsgehofft, Gott werde E.G. gewisszen besszer berueren, weibern unnd andern leichtfertigen, gesindt dero hohem verstandt noch alsz ein Christliche Frauw nit so vill gehor zugeben, unnd durch sein gnoden geist, so vill zuvermögen, dasz ich noch hinnein gesetzt, weill ich wol weisz auch der jetzige ausz Böhmen geflogene Pfarrer dohin nicht taugen, darzu mit andern die hernoch kommen, wenig glückh unnd guter Tag erleben, so habt Ichs underlaszen, auch so vill zeit nit gehabt, weil ich nuhr ein halben Tag zu Wienn, bisz ich meine Schiffleüth abgefertigt, meiner Frauwen Leinwodt unnd sachen eingekaufft, zu Ihme noch herren Hertzenbiller zukommen, wie Ich iüngt meiner widerkunfft eben solches E.G. berichtet, wann aber E.G. gesterige Tages, durch Herren Jocklin, des neüwen Schaffers so vill andeüten lasszen, alsz solte ich auff diszer Reisze zu Edenburg Ginsz unnd andere orten mich umb andere dienst bewerben unnd umbgesehen haben, doran E.G. auch nit zuhünden begehren, ist mir nit alle in solches freindt, sonder gantz beschwerlich vorkommen, dan ich mit Gott bezeugen, dasz sider osters Ich herrunder gezogen, weder Edenburg noch Ginssz gesehen, vill weniger ann andern orthen auff diszer Reisze meinen dienszt anerbotten, dasz kan ich zwar nit leügnen 4

Wochen nacher herr Jochaimen Todt ich an den pfarrer zu Edenburg einn Schreiben abgehn lasszen, wie E.G. mich zwor mit Neüwhausz teglichts vertrőstet, nichts destowenger hin undwider wie man mich berichtet, nach andern werben unnd Schreiben deten, so nun ich also hinder dasz liecht gesetzt, darzu keine deütsche herren unnd Frauwen meine predigen besuchen, der gestalten nit bleiben kőnte, wolte er auff mein weiter zuschreiben dahin Bedacht sein, mier ein andere gelegenheit zuersehen, von dem ich derweil kein antwort empfangen, auch nüchts weder erbotten, noch zugeschriben, sonder alle Zeit bey diszem meinem vorhaben verharret, bisz es sich bejahren,ich in disze Landt kommen: zuzusehen, werden herren frauwen unnd frehlin irem versprechen noch, meine Predigen und Communion besuchen, so blei ich wol lenger wo nit kőne ein jeder gedenkhen, weill ich unnd mein Weib von ehelichen eltern woll unnd im vollen erzogen, allezeit ein statlicher vornemmer unnd fürsten prediger, werden nit erst inn unserem Alter inn diszer Rauchhütin, mit verliehrung unszer augen unnd gesichts, hunger unndt kummer leiden, wie mir biszhero unszer Brot mehrertheils zu Kloster unnd hin unnd wider erkauffet, darzu wan mein weib den Betelsackh angehenckht, Brott unnd anders so die Bauren unnsz schuldig, einsamlen wőllen, mit Schandt unnd Spott wider hinziehen müeszen. Sp E. G. nun noch bey derselben vorhaben verharren, mir weder die zwantzig Tahler, noch anders halten wöllen, unnd mit gelehrten leüthen, dasz ich Jehr gunnen, so wol die wahl haben möchten, im Namen Gottes, es geschehe wan mein Jahr ausz, doch mit gebürlichen Abschidt unnd erstatung meines verlustes wie oben gemeldet sonderlich dasz beyligenden Zedel von E. G. underschriben, damit herr Hertzenbiller seines auszstandts darumb herr Hannsz zu Herrenals Bürg worden auch bezahlet unnd Ich unangefochten bleibe, so will ich mier underdesszen auch umb einen andern herren bewerben, dasz überige Gott beuehlen, unnd E.G. einen weg wie den andern alsz ein fromme Christliche Frauw der gebühr Züehmen, für Jehr derselben reinen Kirchen zeitlicher unnd ewiger wolfarth alle Zeit ein fleissziger unnd treüwer vorbitter sein unnd bleiben. Datum auff St. Mertin, den 30 December, anno 1612.

Eüwer Gnaden
undertheniger gehorsamer
Pfarrer uff St. Mertin
M. Joannes Hettler.

Kívül címzés: Der hochwolgebornen Frauwen, Frauw Eua Budianin, geborner Frauw vonn Locowitz unnd Neuwhausz, meiner inngebür gnedigen frauwes.

205.

1612—1613.

Böjte Imre prédikátor conventiojának bejegyzése.

1612. 15. Augusti Vram eő Nagysaga szerződett megh Boyte Imre Praedicatorral. Eztendeigh jar füzetesse az Vywary Praedicatorsagra kez penz hung f. ... 100.

Bor kett startiniak,
Buza cub. 25,
Rossis cub. 10,
Zab cub. 24,
Szena szeker 12,
Artanj ..... 2.

1613.[1] 21 novembris jobetota megh vram eő Nagysaga fizetessit, B.[uza] cub. 10, R.[os] cub. 5.

Eredeti bejegyzés a: „Regestrum conventionatorum servorum anno 1602. inchoatum" hátiratú folió könyv 92. lapján.

1. Innen más kéz írása.

206.

1613. augusztus 30. Sárvár.

Gróf Nádasdi Pál, Nádasdi Tamás és Kisfaludi Balázs vasvármegyei alispánokhoz.

Megküldvén mellékletben Makuth Sebestyén szentgyörgyi prédikátor supplikációját, kéri, hogy ügyében azonnal tartsanak inquisitiót, melyhez, ha szükséges, kész segítséget adni.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Generosis ac egregiis dominis amicis et fratris nobis observandis, Salutem et servitii nostri commendationem.

Isten sok jokkal aldgia megh kegyelmeteketth, megh erti kegyelmetek ez bekeötotth suplicatiobwl mirwll panaszkodgiek a szengiörgy Praedicator. Azertth keriök szeretettell kegyelmeteket, hogy kegyelmetek effele niluan ualo dolgott ne szenuedgien ell, hanem kegyelmetek tegien mingiarast Inquisitiotth felőlö, es ha kegyelmeteknek segetsegh keülletneiek, kegyelmetek adgia erteswnkre s mingiarast kegyelmetek melle szolgainkatt adgiuk, effele hatalmaskodasokatt keriök kegyelmeteket ne szenuedgien ell. Isten tarcza kegyelmeteket io egessegben. Datum ex Sarwar, 30 Augusti anno 1613.

G. Dominationis Vestri

Servitor et frater benvolus
Comes Paulus de Nadasd

Kívül: Generosis ac egregiis dominis domino Thomae Nadasdi et Blasio Kisfaludi, vicecomitibus nostris comitatus Castriferrei etc. dominis amicis et fratribus nobis observandis.

Más de egykorú írással: Vadas Jakab ellen.

A levélhez mellékelve fél ív papíron:

Az attya wr Istentewl kegelmetth bekessegeötth es io egessegeöth Nagysagodnak megh adathny kiwanok, minth kegyelmes wramnak.

Nagysagdath kelyetek alazatossan megh talalnom arrwl, miwel hogy ez el mwlth ideöben Zenth Geórgyeon istalombwl eyel egy paripamath 36 f. éreőth witte el lopwa wgyan oth az megh newezeóth Zenth Georgyeón lakozo Wadas Jakab, kire viceispan wramnak Kyffalwdy Balas wramnak ennyhanyzer panazkottam, hogy megh fogassa eő kegyelme feyemigh: ezth megh ertwen az megh newezeóth Wadas, eyel eóteód magawal ieóth hazamra Zenth Geórgyeóm ream teórwen az aytotth, akarth megh eólny, kar wallasom feóleóth es magam kertiben is akarth pwskabwl altal leóny: Mastanis sinch maradassom miatta: Nagysagodnak alazatossan keónyeórgeók Isten wtan minth kegyelmes wramnak es patronwssomnak legyen oltalmom, es ilyen gonoz

eletew embernek gonossagath el ne zenwedgye, kyerth az wr Istentwl wezi iwtalmath Nagysagod. Az hatalmas wr Isten tarchya megh Nagysagodath sok eztendeigh io egessegben. Nagysagodtwl io es kegyelmes walazth warok.

Nagysagodnak alazatos zolgaya

Zenth Geórgi prédikátor
Makwth Sebetyen etc.

207.

1613. november 25. Körmend.

A körmendi lovas és gyalog sereg Batthyány Ferenchez.

Dániel prédikátor el akar menni közűlük, de mivel tanítását kedvelik, nem akarják elengedni. Mint eddig, úgy ezután is fizetik. A város Dániel megmarasztása dolgában hallgat.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Eltwnkigh walo alaszattos szolgalatunkat ayanliuk Nagysagodnak, mint minekwnk kegelmes urunknak. Aldgia megh az Vr Isten Nagysagodat boldogh egessegeös hosszu allapattal.

Nagysagodat ez mostani lewelwnk altal kellyetek megh talalnunk, köztwnk leweő Prédikátor Daniel[1] vram feleől, hogy esztendeye el teluen buczuzik es keözwlünk el akar menny. Azertt holott mi eó kegyelmenek tanitasat keduelljwk es akariuk köztwnk ualo megh maradasat: Nagysagodat keriwk azon mint kegelmes Urunkat, az mint hogy közinkben jöuese az Nagysagod kegielmes jo gonduiselesebwl let, hasomlakeppen legien megh maradasais, az Nagysagod kegielmes iö akarattaibul es ne legien közwlünk ki bontakozasa, mely nagy kaar volna az Istennek igeie hogy maradando lehesen köztwnk. Nagysagodnak myntt kegelmes Urunknak megh igiekezzwk szolgalny.

Az mi az eó kegielmenek ualo fizetest illeti, az minthogy mi seregestwl eddigis megh fizettwnk, ennekutannais megh fizetwnk.

My az Varastis keszeritedtwk hogy velwnk egietemben marasztodtak volna eőkis Predikator vramat, de wk chak halgatasban mulatuan mi eó kegielmet maraszttiok es mast sem kiuanunk hellette.

Istennek kedues aldomasa legien Nagysagoddal. Datum Keőrmenden 25 Novembris anno 1613.

Nagysagod alazatos szolgay

Keőrmenden leweó louas es gialogh
mind seregestwl

Kívül címzés: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyan, comiti supremo comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro et sacrae cesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino nobis semper gratiosissimo.

1. Nemesnépi Dániel.

208.

1614. február 28. Monyorókerék.

Gazdagh György Jobbágy János Szalónak és Rohoncz várak udvarbírájához.

Többek közt írja: Gazda asszonya halála előtt való óráján „megh iol ezenel lewen zepen testamentomott tett, melly testamentom tételen sok iambor eskwt polgárok voltak ielen Chÿemben... Az testamentom leweleth irta megh Tolnaj Myhalj praedicator."

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

209.

1614. március 14. Szalónak.

Batthyány Ferenc János rohonczi magyar prédikátornak, feleségének és gyermekeinek. — „herr Hanns ungarischer Pfarrher wonhafft zue Rehnnitz seiner ehrlichen Hausfraue und iehren beeden Erben" — a rohonczi hegyen egy szőlőt ad el.

Eredetije egy ív papíron, alul Batthyány sk. aláírásával és papírral födött gyűrűs pecsétjével. Miscellanea obvia nro 122.

210.

1614. június 26. A lövői gyűlésen.

A Lövőn gyűlésező superintendens és seniorok Kisfaludi Balázs Vasvármegyei alispánhoz.

Szabó Istvánt feleségétől, akit paráznasággal vádol de azt kellően nem bizonyítja, nem választhatják el.

Eredetije fél ív papíron, kívül rányomott zárópecsétje elveszett.

Generose ac egregie domine patrone nobis confidentissime, salute et debiti obsequii commendatione praemissa, Álgia Isten kiwansagha zerinth walo iockal kegyelmedet.

Megh ertettek az kegyelmed levelebul hogi az Zabo Istuan az w feleseghet paraznasaggal wadolta, meli dologh ennek előtteis mi előttönk wolth, de mi eleitul foghua azt imponaltok Zabo Istuannak, hogi harom tiztessegbeli zemelieckel bizonitsia megh mi előttünk az w feleseghenek nÿluan walo paraznasagath, melliet megh ez ideigh nem praestalth Zabo Istuan, ennek okaerth az u felesegetul walo el walasa felul semmit sem deliberalhattunk, hanem lássa kegyelmed, kegyelmed az proscriptio zerinth mith chelekezik vele, mert mi semmi uttal az diuortiomoth eleghendő bizonisagh nelkül nem pronuntialhattiok: hanem walameli időben az mi congregationkban Zabo Istuan feleséghe förtelmességet doceállja, kezek vagiunk deliberálnÿ es pronuntiálnÿ. Az mi az magha nem menthetését es az miat az proscriptioth illeti, az az mi zekunket nem

illeti. Tartsia Isten sok eztendeigh io egessegben kegyelmedet. Datae ex particulari nostra congregatione Löveini conuocâta 26 die mensis Junii, anno Salutis 1614.

Generosae dominationis vestrae addictissimi

Superintendens et Seniores

Kívül: Generosó domino, Blasio Kisfaludi vice comiti comitatus Castriferrei etc. domino et patrono nobis confidentissimo.

211.

1614. június 26. A lövői gyülésen.

A Lövőn gyülésező superintendens és seniorok Kisfaludi Balázs vasvármegyei alispánhoz.

Kérik, hogy Füztői Ambrus parázna feleségét, aki előttük az idézésre nem jelent meg vagy azzal büntesse, hogy őt a jövő gyülés színe előtt való megjelenésre kényszeríti, vagy pedig testi büntetéssel fenyítse meg.

Eredetije fél ív papíron, zárópecsétje elveszett.

Istenbeli imátsághunk ajanlasa uthan kegyelmednek minth patronus vrunknak zolgalatunkath ajanliok es az vristentul lölki testi iokath boldoghul megh adatnÿ kiuanunk.

Kegielmedet minth patronus vrunkath leuelunk által errul kelletek megh talalnunk, hogi iöuö az mi leöuei gulekezetunkben egi Fwsztui Amburus neuő embör, es panazolkodék azon, hogi az w feleseghe paraznasagban talaltatoth, s kiuanth mi tulunk feleseghe minth tiztatalan zemeli felul deliberatioth. De mivel hogi az altera pars citaltatuan az Ecclesia zokasa zerinth nem comparealt es mi semmit nem deliberalhattunk, minek okaerth kegielmedet minth patronus vrunkat keriok kegielmed azt az impura personat erdeme zerint büntesse megh, vagi azzal hogi az mi iövendő gulekezetunkben kezeritsie kegielmed az mi közinkben walo be iövetelre es mi Isten ighassagha zerinth deliberalunk felule, vagi az hogi kegielmed az kegielmed hiuatalia zerinth corporaliter az förtelmesseghert büntesse megh, hogj ez vilagnak illien el arradoth sok gonossagaban az bünök büntetetlen ne maradgianak. Tartsia es eltesse az Vr Isten sok eztendőkigh io eghessegben kegielmedet. Datum ex particulari nostra congregatione Löveini conuocata 26 mensis Junii anno 1614.

Generosae dominationi vestrae addicti

Superintendens et Seniores.

Kívül: Generoso domino Basilio Kisfaludi, vicecomiti comitatus Castriferrei etc. domino et patrono nobis semper observandissimo.

Más írással: Zabo Isthuan dolga.

212.

1614. július 3. Komárom.

A Komáromban lakozó nemes, vitézlő és polgári rend, Batthyány Ferenchez.

Mivel lelki tanítójok más, kisebb helyre akar távozni, engedje meg, hogy Szenczi Molnár Albert legyen egyházuk tanítója.

Eredetije fél ív papíron, kívül három gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine et patrone nobis gratiosissime Salutem servitiorumque nostrorum addictissimam semper commendationem.

Bizonios, seőt fölötte szükseges dolog kenzerete, hog Nagysagodat ez kis keöniörgeő leuelünkel keöuetink által meg talalliuk. Miuelhog eg iambor lelkÿ tanétónk (kÿ ez helben ÿmár egnehány eztendeőtől fogwán nag buzgosagos Istenÿ aÿtatossagal hiuen es zorgalmatossan nag haznossan tanétot) innen más helben akar keölteöznÿ, az feölöttéb ualó munkatol, mellieth tanétásában chelekedet, megh akaruan niugodnÿ es fogiatkozott ereiehez kepest, kisseb helt ualaztanÿ. Miuelhog penig ez az Eclesia az adversa religion valok miat nagi vezedelemben vagion, nem akartunk magunkra gonduiseletleneknek talaltatnÿ, seőt io ideien reá uigjaznÿ, hog valamÿ tantorodas az religio dolgabol, az mÿ Eclesiánkba ne talaltassek. Annakokaert kenzeretettunk az mÿ vallasunkon ualo lelkÿ tanetoknak Presbiteriumiát meg keresnÿ es kernÿ eő kegyelmeket, hog az mÿ Eclesiánkra ideien gondotth uiseluen eo kegyelmek eg iambor keresztien tanétót rendelne eő kegyelmek keöszinkben, melÿ keresünket eo kegyelmek szükseges es keresztienÿ dolognak esmeruen, eo kegyelmek mutatot utat, erre az Nagysagodhoz valo menetelere, seőt magatis offeralta az Presbiterium, magok keöuetiuel ez leueleuel az mÿ keöuetink mellet Nagysagodhoz küldenÿ.

Miuelhog penig ertettuk, hog Albertus Molnar eo kegyelme Nagysagodnal meegh semmÿ bizonios dologban nem volna foglalatos, Nagysagodnak, mint kegyelmes Vrunknak keöniörgünk istenÿ aitatossagbol zarmazot kereztienÿ indulatiabol, melliel mindenkor az Ecclesiakhoz uolt Nagysagod, ennek az Eclesianakis illien istenes dolgaban megh ne uonia magat Nagysagod, hanem Albertus Molnart eo kegyelmét eg ideig, mig Nagysagodnak zükseges lezen engegie ez Eclesiának tanétóiának lennÿ, valamikor kiuántatik kezzek lezünk Nagysagodhoz vizza ereztenÿ. Ilÿ io kereztienÿ chelekedetiert az Istenis meg algia Nagysagodat. Mÿs eletünknek minden napiaÿban kezzek lezünk Nagysagodnak megh zolgalnÿ.

Isten Nagysagodat eeltesse sokaig jo egessegben. Comaromÿ 3 Julii anno 1614.

Nagysagodnak alazatossan zolgalnak

Comaromban lakozo nemes, vitezleő es polgarÿ rend.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battÿan, comiti comitatus Soproniensis, necnon agazonum regalium magistro ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino, domino et patrono nobis gratiosissimo.

213.

1614. június 18. Nyitra.

Szerdahelyi Mihály nyitrai alispán Nagyapponyi Apponyi Pál kérelmére a sandorfi egyház dolgában megtartott tanúvallatást írásban kiadja.

Kívül cím: Attestatio seu testium inquisitio ad instantiam magnifici domini Pauli Appony de Nagy Appon etc. (más kézzel:) Super ecclesia Sandirfiensi.

Nos Michael Zerdaheli de eadem wice comes et judices nobilium comitatus Nittriensis damus pro memoria quod nobis feria tertia proxima post festum beatorum Viti et Modesti martyrum immediate praeteritum Nittriae loco solito terminoque celebrationis sedis nostrae judiciariae unacum nonnullis nobilibus ejusdem videlicet praefatae sedis nostrae judiciariae juratis assessoribus in faciendo causantibus moderativo judicio pro tribunali sedentibus et constitutis egregii Benedictus Zonghor judex nobilium et Georgius Samoli juratus assessor nostri e medio aliorum judicum nostram exurgentes in praesentiam sub juramento eorum in generali regni decreto superinde expresso certam quandam attestationem seu testium inquisitionem ad instantiam magnifici domini Pauli Apponj de Nagy Appon, penes commissionem domini wicecomitis factam et celebratam uniformiter nobis retulerunt et in scriptis exhibuerunt hunc in modum:

Anno Domini 1614. die 29. May in oppido Sandorff in hoc comitatu Nittriensi ex commissione domini wicecomitis Michaelis Zerdahely examinati sunt testes ad instantiam magnifici domini Pauli Apponi de Nagy Appon per me Benedictum Zonghor judicem nobilium comitatus ac Georgium Samoli juratum assessorem.

De eo utrum

Elseőben emlekezneke erreől, hogi ha ollian papyok lett uolna aki az keőssegett suugua giuntata uolna egÿkenth mintt ez mostani pap chelekezik, aki chak kett eztendeője vagion hogy külemben egiekentt gyuntatya az emberekett.

Masodik. Illen papot kyvanake minthÿa meliett Ponghracz Daniel es Apponi Balaz hozott közikben hogy egiekentt gyuntatya eőkeőt a mely dologh szokatlan voltt keözeöteök.

Harmadszor. Hogy Ponghracz Daniel el vette az Zentegyhaz kulchatt es az Yablonczay papott a ki praedicalnj akarth be nem bochatta az Zentegyhazban, sem a Sandorffi jobbagyokatt Apponi Pall vram es Teőreok Istvan vram reszere valokott. Annak felette kett gyermekett temetnek ell haranghozas neküll hogi az külchott ell vette Ponghracz Daniell.

Negiedszer. Mideon megh holtt volna Appony Pal vram jobbagya es temetnj uitek volna a Sandorffi czinterinben, Ponghracz Daniel es Apponi Balas akarattiokbull a papott aki a testell menth es a zegeny emberekетis keőuekkell hagigaltatak. Maga a memoria hominum mindenkor ide Sandorffra hoztak az Leszkoy megh holtt testekett, sőtt egy megh holtt testett viza kelett vinni hogy nem engettek a Sandorffi zentegihazban el temetnj es osztan a mezeőben Korlattkeő alatt temetek el szegenth.

Öteodszer. Hany hany jobbagiok vagion Ponghracz Danielnek es Apponi Balasnak ith Sandorffon, es viszontak menny jobbagyok vagion Apponi Pal vramnak Teőreők Istwan vramnak es Ponghracz Jeremiasne azoniomnak ith Sandorffon.

Primus Testis Georgius Makara subditus M. D. Stephani Teőreők commorans in Yabloncza annorum 75 juratus examinatus fassus est: Az mi az elseő dolghott illethy soha nem emlekezem rola, hogy ith Sandorffon oly pap lett uolna a ki a keőseghett suugua kulőmben es küleömben giuntata volna valameli szegeletben, hanem niluan, publice amenien kivantak a gyunasa es az vrnak zenth wachorayatt, hanem most chak kett esztendeőye lehett hogy suughua kezdett az mostani Sandorffy pap giuntatni, akitt be hozott Ponghracz Daniell es Apponi Balas vramek.

Az masik articulus feőleől eztt mondom, hogi en nem kiuanom ez elletten papott mintt ez mostani Sandorffi pap, hanem Evangeliomnak ighazan valo hyrdeteőytt kiwanom, olly ennek eleőtte ide Sandorffon tartoztunk es füzetünk az papnak, de mostan Yabloczan igaz tanitonk leuen otthon hyrdetey az Istennek igeyett keozeteonkes mi megh elegezunk a yambornak tanitassauall.

Harmadzor tudom eztis hogi Ponghracz Daniel vram el vethe a Sandorffy Zenth egi haznak kulchatt es be nem bochatta a yablonczay Praedicatorth sem a keősegett be nem bochatta a Zentegyhazban. Viza keletett ternunk Lizkora Apponi Pal vram kasteliaban es ott preadicalott Praedicator vram. Az megh holt kett giermeknek el temetesek feleől semitt sem tudok mondanj harangoztak nekik awagi nem.

Negiedszer montha a Preadicator sokaknak hogi keőwekkell haghigaltak eőkeott midőn Apponi Pall vram yobbagiatt temetni vitek Sandorffra, de en eztt nem lattam. De eztt emletem, hogi mindenkor a memoria hominum ide temettkeztenek Sandorffy Zentegyhazban Leszkoyak, az teőb dolghokarul semitt nem tud.

2dus Testis Martinus Hlawathy subditus M. D. Pauli Apponi commorans in Yabloncza annorum 50, juratus examinatus fassus est. Idem fassus est per omnia sicuti praecedens testis, hoc addendo: tudom eztt hogy Apponi Pall vram megh holtt yobbagiatt nem hattak el temettni Sandorffi Zentegihazban, hanem az mezeben Korlattkeő alatt keletett ell temetetni.

Tertius Testis Johannes Gottlyabba subditus M. D. Pauli Apponi commorans in Yabloncza annorum 40, juratus examinatus fassus est: En nem tudom hogi illen pap leőtt volna Sandorffon mintt ez mostani, aki suugua gyuntett zeghletekbe, hanem nyluani ez egez keőseghekett a keöz gianasra tanitott ben mikor es en most sem kiuanok egieb Praedikatortt, hanem a ki igazan hyrdethy az Istennek igeyett es nem suughua gyontattia az emberekett, az teőb dolghokrull semitt sem tud.

Quartus Testis Bartholomaeus Kolar, subditus M. D. Pauli Apponi commorans in Yabloncza, annorum 60, juratus examinatus fassus est, idem fassus est sicuti tertius testis in ordine per omnia.

Quintus testis Georgius Janowich subditus M. D. Stephani Teőreők in Yabloncza annorum quadraginta, juratus examinatus fassus est idem sicuti praecedens testis.

Sextus testis Adamus Semik subditus M. D. Pauli Apponj in Yabloncza annorum quadraginta juratus examinatus fassus est. En soha nem emlekezem erreől, hogi illen modon gyuntatott volna ez Sandorffon a pap mintt ez mostani aky kett eztendeőteől foghuast kezdette eztt a suughva valo gyontatast. Mi yablonczayak joo akarattiankbol tertunk megh az igaz euangeliomi vallasra es mas renden valo praedicatortt mi nem kiwanunk, hanem aki igazan hirdeti az Euangeliomot es ighazan oztogattia az Vrnak zenth wachorayatt es nem suughua gionthatt, hanem niluan. Az teőb dolghokrull en semitt sem tudok.

Septimus Testis, Mattheus Peterka subditus M. D. Stephani Teőreők in Jabloncza, annorum quadraginta, juratus examinatus fassus est: En emlekezem yol

rea, hogi egy Pap Mihaly neweő praedicator lakott itt Sandorffon tiz eztendeigh az uthan Pap Istwan neweő voltt azis lakott Sandorffon tiz eztendeigh, de soha igy nem gyuntatott, mintt ez mostany, es igi sem tanitott, hanem keözenségessen gyontatanak es vgy osztogattak az Vr zentt wachorayatt. En nem kiwanok mas praedikatortt, hanem aki ighazan hirdethi az Evangeliomotth.

Octavus Testis Joannes Polyak domini Pauli Apponi, annorum circiter sexaginta,

Nonus Testis Martinus Mokry domini Pauli Apponi annorum quadraginta in Jabloncza commorans,

Decimus Jacobus Polyak domini Stephani Teőreők annorum sexaginta,

Wndecimus Johannes Makaro domini Stephani Teőreők annorum sexaginta in Yabloncza commorans jurati examinati fassi sunt idem fassi sunt per omnia sicuti septimus testis, hoc addendo, Ne adgia az Vr Isten, hogi mi az reghy eleynknek teuelgesekre jusunk auagy eőkett keuessuk. Megh esmertuk az igazsaghott es holtégh ebben akarunk megh maradnunk, de reliquis nihil sciunt.

Decimus 2dus testis Petrus Domanik domini Stephani Teőreők annorum quadraginta,

Decimus tertius testis Johannes Jalecz domini Stephani Teőreők annorum triginta quinque,

Decimus quartus testis Joannes Zednik Stephani Teőreők annorum triginta quinque,

Decimus quintus testis Petrus Brezowsky domini Pauli Apponj annorum quadraginta. Isti commorantes in Jabloncza jurati examinati fassi sunt. Idem fassi sunt per omnia sicuti primus testis in ordine.

Decimus sextus testis Martinus Chikell domini Pauli Apponi annorum triginta duorum,

Decimus septimus testis Franciscus Lazar annorum trigintaquinque,

Decimus octavus testis Adamus Rohachowich domini Stephani Teőreők annorum 28,

Decimus nonus testis Adamus Beniowich domini Pauli Apponi annorum viginti quinque commorantes in Yabloncza jurati examinati fassi sunt, idem fassi sunt sicuti sextus testis in ordine per omnia.

Vigesimus testis Ladislaus Mizka domini Stephani Tőreők annorum sexaginta,

Vigesimus primus testis Georgius Bubela domini Stephani Teőreők annorum quadraginta,

Vigesimus secundus testis Georgius Yanchow domini Pauli Apponi annorum quinquaginta,

Vigesimus tertius testis Martinus Kywinowich domini Pauli Apponi annorum quadragintaquinque. Isti commorantes in Yabloncza fassi sunt. Mi nem emlekezünk rola, hogi illen pap leőtt volna Sandorffon, aminemeő most vagion, chak ez kett eztendeő alatt kezdetek ezell, hogy illen modon tanichak az keőseghett. Mi egi atalyaban mas praedikatortt nem kiuanunk az ewangelista igaz tanitonal, az teőb dolgokrul semitt sem tudunk bizonial, chak halottuk, hogi Ponghracz Daniel vram ell vette a Sandorffy zentegyhaznak kulchatt, es hogi az halotott sem hatta az czinterinben temetetnj, de bizonial mi nem tugiuk.

Vegesimus quartus testis Georgius Hlaszni domini Pauli Apponi annorum vigintiquinque,

Wigesimus quintus testis Ladislaus Zlezak domini Stephani Teőreők annorum quinquaginta,

Vigesimus sextus testis Andreas Zabo domini Stephani Teőreők annorum quadraginta,

Vigesimus septimus testis Matthaeus Kohutt domini Stephani Teőreők annorum viginti octo. Isti commorantes in Yabloncza jurati examinati fassi sunt. Idem fassi sunt per omnia sicuti septimus testis in ordine.

Vigesimus octavus testis Georgius Mrina domini Pauli Apponi annorum trigintaquinque,

Wigesimus nonus testis Jacobus Pastir domini Stephani Teőreők annorum viginti septem,

Trigesimus testis Michael Petrowich domini Pauli Apponi annorum viginti octo,

Trigesimus primus testis Martinus Trlicze domini Stephani Teőreők annorum quadraginta quinque, commorantes in Yabloncza jurati examinati fassi sunt. Idem fassi sunt sicuti tertius testis in ordine.

Trigesimus secundus testis Nicolaus Makara domini Stephani Teőreők annorumtriginta quinque,

Trigesimus tertius testis Nicolaus Huza domini Pauli Apponj annorum triginta duorum,

Trigesimus quartus testis Joannes Gyurczowich domini Stephani Teőreők annorum triginta,

Trigesimus quintus testis Ladislaus Semik domini Stephani Teőreők annorum viginti trium. Isti commorantes in Yabloncza jurati examinati fassi sunt. Idem sicuti septimus testis in ordine per omnia, de reliquis nihil sciunt.

Trigesimus sextus testis Georgius Lastowicze domini Stephani Teőreők annorum triginta sex,

Trigesimus 7mus testis Bartholomaeus Zahradnik domini Stephani Teőreők annorum triginta septem,

Trigesimus octavus testis Georgius Kulchowich domini Pauli Apponj annorum viginti quatuor,

Trigesimus nonus testis Adamus Medniansky domini Pauli Apponi annorum 32. Isti commorantes in Yabloncza jurati examninati fassi sunt. Idem fassi sunt sicuti sextus et septimus testes,

Quadragesimus testis Joannes Hodon domini Pauli Apponi annorum quinquaginta quinque,

Quadragesimus primus testis Andreas Hlawatthy domini Pauli Apponj annorum triginta,

Quadragesimus 2dus testis Nicolaus Mucha domini Pauli Apponj annorum triginta quinque. Isti commorantes in Yabloncza jurati examinati fassi sunt idem sicuti primus testis per omnia.

Quadragesimus tertius testis Johannes Krattky domini Pauli Appony annorum sexaginta quinque,

Quadragesimus quartus testis Georgius Maczkouich domini Pauli Aponi annorum quadraginta quinque,

Quadragesimus quintus testis Martinus Karbaz domini Pauli Aponi annorum triginta trium,

Quadragesimus sextus testis Blasius Blasko domini Pauli Apponi annorum quinquaginta quinque. Isti commorantes in Lisko sub arce Korlattkeő jurati examinati fassi sunt: Mi soha nem emlekezunk rola, hogi effele pap lett volna Sandorffon mintt most vagion. Mi az igaz Euangeliomnak eosmerethi mellett akarunk megh maradnj es nem kiwanunk mas papott, hanem Augustanae Confessiott a ki ual es arra tanitt, tudgiuk eztis, hogi Apponi Pall vram jobbagyatt nem hattak a czinteromben Sandorffon el temettnj, Sandorffi papp nem hatta el temetetnj seőtt keőwekkell hagigaltak reank de meghés a kis giermekett ugian az chinterimben elleneis el temettük, de az eőreogh

megh holtt embertt wisza keleteth winiek es az mezeőn keleteth el temetetni ezt tugiuk.

Quadragesimus septimus testis Benedictus Marczinkow domini Pauli Apponi annorum 42,

Quadragesimus octavus testis Joannes Zladek domini Pauli Apponj annorum quadraginta,

Quadragesimus nonus testis Matthaeus Mazar alias Chayka, domini Pauli Apponi annorum quinquaginta,

Quinquagesimus testis Gregorius Tazka domini Pauli Apponi annorum quadragintaquinque, isti commorantes in Lyzko sub arce Korlattkeő, jurati examinati fassi sunt. Idem fassi sunt sicuti praecedentes testes jam in ordine suprascripti per omnia.

Quinquagesimus primus testis Joannes Hornyak domini Pauli Apponj annorum 61.

Quinquagesimus 2dus testis Joannes Turensky domini Pauli Apponj annorum sexaginta,

Quinquagesimus tertius testis Andreas Walentowich annorum 40,

Quinquagesimus quartus testis Georgius Karbaz domini Pauli Apponj annorum 40,

Quinquagesimus quintus testis Joannes Kulian annorum 32, claviger domini Pauli Apponi,

Quinquagesimus sextus testis Johannes Sebik servitor domini Pauli Apponj annorum 45,

Quinquagesimus septimus testis Niculus Baranek inquilinus domini Pauli Apponi annorum 35, isti omnes commorantes in Lyzko sub arce Korlattkeő jurati unanimiter fassi sunt tali modo: Az deutrumnak continentia szerinth a minth rendel fel vadnak jegiezwen mindenek chiklere megh feletenek es ezt montak hogi eők illen modon nem giuntanak soha Sandorffy paphoz minttt most suughua. Nemis emlekeznek rola hogi effele mod nekull valo pap leth uolna Sandorffon minth mostan, hanem chak a kett eztendeőben kezdetek igy a keőseghett tanitanj. Mi semmikeppen nem kiuanunk mas tanitott, hanem aki Augustanae Confessiot vaall es az szerintt tanitt mindenekre a mintt Christus Vrunk parancholt. Az Sandorffi zenttegyhaznak kuchatt yol tugiuk, hogi Ponghracz vram vete voltt ell es az kett gyermechkekettis harangozas neküll kelett el temetetni, mert az harangokhoz nem mehetenek a kulch miatt. Aztis yoll tugiuk, hogi egi kis gyermechkett nem akarta el temetetni hadni.

Eztis tugiuk, hogi mas giermekett akartunk ell temetetnj Sandorffon, de az Sandorffi pap nem akarta engedni, hogi ith temessuk ell keőuekell hagigaltt reank, de meghis elene ell temetuk. Aztis tugiuk, hogi Aponi Pall vram jobbagiatt nem hatta itt Sandorffon a pap ell temetni, hanem el keletett wytetni es Korlattkeő alatt a mezeőben temetuk ell. Noha mys Jablonczayakkall egietemben ide ualo zentegyhazhoz yartunk es ide tartoztunk, de hogi osztan nem akar Ponghracz vram be bochatanj ez itt valo zentegihazban, ugi mentunk osztan Aponi vram hazaban minyayan es ott halgattuk az Istennek egeytt. Ponghracz vramnak ith Sandorffon negiedfelhaz jobagia vagion, Apponi Balasnak hett haz yobbagia wagion, Apponi Pall vramnak 12 haz jobagia wagion 12 selere, Török Istwan vramnak es Ponghracz Jeremiasne aszoniomnak mi nem tugiuk meny jobagiok wagion itt Sandorffon, de ez itt valok megh tugiak mondanj. Mintthogiteőb jobagiok wagion Aponi vrameknak es Teőreők Istvan vramnak es Jeremiasne aszonyunknak, hogi sem mintt Ponghracz Daniell es Apponi Balas vrameknak az zabadsaghis inkab ilettne az mi vrainkott es effile dispositiokban valo rendeleses eő magokott illetne inkab, hogi sem az teőb Korlatkeőy vrakott.

Quinquagesimus octavus testis Thomas Kubowich domini Pauli Apponi annorum 60,

Quinquagesimus nonus testis Georgius Kyrykolskpi domini Pauli Apponi annorum 60,

Sexagesimus testis Joannes Breznicki domini Pauli Apponi annorum 80, Sexagesimus primus testis Joannes Fefernak, domini Pauli Apponi annorum 45,

Sexagesimus 2dus testis Joannes Gyurowich domini Pauli Apponi annorum 55,

Sexagesimus tertius testis Georgius Iwan domini Pauli Apponi annorum 60,

Sexagesimus 4tus testis Matthaeus Oswaldkowich domini Pauli Apponi annorum 85,

Sexagesimus quintus testis Joannes Brezniczky domini Pauli Aponi annorum 30,

Sexagesimus sextus testis Martinus Tatar domini Pauli Apponj, annorum 35,

Sexagesimus septimus tetis Martinus Kopchansky domini Pauli Apponi annorum 40,

Sexagesimus octavus testis Paulus Poliak domini Pauli Apponi annorum 40,

Sexagesimus nonus testis Jacobus Sswecz domini Pauli Apponi annorum 35,

Septuagesimus testis Jacobus Kral domini Pauli Apponi annorum 50,

Septuagesimus primus testis Georgius Kopitar domini Pauli Apponi, annorum 70,

Septuagesimus secundus testis Martinus Waydowich domini Pauli Apponi, annorum 35,

Septuagesimus tertius testis Ladislaus Morawek domini Pauli Aponi annorum 40,

Septuagesimus quartus testis Martinus Prokssowich domini Pauli Aponi, annorum 32,

Septuagesimus quintus testis Nicolaus Slowakowich domini Pauli Apponi, annorum 28,

Septuagesimus sextus testis Jacobus Thomassowich domini Pauli Apponi annorum 30,

Septuagesimus septimus testis Joannes Plesskowich domini Pauli Apponi annorum 30,

Septuagesimus octauus Joannes Ohwaldek domini Pauli Apponi annorum 45,

Septuagesimus nonus testis Jacobus Kadlecz domini Pauli Apponi annorum 38,

Octuagesimus testis Georgius Stonanszky domini Pauli Apponi annorum 40,

Octuagesimus primus testis Michael Vher domini Pauli Apponi annorum 40,

Octuagesimus secundus testis Felix Sagha domini Stephani Teőreők annorum 75,

Octuagesimus tertius testis Joannes Kalinoda domini Stephani Teőreők annorum 33,

Octuagesimus quartus testis Gregorius Orawecz domini Stephani Teőreők annorum 50,

Octuagesimus quintus testis Joannes Zaghowich domini Stephani Teőreők, annorum 35,

Octuagesimus sextus testis Jacobus Wrabell domini Stephani Theőreők annorum 45,

Octuagesimus septimus testis Michael Tepli domini Stephani Theőreők annorum 35,

Octuagesimus octavus testis Martinus Bartosson domini Stephani Theőreők annorum 46,

Octuagesimus nonus testis Joannes Hluchi domini Stephani Teőreők annorum 45,

Nonagesimus testis Andreas Brezniczky domini Stephani Theőreők annorum 75, isti omnes supra denominati et inscripti commorantes in oppido Sandorff jurati examinati unanimiter fassi et examinati sunt talimodo: Mi valamenien vagiunk Apponi Pall vram es Teőreők Istwan vram ith valo Sandorffon lakozo jobbagy ezt mongiuk, hogi soha nem emlekezünk aztt, hogi egienkenth giuntatik volna ez itt valo papok az emberekett, hanem negiett hatott tizett huszatt harminczatis egiütt giuntattanak, de chak ez kett eztendeőben Ponghracz Daniel es Apponi Balas vramek akarattyokbul

juth ide hozank ez mostani pap. Mi nem hiwattuk legitime minyayan, hanem chak Ponghracz vram es Apponi Balas vramek reszere ualok tetenek ennek vocatiott. Annak eleotte nem deakul, hanem thotul montak elleőtünk az Epistoliat az Euangeliomott es az imadsagott, mostan chak deakul bezelgett a kitt mi nem ertunk, es mi nemis akaryuk be vinni nemis akarjuk fizetni ennek. Hanem mi hiuattuk es hiuunkis az Yambloczay yambor Praedicatortt kytt nem akarnak kezenkben hogi ide yeőyen Ponghracz vram es Apponi Balas vramek. Mi penighlen teőbben vagiunk az mas resznel es mi nem akaryuk keőwetni ez mostani papnak czeremonisaaytt, nemis akaryuk az eő tanitasatt halgattni: Hanem küryuk az mi vrainkott, hogi eő nagysaghok viselienek gondott reank es engiek lehoznunk az Yablonczay Praedicatortt, kinek mi eőreőmest fizetunk es tanitassauall megh elegezunk. Eztt tudgiuk minyáyan, hogi Ponghracz vram vette voltt ell az Zentegihaz kulchatt es az halotanak egizer nemis harangozhatanak az egihazfiak. Azt nem mondhattyuk, hogi be nem akartt volna bochattnj az Zentegyhazban, de magunk nem akartunk be meny, inkab mentünk az Yablonczay Praedicatornak tanitassara, minekunk nem voltt hyrünkell az az yras akitt kultenek Apponi Balas vramek, kik chelekettek nem tudhattjuk, de mi aztt valliuk, hogi sem hirunk sem tanachunk ez dologhban, agianak azok valaszt az vraknak, akik yrattak az teób dolghokrull, nem tudgiuk teobett.

Nonagesimus primus testis Joannes Brezniczky domini Pauli Apponi annorum 38,

Nonagesimus secundus testis Andreas Kubowich domini Pauli Apponi annorum 30, commorantes in Sandorff jurati examinai fassi sunt: En Brezniczki Jano woltam egyhazfy ith Sandorphon, en kezembül vete ell az egi haz kulchatt Ponghracz Daniel vram, nekem oda kelett adnom mostan sem nyultam hozza, kinel vagion nem tudom. Tudom aztis, hogi a halottnak nem haranghozhattam, mert Ponghracz vramnal voltt az kulch. Az teob dolghokrall mintt ketten vgi tudgiuk mintt az feleől megh irtt attyafiak.

Nonagesimus tertius testis Bartholomaeus Mazar officialis in Jabloncza M. D. Stephani Teőreők annorum 55, juratus examinatus fassus est, uti praetendit suntt anni 32 ut ipse in Jablonczii inhabibet. Tudom bizonnial, hogi mindenkor az Augusta Confessio szerintt tanitotak benünkett az Sandorffi Praedicatorok, mi kezünkbenis jartanak, mertt akoron mi sandorffi Zentegyhazhoz tartoztunk es noha ott lakozott Sandorffon a pap de hozankis gyakorttia jaraltt, soha eginekentt nem igi mutattanak, hanem eginihan az egiüt es kett szemely alatt osztaghattak az vrnak szenth teste es werentt. En nem kiwanom ez itt valo popnak tanitaszatt, mertt en soha papista nem voltam, nemis akarok a vilagosaghbul setetseghre mennj, hanem holton napigh ebben akarok megh maradnom.

Ad fidelem itaque dictorum judicum nobilium modo praemisso coram nobis factam relationem praesentes literas nostras relationales memorato domino Paulo Appony jurium ejusdem futura pro cautela sub sigillo hujus comitatus nostri authentico extradandas esse duximus et concedendas communi suadente justitia.

Datum Nitriae feria quarta proxima post festum beatorum Viti et Modesti martyrum durante videlicet termino celebrationis sedis nostrae judiciariae, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quarto.

Idem vice comes propria

Benedictus Zongor judex nobilium m. p.
Thomas Babothi judex nobilium m. p.
Joannes Tarnowzky judex nobilium m. p.
Lecta et extradata de sede per notarium m. p.
Stephanus Dwsigh judex nobilium m. p.

Eredetije négy ív összefűzött papíron, pecséttel, a herceg Batthyány család körmendi levéltárában, Korlátkőiano, Apponyiana nro. 470. jelzet alatt.

214.

1614. november 5. Csepreg.

A csepregi gyűlésen jelenlévő superintendens és szeniorok Kisfaludi Balázs vasvármegyei alispánhoz.

Egy Szarka Ilona nevű asszony újabb házasság megkötésére kért tőlük engedélyt, mivel az előbbeni férje már öt esztendeje elhagyta, Pápóczon más feleséget vett magának, akitől már gyermekei is vannak. Kérik, hogy ezt a legényt fogassa meg és büntesse meg, nehogy az efféle gonoszok elszaporodjanak.

Eredetije fél ív szakadozott papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Generose ac egregie domine et fautor nobis observandissime!
Salutem et officii nostri in Christo semper paratam oblationem.
Aldgia megh az VrIsten kegyelmedeth minden testi es lölkj kiuansaga szerentth ualo io szerenczakkall. Ez mostani leuelwnkben tiztwnk szerentth errwl kelletek kegyelmedeth megh talalnunk. Miuel hogj ez mostani Czepregj generalis congregationkban jeuő mi előnkben Nagj Sagj nemös uraim közöll egj azzonj allath Zarka Ilona neuő, aki kére minketh arra, hogj ő neki hazassagara szabadsagotth annank, mertth az ő ferÿe ugmint Odor Janos üteth immár szinten eött egez eztendeje hogj el hatta es el menuen hitetlenwll más felesegeth veötth maganak Papoczon es kiuel immar gjermekeis uagion. Meli dologrul migh szinte elegedendeő keppen bizoniossak nem leuen, az aszoni allath igjeben touabra hallaztank, bizoniosabbakka akaruan lenni ez dologh feleőll. Azertth kegyelmedeth minth io akaro urunkath szeretettell kérjök miuellhogj az kegyelmed tizt viseleseben vagion a Papocz, hogj ez legen felőll tizte szerentth inquiraltasson kegyelmed es mintth ollian hithi szegeötth lattrotth fogattasson es bwntettessen megh, mertth ha effele gonozoknak engedelmek leend, naprull napra inkab megh foghnak szaparodni, es igj a Christus Ecclesiajábanis w uelök sok féle bottrankozasok zarmazhattnak. Ezzell az UrIsten eltesse es tarcza io egessegben kegyelmedeth. Datae ex generali nostra congregatione Czepregiensi, anno 1614. 5 die novembris

Generosae ac egregiae

V. D. addictissimi in Christo
Superintendens et Seniores

Kívül: Generoso ac egregio domino Basilio Kisfaludi vicecomiti comitatus Castriferrei etc. Domino et fautori nobis observandissimo.

215.

1614. november 15.

Följegyzés terményjárandóságokról.

„Bőyte Imre vramnak tartoznak ..... B.[uza] cub. 10, Ros cub. 5,
Oskola mesternek ..... B.[uza] cub. 5,
Nemett praedicatornak ..... B.[uza] cub. 4.
Zent Mihaly naptul fogwan Szent geörgj naigh az urajm lowaira menni zab jar

Bőyte Imre vramnak 2 lora ..... cub. 24."

Eredetije egy ív papíron, Marusits Mátyás írása.

216.

1614. november 21. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Pap Péter és Hegedűs Anna 1610. november 18-án házasságtörés miatti elválása az egyház anyakönyvébe föl van jegyezve, de arról, hogy Pap Péter volt feleségének, vagy gyermekének valami tartással is köteles volna, följegyzés nincs.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Nagiságodnak mint kegielmes azszonyomnak zolgálatomat alázatossan ayánlom. Az Vr Isten Nagyságtokat minden javaÿval, egésséges élettel meg aldgya mindenkoron.

Az Nagyságod parancholattya szerént, amint végére meheték, föl kerestem törvényét az Anyazent egiház könyvében Pap Péternek és Hegedüs Annának, ki Monas Szechődi vólt, hogi 1610 eztendőben az Pap Péter tőle el vált zent András havának 18 napyán, mert hazasság törésben találtatot; de hogi valamit iegyzöttenek volna föl ott vagi mit adgyon feleségének az után vagi giermek tartásért, oda nem irták bé es en magamis nem emleközöm réyá: mert ithon Vyvárat nem laktam ackor. Nagysagod paranczolattyára meg ielenteném Nagysagodnak ha mit tudnék ez dologban. Éltesse az vr Isten Nagiságtokat sok eztendőn jó egésségben es isteni áldomásában.

Vyvárat irtam 21 novembris, anno 1614.

Nagiságtok szolgáya

Bőythe Imre praedicator manu propria

Kívül: Az nemzetes es nagiságos Poppel Éva azszonjnak: az tekéntetes es Nagysagos Botthyáni Ferencz vrunknak hiw házas társának etc. nékem kegyelmes azszonyomnak adassék ez levél hiwen.

217.

1614. december 6. Németújvár.

Böjte István Batthyány Ferenchez.

Bejthe Imrére panaszkodik aki egy általa megvásárolt ház okleveleit nem akarja neki kiadni.

Eredetije fél ívnél kevesebb papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Alazatos szolgalathomat aianlom Nagysagodnak mint kegielmes Vramnak, az Vr Isten Nagysagodat minden iokkal algya meg, mind azzonyommal w Nagysagaual es Nagysagod szep giermekiuel egietömben.

Kegyelmes Vram, Nagysagod en nekem meg bocsasson, hogy Nagysagodat igy kelly busitanom. Nagysagodnak tudom uagion hireuel Marusicz Mattyastul, hogy hazat maioriat meg uettem uolt, az penz le tetelenek pedig napia ma Zent Miklos napia uolt, en az penznek nagy nehezen szeret tettem, Bwÿte Imre pedig ki nem akaria adny az haznak leuelet, tudgia pedig Nagysagod nem az en penzemet kelly erte adnom, hanem az felesegemet, Bwÿte Imrenek semmi közi nincz az hazhoz. Köniörgök azert Nagysagodnak mint kegielmes Vramnak Nagysagod paranczolna meg Bwÿte Imrenek, ne tenne kart se nekem se Marusicznak, adna ki az leuelet, neki eggy csöp artasara sincz, de en nekem nincz miuel oltalmaznom se födemet se hazamat, ha az leuel kezemben nem leszen, tudgya Nagysagod mastis eleg haborusagom uagion miatta, az nekilis mastis rabomat eröuel tartia s hatalommal. Isten sokaÿg eltesse Nagysagodat minden haza nepeuel özuö. Költ Wÿuaratt 6 Decembris 1614.

Nagysagodnak nyomorult alazatos szolgaia

Bwÿte Istuan manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco Battyán, sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum magistro, ac consiliario et comiti comitatus Soproniensis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

218.

1614. december 6. Németújvár.

Marusics Mátyás németújvári fővárnagy Batthyány Ferenchez.

A levél utóirata: „P.S. Nagysagodnak eztis akartam tuttara adnÿ, Nagysagodnak tudasara uagyon, hogy az házbeli maiorbeli reszemet Böÿte Istuannak adtam uolt, az penz le tetelenek pedig napÿa Zent Miklos napiara uolt, Böÿte Istuan keszen uolna penzeuel, de Bwÿte Imre az ház leuelet ki nem akaria adnÿÿ, maga w neki semmi resze nem uolna benne. Hanem köniörgök Nagysagodnak alazatossan, ne tenne kart Bwÿte Imre, paranczolna meg neki Nagysagod adna ki," t.i. a levelet.

Eredetije papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

219.

1614. december 15. Rákos.

Náprágyi Demeter kalocsai érsek Batthyány Ferenchez.

A nagymartoni egyik filiális egyház vizitációjával kapcsolatban inti, hogy egyházi dolgokba ne ártsa magát, mert az nem az ő tiszte és Isten sem hívta arra.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine vicine observandissime, plurimam felicitatem ac servitiorum meorum commendationem.

Megh bochasson kegyelmed, hogÿ az kegyelmed leuelére illÿen késén felelek, mert miuelhogÿ eó felsege keózeó, Pgoranÿ es Lengÿel vramek keózeót wagÿon az dolog, eó fesegeuel kellet keózlenem az kegyelmed leuelet. Ennekem eó felsege az

eleót ednehanszor megh parancholta, hogÿ az en puspeóksegem alat walo szentegÿhazakat, parochiakat es kalastromokat az réghÿ io szokas szerent megh latogassak: Meghis parancholta, hogÿ az szentegÿhazak,at mindenut fel nissak, es engedelmesek legÿenek mint igaz Praelatusoknak. Én mindenut hiuen iartam el az en tisztembe. Mindenut beis bochattak. Mikoron Matersdorffhoz keózelegetnek eó felsege joszagaban, az mezeón wala egÿ szentegÿhazachka, a feleól illÿen controuersia wagÿon, az eó felsege fraknaÿ rentmastere azt mondotta, hogÿ az eó felsege fundusan wagÿon, ezek wiszontak az Pograniak es Lengÿel vrak azt asseueraltak, hogÿ az eó fundusokon wagion. De akarmellikén legÿen, azt en nem disputalom, elegh hogÿ az megh bizonÿosodot, hogÿ Matersdorffhoz[1] walo filialis ecclesia. Mikor a Rentmaster izent wolna a faluba, hogÿ megh nissák es enis egÿ eghesz oranal touab az esseón es mezeóben Tot warakoznam, es mind hitemre embersegemre hiunam kÿ az egÿházfiat, az Praedikatort azonképpen, hogÿ semmÿ bantasok nem lenne en teólem, chak tudakoznam az egÿhazÿ ieóuedelem es fogÿatkozások feleól, nem ieóue a Praedikator, azt mondak hogÿ el futot, el wéghre ieóue kÿ harom wagÿ negÿ polgar, en bizonÿ nemis tuttam szinte kÿ jobbagÿ, egÿ eóregh ember, reszegh szabasu, mikor szép szoual kernem, hogÿ megh nissa az szentegÿhazat, hiszem ha a szentegÿhazat megh nittÿak, aual papistakka nem lesznek, nem embersegesen szolla, mind magam, s mind wallasunk ellen, le szallek az szekerrul, egÿ kichinnÿe a szakállába kapék, egÿ keuesse rantam megh, monduan az szolgaimnak, nissatok megh az szentegÿhaz aÿtaÿat, meghis nitak mingÿart, be menuen elegh vtalatossan talaltam, mint affele puzta barlangot: Ott is hittam eleó a Praedikatort es az eóregh népet, kerdettemis, mért futot el az Praedikator, azt mondák, hogÿ eók nem tagadhattiak, az a hire, hogÿ immar harmatis werettem wasba bennek. En arra, azt felelem, hogÿ bizonÿ nem igazat mondot benne, az kÿ monta, mert chak eggÿet sem bantottam az Praedikatorokban, hanem az en papiaimat, az kik iol nem wiseltek magokat. Elegh hogÿ vgÿan nem ieóue, es igÿ en el ieóuek, es az aÿtot be tétetém, megh hagÿam, hogÿ addigh se egÿ fel se mas fel ne bancha, migh az szentegÿhaz feleól walo controuersia nem decidaltatik. Az utan Matersdorffra iuttekaz polgarokba, es hoztak egÿ kis hituan kuchot. Aztis megh adtam wolna nekik, az mint ighertem wala magamat, ha walakÿ kérÿ wala, vgÿan kerestettem eókeót, enis azonkeózbe el iuttem onnet, az uta mind vgÿ wolt silentiumba. Az a kuch penigh nem a szentegÿhaz kucha wolt, az mint abbais nem igazat montak, mostis megh adom nekik walamikor kérik. Ezt azert igÿ erche kegÿelmed. Inkab kerem kegyelmedet edes szomszed vram es fraterem, hogÿ kegyelmed effele egÿhazÿ dolgokban ne fáraszsza magát, mert az nem kegyelmed tisztÿ, es nemis hitta Isten kegyelmedet arra. Tekinche inkab kegyelmed az nagÿ méltatlan violentiakat, kik varmegÿéinkben esnek, es compescallÿa azokat. Igÿ kegyelmed mind tisztinek, mind szegheni hazanknak kedue szerent chelekeszik.

Tarcha megh Isten kegyelmedet, aszszonÿommal es szép gÿermekiuel sok esztendeigh eio eghesseghben. Datum in episcopali curia oppidi Rákos, 15 die decembris 1614.

Spectabilis et magnificae dominationis vestrae

Servitor et tanquam frater
Demetrius Napragi
Archiepiscopus Colocensis m. p.

Kívül: Spectabili et magnifico domino domino Francisco de Battián, libero baroni in Vÿuar, Szolonok et Rohoncz, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino et vicino observandissimo.

1. Matersdorf, helyesebben Marteinsdorf, Nagymarton, Sopron vármegyében.

220.

1614. december 19. Körmend.

Alsólindvai Péter körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik, hogy tized magával van és se gabonája, se bora, se ruhája nincs. Kéri tehát, hogy segítsen rajta, mert már 16 forint adóssága van. Panaszkodik György deák jáki tiszttartóra is, aki katolikus papokat hoz be, kéri, hogy ezt akadályozza meg és vegyen e tekintetben példát a monyorókeréki és vépi tartományban követett eljárásról.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Az Attya Istentől az Christus Jesus által kiuánok Nagyságtoknak iduösséges elő menetelt es hozzu életet megy adatatni.

Alazatos zolgalathomnak aianlasa uthan, kegielmes vram ez előttis irtam uala Nagyságodnk az en zegeny allapatom felől, de semmi valazzom nem iőue, mastannis ismegy kezeretetem, mert nincz kihez folyamnom Isten uthan Nagyságod kiuől, ezokáért meghis könyörgök Nagyságodnak, Nagyságod tekinczen reám, tudgia Nagyságod az én fogyatkozasom ki miat leth, legen Nagyságod segetseggel szüksegemben, sem gabonám, sem bóróm, sem ruham sem költsegem, uagiok tized magammal, sőt adosságbanis uagiok tizen hat forintnál többel, sem zolgalo nep, sem zabadosok egy penzt sem adtak, polgarsagy megis nem emleközik felőlem, ha Nagyságod zinten el hagiand ehel halok es budósok lezünk, az malom sem zolgally, holy ár uiz iár, holy penig üressen ály, vasárnap, mikor forogis holy ket fertaly, holy harom ió, nem tudok hova lennj, erti Nagyságod szuksegömeth, Nagyságodat Isten az hiuek dajkaiaua tette. Ebbőlis Nagyságodtól tanusagot varok, egy nihanzor papokat hoznak be, Giaki tiztarto Georg deak ketzer hozot, egczer Stroboly Janosnak, mazzor ismegy felesegenek, az zin alat az várason ki hirhedet harmadnapig uolt it az pap, vásárnap az Apaczakhoz menuen eggiet erthuen harangoztatot, az házba sem fertek be annin mentek misere es gionasra, az penig nem uolna zabad, hogy ualki más megeiébe menne, Nagyságod talalna modot ne iőne be es nees hoznaia Georg deak, mert nag káart tezen. Monyorokerek es Vep tartomanban nincz olly zabados ki praedikatort merne be uinni, mert megy hadta az Vr, hog az praedikatort megy ölliék, az zabadost ki hanniaak iozagabol meeg masuua sem mernek menni vepi ember vasarnap nap, ha falura megien, az utakat alliak darabontok minden fele, megy fogiak, erpssen megy büntetik, nemelly napia iambor polgart fogtak meg az uton nagy kezesseg es fizetest teuen boczattak el. Nagyságod igazan esmerven az Istent inkab tartoznaiek oltalmazni az igaz isteni zolgalatot, hogy nem az baluaniozok kik erössen oltalmazzak mind magok mind tiztartoi es zolgai altal az idegen isteni tizteletöt, ha zabad mindennek papot be hozni, es ualahoua akaris menni, izon it praedikátor ne üllien heába, mert ig az igaz mennei tudomantol el szabadnak.

Nagyságodtol kegielmes ualazt uarok mind ezökre, taplalasom felőlis az baluaniozasnak el tauoztatása felol is. Isten eltesse Nagyságtokat es tarczia megy hozzu iduességös egesseges eletben Nagysagtokat sok eztendeig, Amen.

Datis Körmendini 19 decembris 1614.

Nagysagod zegeny arua zolgaia alazatossan könyörög

Also Lynduaj Peter
Körmendi praedikator
manu propria

Kívül: Illustri, spectabilis ac magnifico domino domino Francisco de Botthyan, libero Baroni Nyemeth Vyvar, Zalanok, Rohoncz Kőrmend etc. nec non comiti comitatus Soproniensis ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario agazonumque regalium magistro in Vngaria etc. Domino domino mihi semper patrono gratiosissimo.

221.

1615. február 4. Csepen.

Gróf Forgách Zsigmond országbíró az esztergomi káptalannak meghagyja, hogy Pongrácz Dániel és Apponyi Balázs kérelmére Pozsony, Nyitra és Bars vármegyékben a sándorfai egyház ügyében tartsanak eskü alatti tanúkihallgatást.

Átírja az esztergomi káptalan 1615. március 31-én.

A sándorfai egyház történetére vonatkozó ezen és a többi adatot kiegészíti Apponyi Pálnak Turzó Györgyhöz intézett levele. (Magyar Prot. Egyháztörténeti Adattár XV. 208—210.)

222.

1615. március 9. Körmend.

Alsólindvai Péter körmendi tanító Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik, hogy senki sem fizet neki, mindenki azzal áll elő, hogy aki fölfogadta, az fizesse is. Így tehát sem élelme, sem ruhája, sem pénze nincs, sőt húsz forint adóssága van. Ha nem segít rajta, el kell bujdosnia.

Eredetije fél ív papíron, kívül homályos ábrájú gyűrűs pecséttel, melyben. P. A. betűk látszanak.

Az Vr Istennek szent Lelke lakozzék Nagysagtokban minden iduesseges dolgaiban.

Kegielmes vram ez előttis irtam Nagysagodnak az en zegeny niomarult allapatom felől, de semmi ualazzom nem iot, mastan ismegh miuelhogy Imre deak es Vajda vraim fel mennek Nagysagodhoz kezerétetem altalok köniörgő irasommal meg talalnom Nagysagodat, Nagysagod tekenteneie az Istent s az ő igeinek foliasat, melire Nagysagod is uisellien gondot, ha ez uilagi dolgaiban szorgalmatos Nagyságod, sokkal az Isten tiztessegenek teriedeseben es megy maradasabannis giarsalkodgiek Nagysagod, kiuantatik Nagysagodtol mint Isten hiuétől, hogy az ő szent igeinek megy maradasara es teriedesere foe gondgia legien Nagysagodnak, mely ha lezen, az testiekben nagy aldas lezen Nagysagodon, enis Nagysagod paranczolattiabol ide hozattattam, de senkinek ninczen gondgia az Isten igeiere, senkitol semmi taplalasom, oktalan allatokra gondot uiselnek az emberek, szegeny fogiatkozot tanitokra nem, ha Nagysagod gondot nem uisel es modot nem talal, es nem zab az tanito dolga es taplalasa felől, Körmenden sem tanító sem schola nem lezen, scholank immár puzta, mesterünk el ment, ehel megy nem halhat, az ki buzat Nagysagod adot uolt uetni, azzal tengettem magamat, ismeg Kuprizicz Marko vram adot uolt negy köblet földeimis uetetlen maradtak, mert sem szantassal, sem gabonaual senki nem segetöt, az zolgalo nepis egy fillert sem adot eztendőm előttem, az zabadosok uag nemessek

azt mondgiák nem adunk semmit, az ki fogatta ugy mond, fizessen neki, az engedetlen kössegis kinek Isten nem kellj hasomlo azt mondgia azis, ötet bizony arra nem uezik, hogy fizessen, Nagysagodis semmit ne adgion s ne zakazzon eztendő zamra, zellel el nem elhet, Nagysagod legien segetséggel, sem kenierem, sem ruham, sem italom, Nagysagodnak Isten bort, buzat, költseget adot, az morsalekaibol Nagysagod az Isten tiztessegereis adgion, ha az ueleiet masuua költi Nagysagod, az malom sem zolgallj, ez előttis ha két vasárnap fél auag egy köbel iot, harmadikon semmi nem iot, mast immar az ár uiz miat két vasárnapia mult el hogy nem forgot, s el io szent Geörg napia, s talam többis mig nem forog, ugy el romlot, az mint az molnarok mondgiak, mast mind tiztarto s mind vaida vraim Nagysagodnal leznek, uegezzen Nagysagod velök felolem, Nagysagodis gabonaual poztoual es borral segeczen, ne halliunk ehel es ruhatalan megh, mert ha Nagysagod valami io modot nem talal es nem rendel, el kely budosnom, mert az zellel nem elhetunk, eddigis az mi a Orozlantol meg marat volt, azzal eltem, de az is immár Körmenden el fogiot, sőt adosságbannis uagiok huz forintal, annira iutottam ith, Nagysagodtol vraim altal minden kegielmes ualazt uarok allapotom felől, enis tudgiam mihez tartani magamat. Isten eltesse Nagysagtokat sok eztendeig es adgion hozzu egesseges iduesseges eletet Nagysagtoknak ez uilagon, az iöuendőben örök eletet, Amen.

Datum Körmendini, 9 Martii anno Domini 1615.

Nagysagod zegeny arua fogiatkozot zolgaia

Also Lynduaj Peter
Körmendi tanito manu propria.

Kívül: Illustri, spectabili, ac magnifico domino domino Francisco de Botthyan, libero baroni Nymeth Vyvar, Zalanok, Rohoncz, Körmend etc. Nec non sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario agazonumque regalium magistro ac comiti comitatus Semproniensis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

223.

1615. március 21.

Böjte István Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik, hogy Böjthe Imre a rab dolgában létrejött megállapodást nem tartotta meg, és a rabot sem kezéhez nem adta, sem a várba föl nem küldte. Kéri, hogy igazítsa el az ügyet, mert másképpen törvény szerint kell eljárnia. Végül gabonát és zabot kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Eltemig ualo alazatos szolgalathomat aianlom Nagysagodnak mint kegielmes Vramnak. Az Vr Isten Nagysagodat latogassa meg minden iokkal, mind az Nagysagodhoz tartozokkal egietömben. Nagysagodat mint kegielmes Vramat czak errwl kellietek meg talalnom. Nagysagod emleközhetik rea, Büyte Imrenel mit uegeztwnk uolt Rohonczon lettwnkben az rab felől, hogy az rabot uagy kezemhez adgya uagy az Varban fel adgia, eggyket sem czeleködtö, hanem silliezti ueri tagollia hazanal, az rab el betegösödöt, ha meg kezd halny, Nagysagos Vram az en karomat kin uegiem meg az utan nem tudom, en az Nagysagod paranczolattya szerent sem

töruenniel nem bantottam, sem pedig más keppen, mert eddig töruenniel ueget ertem uolna.

Hanem köniörgök Nagysagodnak alazatossan, Nagysagod ream ne neheztellien, törueny szerent kelly el iarnom, ha Nagysagod el nem igazitya, mert szegeny legeny uagiok, eddigis bizony uallottam többet záz forintara kárnal miatta, mert az rab meg ualtozot uolna twlem. Ezennis köniörgök Nagysagodnak meg szikölködtem nincz miuel hazam nepet taplalnom, költsegbwlis meg fogiatkoztam. Nagysagod paranczolna Balint Vramnak, adatna ualami keues gabonat es magnak ualo szabot, Nagysagodnak iöuendőben meg fizetnem megis szolgalnam.

Nagysagodtul kegielmes ualazt uarok. Ezzel az Vr Isten algia es eltesse hozzu ideyg Nagysagodat. 21 Martii 1615.

Nagysagodnak alazatos szolgaia

Bwyte Istuan manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan, sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum magistro atque consiliario, nec non comiti comitatus Soproniensis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

224.

1615. március 30. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Lovainak zabot, magának pedig élelmet és ruházatot kér. A próféta csak Jeruzsálemben szenvedett, de ő kénytelen azon kívül is szenvedni.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Spectabili vestrae magnificentiae humillimam servitutem offero: et Dei benignum favorem supplex expeto.

Nagiságodat ha meg nem bántanám véle: parancholná meg adatni Nagiságod, az mi kichin zabbal szolgálatomban ide hátra tartoztatik: lovay¼mtul is meg kimélöttem: vetni tartottam és azért nem kivántam kü eddigis. Az szőlőm kapálásárais kértem Balint Deyák komám vramtul szolgálatomban, egi kevés költségöt szolgálatomban. Semmit adni Nagyságod hire nélkül nem mernek. Sem nem vethetök, sem nem kapálhatok, ha Nagyságod raytam nem könyörül. Nagyságod ruházatunkrolis emléköznék meg. Az mi szükségünket éltetésbül, táplálásbul és takargatásbul chak Isten láttya, készöritetlen kel szenvednöm Jérusálem küül: maga az Propheta chak ott szenved. Nagyságodtul várok alázatossan segédchégöt. Éltesse es aldgya meg Nagiságodat az jó Isten sok üdőkön eghésséges élettel. Vyvárat 30 Martii, anno 1615.

Sp. v. M.

humilis servitor
Emericus Beythe praesbyter ac mynister
in ecclesia manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyány etc. domino meo mihi et gratiosissimo et humillime colendo.

225.

1615. március 31.

Az esztergomi káptalan gróf Forgách Zsigmond nádor 1615. február 4-én Csepenben kelt parancsára négyszáznegyven tanút hallgat ki arra nézve, hogy a nyitramegyei sándorfai egyház protestáns vagy katolikus papok kezében volt-e?

Eredetije 29 íven, melyek quart alakban össze vannak fűzve, a szöveg végén az esztergomi káptalan papírral födött rányomott pecsétjével, körmendi levéltár, Korlátkóiano-Apponyiana nro. 471.

Par attestatoriarum magnifici Danielis Pongracz et generosi Blasii Appony pro parte magnifici Pauli Appony etc. Más kézzel: Super ecclesia Sandorfiensi.

Nos capitulum ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, memoriae commendamus per praesentes, quod nos literas illustrissimi domini comitis Sigismundi Forgach de Ghymes judicis curiae sacratissimi principis et domini domini Matthiae Dei gratia electi Romanorum imperatori, semper Augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc, regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. necnon partium regni superiorum generalis ac comitatuum Neugradiensis de Saaros et de Zabolch comitis, domini nobis observandissimi attestatorias, pro parte magnifici domini Danielis Pongracz ac Blasii Appony in papyro patenter confectas et emanatas sigilloque suae illustrissimae dominationis judiciali in inferiori earundem margine inpressive roboratas, nobis amicabiliter loquentes et directas honore et reverentia quibus decuit, recepimus in haec verba: Amicis suis reverendis stb. (Következik gróf Forgách Zsigmond országbíró 1615. február 4-én Csepenben kelt oklevele.)

Nos itaque praemissis amicabilibus requisitionibus et hortationibus dicti domini judicis curiae, ut tenemur, obedire et satisfacere cupientes, una cum nobili Andrea Szalay sedis judiciariae suae maiestatis jurato notario de curia regia, homine scilicet regio in praescriptis literis attestatoriis inter alios homines regios nominatim conscriptos denotato nostrum hominem reverendum videlicet dominum Andream Heginum archidiaconum Thornensem fratrem et concanonicum nostrum ad praemissas attestationes et testium inquisitionem faciendam nobisque suo modo referendo nostro pro testimonio fide dignum duxeramus esse transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub juramento in generali decreto superinde expresso retulerunt isto modo, quomodo ipsi in praescripto anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto dicbus et locis in subscriptis ad universos et singulos attestandos honestae conditionis Posoniensis et Nittriensis comitatuum homines, quos videlicet dicti exponentes vel homo et procurator eorum ad id destinatus duxisset nominatos personaliter accedendo, ab eisdem ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque praefato domino imperatori et regi nostro ac sacrae eius regni Hungariae coronae observandam, qualis ipsis de infrascriptis articulis interrogatoriis de quibus nempe nominibus et inpersonis eorundem fuissent interrogati constitisset certitudo veritatis, dictusque homo regius antelato testimonio nostro secum ubique praesens scivisset inquisivisset et expertus fuisset meram plenam atque omnimodam certitudinis veritatem.

Sequuntur articuli interrogatorii.

Primo, verum sciat et meminerit temporibus piae memoriae parentum eorundem exponentium nimirum Caspari et Friderici Pongracz et quondam Blasii Appony parentis moderni domini actoris et aliorum praedecessorum proxime e vivis defunctorum catholicum Romanae fidei sacerdotem parochiam Sandorffiensem administrasse, quinam illi sacerdotes fuerint et quam diu quis ipsorum administravit. Praeterea utrum ipsi Sandorffienses parentesque ipsorum in eadem fide Romana liberum usum habuerint non obstante eorundem dominorum exponentium praedecessoribus.

Secundo, qualem habere velint et cupiant. An Lutheranum praedicantem sin vero catholicum et Romanum sacerdotem in ecclesia Sandorffiensi.

Tertio, utrum et ante disturbiorum tempora et denique post eandem rebellionem illis iisdem annis etiam quibus sub tutela dominus Blasius Appony et piae memoriae fratris ipsius defuncti constituti essent, liberum usum habuerint in catholicae et Romanae fidei executione, sed qualiter introductus est et quis causa ingressionis illius moderni Lutherani praedicantis, a quo tempore, ante ne vel post disturbiorum tempora.

Quarto. An dominus Daniel Pongracz et dominus Blasius Appony tantum modo post disturbia Boczkaiana praesumpserint ex sola sua voluntate minis vel praecibus favore vel aliquo modo introducere catholicum et Romanum sacerdotem in ecclesia Sandorffiensi et si aliquando se se intricaverat in alicuius sacerdotis introductionem.

Quinto. Utrum dominus Daniel Pongracz vel vero dominus Blasius Appony consuluerint mandaverint Sandorffiensibus praedicatorem Lutheranum aliquando lapidibus inpetere et excipere vel per semetipsos sive per famulos et officiales quospiam.

Sexto. Quisnam ex dominis terrestribus, qui prohibuisset et contradixisset receptionem catholicae fidei in parochiam Sandorffiensem. Et si ex beneplacito dederint claves eiusdem ecclesiae Sandorffiensis, vel autem clam et vi Lutherani abstulerint.

Septimo. An Byxadienses, Podhragienses et Vetus Leskowienses ad parochiam Sandorffiensem tanquam filiales ecclesiae spectaverint et utrum erat consvetudinis et moris Sandorffiensis peregrinatione agere ad aliquam ecclesiam. Testes vero primo die, quinta mensis februarii in possesione Nadas vocata, in comitatu Posoniensi existente examinati.

Primus testis, agilis Sigismundus Burjan, annorum circiter septuaginta, colonus domini Michaelis Czobor in possessione Radosocz commorans in comitatu Nittriensi existente die quinta mensis februarii in possesione Nadas repertus, in peregrinatione existens, juratus et examinatus fassus est. Vagion harmincz estendeie, hogi eo jart altal Sandorffon es tudgia bizoniossan emlekezik rea, hogi mindenkoron papista papok uoltanak Sandorffon es eők dirigaltak az Sandorffi ecclesiat. Tudgia aztis hogi egynehany falubeli parastsagh masunnan jártanak Sandorffra missere es praedicatiora, es eokis buczura jártanak Talban, Somolianra Nadasra es Spaczara, ugi mint szent Stanislo napian es Boldogh Aszony napian. Vallia astis az eo hiti szerent, hogi soha annak elotteo ualo estendokben hiret sem hallottak, hogi lattak uagi birtak uolna Luthor praedicatorok az Sandorffi szentegihazat.

Secundus testis. Nobilis Adamus Peostheny provisor bonorum Korlatkeő, annorum circiter quadraginta quinque, juratus et examinatus fassus est die sexta mensis februarii in oppido Sandorff in comitatu Nittriensi existente. Vallia az eo hiti szerent, hogi nem bizonios benne, ha papista pap uolt uolna, mert sub utraque specie ostotta Sandorffon gionas utan es felesegek uolt. Az Luther papot Appony Pal vram akarattiabol uittek be tauali estendoben, mellinek estendeje ninczen. Annak eloteo

tudgia, hogi Krapina neueü, Benkouich masik mises papok uoltanak, az praedikatort midon megh hagigaltak kouel az Cinteremben, ki akarattiabol lot azt nem tudgia. Tudgia aztis, hogi az Sandorffi ecclesiahoz ualo filialis ecclesiak uoltanak, ugi mint Byxadiak Podhragaiak es oh Leskoiak, es uoltanak nemellek Sandorffi papok az kik auricularis confessiot nem halgattak, az melleket eo mindeniket Luther praedicatornak tartot.

Tertius testis. Nobilis Nicolaus Zalnyay officialis magnifici domini Stephani Teörök in bonis Korlatkeő die et loco supra praescripto, annorum quadraginta duorum, juratus et examinatus fassus est: Eo az mit tud ebben az dologban, mint hogi nemis lakot giakorta Sandorffon, de az meli pap Sandorffon uolt, sub utraque specie ostogatta az koszegnek, es ebbol neki ugi teczik, hogi Lutheranus uolt, auricularis confessiot sem halgatot.

Quartus testis. Agilis Joannes Hynorany castellanus in Korlatkő, annorum triginta trium, juratus et examinatus fassus est ibidem die et loco praescripto. Tudgia azt, hogi egi Plaktha neueü Istuan pap uolt it Sandorffon uagion 17 estendeie, de az papista pap uolt, miset mondot, giontatot. Vallia aztis, hogi Byxadiak, Podhragiak es oh Leskaiak mindenkoron ide halgattanak Sandorffi szentegihazhoz es az praedicatort midon megh hagigaltak uolna kouekkel az Cinteremben, ki akarattiabol lot uolna, semit nem tud benne.

Die sexta februarii incolae oppidi Sandorff in comitatu Nittriensi existentis ibidem jurati et examinati fassi sunt.

Quintus testis, agilis Georgius Keinpolsky colonus domini Pauli Appony, annorum circiter quadraginta, juratus eiusdem oppidi, juratus et examinatus fassus est: Az haborusagh elot tizenket estendouel tudgia, hogi Istuan neueu pap lakot it Sandorffon eginehany estendeigh, az meli miset mondoth, fel mutatta mind az vrat, az mint az papista papok soktak oltozetben celebralni sacrumoth. Az utannis uolt egi Christoph pap ugian ebben az helben, az meli papista hitot tartot. Tudgia azt, hogi eczer hajigaltak megh az Luther praedicatort az Cinteremben, de ki akarattiabol lot uolna azt nem tudgia, nemis hallotta, hog filialis ecclesiak legenek Sandorffhoz ugi mint Byxad, Podhragia, oh Lesko es Jabloncza, neha buczurais iartanak az Sandorffi polgarok, azt iol tudgia es emlekezik rola.

Sextus testis, agilis Georgius Iuan, colonus domini Pauli Appony, annorum sexaginta, juratus et examinatus fassus est: Eo az papista hitet tartia es akariais tartani, annak elotteo ualo estendokbennis giermekszegetul fogua emlekezik mindenkor papista papok uoltanak, ugi mint Simon pap, Mihal pap, Istuan pap, Georgi pap, Krupina neueu pap az melliek mind papistak uoltanak, ugian ebbe az helben Pongracz Caspar es Pongracz Friderik idejeben eosmerte Appony Janost es Appony Balasnak attiat, azok ideikbennis mindenkor papista papok uoltanak, es hogi Luthor praedicator legien Sandorffon fel estendeie sinczen. Az papista pap hogi haigalta uolna az Luther praedicatort cinteremben, midon az testet ot el akarta temetni iol tudgia, de ki akarattiabol lot nem tudgia sem hallotta. Tudgia, hogi Appony Pal akarattia, hogi Luther papot hoztanak be Sandorffra. Az filialis ecclesiat tudgia az megh neuezetteket, hogi Sandorffra ualok uoltanak, es hogi az Sandorffiak regi üdoben masuua ugi mint Talban es Comolianra iartanak buczut es Nahaczrais.

Septimus testis, agilis Faelix Sajka colonus magnifici Stephani Torok, annorum circiter sexaginta, juratus et examinatus fassus est ibidem parimodo veluti antecedens in ordine sextus testis, excepto, quod ad possessionem Nahacz peregrinationem quod fecerint ignorat. Addito tamen, hogi iol emlekezik rea, hogi Szent Miklos, Szent Peter es Zolosnicza ide ualo ugi mint Sandorffi szentegihazhoz ualo filialis ecclesia uolt, az mellet inned immar elsakastottanak, az miolta fogua kulomb vrakra szallot az joszagh.

Octauus testis, agilis Matthias Ozualdkowich, annorum octuaginta quinque, colonus domini Pauli Appony juratus et examinatus fassus est: Hogi papista vallason uagion es ollian praedicatort kiuan, de nem tehet rola az foldes vra az minemut rendel. Jol emlekezik rea, hogi Pongracz Caspar es Pongracz Fridrik ideieben, Appony Balas attia ideieben, es Appony Janos ideieben mindenkor papista papok uoltak, ugi mint az futas előt Istuan pap tizenegi estendeigh uolt mas Elias neueü es Christoph az kik papista hiten uoltanak. Az praedicatornak köuel ualo megh hagigalasat miert esset legien nem tudgia, hogi filialis ecclesiak legienek az Byxadi, Podhragi es oh Leskoy bizonios benne, hogi Sandorffi szentegihazhoz tartoztanak, es az Sandorffiak Buczurais iartanak eginehany fele ut supra.

Nonus testis, agilis Jacobus Krall, colonus domini Pauli Appony, annorum quinquaginta sex juratus et examinatus fassus est: Hogi mindenkor annak elotteo Pongracz Caspar ideieben es Friderik ideieben papista papok uoltanak it Sandorffi szentegihazban, hanem regen az haburu utan keztek neha Luthor praedicatorokoth idebe helheztetni, az papista papok uoltanak Sandorffon Mihali pap, Georgi pap, Istuan pap, meli tizenket estendeigh uolt, es hogi filialis ecclesiak uoltanak az Sandorffhoz follul megh neuezettek iol tudgia.

Decimus testis, agilis Georgius Kopithar, colonus domini Pauli Appony, annorum septuaginta, juratus et examinatus fassus est: Hogi eo papista papot akar halgatni es abban megh maradni. Az szentegihaz kucsat hallota, hogi az eo kedvekk ellen uitette el az Luther praedicator. Es soha nem tudgia, hogi ualamikor Pongracz Daniel es Appony Balas akarattiok ellen, az falubelieknek ualameli Praedicatort auagi papot hoztak uolna be falunkban. Az Luther praedicatort hogi megh hagigaltak kouekkel az cinteremben, ki akarattiabol lot azt nem tudgia es nem is hallotta. Az filialis ecclesiakrol idem ut praecedens.

Undecimus testis, agilis Martinus Golys domini Pauli Appony, annorum triginta, iuratus et examinatus fassus est: Eo papista hitet akar tartani es abbanis uagion, az mint hogi az elottis Istuan pap, Janos pap papista plebanusok uoltanak. Vallia astis, hogi mindenkor szabad akaratiok uolt eonekiek ollian papot tartani az minemut eok akartanak. Az filialis ecclesiak felol azont uallia ut supra, hogi Sandorffra halgattanak.

Duodecimus testis, agilis Joannes Ochrana, colonus domini Pauli Appony, annorum septuaginta, juratus et examinatus fassus est: Eo giermekszegetul fogua mindenkoron Sandorffon lakot es ugian oth neot fol, nevelkedet, de eő mindenkoron papista vallason uolt es abbais akar megh maradni, az mint hogi regentennis papista papok uoltanak, egi nehaniat eo emlit az melinek neue uolt Klagiua papista pap uolt. Visontak Pal pap, pap Miklos, pap Mihal, Pap Istuan es pap Christoph, az melliek mind papista hiten uoltanak. Pongracz Caspar es Friderik ideieben, uisontak Appony Janos, es Balas ideieben, annak előt eok mindenkor szabadok uoltanak ollian papot tartany az minemut akartanak, senkitul nem uartak, hogi rendeltek uolna nekiek papista papot, nemis tudgia azt, hogi ualamikor illien praedicatorok lot uolna mint az mostani. Nem tudgia azt soha, hogi Pongracz Daniel vram akarattiabol, auagi Appony Balas vram akarattiabol lot uolna az, hogi az praedicatort az cinterimben kouekkel megh hagigaltak uolna. Az filialis ecclesia felol azont vallia mint az elotteo ualo thanok. Tudgia azt, hogi mindenkor az it ualo kossegh iartanak buczura ugi mint Talban, Somolianra es Hrarbora.

Decimus tertius testis, agilis Jacobus Suecz, colonus domini Pauli Appony, annorum triginta quinque, juratus et examinatus fassus est: Hogi eo mastis papista hitet tartana inkab, es ollian papot halgatna ha uolna, noha eo nem regen giot Sandorffra.

Decimus quartus testis, agilis Joannes Holich, colonus domini Pauli Appony, annorum circiter triginta trium, juratus et examinatus fassus est parimodo veluti

praecedens in ordine decimus tertius testis. Addit praeterea, hogi az Sandorffiak buczutis tartanak, Talban, es Somolianban iol emliti.

Decimus quintus testis, agilis Martinus Kraychir alias Preskouich, colonus domini Pauli Appony, annorum triginta duorum, juratus et examinatus fassus est: Hogi eo annak elotteő papista uolt es mastis azt acceptalni oromesb, hogi ha papista papok lehetne. Az filialis ecclesiak felol azont vallia, mint az elotteo ualo 11 es 12 tanok. Tudgia azt hogi az Sandorffi kossegh bucura is iartanak, ugi mint Talban, Somolanra es Nahaczra.

Decimus sextus testis, agilis Adamus Tomkowich, colonus domini Pauli Appony, annorum circiter viginti quinque juratus et examinatus fassus est parimodo in omnibus aequaliter veluti praecedens in ordine decimus quintus testis.

Decimus septimus testis, agilis Martinus Suecz, colonus domini Pauli Appony, annorum circiter viginti octo, juratus et examinatus fassus: Hogi eo oromeben acceptalni az papista papot, de minemut az falukra rendelnek kintelen uele, hogi azt halgassa, de annak elotteő papista papok uoltanak, azt halgattak oromesben, ugi mint elias pap, Christoph pap, Czauodka Marton papot. Az filialis ecclesiak felol azont ualliamint az elotteo ualo tanok, hogi buczurais iartanak uolna az follul megh neuezet helekre iol tudgia.

ecimus octavus testis, agilis Jeobus Kouacs, colonus domini Pauli Appony, annorum triginta, juratus et examinatus fassus est: Hogi eo örömest papista hiten ualo papot halgatna, az mint az elottis olliant halgattanak. In reliquis fatetur aequaliter veluti praecedens in ordine 17 testis.

Decimus nonus testis, agilis Matthias Kubouich colonus domini Pauli Appony, annorum triginta sex, juratus et examinatus fassus est eodem modo veluti praecedens in ordine 18 testis fatetur pariformiter.

Vigesimus testis, agilis Joannes Jurouich, colonus domini Pauli Appony, annorum triginta quinque, juratus et examinatus fassus est: Hogi ollian hitöt akar tartany mint az előth az attia es annya az mellick papistak uoltanak. Ennek elotteő papista papok uoltanak, mostis azt halgatna, ha modgia uolna, in reliquo ut praecedentes in ordine 18, 19 et 20 testes.

Vigesimus secundus testis, agilis Andreas Kubowich, colonus domini Pauli Appony annorum viginti quinque, juratus et examinatus fassus est parimodo veluti prae cedens in ordine 21 testis de filialibus ecclesiis et de peregrinatione ut supra.

Vigesimus tertius testis agilis Jacobus Kadlecz, colonus domini Pauli Appony, annorum triginta duorum, juratus et examinatus fassus est parimodo veluti in ordine 17 testis.

Die septima mensis februarii incolae eiusdem oppodi Sandorff in praefato comitatu Nittriensi existentis ibidem jurati et examinati fassi sunt.

Vigesimus quartus testis agilis Stephanus Holich, colonus domini Pauli Appony, annorum circiter quadraginta quinque juratus et examinatus fassus est: Eo papista hitot tart es afele papot akar halgatni, az minthogi az eleiis azon hitet tartottak, abban akar megh maradni eo magais, mert annak elottois papista papok uoltanak az kik az Sandorffi szentegihazot birtak, ugi mint Istuan pap, az meli tizenket estendeigh lakot koztok, Elias pap es Christoph pap az melliek papestak uoltanak es eok falustul ollian papot tartottak az minemut akartanak, nem allot senki ellenek. Tudgia aztis, hogi mind az haborusagh elot, mind penigh az haborusagh utan papista papok uoltanak kozottok es laktanak, tiz hete ha uagion, hogi Luther praedicatort hoztanak be faluiokban. Nem emlekezik soha arrol, hogi Pongracz Daniel vram auagi Appony Balas vram akarattiabol hoztak uolna be Sandorffra az papista papot, hanem eokszabad akarattiokbol az minemu nekiek teczet. Az Byxadi Podhragi es oh Leskossi

parastsaghot tudgia hogi az eo szentegihazokhoz iartanak praedicatiot halgatni es miset. Az Sandorffiaknak peniglenten szokasok uolt, hogi buczura iartanak Talban es Nahaczra szent Katarin aszony szentegihazahoz es magais iárth oda bucsura.

Vigesimus quintus testis, honesta mulier Anna Waskowa relicta agilis Ladislai Vasko, colonus domini Pauli Appony, annorum quadraginta trium, jurata et examinata fassa est, ut praecedens in ordine 24 testis. Addit praeterea: Hogi regi it ualo papok, ugi mint Mihal pap, az meli tizenegi estendeigh lakot koztok, annak utanna Istuan pap 12 estendeigh, az utan Georgi pap, utanna Janos pap, Elias pap, Christoph pap papistak uoltanak, megh Pongracz Caspar es Friderik, Appony Balas es Janos ideiekben, eois azert papista hitben akar megh maradni. In reliquis in omnibus punctis et clausulis fatetur ut praecedens 24 testis.

Vigesimus sextus testis, agilis Martinus Tathar, colonus domini Pauli Appony, annorum circiter viginti quinque, juratus et examinatus fassus est: Eo az hutvallasahoz koueset tart, azert ollian papot halgat, az minemut a falu tart, de annak elotteo ualo estendokben, tudgia, hogi ollian papok uolt, hogi sacrumot celebralt. Az filialis ecclesiak Sandorffra, ugi mint Byxad Podhragia oh Lesko es az ot ualo parastsagh hozzaiok iartak misere es praedicatiora. Az eo varasokbol peniglen tudgia, hogi buczura iarni szokas uolt koztok.

Die eodem septima februarii incolae eiusdem oppidi Sandorff, coloni magnifici Stephani Török ibidem jurati et examinati fassi sunt.

Vigesimus septimus testis, agilis Georgius Lasny, colonus magnifici Stephani Török, annorum sexaginta, juratus et examinatus fassus est: Miuel hogi eo mindenkor papista hitet tartot es abban akar megis megh maradni, oromest papista papot halgatna, nemis halgatta megh soha az mostani Luthor praedicatort, az mint hogi az elot papista papok uoltanak es nem regen kezdet az Luthor eoközikben be ferkezni. Az buczu jarasokrolis azont vallia.

Vigesimus octavus testis, agilis Thomas Bartos, colonus magnifici Stephani Török, annorum quadraginta juratus et examinatus fassus est eodem modo veluti praecedens in ordine 27 testis. Addit insuper, hogi nolle velle az mostani praedicatiora rea keli menny mindeniknek 12 flor. alat birsaggal. Es ha ualamellik kozzulok azt nem czelekedne absque omni misericordia megh uesik raita az tizenket forintot az ki papista praedicatiora menne. Vallia azt, hogi eo emlekezetitul fogua mindenkoron papista papok uoltanak Sandorffon, megh Pongracz Friderik ideiebennis, es az megh holt Appony Balas ideieben, vgi mint Mihal pap, Istuan pap, Christoph pap, es Elias, az melliek minyaian papistak uoltanak. Eok mindenkoron szabadok uoltanak, ollian papot tartani az minemut akartanak. Az Luther praedicatort soha nem hallotta, hogi Pongracz Daniel, auagi Appony Balas akaratiabol hagigalta uolna megh kouekkel az Cinteremben. Az szentegihaz kulczat hallotta, hogi lopva uettek uolna el othon nem leteben az harangozonak hazatul. Az filialis ecclesia felol azont vallia mint az elotteo ualo 25 thano. Az buczu jarasrol idem.

Vigesimus nonus. Agilis Martinus Hegedus incola praedicti oppidi Sandorff, annorum triginta, juratus et examinatus fassus est: eo modo veluti antecedens in ordine 27 testis. Addit praeterea, hogi az Sandorffiak szabadok uoltanak mindenkoron ollian papot tartani az minemut akartanak, nem Pongracz Daniel auagi Appony Balas akarattiabol tartottanak regentennis papista papot. Az filialis ecclesiak felul azont vallia, mint az elotteo ualo bizonsagok. Es hogi buczura iártanak uolna az Sandorffiak Talban, Nahaczra, szent Katalin aszony napian koztök az szokas uolt, mint egieb helen ualo papistaknal.

Trigesimus testis, agilis Joannes Luchy, colonus magnifici Stephani Török, annorum quadraginta, juratus et examinatus fassus est: Az eo uallasa Luther hit, abban

akar megh maradni, mint akkor Luthor papok uolt midon Sandorffra iut, melinek uagion kilencz estendeie. Tudgia azert, hogi papista papokis uoltanak annak elotteo varasokban, ugi mint Janos pap, Elias pap es Christoph pap, az szentegihaznak kulcsat tudgia, hogi akarattiok ellen, az harangozonak othon nem leteben uittek el erouel az Lutheranusok. Az filialis ecclesiak felol az Sandorffiaknak buczu jarasokrol azont uallia mint az elotteo ualo thanok.

Trigesimus primus testis, agilis Nicolaus Holich incola eiusdem possesionis oppidi Sandorff, colonus domini Danielis Pongracz, annorum quadraginta, juratus et examinatus fassus est: Eő giermekszegetul fogua mindenkor papista uolt es azon hitben akar megh maradni, papista papot akarna hogi uolna, az mint hogi annak elottois Pongracz Caspar et Friderik ideieben es Appony Balas ideieben azonkepen mindenkoron papista papok uoltanak Sandorffon, ugi mint Mihal pap, tiz estendeigh lakot, Plakta Istuan, tizenegi estendeigh lakot, az melnek eő harangozoia uolt. Az utan penigh Georgi pap uolt, harom estendeigh, utanna uolt Christoph pap, uolt egi Marton pap, koztok azki simulalta magat papistanak, az misse mondo ruhat rea uette magara, de uegre esekben uettek, hogi az minemu konifbol praedicaltattanak annak elotteo uolt, lopua mas koniuet tet az masik elleneben, azt hogi megh lattak, az kosseg ki attak raita faluiokbol, mindenkoron az varos ollian papot tartot, az minemut akart, soha nem tudgia, hogi Pongracz Daniel, auagi Appony Balas akarattiabol, czak egi papista papis lakot uolna kozottok. Az filialis Ecclesiak felol azont uallia, mint az elotteo ualo tanok. Es hogi buczura jartanak uolna mind annak elotteo es mastis Talban, Somolianra, Spaczara, Nahaczra bizonios benne. Es ugian az Romai papatul uagion indulgentiaiok az buczu jarasrol.

Trigesimus secundus testis, agilis Georgius Hunyaczek, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Danielis Pongracz, annorum quadraginta, juratus et examinatus fassus est: Mindenkoron papista uolt mind apia, mind anya, eois azert papista papot akar halgatni, az mint hogi regennis azok uoltanak Sandorffon, Marton pap penig egi uolt, az melliet semmikepen nem akartanak megh fogadni, hanem az ket vyat az kerestre tette, ugi fogatta elotteok, hogi az papista uallast fogia nekiek praedicallani. Az Luther praedicatort hogi kouekkel hagigaltak, hallotta, de ki akarattiabol lot, nem tudgia. Az kulczot penig tudgia, hogi erouel uettek el az papistaktul. Es hogi filialis ecclesiak az föllül meg neuezettek Sandorffra tartoztak bizonios abban. Az buczu jarasrol ut praecedens.

Trigesimus tertius testis, agilis Martinus Szegligha, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus generosae dominae relictae quondam Jeremiae Pongracz, annorum triginta duorum, juratus et examinatus fassus est: Hogi mindenkoron papista hitben uolt es ollian papot akar halgatni, az mint hogi regentennis ollianok uoltanak nalok, ugi mint Istuan pap, Georgi pap, Chirstoph pap. Az Marton pap felo azont uallia mint az elotteo ualo 32 bizonsagh. Vallia ast, hogi soha nem emlekezik rea, hogi ualamikor Pongracz Daniel vram auagi Appony Balas vram nekiek rendolt uolna ualameli papot, hanem szabadok uoltanak az minemut akartanak tartani. Az filialis ecclesiakrol es az buczu jarasrol idem fatetur ut praecedens.

Trigesimus quartus testis, agilis Andreas Babusek, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Danielis Pongracz, annorum circiter quadraginta, juratus et examinatus fassus est: Az mint hogi az attia es az annya az Romai hitben uoltanak, eőis giermekszegetul fogua abba neot neuelkedet foli, es ollian hitv papot akar halgatni, az mint hogi regentennis pap Mihal ennehany estendeigh uolt, Istuan pap 12 estendeigh, az utan Georgi pap harom estendeigh, vtanna Krupria neueu ket estendeigh, vtanna Christoph pap estendeigh, vtanna Elias pap két estendeigh lakot koztok, az melliek mind papistak uoltanak. Az Marton pap felol azont uallia mint az elotteo

thanok. Annak elotteo nekiek szabad uolt mindenkor ollian papot tartani, az minemut akartanak papistat, noha most Appony Pal vram reiaiok uetette az Luthor praedicatort. Az filialis ecclesiakroles az buczu jarasokrol Sandorffiaknak azont vallia ut atecedentes.

Trigesimus quintus testis, agilis Georgius Orauecz, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Stephani Török, annorum quiquaginta, juratus et examinatus fassus est aequaliter ueluti praecedens in ordine 34 testis. Excepto hogi Mihal papot nem osmerte. Az filialis ecclesiakrol es Sandorffiaknak buczu jarasokrol idem ut praecedens.

Trigesimus sextus testis, agilis Joannes Hrenczyr, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Stephani Török, annorum triginta juratus et examinatus fassus est: Hogi eo papista papot akar halgatni, es abban az hitben uagion, regentennis az eo varasoknak szabad uolt ollian papot tartani, az minemut akartanak. Az megh neuezet filialis ecclesiakrol es buczuiok jarasarol idem ut praecedens.

Trigesimus septimus testis, agilis Joannes Bursky aliter Benkowich, incola oppidi Sandorff, colonus domini Danielis Pongracz, annorum circiter quinquaginta, juratus et examinatus fassus set. Eo papista hitet akar tartani es affele papot halgatni, mert mostanaban az minemu uagion Sandorffon, shoa nem latot es hallot eleteben ollian rend tartast, az minemuba tartia ez mostani magat, mert regentennis tudgia, hogi Miklos neueü pap, Benedek pap, Simon pap, Mihal pap, Istuan pap, Janos pap, Georgi pap, Christoph pap, Elias pap, az kik minyajan Romaÿ hiten ualo papok uoltanak es azokhoz halgattanak. Az Marton pap auagi inkab praedicator czak simulaluan magat hogi papista azont uallia felolo mint az elotteo ualo tanuszagok. Aztis uallia hogi mindenkor nekiek szabad uolt ollian papot tartaniok az minemut akartanak, es az mostani praedicator elege ellenek uagion. Az filialis ecclesiak felol es az peregrinatio felol azont uallia mint az elotteo ualo bizonsagok. Az eo emlekezetitul fogua mindenkor sokas uolt.

Trigesimus octavus testis, agilis Joannes Szagha, incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Stephani Torok, annorum quadraginta, juratus et examinatus fassus est. Az eo elei attia es annya mindenkor papistak uoltanak, eois azon hitben uagion es oromest ollian hitet tartana, ha papot halgathatna, de ellenek Luther praedicatort hoztanak be Sandorffra. Annak elotteo peniglen mindenkoron papista papot tartottanak es magok akarattiok es kiuanszagok szerent. Az praedicatort hogi megh hagigaltak kouel az Sandorffi szentegihaz cinteremeben tudgia, de ki akarattiabol es ki uolt uolna az oka nem tudgia nemis hallotta. Az ecclesiak felol hogi Sandorffhoz uoltak es buczut iartak ut praecedentes in ordine testes az szerent uallia.

Trigesimus nonus testis, agilis Andreas Breczniczky incola eiusdem oppidi Sandorff, colonus domini Stephani Török annorum circiter triginta juratus et examinatus fassus est: Hogi eo papista hiten ualo papot akar halgatni, az mint hogi mindenkor az elot azon uolt es az eo emlekezetitul fogua eo mindenkoron azt emliti, hogi eok szabadok uoltanak az minemu papot tartottanak, noha mostan praedicatort nem tudgiak ki akarattiabol hoztak be. Az filialis ecclesiak felol ugian azont uallia, hogi Sandorffra jartanak hozzaiok Jablonczaroliss hogi nekiek sokasok uolt az buczu jaras minden estendoben az szerent uallia mint az elotteo ualo bizonsagok.

Quadragesimus testis stb. stb. (Mivel a következő tanúk vallomása nagyban és egészben egyezik az eddigiekével, csak a befejező tanúvallomásokat közöljük.)

Quadringentesimus trigesimus quintus testis reverendus Esaias Benkouich, parochus ecclesiae Bolerasz, ibidem in oppido Boleraz in comitatu Posoniensi repertus die 28 mensis martii, ad conscientiae suae puritatem fassus est, annorum quinquaginta quinque. Az eo emlekezetitul fogua, ugi mint in anno millesimo quingen-

tesimo sexagesimo nono es az utanna ualo estendokben Sandorffon mindenkoron papista papok uoltanak, ugi mint az megh neuezet 1569 estendoben uolt egi Ostrowsky Pal[1] neuü catholicus pap. Annak utanna Mihali pap, Baboczky neuü Klagiua papot, Plaktha Istuant, az meli neha suspitiosus uolt, Christop papot, az melliek mimyaian papista papok uoltanak. Soha nemis emlekezik arrol, hogi czak egi Luthor praedicatoris uolt aperte az Sandorffi parochiaban, hanem iol tudgia, hogi Marton neuü pap uolt, legitime ordinatus, es az Sandorffi parochiaban szallytottak ugi mint papista papot, az meli eskudot uolna azon Sandorffiaknak, hogi catholicus leuen az szerent praedical nekiek es egieb egihazi ceremoniakot administral, de az Sandorffiak esekben ueuen, hogi nem papista pap, ki attak onned raita, nem engettek touab ot lenni, hanem mas papista papot fogattak, az mint hogi szabadokis uoltanak mindenkoron, mind haborusagh előt es utannais tudgia, hogi Sandorffon papista papok uoltanak, es mostan az ki it Sandorffon uagion, hallotta masoktul, hogi Appony Pal vram akarattiabol ment be. De eotet az Sandorffi parochiabol ket estendeigh ot lakuan ki uzettette es ki rekestettette az Sandorffi parochiabol. Nem emlekezik soha arrol, hogi Pongracz Daniel, auagi Appony Balas vram akarattiabol ualameli papista pap ment uolna be az Sandorffi parochiaban, hanem comagok az polgarszagh fogattak. Az Luthor praedicatornak kouel ualo megh hagigalasat hallotta az Sandorffi cinteremnel hogi tortent az papista paptul de soha nem ertette ki akarattiabol esset. Es az Korlatkoy vrak kozzul soha nem tud czak eggetis az ki ellent tartot uolna ualamikor, az papista papnak Sandorffi parochiaban ualo bemenеteliben. Az megh neuezet filialis ecclesiak felol ugi mint Byxad, Podhragia, Oh Lesko, Jabloncza tudgia, hogi mindenkor, az eo ideibennis Sandorffra iartanak missere es praedicatiora. Es az Sandorffiaknak buczu jarasokot, hogi szokasok uolt mindenkóron eo ideibennis ugi mint Talban, Nadasra, Somolianra es Spaczara iol tudgia bizonios felolok.

Quadringentesimus trigesimus sextus testis reverendus dominus Simon Banousky,[2] canonicus ecclesiae Strigoniensis, in civitate libera Tyrnaviensi commorans et ibidem repertus in comitatu Posoniensi, ad conscientiae suae puritatem, annorum quinquaginta fassus est: Hogi egieb rendbeli papokot Sandorffon nem emlit, hanem mindenkoron papista papok uoltanak, noha miniaioknak neuekrol nem emlekezik, hanem egi Mihal Baboczky papot emlit Sandorffon, az ki papista pap uolt.

Quadringentesimus trigesimus septimus testis reverendus dominus Nicolaus Nouak,[3] archidiaconus Zoliensis et canonicus ecclesiae Strigoniensis, in civitate Tyrnaviensi commorans ibidem repertus in comitatu Posoniensi ad conscientiae suae puritatem fassus est in omnibus parimodo, velut antecedens 436 testis. Addit insuper aliquotiesdum per oppidum Sandorff egisset iter, eundem muneribus catholici sacerdotes honorarunt et obtulerunt, catholicos sacerdotes attestatur et praeter nomine Michaelem non meminit.

Quadringentesimus trigesimus octavus testis admodum reverendus dominus Paulus Ruber[4] praepositus beatae Mariae virginis de Saagh et sancti Thomae, necnon canonicus ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, die ultima mensis martii in civitate libera Tyrnaviensi commorans et ibidem ad conscientiae suae puritatem, annorum quadraginta novem, examinatus fassus est: Hogi in anno millesimo quingentesimo nonagesimo eo kegielme executiot celebralt Czobor Mihali vram, Reuai vrak es Sakolczay varas instantiaiakra, ennihansor Sandorffon megh haluan, ugianot bizonios eo kegielme benne catholicus papok leuen ajandekokkal latogattak eo kegielmet, noha az neuekre nem emlekezik eo kegielme, de hogi papista papok legienek, ki teczik, hogi minden estendoben eo kegielmet Szombatban megh kerestek, szent olait kertek ki eo kegielmetul Sandorffra. Es mint hogi eo kegielme akkor az udoben subcustos uolt, adot nekiek ugi mint papista es pilises papok leuen. Tudgia aztis eo kegielme, hogi Sandorffon ualo leteben azon Sandorffiak panasolkottanak eo kegielmenek, hog Appony Pal vram Jablonczara Luthor praedicatort uitetet be, az meli annak elotteo

Sandorffhoz filialis, ecclesia uolt es mindenkoron papista papokhoz halgattak az Jablonczay polgarszagh es eő kegielme uolt az Sandorffi Szentegihazban es parochiaiokban, de mindeneket secundum ritum Romanae ecclesiae catholicae exercealtanak es celebraltanak mind az egihazban es parochiaban. Ezt latuan eo kegielme deuotioiokat megh buczuluen eokot, eggiut euet es iuot uelek, mint catholicus paruchosokkal.

Quadringentesimus trigesimus nonus testis admodum reverendus Georgius Dubousky,[5] custos ecclesiae Strigoniensis et praepositus B. M. Virginis Vyheliensis, die ultima mensis martii ibidem in libera civitate Tyrnaviensi commorans, ad conscientiae suae puritatem fassus et examinatus, annorum circiter quadraginta quinque: Hogi eo kegielme midon iart uolna executiora. Sandorffon altal, in anno millesimo sexcentesimo primo uolt egi Krupina neuü Marton Sandorffon, az meli catholice et legitime ordinatus uolt akkor az Sandorffi parochiaban, tanquam catholicus sacerdotes et parochus eo kegielme ot megh haluan ajandekokkal ment sallasara es eggiut et es iuot eo kegielme uelo, de bizonios hogi az Sandorffiakis ugi mint papista papot tartottak parochiaiokban. Es hallotta eo kegielme, hogi Sandorffon mindenkoron papista papok birtak az parochiat, az mint eo magokis az Sandorffi polgarszagh beselgettek eo kegielmenek, hogi papista papok uoltanak mindenkoron annak elotteois az Sandorffi parochiaban es eok administraltak az ecclesiat.

Quadringentesimus quadragesimus testis admodum reverendus dominus Georgius Szlatinay[6] archidiaconus Neugradiensis et canonicus ecclesiae Strigoniensis, die ultima mensis martii in libera civitate Tyrnaviensi commorans, in comitatu Posoniensi existente et ibidem ad conscientiae suae puritatem fassus est: Hogi eo kegielme executiot iaruan az Feier hegien tul menuen egi innep nap latuan azt hogi nitua az szentegihaz aytaia, ugi mint Jablonczanak be ment eo kegielme az szentegihazban es sinten akkor az pap more catholico Romano miset celebralt es praedicallot, az melliet eo kegielmeis mel (így!) halgatot.

Unde nos super huiusmodi fassionibus et attestationibus praescriptorum testium inquisitorum praesentes litteras nostras annotatis exponentibus jurium eorum futuram ad cautelam necessarias, ad relationem praedictorum regii et nostri hominum, sub sigillo nostro capitulari authetico extradandas esse duximus et concedendas. Datum feria tertia proxima post dominicam Lactare, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto suprascripto.

Lacta et correcta

1. Sandorf parochusait Némethy csak 1626-tól kezdve ismeri. (Némethy Lajos: Series parochiarum et parochorum archi-dioecesis Strigoniensis, 237.)

2. Bánovszky Simon 1592-ben nagyszombati káplán, 1593-ban pozsonyi, 1601-ben pedig esztergomi kanonok. Meghalt 1634-ben. Kollányi: Esztergomi Kanonokok, 204.

3. Novák Miklós tanulmányait Bécsben, Olmützben és Rómában végezte. Előbb nyitrai, majd 1598-ban esztergomi kanonok lett, meghalt 1636-ban. Kollányi i. m. 202.

4. Ruber azaz Veres Pál 1589-ben lett esztergomi kanonok és subcustos, 1603-ban szenttamási prépost, 1608-ban pedig sági prépost; 1619-ben Nagyszombatban halt meg. Kollányi i. m. 193.

5. Dubovszki György Nagyszombatban és Bécsben tanult, 1594-ben szentelték föl, 1598-ban szentgyörgymezei prépost és esztergomi kanonok, 1605-ben pedig rövid ideig esztergomi plébános, 1625-ben csanádi püspök, 1633-ban esztergomi nagyprépost; meghalt 1637-ben. Uo. 201.

6. Szlatinay vagy Zlatinay György 1569-ben született, tanulmányait Bécsben végezte. Esztergomi kanonok, majd 1606-ban nógrádi főesperes lett; meghalt Nagyszombatban 1627-ben. Uo. 199.

226.

1615. május 14. Körmend.

Alsólindvai Péter körmendi praedicator Batthyány Ferenchez.

Melyben a körmendi parochia javairól és a prédikátor járandóságáról ír részletesen.

Eredetije a nedvességtől rongált, széjjelmálófélben lévő papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, körmendi levéltár Majorat. Ladula I. nro 7. Acta Templum tangentia sub Körmend.

Kegielmes Vram! Nagysagod azt monda, hogy el uegezte Nagysagod az en dolgomat, az polgarok fel menuen megy mondgia Nagysagod, Nagysagod uegezzen ha lehet uelek, hogy az mi az eghaz igassagat illeti megh ne zagassa Nagysagod, hanem cziak az fizetesre kezerecze őket Nagysagod, ha engednenek az földért ket fele ne zagassa Nagysagod, mert uegrees el uezteneiek az templomtol engömetis Nagysagodatis az maradekök zidalmaznak erette, maás az czak kölczen ualo fizetes lenne, holot az földeket ók birnak, köblet templomhoz adnanak belőlek, ig nem hog segetetnek az praedicator, de sőt fizetese kisebőlne, en protestalok magam rezeről, semminek oka nem lezek, de ha ugian ugy akar Nagysagod czieleködni, ig nem segetetik, hanem foztatik az magaebolis Nagysagod, semmit altalliaban nem iger mint más urak, hog borral gabonaual költseggel, meeg ruhaualis segetik az mellet minden fele uetesból Dunan tul quartat adnak az desmabol, Nadasdi Pal Vram iozagaban, mig ot laktam sedecimat adtak, masd talam ottis quartat adnak. Nagysagodis az Isten tiztessegere iegeienek hazankban megy maradasara uiselne gondot, mert Isten meeg zamot is uezen mindenektól, minemő ziuel fogattok es őriztek igeiet közöttunk. Ha penig ugian kölczen ualo fizetesre kezereti Nagysagod, egy egy kobol buzat adgianak, masut zabotis adnak, földeit szőleit es egieb ióuedelmet se el ig nem epet Nagysagod. Az földeket penig ha fel uezik Nagysagod paranczolattiabol (de en semminek nem lezek oka, hogy se Istentól, se Ecclesiatol es köz neptól ne gialaztassam es zidalmaztassam meegh halalom utannis) Nagysagod ezoket adgia nekiek Harazti falunal eggiut ket hold, ismegh niolcz hold masut, Nadalliai horuatoknalis tiz, azokatis, Somodi Andrasis ot közel Nagysagod zamara haydinat uettetot uolt harmincz ket holdba, ezoketis mert az tanito ezokkelis nem birt, Hássasban ket hold ezök az Raban innend uannak, Raban tul Katafalui gialog utban Czernecz mellet ket hold, Nadasd fele mennenek kilencz hold uagion, ismegh Suppanban negy hold, ezóket adgia Nagysagod, ezóken kiuól ualokat az praedikator zamara hadgia Nagysagod mind innen az Raban mind tul, miuelhogy közeles uannak uag maga uag penig köblibe magan szamara haznat ha ueheti. Zamzerint tezen az kiket nekiek ad Nagysagod az mint meg irtam hatuan kilencz hold földeket az mint ok zamlaltak, biriak ezoket, de ezök haznabol noha el uezik soha az templomot meg nem epetik, mert nem arra ualo nep uagion Körmenden. Nagysagod az földekben óket ne hadgia ualaztani, mert ók ezoket az praedikatornak hadnak, magoknak az Vár es Raba tul es innend körniul ualokban ualaztananak, hanem az praedicator legien zabad uele, mellieket enged kezökbe, epeczek ha kely nekik, de az praedicator nem ganeozni ualo. Nagysagodtol enis kegielmes ualazt uarok ez dologbolis, ha ez akarattia Nagysagodnak az mint ertöttemis. Isten eltesse Nagysagodat es tarcza megy io eggessegben azzonyommal es zep giermekiuel ő Nagysagokkal egietemben sok eztendeigh Nagysagodat.

Datum Körmendini 14 may 1615.

Nagysagod zegeny zolgaia

Also Lynduai Peter
praedicator m. p.

Kívül: Illustri spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Botthyan, libero baroni Nymet VyVár, Zalanok, Rohoncz, Körmend et Gereben, necnon comiti comitatus Semproniensis ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, agazonumque regalium in Hungaria magistro etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

227.

1615. június 28. Németújvár.

Böjte István Batthyány Ferenchez.

Bátyjának Böjthe Imrének ellene emelt panaszára válaszolva, részletesen leírja atyjuk halála utáni vagyoni állapotukat és igazolja magát, hogy fivérei kárára nem cselekedett, viszont vádolja bátyját, hogy vagyonából ki akarja őt forgatni. Kéri, fogjon az ő igazsága mellett.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Alazatos szolgalathomat aianlom Nagysagodnak mint kegielmes Vramnak. Az Vr Isten Nagysagodat latogassa minden iauayual mind az Nagysagodhoz tartozokkal egietömben.

Az Nagysagod leuelet en nekem meg adak, mellyben Nagysagod iria en nekem az en battyamnak meltatlan ream ualo panaszzat. Nagysagos Vram igaz dolog az, hogy felesegömmel öszuö tettünk uolt fassiot az Nagysagod Varaban Rohonczon, iambor fő embörök előt, mint hogy halandok uagyunk, illy modon, mint hogy az en felesegem penziuel fizettem ki Marusicz Mattyast hazbul, maiorbul es földekbwl, egieb szalagoczkaÿmat az w penziuel ualtogattam ki, mert az en apamrul tudgia Nagysagod eggy penzem sem maratt, addig holtom utan meg ne haborithatnak benne mig az w penzit le nem tennek, uiszont ismeg az orzag töruenie szerent felesegemis ugy tett fassiot, hogy holta utan engemis az w attÿafÿaÿ meg ne haborithassanak, igy tettwnk fassiot, ha Nagysagod paranczollya az fassiot en fel uiszem Nagysagodhoz: mind negiwnkre sem maratt ött eszer forinterő ioszag, mind apankrul es anyankrul, nem hogy en magamra maratt uolna, Nagysagodnak azert meltatlan panaszlott, in praeiudicium fratrum nem czeleködtem, mert mindenik tudgia az fassiot, bizony czak magatul ment Bwÿte Imre Nagysagodhoz, nem az hugaÿm es sogorim tanaczabul, ebbwl ki teczik, hogy mind magamnak, felesegömnek, giermökömnek halalat kiuannya. Nagysagos Vram, az melly földet Marusicztul szerzet penzemert, abbul is ki akar uernÿ, maga w maga uolt az szerző, s meg kerdöztek haromzoris twlö ha contradical, nem contradicalt azkor, meg maga azt mondta, hogy w szerzi nekem s felesegemnek az ioszagot, köniörgök Nagysagodnak az eggy Istenert, Nagysagod igassagomban fogion mellettem.

Nagysagodtul kegielmes ualazt uarok. Isten sokaygh eltesse Nagysagodat mind az Nagysagodhoz tartozokkal özuö. Datum Wyuarini 28 Juny 1615.

Nagysagodnak eltig ualo alazatos szolgaia

Bwÿte Istuan manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan, sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum magistro, comitique comitatus Soproniensis etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

228.

1615. szeptember 24. Hassika.

Keserű István szentpéteri kapitány Batthyány Ferenchez.

Többek közt írja: „Nagÿsagodnak mÿntth kegÿelmes vramnak könyörgök, hogÿ Nagÿsagod parancholna meg Böite Imrenek, hogÿ adna meg marhamat az kit en hw kezhez neki tartani attam volt, mert latom, hogÿ chak el akarja halgatni. Az hol magat valami meltatlan szokal menti, chak Nagÿsagod fw ember szolgait, hites porkolabit kwlgÿe oda, az hol az marha allot, ottan iteletet tehetnek es kitetszik onnand, houa let az en marham. Tudom, hogÿ Nagÿsagod az Nagÿsagod varasanak igassagat senkinek nem engedi, ha ugÿan meszszünnen iwt ember marhaÿa veszet volna el az varasba, tekinche Nagÿsagod enni ideig valo szolgalathomat, immar vensegembe, igassagomba ne haggjon Nagysagod. Kerem az Istenert Nagÿsagodat, hogÿ maradekomis zolgalhassa Nagÿsagodat mÿnt kegÿelmes vramat. Isten sok io esztendeig eltesse Nagysagodat."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel. A levélhez mellékelve van Sallér Istvánnak Keserű István szentpéteri királyi kapitányhoz intézett levele.

229.

1615. június 29. Veszprém.

Patai István veszprémi prédikátor levele Batthyány II. Ferenchez.

Ali pasa Lippát és Jenőt akarja bevenni. Leírja, a végváriak hogyan támadtak rá Ali pasára és udvarára, azért, mert kegyetlen nagy adókkal zsarolta a népet.

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalatomat ajanlom N. mint kegyelmes vramnak es patronusomnak, Isten Nagysagodat meg algya minden leolki es testi iokkal, mind aszonyommal w N. es Nagysagtok szep gyermekiuel egyetemben. Az rabok felol még N. semmi bizonyost nem jrhatok, de mihelt valami ertelme leszen felolok, mindiart tudasara adom Nagysagodnak. Innen az vegekbol az zpahiak mind Ali pasa melle mentenek, minden hadi keszwlettyokkel egyetemben, bizonyos hir, hogy Lippat akaria meg vennj es Jenyot. Mint egy harom hettel ez elot az veghbeliek rea tamattak Ali pasara, es vduara nepet nagyub rezre le vágtak, veszet mind az két felben 80, w maga futua szalat az folso varba az jantsarok oltalmaztak meg eletit, minden marhaiaban sákmant tettenek, még az hazaban valo szwnyegeketis ki hantak az vtzara. Ily nagy kegyetlen adot szedet az nepen, hogy minden torokon hat hat forentot vet, ratzon, magyaron egy arant es az kik tsak rokkaiokkal kerestek eleteketis, harom forentot kellet minden szemelynek fizetni, az zpahiakon kin otuen, kin 60 forentot, az emenyokon es tiz viselokon kint hat zaz, kint ot, kin negy szaz forentot vet, ha szep szoual nem attanak, kinnal is meg kellet lennj. Eggik okanak ezt mongyak, masikat, hogy Constantinapoltul fogua eddig az tsaszar nepenek semmi fizeteseket meg nem atta, immár harom eztendotwl fogwa. Zkender pasa ki Egret biria, Petset lakik, ide fel Betsbe leuelekkel kwldot egy Pets mellet lakozo papista papot, Gratianus Gasparhoz, ez Nandor fejer varat volt mikor az pasara tamattanak az torokok: Kegleuith vram tegnap jwt meg Betsbol, azt itelem

hogy helen marad mind az fo s mind az vice capitan. Isten tartsa meg Nagysagtokat es aggya hogy lathassam nagysagtokat egessegben. Datum Vezpremy 29 Junii 1615.

Nagysagodnak alazatos szolgaia

Pathai Istuan P.[raedicator] m. p.

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, domino Francisco de Battyan, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro et caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino domino et patrono suo gratiosissimo.

Cito,

Cito

230.

1615. szeptember 23. Körmend.

Alsólindvai Péter körmendi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Értesíti Dobos Jakab által teherbe ejtett asszony vallomásáról, azután búzát és posztót kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Eltemig ualo alazatos zolgalathomat aianlom Nagysagodnak, minth kegielmes Vramnak, lelki es testi iokat kiuanok az Attiatol, az Christus neueben, Nagysagodnak, azzonyommal ő Nagysagaual es zep giermekiuel egietemben, Amen.

Az Nagysagod paranczolattiat megy ertöttem Beythe Imre V.[ram] irasabol, holot azt paranczollia Nagysagod ennekem, hogy az parazna azzonyallattol bizoniosst megy erczem, az mit az uizbe mondot ha ugy uagion es azzony allatokis legeniek ielen. En az biro hazahoz mentem, az bironénál kett azzonyallatot hiuattattam, az harom azzonyallat előt examinaltam az dolgok felől, azt mondgia ug uagion ug iduozullion, az mi a nehezseget illeti, ualo, Dobos Jacabtul ualo, egczer az porkolab hazban, az utan ismegy zőleiebe uitte, ottis czeleködte, miert engettél neki, azt mondgia, szegeny rab uoltam hatalommal czeleködte, azert attol ualo. Az mi penig az giökeret illeti, mely nala leuen es az uizbe nem holt, azt meegy Karanczoba adta neki Barbely Imrene, Dobos Jacabnak hire es ninczen az giökérben, azt mondgia ualami portis es füuetis azon Barbelne adot uolt neki, ez uegre hogy mikor töuenie lenne, nem tehetnenek töruent, de mihelen az törueny heliből ki iot mindgiarast el zakaztotta niakarol, el uetötte, hog látta, hogy nem haznált, de az giökeret megy tartotta. Ezoket mondá nagy fohazkoduan mindnyáiunk hallottara az harom azzonyallat ot leuen. En ig hallottam s ig irhatom Nagysagodnak. Nagysagod kegielmes vram uetni ualo buzat adatna es ha többet nemis, cziak két ekeket egy napra, tudom uagion, adatna egy dolmanra ualo póztót, ruhatalan uagiok, nincz miuel uennem, Isten zaz annit ad Nagysagodnak az ő hiueinek az mit adand Nagysagod az ő maga igéreti szerint. Isten eltesse Nagysagodat es tarcza megy io egessegben Nagysagtokat sok eztendeig.

Datis Körmendino 23 die mensis septembris, anno Salutis nostrae 1615.

Nagysagod alazatos zegeny zolgaia

Also Lynduai Peter
Körmendi minister manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Botthyan, libero baroni castrorum Nymeth VyVar, Zalanok, Rohoncz, Körmend et Gereben, nec non comiti comitatus Soproniensis ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, agazonumque regalium in Hungaria magistro etc. Domino domino mihi semper gratiosissimo.

231.

1615. szeptember 23. Nyitra.

Nyitra vármegye közönsége Betlenfalvi gróf Turzó György nádor 1614. július 2-án Nagyszombatban kelt és Szerdahelyi Miklós nyitrai alispánhoz intézett parancsára Apponyi Balázs és Pál, Török István, Pongrács Dániel, Pongrácz Ferencné és Jeremiásné jobbágyait megszavaztatja, hogy a sandorfi templomban ágostai vagy katolikus vallás szerinti istentisztelet legyen-e? Miután a többség az ágostai hit mellett szavazott, a templom a luteránusoknak adatott át.

Eredetije négy ív összefűzött és a vármegye pecsétjével lepecsételt fonalú papíron, a körmendi hercegi levéltárban, Korlátkőiano-Apponyiana nro 472. szám alatt.

Nos universitas nobilium comitatus Nittriensis, damus pro memoria, quod nos feria quarta proxima post festum assumptionis beatissimae virginis Mariae proxime praeteritum Nittriae loco solito, terminoque celebrationis sedis nostrae judiciariae una cum egregio domino Michaele Zerdahely vice comite judicibus nobilium et juratis assessoribus praelibatae sedis judiciariae in faciendo causantibus moderativo judicio pro tribunali sedentibus et constitutis, idem dominus Michael Szerdahely de eadem vice comes, Benedictus Zonghor judex nobilium Christophorus Szillesy et Georgius Samoly jurati assessores nostri e medio aliorum judicum nostram personaliter exurgens [!] in praesentiam, sub juramento eorum in generali regni decreto superinde expresso, certam quandam attestationem seu testium inquisitionem ad instantiam magnifici domini Pauli Apponi de Nagj Appon sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliarii penes literale mandatum illustrissimi domini comitis Georgii Thurzo de Bettlehemffalwa palatini regni Hungariae etc. ratione et modo infradeclaratis, factam et celebratam uniformiter nobis retulerunt et in scriptis exhibuerunt ubi primum literarum praescriptarum illustrissimi domini comitis palatini, series hunc infert tenorem:

Generoso domino Michaeli Zerdaheli de eadem, vice comiti comitatus Nittriensis etc. Amico nobis observandissimo.

Generose domine, amice nobis observandissime: Post salutem et servitii commendationem. Apponi Pal uram eő kegyelme magha es Teöreök Istwan vram neuéuel minemeő dologhrul installion nalunk, megh erti kegyelmed bewsseghesen ez leuelunkbe includaltt supplicatiobol; Miuel penigh libera est Religio es nem lattiuk ez eő kegyelme kiuansaghatt semmiben ellenkeznj az ighasaggal, annak okaertt kegyelmednek nador ispansaghbeli tiztunk szerintth hadgiuk es parancholliuk, hogi kegyelmed ez dologhnak egi alkolmatos napott praefigaluan, mennien ad faciem loci, es ott megh examinaluan az keösseghett, az mellj vallasson valok tebben talaltatnak s az melli fel superalia az masikatt, azoknak uallason valo tanitott helheztessen az parochiaban. Ebben kegyelmed tizti szerintt iarion el, es egiebetth se chelekegiek. Tarcha megh Isten kegyelmedet. Datum Tyrnaviae 2 Julii anno 1614.

Dominationis vestrae generosae amicus benevolus, comes Georgius Thurzo manu propria. Factae autem superinde attestationis series hunc subinfert tenorem. Testium nomina ad instantiam magnifici domini Pauli Appony de Nagj Appon examinati in Sancidorff die 21 Augusti anno 1614. penes mandatum illustrissimi domini comitis palatini per generosum dominum Michaelem Szerdahely vice comitem comitatus Nittriensis Benedictum Zonghor judicem nobilium, Christophorum Szelessy ac Georgium Samolj juratis assessoribus (!) comitatus Nittriensis

Sandorfi jobbagiok Apponj Pal vramott.

Johannes Ohranka, Marcus Kubowich, Thomas Kubowich, Johannes Brezniczky, Johannes Molich, Jacobus Hudlik, Georgius Kiripolski, Michael Uhrin, Marcus Ossoldowich, Kuba Keptanski, Georgius Stonanskj.

Sandorfi Sellerek Apponi Pal urame.

Georgius Juan, Georgius Kopitar, Nicolaus Morawchik, Martinus Tatar, Johannes Mihalowich, Martinus Holich, Johannes Ozuadolwich, Paulus Poliak, Jacobus Kowar, Johannes Tofmak, Jacobus Kral, Jacobus Sworcz, Johannes Giurowich, Johannes Plicska.

Sandorfi Teőreők Istwan vram jobbagj.

Jacobus Wrabel, Andreas Brezniczky, Martinus Bartossowich, Johannes Libertth, Johannes Hluchy, Mihna Slezak, Wendislaus Danko.

Ó Lieskon Apponi Uram jobbagj.

Simek Sidlo, Johannes Krchniawy, Andreas Parak, Georgius Karbas, Johannes Mlsuch, Georgius Seuczik, Andreas Holota, Johannes Surl, Benedictus Markowich, Marcus Waydowsky, Laurentius Bikih, Johannes Szabo, Georgius Urbanik, Georgius Maknia, Marcus Ohanka.

Uj Lieszkon Apponi Pal Uram jobbagj.

Martinus Dobronowski, Martinus Karbas, Michael Sindel, Gasparus Surbik, Johannes Svorcz, Johannes Korak, Georgius Strich, Nicolaus Poleno, Matthias Ondreiowrich, Jacobus Houanek, Kuba Hlawattj, Marcus Sity, Johannes Horniak, Paulus Kriny, Georgius Holeska, Johannes Juran, Andreas Poliak, Kubica Hornjak, Gregorius Hornjak, Georgius Maczkowich, Gabriel Hornjak, Stastni Horniak, Johannes Kratki, Johannes Sladek, Johannes Reho, Blasius Hornjak, Georgius Trpis, Marcus Hodul, Moyses Andrejowich, Adamus Hruby, Johannes Sabka, Martinus Rczani, Martinus Medniarski.
Ezek kiuaniak az Augustana Confessiott.

Ó Lieszkon Apponi Balas uram jobbagj.

Martinus Horniak, Georgius Walasek, Georgius Horniak, Georgius Smolar, Georgius Kurach, Johannes Wonia, Marcus Smolar, Georgius Kulhawy, Johannes Rezni, Lukach Rezni, Johannes Kulhawich, Johannes Skrutth.

Ezek kiuaniak az Papista Relligiott.

Jablonian Apponi Pal jobbagi, Apponi Balase.

Pongrach Daniele, minniajan kiuanniak az Augustana Confessiot.
Nicolaus Huta, Georgius Taborek, Georgius Kulikon, Martinus Chikel, Georgius Mrna, Adamus Sanik, Johannes Kotlaba, Georgius Jancko, Martinus Kunowich, Andreas Hlawatthi, Johannes Hodor, Georgius Hlaszny, Bartolomeus Kolar, Adamus Mednianski, Martinus Kowach, Franciscus Lazar, Johannes Poliak, Nicolaus Mucha, Martinus Hlawatthi.

Jablonian Teöreök Istwan uram jobbagj.

Bartos Maszar, Georgius Makara, Nicolaus Makara, Johannes Samik, Marcus Petrka, Michael Bosach, Paulus Papak, Johannes Sak, Martinus Haytmanek, Andreas Hirkowich, Georgius Hrubj, Petro Dowinik, Johannes Jurach, Johannes Jurowich, Wencislaus Slezak, Matthaeus Kowacz, Simon Slezak, Johannes Saga, Johannes Hinczir, Strastni Horni, Gregorius Orawech.
Ezek kiuanniak az Augustana Confessiot.

Ponghracz Daniel jobbagi Sandorffi.

Martinus Balusska, Michael Jurczio, Johannes Benkowich, Marcus Rehor, Georgius Huniarek, Johannes Sramek, Nicolaus Blassek, Jacobus Ambrowich.

Apponi Balas jobbagi Sandorfi.

Valentinus Kubouich, Martinus Wankouich, Nicolaus Holich, Martinus Maszar, Andreas Silhany, Nicolaus Bobak, Andreas Onisek, Philippus Gregorowich, Valentinus Kraychir, Lucas Horni, Andreas Hrussouski, Georgius Thomanek, Michael Kosztolnik, Johannes Kubowich, Georgius Gularek, Andreas Gularek.
Ezek kiuanniak az Papista Papott.

Sandorfi Ponghracz Jeremiasne Jobbagi.

Marcus Kral, Georgius Adanowich, Johannes Kurnich, Georgius Buczkowich, Georgius Slanina, Nicolaus Hrucziar, Georgius Muran, Martinus Strmensky, Johannes Turkowich.
Ezek kiuanniak az Augustana Confessiott.

Jablonian Teöreök Istwan jobbagi.

Laurentius Dominik, Jacobus Brptawy, Michael Horniak, Kuba Pasztier, Matthaeus Ponniczky, Adamus Deak, Georgius Sruban, Wencislaus Misska, Adamus Kryvoda, Hans Zednik, Andreas Szabo, Georgius Kutek, Georgius Lasztowicza, Baltthazar Zahradnik.
Jabloncan Ponghracz Daniel jobbagi.
Andreas Ondra, Georgius Hlussek, Georgius Huorka.

Jabloncan Ponghracz Ferenczne aszoniom jobbagi.

Matthaeus Drahoss, Georgius Galan, Matthaeus Bohka, Petrus Mraczko, Adamus Suecz, Johannes Boycik.

Jabloncan Apponi Balas jobbagi.

Martinus Woyna, Thomas Simkowich, Johannes Mraz, Matthias Kolar, Joannes Rogiczko, Paulus Ambruz, Matthias Messter, Matthaeus Steffanowich, Martinus Silhawich.

Ezek miniaian kiuaniak az Augustana Confessiott az szeghinsighben, myuel hogj teobben talaltatnak kik az Augustana Confessiott kiuaniak es amplectalliak, accommodaluan palatinus urunk eő nagysagha mandatumahozis maghunkott es hogj az szeghénseghis teöbnek talaltattanak, az Sancidorffi szentth egjhazatt attuk az Augustana Relligion waloknak az parochiawal es osskolawal egiguitth.

Ad fidelem itaque dictorum egregiorum domini Michaelis Zerdahely de eadem vicecomitis, judicum nobilium et juratorum assessorum nostrorum modo praeinserto coram nobis factam relationem praesentes literas nostras relationales magnifico domino Paulo Appony de Nagj Appon etc. sub autthentico istius comitatus nostri sigillo pro futura sui juris cautela extradandas esse duximus et concedendas, commini suadente justicia.

Datum Nittriae feria quarta proxima post festum Matthaei apostoli et evangelistae vacante videlicet termino sedis judiciariae, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto.

Lecta

Michael Zerdahely vice comes manu propria,
Benedictus Zongor judex nobilium manu propria,
Thomas Babothi judex nobilium manu propria,
Joannes Tarnowzky judex nobilium etc.
Stephanus Diossy judex nobilium manu propria.

Kívül más kézzel: Super ecclesia Sandorfiensi.

232.

1615. október 22. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Keservesen panaszkodik, hogy sem élelmet, sem ruhát nem kap, ellenben annál több jogtalanságot kell neki Böjte István és Marusics Mátyás részéről elszenvedni. Különösen az előbbi az, aki pörrel, patvarral, kártétellel, pusztítással búsítja. Elbetegesedett, talán szolgálatra már nem is alkalmas, jobb lesz tehát, ha elengedi, hogy valahol csöndben élhessen és egészségét is ápolhassa.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek ábrája egy latin keresztre tekeredző kígyó, s a kereszt mellett jobbról-balról E. B. betűk.

Spectabili domino domino meo magnifico, vitam, incolumitatem et salutem ac humillima supplex servitia defero.

Nagiságodnak néminémü nyavalyáÿmat kell meg ielentenem, Nagiságod nehéz néwön ne vögye: mert Nagiságodat kell meg keresnem róla. Az én nyavalyám nékem fáÿ: ha más nem érzi. Nagiságodtul kinnyebitést es bochánatot kérek, szóval kinnyen nem mondhatnám meg. Énnékem nyugodalmas életem itt Vyvárat eddig nem vólt, mast sinch, amint látom naponként nyavalyásb leszek dolgomban és igiemben. Chelédes ember voltam Isten jó akarattyából és ayándékából: marha nékül nem lehettem: lovaÿm, tehenÿm volnának: az várasban igen akadékos és rekeszes lakásom vagyon. Mikor akarom akkor nem iühetnek mehetnek kü és bé. És még magam is mikor akarok nem engedtetik az kü és bé iárás. Minden jószágom morhám veztében vagion, hogi hozzá nem láthatok. Ez oráÿg istálló és akol nékül vagiok barmaÿmhoz, valamit parancholtis Nagyságod, abbanis nem segétöttenek: sem annál inkáb magoktul ez jó tizt tarto vram, sem szántásból, kapálásból, sem az istálló chinálásban. Vetetlen vagyok kétszer szántott földeÿmmel, mind eddig egi markot sem vethettem. Szolgámat szolgálómat mind el hitették, beszéllették tőlem: Poniczra vitték azszonyom mayoryában, Eszéki porkoláb vram számára az várasi drabontok és feleségek, fél eztendeje sinch hogi szolgál és immár meg ruházva tőlem el vitték. Ninch ki hozzámis lásson: béhaytyák Kis Medvesre, Szent Miklosra lovaÿmat, három napis éhel szómehal oda ölik. Immár Szent Margit nap estin magamatis chak meg nem öltek az kis medvesiek. Azszonyom szabadÿtotta réÿám. Ninch ki oltalmazzon. Ninch chöndezségem. Ruházatot kértem Nagyságodtul: azt sem látom hogi nyerhetnék, én penig ruha nékil vagyok. Az Nagyságod fizetésével hust, sót, eledelt, házi szükségemet, kinyértül válva nem hogi köntöstis, szolgám, szolgálóm fizetését bé nem érem. Szénátis pénzen kel minden télen vennem. Ninch rétem.

Attyám vramtul marat örökségünkben sem tétete igazat Nagyságod. Az hozszu várást én el unám. Engemet mindenbül ki szünlenek az két attyaffi Istók és Marosich. Nagyságod azoknak hiszen, az mi szőlőnk ő nálok az Balás pap: nékünk penig az ü sok rétekben sohol semmi etc. Meni boszuval illettetem tőlök, Istóktul, szidalommal, kártétellel, egy ártányomat is által lőtte, magamatis három izben által akart lőni ugian akkor: Azszonyom ő Nagyságais látta reggel korán az ablakról. Gyömölchömet rabollia ez ideÿg. Nem vagyok az enÿmnek bíróya es vra miatta. Szegénségben nagiban vagiok, semmi szőlőm haszna ez idén 4 chöbör bor. Pörrel patvarral, heyában való költetéssel raytam az Istok, hogi lehet jó lelki ismeretem lehetne még az isteni szolgálatra is, itéllye Nagyságod. El betegösültem szintén bumban és az bozszu nyelésben: az nap is mint verrad reyám átokkal, nem mondhatom. Blaskovich vram egi hóld földemet kit Knezÿchöktül birt attyám, az ü földeÿ mellet, azonnal el foglalta tőlem, mihent attyánk el holt: mast az jobbágyom földét, ki mayor házam volna, darabbal bé menvén, megyéstől földestől, tavaly es ez iden, mind továb továb el foglalta. Isten tudgya mire mégyen es következik állapatom ez halgatás alat: Nagyságodis halgat, enis várok: az én nyavalyáÿm bévölnek, chöndezségem meg bántatik, iób hogi mig az két szömömmel el látok addig el mennyek. Nékem senki nem enged: én meg nem birom magamat. Idő előt el veszek. Nem mehet böchülletem semmiként eleő. Nem gondolá meg Nagyságod, hogi nékem kilömb állapatban való igiem vala, mint másnak akarkinek is Nagyságodnál. Nagyságodat kérem azért kegyelmes vram, hogi mindezökben segétségül ha lehet Nagyságod, légyen segetség, hol penig nem, had visellyek életemre gondot. Az Ach házat, ki igen ártására vagyon kertemnek, mindent el puztitottak belőle és az kert falt is el szegdelik tüzre, kértem alkalmasb lakásomért chelédemért, azt sem adá Nagyságod, mint telelnék nem tudom, immár Nagyságodat kérem meg bochásson: én elbetegösödtem, taländ ugyan nem is szolgálhatok: Nagyságod inkáb mastan engedgyen el mehetést, ahol chöndezben élvén, testi lelki egességet találok. Az Isten jót ad Nagyságodnak. Neis busullyon miattam Nagyságod. Ezöket is

puztáva hagyom amellyekben vagiok: szegéniölis megyek el. Az nyavalyának sok szavay vannak. Nagyságod nékem mindenkor kegielmes vram leszen. Nagyságodra hattam magamat. Ez kevés halgato böchölletlen es háládatlan nagitul fogván kichinig hozzám és az töb praedicátorokis chak syrnak ohajtanak. Nagyságodat Isten éltesse es aldgya meg minden javaÿban: és az árváknak légyen Nagyságod Isten után jó attya. Jól érti Nagyságod immár éppen az én igiemet. Nagyságodnak ayánlottam Isten után az én igasságomat és magamat, Nagyságod mégis meg bochásson kegyelmes vram. Irtam Vyvárat 22 octobris 1615.

Spectabilis vestrae Magnificentiae

servitor et praedicans
humilis in Evangelio et fide
Emericus Beythe manu propria

Külön cédulán: Az rabért Blaskowÿch vram nem szörződhetöt töbre, hanem 100 és 40 fl. kész pénzben és öt száz forint érő marhában. Mast adgiáke meg és mint még nem tudgiok szintén. Czedulát adot felőle az Törökökncк. Az Bőythe Istok el veztötte mind magától és én tőlem. Az mi reménségünk itt meg chalatkozot: Ebre költ pénzünk, hogi igi szóllyak Nagyságod előt. Én reménködtem szegéni vramnak az el vételéyért Bogáchtul, hogi Istókot meg ne haborgatták volna érte, ugi ada ez atkozot pogánra pénzt, kit magamis vittem alá Muraközben; Istókot mentötte szegien vallásból. Haragut reyám sok ideÿg. Meg akarám Nagyságodnak ielentenem.

Kívül: Spectabili et magnifico domino domino Francisco de Botthyán: comiti suppremo comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro in Hungaria etc, necnon sacrae caesareae ac regiae maiestatis consiliario: domino domino meo semper gratiosissimo et debita pietate colendo.

233.

1616. január 2. Bittse.

Gróf Thurzó György Batthyány Ferenchez.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine Frater nobis observandissime.

Praemissa salute et servitiorum nostrorum commendatione. Illien dologhról akaroók ez irasunk altal megh talalnunk kegyelmedet: Nilwan wagion mindeneknél ez my hazankban minemeő szewk s rittka legien, nem chak az secularis, de spiritualis renden walo feő tudós es beölch emberis, el anira, hogi ha az Ecclesiaknak eppeölettiekre akar howais walameli kereztien beölch tanétó kéwantatik, kételen az Imperiumbeli Academiakból, sok gondal, faratsagghal es keölttseghel keölletik megh zerzeny; Seött ha kik nemzetünk keözzül fiokott hazanknak ieöwendeő hasznos zolghalattiara tanétattni akariak, ideghen Orzagban sok munkawal s nagi keölttséggel készeréttettnek aztt weghez winni, kinek nem egieb az oka, hanem hazankban az Scholanak es tanéto Doctoroknak deffectusa: Akarwan azértt hazankhoz es Nemzetünkhez ebben walo szeretetünkeöttis megh mutattnunk, el wegheztük maghunkban, ha az Vr Isten eletünkeött walamenire hozzabéttia, hogi az Orzagbe-

lieknek eggienleő io akarattiokbol es promotioiokbol walahol ez Orzaghban egy Ghimnasiumott erigalliunk, az melbe meégh éltünkben az felseő Orzaghokbol feő tudós es beölch Doctorokatt akarunk ala hozattnunk es helheztettnünk: Ennek penigh weghez witelére es seghéttséghére nem chak maghunk Nemzetünkeött, de az Euangeliomi wallason léweő ideghen prouinciakott es Feiedelmekettis megh talalliuk, tudgiuk azokis, megh ghondolwan illien io es Istenes dologhban walo munkalkodasunkatt, illendeő seghéttséghekett es io akarattiokatt nem wonszak megh tewlünk: Ghondolkodtunk azértt sokatt seött az my kedwes attiankfiawal az tekentetes es nagysaghos Betthlenffalwai Thurzo Ztanizlo Vrammal eő kegyelmewel tractaltunkis felőle, holott lehettne ez orzaghban az Ghimnasiumnak iob es alkolmatosb hele? Talaltuk azértt azt, hogi Ghalghocz warossa fölöt te illendeő es alkolmatos hele lehett annak: Eő kegyelme penigh Eöchenk Thurzo Ztanizlo Vram, sok iowalis aianlia maghatt az dologhnak promouealasaban, tudni illik, hogi ott Ghalgoczon az Fitter Julius hazatt eő kegyelme megh weszy es megh wéwen, szépen meghis éppetteti az magha keölttséghen, ky nem kewesbe fogh telni eő kegyelmenek: Kéwantatik azértt, hogi az Ghimnasiumnak bizonios summa pénze legien, az melnek hasznabol annuatim sustentaltathassék: Meli dologhról megh talatuk mind az egész orzaghban léweő Warmegieket es az kegyelmetek Warmegieienekis im irtunk, kérwén zeretettel eő kegyelmekett, hogi eő kegyelmek megh ghondolwan ebben az közönséghes ioótt, illien haznos igiekezetünknek giamolétasara es helére allatasara legienek bizonios pénzbeli seghétségghel, ky ky magha értéke zerintt: Az melnek exigalasatt bizza eő kegyelmek azon warmegiebeli kétt feő attiokfiara, kik hitesek legienek es mikor oztan az Warmegieben éppen ky szedwe leszen az pénz, minkett informallianak felőle es my legh ottan harom generalis Perceptortt awagi conseruatortt rendelünk, edgik vry rendbeől, masik nemes, 3. polghari statusbol legienek, azoknak az Létaway Warunkban egy taárhazatt adunk az hol az pénztt tarchak, az meli Taárhaz harom kulchal nilliék, az Conseruatoroknal mindeniknél egi egy kulch allion es azok wegiek kézhez mind az egész warmegiekbül az pénztt: Wéghezettre mikor immar mindenünnen egibe giül az pénz es az summa anira extendaltathatik, hogi annak eztendőbeli hasznaból az Doctorokatt contentalhattny es az Ghimnasiumnak minden egieb szükséghettis bé erhettny, azon pénztt bizonios Euangelica Religion léweö Warosoknak bono sub obligamine kel adni, meli pénznek egi részén azon Warosbeliek wegienek szeőlőkett es azokatt mieltettwén io modgiawal, az prouentusabol annuatim fizessenek annitt az Ghimnasium szamara, menitt az eghész summanak interesére tenne: Annakokaertt ez dologhrol irtunk béwséghessen az Kegyelmetek Warmegieyenekis, melliet kegyelmedis megh értendő, kérwén zeretettel kegyelmedett, mikor kegyelmed az teöb Vrakkal es Nemesekkel zemben leszen, promoueallia syncere kegyelmed ez dolghott es efficiallia aztt eő kegyelmeknél, hogi eő kegyelmek illien hasznos es dichéretes dologhban walo teörekedésünkett ne difficultallia, seött legienek minden seghéttségghel hozza. Isten elöttis kedwes dolghott chelekeszik eő kegyelmek es minden kereztien attiankfiaitol dichéretett weszen érette: Jo walaztt warunk kegyelmedtül. Isten éltesse kegyelmedett io eghéseghben.

Datum in arce nostra Bittchensi die secunda Januarii, anno Domini 1616.

Spectabilis ac Mag. Do. Vestrae

Servitor et Frater benevolentissimus
Comes Georgius Thurzo m. p.

Egy mellékelt cédulán: P. S. Ezen dologhrol irtunk masoknakis az mintt im megh latthattia kegyelmed, kérwén kegyelmedett zeretettel, kwldezze el wket kegyelmed az kiknek szolnak, megh zolghaliiuk kegyelmednek.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Battiany de eadem Battian, comitatus Soproniensis comiti, agazonum regalium magistro ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. Domino fratri nobis observandissimo.

234.

1616. január 11.

Az István prédikátor után megmaradt javak jegyzéke.

Eredetije egy ív papíron.

Anno 1616. Januarii 11.

Az minemő marha es hazi özkez könj marat az zegin megh holt Istuan predikatortül, ki Orsik Azonjnak predikatorne megh haluan germekekel kezeben iutot annak fel iegisese.

Ami az adossagot a kit az Azonj migh elt ki adot ugimint Istuan predikatorne ez. Adot egi zederjes czimazin domant Homoki Lukach predikatornak aki mast Nagi Chemben vagion,

az araban ados megh ..... f. 4 d. 50

Item adot egi saja mentet Tolnaj Mihalj predikatornak a ki mast Buchuban vagion,

ados az araban ..... f. 3 d. 80

Item midőn a rebeljo uolt, akor az Azonj ü magais el akart menni Raban tül Komari Peter predikatorral, a ki akor Chemben lakot, az Azonj it marat, kenueket a kiket a predikator eluit az aro ertek uolt

..... f. 13

azis nala vagion Torok orzagban.

Item az minemő hazat adot uolt öregh Azonj ü Nagysaga Istuan predikatornenak, vra halala utan, midőn az Azonj megh holt, el attam hazat

Christaloczi Vidanak ..... pro fl. 8.

Az arra mastis nala vagion.

Item marat egi tehen az vgian vagion, marat uolt ket sörtes marha, egiket az vr ü Nagysaga kertiben megh öltek, a masikat megh olettem es a germekekre költöttem.

Item marat uolt egj oregh hordoban a meli hordo mastis vagion niocz köböl abajnacz gabona.

Ismegh tizta buza masfel köböl, azta masfel köblöt midőn megh holt Istuan predikatorne torra költ, abajnacz gabona megh marat germekekre harmadfel eztendeigh reajok költ.

Item marat egi vres hordo 70 vödrös, egi kis hordo 16 vödrös, egi kad, egi vstekel, egi kas mehe, ez mjnd megh vagion.

Item marat könj 28 a kiknek neuek megh vagion irua könj közöt Franchich oruos Gergelj könueken.

Item marat ket öregh ormariom, egi kichin ormariom, egi zitalo aztal, egi kezep szita, egi hasadot szakazto tekenje.

Item egi agi fodeles ket öregh parna, egi vankos, egi lepedő, vankost germekeknek attam, marat egi o kedmen, egi hittuan paplan aztis a germekeknek attam, egi imegh azt germekekre zabtam.

Item marat egi o korczouali a ki a germeken vagion, hogi viselte leankam egi keues udeigh azertis egi gyolch fel inget adok a germeknek.

Item marat ket singh taphota, egi fel imegh uj sido vazonbül masfel ref uolt benne, parazt vazoni egi fel imegh, egi sido abraz, egi viselt vazoni abraz.

Item marat harom darab roka, hat suba ala ualo vyaual egiut onet.

Item marat on tal njocz egi kiczin, egi rez medencze, egi on mosdo, ket on tanjer, ket on kana, egi kicsin masik öreges fodeletlen, egi on palazk, egi hittuan rez gertia tarto, egi kys lakat, ezek mind megh vannak.

Item marat harom lada, egikbe könuek vadnak, masikba felül megh neuezet özköz, harmadikat germekeknek attam, iro ladacskat deák germek uytte el.

Item marat egi vas villa egi bojtas asso kapa, egi taliga, egi eke vas nekül, egi fa mosar, egi sajt tarto leza, egi fa tal, fa tanjer, s egi kis fa sajtar.

Item marat egi vas fazek eget bornak valo, azt el attam miuel hogi hituan uolt zaz pinzen, abül uöttem Giurkonak egi czipelist 40 pinzen, attam Iskola mesternek erette d. 30, harminch pinzel ados vagiok.

Item marat mas zapulo vas fazek, egi on so tarto, egi valo a kibül louak eznek.

Ezt Orsik Azonj hit zerint megh monta es elő atta, es aztis megh monta hite zerint, hogi ha valamit el felejtet uolna bene, es az utan ezebe iutta, ha chak egi pinzt erneie elő agya.

Ez iras melet illen zemelek voltanak.
Fajeront Janos nemet varasi biro, Maglin Miklos.
Magiar varasi Sinkouich Peter, Fumych Janos.
Lukach kouach, Christaloczi Vida: Kizogrül.
Nagi Thamas, Zabo Mattias, horuat predikator Wÿda Janos.
Ez iras lőt vgian azon Orsik Azonj hazanal Rohonczon, anno 1611 Januarii 11.

235.

1616. március 1.

A Batthyányak valamely uradalmában alkalmazott sáfár részére készült instrukció kivonata.

Eredetije fél ív papíron, négy pontból álló instrukció fogalmazvány, melynek negyedik pontjának nagy részét már maga Batthyány Ferenc fogalmazta.

Anno 1616 1. Martii.

Az w saffarsaga alatt ualo Che mestereket rea eröltesse, hogÿ az szentegyhazakatt mindenütt eppen tartsiak es megh eppetsiek. Az Predikatoroknak Sz. Mihallj es Karatsion napjan epen megh fizettessen, az mellj Che mester engedettlen volna, tahatt az kantor törvenjere be hiuassa es ha megh talaltatik törwenÿ szerentt hogy vetet az paranttsiolatt ellen, hatth az urnak 10 f. birsagon marad, es az Predikatortis az maga marhaiabull elegettsie megh, mert az Cheh mesternek vagjon biraja es maganakis vagjon hatalma arra, hogÿ az kÿ szo fogadatlan megh vehesse rajta es annak fölöttö az kantor törueniben birsagot irjanak arrais, az ki az Cheh mesternek vagÿ ellene tusakodnek, vagÿ megh nem akarna fizettnÿ, neis engedgie aszt, hogÿ az Predikator hazrull hazra jarjon es ugÿ szedgje be az iouedelmetth.

Az szentegyhazhoz ualo iouedelmett az mi illeti, arrul az Cheh mesterek minden esztendőben szamot adgjanak, es aszt ell ne keoltsiek mjnd addigh, hanem az mire szukseg arra tartsiak, es ha valamelli faranak Predikatora nintts, az jiuedelmett vgyan be szolgaltassak es helen tarttsiak.

(Ezen pont mellett Batthyány Ferenc írásával a következő széljegyzet olvasható: Az ő safarsaga alat ualo Che Mestereket abba az Instructioba tarcza az melljet nekik attak, es arra szorgalmatos gondgya legyen, hogy abba fogyatkozás ne legyen, es ő miatta abba vetek ne essek, mert az minemő [...] Itt a széljegyzet megszakadt.)

236.

1616. március 18. Hassika.

Keserű István Batthyány Ferenchez.

Az Izsák zsidó által eladott pártaövet Balog Sebestyén azon ládából lopott el, mely Böjte Imrénél volt hű kézen letéve. A lopás és láda föltörés miatt gondatlansága miatt Böjte is felelős.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Nagÿsagodnak mÿntth kegÿelmes vramnak eltēmig valo alazatos zolgalatomatth aÿanlom. Nagÿ sok jauaiual latogassa az Vr Isten Nagysagodat mÿnd Nagÿsagodhoz tartozokkal egyetembe.

Az leuelet kit Nagÿsagod Gregoroczi Peter felesegenek Balassi Borbala aszszonnak irt volt Kaboltba talaltam az aszszont, es meg adam neki, magammal eleget beszellet az aszszony, vachoran, iolis tarta. Az Sidot be hivatta vala az aszszonÿ, igen meg fenÿegete az Sidot, hogÿ ha igazan meg nem mongÿa, menni ezwst miuet adot nekÿ Balog Sebestyen, addig az varbol ki nem bochattja, az mig mÿndeneket elő nem hoz. Nagÿ hitre eskwuek az Sido, hogÿ az parta önél többet nem adot neki, en twlem meg kerdeze az Isak Sido minemw volt az parta w, en meg beszellem neki, azt monda az Sido, hogÿ azt atta neki 26 forinton. Az Sidois Moruaba atta az parta öuet. Arra felele az Sido, hogÿ tizen negÿed napra Kaboltba hozza az öuet. Az aszszonis arra felele, hogÿ ha meg nem hozza, mÿndiarast meg fogattÿa es addig el nem bochattÿa mig az öuet az Sido meg nem hozattÿa.

Egy szekeres louamat kellet el adnom, az vezteseg utan ugÿ kellet Papara es Kaboltba faradnom, penzem bizonÿ nÿnchen. En azen marhamat es penzemet vgÿ mÿnt hiw kezhez Böite Imre kezehez attam. Böite Imrenek kellene ennek gongÿat viselni, mert w tartotta Viuaratt azt az gonosz eletw legent, sok fw ember elől maga mondotta Böite Imre, hogÿ az en ladamat w maga Böite Imre mutatta Balog Sebestÿennek, mert en Balog Sebestÿent soha nem esmertem, sem nem latta soha az en ladamat, az elől mikor az en marhamat be vette, akkor ennekem arra felelt, hogÿ az botok kuchchaÿ w maganal allonak, senkinek azt nem aggja. Az botok szegezőit penig kulchokal nÿtottak meg, noha az ladamat fel hasogattak, hit nekwl az botokba senki nem mehetet. Aztis meg bizonÿctom maga keze irasaual, hogy az aranÿakat es gÿwrwket az lopas utan vette ki Böite Imre az ladabol. Illÿen nÿluan valo igassagomat ertuen Nagÿsagod, mÿnt hogÿ Nagÿsagod varasaban történt ez az gonossagha soha Nagÿsagod az elől nem esmert volnais, megis töruen szerent az gonosz embert meg kellene Nagÿsagodnak bwntetni, mert en eddig töruennyel masut kerestem volna, ha az Nagÿsagod haragiatul nem feltem volna. Deli Mihalÿ minemw fw zolgaja volt

zegenÿ Batthÿany Ferenczne aszszonÿomnak, annak az felesege Bagodi Miklos ladayt szinte igÿ feltörte volt. Jo emlekezetw meg holt kegÿelmes vram az varasba sem hatta lakni az aszszont mynd hazat marhajat el vetette volt szegenj aszszonyom. Azonkeppen Bagodi Andras vr kepe volt Vyuarat, az fel[ese]ge hogy gonoszwl chelekedet volt, jo emlekezetw kegjelmes vram fejet ve[tete a]z aszszonnak, Kerezturi Mihalt penig az Tengerrŏl hozatta meg j[o em]lekezetw kegyelmes vram, az minemw gonoszt chelekedek, ot Vyua[rat] veuek fejet. Balog Sebestyenre semmi gongya nynchen Böite Imrenek, Thörök Istuan meg monda hogy w sokaig nem tartya fogua, kezessegen el akarja bochatani.

Nagysagodnak könyörgök mynt kegyelmes Vramnak paranchollja meg Nagysagod Böite Imrenek, az mit kezehez attam, aggja meg ennekem. Isten Nagÿsagodat sokaig eltesse. Irtam Hassikaba 18 marti, anno 1616.

Nagÿságod szolgaÿa

Keserw Istuan

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco de Batthyan, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro, consiliarioque sacrae caesareae regiaeque maiestatis etc. domino mihi semper gratiosissimo.

237.

1616. június 11. Bittse.

Gróf Thurzó György Batthyány Ferenchez.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Az utóiratban: „Az en fiam Istennek hala yo egeseghben yüt megh Wytembergabull, Isten dichertessek erette yoll tanulth ez keuess ydeő yartaban, de noha ydeősb Zrini Gyeörgynell, bannam ha megh mosth megh hazasodnek, hanem idouell elljen Apya es Annya tanachawall..."

238.

1616. április 4. Veszprém.

Patai István veszprémi prédikátor Batthyány Ferenchez.

Értesíti a Tengerdi Mátyás és Nagy Tamás közt folyó perről. Keglevics Győrben van. A mostani veszprémi kapitány katolikus papot akar Veszprémbe hozatni.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalatomath ajanlom Nagysagodnak, minth kegyelmes vramnak es io akaro patronusomnak. Isten Nagysagodat meg algya minden testi es leolki iokkal, minden haza nepeuel egyetemben. Nagysagod az kajari Nagy Peternek parantsolta volt egy leueleben, hogy engemet meg talallyon az Tengerdi Matthyas quaerimoniaja felol, melynek toruenyet az szolga biro Berenbe hatta volt. Ennekem az Nagysagod leuelet be kwlte az torueny napnak elotte harmad nappal, maga nem is volt szembe velem. En

az Nagysagod leuelet latuan meg kerestettem azt az Tengerdi Mattyast, es rea felelt ennekem hogy sem Nagysagodat nem busettya, sem Nagy Thamast Nagy Peternek othet nem haborgattya, es hogy az szolga biro elot le teszi ezbelj porit, igy botsattam Berinbe; az vtban talalkoztak oly tanats adoi es biztatoi (mert w magaban egy nyomorult balgatag legeny az) kik rea botoltak hogy vgyan prosequallya es toruent varion.

Igy az biro toruent tet, meg nem bizonyodot az, hogy Nagy Tamas az Nagysagod jobbagya vagy verte vagy verette volna, hanem hogy az szolga vra parantsolattya nékwl wtotte egyszer vagy ketszer, w oda akart menny hogy ne haggya, azon kozben az tob emberek Nagy Thamast meg fogtak (aletuan azt hogy w is verni akaria) az szolga biro conuincalta in f. 40. Illyen szoual, hogy ha nem wtotteis, verni akarta. Apellaltak az szekre az Nagysagod jobbagi, azert Nagysagod eleiben aduan ez dolgot Nagy Istuan vramnak hadna meg hogy Papan az szekben viselne gongyokat, mert ezek áz torueny dolgahoz semmit nem tudnak.

Hirwnk semmi nints, kit nagysagodnak bizonyossan irhatnék. Az Wezpremi iozsagot az kamora el foglalta, Keglewit vram megis Gyorot vagyon tartoztatua, az mint hallom vgyan huz ezer forentot kernek twle, az tob katonaknak ezer klaftra foldet kel ki ásni hordani az Gyori arokbol, vagy magok vagy fizetesek altal massal viszik veghez, eddig valo fizetesek nem fwstbe hanem birsagba megyen. Az mastani kapitanunk Zitsi Pal vram, ha az helben meg marad az miset be hozza Wezprembe. Immar ketszer hozatot papokat, baratot es miset mondatot, praedicaltatot gyontattatot velek: végét Isten tuggya, senki nints kire nezzwnk es ki mi reank nezzen Isten vtan. Isten eltesse es tartsa meg Nagysagodat aszonyomal w N. es az Nagysagtok zep gyermekivel egyetem kedve szerent valo egessegben.

Datum Wezpremÿ 4 Aprilis 1616.

S. V. M.

Humilis Ecclesiastes
Stephanus Pathainus m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battyan, comiti comitatus Soproniensis caesareae regiaeque maiestatis consiliario et agazonum regalium magistro, domino domino et patrono suo gratiosissimo.

239.

1616. július 14. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik a csémiekre, akik a kenyérrel gyóntató prédikátor helyett ostyás prédikátort kívánnak.

Eredetije papíron, gyűrűs zárópecséttel.

A Deo et Patre miserationum benignissimo per Christum dominum spectabili vestrae magnificentiae, salutem, vitam, incolumitatem, denique felicitatem, syncero animi desyderio expeto.

Nagiságos vram, nem örömest irok Nagiságodnak, mert tudom, hogi vnatot szöröz Nagiságodnál sokszor való irása valakinak, akar ki légien. De nem kedvezhetek magamnakis ez üljen dolgokban: Nagiságod eleÿben kell adnom. Halgatásunkal ne

tégyünk kárt Isten gyüleközetinek. Voltanak Nagiságod előt az Chémyek, vagion hirömmel: és igazitani akarván az ü dolgokat Nagiságodnál, mondották Nagiságodnak az többi közöt, hogi az ü praedicátorok el mönetelének ü tőlök nem ők az okaÿ: és ők tiztösségben nem tartottak. Nagiságos vram azt Nagiságod vizsza érche nékik. Bizonnial eők lettenek okaÿ buchut eginéhánzor adtak neki eztendeye előt es amint Miklós pap az Evangelium praedicállása behozásáyért régen feyével fizetöt vólt akképpen ötetis feyének el fogyatásával fenyögették az vÿ hitért, mint ők mondották, hogi im kinyérrel gyóntatot. El végezték egi más közöt eleÿtől fogva valaki hozzáya gyonik hogi meg birságolyák magok közöt, mint falu béli árulót. Senki nem gyónt hozzáya közzőlök. El méne nyavalyás tőlök nagi gyalázattyával el tekerődvén. Mastis el végezték magokban, hogi inkáb mindoha praedicátor nékül lesznek, ha ostyást nékik nem hadnak fogadni. Mi azt álitottok, ha meg tiltyok tőlök az környül való ostyás praedicátorokat, hogi nekik ne szolgállyanak és chak az Chaytaÿt hattok hogi azt talállyák minden szükségökben, mint ki kinjerrel gyóntat, hogi annál inkáb kivánni fogiák az praedicátort. De ük az Nardaÿ szömtelen praedicátort keresték meg. Nagiságod azért lássa mit cheleköszik vélek. Isten tiztessége gyaláztatik ott. Éllyen Nagiságod az Nagiságod tiztivel és birodalmával. Ha eők birságot röndöltek egimás közöt, tahát Nagiságodis birságolhattia, mert pénzt éröznek magoknál. Tót Ferencz az feő tanách köztök. Az praedicátort penig az Nardaÿt paranchollya Nagiságod, hogi iőÿön hozzám ide Vyvárra, mert vétkét tudván, nem iü semmiként ide. Mind az által az kár tételt telhetetlenül cheleköszi.

Ez is az Sámfaluÿ praedicátor mastan térvén az Isten igassága mellé el hagyatik az ü népeÿtül. Nagiságodhoz mönt könyörögni. Ha miből az tiztartokat meg talállyok nem fognak mellettünk: nem éröznek hasznot panaszinkbol és chak nevetnek bennünk, el mulattiák igiöket az nyavalyás praedicatoroknak. Ewk nem akarnak muchkolodni az ollyan dólgokban. Nagiságod azért nyavaljást tanáchával amiben segétheti, ne hadgya Nagiságod. Maga meg mondgya.

Az itt való Zent Jakabi praedicátort eltemettők.

Az Vr Isten Nagiságtokat éltesse es áldgya meg minden jokban. Vyvarat 14 Julii 1616.

Sp. vestrae magnificenciae deditissimus

Emericus Beythe manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Botthyán etc. comiti comitatus Soproniensis ac agazonum regalium magistro per Hungariam etc, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. Domino domino mihi gratiosissimo.

240.

1617. február 10. Prága.

Gróf Salm, született Lobkowitzi Poppel Sabina nővéréhez, Batthyány Ferencné Lobkowitzi Poppel Évához.

Többek közt a következőket írja: „Unterdeszen aber kan meiner herzallerliebsten frau Schwester ich nicht vorhaltten, das mir die frau Esther zu verstehen gegeben, wie sie willens sey vf deroselben begehr unnd guttes freundlichen erbiethen Ihren Sohn Adamko der frau Schwester mitt dem herrn Blakowiczen zuzuschicken, nicht allein dorumb, das er aus die Jesuiten, bey denen er sonst anitzo leiblicher notturfft nach sehr wohl versehen, händen unnd gewalt khommen, unnd umb der rechten reinen

Religion unferzogen werden möchte, sondern auch dieweill Sie zue der frau Schwester das gewisze unzweifliche Vertrauen habe, Sie werde nicht anders als aus treüherziger gutter Affection des Kindes zue sich begehren..."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

241.

1617. február 25.

Bagody Farkas Blaskovits Istvántól jószágának visszaváltására „Beÿthe Imre vram Vÿuari praedicator előte es Falusi Boldisar oskola mester előt" *100 forintot kölcsön vesz.*

Eredetije papíron, alul rányomott gyűrűs pecséttel, sk. aláírással.

242.

1617. május 11. Dobra.

Hettler János szentmártoni parochus Batthyány Ferencné Lobkowitzi Poppel Évához.

A szent-mártoni parochia elfoglalásáról értesíti.

Wolgeborne Gnedige fraw. E. G. sein meine underthenige gehorsame ehrendienst iederzeyt zu vor. Gnedige fraw, demnach verschien Montags mit meiner hauszhaltung zu S. Martin glücklichen gleichwol in groszen ungewitter und regenwetter ich angelanget, auch andersz nit vermeint es werde herr Peter so wol alsz die altte predicantin den pfarrhoff vff Georgi vermög unserer abred allerdings geraumpt und mir platz gemacht haben, hatt doch derselbe keines mir einzuzihen gestatten wollen, bis ich herrn Matthias e. g. hoffrichtern dasz berichtet, welcher also bald andern tagen bey mir erschinen" és intézkedett, hogy a parochiát elfoglalhassa.

Eredetije egy ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

243.

1617. június 12. Szent Márton.

Hettler János szentmártoni parochus Poppel Évához.

Eredetije egy ív papíron, kívül címeres gyűrűs zárópecséttel, melyen M. H. betűk látszanak.

Wolgeborne Gnedige Fraw, e. g. sein mein in gepür underthenige gehorsame dienst iederzeyt zu vor.

Eiher gnaden bemühe ich zwar ungern, kan aber nit underlassen derselbten zu klagen, wie die altte pfarrerin und ihr Herr Peter allenthalben verschreyen, ich habe mich hie mit gwalt eingedrungen, er habe alss er zu Weyhennacht dise pfarr bezog, glückh und alle wolfahrt mit gebracht, ich aber zu meinen anstand alles unglückh mache alle tag wetter und schauwer, welcher geschrey auch in andere dörffer sie ausgebracht, also das ein bauwer von Neüwmarckt mir diser tagen bey meinem menschen

und magt anzeigen lassen, wen ich wetter genug gekochet, ich solle uff ihrer oder Sehetssischen grund und boden khummen, sie wollen mich zu tod schlagen, den ich morgen mit recht ersuchen und anklagen wirdt. Und wie sie die lose mit reuerentz altte hur, ihre vorige menner mit zauberey bekhummen, also auch itzt Herrn Peter dermassen gefesslet, das er von ihr nit mehr khummen kan, ohnangesehen Schulmeister allhie ihne treüwlich gewarnet, wie sein weib verschinen pfingst wochen ihren eignen Schwager Herrn Fridrichen seligen bruder, mit ihr hurerey treibende bey hellen tag in ihrem eignen beth uff einander gefunden, noch ist er in liebe dermassen entzindet, das vilgemelter Herr Peter bald darauff zwo nechten uss dem Schulhauss abwesendt und bey ihr ubernacht verbliben, werden bald hochzeyt halten, er wartet allein seiner widerkunfft er solle nacher S. Mertin bey Ödenburg gezigen sein in derselben nachfarschafft sich umb dienst bewerben, gibt auss was er e. g. diensten nachfragt, dergleichen versoffne pfarrer wen e. g. wol mit ist, khönnen sie genug bekhummen, wie dergleichen pfarrer zum H. Creitz und S. Helena, die morgens frie in einer wochen blind vol mich im pfarrhoff uberloffen und vorgeben alle bawren seyen mir feind, wie Herr Peter ihnen gesagt, weil ich mich zu diser pfarr mit gwalt eingedrungen habe. Ohnangesehen sie den pfarrhoff geraumet, habe ich doch kein rhue vor ihrem vich, gensen, seüwen etc. die mir alle garten verwüstet das ich zu diesm Jahr kein hand vol heüw machen, wie sie auch das grass uff der pfarr wisen verkaufft, mir auch die pfingst leib eingenommen bey vilen, noch wollen sie die fexung gantz haben so sie doch uber 6 oder 7 viertel kaum aussgeseel wen sie ruwige stille fromme leüt wehren und von rechts wegen wer schuldig, gebe man ihnen den samen so sie auss geseel wider, mir hatt mein gn. Herr für die fexung da ich 24 Metzen weitzen ausgeseel nit einen pfening auffstehn lassen, werden e. g. mich billich bey diser fexung erhalten, damit ich nit umb sonst dienen, dan dem Ochsen der drischt soll man das maul nit verbinden, und wer den Altar dienet solle sich dauon ernehren. Bin also gtröstet undertheniger hoffnung e. g. werden mich schutzen und schirmen und dise unwürtige Leüt auss schaffen. Auch bey diser fuhr weil Peters und Jacklins ross dabey ein fässlin bier nachschücken, will ich mit meinem gebett wider verdienen. Hiemit e. g. sampt meinem gnedigen Herrn, Herrlin und Frawlin göttlicher obacht treüwlich mich deren zu gnaden underthenig befehlendt.

Datum uff S. Mertin den 12 ten Junii alss ich von Herrn Pedinen schwester tochter versprechen wider heim khommen, anno 1617.

E. G. getreüwer und gehorsamer

Pfarrer uff S. Mertin
M. Ioannes Hettler

Kívül: Der wolgebornen frawen, frawe Eua Budianin geborne Poplin von Locowitz und Neüwhauss etc. meiner gnedigen frawen Schleining

244.

1617. június 15. Bő.

Nyéki Veres Mátyás soproni keresztes vitéz Batthyány Ferenchez.

A bői prédikátort jószágában nem óhajt megtűrni.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs címeres zárópecséttel, melynek körirata: Mathias Veres de Niek cruciger Soproniensis.

Illustrissime et Magnifice domine
Domine Patrone gratiosissime.

Salute praemissa, servitiorum meorum humilem commendationem. Az mit Nagyságod az en falumban ez ideigh nem zinten gienge orczaual lako Praedicator felől irt, hog hazara mentem, es kÿ haniattam minden morhaiat; tegnap vettem es megh ertettem azt. Ninch itt ónekÿ semminemő haza, sem öröksege, akiben alhatatossan az en akaratom ellen megh maradhatna. Mert ez helben mind allapatiaban, s mind tudomania zerent ualo tanitasaban idegen es iöuemenÿ. Nagysagod iol tudgia, ha zinten en nem irnamis, hog az Papistak minden religioual, mely az Romaÿ hit es vallas kiuül vagion, mindenkor ellenközők uoltanak es el ferhetetlenül tusakodok. Hog wlhetek hat enis egi szekben az Arianismussal bellet Caluinista praedicatorral? kÿ nem chiak papista, hanem papis uagiok? Hog zeressem en azt, akÿ nem chiak hitemnek nag ellensege, de az ellenem ualo tamadasnak es agiarkodasnakis az kössegben lelkÿ es testÿ vezedelmes töuisse? Ky tarthat azert sokaigh kebeleben faidalom nekül kigiott, auag tüzett? Kÿ köuethet egiczersmind két vtat? Papistais legiek es az eo uelem ellenközö tanitasatis zeressem es el szenuedgiem. Ember chiak az talpaban teott töuisettis sokaigh nem nezhetÿ, nem hog az zemeben ualot sokaigh zenuedgie. Nekem mind labam es szemömben uagion eo. Az hol Nagysagod az orzagh vegezesehez igazet, nem köteleztettek ott arra, az papÿ rendek, hog hitek es vallasok kiuül idegen praedicatort tarchanak iozagokban.

Az mi az kösseg dolgat nezÿ, minthog ez mi zegenÿ orzagunkban most chiak nem minden velekedes, derek zabadsagh, lassak minemő hitet tartnak. Ha nem akariak az reghi zent kiralioktol es Magiaroktol vett hitet tartanÿ, magoktol font poraszok lezen karhozatok. Nem lattam uolt en eddigh, hog az juh seregh maganak pastort ualazzon, hanem az kÿ gazdaia es vra, nekikis nem zinten io gazda nekül zamot uetnÿ. Azert migh Isten kegielmes goduiseleset raitam megh tartia, velem eggiüt kormant eokegyelme nem tart. Peldam erről Erdődÿ vram, eo Nagysaga, kÿ iozagaban ennÿ ideigh nem tartot uele ellenköző hitw Praedicatort, noha eo Nagysaga egihazÿ zemelÿ nem uolt. Nagysagodnal ha olÿ nag dicherettel hiresult ember, viseltessen Nagysagod gondot masut rola, ream mint egi Vr borat ne igiekezzek Nagysagod erőuel uettnÿ, mert az regÿektol eonekÿ arra ualo haz nem eppult. Legien maganak a baratom es ne szerezzen itt töb partolast, az io bor akarmely zegletibennis az Varosnak cheger nekulis el kél. Nagysagodnak én ezenkiuül örömest zolgalok, ebben Istenre es hitemre kel neznem es engednem. De caetero me gratiae illustrissimae et magnificae d. vestrae humiliter commendamus. Eandem et diutissime et felicissime valere desidero. Datum ex Bw die 15 Junii anno 1617.

Illustrissimae et magnificae
Dominationis vestrae

Servitor humilis et Capellanus
M. V. N.[1] Cruciger Soproniensis

Kívül: Illustrissimo et magnifico domino domino Francisco de Batthian, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro et sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. Domino patrono gratiosissimo.

1. Azaz: Mathias Veres (de) Nyék. Nyéki Veres Mátyás ekkor soproni keresztes vitéz, később pápóczi prépost, majd „vicarius Jauriensis" lett. A körmendi levéltárban fennmaradt leveleiben így címezi magát.

245.

1617. július 10. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor Batthyány Ferenchez.

Kérdi, mit kezdjen a kereszttúri nyomdász által ideküldött könyvnyomdásszal és könyvkötővel? A maga részére szénát és egyebet kér.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Spectabili domino domino meo magnifico salutem, vitam et incolumitatem a Deo precor et studia humilia defero.

Az köröztvri konÿw nyomtatótul iőt két legéni ide hozzám, eggik könÿw nyomtató, az másik könÿw kötő. Nagi dichértöt tett levéllel felőlök: mondák hog Nagyságod előtjs vóltanak Rohonczon es Nagysagod küldötte vólna őket ide Vÿvárrá. De miért hog Nagyságodtul magok felől semmi levelet, auagi parancholatot nem hoztanak, sem vdvarbÿró vramhoz, sem hozzám, nem tudánk vélök mit cheleködni. Munkát kivánnának, fizetést es éltetést. Im oda küldöttem az könyw nyomtatót Nagyságodhoz, hog mit kellessék vélek tennünk, Nagyságod röndölylye meg. Én nem tarthatom őket, mert magamnakis ninch kinieremis es mivel éltessem. Az előbbeni konÿw nyomtató iüe meg többé neme, azt nem tudom. Mint ment el inneit nem érthettem. Ha ennek Nagyságod választ ad, ismég meg iü hozzám.

Nagyságod az nékem tartozot zénát parancholná meg adatni, ne kelletnék ismég télben fogiatkozást zenvednem. Könyörgöttem vólt Nagyságodnak az Chakáni residentiájért, az én zántásomat is el foglalták Nagyságod zámára, immár földem sinch, károsis vagiok. Nagyságod megláttia velem mit cheleközik. Az vdvarbÿrónak parancholna Nagyságod, hog adatna kazásokat segédségemre. Ninchenek semmi segédchéggel nékem. Azért Nagyságodnak könyörgök. Meg zolgálom Nagyságodnak.

Éltesse az Vr Isten Nagyságodat sok eztendőkön jó egésségben. Vyvarini 10 Julii, anno 1617.

Spectabilis vestrae Magnificentiae
humilis concionator

Emericus Beythe manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyán: comiti suppremo comiregiaeque maiestatis consiliario etc. Domino domino meo mihi aeviternum colendo atque piissimo patrono.

246.

1617. szeptember 1. Kőszeg vára.

Szécsi Miklós Batthyány Ferencné Lobkowitzi Poppel Évához.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Az en eltigh ualo alazatos szolgalatomat aÿanlom Nagysagodnak, mint ennekem io akaro aszonÿomnak angiomnak, algia megh Isten Nagysagodat szep fiaiual leanÿual egyetemben sok esztendeigh io egessegben.

Az Nagysagod izenetit en megh mondottam aszonÿom anÿamnak eo kegyelmenek, az szent Martoni Praedikátor dolga feleöll, vram atÿám eő kegyelme eleot, mellÿre vram atÿam eő kegyelme aszt mondotta, hogÿ ha Isten eő kegyelmet io egessegben ala uiszÿ Muraj Szombatban, tsak tudhassa mitsoda szent Martoni Praedikator, meg hadgia az tisztartonak hogy meg elegiczek az polgarok.

Nagysagod ennekem parantsollion, Nagysagodnak mint szerelmes aszonjomnak angiomnak eörömest szolgalok. Eltesse es tarcha megh Isten Nagysagodat io egessegben sok esztendeig. Datum ex arce Keőszegiensi 1 Septembris, anno 1617.

Nagysagodnak alazatos szolgaja
es eocze eoreomest szolgal

Nagysagodnak az megh eel,
Szecsi Miklos m. p.

Kívül: Az tekentetes es nagysagos Lophkouithi Groff Poppel Eua aszonnynak, az tekentetes es nagysagos Battyanj Ferencz vram szerelmes hazastarsanak, nekem szerelmes aszonyomnak angiomnak adassek.

247.

1617. október 19. Szent Márton.

Hettler János szentmártoni parochus Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Eredetije másfél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Wolgeborne Fraw, e. g. sein mein underthenig gehorsame in ehren, dienst und gruss zuvor. Gnedige Fraw, dieselbige wissen sich noch gnadig zu entsinnen, wie sie von einem Jahr Herrn Hansen predigern zu Hernalss meinen g. Herrn Brudern angelangt, was massen Herrn Joachim seligen, wegen langwiriger 3 töttlicher Kranckheiten die Kürchen verrichtung schwer fallen, dessen sich die ausslendische Herrn, Frawen und Frawlin auss Krayn, Kernten und Steürmarckh, so die predigen und Communion zu Neühauss besuchen, mit betawren beclagen, dadurch e. g. hieruber gepürliches einsehen zu haben und selbige Kürchen mit einem andern zu bestellen verursachet. Wollen also ihne hiemit freindtlich ersucht und gebetten haben, uff ein andere qualificirte und taugenliche person bedacht zu sein. Dadurch bemelter Herr Hans verursachet mich von Weyhnachten an ettlichmalen anzusprechen, entlichen Mittfasten verschinen dahin zu vermőgen, das ich herunder gezogen und mich bey e. g. zu Schleming mit seiner commendation eingestelt und solche mein ankunfft diselbige hertzlich erfrewet, das sie mich nich zum höchsten gebetten ohnangesehen ich dazumalen zwey conduct und mein Kürchen zur heiligster Zeyt mit grossen meinem schaden versaumen miessen, ich wolte doch selbsten herunder ziehen, die gelegenheit zu Neühauss einnemmen, das mir ohne zweifel wolgefallen und so ie Herr Joachim mich neben ihme nit leiden, wollen sie zwey oder dreyhundert Thaler, so sie ohne das uff schlechtliederliche sachen etwen verwenden, viel lieber auff mich spendiren lassen, mich uff derselben Schloss erhalten, uber das ihme Herr Joachim selbsten, wie er e. g. in meinem beysein communicirt zugesprochen, mich neben ihm zu predigen und die communion verrichten zu lassen, des sen er gutwillig eingangen. Nach dem er aber, wie ich hinunder Khummen anders gesinnet, vermeinende ihme was am beicht gelt abgehen habe ich dasselbig e. g. berichtet, darauff sie nit allein mich beantwortet das

einige so mir versprochen, steiff zu halten, sonder auch andere schreiben an Herr Pedinen und Matthias abgehen lassen mich schon zu haltten, weil ich e. g. hoch commendirt da sie meines gleichen nit mehr zu beschommen, hatt ehrengedachten mein gn. Herrn Pedin entlichen dises mittel vorgeschlagen, ich wolle mich uff die Pfarr S. Martin bis nacher Herr Joachims ableiben begeben, welcher mir zwar schwer gefallen nit allein darumb, weil ich mein Vocation zu forderest von gott und dem ehrwirdigen ministerio zu Herrenals uff Neühauss und keines weges S. Martin, sonder auch diser ursach halber, weil ich gesehen, Herr Peter daselbsten, mein antecessor der gemeine lieb und angenem, ihme auch noch nit resignirt, auch wie er vermeint und mir für geworffen, ihne zu vertreiben kein ursach, darzu hören miessen alss woll ich mich mit gewalt eintringen. Noch weil e. g. in meinem nacher Ostern zu ruckh kheren, da ich schon ettliche predigen verrichtet, mir die grosse affection der Herrn und Frawen, so umb gottes barmhertzigkeit willen bitten thuen, mich nit mehr ausz dem land, auch meine bücher und sachen im Reich abzuholen zu lassen, mir zu verstehn geben, mit diser gewissen vertröstung, welches D. Biertmuschel und M. Heinrich zu Wien bezeigen werden, mich und keinen andern wegen Herr Joachims tod in mehrgedachtes Neühauss zu ordnen. Auch gleich andern tages nacher seine conduct in Herrn Pedinen behausung wider de novo mir zu gesagt, nach gehente zu Güssing durch Herrn Melchior den Schreibern zum andernmalen vertrösten lassen, entlichen aber da sie mich in die zehende wochen mit vergebenlicher vertröstung und hoffnung auffgehalten, durch einen vom Adel entlichen resolviret, e. g. wollen derselben vilfaltiges zusagen gehalten haben, wo ins vier teütsche Herrn meine predigen zu Neühauss zu besuchen, schon verredet und keiner andere ursachen halber, dan das ich zu altt und schon betaget nit lang mehr zu leben, sie wider eines andern gewohnen, die lieber einen jungern und der ihnen gefellig, weil sie uff einen spendiren miessen, haben, welches ich für ein nullitet und kein billiche besiegte ursach annemmen könnte, darumben auch abtrag kostens und schadens, und das ich wider nacher Wien daher ich khommen in ihrem Costen gesichret begeret, welches e. g. nit für unbillich gehalten, solches guttwillig ein zu gehn, versprochen. Noch weil sie mich weitter ansprechen und bitten lassen bey S. Martin lenger zu verharren und noch fürauss zu allen 14 tag zu Neühauss ein predig zu thun den itzt geordneten Caplaunen und gewesnen praeceptoren zu informiren und zu underrichten. Wie wol ich gnugsam besiegt, weil mir nichts gehalten und nit wenig hiemit diffamirt worden, sonderlich e. g. mein predig iungsten zu Neühauss nitt hören und mir selbsten renden mögten, die doch iedem hundts und stall buben ja Widertaufern und Juden gern audientz geben, noch wie disem allem damit e. g. ich kaltsinnig, freintlich und trewhertzig ohne neid und bösen affect auch gar wol könne an mich khommen lassen, habe ich ein bewilliges und solches trewlich zu verrichten versprochen, weil aber gedachter unerfahrner und ungeübter praeceptor dem ich vor 14 tagen einer meiner geschribnen predigen von der Hönigschen Hochzeyt zu khummen lassen, von sich geworffen und mir wider bey unserm Schaffner nit mit geringer verachtung zugeschückt, zu dem also ich verschinen Sambstag abents hingeritten, ihme durch den Schneider daselbsten uffs Schloss anzeigen lassen, ich werde e. g. gnedigen bevehlen nach morgens vons Königschen tod kranckhen Suhn predigen, hatt er mich wider beantwortet, ihme seye die Kürchen zu Neühauss vertrawet, mir die zu S. Martin, möchte die meinige versehen und ihne die seinige auch verwalten lassen, hab ich mit spott und schanden und verzehrung meines gelts, nachts zwischen 9 und 10 uhren wider heim reisen miessen. Was aber die gemeine daselbsten dar zu gesagt, und wie wol sie mit disen Sibenbirger zu friden und wie die Kürchen fürter erbawet wirdt die Zeyt mit bringen. Allein so vil sagt man allethalben, das sie ihne eben so kurtz und bald wie die zu Schleining abfertigen, das

seine predigen nichts sollen, den Catechismum und Ordnung nit lesen, er werde vor selbsten lernen miessen, ehe er andere lehre, und in kein orts besser alss in sein Vatterland taugen, da er die predig uss dem buch lesen mõge, sonsten glauben sie nit, wie die fraw Engelbrunnerin, die mich hoch gebetten ich wolle ihne doch hõren, den sie genug von ihme zu sagen wisse am besten wirdt wissen anzuzeigen. Davon mir nit weniger gestrigen tages Herr Pedini zu Closter uff dem kürchtag gesagt, das er 5 oder 7 Ostieen eingezelet und ein halben Kelch mit wein eingeschenckt und nur einen communicanten gehabt, hernacher die uberbliebne consecritte ostieen wider zu den andern oblaten gelegt und den wein in die Kantten gossen, er möchte wol leiden, e. g. wiste solches, damit Neühauss etwes anders und bessers bestelt habe zwar begert er alss dem es sonderlich gebirte weil ers selbs gesehen und gehört, wolle e. g. berichten, hat er mir dise Antwort geben, er wolle sich umb Neühauss nichts mehr bekümmern noch annemmen, besorge wol dergleichen prediger wie bisshero werden dahin nit mehr zu bereden und zu bringen sein. Weil mir dan obgedachter despect von e. g. ubel gegliderten und fundirten praeceptorn begegnet, will ich mich Neühauser Kürchen, grossern spott zu verhieten, künfftiger Zeyt nit mehr annemmen, sonder mein Kürchen zu S. Mertin (von deren ich doch biss dato nit einen guldin, kan weder brot noch traid vil weniger die 20 thaler von bawren bringen) versehen, welches e. g. ihme dem praeceptor weil er itzmalen zu Schleining an zeigen mõgen, ohn zweifenlicher hoffnung, es werden noch eben so vil und mehr Herrn Frawen und Frawlin, wie sie mir anzeigen lassen, zu mir khommen alss dorthin, und kan noch wol geschehen das, das weil so mein Vocation hinderet, und mit Herrn Joachim so in ein horn blaset, der offentlich bey vilen sich (wie Herodes) vernehmen lassen, das ich auch nach seinen tod nit nacher Neühauss khomen solle, mich noch gern haben und suchen, aber nit finden werde. Für gewiss will ich darzu sagen und weissagen, das die gemeine mit keinen prediger in künfftig und keiner mit ihn mehr gm...[1] haben, der straffen gottes so darauff ervolgen zu geschweigen da man noch Mopsos und Albertos auffnemen und sich mit liderlichen und unerfahrnen wirdt behelffen miessen, weil man die ienigen so gotterwehlet und zum besten geschickt verachtet und ausgestossen, wie Esaias der Prophet trawet, Gott verzeihe es denienigen, die e. g. Christlich gottselig vornemmen gehindert, dieselbige irr gemacht und zuruckh gezogen, das sie erkhennen, welcher ihnen am grossen tag des Herrn zu verantworth noch schweer fallen soll. Göttlicher bewahrung e. g.treüwlich mich oder dero zu beharrlichen gnaden underthenig bevehlendt. Datum uff S. Mertin den 19 ten Octobris anno 1617.

E. G. undertheniger gehorsamer
Pfarrer uff S. Martin

M. Ioannes Hettler

Kívül: Der Wolgebornen Frawen, Fraw Eua Budianin, geborne fraw Poplin uff Locowitz und Neühauss, meiner gnedigen frawen etc. Schleining

1. A szó többi része kiszakadt.

248.

1617. október 30. Dobra.

Wietor Márton dobrai prédikátor Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Hettler János eljárását nehezményezi és a maga részére sallériumot, elsősorban pedig papi öltönyt kér.

Eredetije egy fv papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Salutem ac divini numinis benedictionem ad omnes pios conatus a Deo ter optimo praecatur, etc. Quod si omnia domina magnifica pro vota succedant, una cum suavissimis optimisque liberis magnopere gratulor.

Cum non innotescit domina magnifica miserabilis et detestabilis scholastica conditio et uitae ratio, nempe apud iis, qui ab omni parentum et amicorum auxilio sunt orbati et corpus ipsis salvum consistere potest, obruat durissimum telum paupertatis idque inde motus ex instructu consilioque dominae magnificae in statum ecclesiasticum ductus, primo quo ipso Deo placere deinde bonis ac piis hominibus inservire valeam, nunc vero omnibus fortunae telis destituar, quod nulla ratione ferre possum, quo labores meas pro pane quottiano extendere queam et sic deinde tanquam fucus depellor et alius quispiam hic officium peragat. Ego me mallem esse mortuum quam ut deinde pudore suffundar, mihi vero cum demandatum fuerit a domina magnifica ut una cum domino Johanni[1] alter alterius vicem peragat, omni ratione mandatis obedientiam prestiti, ipse vero proxima die dominica concionem habuerit, sic ut eo tempore copia dominorum Germanorum adfuerint ad accipiendum ipsam sacram (.....) ipsi vero in officio peragendo omni ratione allatere fui sic ut pro labore nostro expenso praemium fuit f. 24 ipse denique ne obellum mecum participavit, verum currenti pede hinc inde abiit. Idque si aeque et justum visum fuerit a Domina magnifica ut ego labores maiores habeam, ipse vero premium, libenti animo subiacebo. Ultimo denique si domina magnifica non curaverit, quo claris indiciis scire valeam, quidnam sit sollarium meum; in officio meo non pergam, nam omnia mihi destituunt, primo nempe vestitus pastoralis, sic ut me pudeat ire in conspectum viri alicuius eruditionis prediti, speroque tamen domina magnifica haud mihi denegaverit manus auxiliatrices. Rogo itaque, ut domina magnifica me adiuvando et promovendo adesse velit, quo tantam gratiam habere possum et nancisci f. 20 studebo quo cum omni gratiarum actione in posterum recompensare valeam, id si in effectum fieri nequid tempus mihi hic diutius manendi non dabitur.

His paucis domina magnifica valere exopto.

Datum ex Dobra 30 octobris, anno 1617, Cliens subiectissimus

Subiectissimus Martinus Wietor Transylvanus Schesburgensis

Minister Ecclesiae Dobrensium manu propria

Kívül: Spectabili ac magnificae dominae Eua Papel a Labkouicz etc. consorte (!) magnifici domini domini Francisci de Batthyan etc. Domina mihi inter primas observandissima.

1. Hettler János, a szentmártoni prédikátor.

249.

1617. november 9. Dobra.

Wietor Márton dobrai prédikátor Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Hettler János szentmártoni prédikátorra panaszkodik, és annak vele szemben követett eljárását kifogásolja.

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Salutem ac synceram animi affectationem cum debita officiorum observantia. Ego iam multis in scholis celeberioribus exantlatis ita me semper gesisse, ut omnibus pietatem modestiam et obedientiam praestaverim. Nunc vero consilio et auxilio dominae magnificae motus et in statum eccelsiasticum ductus, quo meliori gradu ipsi Deo placere possim et bonis ac piis hominibus servire, omni ratione obedientiam prestiti, de conditione uero incertus, sic ut nescire ualeam utrum sim pastor aut quis nam, huc a domina magnifica promotus ut hic officium peragam, deinde ut ipse dominus Johannes mihi a latere esse debeat, donec alacriori gradu officium meum peragere ualeam, ipse uero secundum mandatum dominae magnificae officium non peregit, nam ab eo poris spacio quo vitam hic transtuli, semel solumodo concionem habuit eo tempore copia dominorum Germanorum adfuerunt ad accipiendam sacram (.....) sic ut pro labore expenso habuimus f. 24 mecum vero ne obellum participavit, ut ante scriptum id autem nulla ratione ferre possum, ut labores maiores habeam, ipse vero premium sic inde motus ut in officio meo peragendo non pergam donec domina magnifica mandaverit quid sit sollarium meum, nam pro pane quottiano labores meas extendere non possum, libentius inde amovebo pedem, quam ut vitam meam sic peragere valeam,

Deus dominam magnificam diu incolumen
et in utilitatem ecclasiae conservet.
Datum ex Dobra 9 Novembris anno 1617.

Martinus Wietor Minister Ecclesiae Dobra(ensis)
Cliens subiectissimus m. p.

Kívül: Spectabilis ac magnificae dominae Eua Popplin a Lobgouicz etc. consorte magnifici domini etc. domini Francisci de Battian mihi omni tempore inter primas observandissima.

250.

1617. december 5. Bő.

Nyéki Veres Mátyás soproni keresztes vitéz Batthyány Ferenchez.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs címeres köriratos zárópecséttel.

Mentegeti magát legutóbbi levele miatt és mindenért a bői prédikátort okolja.

Illustrissime et Magnifice domine
Domine et patrone gratiosissime.

Humilium servitiorum meorum in gratiam illustrissimae et magnificae D. vestrae demissam oblationem. Haragiat ream ualo neheztellesseuel Nagysagodnak egi nehani

felől ertuen, örömest kegielem talalasomert eddigh Nagysagodhoz el mentem uolna, de az sok röttentő hir felelmet zerzett Nagysagodhoz kezultemben. Igaz, hog irtam uolt Nagysagodnak, de Isten lattia, nem ualami gonoz bozzontasra ualo okbol, hanem azen papistasagomnak vezerlő indulattiabol, s az en uelem ellenködő es partolast zerzeo Praedicatornak rezzenteseből. Ha Nagysagod azert ellenem ualo busult vrÿ elmeÿet egi keuesse chendessegre viszÿ, artatlansagomnak melto mentseget, talam iob keduel veszÿ, hog nem mint gonoz zemmel nezÿ; Mert oly hatalmas vrral ellenkedni, es el remulesnel egiebet nem nierni, vallion michoda eztelensegh veszelliere ualakinek fel fegiuerkezni.? Nagysagodnak en mind azen attiamfiaiual (kikkel eggiut kegielmes gratiaiat Nagysagodnak vettem es orankent vezem) kegielmes oltalmat es a zuksegnek ideÿen gonuiselő patrociniumiat varom. Nem igiekeztem en azert Nagysagodnak elmeÿe haboritasara, valami uelem ellenkezezre ualo mozdulatot zerzeni, holot amint erótlensegemet esmerem, erótlenis uagiok arra: Hanem az kÿ ennekem lelkÿ es testi boÿtorianom itt, azen gonuiselő Istenemtől alatot beneficiumomba, annak irtam uolt ket zinü ruhaiarol, es uelem el ferhetetlensegeről, melliet Nagysagod ugi ertet, mint ha en Nagysagodat illettem uolna, aual az idegen es vendegh neuel. Nekem es minden Papistanak nagi antipatiaiat tudgia Nagysagod minden egieb vallassal, mely az Romaÿ hit kiuul vagion, ha zinten en el halgatnamis. Ha azert minden nÿluan őrzÿ, tamogattia es valliais az eo sectaiat, kiknek sok heleken semmi auag kichin vilagoskodo böchületek fenlik, hog ne meriem enis, azen regi papista hitemet, kinek ruhaiat uiselem es kenieret eszem, es akÿ mind e zeles vilagon nag iduősseggel fenieskedik, oltalmaznom. Egi tudatlan s minap iratot alachon neuu waida ala, nag őrizettel örzÿ haduagianak kÿ nÿlt hiret, s nekem nem kellene abban köuetnem hiuseget? Akÿ hitiben gonuiseletlen, egieb dolgaibannis kelletlen. Gonoz sem hidegnek sem melegnek nem lennÿ. Minden ember akarmi dologbannis tökelletessegeért dichertetik. Oztan akarmelÿ kis feregis meg mozdul az megh bantasban, hog ne enis az ellen, akÿ azen allattam ualoknak közörulli fogokat az engem megh marczongasra, es azomban magais ragh.

En ream felen vertek itt az harangot, minniaian feol tamattanak, es ha el nem iöttem uolna előlök, agionnis uertek uolna, melÿ dolgot talam Nagysagod nemis ertet uolt, kiknek part wteseket es gÿilkos ream rohanasokat Nagysagodnak kellene inkab meg buntetni, hog nem ream ualaki meltatlan instantiaiara haragudni. Nagysagodnak azert inkab alazatossan köniörgök, Nagysagod ez dolgot uolta keppen consideraluan, en rolam haragiat el vegie es kegielmessen protegaluan előbbenÿ kegies gratiaiaban be vegien, kiert Isten eo zent felsege Nagysagodat az mi zegeni nemzetunknek boldogh allapattiara es zerencheÿere nagiob tekintetes előmenetelnek böchületiuel, meegh ennelis inkab feol emellie es feol gonduiselő vraua es summus justiciariussa tegie es megh algia. De caetero me illustrissimae ac magnificae Dom. vestrae gratiae et gratioso patrocinio humiliter commendans, eandem diutissime bene florentem valere desidero. Ex Bw die quinta Decembris, anno 1617.

Illustrissimae et magnificae D. vestrae
Humilis sacellanus et addictissimus servitor

M. V. N.[1] Cruciger Soproniensis m. p.

Kívül: Illustrissimo ac magnifico domino domino Francisco de Batthian comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro et sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. Domino et patrono gratiosissimo.

1. Mathias Veres (de) Nyék.

251.

1618. január 1.

A németújvári, rohonczi és szalónaki tractus egyházlátogatási jegyzőkönyve.

Eredetije hat fv papíron.

Registrum possessionis templorum ac redituum in possessione castri Nemeth Vyuar.
Anno 1618. 1. die Januarii.

Zent Jakaphoz ualo farák.
Varasi Nemetek. Ezek magoktul adoznak.
Orbanffalua ád egÿ heltl B. Cub. 1.
Tobay ad egÿ egesz heltl B. cub 1.
Noestifft ad egÿ egesz heltl B. cub. 1.
Filiale templum Chencz ad azis B. cub. 10.
Vgÿan ezen Szent Egÿhazhoz vannak földek, retek.
Az vÿuari hidaczka mellet Tobaÿ fele ket szeker szena rét.
Mas ret Kolosuar fele patakon tul 18 szeker szena.
Harmadik elidegenittetet az pastortul.
Negÿedik. Abrakot annak tlö az uartul az Vr rete mellet.
Mezeÿe auagy szanto földeis uagÿon. It az Szent Egÿhaz mellet az Vr kerte alat.
Egÿ szölöis uagÿon az Longczalban.
Chenchennis egÿ szölö kitl hegÿuamat adnak p. 50 es dezmat.
Az templomhoz vagÿon hat kelhe öt tanyer.
Zenth Mikloshoz ualo fárák.
Az varasi horuatsag. Ezek magoktul adoznak.
Zent Miklos. Egÿ hel ád B. cub. 1. Most egÿ heltl 40 penzben szörzödöt az Minister.
Nagÿ Medues ad. B. cub. 1 föl mérue.
Kis Medues ad B. cub. 1.
Horuat faluban az Sillÿerek ad[nak] 7, auagÿ egÿ munkast.
Bekafalu Zaÿczfalu, egÿarant adoznak.
Noistifftan, Kolosuarat. Egÿ hel B. cub. 1.
Filialis Ponicz. Egÿ heltl B. cub. 1.
Az templomnak egÿ szőlcÿe uagÿon az Szent Miklosi hegÿen.
Szena rete husz kaszas. Elis titkoltak bennek az polgarok egÿmas közöt.
Az templom körnÿl szanto földö 8 hód, az ut köztök.
Ket kelÿhek uagÿon az ket templomhoz patina nekil.
Zantassal, kertelessel, haz czinalassal, szőlő epitessol tartoznak az Ministernek.
Azonkeppen fa hordassal.
Zenth Grothoz ualo fárák.
Zenth Grott. Egÿ hetll ad B. cub. 1.
Bonnya. Egÿ heltl ad B. cub. 1.
Prastya. Egÿ heltl ad B. cub. 1.
Sooskut. Egÿ heltl ad B. cub.1.
Az Szent Egÿhazhoz egÿ tabla szanto föld, 8 hód.
Egy kert fél hodon.
Az reteit ell tagattak, mellÿet az nemeth pastor nem bir sem az horuat.

Az elöt ualo pastoroknak adoztak rola öt szeker kesz szena. Az Vr birÿa azt mondgÿak.

Egy szőlőt adot e Nagysaga immar negÿ eztendeÿe.

Harom kelÿh vagÿon az templomhoz. Egÿ tanÿer. Egÿ körözt s egÿ gÿertÿatarto. Szepen vagÿon penzeis az Zent Egÿhazhoz.

Tartoznak az Ministernek szantassal, vetessel, aratassal, haz chinalassal, kertelssel, fa hozassal, az szőlőt miuelnÿ. Es kiknek barmok nints munkassal.

Ez szerint az Kukmeriakis kik Zent Grothoz filialisok adoznak.

Zent Groton kik nemetek. Noÿzidli, Limpok.

Kukmeron szanto földö, rete, eles helÿe a hol lakik.

Retet bir Szent Groton.

Noÿzidliban retet s egÿ kis kertet.

Limpokon ket helÿen ualo szanto földet, mellÿeket Lopiczne hatalmassan tart.

Vagÿon ket szőlő mellÿeknek hegÿuama p. 90. es dezma Szolgalnak az pastornak es adoznak.

Kukmerön 2 zántó föld 2 hold; föl fogta az tövisz, az templomhoz tartiák. (1.)

Puzta Zent Mihalhoz ualo fárák.

Zent Mihalÿ. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Uÿhegy. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Bortt. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Pinkocz. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Gamisdorff. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Salaffalua. Egÿ heltl ad B. cub. 1.

Zent Mihalt uagÿon szanto föld 5 Hod. Ret 5 kaszasra.

Bortton szanto föld ..... 8 Hod.

Tartoznak haz epitessel, kertelessel, szantassal, fa hordassal es takarassal.

Pomper Bacsli Borton harom hod mezcÿet birÿa ell idegenitue. Retis uagÿon benne.

Czallinghoz ualo fárák.

Czallingh az Hegÿseggel egy heltwl ád B. cub. 1.

Kiralfalu. Egÿ heltl ád ..... B. cub. 1.

Tobaÿ. Egÿ heltl ád ..... B. cub. 1.

Kötuelÿes. Egÿ heltl ád ..... B. cub. 1.

Az Szentegÿhaz haz helenel, egÿ mezö egÿ köböllel vettetik be.

Kiralfaluban masik mezö ket köböllel.

Tobaÿon harmadik. Azis ket köböllel.

Körtuelÿest negÿedik. Azis ket köböllel.

Egy szena rét az Szentegÿhaznal 4 szekerre.

Egÿ kelÿhe tanÿerostul.

Mindennel szolgalnak. Fayat horgyak, hazat epitik, kertet kertelik etc.

Postillajok vagÿion. Agendáyok. Psalmusok.[1]

Zent Kuthoz ualo fárák.

Zent Kut. Egÿ heltl ad B. cub. 1/2.

R. cub. 1/2.

Strem. Ezenkeppen ad B. cub. 1/2.

R. cub. 1/2.

Szombatfalua. Egÿ heltl B. cub. 1/2.

1. Ez a sor Böjthe Imre írása.

R. cub. 1/2.
Saámar. Egÿ heltl B. cub. 1/2.
R. cub. 1/2.
Nemet Bkös. Az Szentkuti Mesternek fizet auagÿ harangozonak B. cub. 1/2.
R. cub. 1/2.
Vagÿon az praedicatornak az helhez igen szep öregh kerti.
Reth tizenket szekerre ualo.
Zanto mezeÿe egÿ hód.
Az Szentegÿhaz földen kezdet chÿnalnÿ egÿ szőlőt az harangozo.
Vagÿon az templomhoz ket kelÿhe, ket tanÿer.
Mindenfele munkaual tartoznak neki segitsegere, epitesere, takarasara, fa hordasara etc.
Zent Elekhez ualo fárák.
Zent Elek. Egÿ heltl nemetek adnak kiknek szanto barmok uagÿon .... B. cub. 1.
Kiknek nintsen szanto barma .... R. cub. 1.
Vgÿon ott az horuatok. Egy fel heltl kinek barma uagyon ád .... B. quartale 1.
Kinek barma nintsen ad .... R. quartale[1]
Vlrisdorff. Egÿ heltl ád szinten ugÿ minth az Zenth Elekiek.
Stampok. Szinten ugÿ fizet mint az Szent Elek.
Ztinÿak. Ezek két merczét. 1.
Filiale temploma Licisdorff az Erdődi földen, ell szakattak az papistakhoz.
Igen szep kerte uagÿon. Het köböl maggal vethetik be. Vagÿon io eöt hód.
Rete io hat szekerre ualo sarréual özuö.
Vagÿon egÿ szőlő Szent Eleken az templomhoz kit nem bir az praedicator, az Fára munkalodgÿa. El vonták az praedicatortul, bizonios.[2]
Mesternek is szep kerteczkeÿe uagyon.
Vagÿon az templomhoz ket kelÿhe s egÿ tanÿer.
Tartoznak minden segétséggel az pastornak haz epitesben, kerteselben, szantasban, takarasban, fa hordasban etc.
Kaltemprumhoz ualo fárák.
Kaltemprum. Egÿ egesz heltl ád B. cub. 1.
Radafalua. Egÿ heltl ád B. cub. 1.
Roorpruniak. Egÿ heltl ád B. cub. 1.
Egÿ szanto föld het köböl gabnara ualo harom eke megh szantÿa.
Radafaluannis egÿ mező harom hód.
Egÿ rét harom szeker szenara Kaltemprumon.
Egÿ hód kerteczke kapoztas kert.
Az hegÿen ualo szanto földeket 20 hodát az vr birÿa. Koppant adnak tlö.
Vagÿon két kelÿhe es ket tanÿer.
Mindenfele segitseggel tartoznak az pastornak, epitessel, kertelessel, szantassal, takarassal, fa hordassal etc.

Puksdorffhoz ualo fárák.
Puksdorffiak. Egÿ egesz heltl adnak B. cub. 1.
Roór. Egÿ heltl ád .... B. cub. 1.

1. Ezen két szót Böythe Imre utólag írta be, miután az: „is egy irant fizetnek" szavakat kihúzta.
2. Ez a mondat Böythe írása.

Haygroben. Horuatok egÿ heltl B. cub. 1/2.
Vlbendorff filialis. Egÿ heltl B. cub. 1.
Eöt helben ualo földeÿ uannak Puksdorffon 10 hodigh.
Negÿ helben ualo rete uagÿon. Tizen negÿ szekerre.
Harom hagÿuamosa ad p ... 90.
Az Vr szedi az dezmat. Valaha az fára atta el, az praedikatore uolt.
Senhalternenal 2 hod föld vagÿon, Szentegÿhaze.
Komrad Ambrus, 2 mezőt tart negÿ hód. Egÿhaze.
Krikker Jerigh 2 hod földet. Egÿhaze.
Roóron Sabedli Philöp egÿ mezőt. Egÿhaze.
Ez nem ad tizedet az egÿhaznak tlö, hanem minden eztendőben fél fél Renest.
Sabedli Andre mas mezőt vgÿan ott Roóron ád eztendőnkint al. 30. az Egÿhazhoz.
Az Puksdorffiak mind tizedet annak, mikor be uetik az Egÿhaz földeÿt.
Olbendorffon. 4 hod föld az praedicatore.
Rete 2 szekerre.
Vagÿon itt az SzentEgÿhazhoz 2 kelÿhe es 2 tanÿer.
Puksdorffon 1 kelÿhe s egÿ tanÿer. Mindennel segitik, minth az töb fárák.
Chakani fára.
Chakaniak. Egÿ heltl adnak B. cub. 1.
Bwkös. Egÿ heltl ád B. cub. 1/2.
Sehol semmi segitseggel mégh eddigh neki nem uoltak, sem munkabul, sem fa hordasbul.
Karol Benedek az templomnak kelÿheit, monstrantiaÿat es az templomhoz tartozo töb marhat el veztette.
Telek földö az templom mellett 8 hod.
Masut vagÿon - - - - 4 hod mezö.
Harmadik helÿen - - - - 2 hod.
Negyedik helÿen - - - - 1 hod.
Eötödik helÿen - - - - 3 hod.
Hatodik helÿennis - - - - 3 hod.
Hetedik helÿen - - - - 1 1/2.
Egy kis ret - - - - 1 hod.
Ezek Hasikaÿ földön vannak.
Chakani földön - - - - 4 hód Berki föld.
Az többit az twskenek hattak föl fognÿ.
Zent Peterhez ualo fárák.
Zent peter. Egÿ heltl ád gabnát R. quartale 1.
Szalafey. Egÿ heltl ád gabnat R. quartale 1.
Kerkamellyeke, Senÿehaza, Dauidhaza, Kotormanszege adnak. Egÿ heltl gabnat R. quartale 1.
Filiale templom. Vasaros Rakos, Nagy Rakos, Ispank, azokis egÿ heltl adnak gabnat R. quartale.
Kaponasfalu azis filiale. Az elöt attak R. quartale 1., most semmit nem adnak.
Telekföld az kastelÿ mellet ..... 6 hód.
Sillÿere az pastornak uagÿon ..... 6 fertaly helt birnak. Ezek tartoznak minden heten egÿ egÿ munkassal. Takaraskor minden munkaual tartoznak.
Vagyon rete az templomnak 3.
Elsö az kastelÿ alat, 6 szekerre valo.
Masik az kastelÿ fölöt, 1 szekerre.
Szala mellet harmadik, 4 szekerre.

Filiale templomhoz, Rakoshoz vagyon 2 ret.
Egÿk 1 szekerre. Masik azonkeppen.
Kaponasfaluhozis vagÿon 1 ret 3 szekerre. Azt az polgarok magok birÿak, s az praedicator azert nem szolgal nekik.
Vagyon egy kelÿhe tanÿerostul es egÿ kis kupa.

Rohoncz es Szalonok tartomanÿban ualo Egÿhazak öröksegÿ.
1. Rohoncz.
Az nemeth pastornak semmi fizetese nintsen az Varastul. Hanem az szőleÿét tartoznak miuelni az Nemeth Varass.
Ket helet bir ott az Varáson.
Masut szantó földeÿ uannak, mellÿeket él, es az ket polgar miuel neki, nem sok. Az többit az Ur uette ell.
Reteÿs uagÿon harom helÿen, nÿolcz szekerre.
Vagÿon szőleÿe hatuan kapasra.
Ket malom adozik neki. Eggÿk Bernart Molnar molna, nÿolcz köblöt ád. Masik malom Karaczon Geörgÿ fiaÿ molna, ket köböl gabonat adnak es egÿ renés forintot.
Az e Nagysaga molnabulis az előt migh e Nagysaga megh nem uette, ket köböl gabona iart, es egÿ forint.
Ket kelhet emlit az praedicator. Nalok többis uagÿon, kit magok mondhatnak megh. Két patina uagÿon az kelhekhez.
Az Szentegÿhaznak epletire egÿ kis szölöczket élnek az polgarok.
Az nemeth Oskola mester tart fél helet.
Harom kapallÿa szőlőt.
Horuath praedicator Rohonczon.
Nints Szentegÿhaza.
Ket helt tart maga, es harom sillÿere uagÿon, az az harmadik hel.
Egÿ kis szőlőt tart, hat ember kapallÿa.
Negÿ hod földö. Ezen kiul eggÿt masut harom hod.
Adnak neki fizeteseben egÿ egÿesz heltl B. cub. 1/2.
R. cub. 1/2.
Zab cub 1.
E Nagysaga uette el az szőleÿet. Eötuen vödör bort igert e Nagysaga eztendönként neki.
Regen egÿ szölö uolt kaponahoz ualo. Azt regen el attak az Magÿar Czeh mesterek.
Harom helÿen darabbal darabbal földek uannak, el attak azokatis. Sem iöuedelem az praedicatornak, sem Urnak az uta rola nem adatot.
Az nemeth Szentegÿhaz kelheben bir eggÿet mind patinaÿaual.
Horuat Oskola mesternek sohol semmi földö, sem iöuedelme nints.
Chaytai fára.
Jöuedelme az praedicatornak minden haztul.
Egÿ egesz heltl adnak ... cub. 1, fele Buza, fele Ros.
Az kis chaÿtaÿ nömössek adnak B. cub. 1/2.
Az templom földen uagÿon ket helÿes polgar es ket sillÿer.
Masfel puszta hel.
Praedicator hazahoz kilencz hod föld, Maÿor uölgÿen.
Egÿt az szentegÿhaz földö, kit nömössek attak Kis Chaÿtarul, tizen ött hod föld. Tizedet adnak rola.
Az praedicator egÿt harom hodot él.

Rebafan ket hod. Ilaszobannis ket hod, praedicator eli.
Kisatal uegeben harom hod. Dioszerben ket hod.
Annak az vegeben harom hod föld.
Szentegÿhaz theleke harom hod.
Dombolo helÿehez ket hod.
Guliczan harom hod. Az halastora iaroban harom hod.
Rete az papsagnak 3. Egÿik Incedi földön. Az ketteÿ Chaÿtaÿ földön. Harom szekerre ualok.
Ket kelÿhe az Szentegÿhazhoz patinaÿa harom.
Chemi fára.
Praedicator iöuedelme. Egÿ egesz heltl B. cub. 1.
Sillÿere az praedicatornak uagÿon 9. Nÿarban minden heten egÿ munkast adnak. Télben ket hethen eggÿet.
Az praedicator el 30 hodot. Egÿ szekerre ualo retet.
Az Egÿhazhoz harom hod föld.
Ismegh Chatari földön 7 hod föld.
Egy kis darab ret Farkase, Hampaszok elik. Adnak d. 14.
Sillÿerek adnak zabot Szentmihalnaptaÿban. Ketten egÿ köblöt es egÿ kappant.
Kelÿhe uagÿon 3. Egÿk ép. ketteÿe ell töröt, patinaÿa 3. Egÿ rez körözt.
Nardaÿ fára.
Az praedicatornak egÿ egesz heltl B. cub. 1/2 adnak.
Az Chatari filialissaban azonkeppen fizetnek.
Sillÿere uagÿon 3. Maganak 4 hod földö.
Az Szentegÿhazhoz kit polgarok birnak 10 hod.
Az Chatari templomhoz uagÿon 6 hod föld. Az polgarok oztottak föl magok közöt. Minden hod tul adnak gabnat cub. 1.
Rete uagyon ott az pastornak, szenaÿa es sarÿuia 6 szeker.
Meheÿ uannak az Szentegÿhaznak Nardan. Most 12. uagÿon. Néha harminczrais telik. Az kazdagok tarttÿak, tungokat töltnek, el adgÿak. Az penzel föl oztoznak, semmit reÿa nem adnak.
Huszonket eztendeÿe hogÿ tarttÿak. Vagÿon f. 40.
Az Szent Egÿhazat el hadgÿak puztulnÿ.
Kelhek vagÿon Nardan 2. patinastul.
Chatarban 1 kelhe patinastul.
Ovári fára.
Az praedicatornak adnak egÿ egesz heltl gabnat cub 1., fele Buza, fele Ross.
Negÿed reszet adgÿa az harangozoyanak.
Földeÿ uannak az Egÿhaznak. Egÿet 2 hod föld. Az polgarok huszon öt penzt adnak rola. Dezmat adnak az praedicatornak rola.
Rete az Egÿhaznak 8 szekerre ualo, mind az ket hod földel es rettel öszuötlő adnak f. 1. d. 4. Azt mondgÿak hogy az Szentegÿhazra költöttek az mi gÿÿtemenÿe uolt az Szentegÿhaznak, es magok közöttis szedtek.
Ket kelhe uagÿon patinaÿaual öszuö. Mise mondo ruhak. Es titkollÿak az töb clinodiumiat az Egÿhaznak.
Az praedicatornak egÿ helyen földö uagÿon 3 hod.
Masut uagÿon 5 hod föld.
Ismegh vagÿon 1 hod.
Az Szentegÿhaz gÿepÿö mellet 1 hod.
Egÿ szélben 19 hod. Attul az praedicatornak adnak mindenik eztendőben egÿ egÿ hodotul d. 30. Harmadikra semmit nem adnak tlö.

Harom szekerre ualo rete. Harmadik eztendőben falu haÿt reÿa.
Minden hod földetl 30 penzt adnak.
Es az Praedicator az mint el ueztegetheti, minthogÿ tudatlan, reszeges, keduet keresi az szegensegnek.
Vagÿon egÿ erdöczkeÿe, kit az polgarok puztitnak el, es magaÿéual sem szabad az pastor.
Potersdorff hozza ualo. Vagyon ott 3 kapallya szőleÿe.
Rete vagyon 2 szekerre ualo. Praedicatore ezek.
Samffaluaÿ fára.
Az Praedicatornak egÿ egesz heltl adnak B. cub. 1.
Egÿ heltl egÿ szeker fát.
Az Ur sellÿeri adnak d. 10.
Masnal lakok ... d. 4.
Az Praedicatornak vagÿon 4 sillÿere. Nints barmok most. Ha barmok vagÿon, egÿ hod földet tartoznak megh szantanÿ.
Nÿarban tartoznak 2 napot szolgalnÿ. Egÿ hetben. Télben 1 napot.
Az praedicator éli minden földeÿt az Egÿhaznak. Tskeuel mind föl hattak fognÿ.
Incedi hatarnal vagÿon 6 hod föld.
Egy helÿen 1 hod föld.
Az szabari pataknal 2 hod.
Az kert mögöt 1 hod. Az falu alat 2 hod magan mindenik.
Negÿ szena rete. Tiz szekerre ualo. Az egÿk 6 szekerre ualo. Nem mondgÿak igazan megh az retek haznat.
Az szölöt az Velegeyek attak el.
Molnais uolt el puztitottak.
Kelhe uagÿon az Praedicator kezenel 1 patinaÿaual.
Az töb Eröklÿeieuel az Egÿhaznak az Nemetek birnak.
Nem akartak ide innÿ contumacia ducti.
Petersdorffy fára.
Az Praedicatornak egÿ egész beltl adnak B. cub. 1/2.
Farasÿ ezek az faluk. 1. Petersdorff. 2. Jobbagÿ. 3. Sziget. 4. Mérem.
Az Jobbagÿak többet nem adnak neki 3 köbölnél.
Azonkeppen az Szigetiek.
Az pastor harom helen bir földet.
Egÿt 9 hod. Masut 4 hodot. Harmadik helyen 6 hod.
Egy rete uagÿon 10 szekerre ualo.
Az Sillÿerek egy garast adnak neki.
Merembl adnak 5 szeker fát.
Jobbagÿak 4 szekerrel.
Az szentegÿhazhoz retek uannak Méremben.
Elsőtl adnak d. 40.
Masiktul d. 20.
3diktul d. 60.
4diktl d. 20.
Petersdorffon egy kertötwl d. 40.
Masiktul d. 20.
3diktul d. 50.
4diktl d. 20.
5diktl d. 40.
6diktul d. 40.

7diktl d. 40.
8diktul d. 20.
9diktl d. 80.
10diktl d. 20.
11diktl d. 10.
12diktl d. 10.
13diktul d. 20.
14diktl d. 50.
15ktl d. 20.
16diktul d. 10.
17diktl d. 10.
18diktul d. 20.
19diktul d. 10.
20diktul d. 10.
21diktul d. 20.
22diktul d. 20.
23diktul d. 20.
24diktl kr. 10.
25diktl d. 20.
Ezeket penzen uet öröksegl tarttÿak es Szentegÿhaznak adoznak rolok.
Ket kelhek vagÿon patinastul.
Incedi fára.
Az praedicatornak egÿ egesz heltl adnak B. cub. 1/2.
Zab cub. 1/2.
Az kin lakik az praedicator Magÿar szeren, fél hel.
Horuat szeren harom helben uagÿon 7 hod föld.
Az Egÿhaznal egy tablaban 25 hod. Erről dezmat adnak az praedicatornak.
Az ret vegeben uagÿon 2 hod föld.
Rete uagÿon 2 szeker szenara ualo. Dlő föld 2 szekerre.
Filialis Szabar.
Egesz heles ad B. cub. 1/2.
Z. cub. 1/2.
Vagyon rete 2. ket szekerre.
Egy tablaban föld 6 hod. Errölis dezmat adnak az praedicatornak.
Egy hod föld templomhoz, Szabaron. Templomhoz adnak dezmat rola. Ettl az földtl immar huszon öt forintrul tartoznak szamot adnÿ.
Ket kelhe vagyon. Egÿk rez. Harom patina.
Inceden negÿ kas mehe uagÿon. Hat forintot arultak az haznabul. Az harom forintÿan zabot vettek vetnÿ.
Egÿhaz buzaÿa uagÿon cub. B. 14.
Hodaszi fara.
Az praedicatornak egy egesz heltl adnak cub. 1/2. fele Buza, fele Ross.
Segetik mind faual, mind haz epitessel.
Egy kis szőlőÿe uan 3 kapallÿa. Tartoznak azt miuelnÿ.
El hattak puztulnÿ. Az Farasok tartoznanak miuelnÿ.
Szanto földö vagyon 13 Hod, kilömb kilömb helÿen.
Rete uagÿon 3. Nÿolcz szekerre ualo.
Az templomnak uagyon 2 hod földö. Egÿktl adnak d. 60. Az masiktul f.l. d. 20.
Molnok uagÿon templomhoz, adnak tlö cub. 6. eztendőnkint.
Ezekről szamat tartoznak adnÿ.

Kelhe vagÿon egy patinaÿaual.
Az harangÿok ell töröt. Egÿ horuat megh akarta chinaltatnÿ s masik nemeth nem hatta.
Ketheli fára aliter Noÿemark.
Az praedicatornak egÿ egesz heltl adnak fél1. koböl gabonát, fele buza, fele ros. Az oláhok 1 fertálit adnak.
1 kelyhe patinával az Z. Egiháznak es egi körözt.
1 rét az templomhoz vagion zálagban Inczédi Embörnek, 8 fl., mast le szállot. Mezö harmadfél hold 2 heljen, az masik másfél hold, fl. 2. d. 10 adnak tőle.
Sok szamadassal tartoznak az Templomhoz.2.
Tolner Andre mast czéh Mester.
Az számadást az régi czéh Mestörökre halaztia.
Pastornak 1 rete 2 szekérre való.
2 rete 2 hold földel 3 zekérre való.
Ház teleke 3 hold.
2 hold föld o Zalonak féle.
1 hold föl(d) Zalonaki ut mellet.
2 fél heljben két polgar 2 napot zolgalnap3. 1 hétben.
Szalonokÿ Fára.[4]
Adnak az pastornak kesz penzt f. 80 eztendeigh.
Negÿ szanto fÖldö vagÿon. Mindönöstl 3 hod.
Hatalmaual be vetette Rossal az Klaÿber az Pastor karaual.
Ket reteis vagÿon 4 szekerre ualo.
Volt szöleyeis az templomnak, de ell attak az polgarok.
Egy kelhe is uagÿon az templomnak patinastul.
Az Vartul e Nagysaga praebendat ad neki.
Komiati Fára.[5]
Pastornak adnak 27 cub. gabonát.
Mezö földe 8 hold.
Réte 8 szekérre való, két heljön.
Zölöye vagion fára roszul miveli.
1 kelyhe es 1 patinája.
Kitczladiensis Fara.
Pastornak adnak fél heljtöl 2 merczet, facit 28 cubulos.
Három heljen való földe 9 hold.
Réte 5, 30 szekérre való.
Az vr zedi az dezmát az Z. Egyház földéröl, 20 holdotul: Pinka feld felé az Erdönél.
Az Papnak öt béchöt adnak ellene 1 holdtul.
Templomhoz 1 zölö vagion 30 ember kapallja.
Kelihe 1 vagion patinával, 1 Balfaonis.
Fizesi Fára.
Praedicatornak 1 réte, 3 zekérre való.
Zántó földe Renökj földön 10 cub. való.
Z. Eg½iház alat, 2 cub.való.
Z. Eg½iház környül 4 cub. valo.
Zölöye vólt az Z. Eg½iháznak, el puztult.
Mag½iarosban pap földét 50 d. adták az Horvatoknak eztendönként, Nag½i Medvesre. Es azok sokat ritottak hozzá.
Az Zent Eg½i ház völgiében 1 rét vagion.

Háborognak felole.

1. Innen kezdve Böjthe Imre írása.
2. Ez a mondat a régi kéz írása!
3. Így!: zolgalnak helyett!
4. Innen kezdve ismét az előző (régi) kéz irása.
5. Innen kezdve végig ismét Böjthe Imre írása.

252.

1618. június 19. Németújvár.

Sankó Gáspár „Beoÿthe Imre es Beoÿthe Istuan vraim elot" kötelezi magát, hogy sógorának, Blaskovich Istvánnak fele költségét újvári jószágából meg fogja téríteni.

Eredetije fél ív papíron, alul gyűrűs pecséttel. A kötelezvény mindvégig Böjte kézírása.

253.

1618. augusztus 17.

Sali Benedek vejéért Kenczes Pálért kezességet vállalván, kötelezi magát, hogy ha Kenczest Balaskovits István keresné és ő a kellő időre elő nem állítaná, 50 forintot fizet.

Az oklevél kelt: „Pothiondi Istuan vram előtt, Dauid Istuan zent peteri vaÿda alott, Naraÿ Gaspar chakanÿ praedicator előtt: az ki irtaÿs."

Eredetije papíron, alul rányomott gyűrűs pecséttel.

254.

1618. szeptember 11. Komárom.

Borouÿt János deák Batthyány Ferenchez.

Ha bizonyos lószerszámok „föl erköznek, azokatis Papara kvldöm az papaÿ Paulides Janos predikator vram kezehöz, es onnet Nagÿsagodnak fol kvldÿk. Ez mastanÿ fekök es kötö fekök arra teszön f. 8 d. 40, azon keröm Nagysagodat, hogi ezön papaÿ Paulides Janos predikator vramnak kvlgie ez keues penst es ő kegyelme neköm ala solgaltattia."

Eredetije egy ív papíron, kívül mesterjegyes gyűrűs zárópecséttel.

255.

1618. szeptember 14. Dobra.

Sallér György Batthyány Ferenchez.

Borvásárlásról értesítvén jelenti, hogy „Im it az varason Nagisagos Vram az predikatornenak 12 hordoval uagion, kertem teoleo s monda, hogi ide adgia, 15 renisen targia hordostul, de gondolom, hogi 12 renisen megh vahatny teoleo."

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

256.

1619. május 18. Bécs.

Alsó- és Felsőausztria evangelikus rendeinek levele Sopron vármegye közönségéhez

Hivatkozva a köztük es Magyarország közt fennálló szövetségre, kérik, hogy intézkedjenek úgy, hogy a magyar katonaság őket ne károsítsa, hanem a szövetség erejénél fogva inkább védje.

Eredetije egy ív papíron, borítékkal, melyen 24 gyűrűs zárópecsét látható, Memorabilia nro 919.

Illustres spectabiles magnifici generosi strenui prudentes et circumspecti domini, domini vicini amici et confoederati plurimum observandi.
Salutem et servitiorum nostrorum commendatione praemissa.

Illustres spectabiles Magnifici generosi strenui prudentes et circumspecti! Spectabilibus dominationibus vestris haud obscurum esse arbitramur quantopere malum non ita pridem in regno Bohemiae exsuscitatum ad vicinos undique atque adeo ad nos, praeter omnem culpam et meritum dimanarit, ita ut tota vis et sedes belli in charissima nostra patria cum praesentissimo eiusdem interitu iamiam contineatur. Et quamvis sacra caesarea maiestas piae recordationis nostris aliorumque precibus efflagitata medelam adhibere atque interpositione electoribus et principibus sacri Romani imperii commissa, omnia in pristinum et tranquillum redigere desiderarit statum, tamen a morte optimi imperatoris reipsa experiri cogimur: hoc malum proh dolor non modo non obligari et consopiri, sed refricari et dilatari, ita ut conquisitis undique auxiliis, totus pene terrarum Orbis contremiscere videatur. Quia vero inter alia auxilia hoc certum, quod non modo ex Hungaria iamiam in nostram patriam sex appulerent Tsheuckae Nassadistarum uti dicuntur, sed adhuc dum aliquot millia militum exinde adventum acceleraturi sint. Foedus ante hac inter nos initum, confirmatum et in tabulas regni relatum nemini non obvium sit ea conditione. Quod si nimirum temporis successu propter vel contra transactionem Viennensem et Turcicam nuperrime conclusam, quam servare intendimus, vel qualemcunque aliam ob causam iustam et legitimam nobis regnis provinciis et patriis nostris ejusdem commenbris et confoederatis hostis aut turbator ingrueret; Ex tunc nos confoederatos mutuis auxiliis et suppetiis nobis ac nostris commembris et confoederatis non defuturos, sed tanquam in communi periculo nos et nostros omnes et singulos ratione pacis et confoederationis interessatos tueri defendere juuare et propterea simul vivere ac mori teneri ac obligatos esse. Summopere necessarium esse duximus ad illustrissimas spectabiles magnificas generosas, strenuas prudentes item et circumspectas dominationes vestras ut pote nostros vicinos et amicos et affines ac confoederatos has exarare monitorias, majorem in modum rogantes, ut quia hac ratione nobis periculum imminet evidentissimum, supradictae dominationes vestrae hanc rem mature in deliberationem trahant, atque ita disponant ut et foederis condigna habeatur ratio et milites Hungari nostros damno non amplius contingant limites, ne quod ab aliis externis hostibus fieri prohibeatur a nostris vicinis et confoederatis timendum sit.

Non dubitantes illustres spectabiles magnificas generosas strenuas prudentes et circumspectas dominationes vestras hoc non modo non concessuros, sed vi foederis imo ratione saltem vicinitatis et affinitatis nos ab aliis, id quod vicissim nobis sancte praestandum defensuras. Quod cum in proprium ipsius inclyti regni Hungariae et nostrae patriae cedat emolumentum non nisi petitioni nostrae aequissimae consonum et maturum sperabimus effectum. Ut autem mododictis dominationibus vestris pateat,

quid hac de re ad illustrissimum dominum palatinum scripserimus et quid sua illustris dominatio vicissim nobis responderit, quidque confoederationis in se contineat, ita paria cuiuslibet sub A. B. C. D. E.* transmittere voluimus. Id quod ratione foederis inter nos initi significare voluimus.

Illustribus spectabilibus, magnificis, generosis, strenuis, prudentibus et circumspectis dominationibus vestris nos majorem in modum commendantes. Dabantur Viennae 18 May anno 1619.

Illustrium spectabilium magnificarum generosarum strenuarum prudentum et circumspectarum dominationum vestrarum

Amici Vicini et confoederati
promptissimi

N. et N. tres status Euangelici Archiducatus Austriae Inferioris et Superioris barones, nobiles civitates et oppida contribuentia jam in hac diacta congregati.

Kívül: Spectabilibus magnificis generosis egregiis et nobilibus dominis, dominis N. et N. supremo et vicecomitibus judicibus nobilium ac juratis assessoribus, necnon toti universitati dominorum magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis et amicis plurimum observandis.

* A fölsorolt mellékletek ma már hiányzanak!

257.

1619. június 11. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez

A közte és Baranyai György közt némely ingatlanocskák miatt fennforgó ügyben ír, azután szénát kér.

EEredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine domine mihi semper gratiosissime; humilium obsequiorum meorum commendatione praemissa, precor Sp. V. M. a Deo omnium bonorum largitore locupletissimo salutem, vitam, pacem et in omnibus coeptis ac agendis dexteritatem et prosperum exitum laetioris in dies fortunae.

Urgente necessitate, miseram in legatione ad Sp. V. Magnificenciam dominum Paulum Peteo, ut exoraret loco mei Sp. V. Magnificenciam in negotio litigiosae possessiunculae inter me et Georgium Baraniai excitato et de agello seu prato parvulo a domina mea gratiosissima grandaeva, impetrando per Sp. V. Magnificenciam; cum hoc totum distulisset solummodo ad Sp. V. Magnificenciam. Et cum dominus Paulus Peteő a Sp. V. Magnificencia rediisset; retulit responsum Sp. V. Magnificenciae, quod antequam abiret hinc Sp. V. Magnificencia, dominam magnificam praemoneret et in ipsius arbitratu relinqueret pratum elocandum mihi quemadmodum vellet. Verum ut Sp. V. Magnificencia in abeundo pluribus distenta sollicitudinibus forte institutum hoc Sp. Vestrae magnificentiae praemonendi dominam gratiosissimam oblita, ita a domina magnifica iterum ad Sp. vestram magnificentiam sum remissus. Quia autem brevi et iam instabit tempus falcandi supplex oro Sp. V. Magnificenciam, ne Sp. V. Magnificencia spem meam succindat; ne et in futuram hyemem ad nudam glaciem me remanere sine foeno contingat; quinpotius efficiat Sp. V. Magnificentia, ut scripto Sp.

V. Magnificentiae voluntatem significet et rescire faciat Magnificentiam suam. Si hac vice mihi non succedet, non amplius vestras: Magnificentias sollicitabo, nec modus ullus erit hic me amplius cruciandi, siquidem et fraterna divisio male mihi cessit, ex Sp. vestrae magnificentiae inconvenienti pacificatione et compromissione (sicuti retulerat mihi sat inique Blaskovich, affini autem meo alter pater) quam nunquam impleri expertus sum, et ita certa pro incertis amittere do etiam hodie in angustia et multo defectus suspiria duco. Idcirco Sp. V. Magnificentiam oro submisse ut subvenire Sp. V. Magnificentia dignetur in defectu et necessitatibus constituto. Benignam Sp. V. Magnificentiae praemonitionem expecto. Deus Sp. V. M. cum omnibus suis charissimis Sp. Vestrae Magnificentiae pignoribus conservet diutissime nobis incolumem et ab omni malo custodiat, Amen. Vyvarino 11 Junii anno 1619.

Sp. Vestrae Magnificentiae
deditissimus humillimus Minister

Emericus Beythe manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyán: domino in Vyvár et Zalonak etc. Comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium per Hungariam magistro ac sacrae regiae maiestatis consiliario; domino mihi semper gratiosissimo et patrono fidissimo exhibeatur.

A címzés mellett, Batthyány Ferenc írásával a következő följegyzés olvasható: „Az koniw nyomtatonak az mit hattam nyomtatni, azt köldgyék utánnam."

258.

1619. szeptember 27. Németújvár.

Böjte István levele Batthyány Ferenchez, melyben egy Koppányból kihozandó lóról és két daruról ír, majd így folytatja:

„Nagysagodnak mint kegielmes Vramnak errwlis akarek irnom, itthon nem lettömben Bwyte Imre az szőlőtül az deakokat rea uiuen minden giwmölczömet el lopatta. Negy szekerrel uitetet, en marathatatlan es elhetetlen uagiok miatta, maga elege uagion. Az Istenert köniörgök Nagysagodnak, Nagysagod uegie el rulam, uagy törueny szerent lattassa meg Nagysagod uagy ualamikeppen, az mi keues szölö uoltis az szölömön aztis el lopattya az deakokkal, nem deakok hanem napi szegiönök az mint tanulnak. Ha Nagysagod engem az en karomrul meg nem elegitet, nincz mit tennem bizony enis uonzok, nem Istenfelő emberhez illik az illien dolog az mit raitam czeleközik, ez helben en ugian nem lakhatom miatta."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

259.

1619. augusztus 3. Pozsony.

Batthyány Ferenc levele feleségéhez Poppel Évához, melyben jelzi, hogy néhány napra haza akart menni, de ez eddig meg nem történhetett.

„Wir disputirn itz wegen der Religion sachen, und heitt vilmer schehen was es fwr ein auszgangh wirtt bekhummen..."

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

260.

1619. december 13. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Panaszkodik Böjte Istvánra, aki sok jogtalanságot cselekszik vele, károsítja, hatalmaskodik, azután búzát és rozsot kér, és azért is panaszkodik, hogy járandóságát nehezen és későn kapja meg.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine domine patrone et fautor gratiosissime, deditissimorum ac humilium obsequiorum commendatione praemissa, salutem animae ac corporis, Spiritus sancti gratiam, vitam, incolumitatem ac dexteritatem rerum agendarum et denique faelicitatem perennem Sp. V. Magnificentiae et laetis pignoribus, supplici devotione a Deo omnipotente et misericordi deprecor.

Tekéntetös es Nagyságos vram, taland immár végre az Vr Isten megengedi, hogi Nagyságodat alkolmatoskor találhassam meg panazommal: nem ugi mint eddig, ez egi nehánj nap táyban. Alitottam azt is hogi meg ismérvén gonoz cheleködetit ellenöm az én Böythe Istók eöchém el tágul és el igazit köztünk zeretettel es bekességössen mindeneket, az melljekben eddig igienetlenködtünk. De nem esöt még eddig kedvem zerént várakozásom: hanem inkáb töbröl többre ingörlettetöm, semmi tekéntet reyám töle nem lévén: mint hogi láttia hogi sem magam hozzá nem nyulok: sem penig oltalmam ellene és igaz tévőm nem találtatik. Neminemő gyömülchömnek meg hozásájért ez zőlő zedet előt, mely gyömölchömet ő hordot rablot el hét eztendőtől fogva: es ez idénis nagiob rézére ő hordatta el és házamatis el puztitta, törte foztotta ez fölöt; reyám támadot az váras kapuyában izonyu tolvay, lopó, gialazatos nevet reyám kiáltot; és magam elöle el mönvén, feleségömet bestiázta, kurvázta, czinkos névei illetvén: az élő Isten tudgia amit meg cheleködhetet cheleködöt raytunk dihösségéből. Nagyságodnak panazlanom is gialázat, ha nem panazlok; ellenöm többre ingörlöm. Veterem ferendo injuriam, novam provoco.

Az egi Istenért Nagyságod fogia el rólam, holot igi zabadult föl minden ellenöm való éktelen cheleködetre, paranchollyon Nagyságod az adosságból, az Török sarczából megelégéteni: ideje immár Nagyságodnak el igazitani, földeÿmet kezemhez adatni, és az gialázat zörzésért raytunk Nagyságod fenÿtse meg: mert ha törvényre kelök is véle, gialázatimnak töle vége ninch, és hol áll elő és akkor is mérög: hol nem áll, és chak pironság életöm.

Ha igi kellj nékem Nagyságodnál tiztömet viselnem nyughatatlanul, lelki ismeretem sérelmével, igi magamatis el veztöm: és ez gyalázatban mássakatis nem épitök. Mire menendő dolgunk, azt chak az Vr Isten mondhattia, ha ebben elő megiunk, quia furor arma ministrat. Egi faluchkában is oltalommal lennének még az értetlen polgárságis. Nem igi kell vala az praedicátori tiztben háborgattatnom. Itt azt kiáltya hogi méltó reyá nem vagiok az más ember kár vallásit házamnál urgeállja etc. Ezek mind ördögi meg zállásból chelekedtetnek töle. Mast végre panazommal, enni türésem után keresem meg Nagyságodat. Többé ha lehet nem. Nagyságodnak oltalmát várom. Bizonnyal mast sem irnám meg Nagyságodnak, de halgatásommal bünössé tenném magamat. Chak eü az én utáltatásomnak oka mind az egéz köröztyénségnél. Ez penig eördögi cheleködet, az praedicátorok ellen.

Azonis Nagyságodnak könyörgök, kiniérnek való buzámat és rosomat paranchollia Nagyságod meg adatni, mert ez innepökre is egi marok élettel nem vagiok. Tudom hogi Nagyságod parancholt felölem; de nem adnak és Nagyságodra halaztnak: és

alkolmatlankor adnak oztán az mit adnak is. Mit kéretik velem rendről rendre tőlök? Ha mindenik immár tizt viselő Nagyságodnál és amint akariák ugi dispensálnak: és magokért Nagyságodnak eggik sem köniörög. Ez el mult két eztendőreis 20 köböl zabom oda tartaték, és mastis Zent Mihály naptul fogva nyomorultul tengetöm lovaÿmat. Eztendőről eztendőre éhel halnak tőlem. Azok mind sellyérim és jobbágÿm, magam pedig bérös vagiok.

Nagyságod én velem cheleködgiék kegielmessen, mert immár irnÿ is Nagyságodnak nem meréslök, holot chak unatást zörzök magamnak. De ha nem kérök, senki éröttem nem fáydalmaskodik: és én magam éhözöm es zikölkodöm. Héÿában vetök az mi kichint vetökis itt az vyvári földön. Nagyságodhoz támazkodtam: ut ab officio nc abaliener, publica omnium ministrorum haec est querela.

Az Vr Isten Nagyságodat tarcha meg sok eztendőkön jó egésséges és bóldog állapatban és oltalmazza meg Nagyságodat minden gonoztul: és engedgien ő z[ent] fölsége várattatot jókat érni és élni Nagyságodnak az Nagyságod ideyében.

Vyvárini, 1619 die 13 Decembris.

Spectabili vestrae Magnificentiae
subiectissimus ac deditissimus humillime

Emericus Beythe, Minister in Evangelio
manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyan, comiti comitatus Soproniensis etc. agazonum regalium in Hungaria magistro etc. nec non sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino domino meo, mihi semper patrono gratiosissimo et aeviternum colendo.

261.

1620. január 12. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Írja, hogy a kért könyvet megkereste és más kettőt is választott. Azután a Csencsiek magszakadásáról és a saját fogyatkozásairól ír, és ez utóbbi ügyben sokat panaszkodik.

Eredetije víztől rongált fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét töredéke.

Az Vr Isten Nagiságodat minden iduösséges iavaÿval meg áldgia az Vÿ Eztendöben és mindenkor az Nagiságódhoz tartozandockal.

Az mely könyvet Nagiságod parancholt vólt meg keresnem, egiebet alkolmatosbat ennél nem találtam: ez penig másodzoris meg vagion az Nagiságod Bibliotecháiában, és azért kültem Nagiságodnak. Más kettőtis válaztottam volt, Fides Jesu et Jesuitarum et Assertic[nes] Jesuiticae: de azokat helién hattok. Ez az Jesuiták eredetit, alnokságit eléggé meg tanitya és alig talál zebb colloquiumot ennél.

Vagion értésére Nagiságodnak az Chenchÿek magva zakatta: El töltik az leyáni ágh az tizen ötöd napot benne, kedden telik ki: es az után ha ninchen is hozzá közik mast, meg kérik magokra. Az várasi házok is ad Casparem et Ladislaum spectált chak: Hertelendi penig igen rakodik belé. Azt gondolom Nagiságodnak vagion réyá töb gondgia. Az feletközésben kártis valhatni etc.

Nem merŏm immár Nagiságodnak emlitenÿs fogiatkozásimat. Sem féltökben tőlem, sem biztokban nem adának kinieret. Minden morhámmalis eltartásomra elég nem vagiok magamat. Eddig borochkámból zörzöttem kinieremet; barmaÿmat is éhel el ölöm. Ha Nagiságodat mind untalan kellj sollicitálnom es onnéjt várnom, éhözhetömis. A hol kinieremet találom, el mégyek. Nagiságodnak ne legien ellenére. Egi nyomorult rabért könyörgöttem egiczer immár Nagiságodnak, hed segétene fámnak es házi zükségemnek meg zörzésében, Isten kedveiért kegielmezzen meg végre immár Nagiságod néki. Az Nagiságod bozzus indulattiát giőzze meg valaha Isten kedve. Zánnyon meg Nagiságod nyavaliás betegest engömet: sem jobbágyat, sem sellyért es semmi földet nam nem birok, mellyből Nagiságod után magamat segéthetnem. Ninchen senkÿs ki Nagiságodnak chak egi zovalis felőlem emléközzék. Igen el untam ezt az meg vettetést: láttia Isten békeséges türésömet mind eddig. Nagiságodat az Vr Isten vezérlő kegielmének ajálom alázatossan es ő z.[ent] folsége Nagiságodat tarcha es oltalmazza meg. Vyvárat, 12 Januárii, anno temporis afflicti 1620.

Spectabili Magnificentiae vestrae
deditissimus

Emericus Beythe Minister m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthián etc. comiti comitatus Soproniensis etc. domino meo et fautori gratiosissimo ac colendissimo.

262.

1620. április 21. Mehrem, (azaz Mérem).[1]

A méremiek az újvári szinodusban hozott határozat alapján a czéhmesterektől 16 évre visszamenőleg az egyházi adót illetőleg elszámolást követelnek.

Eredetije fél ív papíron, alul gyűrűs pecséttel.

My Mehremjek, az tekentetes es nagysagos Batthyány Ferencz vrunk ő nagysága jobbaghy, Zent Myhalyhoz, auagy Peterstorffhoz farasok, ertwen hogy vrunk ő Nagysaga ez masthany Vywarj sinodussokban auagy gywlekezettyekben az egyhazj renden valo vrajnknak zamot akar vetetny, mynden Czehmesterektwl, az egyhazaknak iőwedelmeről. Annak okaert mywel hogy mind faluul azzamvetelen ielen nem lehetwnk ez my lewelwnkkel tudasul mindeneknek kiknek illik: Hogy innet az my falunkbol Mehremből es egyeb falukbolis az howa az egyhazhoz valo reteket biryak, iar az Peterstorffj z. egyhazhoz retektwl valo adoczstendőnkelt tiz penz heyan tizen egy renis forent. Azert tizenhat eztendőtwl fogwa valo Czeh mesterek erről az adorol zaam adassal tartoznak, hogy howa tettek el, mert ha mikor mit epetettekis az templom körwl, hat mindenkoron vyab adot vetettek reank, es abbol epetettek. Azert azt kiwannyok faluul, hogy zamot adgyanak. Akaratunknak es kiwansagunknak nagyob erősseghere adgyok ez my lewelwnketh, kerwen azon Zigethi Geőrgj Deakot, hogy megh irya es pőchyetewel meghis erőssechye. Actum in Mehrem, 21 Apprilis 1620.

1. A vasvármegyei Nagyszentmihálytól északra fekszik, és egykor ennek tartozéka volt. Ma Miedlingsdorf néven német megszállt területen találjuk.

263.

1620. április 22.

Bejthe Imre prédikátor Batthyány (II.) Ferencnek.

Előterjeszti a németújvári zsinaton a prédikátorok részéről elhangzott panaszokat és sérelmeket.

Eredetije egy ív papíron, elejétől végig Böjthe Imre írása.

Anno 1620. Aprilis 22. die.

Difficultates et Gravamina Ecclesiarum ac Ministrorum Ecclesiae domino magnifico nostro gratiosissimo subditarum, in conventu Vyvariensi expositarum.

1. Kaltenpruniensis pastor casus suos ecclesiasticos pridem exposuit, qui in ecclesia sua contigerant et adhuc pendent.

Azonis panazkodik, hogi vagion 30 eztendeye, hogi 40 forintot az templom pénzit föl oztottak az ő fárási, es semmi haszonnal magoknál tartnak. Staper Riepli az czeh Mester igi nevezi őket akiknél vagion, Taÿch Adam, Noczedlin, Zoaller Benedek, Adam Christoph, Kaltenprunon lakozók.

2. Az Stegerspaki aliter Zenteleki Minister panazkodik az Ztiniákiakra, hogi gazdagok lévén otenis tartnak egy fél heliet, es neki fél fertálÿ gabonát adnak chak, ki két mercze. Aztis nem adgiák meg néki. Czéh Mestert nem tartnak, maga előt el bunnak, ha kéri tölök, 10 eztendöre fával adossak. Nem iárnak az praedicátora.1 Nem segitik. Minden szükségökre az papistakhoz iárnak.

Az Zent Elekiek az zőlőyétis templomhoz foglalták, migh fogságban vólt addig. 6 eztendeig birta az előt es az töb Ministerökis birták kik oda zolgáltanak, megbizoniosodot. Meg izzák az haznát templom neve alat es pénzétis az templomnak el veztögetik.

3. Puksdarffi Pastor panazol: Házát nem épitik az polgarok. 3 köböl gabonayával adossak: nyomorultak semmit nem vehet raytok, zegénjök. Az Haygrabeniek adossak 4. cub. Olbendarfon 3 hold földet tartnak az Erdödi jobbági templomhoz való földet. Azok papistak. Néki magahoz vönni nem engedik, ö ÿs templomhoz adót adna tőle. Inkáb illenék.

4. Puzta Zent Mihály pástor panazol az Borthi czéh Mester ellen, ki el nem iöt, contumacia ductus. 12 cub. gabonáya iárna Bortrul, az Horvátoktul. Tavali az czéh Mester hármat vöt bé az maga adosságában el fizette eggikétis annak. Ez idén semmit néki nem zedöt, nemis akar szedni, szent Giörgi napiát várya, ackor tiztit el hadni akarja. Zántani, kertölni, hazat épeteni, ki mind reiá dül, nem akarnak néki, az tartozat zerént. Novagoraiak azonképpen, ki 10, ki 20 eztendőtől fogva hogi karczával adossak. Igi az szent Mihályiak, Pinkocziak, Gamisdarfiak, Saledroiak, Kis Chendiek. Az czéh Mester tudgia kik adossak, de el nem iöt.

5. Kukméri pastor es Z. Groti mondgiák, hogi sok eztendőtől fogva meg izzák az dézmát 2 zőlőről, vendégségöt tartnak reyá minden eztendőn. 90 pint bor dezma es hegivám. Sok eztendőről tartoznak számot adni. Az régi czéh Mestörökre kialtnak. 90 funt penznek mondgiák nemelljek. Immár töb, az előt az dezma 100 pint bor vólt.

Az Sáffarság tart egi rétet, immár saffárság rétivé tötték, templomhoz valo volna, Zent Groton vagion el röytve töb földejs az papságnak es retei az templomnak.

6. Az Zent Groti pastor Horvátoké, az poniczi Kanisa Mihaljt hozta elő, ki Pál papnak ott jobbágia es attiafia volt, azt mondgia az hogi, minden el titkoltatot földeyt ki mutattia, es kezét rejá tévén, rejá esküzik, chak az vr ő Nagysaga paranchollia.

Santa czéh Mester Bonnyaÿ az vr parancholattiára az zőlonek az haznát egi stertinyák bort el vont Lukách paptul, es midőn hatta ő Nagysaga hogi néki megadnák, nem adta meg, hanem el költötte, az polgárokkal meg itta. Meg tériteni tartozik.

7. Czallingi pastor mondgia hogi 15 rénes fl. adosság vagion kin templomé. Az reteket amint akarják bitangban elik.

8. Az körözt vri praedicátor panazkodik, hogi az zent egi ház el romlót, az czéh Mestörök meg itták az iövedelmet sok eztendőtől fogva. Adam Jané tudgia öreg ember, réghi czéh Mester. Hazaytis el hadták puztulni. Dezmás földét Poppendarffon erővel hatalommal el foglalták, az monárok tartiák, az templomhoz mondgiák hogi ők adoznak tőle, mostis 6 cub. gabonáyával adossak néki: Malom volt régen, zőlő volt, el puztulni hadták, chak az fára ne mivellje. Ő Evangelicj. Am az pastoris buchuzik tölök, el akar menni.

9. Z. Miklosi pástor kár tételét el unta zomzédinak, nem maradhat. Dobos Jakab 2 cub. zabot vetésemet bochülték reyá kit el étetöt, nem adgia meg, hatalmas negied fél cub.

Másik zomzéd Chvetkovich Janos es egi eözvegi azzoni el étették masodszor, harmadfél cub. böchölték az kárt, nem akaria meg fizetni.

Ponicziak 6 cub. buzáyával adossak. Tartoznak házat chinálni, istálot es zőlőt mivelni, nem akariák, praetendalliák az vr mivét. Az czéh Mestörökis semmi tiztökhöz nem látnak: puztulni hatták szőlőmetis.

10. Zent Jakabi Ministerium vacál. Könyörögnek az egész farások ő Nagyságának az kert teleket ne vegie el ő Nagysaga, minden jövedelmének az volt nagiob hazna. Ez után valamire való Minister ott nem lakhatik. Ha penig ő Nagysága el vönné, itt sohol három annÿtis sem kozel, sem mezzi, ha adna, azt nem érj: nemis oltalmazhattia sem elég nem lesz mivelni: vagi Tobayon, vagi Orban fán adgion 1 ulés puztát erötte nekik ő Nagysaga.

11. Az Zent Kuti farais vacal. Az rezeges pap soha elő nem kivánta az földeit es réteit, biriak az régi saffár ki volt maradéki. Zőlőyeis volt az templomnak chak közel, el hadták puztulni.

12. Chakani Minister panazkodik, hogi el puztultak Chakanban az jó polgárok, az ispán kegiotlensége es ragadozása miat raytok, el puztultak, ninch ki fizetni. 12 cub. buzája zállot le.

Az Nemessek zabadosoknak tartiák magokat nem fizetnek, nem akariák meg adni.

Az czéh Mester contumacia ductus, ispánnal eggiet értvén nem iöt föl. Az praedicátor el akar mennj.

Rohonczi es Szalonoki Tartomanybol valok.

1. Az német Minister könyörög ő Nagyságának, hogi az mely földeit ő Nagysaga el vötte, igéreti zerént ő Nagysaga mast adna neki. Immár sokáig várt kárával. Az ő nagysaga molnából eztendőnként 2 cub. gabonával tartoztanak pastornak es egi forintal: ő Nagysaga miulta biria nem adták meg. Kichin fizetése vagi semmi sinchen az ő várasától, könyörög ő Nagysága restituallia. Zőlőyénekis semmi hazna nem volt 2 eztendeye. El fogiatkozot.

2. Horvát pástor ugian ott, hogi az mely zőleyét ő Nagysaga el foglalta, igéretit ő Nagysaga praestalná, az 50 vödör bort. 2 eztendeje semmit nem adatot néki ő Nagysaga, ninch fizetése, vagi igen kichin. Ninchen zent egi házok, az magiarok kapona földeÿt es zőleiet el adták vólt régen.

3. Chaytaÿ pástor ki vólt, mondgia hogi az templomhoz vólt zedöt pénz 60 fl. es töbis annál. Azt faluiul el veztögették, lovatis vöt véle nemellÿk, es midőn Rohonczra es Zalonokra föl mentek ott megh itták, törvenibene, követségbene azt költötték. Az zent egiházra abban semmit nem költöttek, arra vÿ adot zedtek.

Fabyan István bÿró, Thamas deyák czéh Mester zabiát iutalmát az templom földének föl oztották egi más közöt, sok időtől fogva. Az praedicátort addig keresték halálra, hogi ki üzték tőlök, el verték. 20 cub. gabonayával mais adossak, nem fizették meg néki. Önagysaganak könjörog. Az házakatis el puztulni hadták mind. Hol lakik ez vtán az pastor? Es miulta pastoriok ninch nem zedtek gabonát jövendő inventáriumra ő Nagysaga dispositiosa zerént.

4. Chémy pastor ki vólt, mondgia, hogi aztag buza vólt, melliet mayorkodtak Berczkó elmenetele után. 13 fl. semmi szükségokért benne el adtak, mastis vagion ötöd fél cub. béne, velág számára költötték. Bikát vöttek rayta. Borgyut.

3 cub. maradtak pastornak adossá.

Az kertei pástornak el puztultak Nagysagodtul vezzőt karot kérnek.

5. Narday pastor azt mondgia, hogi az ő Czéh Mesteri nem akartak el iunnj, ducti contumacia.

Zombathelÿ sokadalomra möntek. Bodo János nemes ember negied fél cub. gabonáyával adossak, mikor kéri tőle zidgia leleckel az Ministert.

Chatariak 6 cub. adossak, nem akariák meg adni néki.

Az Chatariak Molnár István vey es Gergelj deyák Köröztösben vitték giermököket köröztölni az Minister bozzuságára.

Az zent egi házat el hadgiák puztulni. Hazaÿt nem épitik es kerteÿt. Semmi gratuitus lábort nem cheleköznek.

Méhek vannak az zent egiházhoz semmi hazonnal élik az polgárok eginehányan az kazdaga. Tungot totnak el adgiak.

Mast 12 kás niha harminczis lehet.

6. Ovári pástor beteg, nem iöt ide. Minden földeÿt el veztegeti, részeges, el törte az Bor. Azért tartiák az polgárok, hogi mindenét vélök izza, veztegeti.

7. Sámfaluiak jövének horvátok. Az németek nem iöttek. Kérének horvatost adnank pastort nékik.

Ez ugis zolgált nékik aki vagion: de böchölletlen tartották.

Panazkodik az pastor 15 cub. gabonáyával adossak, es 15 fl. fayaval. Házára möntek kétczer igön verte egi Halogas nevő polgár. Zőleyét el vonták. Az Rager ondokul magát meg gialázta, zömélyében, tiztiben.

Templom sacrastiája lakattiát maga pinczéjére vitte oda tartya.

8. Petersdarffi pastor az zigeti faráya felől panazkodik, hogi az tartozot fáyát nem hordgiák meg.

Az Meremeiek es zigetiek 16 eztendőtől fogva kivanniák az szám vételt az czéh Mesterektől. Im hitös levelet kültek, vannak örökös rétök, penzen vötték, tőlök zent egihazhoz adoznak. Vÿ adot zedtek magokon z. egihaz épitésére.

9. Inczédi Minister panazol Fudách Giörgi pogárra, hogi miatta maradhatatlan, hazára ment rézegen ondokul zidalmazta az ő igaz földejért, chak fenÿtötte vdvar bÿró vram: sem törvént sem békeséget nem akar. Egész falu sem bir véle, vakmerő ember. Haragzik hogi be itták az méltatlan keresetért, oltalmat kér Nagysagodtul, mert el kell menni miatta ha Nagysagod rola el nem vezi. Nagi böchölletlenség.

10. Hodaziak tartoznak számot adni az templom eörökségéről. Sok ideye praedicátorok nem vólt, hová tötték az iövedelmet? Inventariumot nem reponaltak, sokzor bÿrság alat Nagysagod számára meg hadtam nekik.

Harangiokat el törték, aki meg akarta horvát chÿnaltatni, az nemetek nem hadták néki.

Az Minister zölöchkéyétis nem mivelik, puztulni hadgiák.

11. NoeMark. Conqueritur pastor, quod aedilis non collegit suum salarium. Quod ipso praesente, diffugerunt ad Missificem communicatum in Bandoly. Ligna non referunt. Templum desolare. Per 7 annos nullam rationem reddiderunt de templi thesamro. Magok az czéh Mesterek élik, veztik.

12. Az Zalonaki pastornak kedvetlen fizetnek halgatoÿ. Engödelmet igért: hozzánk iöt volt ide bé.

13. Komyáti pastor, 27 cub. gabonáyát mondgia zegéni hogi iár. Három eztendőtől fogva mondgia, hog nemelliek adossak, mast 6 cub. adossak neki. Zőlőye vagion nem mivelik. Az czéh Mestöre el nem iöt: contumacia ductus.

14. Kitczladiensis pastor panazkodik az Noistiftiakra, hogi bozzusagára papistákhoz iárnak, az vr parancholattia ellenis.

1. Fizesi pastor casust mond. Copulalta Miklost es Annát. Miklos Radlingon lakik. Anna Bödörben. Es el futottak egi mastul.

Nem fizetnek néki 15 cub. adossak buzával ez el mult eztendőről.

Jacabhazi nemessek semmit nem adnak. Minden házaÿ el puztultak, nem épitik.

2. Zent Péteri pastor panazol, hogi ispángi Peter Thamás hogi supplicatiot nem irt az vrhoz néki 4 eztendeje hogi nem fizeti meg gabonáját. Haragiában praedicatiora sem iár.

Az fogolÿ Selljejertis könyörög ő Nagysaganak, hogi meg adná, bochataná el.

Zalafey Sodos Péter igen meg gialázta utában az pastort.

Az kastelbeli Zabo Geörgi egi kertit hatalomal akaria birni a Praedicatornak.

264.

1620. május 10. Bécs.

Ursinus Éliás hernalsi prédikátor levele Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Abból az alkalomból, hogy holt gyermeke született hosszasan és kenetteljesen vigasztalja és tanítja s vigasztalásait hat pontba foglalja.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Gnade unnd Freüde von Gott dem vatter durch unsern Siegsz unnd fridte Fürsten Jesum Christum im heiligen Geist, neben meinem lieben Gebet unnd gehorsamber dienst erbietung zuvor etc.

Wolgeborne Freyherrin Gnedige Frau, durch E. G. hochgeliebte Frau Schwester, die frau Grauin von Solms, meine auch gnedige frau, ist mir E. G. sehr grosses biszhero nach dem willen Gottes auszgestandenes hauszkreüz gnedig vermeldet unnd zuwissen gemacht worden, da unnser lieber frommer Gott nach seinem vätterlichen unerförschlichem willen hat geschehen lassen lassen, das E. G. ein thote leibesfrucht zur welt geboren. Ach das sey ja dem lieben barmhertzigen vatter im himmel geklaget. Es gehet laider auch der Zeit in der Christenheit so erbärmlich unnd daneben so grauszamb unnd erschröcklich zue, das es gleich für ein sonderbares grosses wunder zu halten ist, das ein einige fromme Muetter noch ein lebendiges kindt zur welt bringen thuet. Wan nun der fromme Gott solches thuet am grüenen holtz, das ist an unschuldigen lieben kinderlein, die die welt noch nie angesehen will geschweigen das sie mit groben Sünden seinen gerechten Zorn auf sich solten geladen haben, was wirdt

am dürren werden? Wie wirdt er erst mit den Unbueszfertigen rohen kindern diser welt umbgehen, wann sein gerechter Zorn wirdt anbrechen? Das wais Gott unnd E. G. sollen es gewiszlich glauben als ein wort des herren das dises hertzallerliebsten engelein in diser seiner geburt nicht mehr als sein zartes leben verlohren hat, sein liebes seelelein lebt ewig in Gott, unndt niemandt wirt es ihme ausz seinen henden reissen, dann da der sohn Gottes einen jüngren einen Verweisz gibt, das sie die eltern angefaren hatten die die kleinen kindtlein zu ihm brachten und sagt: Lasset die kindlein zu mir kommen unnd weret ihnen nicht, dann solcher ist das reich gottes etc. Hat er ohne allen Unterschaidt geredet es seyen gleich getauffte oder ungetauffte kindlein gewesen, sonderlich aber meinet er die kindlein, welche durch die Eltern oder andere guethertzige Leütlein zue ihm gebracht wuerden. Dessen sich noch alle fromme christliche Eltern fürwer hoch unnd theüer zugetrösten haben. Nun bringet man auf villerley weise die Kindlein zum herren Jesu: Man tregt sie Christo dem herren zue, im lieben gebet, so bald eine Christen mutter empfindet das sie Gott mit einer lieben frucht begnadet unnd im h.[eiligen] ehstandt gesegnet hat. Da gehen die seüfftzer früe unnd spat, unnd so offt man sein liebes Vatter unser unnd Bueszpsalmlein, es sey daheimb zu bette, von oder bey dische, oder zur kirchen, embsig spricht: Ach herr du frommer getreüer Vatter schöpffer aller dinge lasz dir mein liebe frucht als dein geschöpff, welchs Jesus Christus mit seinem theüren bluet erkaufft, unndt selbs in seinem bluete schon getaufft hat, allergnedigst befohlen sein.

Man tregt darnach die Kindlein wann sie das leben mit zur welt bringen, auch zum herren Jesu durch die h.[eilige] Tauffe. Bringt es aber sein leben nicht mit zur welt, sondern entschlaffet in Mutterleib, so ist es schon in dem bluet unnd Tode Jesu Christi getaufft, unnd kan ihm der mangel, der wirckhlichen Tauffe so durch das wasserbad im wort geschiecht, eben so wenig schaden als es dem scheher am Creütz geschadet hatte das er nicht getauft hat werden können, und so wenig die lieben kindlein, so in 40 iahren in der wüesten bey dem Volk Israel gestorben, darumb aus dem gnadenbunde gottes auszgeschlossen worden sint, das sie nicht wie die andern sint nach Gottes befehl beschnitten worden da es doch hies: wer sich nicht wird am 8 tage beschneiden lassen des seele soll auszgerottet werden eben so wenig kan es auch E. G. lieben kindlein an seinn seelelein schedlich sein, das es der wircklichen Tauffe nicht hat fehig werden können, wird doch kein frommen Christ des halben verdambt werden der etwa in Türkey in seiner Todes noth des waren Leibs unnd Bluets Jesu Christi im hochwirdigen abendmal gern wolte geniessen, es aber vegen der abgeschnittenen mittel musz unterwegen lassen etc. Sintemal nach aller heyligen Vätter Lehr unnd mainung nicht der mangell sondern die Verachtung des hochwirdigen Sacraments dem menschen verdammet. Unnd wie die liebe eltern ihre liebe kindlein wann sie daher waxen, durch fleissige aufferziehung zur forcht gottes unnd vermanung zum herren, ihren heilandte Jesu Christo zuetragen, sie im gebet unnd allen tugenten aufferziehen damit er ihme aus dem munde der jungen kinder unndt seüglinge ein lob zu richte unnd durch ihr gebet den feindt unnd rachgierigen vertilge. Allso wurden E. G. so das hertz liebe Ölpflänzlein nicht so baldt verwelckhet were, solches auch nit unterlassen haben, wie sie dann an ihrer allerliebsten daher blüenden Jugendt die ihr der Allmechtige zu trost unnd freüde anstat des verstorbnen miltigkhlich gelassen hat, unnd noch bey bestendtiger gesundheit unnd wolstandte sambt ihren hochgeliebten Eltern erhalt unndt ferners allergnedigst erhalten wolle, noch thuet.

Sollen derhalben E. G. die übrige unnötige sorge hierinnen als eine hochvernünfftige Tochter des Allerhöchsten farren lassen, sonderlich weil solche unzeitige Melancholey von keinem gueten geist herrüeret, auch unserm lieben

getreuen Gott im himmel hoch entgegen ist, welcher uns verbeüt seinen unerforschlichen rath mehr als sichs gebüeret nit nachzuforschen.

1. Vilmehr aber sollen wir auf die Ursachen sehen: warumb Gott der herr auch über seine liebe kinder solch grosses schweres Hauszkreütz zu verhengen pflege: Erstlich können wirs selbs nicht laugnen, unsere sünde so wir laider gethan, hab den liebe Gott zu solcher hausstraffe verursachet, wil der liebe Gott unns die sünde erlaiden, so kan er unsz nit allzeit anlachen, sondern er mues es mit einem ernst thuen, das wir merckhen könne Er wolle solch böses leben von unns die lenge nit mehr leiden, da schlagen wir dan fein in unnsz selber unnd sagen mit Micha[el]: Nun: Ich will des herren Zorn tragen, den ich habe wider ihn gesündiget, unnd also hat er den lieben Dauid auch gezüchtiget unnd im sein allerliebstes söhnlein gethötet, welcher sich wol so hoch drob bekummert hat als E. G. der Zeit thuen hetten mögen. Aber er hat in sich geschlagen, es erkennet für ein vätterliche Züchtigung, unnd ist auch den Augenblickh von denen sünden abgestandten die Gott an ihme damalen straffete.

2. Darnach will unns der liebe Gott durch dise unnd andere kreützpresse das opfer eines andächtigern gebets auszpressen, dan einmahl hat gott lust an zerschlagnen traurigen unnd bétrüebten hertzen, unnd dieselbigen so sie sich seiner gnad unnd Barmhertzigkeit in Jesu Christo trösten, will er von sich nit verwerffen. Was meinen E. G. wie liebe unnd angeneme threnen sie bishero Gott dem herrn geschencket habe, welche zwar die Wangen herabgeflossen aber gwiszlich sambt der tieffen seüfftzer unnd Threnen gebet, durch alle wolckhen hindurch gedrungen, unnd nicht abgelassen haben bis sie für gottes angesicht gelanget unnd erhöret worden sein, vileicht were solches seelige unnd Gott angeneme opffer entweder von E. G. unterlassen, oder doch mit solchem eiffer nicht gethan worden, dann wann es unns wol gehet, so beten wir zwar den 6. Psalm mit dem munde, das hertz aber vernimbt nimmermehr was für tausent Zenten schwere wort darinnen begriffen sein Ach herr wan Trüebsal da ist so sucht man dich, unnd wann du sie züchtigest, so rueffen sie engstiglich.

3. Zum dritten so sehen die augen des herrn auch auf den glauben, unnd wann Gott den nicht sihet, hat er an unnserm Christenthumb keinen gefallen, so dan E. G. bis hero im wol stand ihrem lieben Gott, ihr leib und seele in geist: unnd leiblichen dingen hat vertrauen können, unnd auch noch saget: sie zweifelt an gottes liebe, vätterlicher hulde, hilff und errettung nicht, und wann es auch zur noth unnd Todt kommen solte, wolte sie der güste gottes in Christo Jesu vestiglich vertrauen, nun so setzt Gott solchen ihren Christen glauben auf die prob unnd probieret ihn wie das Gold im kreütz Tigel siben malob er auch bestendig bleibe unnd so wol in der noth gott für ihren heylandt unnd getreüen Vatter halten könne, als im glückhstandte, dan auch die haiden können Gott für einen gnedigigen güetigen vatter halten, so lang es ihnen wolgehet. Da solle eur G. sich fest an gottes zusage unnd wort halten und wann wie der herr gar tödten würde dennoch auf ihnn hoffen. Dann wirts haissen: Er ruffet mich an so will ich erhören, ich bin bey ihm in der noth, ich will ihn heraus reissen etc.

4. Es will auch der ewige watter im himel das wir als siene liebe kindter zu gleich mit seinem eingebornen lieben son Jesu Christo einerley liberea unnd kl. eidung tragen sollen: So nun Jesus Christus ein bluetiges kleidt, dörne krone unnd das schwere kreutz bis in den Thor getragen hat, unnd hie in der welt seine Tage, da er sichtbarlich bey denn menschen sein Mitlers Ambt durch lehre beten, leiden unnd sterben vollendet, in lauter mühe traueren klagen unnd zagen verzehret hat, warumb solten wir nicht auch das kelchlein trinckhen so unns sein unnd unser vatter gegeben hat, E. G. tragen dises: einanders liebes schwesterle in Jesu Christi villeicht wol ein

schweres Jöchlein. Ach nemet auf eüch mein Jochspricht euer erlöser unnd lernet in eurem kreutz sanfftmüetig gedultig und von hertzen demüetig sein, so werdet ihr Ruehe finden für eüre fehlen.

5. Zum fünfften will der vater aller gnaden unns durch kreütz unnd Elende auch zu unnsrem nothleiden den negsten gewisen haben, das wir demselben desto besser können glauben wann er zue unns kommet unnd uns seine noth klaget: was wüste ich was hunger were wan ein armes mutter kindt mir seine noth klagte, so ich nie keinen hunger geliten? was wüste ich was anfechtungen leiblich unnd geistlich weren, wan ich nicht selbs were angefochten werden? was wüste ich wie einem armen kranckhen verlassnen betrüebten verfolgten, unnd durch tausentfeltiges hertzlaidt geengsten Christenmenschen zu muthe were, wann ich nicht selbs auch kranckh verlassen hochbetrüebt verfolgt unnd geengstet were worden? Also auch können E. G. ihren armen unterthanen, die etwa mit weinenden augen in hochgetrugner noth zu denselben als ihrer gnadenreichen landes mutter zuflucht, es sey in Armuth kranckheit kindes banden, und an dern fürfallenden nöthen suchen, vil besser glauben und aus angeborner gnade ihnen hilfflich erscheinen, als wann sie nie aus dergleichen lieben kreützbecher getruncken hette.

6. Unnd weil wir fürst letzte auch gemainiglich mehr in die welt als in das himblische vatterlandt verliebt sein, unnd unnser alter Adam nur nach dem irridischen sich umbsichet auch so vil an ihm ist, wider Gott sich aufbaumet, so mues der fromme vatter im himmel, sollen wir anders den sündtenfeindt unnd der welt abhaldt unnd das ewigen lebens begierig werden, uns dieses leben durch das kreütz unndt leidten versalzen unnd sauer gnueg machen, damit wir an unser theür erworbenes ewiges Vatterlandt gedenckhen, unnd uns für und für nach demselbigen sehnen unnd verlangen tragen. Dieses schreib E. G. ich gehorsamblich zum Trost, unnd achte mich dessen hochschuldig, reüet mich das es nicht ehe hat geschehen mögen, unnd wie E. G. im Vergangnem Jare, grosse freüdt unnd liebe zu denen siben Passion Predigten so ich unwürdig in der fasten, zu Hernals durch Gottes gnade gethan, getragen, also schiekh E. G. ich dieselbigen völkömlich inn Truckh ausgangen, unnd dedicir sie E. G. als meiner Gnedigen wolthäterin, von welcher ich vil überflüssige wolthaten genossen unnd smabt den meinigen noch täglich geniesse. Wais sonst kein Vergeltung als dise neben meinigen unnd meiner lieben kindlein stetigen gebet Eur G. zuerzaigen mit gehorsamber bitt wie E. G. auch ausz der vorrede gebeten werden, damit gnedig verlieb zunemen. Befehl hiemit Eur G. dem allergnedigsten Trost schutz unnd schirm unsers getreüen lieben vatters der wolle durch Jesum Christum im h. Geist E. G. sambt dero hochgeliebten herren Gemahl jungen herrschafft unnd freylein für allen übel behüeten und bewehren. Thue daneben mich unnd die Meinigen in daro gnadt unnd hulde demüetig befehlen. Geben zue Wien im Landthausz am tage Jubilate, den 10 May, im 1620. iahr.

Sint der exemplaren achzehen, unter wolcher eines in grüen sammat eingebunden.

E. G.

Gehorsamber vorbitter zu gott etc.
Elias Vrsinus Euangelischer
prediger zu Hernals m. p.

Kivül: Der Wolgebornen Frauen Frauen Eua Budianin frauen, gebornen Poplin von Lobkowitz, frauen auff Giessing, Schleining und Rechnitz, meiner gnedigen frauen.

265.

1620. július 2. Németújvár.

Bejthe Imre prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A Baráthy Tamás lovászmester rétjének megszerezhetése tárgyában könyörög.

Eredetije fél ív papíron, elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Nagiságodnak, mint kegielmes Vramnak alázatossan zolgálatomat ayánlom. Áldgia meg Nagiságodat az Vr Isten idvösséges javaÿval és boldog sokáig való állapattal.

Nagiságodnak sokszor könyörögtem két eztendőtől fogván hogi Nagiságod az Baráthÿ Thamás lovász mestör rétét adta volna énnékem: és azszonyom ő nagisága halaztot vólt nagiságodra, amiben penig vólt az rég ugimint 32 fl. meg igértem volt azszoniomnak ő nagiságának. Tavalÿ azért Nagiságod parancholattiára azszoniom ide adta vólt és megis kaszáltattam, mind nagiob részre vÿz fekzi és merő sássas mint öt vagi hat szekérre való. Im mast hiwségöket ielöntvén Nagiságodhoz az Nagiságod tizt viselőÿ meg kaszáltatták Nagiságod számára. Meg sem mondották addig nékem, mig Nagiságod itt vólt, hogi Nagiságodat felőle meg találtam volna. Bizonnial el nem élhetök az rétechke nélkül. Ne vétesse el tőlem Nagiságod bizonnyal Nagiságod anni ergalmasságot tészen velem, mint ha oltárra adná Nagiságod. Nem iutot volt nékem az attyám réteÿben, torkom föl verve oztotta volt Blaskovich. Nam Nagiságod ez három eztendő taÿban maradot zabommal is vagi 32 köböllel adossá. Ez kichin táplálást kérem Nagiságodtul az sássas szénát. Chak egi morháchkámat sinch hová ki kötnöm. Addig hogi el ne vigiék tőlem az szénát Nagiságodtul kegyes valaztot várok. Nagiságodnak zolgálni ha meg nem tudom, Nagiságodért Istennél esedözom. Az vr Isten Nagiságodat éltesse sok eztendőkön jó egességbé.

Irtam Vyvárat 2 Julii, anno 1620.

Nagiságtoknak
alázatos zolgáya

Böythe Imre praedicator
manu propria

Kívül: Az tekentetes és Nagiságod Batthyani Ferencz vrnak etc. mint kegielmes vramnak adasék hiven.

266.

1620. augusztus 26. Besztercebánya.

Gróf Turzó Imre levele Batthyány Ferenchez.

Jelenti, hogy Bethlen Gábort, a szabadság és a szabad vallás gyakorlásának oltalmazóját az ország gondviselőjévé és királyává választották.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine frater observandissime atque charissime; Salutem et servitiorum addictissimam commendationem.

Eo kegyelme batjam Zrinÿ vram iambor szolgaia Russoczÿ Gaspar ielentuen innet meg tereset, minthogj vrunk ő fölsegeis meltosagos leueleuel meg talaltatta

kegyelmedet, enis uezerelteteuen az kegyelmedhez ualo atjafiuÿ kötelessegemtől, meg nem tartosztathatam magamot ez kegyelmedhez ualo irasomtol. Edesz hazanknak szabadsaga s mindeneknek fölötte az Isten igaz tiszteletinek szabados exercitiumia, köztünk az idegen nemzetbeli fejedelmeknek rajtunk regtől foguast ualo birodalmoktol, melj sokkeppen megh bantatot szeretetet es telljesseggel el temetetni akartatot nincz ideje hogj ez leuelemben foglalljam holot reszes kegyelmed ez az kegyelmed joszagais mind ezekben.

Sok ÿnsegwnkön Isten köniörwlwtwssegre indetatuan, nem kwlömben mint szinten az Izrael nepenek szabadetasara ualo vezereket es gonuiselököt, ugy vrunk ő fölsegeis eo zent fölsege az mÿ oltalmunkra, szabad, szep, czendes niugodalmas nagj birodalmabol s fejedelemsegeből szabadsagunknak es az Isten igaz tiszteletinek helre allatasara kÿ hoszta s nem szanuan ő fölsege sem faratszagat sem költszeget, sőt ha ugy kjuantatnek eletitis, az kegietlen fejedelmeknek nehez igajokat rajtunk megh könniebetette, s előbbeni megh szegeth szep szabadsaginkot es igaz isteni tiszteletwnköt olÿ helben alatta, az minemőben méégh az mÿ atjainknakis idejekben nem uolt, mind grauaminainkotis kegielmessen tollalni akaruan. Oltalmunkra Istentől boczatot fejedelmwnknek ilÿ kegiessegejert mÿs haladatlanok lenni nem akaruam, az orsagnak minden rendeinek eggiező ertelmekből szabados voxal vrunk ő fölségét fő gonduiselőnknek es kiraliünknak tegnapi napon ualasztottuk, illendő szep moddal nagi örömmel es solennitassal, a mint az kegyelmed iambor zolgaÿs megh ielenthetik, holot szemeikkel lattak es fwleikkel hallottak; egieb mar nincz hatra a koronazatnal, de az akar mikoris meg lehet, kezwnkben leuen az korona tarto helj es a koronais, kiert minden igaz magiarnak bizoni melto halaado sziuel az Istent diczerni, es az közönseges ÿot uelwnk edgiwt promovelani."

Bethlen és hívei a békét óhajtják, de ha a császárnak nincs kedve a békéhez, készek hadakozni is. Bethlen a confoederatus országok nélkül is Magyar és Erdély országokból 50,000 embert könnyen kiállíthat. Bethlen hadai már megindultak és valószínűleg ő megy Batthyány földének megoltalmazására, s amivel tud, szolgálni fog neki, de ahol valamerre had megy, az nincs kár nélkül. Ajánlja, hogy Bethlennel szemben ne ellenkezzen, hanem Zrínyi urammal együtt az ellenkezőket szelidítsék Bethlen oldalára. Ha ezt teszi, jószágait a károktól megoltalmazza.

„Datum Nouizolii 26. Augusti, anno 1620.

Sp. ac Mag. Do. vestrae

Servitor et frater addictissimus
Comes Emericus Thurzo m. p.

Kívül: Spectabilis ac magnifico domino Francisco de Bottian, comitatus Soproniensis supremo comiti etc. Domino fratri observandissimo atque charissimo.

267.

1620. október 25. Pozsony.

Szepsy (Zepsy) János levele Batthyány Ferenchez, melyben jelenti, hogy pénteken szerencsésen Pozsonyba ért.

„Miuel hogÿ az Franciai kiralÿ keouete felette nagÿ pompaual es solenitassal wagÿon itth kÿralÿ Vrunknal eo feolsegenel es az feÿedelem azzonÿs tegnap tizenegy orakor erkezek ide be, sem penteken sem tegnap audientiam nem lehetett, hanem ma koran praedikatio eleott wolt audientiam, es minden dolgokott eo feolsegenek proponaltam declaraltam es eleiben attam..."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

268.

1620. október 26. Rohoncz.

Büky János deák levele Batthyány Ferenchez.

A kőszegi praedicator és az ez által hozott hírek dolgában ír.

Eredetije egy ív vízfoltos papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Alazatos szolgalathomat aÿanlom Nagysaghodnak minth kegielmes Vramnak algia megh Isten Nagysaghodath minden jouaiual nagÿ boldogul.

Az mint reghuel irtam uala Nagysaghodnak, hogÿ Keőszeöghrül az praedicator allapatthia felül ualazt uaruan Hagÿmasitul es az varastul, Nagysagodnak ertesere adgiuk. Az mi az praedicator dolgat illethÿ azert az louaith megh attak, de egieb hun ualo approlekos partekaia mind oda marath, s nemis akarta Hagÿmassÿ semmi marhaiath megh adnÿ ha az varasbeliek nem teörekettek uolna mellette. Hagÿmassÿ azt kiuanta, hogÿ az Nagysaghod leuelet uigie nekÿ, eő nekÿ az Chÿazar irt, Bethlen feiedelem is irt s Nagysagodhnakis az keörmeö el nem kopnék bele ha irna nekÿ, illien szokkall szolloth az praedicator előt Nagysaghod megh bochiassa, es eő bezellette ennekem. Azt bezelli az praedicator, hogÿ teghnap mind azt tractaltak, hogy Zeczine be bochiassa eőket az varba de megh eddigh megh nem engettetet nekik, mast hoszoth fiszetest nekik s tegnap fiszeteot megh s mais fiszetnek.

Aztis irhatom Nagysaghodnak. Azt bezelli az praedicator, hogÿ ugian oth leteben mikor dolgait sollicitalta, hosztanak egy leueleth nekÿ Poghranÿnak szolloth, az mellieth ugis hogÿ Nagysaghod irt uolna Poghranÿnak s az Nagysagod peöczetit meghis mutatta az praedicatornak az monduan hogÿ megh ez ideigh sohun az Nagysaghod leuelet el nem foghtak, hanem mastan, az melliet el teuen azt mondotta, hogÿ szaz aranÿ forentnal inkab akaria hogy kezeben akadoth ... Ha Nagysaghod az praedicatort oda hiuatna nÿluabban mehetne teöleö minden dologhnak ueghere, de en igÿ ertettem teöleö..."

Végül arról ír, hogy Rohoncz vára őrizet és katonaság nélkül van és védtelen.

„Datum ex arce Rohoncz 26 octobris 1620.

Nagysagodnak alazatos szolgaia

Bwky Janos Deak m. p."

269.

1621. január 9. Szombathely.

Telekesi Török János levele Batthyány Ferenchez.

Írja, hogy Póka Bálintot néhány lovassal kiküldte Csepregig, akik ott estéig ingerkedtek és harczolódtak a legényekkel. Estig az ellenség még az öregbik szentegyházat meg nem vehette, „a kissebik zentegihazat megh égették".

„Izoniu hallani mit czelekeznek az segeni czepreghi varassal... az mellj szent egihazat megh egettek, annak predikatoratis megh fogtak..."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

270.

1621. február 22. Hainburg.

Gimesi gróf Forgács Zsigmond levele Batthyány Ferenchez.

A gravaminákat tárgyalásra még nem vették elő, mindazonáltal a beadott postulatumok szövegét párban csatolja. A békében nem bízik, mert a kívánságok mindenfelől nagyok s a hadak is mindkét felől gyűlnek és készülődnek. Csodálkozik, hogy a bán Batthyány várát megszállotta.

A 33 pontozatból álló postulatum két ív papíron. Forgács levele egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

A postulatumok vonatkozó pontjai a következők:

„Puncta tam postulationis, quam gravaminum
regnicolarum mediatoribus Galliae regis exhibita.

1. In negicio religionis, ut iuxta conditionem sextam imperatoriae maiestatis liberum exercicium et usus religionis utrique parti, tam scilicet catholicis, quam evangelicis fiat et liberum relinquatur. Neque in eius exercitio usu ac templis et cimiteriis a sua maiestate et aliis quibusvis dominis terrestribus quispiam quovis modo aut quovis sub praetextu turbetur et impediatur. Sicut id ipsum diploma quoque quondam imperatoriae maiestatis Matthiae secundi felicis recordationis exprimit et explicat.

2. Ut liberum exercitium religionis militibus quoque in confinio Jauriensi existentibus in eodem confinio admittatur. Concionatorque civitatem ingredi possit, quod hactenus eisdem non est concessum. Constitutiones vero et conditiones in eosdem quoque sese extendant.

3. Ut pro revidendis et sopiendis dissensionibus, si qua in negotio religionis inter partes ubicunque locorum orta fuerint, in singulis regni partibus defensores et dissensionum diremptores, illi qui iam per regnicolas nominati sunt et conscripti maneant.

4. Ut templa Posoniense Tyrnaviense, Szakolczense et alia quae per regnicolas evangelicis sunt assignata et limitata, cum proventibus civitati Soproniensi et Cremniciensi collatis et deputatis in suo vigore et statu permaneant.

5. Ut templa ante haec disturbiorum tempora ab evangelicis adempta quae nondum essent restituta restituantur.

6. Promovendae concordiae causa concionatoribus et plebanis iniuriosae criminationes verbo et scriptis in alterutram religionem sub poena privationis beneficiorum et exilii per defensores, comperta rei veritate infligenda, interdicantur.

7. Cathedraticum illis, qui ecclesias visitaverint alterutrius religionis solvatur.

8. Ad declarandam aequabilitatem necessarium est, ut Romano quoque Catholici tres habeant episcopos, siquidem et Evangelici tres habent superintendentes. Quorum episcoporum unus resideat in superioribus partibus titulo episcopatus Agriensis. Alter in Cisdanubianis, titulo episcopatus Nittriensis. Tertius in Ultra Danubianis regni partibus, titulo episcopatus Jauriensis. Quibus cuilibet eorum pro sustentatione honesta bis mille floreni hungaricales sive in paratis sive in reditibus exolvantur, qui divina et non politica tractent.

9. Reliqua vero bona universa ecclesiastica in usum et necessitates regni, conservationem videlicet confiniorum convertantur, siquidem clerus ex beneficiis regni neque banderia intertenuit, neque conservationem regni promovit, et alias superviventibus olim divis imperatoriis maiestatibus, bona archiepiscopatuum Strigoniensis et Agriensis in conservationem confiniorum exolutionemque militum confiniariorum erant limitata et reservata.

10. Pro conservationem etiam literarum et literalium instrumentorum et pro peragendis executionibus sufficiunt pro moderno regni statu et necessitate capitula infrascripta. Videlicet in partibus Ultradanubianis capitulum Castriferrei, ubi personae sex, item capitulum Jauriense, ubi personae totidem. In Cis Danubianis capitulum Strigoniense, ubi personae octo. Capitulum Nittriense, ubi personae totidem. Capitulum Scepusiense, ubi personae quatuor. In superioribus regni partibus conventus sancti Joannis Babtistae de Jazow, ubi personae quattvor, et conventus sanctae Crucis de Lelesz, ubi personae totidem interteneantur. Quibus singulis sive in reditibus, sive in paratis, floreni ducenti solvantur, et in singulis locis praemissis notarius cum salario centum florenorum interteneatur.

11. Pro avertendis dissensionibus inter regnicolas oriendis quaelibet religio habeat pro se sedem spiritualem, quae mandatis declinatoriis locum dare debebunt.

12. Ordo Jesuitarum in regno Hungariae et partibus ei annexis nullibi locorum quovis sub prae textu manere possit et interteneatur.

---

27. Comitatuum honores personae[1] ecclesiasticae non teneant, sed illi personis benemeritis secularibus absque discretione religionis conferantur, ialn autem collati maneant in suo vigore.

28. Reverendissimi Petrus Pazman et Thomas Balasffy interim abstineant a regno, donec eorum causa per regnicolas composita vel decisa fuerit. Ita et nagotium magnifici domini Nicola i Esterhaz componatur.

1. Ez a szó az eredetiben tévesen kétszer írva!

271.

1621. március 25. Pápa.

Tömörkény István levele tóti Lengyel Boldizsárhoz, melynek utóiratában a következőket írja:

„P. S. En uram tudgia, hogi papista ember sem uagiok, hogi abbol ualami suspitio lõhetne felõlem, ha penigh ualaki ualamit ueleködik felõlem, uegienek szamot tulem, ide Papara iõuõk, it lakom, innetis hiun igieközõm szolghalny eö fölseghenek s az Orzaghnak, mert ighaz magiarfi uagiok, mindenek magiar orzaghban vagion, nem uagiok sem tot, sem nemett."

Eredetije papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

272.

1621. június 10. Kassa.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt ezeket írja:

Forgács Zsigmond „az szép Máthius földétt az idegen nemzettel rettenetesen rontattia pusztittattai égetteti: Praedicatorinkatt szörniw kinokkal ölik, az szegéni azzonyalattal absque ulla discretione éktelenül fertelmeskednek..."

Eredetije egy fv papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

273.

1621. június 22. Bogdán.

Haniki Sárközi Gáspár levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt ezt írja:

„Ez el mult vasarnap mentünk uala meniem aszszonial Szerdahelire az isteni szolgalatra, az papot ot nem talauan Ormosdra mentünk, erkeztünk olikor hogi szinte akkor akartak temetni Pethe Istuannak egi kis fiat, es minkis el kesertük az processioban, ebeden is ot uoltunk az uarban..."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

274.

1621. július 20. Pápa.

Patai István levele Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy vejét Karintsit Györgyöt, aki nála fogva van, bocsássa szabadon. Fiát szolgálatára oda küldte. A Kemenesalján a csavargó katonaság sok kárt tesz.

Eredetije egy ív vízfoltos papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Isten algya meg Nagysagodat, kegyelmes vram vagyon ertesemre, hogy az en zegeny tsonka vom Karintsit Gyorgy Nagysagod fogsagaban vagyon, hogy fogsagban vagyon banom, de hogy Nagysagod fogsagaban vagyon azon inkab orwlok, hogy nem mint valamely idegen es ismeretlen emberhez akadot volna. Konyorgok Nagysagodnak minth kegyelmes vramnak patronusomnak, hogy meg tekentuen az en alazatos szolgalatomath es konyorgesemet, mutassa meg Nagysagod en hozzam valo kegyelmesseget, botsattassa el Nagysagod, ha valamikeppen ide jwhetne hozzam, mert en soha meg nemis lattam, megis modot keresnek haza meneteliben, ha magamnak kelletnekis egy paripat adnom nekie. Legyen nala orok emlekezetben az Nagysagod vele tet kegyelmessege.

Az fiamat, amennire hozza keszwlhetet, im oda botsattam Nagysagodhoz, sok dolgaiban tud Nagysagodnak zolgalni, Nagysagod legyen io akarattal hozza mind az en zolgalatomert s mind az Nagysagod maga io voltaert.

It az egez Kemenes allya rakua tsauargo katonaual, kik az szegenysegnek minden barmat sereggel hajtyak el, es az egez foldnek karaual kazdagulnak, nemellyek magok formalnak uti leuelet magoknak s nemellyeknel az velek eggywt tsauargo hadnagyoktul vagyon leuelek, de ha Nagysagod valami remediomot benne nem talal es ha késnek Nagysagod kornywl igen meg keuesedik az Nagysagod hada, es ez egez fold vgy meg fogyatkozik, hogy ha w folsege hadaj el erkeznek, nem leszen ezek miat elesek.

Isten tartsa meg Nagysagodat egesseges allapatban es algya meg Nagysagodat hazanknak hitwnknek es regi zabadsagunknak ellensegi ellen orok emlekozetre valo ditseretes gyozodelemmel, Amen. Datum Papae 20 Julii 1621. V. S. M.

subiectissimus cliens

Stephanus Pathai manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battyan, comiti comitatus Soproniensis ac regiae maiestatis plenipotentiario in Cis Danubianis regni Hungariae partibus, domino domino et patrono suo gratiosissimo.

275.

1621. október 2. Rohoncz.

Vida János rohonczi horvát prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy a Rohonczról való futásakor a várban hagyott két láda és egy almáriomnyi könyvét adassa ki, mert nem lehet el könyvek nélkül.

Eredetije papíron, zárópecséttel.

Az hatalmas Isten algia es eltesse Nagysagodath.

Nagisagos vrunk. Illjen alaszatos könörgősem vagion Nagysagod előt, hogi el futottam Rohonczrul, hattam a Varban kiet ladat es egi ormariomot rakva könuel, es egieb partekaual, az mind oda vagion, hanem talaltam enihani könuemet otben es ket hituan parnat a ladaknak a üres fait. Könörgök Nagysagodnak hogi Nagysagod adatna ki, mert semit sem adnak ki Nagysagod hyre nekül, had uinnem el, mert nem lehetnek a könuek nekül.

Isten aljgia es eltesse Nagysagodath. Nagysagodtül kegelmes valazt varok. Költ Rohonczon 2 octobris, anno 1621.

Nagisagodnak alaszatos szolgaia

Wyda Janos horuat predikator
Rohonczon manu propria

Kívül: Az tekintetes es nagisagos vrnak Battjanj Ferencz vrunknak ü Nagysaganak etc. nekem kegelmes vramnak adassek.

276.

1621. október 12. Szalónak.

Jobbagy János levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt a következőket írja:

„Az Boroschÿani Praedicator ir énnekem edgÿ czedulát, melliet im alá küldöttem Nagysagodnak. Nagysagod megh erti belőleö mitt ir?" Azután a gyalogok és lovasok felől ír. (A cédula már nincs a levél mellett.)

Eredetije fél ív papíron, rongált gyűrűs zárópecséttel.

277.

1621. november, Bécs.

Gróf Solms Szabina levele nővéréhez Batthyány Ferencné Lobkowitzi Poppel Évához, melyben többek közt a következőket írja:

„Wegen des Praedicanten habe ich den Herr Hannszen angeredt, hat mir verheiszen das er der Frauen Schwestern ein taugliche unnd qualificirte Perschon

schikhen wolle, allein die Fraw Schwester berichte mich wann der ander abtretten wölle."

Eredetije egy ív papíron, zárópecsétje nincs.

278.

1621. december 3. Magyar Bród. („in civitate Moravorum Hunnobrodae".)

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem levele a pápai vár helyőrségéhez, melyben többek közt a következőket írja:

„Az hiüsegtek nekünk Papai Janos Praedicator altal irt alazatos köniörgö leuelét kegyelmes szemeyünk eleiben ueuen, abbol kévanságinak minden rendit megh ertettük."

Kívánságukhoz képest a béketárgyalásra küldött biztosoknak „tanuságban" adta, hogy a végbeli vitézlő rend mástól nem, hanem az ország palatinusától hallgasson és a mint az előtt volt, idegen nemzetség nekik ne parancsoljon. Fizetésüket adják ki „es hogy Giőrre az Praedicatoris bé uitessék."

Eredetije egy ív papíron, kívül zárópecséttel.

279.

1622. január 2. Pápa.

Tóti Lengyel Boldizsár levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt ezeket írja:

„Bizoniossan hozták hirét, hogy az bekesseg megh nem leszen, mert semmi uttal az templomoknak megh adasat, s az hitnek szabad voltat nem akaria csaszar eő fölsége megh engedni, melyhez kepest kiraly vrunk eő fölsége az tatarokat mondgiák husz ezerig a kik immár föl mentenek, ugy hogy ide mifelénk is hét ezer iőnne."

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

280.

1622. május 2. Hassika.

Keserű István levele Batthyány Ferenchez, Forián Tamásné panasza tárgyában jelenti, hogy ezen ügyben az eljárást abba kellett hagyni, mert

„az kire panaszlot, ugy mjnt Kalman Adamra, az fölötte igen beteg, fel sem kelhet az agÿrol, nemis szolhat az mjnt kellene, ha egessege letvolna mjndiarast töruennyel predicatio utan meg lattattam uolna, mert eleg törueny teuő emberek voltanak. Az legenis kesz töruent allanj."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

281.

1622. augusztus 4. Szalónak.

Batthyány Ferencné Poppel Éva levele Marosits Mátyás németújvári fővárnagyhoz, melyben többek közt ezeket írja:

„Az minth ertem immar ottis az Varason kezdettenek halnÿ és az Nemet Praedicatornen raÿta szökött uolna az mirigÿ es az en nemet öttuesemenis..."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

282.

1622. augusztus 22. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Írja, hogy Briccius Péter prédikátor ellen az urak fölbogarasodtak és el akarják küldeni, azután szóváteszi, hogy Kertesen egy katolikus pap van, végül az anabaptistákról ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Spectabili vestrae Magnificentiae post debita obsequia a Deo optimo maximo precor salutem, vitam, incolumitatem et reliqua omnia pacis bona.

Mégien Nagiságodhoz az Viz lyndvaj Petrus Brictius praedicátor. Amiben állapattya dolgának légien, Nagiságod magától is meg értheti. Az vrak ismég felbogarasodtanak ellene: amit elejtől fogván tanáchkoztanak két eztendővel ellene, im mastan ki fakaztyák, ennél továb szenvedni nem akariák: mast indultanak meg az Muraközi praedicátorok és az Perlakit akariák néki helyében substituálni. Az polgárok immár nem bántanak, hanem az nagi ezszel az vrak reformalnak az patvarkodó vbiquisták ingerléséből, kik azt mondgyák, hog török hitöt hirdetnek az Calvinisták és ióbban pápistákká lesznek: és ha nem akarnák is, az következik, mert az papistáknak ellenök az ő fundamentomockal nem álhatnak. És coincidálnak, öszve érköznek vélek az erős articulusokban, ha meg szorétatnak tőlök. Immár szintén Nagiságodra maradot minden igie, Nagiságod tanácha, oltalma és promotioja nékül ne hadgya, könyörög Nagiságodnak. Onnéjt Nagisagodtul igienessen az Synodusban is bé mégyen etc.

Az kertesi idolomániát Nagiságod el nem bontá enni időtől fogva. Celen kivől nem tudok iszoniub utálatoskodást mint abban chelekesznek az templomban, ott áldozzák magokat, gyermekeiket az füstölő viasz gyertyáknál és az hitető misék szeszénél az Akkaron eördögöknek és az Boldog Anya bálványjnak. Az Sároslakiak közikben szállitották az faluban egi Missifex papot és azok tartiák immár nagi üdőtől fogva. Az buchukor nem kellene meg is nÿtni az zent egiházat, korchomálnak, részegeskednek benne. Nagiságod az Isten tiztességét és az ecclésiát curallya mint Pius Magistratus.

Im az anababtistákis az ő halottiokat az mi féle köröztién társaink közzé szokták temetni, ki kivánkozik immár oda, hanem nagi gialázat köröztién hitünknek. Meg szóllitottak egi nehánzor felőle. Igen es föllieb tiztelte meg Nagiságtok őket, mint sem

kellet volna. Láttattya nem vólt eddig az miért kellet lenni ennire. Ez illien dolgokrol synodustis kellene ám meg keresnünk, de tudom az Nagiságod értelmes engedelmességét az Ministeriumhoz anékülis.

Chak Nagiságod közelben laknék hozzá es az Vr Istent eggiöt az gyöleközettel zolgálhatnók amint az 121 psalmus mongia, In conveniendo populos in unum, ut serviant Jehovae Deo nostro. Jerusalem parata est et aedificata quo ascendant tribus ad benedicendum nomini Dei sancto.

Nagiságod az Ecclesia köseröségit méltoztassék közelben nézni.

Az ergalmas Isten tarcha meg Nagiságtokon az ő könyöröletösségét és igazgassa Nagiságtokat kégyelmével az ő félelmében es oltalmazza meg Nagiságtokat az jövendő haragtul mindenfelől etc.

Vyvárat irtam 22 Augusti, anno 1622.

Sp. V. Magnificentiae

subiectissimus ac humilis Minister ecclesiasticus
Emericus Beythe m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyan comiti comitatus Soproniensis, necnon agazonum regalium magistro in Hungaria, ac consiliario sacrae caesareae regiaeque maiestatis etc, domino meo et patrono singulari, officiosae gratitudine ac debita observantia colendissimo.

283.

1622. szeptember 18. Körmend.

Hidasi András levele Batthyány Ferenchez, melyben ezeket írja:

„Praedikatorunknak semmi oli alkalmatos hayleka ninchen, hogi kiben el maradhatna, telen kivaltkeppen, mivelhogy annakokaert lassan lassan reankis kuuetközik az hidegh teli ideo, jollehet mi magunkis elegh pustasaggál vagiunk, de hogi az Vr Isten igeiehez ebbulis mutassuk megh engedelmessegunketh az szerethetunketh az niomorodoth varos kesz epitenni az mire erközhetik lelki tanetonk hazá kórul, hogi kiben el maradhasson holot erótlenók leven kilómb kilómb fele fogiatkozasbul Eletbul szikólkódven az pustasag raitunkis egienlókeppen leven, Nagisagodtul kernek fat, hogi az varos Erdeiebul a tilalmasbul róndólnó Nagisagod az kibul epithetnek niavaliasok..."

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

284.

1622. november 3. Bécs.

Judex M. levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt ezeket írja:

„Newes E. G. zu schreiben ist wenig diszmals verhanden, allein das die Euangelische Prediger zu Praag den 22 verlöffen Monats octobris seindt auszgeschafft worden, undt nicht lenger den 3 tag zu bleiben gehabt. Hernach Dreszden zu begleitet worden, man hat auch alle Rahtsherren so Euangelisch gewesen undt nicht Romanisch wollen werden auszgeschafft."

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

285.

1622. november 10. Csákány.

Károl Benedek levele Batthyány Ferenchez.

A csákányi prédikátor és Török Gáspár közt bizonyos gabona eltulajdonítása miatt folyó per tárgyában ír, részletezvén az eltulajdonítás tényét.

Eredetije egy ív papíron, elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Eltemig ualo alazatos szolgalatomat ayanlom Nagysagodnak mint kegyelmes Uramnak Aldgia meg az Ur Isten Nagysagodat io zerentses egesseges boldog elettel az Nagysagodhoz tartozokkal egietemben.

Nagysagos kegyelmes Uram. Nagysagodnak akaram ez dolgot tudasara adni. Az nalunk ualo praedicator jelenté nekem, hogy az el mult eztendőben, az haborusag hogi rajtunk uala, az praedicator zomzedgiauall Török Casparral egiet ertuen, mint hogi az Zentegihaz melletek uagion, gabonajokat ketten hordotak be az zentegihazban, hogi az nemet had Körmend ala jótt, el futotunk innend házól. Az praedicator Uyuarat uolt, az Tórók Caspar Farkasfan lakot, hogi Isten chóndesseget adot es haza zallotunk, az praedicator Török Caspart melleje uette, hogi meg nissak az zentegihazat es megh lassak mint maradot megh az mit bele hortak, hogy meg nitotak az zentegyhazat. Az praedicator horday mind uressek uoltak, kett hordo gabonajatt, egik buzaual volt teli az masik rossal, el hortak az Tórók Caspar gabonaiaban egy markot sem uittek el. Ott mondgia az praedicator: Irgalmas toluaj uolt ez the hozzad Török Caspar, hogi az te gabonadatt nem bantotta, hanem chak az en gabonamat horta el. Felelt neki Tórók Caspar, mint hogi zeb uolt az te gabonad, azt zerete jobban.

Volt Török Casparnak egy zolgaia, melimastan az praedicatornal szolgall. Mint hogi előzör Török Caspart zolgalta nem fizetet meg neki, kerte az zolga zolgalattiat, Török Caspar megh uereseggel fenegette. Mondotta az zolga Török Casparnak, meg nem fizeted zolgalatomat, de bizoni megh latod, hogi megh mondom az praedicatornak, hogi the hortad el az zentegyhazbol az eu gabonajatt.

Az praedicatornak esset hire ez dologban, tudakozta az zolgatol miert feddik Török Casparral ott az zolga sok keresse utan mondotta az praedicatornak, ha ugi mond engem nem bant kegyelmed en megh tudom mondani az gabonatt ki horta el az zentegyhazbol.

Az praedicator ezt haluan nalunk ualo birot eskutett oda hivatott hazahoz, ez az zolgat elő hiuatta, ez azok előt ualazt tet az zolga, hogi mikor Farkasfan laktanak, az ura Török Caspar, a ki akkor uolt harmad magauall, ugi mint ueÿuel zolgaiaual. Az ueÿ penigh Naray Miklos, kinek iozaga az Nagysagod jozaga mellet uagion Török Casparral egiott, az zolga penigh aki uele uolt akor, az aki a praedicatornal uagion. Meg uallotta batran az biro előt eskut előt, hogi ótet az v ura Török Caspar hozta el, ez az zentegihazat megh haktak, minth hogi az aython be nem mehetek, es fel töruen belől az aytot, ugi hortak ell az praedicator gabonajatt. Az ki mostis oda uagion.

Mint hogi azert az Nagysagod oltalma alat uagion az praedicator en uelem zollot ez dolog felól, hogi ha Nagysagodnak kedues io akarattia, Nagysagodnak engedne ezt az pört, chak az eu gabonaja ne uezne el, töbet nem kiuanna. Uolt 16 köböl kit az zentegihazbol el hordot Török Caspar. Mint hogi azert az Török Caspar igen uagion rajta, hogi Nagysagodnak az iozag arrat le tegie, ennek okaert akaram Nagysagodnak hirre adni gonossagatt, ez penigh Török Casparnak megh hireuel nintsen, hogi uegere ment az praedicator hogi eu hordotta el gabonajat ha Nagysagodnak io akarattia lezen az dologhoz, en az zolgat uarmegie eskut elejben es töb ertelmes emberek elejben

birnam, hogi azok előtis uallazt tenne. Uagion az zolga huz auagi huzon ket eztendős, az ki uele uolt Török Casparral az gabona lopason.

Eztis irhatom nagysagodnak, hogi azmint el uagion oszua az Narai jozag az Torök Caspar jozagatol, nem tur auual az ostallial Török Caspar, hanem az idei ugarokbanis uetet be meli nem az ő szamara jutot, megis zantot az földben ket helenis meli az Nagysagod szamara jutot, az praedicator minden közit iol tudgia az Nagysagod földejnek, mint hogi eu birta zalagól az előtt.

(Azután Károl egy pajta jogtalan használatáról ír, majd így folytatja:)

Az praedicatoris marathatatlan Torók Caspar mjat, sok karokban uagion es sok hituan gialazatos zóual illethi. Az zolga birot mastis hazahoz kultó zekeben chytalatatta, Nagysagod adgion tanusagot ha zukseg az praedicatornak el mennj az zekben, mert meg akargiok egez pharaúol ellene oltalmazni Nagysagod ereje általl.

Kólt Chakant 10 die novembris anno 1622.

Nagysagodnak zegeni alazatos szolgaia

Karol Benedek

Kívül: Az tekentetes es nagysagos Bathany Ferencz uram eu Nagysaganak, nekem kegelmes uramnak adassek.

286.

1622. november 15. Németújvár, a zsinatból.

Szilágyi István prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Leírja, hogy Zrínyi Györgynek konvertálása miatt miféle hátrányt szenvedett, és dacára annak, hogy Batthyány érdekében Zrínyinek írt, mégis jobbnak látta Torniscsára költözni és magát Batthyány oltalma alá helyezi.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine patrone mihi gratiosissime Salutem et servitiorum meorum in gratiam Magnificae vestrae dominationis paratissime semper offerendorum promtitudinem etc.

Az feölséges mindenható ur Isten meg álgya Nagyságodat, mint kegyelmes Uramat Aszonyommal ő Nagyságával és az Nagyságtoc szép magzatival minden kívánsági szerint valo soc jockal, hoszszu élettel, és minden dolgaiban boldogságos előmenetellel etc.

Nagyságos kegyelmes Uram, e minapiban az én jelenvalo nyomoruságomban es Christus Urunc igeie mellet valo üldözés és haborusag szenvedesemben, mellyet kénszerittettem volt szenvedni az en Uramnac Zrinyi Györgynec papistává lete miatt, folyamottam volt Nagyságodhoz, mint kegyelmes Uramhoz es kegyes patronusomhoz, kivánván Nagyságodtul Isten után segitséget es illyeten nyomoruságos igyemben valami oltalmat, mellyet, ugy vagyon, Nagyságod tülem, mint Christusnac illyetén szegény es meltatlan szolgajatul meg nem vont, hanem inkab beusegessen hozzam ki mutatot, mellettem az jo Urnac irván és magamnak ideiglen, kivaltképpen ez előttünc való télnek kemensegeben csendes es bekeséges szállást rendelven és parancsolván, kiért az feölséges Ur Isten Nagyságodat minden javaival meg latogassa. De hogy

Nagyságod mint lett légyen az en dolgom azonközben rovideden jol meg ércse, még is Nagyságod eleiben mint Uramnak alazatossan tetzet ki terjesztenem. Mig ide feol jártam Nagyságodhoz annyira volt az szegény házam nepének igye es nyomorusága, hogy az nagy hideg időben még csak tüzet sem volt szabad gerjeszteniek, sem kinyeret sütniek, sem pedig valami eledelre valót az tüzhelen keszeteniek, annyira el tiltották es ha tovab csak egy nehány nappig késtem volna ide föl is Nagyságodnál, alig ha ki nem hantak volna mindenemmel valamim volt Isten után. Asztagomat, kiben volt teob harmintz két kepe rosomnál, többig felénél el cséplettek, es többet vetöttek az én magommal huszon öt hold földnél, mig én kilentznél többet ackor hogy oda mentem nem percipialtam. Az után hogy haza erkeztem, meg advan az jo Urfinak az Nagyságod böcsületes mellettem irot levelét, könyörgöttem, hogy ha többnek nem avagy csak az maradék gabonamnak es szolgalatomnak meg adasaért es az kevés hajdinacskamnak föl szabaditasaért is. De egy atallyaban mind az Nagysagod levelére, mind pedig az magam sok rendbeli esedezésimre egyéb válaszom nem lett, hanem hogy ő Nagysága nem tudom minemő sok dolgokban teorekedet Nagyságodnál, de Nagyságod semmit sem cselekedet az ő Nagysága kedvejért, azért az Nagyságod kedvejért ő Nagysága sem akar velem cselekedni semmit is. Én, ugy vagyon, nem akartam ő Nagyságával erről sokat pantolodnom, mint lattamis, hogy hazontalan, es az ő földén boszszuságára thovab maradnom, az Nagyságod szárnya alá a mint Nagyságodtul tanitást és parancsolatott vettem, Torniscsára költöztem által. Immár pro ulteriori mit kellesséc cselekednem, Nagyságod jo akarattja. Az kevés gabonajért nem akartam életemben is valami kárt vallani, holot az juhok el állottak es el futottak fejenként mellolem. Thovab Nagyságod jo akarattja rajtam, mit kellessék cselekednem jol tudgja Nagyságod, ezt Nagyságodtul nem akartam el titkolni. Nagyságod szegény szolgajanak parancsollyon, Nagyságodnak szegény szolgaja vagyok, es mindenben valamig az én nyomorult hivatalom engede, alázatos engedelmességgel ajanlom magamat Nagyságodnak, mint kegyelmes Uramnac. Nagyságod is illyen szegény szolgajarol el ne feletkezzek, kiért az Ur Isten Nagyságodat meg fogja áldani es mindennemő javaival boldogitani. Az Ur Isten algya es eltesse Nagyságodat sok esztendeig nagy jo egessegben. Irtam Uyvarat synatbol valo meg térésünkben, 15 Novembris anno 1622.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae subjectissimus
et addictissimus Capellanus, benignam a vestra gratiosissima dominatione
expectando relationem,

Stephanus Szilagyi Ecclesiae Christi indignus servus ac minister exulans
manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, domino Francisco de Battyán comiti comitatus Soproniensis, necnon sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum regalium in Hungaria magistro, ejusdemque consiliario intimo etc. domino ac patrono mihi gratiosissimo.

287.

1623. március 25. Veszprém.

A Veszprémben szolgáló lovas és gyalog sereg levele Batthyány Ferenchez.

Kérik, hogy Patai István prédikátort, mivel úgyis számot tart reá, közülük helyezze máshová, mert ők helyére Szilágyi István prédikátort akarják megnyerni.

Eredetije egy ív papíron, kívül 12 címeres gyűrűs zárópecséttel, K. D., S. V., O. I., V. M., A. Z., M. Z., F. K., stb. betűkkel.

Tekentetes es Nagysagos Vrunk
Nagysagodnak mintt minekwnk kegielmes Vrunknak aÿanliuk szolgalathunkatt: Istentwl Nagyságodnak keuanok ÿo egessegett, szerenchesen nagÿ boldogwll megh adatnÿ.

Emlekezhetÿk Nagysagod arra, hogÿ ez ell mult időkben Nagysagodtul Pataÿ Istuan Praedicator vramott mÿ keremes szerintt obtinealtuk volt olÿ ok alatt, hogj wdeő mulua Nagysagodnak megintt visza ereszwk, mintt hogÿ penig mÿ az w kegyelme eddig valo szolgalattiauall meghelegèttwnk, es ez mellett Nagÿsagod mostannis szamott tart w kegyelmére es maga Praedikatoranak mondgja lennÿ. Annak okaert Nagÿsagodott seregüll ackarank megh talalnÿ, hogÿ Nagÿsagod inneÿd mÿ közülwnk w kegyelmett kÿ veuen helÿheztesse masuua. Mert mÿ w kegyelme helÿben hasonlo kereztien lölkÿ taneÿto praedikatort ackarunk fogadnÿ es közÿnkben helÿheztettnÿ. Ackarathunk es igiekezethünk az közönsegesen minekünk, hogy Szilagÿ Istuan praedikator vramott talalliuk megh ez dologrwll, hogÿ w kegyelme meltoztasek közünkbe ÿwnnÿ, az ÿtt valo lölkÿ paztorsagnak gondgja viselesere. Azert Nagÿságodott kerÿwk mint minekwnk kegjelmes patronus vrunkott, hogÿ Nagysagod legjen kegjelmesen hozzank Szilagÿ Istuan predikator vram ÿde mÿ közinkben valo be helÿheztetésére. Isten sokaig éltesse Nagysagodott sok esztendőkig ÿo egesegben. Datum Vezprini die 25 Marcj anno 1623.

Nagÿsagodnak ÿo akaro szolgaÿ

Wezprimben leueő chaszar es
koronas királÿ Vrunk w
Feölsege louas es gjalog
zolgaÿ.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battian comitti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. Domino domino et patrono nobis gratiosissimo.

288.

1623. április 4.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Benne Briccius Péter, a vizlendvai Szent Györgyön lakó prédikátor érdekében ír, akit az ottani fölső fárabeliek el akarnak küldeni. Kéri oltalmát. Azután fölrója, hogy Sztinyákra egy pápista pap jár évenként többször és hogy a Szent Elekre valók a

horvátok miatt nem fogadhatnak prédikátort. Végül a temető bekerítéséről és földjein való utak nyitásáról ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerképe elmosódott, a pajzs fölött E. B. betűk láthatók.

Az VR Isten Nagyságodat algia meg kegielmével, es sok iduességes jockal az Nagyságod vigaztalására.

Az Viz lynduai Zent Giörgiön lakozó praedicátor Petrus Brictius iöve hozzám, ugi mint komám, jelenté azt miként chelekedtenek véle ez napokban az ő halgatójnak eggik része, ők fölső farának hivyák, hog buchut adtanak volna néki az Fölső lyndvai praedicátor fondorlásából, chak oka nékül. Azonban Zéchiné azzonyomnak meg ielentette, es az alsó fára békésérte eleiben mellette foguán, mondták azt az vádolók, hog az vraknakis akarattia lett vólna hozzá, es ha ő hozzá gyonnának, nem külömb mint ha törökhöz giónnának, mert az praedicátorok és némely vdvariak azt mongiák. Az azzoni isteni félelemmel őket meg fenyögette és feddötte, akik birodalmában voltanak megis büntette vereséggelis némelljeket kik ott az ő polgári okai voltak es ielen vóltak, az távul valókat byrsággal az fiainak is szóllot es irt hog anélkül lennének, ne háborgatnák, ha vra el hozta volna es el szenvedte őket; de ők zent Giörgi napig akaryák chak türni, es ha kik Calvinisták volnának ki üzik oztán, abban módot keresnek, abban vannak. Niavaljások hozzám folyamnak, köniörögnek Nagyságodnak, Isten után legien Nagyságod oltalmok az menyben érti Nagyságod. Nam olli conditiovalis mongiák hog vólna nékik kötésök, hog abban az joszágban az praedicátorokat ne háborgathatnék akar melj hütbenis.

Erchen Nagyságod másik dolgotis; Nagi Boristarffon lakik egi pápista pap, kinek huga Ztoychÿch Pál felesége Ztinyákon Zent Telek mellet, ez böytben iött oda Ztoychichhoz es mind az ot való tartománi polgárit az horvátokat özve hirdették es gyóntatot, vitt el 200 fl. gyontató es egiéb féle pénzt es három eztendeye immár hog haromszoris el iu eztendőben. Es igi gialáztatik az Ministerium. Nagyságodnak tartozom meg ielenteni.

Az Zent Elekiek az horvátok miat nem fogadhatnak praedicátort, réteit, földeit az Harminczados Gyuricza bitangollja. Chak birhassa, el veri őket az fogadásról. Aki el verte ot az praedicátort vÿonnan meg házasult, immár két felesége él es Naydon esküttette meg magát. Minden zabad nékik, ki iárnak.

Végtére, Nagyságod az mellj temető kertet adot, mast volna az ideje, hog körniül chynálnák, az kerekes házához Blaskovichék birnak ott 7 vagi nyolcz közt Nagyságod vtat akar földünkön kit Nagyságodtul vött attyánk, harmadévönis egi utat szakaztottak más felől; vagion immár egi hold az ki ki szakad, adná érte azt az kerekes földét, ez Nagyságod kára nékül lészen, mert az kár türhetetlen es házunkra szakad ez után az halastó miat az vt.

Nagyságodtul oltalmat is várok az árváckal. Nem tudgiák Nagyságod eleiben igazán adni mássak. Az Hatvani házánis feleségem apia pénzi vagion. Kegyelmességet Nagyságodtul várok. 4 Aprilis 1623.

Emericus Beythe Minister
egenus et afflictus manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyán, comiti etc, agazonum regalium magistro in Hungaria; nec non sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario. Domino ac patrono debita subjectione ac pietate colendissimo.

289.

1623. április 22. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A szentgyörgyi prédikátor érdekében ír és kéri, hogy érette Szécsi Miklósnál, Mihálynál és Istvánnál járjon közbe, hogy szent György napkor ne vennék el tőle a templom kulcsait.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Az Vr Isten álgia meg Nagyságodat mindenkoron idvösséges javajval.

Ezennel érkezék hozzám levele az zent Giörgi praedicátornak Viz Lenduárul. Iria njavaliás hog Zéchj Miklos parancholatot adot az maga valpottiának, hog mihelt Zent Giörgi napia lészen, az templom kulchát azonnal tőle el vegiék es az várhoz bé vigiék. Onnéit azért azonnal ki rekeztik es chak az három faluchka indetotta reá az Vrat hog azt chelekedné. Könjörög mastanis Nagyságodnak, hog ha Isten által Nagyságod segéteni akaria, immár mast vagion az ideje, irna Nagyságod mind az három iffyu vrnak, Miklosnak, Mihaljnak es Istvánnak, hog szönnének el afféle aprolék chelekedettül; holot az attiok nagi kérésére njerte ki Nagyságodtul es nála vagion mastis protectionálissa, melyben fogadgia hod böchülettel tartya es ugian senkinekjs nem vétöt sem tudománjában sem zöméljében, annál inkáb erkölchében. Nagyságod Isten dichőségéjért ne átallja segétenj es igiét föl vönni. Arra az napra magamat kivánna hozzája, erőtelen vagiok az iárásra, lássa Nagyságod mit chelekdgiünk, holot im mind el üzik magoktul az igaz tanitokat, Nagyságod penig hozzá fogad akarmellj idegeneketis reputatioját religiojának hátra tévén.

Ez nagi zélusu buzgoságos religioju vrachkák mit kezdenek, mit hoznak ki merész chelekedetekből, azt az mi az bálvánjozás lészen, azt a mi országunk törvénje föl bontása, azt amiért az pápistákis kü nevetik őket, azt hog ex Epicureismo in vitia et infamiam proficiunt et gloriam Dei non propugnare sed expugnare moliuntur. O nyomorult Oriások ezek, kik az Menj országot meg hágni igiekezik es Istent rendben szabni. Menj ütő követ vet előb Isten rejájok, migió véget érnének ez dologban. Vr Isten igazgassa Nagyságodat minden tanáchiban es igiekezetiben az ő zent fia dichőségére es az anya zent egiháznak haznalattyára tarcha meg.

Vyvárat 22 Április, anno 1623.

Emericus Beythe Minister manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthián comiti comitatus Soproniensis, nec non agazonum regalium per Hungariam magistro etc, domino meo summa gratitudine et perpetua officiositate colendissimo.

290.

1623. április 30.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Hornberg Joachimról a pápista szerzetből kilépett deákról ír, aki Batthyány területén szeretne elhelyezkedni. Azután a szentgyörgyi prédikátor ügyében ír, akinek vé-

delmére a helyszínre sietett, és közli fáradozásának eredményét, a Szécsiekről való véleményét.

Fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Az VrIsten Nagysagodat minden sok javajval álgia meg, es zolgálatomat alázatossan ayánlom. Nem iött hozzám még az a praedicátor, kit Kaltenprunra akar Nagysagod küldeni. Jött hozzám másjs egi Joakjmus Hornbergius, kj nem régen jöt ki az Papista zerzetből, igen szép Deák, instál azon hog azt vagi más Parochiát mutatnék néki. Ez penig sok Mesterségeket gondol, az itt való mastani hog bé ferkezhetnék; Akit Nagysagod akar chak az légien oda való. Nem sokáig amint az dolog vagion el hal az Rohonczÿs, es odajs kellene valamely jóra való: Azok penig az Közeghinek adtak szót; ha mire való volna, ottis kelleti volna.

Az mi az Viz lyndva zent Giörgy praedicator háboruját ilettj, magam mentem vala által nagi kérésére Zent Giörgi napiára hozzá. Az meg dühült kösség az tiztartok tanáchból ackor akarták ki vetni, nem héyában vólt nyawalyásnak panazsza. Zéchi Miklos valpottia vólt az Várallyai praedicátorral inditoya es exequutora minden háborunak, vádolták azzal, hog Török vallásu es nem mezsze az Török hittül az ő tanitása: az kelyhet, zent Egi ház kulchát kivánták tőle kezekhez, mondván: hog sem vraké sem papé az Templom es fára ház, hanem az gemajnayé, az fárásoké. Erővel ackor mind magát es az kulchot es kelyhet nála tartoztattok Pataj Jeremiassal az vrak tilalmával. Zéchy Mihált es az Azszont meg kerestök, azok nem bántanák az magok részéről es megis feddották az polgarjokat es a kiket illet. Zéchy Miklostis es Istvánt meg kerestek, szemben szépen zollottak velünk, de álhatatlanb Iffyakat azoknal hamisb esküöket ha láthatot valaki, nekünk jó szót adtak, más felől rejá biztatták az tizt viselőket.

Nagysagod el higgie Zéchi Mihály mongia, mind ő álhatatlanságok ez az dolog. Mindenik félt azert ha Nagysagod akarná es itélné jo volna ez dologrul hamarsaggal meg inteni: Mert meg nem maradhat különben sem Zent Giörgiön sem Martivánczon az praedicator. Isten tiztességejért faradgion Nagysagod, ne mulljék rajtunk. Zéchi Mihalis várja az Nagysagod intését es azoknak dorgálását.

Isten Nagysagodat éltesse es tarcha meg zent tizteletire. Ultima Aprilis anno 1623.

S. V. M. humilis Minister

Senior
Emericus Beythe manu propria

Kívül: Spectabili et Magnifico domino, domino Francisco de Batthyan: comiti comitatus Soproniensis; agazonum regalium in Hungaria magistro etc. domino meo multa et perpetua officiositate debite colendo, suspiciendoque.

291.

1623. május 4. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Herbersdorferről, azután egy pápistából lett protestánsról ír, aki szépen tud deákul és akinek alkalmaztatását kívánná, végül a vizlendvai prédikátor ügyében kéri, hogy írjon Szécsi Tamásnénak és Szécsi Mihálynak.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs rongált zárópecsét.

Spectabili vestrae Magnificentiae humilia obsequia.

Az Zalonaki praedicator el iöve hozzám ma pénteken. Herbersdarffer vr irt vólt hozzám, kérvén azon hog amig ordinarius pastor lenne az heljben addig prospiciálnék valahonnéjt. Jókórt érkezet, azert mert vasárnap communicansokis lesznek es magais ben leszen. Lássa mint alkuzik vélek.

Egi papistából lett köröztyén ki Nadasdy vr alat abiurálta az papistaságot találkozot tegnap hozzám, mondá az zalonaki hog azszoniom ő Nagysága hivatta revocatoria contioját akarya hallani. Im fel küldöttem Nagyságodhoz. Helyet kér tőlünk, szépen szóll deákul es értelmesnek látczik: ha teczik Nagyságodnak adgiunk he[lyt] néki. Itt Vyváratis meg maradna. Az Ernhald még itt vagion mit tegiünk véle nem tudom! Az zent Elekjek viszha vitték Ovarrul az Petrust az két nyelvért. Végre az Rohonczi Jacobus halálátis először az Nagyságod leveléből értöttem.

Az fölső lyndvaj Zéchi Thamásnénakis irna Nagyságod Zéchi Mihállyal eggiütt az viz ljndvaj praedjcator felől, ne chak Miklosnak es Istvannak, noha az azszoni es István jo akarattal volnának az megtartásához: de mégis öztön nékül szükösök. Magokis örömest láttyák az Nagyságod levelét.

Az vr Isten Nagyságodat éltesse jó egésségben es békeségben, az köröztyen Anya Zent Egyház előmöntére.

Vyvárat irtam 4 May, anno 1623.

Sp. V. Magnificentiae

humillimus cliens et minister
Emericus Beythe manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domini domino Francisco de Batthian: comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro etc. domino meo debita officiositate colendo.

292.

1623. május 7. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Jelenti, hogy a vizlendvai prédikátor ügyében a helyzet az, hogy Szécsiné mellette van, viszont Szécsi Miklós és István a prédikátor búcsúztatását követelik. Ernholdus kéri, hogy helyezzék őt Rohonczra, Joachimot pedig talán Szent Jakabra lehetne helyezni.

Eredetije fél fv papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Nagiságodat az Vr Isten álgia minden sok jóckal.

Az Viz lyndvaj praedicátor felől parancholt volt Nagiságod hog Nagiságodnak meg ielenteném ha mit érthetnék. Azért Naraj Balas onneit iőt; mongia hog ez el mult vasárnap mind özve hivták volt az gemajnát, templomhoz való polgárokat négi vr számára, eötven ötven forint birságát vetötték valaki ez után chak emléteneis hog az praedicátorra kellene támadniis nem hog el üznék. Es fogva is tart az azzonj nemelljeket azok közzöl kik főbbek voltak ez dologban, és kezdők. De mind az által féltik az praedicátort az áruló tiztartók ingerléséből hog meg ne háborgatnák az dühült nép.

Zéchi István es Miklos vizont ez máj vasárnap hadták hog reá kulgienek az ő alattok való polgárokban, hog vag ki buchustassák, vagi ki hánniák az praedicátort, és

az templom morháját tőle ki vegiék. Az Nagyságod levele jutot e hozzájok vagi nem es mit gondoltak rea ha votték ez után nem tudom. Nem hadná jo kedvel az praedicator kárávaljs az hamis tudománt bé férnj oda a hol ő palantált.

Az itt való Ernholdus meg ismérte gonozkodását, bánnja immár szó fogadatlanságát, vallja mássaktul való parancholattiát engedetlenségének. Könyörgöt hog ha itt meg nem hadná Nagyságtok, tahát Rohonczra helheztetnénk. Az mely mast ot vagion kit fel kuldottem azzonyomhoz az Joakimust,[1] aztis jó volna itt taländ zent Jacabon le tenni, ha azzonyomnak teczenék. Az az jobbulástis igéri az tudománjban. Olvasni is kivánt olÿ könyvet, ki mi félénk. Nagyságodtul várok.

Az vr Isten Nagyságodat éltesse sok javajban jó egésségben.

Mind egi munkával az mi héja volna az templom épöletinek chinalnak meg ugian mast.

Az temető kertötis ha teczenék Nagyságodnak kerétenék meg.

Vyvárat 7 Maj 1623.

Emericus Beythe Minister
manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthián etc. domino meo debita officiositate colendo ac suscipiendo.

1. T. i. Hornberg Joachim!

293.

1623. május 9. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Jelenti, hogy Patay István veszprémi prédikátor, továbbá Zichy Pál ottani kapitány Lesenprund commissáriussal Pápára érkeztek. Itt ő Patayval fölment Lesenprundhoz audienciára, melynek lefolyását részletesen leírja. Zichy és Lesenprund innen Győrre mentek, Patay pedig hazament Veszprémbe. Írja azután, hogy Patay híveivel szemben milyen magatartást fog tanúsítani.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime. Gratia, pax et misericordia a deo patre et domino Jesu Christo servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagysagodat, mind az Nagyságod kedves uri familiájával eggyetemben.

Az Nagyságod levelére, mellyet ennekem Horvat Marton uram l. Maii estue ada meg, hogy mind Patay uramnac ide valo jövetelinec várása miat, s mind pedig egyeb egyhazi foglalatossagim miat, illyen kesőre tészec választ, arrul Nagyságod ennekem kegyelmessen meg boczasson. Mas nap hogy Horvat Marton uram innend el menj estuere Patay uram ide jütt (ide jütt volt ugy azon nap Weszprimből Ziczy capitanis Lesenprund commissarius urammal eggyütt) es az következő nap, ugy mint 3 die Maji szömbe lettünc, mind Lesenprund urammal, mind Ziczyvel, mellenc vevén az itt valo nemes uraim közzül szava meg hihető böczyületes szemelyeketh ez varmegyenec tagjait. Ugy vagyon, hogy Lesenprund uram (ketsegnelkül Ziczy uram forralasabul) nem akar vala audientiát adni, causalvan azt, hogy w uti ember leven, cziak utra induloban volna. De mi azzal nem gondolvan, hogy audientiat nem akar adni, által ertven azt, hogy ez mind Ziczy uram practicaja volna, a tökellénc magunkat, hogy akarattya

ellenis eleybe mennenc. Mikor azert hozza be indultunc volna, Ziczy uram, ki ackor ittkin allot, latvan, hogy Lesenprund uramhoz föl akarunc menni, nekünc szinnyel valo keduesködeset akarvan mutatni, föl indula elötünk az gradiczokon, hogy minekünc Lesenprund uramtul audientiat ker es nyer. Meg engettetven, nem keketelen, az audientia, püspöc uram embersegessen kezde el előtte valo beszelgeteset, mellyben w kegyelme Lesenprund uramtul summa szerint azt kérdötte: Hogy ha w parancsioltaé Weszprimben az vice capitannac czaszar urunc w fölsége nevével, hogy abbol az helből az praedicatort ki küldgyec, mivel hogy az a hire es ollyan ockal adot buczyut vice capitan uram w kegyelmenec, hogy, ugy mond, Leseprund uram hatta meg cziaszar urunk w fölsége szavaval. Azért (igy szollot Patay uram Lesenprundnac) azert jöttem, ugymond, urasagod eleybe, hogy urasagodtul magatul erczyek ez dolog felől. Ha urasagodtul jütt ki az a szo, es ha mastis urasagod az w fölsége szavaval ugyan azont paranczyollia, hogy Weszprimből kimennyec, en meg bizoniosodvan urasagod szavabol az w fölsége akarattya felől, gondot viselöc magamra. Ez kerdesre Lesenprund uram, nagyon arczul el fejeredven, azt sem tutta, mit mondgyon, egy elöször az kiral kepere adot utat, az utan, hogy w valami affele dolgot az praedicator felől w fölsege szavaval parancziolt volna arrul tagadast tött, mivel hogy w fölsegetül arra instructioja nem volt; de nem tagatta azt, hogy intes keppen Weszprimben az praedicator el boczatasa felől valamit nem szollot volna, ertven azt, hogy felőle es miatta nagy villongas vagyon az veg helben. Vegre azt egy nyhanszor iterala, hogy, ha cziak az w fölsége mandatumjat latni Patai uram kivannya, es az nelkül Weszprimből ki menny nem akar; tehát w rövid nap w fölségétül azt ki szerzi es ala küldi. Mi azt mondottuc arra, hogy ha az w fölsége mandatumjat in specie lattyuc, nincz mit tönnünc, engednünc köll az w fölsége mandatumjanac, kulömben senki szél szavara helünkből ki nem indulunc. Lesenprund urammal könnyen meg akhattunc volna: de Ziczy uram vőve föl mellette az procatorsagot, vadolt bennünket Lesenprund uram előtt, mint az Sidó papi fejedelmec Christus urunkat Pilatus fejedelem elött: hogy en ez elmult farsangban, mikor Weszprimbe bementem volt, az w fölsége veg hazaban öszve gyüitöttem az seregött es cziak nem w magát velöc agyon verettettem: Hogy Patay uram valamikor akarja, föl lazzaszthattya az seregöt es wtet agyon veretheti: hogy titkon valo gyülést tétet az vég helben: hogy arra tanettya halgatoith, hogy az w fölségenec adott hitöketh nem bün megszegnyec. Es egyeb afféle orczatlan hazugsagockal nem szegyenle bennünketh szömtül szömbe terhelni: mellyeket mi szömtül szömbe sokac hallatara meltatlan vadlasoknac lenni meg mutattunc. Aztis mondotta soc töb szavai közöt: en velem, ugymond, az vitezlő sereg abbul meg egyesödöt, hogy Pathai uramat el boczássac. Mondol Patai uram: Ha az ugy vagyon tehát en el bucziuzom az egesz vitézlő seregtul; meg jelentem halgatoimnac ez dolgot praedicatiom vegeben. Ziczy azt ellenzette; Ne, ugymond, mert föllazzasztod az vitézlő seregeth es agyon verecz velöc. Patai urammal erre azt feleltüc: Hat kinec jelenczye az praedicator az w nehesseget, ha nem az w halgatoinac? Kegyelmed mindent mondgyon az vitézlő seregnec az praedicator felől, s az praedicatornak cziakh szolni es magat menteni sem legyen szabad? Ki latta s ki hallotta? Soc szoval valo alteratio volt ez, melynec en Nagyságodnac cziakh tized reszetis alig irhatom meg. Protestalt Patay uram az velünc levő nemes szemelyec elött es ugy jüttünc Lesenprund es Ziczy uram elől, hogy w kegyelme Patai uram Weszprimben halgatoinac meg jelentven allapottya miben legyen, tülöc el bucziuzic.

Azon nap Ziczy Lesenprund urammal Győrré ment, Patay uramis mas nap haza Weszprimben, ollyan intentioval, hogy addig praedicatioja utan halgatoinac semmi jelentest nem teszen, mig Ziczy w maga Győrrül haza nem megyen. Talalkoznac ollyac az mi itt valo patronusinc közzül, ugyan nem utolsoc, kic még mastis azt attac s adgyac

tanaczyul Patai uramnac, hogy helsegeből ki ne mozdullyon, hanem Ziczy boszusagara veszteg maradgyon, rumpantur ut ilia pedro. Bizon dolog, félő, hogy ackor, mikor Ziczy othon leven, Patai uram az w difficultasit a concio utan halgatoi előtt referallya, félő mondom, hogy valami nagy tumultus ne tamadgyon. De Patai uramnac nincz mitt tönni, panaszolkodni köll az övéi előtt, kic mast azzal mentic magokat, hogy wk még azt nem tudgyac, Patai uram allapattya miben legyen, mivel hogy még w kegyelme az w nyavaliairul ez ideig w nekiec semmi jelentest nem tött: de ha az w kegyelme jelenteseből valamit fognac erteni, ackor osztan wkis kilemben gondolnac az w kegyelme dolga felől. Addig azert, mig w kegyelme az auditoroc előtt jelentest nem teszen, es annac az jelentesnec mig valami eventusat nem hallom, nem tudoc Nagyságodnac az w kegyelme onnand valo ki jövetele felől semmi bizoniossat irni. Az után válic meg mit czelekeszic az vitezlő sereg mellette, meg tartiake Ziczy ellen, vagy el bocziattyac. Adgya Isten, hogy az w kegyelme bucziuzasanac kedves ki menetele lehessen. Mellyet ha meg ertöc, valaminemü leszen Nagyságodnac kesödelöm nelkül igyeközöm levelem altal ertesere adni. His eandem Sp. ac M. D. V. una cum familia sua florentissima protectioni Altissimi et quidem speciali commendo, atque adeo felicissime provivere syncere exopto. Papae 9 die maji, anno 1623.

Spect. ac Mag. D. V.

humilimus cliens
Johannes Paulides Canisaeus, minister ecclesiae
Papensis m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino d. Francisco de Batthyan, agazonum regalium magistro, comitatus Soproniensis comiti supremo etc. etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

294.

1623. május 26. Miske.

Patai István levele Batthyány Ferenchez.

A miskeieknek adandó prédikátor megoltalmazása tárgyában ír, mert a sárvári prédikátor ezt Miskéről állítólag el akarja vitetni, adjon tehát erre nézve a miskei ispánnak megfelelő instrukciót.

Eredetije fél ív papíron, rongált gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalatomat ajanlom nagyságodnak mint kegyelmes vramnak es patronusomnak, Isten Nagysagodat meg algya minden lolkj es testj iokkal. En az Nagysagod leuelet az Miskej Ispannak meg attam es illendo botswlettel veuem, az Nagysagod parantsolattyahoz tartya magat: De az Miskeiek koziwl talatatek oly ember, kj azt mongya, hogy w nekj az Sárwarj praedicator azt mondotta, hogy ha en valahonnan praedicatort adok az Miskejek kozibe, rea kwld es el vitetj az en twlem kozikbe adot praedicatort. Az falubelieknek en meg hattam, hogy az Nagyságtok parantsolattya nekwl el ne haggyak vinnj, hanem meg oltalmazzak, es Nagyságodat meg talallyak felole, Nagysagod azert aggyon megis Instructiot az Ispannak, hogy az fele violentus ellen otalmazza az tanetót, azon leszek, miuel hamareb lehet, hogy tanetot aggyak kozikbe. Nem neznek az tudatlan emberek az Istennek ditsosegere es az szegenysegnek epwletire, hanem tsak teuelgesekben valo ditsekedesre. Torok Istuan vram tegnap

mene Zetsembe. Istennek aldasa legyen Nagyságoddal. Datum in oppidulo Miske, 26 May 1623.

N. Alazatos szolgaia

Pataj Istuan manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Battyan, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro et sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, domino domino et patrono suo gratiosissimo.

295.

1623. május 29. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A vizlendva szentgyörgyi prédikátornak aratásig haladékot adtak, akkor azonban egy ubiquista prédikátort akarnak helyébe hozni. Azután a kethelyi, hidegkúti, szentjakabi egyház ügyeiben ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabili vestrae Magnificentiae vitam et incolumitatem diuturnam precor ac humilia obsequia debite paratusque offero.

Nagiságos vram, parancholta volt Nagiságod, hog az Viz Lyndwa zent Giörgÿ praedicátor állapattai felől Nagiságodnak ha mit hallanék bizonyost, irnék. Aratásig hattanak néki határt, hog el szenvedik az vrak es addig az Muraközről ki haytot vbiquista praedicatorok közzöl egi Antropophagos test rágót fogadnak heljette. Immár ha eddig Nagyságod az azszont es az vrakat levelével meg nem találta, Nagyságod meg láttya mivel succurrál nyavaljásnak. Az ketheli Lucásis el iött vala, az Radok el nem iött, sem nem hatta magát reconciliáltatni. Az buchura ment havi Boldog Azzonhoz bálványozni. Rut szitkokkal illette az praedicátort, lelkezte az templomban, verni akarta, az nép tolta oztán ki. Az praedicátor éhel hal, nem adhatnak az szegénség semmitis. Az ligábul nyavaljást föl zabaditottam, zolgálljon és élhessen. Az Czéh Mesterek nem elegek az meg fizettetésére, három eztendőtől fogván sokan adossak néki. Nagyságodnak könyörög.

Az kaltenpruni praedicátor meg közönte Nagyságodnak érette való instantiámat, az harmicz ötödjk soltárt rejám átkul irta, es immár fittyeket hányÿ. Könjörög az másik hólt praedicátor eözvegie, hog az ő vetet gabonáia ne bántatnék tőle, mert az ő vrais az előt való eözvegiétől nem vott el semmitis es immár chak közel az aratás. Eőis vessen, néki es lészen, ha meg hadgia Isten ennj. Jób vólt volna azokkal jól tenni Nagyságodnak, akik Nagyságod köröl nyomorkodtak, mint sem ismeretleneket boldogétanunk es háládatlanokat.

Én Nagyságodtul vártam kit küld bé Nagyságod, nem akartam semmit chelekedni Nagyságod hire nékül. Eözveggié maradhat az ő felesége is.

Jöttek vala hozzám az zent Jacabi fára, mint hog el vétetet praedicátorok, szégienlik, gialázatnak tartia az praedicátoris, Nagyságodtul várnak; ha meg hadgia maraztanj Nagyságod. Laczkovich István mastis instál általam Nagyságodnak, ha Nagyságod kegies felelettel lenne az jószág kiváltása felől Varasdnál. Ollian ember bizonÿ haládatossan tud Nagyságodnak zolgálni: es három is kellene Nagyságod köröl.

Nagyságod légyen jó akarattal hozzá. Igen az mi igaz religiónkat tartya es azértis faveállyon Nagyságod neki.

Az vr Isten Nagyságodat tarcha sok időkön bóldóg állapatban. Vyvárat irtam, 29 May, anno 1623.

Emericus Beythe Minister humilis
manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyány comiti etc. domino meo debita officiositate colendissimo et patrono gratiosissimo.

296.

1623. július 2. Csákány.

A csákányiak (fejenként) levele Batthyány Ferenchez.

Egy a szent királyi fárából való molnár legény és menyasszonya Csákányon való esketése tárgyában írnak, amiből botrány lett, mert kiderült, hogy a menyasszony már egy körmendi vargának adta hitét, azaz jegyezte el magát. Az esketésért Bejthe a csákányi prédikátort tette felelőssé, és felfüggesztette a jövendő zsinatig. A csákányiak prédikátoruk mellet fognak és kérik fölszabadítását.

Eredetije fél ív papíron, kívül rongált gyűrűs zárópecséttel.

Eltwnkigh ualo alázatos szolgalatunkat aÿanliuk Nagyságodnak, minth kegielmes Vrunknak.

Aldgia megh az Vr Isten Nagyságodat boldogsagos iauaiual kiuánsági szerinth. Nagyságodat minth kegielmes vrunkat kelletek ez dolog feleol megh talalnunk. Az Sz. Kiralÿ pharabol iwth uolt ki ez el mult napokon egi molnar legeni egÿ leannial es harom oth ualo es ismereo emberekkel, leani kereokkel, hogi az mi praedicatorunk megh eskwttese wket. Mint hogi oth praedicatorok nem uolt, azon pharabeliek minden dologban az mi praedicatorunkat talaltak megh, s igÿ az praedicatorunk az szokas szerint rea kerduen az leani kereoket, ha az a ket szemelj szabadosok uolnanak, es masnak hwtiket nem adtak uolna, melirul az leani kereok feleltenek, kit eleottunk sem tagadtak. Ez igÿ leuen az praedicatorunk eöszueo adta wket. Ezenben Keörmendrul egi varga legenj haidu baratiual erkezet, ki ielente eleottunk, hogi az leanzo w neki adta uolna hwtit, melj dologrul eöszueo gieolekeztewnk, eleo hiuattuk az leant, haigÿ uolna a dologh, ezt felelte hogi keszeretesbul adta uolna hwtit az varganak, de az eleottis az molnar legennek adot uolt szót. Ez dologert az mi praedicatorunk az leani kereoket megh fogatta, hogi tuduan miert tselekedtek ezt, hogi mas embernek ieczet matkaiat eő eleiben hosztak es tisztiben kisebseget szerzettek. Ez leani kereoket ki uettek kezessegen ily ok alat, hogy Beöÿthe vramat ez feleol meg keresik, keduet talaluan, es az mi praedicatorunkra ualo neheztelleset le szalletiak, melj dolgot Beöÿthe vramnak megh irt az praedicatorunk. Valazt illient tet neki, hogi w uolna uetkes, azert tisztitul megh fosztassek ieovendeo Sinatigh.

Az leani kereok Beoÿthe vram eleot keduet talaltak ,es illien teoruent mondot nekik, hogi minket pharaual az szentegihaznal megh kcouessenek es az molnar w neki keduet keresse, az praedicatorunk penigh ugian azon ligaban legien.

Keöuetink altal ketszer izben talaltuk megh Beoÿthe vramat feleoleo, semmikeppen nem akar engedelmes lennj, kwleomben, hanem hogi f. 12 io penzul

fizessen neki, melj fizetest az mi praedicatorunk neheztel megh adnj, nem esmeruen uetket ez dologban, mint hogi egi praedicatornakis pharaiaban ellene nem tselekedet, mert az Sz. királj phára az hol az legenj uagion, praedicator nekul uagion.

Nagyságodnak ennek okaert minth kegielmes vrunknak alazatossan keönieorgunk, hogi Nagyságod irna Beoÿthe vramnak feleoleo, hogi szabadetanna feol az praedicatorunkat, ne lennenk praedicator nekul illien teuelgesben, mert az Nagyságod parantsolattia nekul nem akar kwleomben tselekedni, az mint feolliul Nagyságodnak megh ielentettuk, mi tizenket esztendeötul fogua semmibul uetkezetenj nem tudgiuk, ha mi uetket tudnank, magunk informalnank Nagyságodat feleoleo. Nagysagod ereieuel tarthassuk megh, mert el akar Seniorsaga alol mennj, ha el megien nehezzen talalunk olliat hozzank.

Nagyságodtul minth kegielmes vrunktul kegielmes válazt varunk.

Datum ex Chakan 2 die Julii, anno 1623.

Nagyságodnak alazatos szolgaj es jobbagÿ
Feienkinth Chakaniak

Ezzel akargia bünöseteni Beÿthe vram praedicatorunkat, hogi harom vasarnap megh kellet volna kialtani az szentegihaszban es ugi eskuttete volna megh mi soha azzal az szokassal nem éltunk, sem keoreotunk valo tartomanban magatul sem hallotok Boÿte uramtul, maga egi nihaniat lattunk hogi ozueo adott.

Az lean keroknek feguerek it vagion Boÿte vram azt hadgia hogi megh adgiok nekek nem attok megh mint hogi ugi mentek ki kezessegen hogi prédicatorunkat Boÿte uram elott minden dologbol ki mentik, azert abban el nem iartak, hanem czak magok feleol talaltak kedvid.

Kívül: Az thekentetes es nagyságos urnak Batthianÿ Ferencz vrunknak w nagyságának etc. nekunk kegielmes vru[n]knak adasik.

297.

1623. augusztus 8. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Élesen kikel a hidegkúti prédikátor ellen és viselt dolgait kiteregeti, kéri, hogy fenyítse meg. A csákányi prédikátor beismerte vétkét, azután több szertelen dologról ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Az Vr Isten Nagyságodat minden iduösséges jóckal álgia meg.

Eözwe hiwtam vólt az Vyvár tartomámÿbéli praedicátorokat hetfőn. De az Zent Eleki bé nem iöve, sem azok akik vádolták Nagyságodnál.

Az Hidegkutÿs vakmerőségre vévén magát,nem iöt bé. Tudgia vétkét mind az fárában es az praedicátorok ellen közönségessen. Türhetetlen dolog annak chelekedetj: mert az előbbi praedjcátor eözvegeiét rutéttia szidalmazza gonosz névben keveri szavával: es azon vagion hog az falubulis el üzhetné. Mihel jön oda szállot, az házakbol ki külte, maga anni ház magának sem kell. Az pinczét kit maga költségén ásatot vólt az vra, tőle el vonta, borait kihányatta, abban el veszet sok része, káros miatta, mast sem kell az pincze neki, kertét kit ő szépen egészen meg mivelt, el foglalta, egi fü szálat sem hág, vagi hagyma fejet belőle neki ki vinni, feleye sem

bocháttia, három szekér árpáyát az mezőről el vitette es el chépöltette, borsóyát el horta, gabonáyátis mind el akarta venni es mastis, zépen draga költségén meg mivelt szőleyétis tőle el akarja vonni. Ezeket az panazokat hozá előnkben réyá az vidua. Raytunk penig ki adot, mert azzonyomat tartia es Nagyságodat collátorianak es azt tartia hog semmi közünk ehez az dologhoz nékünk. Maga bÿró és maga ispán, bé sem iöt hivatalunkra es az synatbanis jönni nem akar. Az töbi mind engedelmessek voltak az német praedicátorok. Azokis panazkodnak, hog kit bint huntnak, krump, Jud, Ernhuntnak nevezte őket es magaztallia magát mindenek fölöt. Nagyságod meg fenÿche ha nem gondol velünk. Auagi reá megiünk mi praedicátorok es házánál látunk törvént ez illien dolgai felől réjá es mulctában hozzok.

Az Chákáni praedicátor meg ismére vétkét es meg koveté az társaságot es meg engedék tiztit néki hog tanéthasson.

Az Czéh Mestereketis nem hihattiuk bé a régi szókas szerént.

Zent Péteren Sypos Mihály egi szolgálóyát terhesen adta Janko Balás fiának vásáros Raxra, attul el futot, az giermekét sok képpen vezteni igiekezték. Az ispán valami kichint vöt rayta az Syposon es igi ninch büntetése latorságának.

Gyarmati Horvát Gyuricza el hadta első feleségét 8 gyermekével, Szent Péteren más feleséget vett, az kardonfáj pap copulálta. Mindenek szabadok. Nagyságodnak nem merömis irni az töb szertelen dolgokat, mellyek vannak. Az vr Isten Nagyságodat tarcha jó egésségben. Vyvárat 8 Augusti 1623.

Emericus Beythe M.[inister] m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyán: comiti comitatus Soproniensis suppremo, agazonum regalium magistro in Hungaria etc, domino meo debita officiositate, uti patrono colendissimo.

298.

1623. augusztus 20. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Bizonyos Radok nevű ember hatalmaskodásai miatt panaszkodik, azután írja, hogy a hidegkúti prédikátor engedetlen és nem bír vele, végül a szenteleki prédikátorról ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecsét nyoma.

Isten Nagyságtokat algia meg sok jawaÿval es jó egésséges állapattal.

Azszonyom ő nagysága az Noe. Markj,[1] Lukách papot megtartoztattatta ott az várnál: Radok ha értene walamit véle nem kötődnék. De mint az giermeknek anni esze, hog chak Nagyságtokra sÿet egy nyomorult praedicátoron hog bozszut nem álhat, azért hog jövedelmét kéri: es szokatlan néki megadni, azt neheztelli: annékülis éhel haló, kodulással élteti háza népét gyermekit. Nem kellöt volna nyavalyásra támadni az templom földén. Az polgárok mongyák Noe Markiak, hog ebben büntelen es utálatossul le tapodta verte Radok. Nagyságod szoktassa el róla, vagi jöyönbé az synatba Radokis, az praedicátor felől igaz törvénye legien. Nagyságod az synodusra bocháttassa el hed mehessen el. Lássa Nagyságod, ha illendő.

Az Hideg kuthÿ praedicator keményen tartya magát es mindenben engedetlen, az szegén viduát köseréti, nyomorgattia, kulömben nem élhet. Az Synodusra sem akar

menni. Engedetlenségekért és szertelenségéjért az embereknek nem győzök vélek vesződni. Semmi authoritássa ninch igazgatásomnak köztök, vgyan el is betegesedtem es nyugodni készölök.

Az zent Elekin ki mondottunk köz akaratbol es el bochátottok. Valahol vesznek immár oda két nyelvre tótra es nemetre, mert sohol olliant nem találok mastanában.

Nagyságtokat Isten éltesse nagy békeségben az ő isteni oltalmában.

Vyvárat irtam 20 Augusti 1623.

Nagyságod

szegénj alázatos szolgáya
Beythe Imre praedicátor manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyan comiti etc. domino meo mihi perpetua animi officiositate colendissimo.

1. Helyesebben Neumarkt, régebben Markl, azaz Kéthely, Vasvármegyében, egykor Szalónak tartozéka volt.

299.

1623. szeptember 4. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Patairól és Paulidesről, azután az epitáphium versekről ír, majd jelenti, hogy a zsinatra a hidegkúti, kitzladeni és petersdorfi prédikátorok nem jöttek el, írja, hogy Ernhaltot Szentkútra küldte, amelynek népéről nincs jó véleménnyel. Azután saját állapotáról panaszkodik, majd pedig jelenti, hogy a hozzáküldött prédikátorok egyikét Szent Elekre, a másikat Hodászra irányította. Sámfalván még nincs német prédikátor. A Muraközben a templomok, egy kivételével, mind épek.

Eredetije egy ív víztől rongált papíron, kívül gyűrűs zárópecsét töredékével.

Gratiae et pacis bona Sp. V. Magnificenciae a Deo benignissimo precor.

Nagyságodnak irhatom, hog mikor az Nagyságod levelej kezemhöz jutottak Kisfaluditul, addig elmentenek wólt tőlem Pathaj es Paulides, vártam őket mind eddig az ulta, ha más uton mentenek e haza Pápára, vagi hová mulatnak oda enni sokáig nem tudhatom. Taláad Nagyságodnak neheztellésére lehetöt itt nálam tartoztatása az Epitaphium verseknek: De ez vólt oka hog vártam őket, hog conferalhattunk volna felölök. Midőn immár megiövetelek felől az reménség meg késlelt, magam judiciumjával az Nagyságod kivánsága szerént le irám, megis jobbétottam, ahol kellett. Nem mind azért irtam vólt az előtis, hog mind chak az zazlóra irnának ennjt, hanem hog Nagyságodnak amellij teczenék, azt irnák ráyá.

Az én teczésem azért ez hog az Insigniát mikor vagi kerék táblára iryák, vagi kőre kimeczik, az hat verset rejá oda irhattyák vagÿ alaya vagi köröle, vagi fölötte. Nem bánom aki corrigalta. De látom hog az ő versej oschola par. Ezen az iráson kit mast le irtam es egiben röndöltem utól talallja Nagysagod az ő szebbik v[er]sét, az ő papyrossán elsö vólt, Nagyságod itéleti ha réjá iry[a e] valahová. A kit Nagyságod javallot az meg haladta az igazat, chufság etc. Im azért ha gondollja es itélj Nagyságod az prosában való öregre iegizet Epitaphium; mint szokása annak mindenöt leszén egi felől az zázlon: Es el tölti. Ha penig teczik Nagyságodnak hog verseckel legien im

alatta az én negi distichonom, ki azont foglalta bé, mind születése es kimulása eztendeÿ: ezt irathattia oda Nagyságod. Jgi élünk ezzel. Ha az prosa Epitaphium lesz az zázlon es az czimer, tahát az verseket melyekről emlékezem, küre vagi falra irhattiák oztán. Ha anni hele maradna es szépen rendelhetnék hog oda irhatnák, az negi versis szép. Akar az utolsó az Sacrum solatium zent Job irásábul. Az többi papyrossakra irathatnak es az Templom falára függeztethetnek.

Nagyságod meg láttya az én itéletem eddig erről.

Igi mind meg lehet amint irtam. Az izetlene es Hyperbolica excessio veri oscholára maradgion. Jgi tanultam vram attyámtul. Itt hog minden altalljában érthessen az kivántatik etc.

A kik az Praedicátorok közzül nem compareáltanak Synatunkban contumacia ducti. Első az Hidegh kuti, ki velem nem gondolt, ha hivattamis hozzám, es olliakat ir rejám melljeckel nem tartoznék, hog vétkejt ielentettem Nagyságtoknak. Nagyságod hivassa, el megien az Nagyságod hivatalljára. Az masodik az kitczladeni, azis közelb Nagyságodhoz, jde tőlem mezszeb. Az harmadjk Petersdarffi, ők tudgyák mi okért nem jöhettenek.

Az Ernhaltot kültem vólt Zent kutra ez undok czoporniczás nép közzé, felesége halálán vólt, es az népekjs nem segétötték az bé menetelhez, szokások szerént az német parochiáknak. Igen háladatlan az paraztság. Minket penig Magiarokat senki sem segét afféle accidentiánkban.

Nékem nyavalyásul vagion minden állapatom, semmi munkából segétséget senki nem ád, ninch kitől kérnem, Nagyságodtul ha várhatnék, el hagiatom, az Nagyságod adta pénzt el nem vészik, sem munkát, sem eledelt raita nem vehetek. Mastis zőleim kapálatlanok, kazálatlanok retejm, halgatóÿm kevesen vannak, semmiből nem segétnek sem tiztviselő, sem nemes, vélem hog Isten akarattya, hog ez meg unás után másua kivánkozzam. Semmivel nem keresködtem. Életemben elő nem tudok mennem. Darab kinierem köz az jöveményöckel könyörölet semmi ninch raytam, mind tiztemben, jutalmamban degradaltattam. Nagyságodat bántanom általlom. Nagyságod hirével kelletik mindenből orvosságot keresnem. El vetöt sarunális mint Ezechiel mongia el vetöttek leszek. Minden böchölletlenségre vettettem es hagiattam.

Az melly praedjcátorokat hozzám küldöt volt Nagyságod, eggiket Stegerspachra kültem, job helyet sem érdeml tudomájához képest, es mjért hog Chehölis tud, taländ haználna az Horvátoknak ott, még ha néki teczenék. Mert az Petersdarffi magiarulis tud, es ott ismeg olljan kell.

Az másikat kültem Hodász felé, ha annakis teczenék: el élhetne, ott: de gonozszá lét az vulgus paraztság, ninch háza az Ministernek, nem fogadgiák nyavaljást. Mindenöt vannak immár az német fárákban, ha ezekis meg maradnának. Az egi Samffalvába még ninch. Odais két nyelven való horvát német kellene: sok rétsége, földe az templomnak, jó embert szépen eltarthatnának.

Muraközben mindenöt éppek az templomok immár, chak az Tornÿstyásak temploma romol le földig. Nagyságod viselljen gondot felöle. Az vr Isten Nagyságodat éltesse es meg tarcha. Vyvarat irtam 4 7bris, anno 1623. Az Nagyságod zegény Ministere

Beythe Imre manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino domino Francisco de Batthyán comitati etc. Domino et patrono meo, humillime suspiciendo et officiosissime colendo.

300.

1623. szeptember 7. Söpte.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Egy zászlóra való vers szövegének javítása tárgyában ír.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime; Gratia, pax et misericordia a deo patre et domino Jesu Christo, Servatore nostro.

Aldgya meg az jo Isten minden lelki testi jockal N., mind az N. kedvesivel egyetemben.

Az minemü zazlora valo versöket tegnap Nagyságodnak revidealanc feledekensegunkből esött (mellyről magunkban az uton gondolkottunc) hogy az utolso versben egy szot helén hattunc. Az utolso vers ez:

Astra, triumphanti sacra tiara datur.

Ez versöt igy köl meg emendalni, hogy az tiara helött irjanac coronat, illen modon:

Astra, triumphanti sacra C O R O N A datur.

Illendöb leszen az C o r o n a, hogy sem mint az tiara, az melly magyarul patyolatot jegez.

Ezt akaram annakokáért Nagyságodnac, ezen utunkbol, ez levelem altal meg jelenteni. Nagyságod azert ugy emendaltassa meg, hogy az tiara helött, irattasson, C o r o n a t.

His eandem Sp. ac Mag, D. V. una cum suis providentiae altissimi commendo.

Datum in Septe, 7 die Septembris, anno 1623.

Sp. ac Mag. D. V.

Servitor humillimus
Joh. P. Canisaeus, Minister Ecclesiae Papensis
manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, D. Francisco de Batthyan, comitatus Soproniensis comiti supremo etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

301.

1623. szeptember 13. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A versekről ír, azután jelenti, hogy a hidegkúti Grajner Jakab prédikátort folytonos szitkozódásaiért megunta a fára, ír továbbá a szentjakabi és kukméri prédikátorokról, a németújvári puszta iskoláról és saját beteges, erőtlen voltáról.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine domine mihi officiosissime colendissime ac gratiosissime, humilibus officiis oblatis, vitam, salutem et incolumitatem Sp. V. Magnificentiis precor devotissime.

Az én itéletemet az versök felől irván kültem volt Pathaj vramtul, adta e meg Nagyságodnak kétséges vagiok felőle. Az Tötösi versét kit mint vtolsót Nagyságod kedvellöt, irtam vólt, hog excessit verum, feyedelmet illetnek. Az kit az eztendő számért irtam az titulust, Nagyságod az zázlora es kőre jegiözhetteti. Mert élnek azzal. Ha versöckel akaria Nagyságod ám négi distichon vagion utánna azonrul. Az insignia ha el fér az czymer fölöt három distichon. Az tobbÿs szép. Az Sacrum Solatium főképpen etc.

Az kaltenpruni Jacobus Grajner praedicátort igen meg unta az fára, el idegenitötte őket magától, szitkozódásaival, mert személÿ válógatás nékül, mind praedicatióban es mind az egi házon kivöl egiránt rutittia őket, hozzan praedicall es később, reám jöttenek es panazlottanak es hog el vigiem rólok kérnek: Ackoris nem volt akarattiok hozzá hog meg fogadnák. Im mastis mit irt mind Gvillelmusra es mind réjám, irva kültem Nagyságodnak. Mindniáÿokat szidalmazza, Wind hunt, Ernhunt, Judischen hunt az nevök. Magamatis mint es mire böchöll: es mint engedetlen, Nagyságod meg itélheti, hog maga hányó, fegiverével fenyeget, ha az Ecclesia censurája alá kél; mert ha közinkbé nem jöt, fél hog reá megiünk. Föl idéztem Nagyságod parancholattiára irásommalis. Eü lássa. Az kiczládent és Petersdorffÿs nem voltak synatunkban, közel vannak Nagyságodhoz, hiszen mentik magokat.

Az Zent Jakabi praedicátort az maga rétében meg háborgatták illi hamar az Sankoné zolgáya es fia, meg tazigálták es verték ez beteges embert, hog az kárból bé akarta eökrejt hajtani.

Az kukméritis nyavaljást halálra verte egi Christoph polgár, ott neminemő lopó szolgálója miat, ki oda vitte életét hozzá, mikor haza kérné tőle. Nagyságod ezt az scandalumot praeveniálhattya. Mast hatta el az papista vallást es jól kezdet volna forgolódni, hog szeretik az fárások, de inkáb mind attiafiasok. És békéltetni igiekezték, nem büntetni. Nagyságodon áll büntetése.

Az mi iskolánk puzta immár sok időtől fogva, az Mester ki állot, eleget hattam néki, hog helére állátná az scholát, mint kezében adtam, de chak azt feleli, hog ő senkinek nem tud deákokat éltetni. Az Nagyságod büntetésével is fenyegettem, de chavarog.

Az templombanis ninch módom hog be járhassak. Erőtelen vagiok az ceremoniák exsequutiojára es praedicállásra egiedől. Nagyságodnak jelentöttem fogiatkozásomatis, semmi segetség nem adatik sohonnéjt, az pénz nem jó, veszni tért minden joszágom. Nagyságod ne hadna. Auagi Nagyságod kinnjebiche fáratságimat. Enni munkára elégtelen vagiok. Vr Isten tarcha meg Nagyságtokat.

Vyvárat irtam 13 septembris, anno 1623.

Sp. M. V.

Minister humilis
Emericus Beythe m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyán comiti etc. Domino ac patrono meo benignissimo et officiosissime colendissimo ac suspiciendo.

302.

1623. szeptember 23. Németújvár

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Paplan eladásról ír, azután a hidegkúti prédikátor dolgában jelenti, hogy ezt figyelmeztette, hogy a fárások kedvét keresse, mert ők tartják a prédikátort, azután a csemi prédikátor, Ernhold érdekében végre a kertesi és szentkúti prédikátorok ügyében ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi benignissime post humilium obsequiorum commendationem Deus optimus maximus sp. vestram magnificentiam diutissime incolumem et faelicem cum laeto germine et examine conservare dignetur.

Jelenté Marosÿch vram az Nagyságod kivánságát, hog valami selÿem vÿ paplanunk ha volna Böythe István morhája közötis, hog Nagyságodtul ne tartanánk meg. Bizonnjal el hidgie Nagyságod ninch töb három viselt paplannál es az többit mind el tékozlotta. Laÿstroma is vagion onnéjt megtudhatnj. Hanem Böythe András morhája még Nagyságtok kezében vagion, ott két paplan feőképpen szép vagion. Eggÿik hatvan forintban vagion zálágban nálunk Péchÿ Jánostul es maradékitul, vont aranÿ virágok raÿta, az másik kék selyem paplan, rabunk hozta vólt, vannak paplan es zőnyeg is paraztok. Eddig Nagyságtokat nem bántottam. Taláud valamellÿk alkolmas lenne az paplanok közzül. Meg nem tartanám Nagyságodtul igaz emberségemre. Tudgya sogorom. Inkáb az töb morhátis Böythe András keresményét tudom Nagyságod meg adgya. Mert Dávidnak semmi benne. Az többivel is vizha élt. Ollyan az vÿvári szabadságh.

Az Kalten Pruni praedicatornak Nagyságod igazán meg itélte jussát, én is elejben adtam ez türhetetlen embernek, de hol lészen az gyalázat kit rajtunk chelekedet? es halgatóin? Az töb praedicatorokon?

Azon leszen ki eddig vólt. Nagyságod akarattiából is még hazabochátám; megmondtam nékj hog abban ne bizzék hog vrak járnak oda; mert az ot való fárásoknak kedvét kell keresni; eők tartyák az praedicátort, nem az vrak etc. Az mi nékünk nehez idővel réyá keressök.

Nagyságod parancholyon az strémi sáffárnak hog azt az praedicátort kit hozzáyok szállétottam, az Ernholdot tarchák böchölettel: es örömest halgassák. Az mellÿ eörökségit az szent egiháznak el tékozlották egi más között ugi mint zoleÿt es földejt, ha földejre szőlőket chÿnáltanakis, tőle ne tulajdonjchák el; tudgia Nagyságod az tudos ember jövedelemmel élhet el.

Végre Nagyságod az kertesi papot Musschendarffon tartattia es Kertesre szolgál; ahoz jól látnak. Nem mégj Nagyságodra panasz. Miért szenvedi Nagyságod? Az Hajlig pruni praedicatornak penig sem házat, sem jövedelmet, sem böchölletöt nem adnak ez istentelen babonás népek. Nagyságod meg láttya!

Vr Isten éltesse es tarcha meg Nagyságtokat sok eztendőkön bódogul.

Vyvárat irtam 23 septembris 1623.

Nagyságod méltatlan szolgáya

Beythe Imre praedicátor m. p.

Kívül utóirat: Küldöttem Pálástitul levelet Nagyságodnak es az nemet praedicátorok supplicatióját. Aztis meg irtam mint az vÿvári oskola mesterség mast vácál.

Taland Nagyságod találna valakÿt. Isten tarcha Nagyságodat. Magam elégtelen vagiok az zolgálatra etc.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Batthyán, comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro etc. domino meo mihi semper benignissimo et colendissimo.

303.

1623. október 26. Pápa.

Patai István levele Batthyány Ferenchez.

Néhány köböl búzát kér.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Zolgalatomat ajanlom N. minth kegyelmes vramnak es io akaro patronusomnak. Meg algya Isten Nagysagodat minden lolkj es testi iokkal, azzonyommal w N. es nagysagod szep gyermekiuel egyetemben. Nagysagodnak konyorgottem vala, hogy Nagysagod lenne valami segetséggel illyen fizetetlen koromban adatna valami egy nihany kob. buzat Misken, kire Nagysagod kegyelmessen igerteis magat az Nagysagod cedulajaban. Isten vtan nekem mastis Nagysagodhoz vagyon tob bizodalmam, hogy nem mashoz akar kihez, kerem Nagysagodat minth kegyelmes vramat, hogy profont altal tegyen bizonyossá mihez tartsam magamat. Ha Nagysagod meg parantsolna, hogy az Miskei ispan be kwldeneje Nagysagodnak bizony meg igyekezem szolgalni, de fokeppen Isten sok ioual fizeti meg Nagysagodnak. Eltesse Isten Nagysagodat es legyen Nagysagodnak oltalma minden rendbeli ellenseginek titkon es nyluan valo alnoksaga ellen. Datum Papae die Demetrii 1623.

S. ac M. D. V.

subiectissimus ecclesiastes
Stephanus Pathaj manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan comiti comitatus Soproniensis domino etc. domino ac patrono suo gratiosissimo.

304.

1623. november 6. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Magyarul, németül, horvátul prédikálni tudó prédikátorokról ír, s hogy ezek hány szekéren hogyan lennének szállíthatók.

Eredetije fél ív papíron, kívül elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Az Vr Isten éltesse Nagyságodat nagi jo egésséggel es idvösséges jockal.

Parancholt volt Nagyságod hog meg irnám es ielenteném Nagyságodnak azokat kik praedicálhatnának akikkel tiztelkedhetnénk, illÿ zükségünk korán. Ha gondollia

Nagyságod, Patai Istvánt, Paulidest, Zilágÿt es az Vépit elő szóllithattyok magiarul praedicállani. Taland nekem is töb gondom lehet még affelől. Horvátul penig az Tornÿstyait, Brictiust kivánhatom az Martivánczit is. Németöl válogathatunk bennek. Az Rohonczi, Hideg kuti, Zent kuti, kiczládeni alkolmassak. Taland az Zent Mártoniis, Zent Gotharton tul ki lakik. Az szekereket Nagyságod deputálhattia. Az vÿvári tartománybol 18 praedicátor. Zalonak és Rohoncz tartománjbol tizenkettő. Hét az joveménÿ, pápai etc. Az Mestereknek, Deákoknak meni kellessék nem tudhatom. Ide várok mindennap mestert Martinánczrol. Eddig sok uta nem vólt. Az felfualkodot iffyakat nem kaphatom. Hat hat egi szekérre az praedicátorokban, 10, 12 az deákokban egi szekérre el férnek. Nagyságod computálhattia miként légien. Én egi héttel előb ha hirem lészen benne es tanuság adatik Nagyságodtul ez közelb valokat ozve szollitom. Az távul valokat Nagyságod előb szollicha. Az szent kutiakat Nagyságod az saffárral es biráyockal fenétse meg, mert békeségben levén, házat sem chinálnak az templomhoz, iövedelmét sem adgiák az praedicátornak. Es részegest ki vélek mindent meg innék kivánnának, mint az elsők voltak. Földejt, szőleit magokra oztottak az szent Egiháznak. Az Mosendorfiak papista papot tartnak köztök, nagi kárt tészen az egész tartomannak. Azt irta az tegnapi Evangélium az Regulus felől. Credidit ipse et domus ejus tota. Az Nagyságod gondviselése Istennek való szám adásra köteles leszen. Az vr Isten Nagyságodat nagi bekeségben őrizze meg minden Isteni gondviselésében. 6 novembris. Vyvárat irtam, anno 1623.

Nagyságodnak

kichin egiházi szolgaya
Beythe Imre manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyan, comiti comitatus Soproniensis; agazonum regalium magistro in Hungaria etc. domino meo patrono aeternum mihi debita gratitudine colendo.

305.

1623. december 7. Németújvár.

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A szentgyörgyi, martivánczi, szentpéteri, csákányi prédikátorok dolgában ír, azután a maga részére bort, fát, szénát, abrakot kér. Mestert török földről hozatott, kéri ennek konvencióját és a deákok abrakkenyerét is.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi patrone colendissime; humilis officii commendatione praemissa; Álgia meg az vr Isten Nagyságodat minden idvességes ióckal es az ő békeségével.

Hog Nagyságodhoz eddig nem irtam, erőtlenségem miat esöt. Igen szükséges lett volna penig Nagyságodat meg találnom.

Az zent Giörgÿ praedicátort az parochiából az Széchi vrak ki veték: más Balaamitát hozának réiá. Es büntetlen akariák az Martivanczitis elhaytani. Nagyságod patrociniumja kivántatot volna.

Az zent Peteri praedicátor az latrok miat am arra iutot, hog colludálni kell immár az latrockal, es az lovakat magával akariák fizettetni: ha mi haznát vönné az lovaknak valaha kiket el loptanak. Mert nÿlván azok lopták el; Cherkuti es Tót Iván.

Az chákáni praedicátort egi Fáytó nevő katonáya Nagyságodnak ki az előtis ember halálokban léledzöt, záblyás kézzel házára haytotta es halállal fenyegeti, valami árvát tartot, es annak az Faytnak az fia le verte, azt akarta védelmezni. Nagyságod fenÿtesse meg.

Az vÿ praedicátoroknak is zokatlanul ez télre kelvén, hidegben es éhözve kell idejeket töltenj. Nem gondol vélek az paraztság.

Im nékem is boraimat meg nem adták még ez idén, Nagyságod hire nékül nem ád senki. El betegödtem volt es el erotelenöltem, magamis fa nékül szükölködném. Nagyságod egik sáfárnak imponálna, valamellÿk falu segétene. Nagyságodnak meg zolgálnám mint kegielmes vramnak. Az előt az karáchon fáyábolis rézesétettek, szénámat is ideién meg adták. Abrakkalis táplálták lovajmat. Mast mindenek viszha fordultanak: Az pénznekis semmi hasznát nem vezszök: Mert nékünk sem hust, sem kinieret érte nem adnak.

Nagyságodtul várok. Igen elis ruhatalanodtam.

Mestertis hoztam, zent Mihály naptul fogva, Nagyságod aztis ne hadgia conventionállya nékül es ruházattia nékül. Nehezen találtam. Az török földről hoztam. Gyors volna. Es az Deákok abrak kinyerétis töb eztendejénél meg nem adták. Hanem paranchollyon felőle Nagyságod, hog az mellÿ nyomorult találkozik, annakis legien refectioja Nagyságodtul.

Az sáfárokis az fogadot deákochkákat állassák helyekre, mert eddig nem chelekedték. Akik voltakis éhel ölték.

Az vr Isten Nagyságodat sok eztendőkön tarcha jó egésségben.

Irtam Vyvárat 7 decembris, anno 1623.

Sp. v. M.

deditissimus Minister Concionator
Emericus Beythe manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthyan: comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium magistro etc. domino patrono mihi colendissimo et gratiosissimo.

306.

Év nélkül. (1624 előtt)[1]

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Az Augustana Confessio című könyv megküldéséről, továbbá arról ír, hogy a hidegkúti prédikátor meghalt, de helyére ne tegye Ernholdot. Kéri zab és hajdina járandóságát.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Nagiságodnak alázatossan zolgálatomat ayánlom. Idvességes javajval álgia meg Nagiságodat az Vr Isten.

Im az Augustana Confessiót Nagiságodnak meg küldöttem, az első az, es ugi vagion chinálva, hog ha másik más képpen volna többitve arroljs meg emlekezik,

vtánna vagion az Apologia melyben jobbá akarták tenni, de az beveb magiarázat többre adot okot. Következik az szép Locus Communis mely Philöpnek minden irásának az lelke es meg mutatta benne hog mienk vólt. Szép az Bavarica Disputatioja az papista obiectiokra. Az többit Nagiságod egi levél fordétásra meg találja. Ha egi könyw vagion ez velágon, ez az egg½ik es feő az Evangelium után, igen dichérte D. Luther.

Tegnap véletlenből meg holt az kaltenpruni praedicátor: az nyavalyás jámbor. Nagiságod ezt az köz köpüs Ernholdot ne promoveáltassa oda, hanem ha lehetne az ot való kissebbiket az Guillelmust, vagi Nagiságod másnak tarcha. Ne idegenedgienek el az sok jó vraság kik oda tartnak. Nagiságodnak meg ielentem.

Azonis Nagiságodnak könyörgök hog az mely zab ab[ra]kom hatra maradot mastani idön 18 cub. Nagiságod adatná meg; haydinát es zabot: bizoni igen zegéniw¼l élek mast, kiniérből es borbul fogiatkozot állapattal. Nagiságodtul várok.

Isten Nagiságtokat éltesse es meg tarcha jó egésségben sok eztendőkon, mindnyájunknak.

Tudom busitani fogia Azszonjomat az Ernhald az kaltenpruni parochiájért.

Nagiságtok

zolgáya
Beythe Imre praedicátor etc.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthián comiti Soproniensis comitatus etc. nec non domino meo mihi humillime ac officiose semper colendo.

1. Minthogy Bejthe Imre 1624. március 14-én meghalt (ld. Magyar Prot. Egyháztörténeti Adattár, IX. köt. 93.), ennélfogva keltezetlen leveleit ezen dátum elé kellett besorozni.

307.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Egy elkövetkezendő zsinat előkészítéséről ír.

Az Vr Isten álgia meg Nagyságodat idvösséges jóckal.

Paranchollia Nagyságod hog az ide kivántatható praedicátoroknak az nevöket föl iegiözzem, es Nagyságodnak meg külgyem.

Ha Pathai István vram még Pápán volna es Kÿs Komárban bé nem mönt volna, taländ Nagyságod kedveÿért el iöhetne. Hanem Nagyságod egi levelét igazicha mind Patajhoz es Paulideshöz, egi irással meg érik, valamellÿk taländ el iöhet. Mert az innepről nehezen iöhet el Paulides. Akar mellÿckel bé érjök. Az Szilágÿis Beőből ha el iöhetne.

Az horvát praedicátort itt nem találom mast, ki alkolmatos lehetne, hanem szintén Tornÿstyáról paranchollia föl Nagyságod Hidegkuti Andreást; igen alkolmatos leszen. Petrus Brictiusis az Vizlindva zent Giörgÿ el jöhet.

Az német praedicatiot vetöm az Hidegkuti praedicátorra, es zent kutira, ha kivántatnék töb az Rohonczira is. En convocatorius cursust bochátok röndel mind az vÿvári tartomänÿra es mind az zalonokira. De nem tudgyok, ha az nap előt kit hagyot irva Nagyságod egi nappal gyöljeneke bé hozzám, vagi ugian azon napra 31 die decembris, es ha az vÿ eztendő napyán hozzoke meg. Nagyságod hidgie meg homalyos

az Nagyságod irása ez aránt. Azért informállyon Nagyságod mindgiárást, hog tudgiam magamat mihöz tartanom es miként hihassam őket nÿlvábban. Eltetésökis hogi honnéjt lehessön.

Szállásul az Clastrom házait kellene készetenünk, ablakok kivántatnak reyá; bizonj födélis kivántatik, mert igen romlot, légyön az födél foltozás az után, hanem hog coenaculum iok es maradhatások lehessön, az két szobát nékik röndölöm. Fátis kell hozatni, hog füthessék. Az üdő meg erősödhetik ackorra, es kivántatik az meleg nekik. Nagyságodtul várok, mert ki nem tudom az cursust bochátani addig, mig Nagyságod meg nem ielenti mely napra convocalliam őket.

Az vr Isten Nagyságtokat vigaztallja isteni kegielmével es attÿái kedvével, kinek akarattia legiön meg mindenkor.

Ne onerállyok magunkat többek hivásával, ez innep kedvéyért.

Emericus Beythe Minister m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthian, comiti comitatus Soproniensis: nec non agazonum regalium in Hungaria magistro etc. domino ac patrono nostro, humillime colendissimo ac gratiosissimo exhibeantur.

308.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A beteges könyvnyomtató elment és eddig ő őrizte a nyomdát. Javasolja, hogy Bernhárdi Mátét kellene könyvnyomtatónak megfogadni és Batthyány neve alatt már ideje lenne egy kalendáriumot is kinyomatni. Máté Keresztúrt és a Nádasdi nyomdáját otthagyta, tehát megfogadható. Hodászinét ő nem prédikálta ki, csak abban, amit felőle hallott, intést tett.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabili Magnificentiae vestrae humillima obsequia defero et vitam commodam cum incolumitate ac longitudine dierum a domino Deoe optimo ac misericordi impertiri precor devote.

Az Nagyságod el menetelekor tülünk Posonban az beteges könyw nyomtató az zekerekkel elment es az ulta hozzánk meg nem iütt. Az nekünk való sem vólt, sem lehetet, amint az után ismérőitül meg értettem. Eőrizetben tartottam eddig az Typographiát, semmi fogiatkozása, ami it volt, mastis ninchen.

Ezt az Matthaeus Bernhárdit, ki Nagyságodhoz kivánkozék, eddig zoval tartottam az Nagyságod ió akarattia felől. Tudosb az másiknál es fogadgia, ha kedves lezen Nagyságodnál zolgálattia hog zép rendben es állapatban rendeli es hadgia az typusokat es az egez typographicum instrumentomot, kijs tiztittia az rosdából es porbol. Mert mi hozzá látni nem tudunk, nemis értünk hozzá, kárjs héÿában állani. Az Nagyságod neve alat immár ideje lenne Calendáriumot ki bochátani: Nagyságod typographiája ió hirrel ismértetnek az Nagyságod neve magaztalásával. Halhatatlan nevet talál véle Nagyságod. Ha azért kedves ió akarattia Nagyságodnak, tarchok meg, mert el hatta az Nadasdit typographiáját Körözturat, azoknak nag fogiatkozásával, mert ot iób nálánál nem vólt.

Az Hodáziné felől zólla Solyom, ielenti hog Nagyságod izente, hog ha okosságom vólt volna, tehát ki nem praedicáltam volna es emberét kivánnia Nagyságod által kitől

teriedet valami felőle. Nagyságod igi mennien bátor végére, hogi ő rola, mint ezveztő azonni felől egi zót sem zóltam praedicátiomban, hanem én a mit hallottam várason történt dolog felől, arrol intést tettem hog el hadgiák. Ha ő magára vötte leiánya nevével, kit nem iól tanitot es mastis kedvez néki nyaka zakattára ez barát orcáiu azzoni: nem én bünöm. Az praedicatióra sem iártak az ulta. Magok ismérik gianos vétkeket. Nem irom mast meg vétkéket, meg ielentem valaha: ha addig Nagyságod meg hallia. Nagyságod az ártatlanokat oltalmazza, az dagálios förtelmesseket bintesse. Ne rézesölliön Nagyságod ez maga gondolatlan gonoz tévők vétkében. Ottan én ez után néma páztor lézek. Isten Nagyságtokat éltesse sok időkön.

Spectabili magnificentiae vestrae

addictissimus
Emericus Beythe concionator
manu propria.

Kívül: Spectabili et magnifico domino, domino Francisco de Batthian, libero domino et baroni in Vyvár etc. comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro ac consiliario sacrae caesareae regiaeque maiestatis etc. domino meo gratiosissimo.

309.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Bizonyos per dolgában, azután bizonyos németek jövetele tárgyában, kikről nincs a legjobb véleménye és kéri, hogy jól őriztesse magát, német módra csak hármat vagy négyet engedjen magához tárgyalni és vendégeskedni, a többi maradjon a városban.

Eredetije elejétől végig Bejthe Imre írása, fél ív papíron.

Nagiságodnak ielentem, ez az törvénj tudók termézeti, hog a mit egi vÿal bé niomhatnának, azt tenyérrel tapaztyák bé es mindenöt chak az hozzu pörleködésre való mutató vtat keresik. Hanem egiéb módot nem látok dolgomban alkolmatost, ha mit mondnak hozzá alkolmatost azis jó, én közönettel vezem. Pataki vrammal immár beszéllettem, érti dolgomat, biztat; javallia hog consultatio legien felőle. Nagyságod adna egi levelet mellettem, ha Nagyságodnak teczenék, mellyet aki ispán lenne, ha szintén Eördög Simon volnais exhibeálnék nékj, hog Nagyságod meg akar oltalmazni ellene V. Gerg. es taláad az Nagyságod kérésére admoneállják minden felől, olljan meltatlan chelekedetiért hog az vér ellen kereste. Ezenben ha mikor giülések lenne, bé megiök es dolgomhoz látok. Patakj vramat kellj kérnünk hozzon egi protectionált az ispánokra es capitánokra felőlem, hog állathatnák el rolam es ne patvarkodnék. Anékülis betegségben vóltam majd hat eztendeje, hivatalom miat es beteges állapatom miat lenne reputatiom es respectusom, mit futkozhassak njughatatlanon ennj kárajmmal etc.

Admonitionem hanc indignam licet, rogo V. M. ferat aequo animo. Expectat V. M. convivas, qui erunt Germani, falsi fratres, amici simulati, mittuntur ad V. M. non per se veniunt, nullo modo ipsis credat, loquutus sum cum homine certo iam hic, scripserunt ipsi ut V. M. sese tueatur firmiter et cum diligenti custodia, quia subordinati sunt ab aliis contra V. M. quicunque illi sunt. Et praecipue isto tempore pacifico, quia in angustias redacti Germani omnia tentant.

V. M. muniat bene sese custodibus, adytum armatis militibus custodiat et praecaveat, Germanico more tres vel quatuor admittat ad colloquium et convivium si placet: reliqui maneant foris in civitate, ibi pascantur. Scit V. M. si 200 cataphracti civitatem intrarent, ad tres dies in angusta ista arce periclitaretur V. M., nec praeparare sese posset, destitueretur edulio, tertius dies multa declararet. Non ab hostibus nunc sed ab amicis metuendum.

Mel in ore, fel in corde, verba lactis, fraus in factis, jam nulla fides est in pactis. Loquimur de salute V. M. in cuius post Deum nostra salus sita. Ita Deus me amet, insomnia terrent. Rogo mihi parcat. etc.

Kívül: S. V. M. per se consyderate perlegat oro etc.

310.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Amint a németek elfoglalták Szentgothárdot, Egervárit hivatalától nyomban elmozdították és helyébe mást tettek.

Eredetije egy darab papíron.

Domine magnifice, domine mihi semper gratiosissime, Körmendino redii. Eghervárj ab officio semotus est, postquam Germani S. Gothardum occuparunt. Alios ei substituerunt, in locum ejus. Ex vicinia adhuc stat propositum decretum. Haec vestrae Magnificentiae significare humillime libuit.

Vestrae Magnificentiae

humillimus servitor
Emericus Beythe.

311.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Jelenti, hogy gyülekezetük elhatározta, hogy megkéri, hogy azt a német prédikátort, akit Szentjakabra akar a mostani ott lévő jobb helyett tenni, ne helyezze oda, álláspontjukat élesen kifejti és a szóbanforgó prédikátor magatartását rosszalja. Azután írja, hogy a szenteleki prédikátort megverték, követeli a bűnösök megbüntetését, végül magának hajdinát, bort, gabonát és költséget kér.

Fél ív papíron, Bejthe Imre írása, aláírás és címzés nélkül.

Nagiságodnak ielentem alázatossan; Ez előtt két héttel egiben giültünk vala az szomszéd praedicátorok neminémő egiházi difficultásoknak igazgatására, melliek közönséges végezés szerént vitethettenek véghöz. És igienlő akaratbul imponálák nékem készerités szerént hog Nagyságodat giüleközetünk nevével meg találnánk irásunkal. Az mi némő német praedicátort Nagyságtok fogadot es Zent Jacabra akar hel-

höztetni es az másikat deákságra iobbat nálánál el kildeni onnét heljötte; könyörgünk Nagyságodnak, hog az miként eddig meg tartot Nagyságod minket az eggyességben es az zent egiházi disciplinátis Nagyságod egész giöleközetunkben meg tartotta es abbanis oltalmazot bennunket, hog mastanis es ezutánis abban tarcha meg Nagyságod az ecclesiákatis es minket is praedicátorokat. Ne foglallja zent egiházunkat es ne zakazsza el Nagyságod az töb egiházaktul, mert mi ha szintén külömböztünkis az confessióban, de mint az által consentiáltunk az törvéniökben. Az pedig az praedicátor arra vötte az kevéljségre magát, hog semmiként nem akar az mi giüleközetünkben állani es törvényünktöl függeni: sőt mindniájunkat káromi, rágalmaz es az igaz tudománt es vallást gialázza minden praedicatiójában. Vgian nemis szeretik az polgárság; mert orrából szólló és nem értik: nemis érközik az várbanis az fárábanis két felé szolgálni: es ki sem vehetik szükségek korán falura az szegéniök, anni kevélj. Ha Nagyságod meg tartia türjön az Nagyságtok adomániával: maradgion az szent egiház nékil: minket es confessiónkat ne káromlja es ne rágalmazzon. Nem chak szömben sem akart még eddig velünk lenni. Ha Nagyságodat nem tekintenénk, ez Sarcofagus ember hus rágó embert bizonj meg torkoltok volna eddig. Lássa Nagyságod, Qui peccantem cum potest non prohibet bis peccat; quia et peccanti obsequium praebet, et licentiam peccandi neglectione officii confirmat et permittit. Nagyságodnak meg mongiok.

Item: Igen verék az Stegerspaki horvát biró fiájval öszve husvét napián az praedicátort es az sáfár meg nem bünteté, Nagyságodnak is panazlánk. El budosot az praedicátor az háládatlan és engedetlen latrok közzül. Azonis Nagyságodnak köniörgunk ne hadgia Nagyságod büntetetlen: mert meg szokják az többinis, ha Nagyságod oltalmát meg fogia tőlünk. Ha törvéntelen mertek chelekedni, tahát ugyis bünhődhetnek: oda mind addig sem találkozik praedicátor, mig Nagyságod értünk bozszut nem áll. Magamis köniörögtem volt Nagyságodnak, hog haidinát, bort, gabonát es költségetis adatna Nagyságod. Szőlőchkejmet mivelhetném az Nagyságod segedchégével. Ninch sem sellierem sem polgárom, nyomorult jövedelmémmel éltetem es ruházom magamat.

Az szegény embertis kértem vólt Nagyságodtul. Emlékezzék mégis Nagyságod kegielmessen rolam. Nem élhetök el itt az Nagyságod segétsége nékül. Az hallotaknak deputált heletis bé kell vala chináltatnj: az oktalan állatok el rutitiák. Az Vr Isten Nagyságoddal.

312.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Sérelmeit panaszolja föl és szemrehányást tesz neki, hogy nem fizeti rendesen és semmit sem kap.

Eredetije fél ív papíron, gyűrűs zárópecséttel, de címzés nélkül.

Nagiságos Vram, Möntem vala gabonájért az paytához, tudgia Isten, magam láttam, hog annira veszöt gabona vólt az melljet adtanak volna az Ispán es Deÿák, hog merő üres wólt azis. Dáuid érközék, es nem hagia adni, embörtelen szavával el ki tölte az gabonát az köbölből, es eljövék. Igys gialáztatám.

Az előt Nagiságotok meg böchöllötte az Ministeriumot, házunkhoz kildötték az rostált szép buzát es még az malombanis nem vöttek belőle mérczétis mikor meg őrlötték. Mastan penig minden igazunk el hagiatot es az attyámmal tétetöt végezésis mind magáiért es utánna következökért ez hivatalban meg kissebitetöt. Es hogi éllyünk el hivatalunkban. Nagiságodnak penig mi haszna nyavalÿgásomban.

Inkáb kellene mast az segétség, mint sem eddig, es az éltetés: mert árvácskal rekezkettem öszve. Lássa Nagiságod ha igaz szolgálatom az darab kinjeret meg érdemli. Es miért nem adattya meg Nagiságod gabonámat, zabomat, apro morháimat, szénámat, ruházatomat es még el mult cántoromat is, bátor számot vetvén igazán. Nám chak egi vdvar heljetis Zent Miklóst nem kérheték el Nagiságodtul, bizonj chak az rétechkéyért kértem vala. Mire tekénchek, ninch honnan várhatnom, hanem Nagiságodtul, ha szolgálhatok Nagiságodnak. Nagiságod hire nékülis gondomat viselhetik vala, de ugian hiznak véle ez hizelkedő embörök, hog Nagiságodtul kéretik es Nagiságod előt ők meg emlitik; ő nékik kedvök szerént folÿ dolgok, mérik, töltik, metczik, vágyák takariák magoknak amint akariák; mert látnám ha Nagiságod adna nékik: tudgia mit chelekeszik, nem tudok irégikednem, mi közöm hozzá, el hitte magát, midenre el érközik.

Nagiságod meg láttya mit cheleköszik velem, inkáb irom meg, mint sem izenném mástul, ha szintén szömérmetösségem periclitális Nagiságod előt. Én Istent imádván, Nagiságodra hattam éltetésemet, Isten után. Igazgassa ő zent fölsége Nagiságodat az ő félelmében es minden javayban. Minket is az békeséges türésben, mig zent akarattya.

Spectabilis vestrae Magnificentiae

subiectissimus Minister
Emericus Beythe manu propria

313.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre szenior diakonus levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Kifogásait, kívánságait, panaszait az egyes prédikátorok ellen tíz pontban foglalva közli, azután pedig saját sérelmeit adja elő és járandóságait kéri.

Eredetije egy ív papíron.

Spectabili domino meo gratiam a D[omino] Deo per Christum Dominum; et vitam incolumem precatur ac humillima servitia defert.

Illjen szükséges dolgokat kell Nagyságod eleÿben adnom röuidedön.

1. Pataÿ vram hagiot egi levelet nálam mely Nagyságodat illeti. Könyörögnek alázatossan, maga es az egez praesbyterium, auagi seniorság, mint öreg embörök. Nagyságod legien kegielmes jó akarattal hozzánk abban az megh ielentet dologban. Tanáchal, patrociniummal, defensioval ne fogiatkoznánk meg Nagyságtokban. Az vr Isten igaz tudomania melliet jo lélekkel tanitunk ne szenvedne illien gialázatos chufolásokat se az ellen szollók miat, se mi miattunk halgatásunkal, ha nem njughatnak az mi gyalázóÿnk. Nagyságtokat illöt elöszöris meg találnunk synatotis Nagyságod hirével hirdetünk szokasunk szerént mégis egiczer. Ezis az causa mehetne elő Isten tiztességére Nagyságtokhoz illendeő forgolodással, kire ugian erőtetniis kellet volna Nagyságtoknak bennünket, es mindenek ezt forgatták, hogi igÿ kellene lenni. Püspök vram levele az többit Nagyságod elcÿben adgia. Hamar válazszal kellene értetni az superattendenst.

2. Kaltenprunon meg holt volt az praedicátor. 36 eztendeÿg volt mind azon egi helÿben, bizonÿ tudatlan volt. Az nÿmet vrak Stayer orszagÿak meg találtak hogi ne hadnánk őket valamelÿ hozzájok illendeő praedicátor nékül. Vólt titkon egi az kit

tartoztattam ió reménséggel két eztendeÿe immár. Igen meg teczet nékik. Praedicátioyán öt Nagyságos vr vólt chak ez el mult vasárnap. Kérik Nagyságodtul azt az praedikátort igen, mert az ot való fára bélÿ nép egi ondok tudatlannak adtak szót. Eddigis ha ot ió praedikátor let volna mezszönnét oda tartottak volna. Rotaller, Bagen, Heremstorffer, ketten von Zeraü, giermökötis köröztöltették, gyontakis. Ezök voltak, Nagyságoddal ismérködniis kivánnak. Kértek meg ielenchem Nagyságodnak hiven igieközettiöket es hogi Nagyságod az Nagyságod földén engedné nékik az religiot colálni, ha az ü földökön nem engedtetik, Nagyságodtul várnak.

Magam ki mentem volt látni Isten akarattiának tulaydonitom, hogi illÿ szépen találtam elöször.

3. Az zalonoki praedicátor kérte iövedelmét halgatoÿtul, panazkodot és követte hogi az én akaratombol fogia meg egi kichinné tölök szolgálattiát, hogi inkáb kapyanak rayta. De meg dühültek és Nagyságod hirével mondgia, hogy ki akaryák küldeni es mást helyében helhöztetni. Nagyságod ez párt ütö lator fárát enÿhÿche meg egyczer. Nem akarnak velünk gondolni egiházi röndel es törvénnjel. Adgia Nagyságod egész várasul öket törvényhez, ez iövendeö synatra vagi Nagyságod maga törvényével láttassa meg mast mÿért adtanak neki buchut, ha volt te szabadsagok reyá. Meg maradnak és készeriche Nagyságod hed valljanak szegient. Fizessenek meg tanitóyoknak. Ha iszikis de bizonj tudománjos. Eök nem találnak olljant tanitásra. Ha el mégien hol vegiünk oztán. Nem fárul rázhatunk. Nagyságod ne halazsza el igazitani dolgát, mert el szükült. Enni sinchen mit. Es ne nyomorichák ha immár fogadták. Ne vralkodgianak rayta az polgári; Nagyságodhoz ne tegiék magokat.

4. Az Tornÿstyaÿ praedicátor ám el megien immár ez hitván tiztartó miat. Minden nap halállal fenyögeti, es nem hagÿ néki meg fizettetni halgatoÿnak, sem nömösnek, sem szabadosnak, sem polgárnak. Hire nevét gialázza. Maga bizony egesz Muraköz hasznára lakot ott. Házán akarja meg ölni. Nem kellene törvény ez maga el hit istentelen tiztartonak, ki nem félte kezével lábával, ollyan böchölletes embört, házában hiván meg taglalni, chonkitani, feyét ondokul el rontani. Meg ölni akarta. Eztis hamar kellene értetni es bizlalni hogi lenne meg az ü fizetése mindenektöl és Nagyságod meg oltalmazná, mert el akar immár mönni Perlakra. Ellenségÿ hivyák.

5. Az Chaytaÿ praedicátort fenyögeti halálra az tizttartó szolgáya. Magát akarta valami latrokhoz fogni, kik attyafiának mondták magokat, szidalmazta rutitotta, az polgárok tanáchábul kik annira ellene vannak, hogi im chak maga vagyon ollyan repurgata synceritáson. Azt akarnák, hogi onnanis ki vészne.

6. Az Chemÿek penig be vitték az ostyát es tanáchábul Tot Ferencznek, Horvát Györnek ez egész falu egiben eskütt, hogi meg byrságolliák valaki az kinyeret avégre chak emletüs közzölök. És illjent többé soha nem fogadnak. Az Nardaÿt keresik minden szükségekre. Nagyságod ez Istentöl futamot emböröket enihiche meg. Az praedicátortis fenÿche meg. Nem iü semmiként hozzá.

7. Az Hodászi horvátok es fára mindenkor 10 es 12 eztendötül fogva bitangra adták magokat más fárákban. Nagyságod adta közikben ez idén az praedicátort. Nem fizetnek meg néki. Buchut adtanak néki. Az elöt való eztendökre semmit nem contribuáltak, velünk nem gondolnak. Rosz ember az rohonczi saffár. Egy chöp pietas benne nem teczik. Az körmendi poganság maradékia. Az praedicátorokra vagyon es az polgárok mellet tart az ü hasznayért. Ez minapis az egiházi végezés ellen cheleködvén Karáchon Györgiöt öszve verte feleségével, mig törvéniek let volna. Istentelenség az mi dolgunkat el forgatni.

8. Samffalvára adtok vala egi jó nyelueö praedikátor Barátot, ki hozzánk tért. Az byró, praesnek Chalár az fárát reyá támasztották, éhel ölik. Immár regen üzik.

Eztendőre tartani nem akarják. Oh praedicátorban valogathato utálatos embörök. Hogi ninch mellettek fogo, reyám futnak nagi heÿában. Nem segéthetem őket.

9. Ide vyvárj tartomány mégis immár békével vonánk: az Nagyságod rendöléséből. De ez hitván Zent Groti fára meg észi immár az praedikátorát, es éhel öli. Engödetlenök. 10 eztendőtül fogva az Syrovniczaÿak es Jezeroÿak sohová nem kötelezik magokat, nem adnak semmit praedicátornak sohováÿs. Fölöstömben es Naÿdoban buchukban futosnak. Isten dichőségét promoveálnunk kellene. Ninch ki inche őket. Az tiztartoknak kisseb gondgya sem az.

10. Kertösben az Sacrificulus Missifex benne. Az Saroslakiak es Lypovcziak es az egesz Tartomány oda bálvanyoz. Nem türÿ sokáÿgh Isten el. Nagyságtok eleÿt venné ez illjen undokoskodásnak, vagi az Nagyságod népét ellenzené onneÿt.

Magam felőlis könyörgök kegielmes vram alazatossan: prospiciálna Nagyságod valami harom vagi négi sellyért ki fábul ne hadna. Bizoni distráhaltatom es tanuságom el mulik. 2 kaszást es 10 kapást adot tiztarto vram egiczer éltében, 4 vagy 5 oraÿgh. Igÿ segetnek engem. Ninch ez szoros heljben semmiben előmönetelem. Egi hazachkát ad vala kün Nagyságod, vagi eg istallot chynáltathatok vala, immár vagyon magamnak hol laknom. Szénámatis nem adatá meg Nagyságod: mire váryák barmaÿm lovaim az telet. Hiszem abrak szénátis adtak télbeis mindenkor 6 szekerrel vramnak, nekemis. Mast mint leszen.

Chakanban Hatvani Ambrus heljét ez egi eztendőben immár tartottam Nagyságodtul, könyörgöttem volt Nagyságodnak, ha maga, fia az Nagyságod zolgálattián holtak meg, Nagyságod tőlemis es feleségemtől ne venné el. Bizoni igen kichin: de mégis kinieret keresnék, holot itt egi markot sem aradtam ez idén. Ám attulis 32 fl. birsággal tiltyák szántóymat az safár es Bálint deyák, pénzben szántottam es nem haggÿák bé vetnem. Jutalmamat igi vonszák tőlem. Nagyságod ha lehet tartana meg benne. Bálint deyák vram hagyatna békét benne, Nagyságod irná meg néki. Immár keverni kellene az földet. Ne tégyen kárt ő kegyelme nékem. Nagyságodra mutat.

Ittis Nagyságod miat még igaz fia attyamnak nem leheték, földeÿmet es igaz oztályomat meg nem adatá Nagyságod Bőythe Istókkal. Eő mind éli, nekem semmi hasznom benne. Nagyságod ne halasztaná mert nékem sem földem sem rétem. Aequaliter dividaltasson Nagyságod.

Eztendőm mast tőlt isméq. Ha Nagyságod hozzám lát, hed nyugodhassam meg, hol nem, bizoni fizetésőchkémet szőlőmre, népemre etelére ruházattyára, sora, husra, egyéb szükségre, barmomra, zolgamra ha költöm semmi magamnak nem iut. Mi heÿában lakom itt gondolhattia Nagyságod. Istenért kérem Nagyságodat alkolmatossan légien Nagyságodnak reyam gondgya hed szolgálhassam meg Nagyságodnak Isten életemet haláztván.

Balog Sebestyenis hátra ment Pápára, Nagyságod legien mellettem. Nem azért fogtok volt meg: hogi el bochassa Török István vram. Ne nyomorodgyam meg ez gonosz embernek cheleködeti miat raytam. Nagyságod mit cheleköszik mind ezökből, Nagyságod itellye isteni felelemmel es kegielemmel. Nagyságodhoz azért iöttem hogi Nagyságod valazt tegien kegyössen. Es tanÿchonis mit cheleködgyünk.

Az vr Isten Nagyságtokat az ü isteni gond viselesében es kegyelmében sokáÿgh eghésségben éltesse es igazgassa az ü szereteti által es adgya hogi Nagyságodnak kedve légyen az ü tiztölctihez es szolgaÿ promocioyához. Orphano et pupillo eris adjutor az Psalmus mondgia.

Sp. V. Magnificentiae

déditissimus humillimus
servitor et Minister
Emericus Beythe
Senior Dyaconus manu propria

314.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre levele Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Kéri, hogy újszülött kisleánya keresztelőjére engedje el komáknak a kis Batthyány Boldizsárt és Batthyány Magdolnát, (Batthyány Ferenc gyermekeit).

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Nagiságodnak, kegielmes Azzonjom zolgálatomat ayánlom alázatossan. Nagiságtoknak kivánok az Vr Istentől minden idvösséges lelkj es testi jókat meg adátni.

Nagiságos Azzoniom, az Vr Isten eg leányÿ magzattal látogatot meg ez időben gazdám azzonnial: esmiért hog az köröztség nékül zükös, az időnek állapattya zerént es az en zegénségem zerént, es miért hog az köröztség halaztásais ez heljben gonoz példa lenne, Isten által az honapi napot válaztottok arra, hog meg köröztöltetnők. Nagiságodhoz kegielmes Azzoniom félelmessen foljamom, köniörögwén Nagiságodnak, Nagiságod méltoztatnék engedni az mi kichin vraink ő Nagiságok közzöl az Nagiságos Botthianj Boltisar vramat ő Nagiságát es az mi kichin nagiságos kis Azszonÿnk közzöl az Nagiságos Botthiáni Magdalena leáni azszont, ne utálnák meg ő Nagiságok az én kichin vÿ vendegöchkémet, ő Nagiságok segétenék az köröztjénség képében az köröztségöt föl venni es az ő Nagiságos komaságockal meg ékesiteni, az szent Egiházban. Es ha ő Nagiságok nem utálnák az mi zegéni szállásunkat, ebéden nálunk meg maradni, hog az ő Nagiságok ielen léttével tiztölködhetném es Isten előtjs dichekedhetném. Nagiságtoknak mig élek alázatossan zolgálni meg igyekezem. Az vr Isten Nagiságtokat éltesse sok eztendőkön nag jó egésségben es adgyon békeséget az köröztjénségben.

Nagiságtoknak

zolgál alázatossan
Böythe Imre paedicator

315.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre németújvári prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Megírja, hogy miféle szertelen dolgok történtek Csiszár Péterné és Osbáldné asszonyokkal kapcsolatban, azután a rohonczi német prédikátor távozásáról ír.

Eredetije Bejthe Imre írása, romladozó fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melyen a pajzs fölött az E. B. betűk láthatók.

Az mit irnék niha, bé kildeni Nagyságodhoz nem tudom, ninch kitől. Orczám penig Nagyságod elejben nem vihet etc.

1. Illien dolog történt várasunkon, hog az Petrák lejányát Chÿszár Peternét az latrával találták az Bezprimi Katonak egi ágyban, es meg fogták volt mind kettőt. Jonás Ferencz az lator el bocháttatott. Az azzonÿs büntetetlen vagion. Az ispán vram is intöt felőle, hog Nagyságodnak meg iclenteném, nem kellene el szenvednj.

2. Masodik, az Osbáldné polgár aszzonj kettős gyermeket hozot, egg½ikét halvaje, élveyé el röytötte hordok köziben es a machkák meg rágták, zemét ki vayták, az Herbut felesége talált reyá. Szertelen dolgok ezek.

Nagysagod hatta vólt, hog Nagysagodnak tudtára adnám elsőben.

3. Az nemet praedicatornak Rohonczrol el kell mennj, az mi kichin gabonáia mastis az Várban vagion Nagyságod adatná meg nékj. Ehel hal; Nagysagod kegielmessége raita. Ha az ellenség meg kiméllötte, Nagyságod is adassa meg. Taland chak egi naprol másrais kenjere ninchen. Még az köntösétis el hatta. Isten tudgia hol végiunk, az Ovárjis meg holt. Az egész falukrol el budostak. Jünnek az zegénség, kérnek, hol vegiek, ninchen.

Az mit irtam az masik papyrosban, taland haznál ha Nagyságod meg olvassa, nem árt, ha nem használjs.

Kívül: Az én kegielmes Vramnak, az Nagysagos Batthyánj Ferencz vrnak adassék.

316.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre öt pontba foglalt panasza saját járandósága, Böjthe István elleni védelme, azután lakása, rétje, szállása, megbecsülése tárgyában. A panaszpontok valószínűleg Batthyány Ferenchez vannak intézve.

Bejthe Imre írása, egy darab papíron.

1. Bőjthe Imre Nagyságodat éltetése, ruhazattya felől sollicitallja.

Ha Nagyságod éltetésére gondot nem visel és öregbitésére fizetésének mastis káros az kő eső miat, el kel menni: mert mast kel keresni jövendő életÿre valót. Jas Fÿas.

2. Oltalmat kér Bőythe Istok ellen, ki mind vntalan károssá tészi es miatta ingien nem tudgya mi az övéye.

3. Lakása az várasban, semmi mayorságot nem tarthat. Sem réte, sem életihez látásának modgya, szállásis kellene alkolmatos heljen.

4. Könyörög hogi az kőserő ellenjs oltalmazza Nagysagod.

5. Azis nehéz néki hogi semmi épöletit nem láttya az heljbenjs szolgálattyának, es tiztibenis nem haználhat az ot valoktul böchölletlen Ministerjumnak etc.

317.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre prédikátor levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Sérelmeit panaszolja el és segítségét kéri.

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime, post addictissimam et debitam humilium obsequiorum meorum commendationem; in gratiam sp. magnificentiae vestrae.

Nagjságodhoz kegjelmes vram alázatossan folyamom, igje fogjot nyomorult állapatomat ielöntöm. Könyörgök Nagiságodnak alázatossan, immár Nagjságod felőlem való jó akarattyát kegjelmessen egiczer végezze, hogi ez vtánis tudgiam magamat mihöz tartani Nagjságod vtán, itt az heljben, a hol Nagjságodat zolgálom. Giermökségöm vlta fogva Nagjságod árvája vóltam es Nagiságod után éltem, zinten kilső szikségre es fogiatkozásra iutottam immár az mit másonnéyt hoztam, mind itt költöttem el. Fél egész eztendeye, hogi az pologárságis semmjt nem adot: adnijs nem akar semmitis, segétchéggel sem akar lenni. Az pógárkodás nem illik hivatalomhoz, mert vagi hivatalom vagi kilső munkálkodásom félre es hatra marad. Házamjs ez oráygh készöletlen vólt közöttök. Chak Isten látta, mint nyomorgottam ez el mult télön chelédymmel benne. Nagiságod ha mi kegjelmességöt velem cheleköszik, alázatossan Nagyságodtul várok. Zégyönlökis az pologároktul várni, az eő átkok vtán. Az budosást el vntam. Nagiságodat tartoztam meg kinálnom először magammal: mig más gondolatra végiem magamat. Nagiságod mint kegjelmes vram meg bochásson ez kichin könyörgésömmel, hogi kelleték Nagiságod eleyben mönnöm. Az vr Isten Nagjságodat éltesse es aldgia meg mindenkoron az ev kegjelmével es egésségös sok időkön való élettel. Nagiságodtul kegiös válazt várok, mint kegjelmes vramtul.

Nagiságod

szegénÿ szolgáÿa
Bőythe Imre

318.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre prédikátor levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Kellő bevezetés után abrakot, szénát, ártányt kér.

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Az Ur Isten Nagiságodat sok jovaÿval aldgia meg.

Azt mondotta Nazianzaenus Doctor: Annÿt ér es annÿra böchüllendő az tanitó, valamenÿt ér az isteni zolgálat: ennéit hozta bé ezt az zót: a mint az Christus mondotta az ő zolgaÿ felől: Aki titöket fogad bé, engömet fogad bé: aki titöket meg veténd, engömet vét meg etc. Hogi valaha meg zollalliak, es ne halgassak uram, es tiztömnek Nagyságodnál meg felelliek; chak ő maga Isten láttya Nagyságod környül az én alázatomat es meg vettetésömet, az isteni zolgálatnakis el vettetését Nagyságodtul fő képpen. Mint adgiunk zámot Istennek? Verbum, sacramenta, fraterna admonitio, confirmatio fidei, invocatio, consilium Domini, haec omnia sunt spracta et abiecta. Tudom Nagyságod nem zükos töb magiorázat nékül. Idegönné vettettem. Unum hoc dico: Metuo vestrae Magnificentiae reiectionem apud Hungaros et apud Germanos. Suspicionem non evitavit tolerantia. Abiecti duces exercituum et comitatus vestram magnificentiam incusant, non tantum domi sed in primis apud novum principem. Uerum dico: Animam etiam debeo vestrae Magnificentiae etc.

Nagiságod adassa meg lovaÿm abrakochkáiát, szénát, artánÿmat es legien felőlem valami gond viselés: Mert annira meg fogiatkoztam, hogi télben kelletik fogiatkozásim felől tanachokat fognom. Ninchen házam népét es barmochkáÿmat mivel táplálliam. Nagyságodnak nem kiáltanám nyavaljás állapatomat; de ninch éröttem ki zólljon es látom naprol napra utálatra jutásomat, quia Spiritus bonus Domini paulatim recedit

ab hominibus, uti a Saul et Achitophele ac reliquis consiliariis ejusdem; unde Deus consilia omnia infatuat. Melius et utilius erat nos consilia de aliis captare, quam ut alii de nobis dudum excocta consilia exequerentur. Deus meliora nobis gratiosus adyciat, cuius directioni ac gratiae Sp. V. Magnificentiam, ut unicum lumen et sydus ecclesiae et oppressorum fidelium Hungariae commendo.

Sp. V. Magnificentiam

deditissime colens, ejdemque devotus
Emericus Beythe, pastor ministerii evangelici vestri

319.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre prédikátor levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

A szentmihályi prédikátorra panaszkodik, akit a hívek nem akarnak megtartani, viszont a prédikátor erővel a nyakukon akar maradni, holott már találtak helyette egy németül és tótul is tudó más prédikátort.

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Spectabili vestrae Magnificentiae incrementum gratiae et donorum Dei precor.

Enni üdőtül fogva nem éltenek zolgálattyával annak az jövemény praedicátornak az Petersdarffiak, miulta Nagyságod előt ki mondottanak érdöme szerént rayta. Nem kiuánnya az köröztvri fárát, az köröztvriakis nem akariák fogadni őtet, az magokét kit ükis nagi fáratsággal más onnyt hoztanak, el nem bocháttyák. Ezökis nem tiztösségnek tartyák valakiknek praedikátort vinni hordozni es még akarattyok ellen. Mind el puztitotta nékik az praedicátor házát, kertséget, vdvar kertölésöket es meg kohnyáyátis mind el égette es baromállásokat, egy nap házátul mind föl égh az egész váras. Nagyságod parancholattiáyért senki nem háborgatta meg eddig. Mindent valamivel néki tartoztanak addig mig ki mondottak rayta régen bévebbenis meg adták neki. Könyörögnek Istenért fogadhassanak mást: mert találtanak egi jámbort, két nyelven valót, németet és tótot.

Sohová nem akar rólok el távozni, erővel akar raytok az jövemény regnálni. Nagyságod tekinche méltó könyörgésöket. Nagyságod hire nékil enni lelkek kárávalis nem tudok nékik választ tenni. Nagyságodat Isten az Nagyságod gondviselésébe meg áldgya es sokáiygh éltesse az Nagyságod édes seregével.

Sp. V. Magnificentiae

addictissimus et subiectissimus
Clientulus in Sacris
Emericus Beythe m. p.

320.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Úgy látszik valami prédikációhoz a genealógiát kéri, azután magának vagy két szabót, a prédikátoroknak pedig ruhát kér.

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Nagiságod nem adá ki az receptát auagi conceptiot, mihöz kelletnék magunkat alkolmaztatnunk: mind az Epiniciumban az rola való emléközetben es mind az egész genealogiának, azaz a nemzetségnek elő számlálásában, méltó elő mondással, késő is kezd mayd lenni. Hanem Nagiságod igazgatása után iárok. Le kelletik irnÿ.

Zabónak, ki ruhámat meg chÿnállia sohol zerét nem tehetöm. Adasson Nagyságod uagi kettőt, taláud fogiatkozást kezdök vallani, ha ackor nem leyénd. Mert az iffyu vraÿm kik hátráb maradni nem akarnak, mindenik magának foglalta akit kaphatot. Maga az utánrajs el várhatnak sokan.

Az praedicátorok Nagyságodnak igen kevesben könyörögnek, valami fölső ruháchkára Nagyságod adatna nékik poztot akár minemőt, akik eleitől fogva itt forgolodtak az Mestörrel. Boldog öreg vrnak ő Nagyságának temetőyekort, hat praedicátornak, mestörnek es 12 deÿáknak adtak volt öltözetöt. Nem zükség hogi emléteném, de eleemosynis placatur Deus. Nagyságod meg láttia. Isten Nagyságodat áldgia es tarcha meg sok időkön.

Sp. vestrae Magnificentiae

deditissimus ac subiectissimus
Emericus Beythe m. p.

321.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre prédikátor levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

A Baranyay Györggyel és Böjthe Istvánnal folyó pereiben ír, jelenti, hogy a csajtaiak el akarják küldeni prédikátorukat és közli azok neveit, akik ebben főkolomposok, kérve, hogy büntesse meg őket. Németújváron a német prédikátort akarják elküldeni. Azután megírja, hogy Batthyány jószágain sehol iskola nincs.

Eredetije fél ív papíron, címzés nélkül.

Nagiságodat az Vr Isten minden javaÿval meg áldgia.

Nagiságodnak alázatossan könjörgök, Nagyságod Baranyaÿ Györgiel való törvényömet vétetné elő ez mastani törvényökkort az Várban, mert oda transferáltam. Vgi történt dolgom mást pronunciáltak es más törvént töttek az én erigált actiom zerént, ki lehetöt vólna. Az Nagyságod hozzám való segédchégével legiek előb.

Az Böythe István eöchém felőlis könyörgöttem vólt Nagyságodnak hogi köztünk immár igazodnék minden igienetlenségünk. Az rab felől: es neminemő meg oztatlan földek felől: mert errőlis az Nagyságod törvényére várakozot es appellált.

Az Chaythaÿak el akaryák üzni az praedicátort, kihöz hasonló ott ninchen az darab mezőn. Alig chöndezitöttem őket az Nagyságod meg iövetelévg. Az buchuyát nem zönnek meg adni, es ugian ki hánták volna ha hattam volna. Bünösök ebben az dologban: Bÿro Fábyán István, Thamás Deják, Tuba János, Ivanovich Ivácz es Varga Mihály. Ha tizzer harangoznais tiltyák hogi se praedicatióiára ne iárjon senki, se sacramentomokat tőle ne végienek. Semmi raytok az szép szó, hanem büntetését érdömlik ezért Nagyságodnak. Ha kedig nem lézen az büntetés: meg ölik nyavalyást, hallatot immár es Miklós praedikátor után bocháttyák, kit meg öltek ugian ők valaha. Az nevök zéllel Pap fezitő Chajtajak.

Itt is az német praedicátort el akariák küldeni az szó fogadatlan kösség: hogi házát meg nem chÿnállyak azt szorgalmazta, el betegösödöt nyavalyás es más házában lakik it az várason.

Oskolák az Nagyságod józágában soholis ninchenek. Petersdarffon Nagyságod 50 fl. bÿrsággal parancholta vólt hog házat chÿnállyanak. Nem cheleködték. Mast ismég meg hattam. Zalonokonis ninchen. Az praedicátoris el szökő félben vagyon. Nagyságod hozatta ide költségen, Borostyánban zolgál, oda akar menni. Semmi az oskola Rohonczonis. Az Hodásziaknak mastan sinchen praedicátorok, templom földeit, iövedelmét mind magok oztyák föl es el tekozollyák. Az többi felőlis bizonÿ mindenöt sok az panaz hová légyek vélek nem tudhatom, ha Nagyságod nem igazgat es nem patrocinál, mint patronus veritatis et religionis tutor. Nagyságodnak ez inconvenientiákat akarám meg ielentenem mast. Nagyságodat az vr Isten tarcha meg mi nékünk jó egésséges sokáig való állapatban ió es bodog iavaÿban. Nagyságodtul várok.

Spectabili vestrae Magnificentiae

deditissimus
Emericus Beythe
Minister ac praesbyter m. p.

322.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre prédikátor csonka levele Batthyány Ferenchez.

Négy pontban közli, hogy a nádor által Komjátiba küldött prédikátorok és iskolamesterek, akik luteránusok voltak, velük kálvinistákkal a disputa alkalmával miben egyeztek meg.

A levél eredetije voltaképpen fél ív papírra íratott, azonban nem tudni miért, annak eleje és vége le van vágva. A levél Böjthe Imre kezeírása és kívül a gyűrűs zárópecsétén ott van az E[mericus] B[eythe] betű.

... Palatinus Comiátira béküldötte vala praedicátorÿt es oskola mestörÿt: elvégyössen vagi tizenhatigh hogi meg disputálnának ezen az valláson lévő tanitókkal. ők Lutheranusok levén, velünk amint mondták Calvinistákkal szerda napon volt az veteködés. Jó szivel fogadtok őket: nékik engedtök az ellen hányást elsőben. De miért hogi az respondensoktul, az mi részünkre való felelőktül mindönben meg győzettenek, reyánk szálla az ellen vetés: es amiben meg eggiezhettünk velök: Illyen végezésöket töttünk egi más közöt.

1. Hogi az vr vachoráya ighéÿt eggyenként tulaydon jegizésben érchök. Ezt azért: hogi ne mondgyák többé, hogi mi eltávozván az igék igaz értelmétől, más értelmet követünk. ők nem merik mondani, hogi az kinyér Christus teste: de mi meg bizonitottok: hogi az sacramentom szerént, meg hadtok, hogi ne éllyenek ezzel, in, cum, sub pane est corpus.

2. Hogi az Christus teste valamelj helyen szolgáltatik az vr vachoráya ez velágon, ielen vagion nem hely szerent es physicaÿ mód szerént. Ezt azért végeztök ne mondgyák ez után, hogi mi az Christus testét el lopyok az vr vachoráyából es fogva tartyok. Mert az Christus igéreti igaz: mely igéret lelki és mennieÿ mint az Christus teste es az igéret ez felől mennjeÿ és lelki.

3. Hogi az sacramentum ige néha kinyérért es borért vétetik, néha egezszen kinyerért, borért, Christus testéyért es véréyért; ezt azert, hogi ne mondgyák, hogi puzta ielet adunk az vr vachoráyában.

4. Hogi az hitel és hitötlenség nem ád semmit, sem el nem vézen az vr vachoráyá igásságábul es sommáyából. Mert akar hiszi akar nem hiszi valaki, az Christus teste vételét, az sacramentom azon sacramentom es vr vachoráya. Ezt penig azért, hogi az Isten kegyelmét az Christus testet vérét ne kötölczzök se hitötlenökhöz, se sacramentomokhoz. Holot hitetlennek semmi része benne ninch: es ha az sacramentom nem részeltetik, az Christus teste nem részeltetik, az közlés szerént amint az Christus szörzötte.[1]

(A lapszélen: Azértis hogi nem lehetünk sacramentáriusok, sem sacramentiperdac.) Ezöket végeztök. Le irták mind az két fél: es alá irtak: kezökkel. Itt hatták kezök irását. Oda vittek palatinusnak ezöktől az kéz irást. Istennek hála igi let az dolog mast. Nagyságodnak értésére akarám adnom.

Meg hattok egi más közöt, hogi se Calvinistáknak ne hivyak az Lutheránusok ezöket, se Lutheránusoknak ne mondgyák az mjeÿnk őket, mert e két név alá immár sok undok gyalázatos karomlásokat költöttek.

Oztán el váltunk egi mástul etc. ...

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, domino Francisco de Batthány: domino in Vyvár, Zalonok etc. Comiti suppremo comitatus Soproniensis, agazonum regalium in Hungaria magistro ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario etc. domino domino meo mihi gratiosissimo.

1. Ezen pontozatok talán lényegileg azonosak azokkal, amelyeket az Országos Levéltárban, Acta publica fasc. 38. nro 43. jelzet alatt őrzött variáns után idézőjelben Tury Etele: A Dunántúli református egyházkerület története című művének I. (és egyetlen) kötete 360-361. lapjain közölt, mégis itt a szövegezés egészen más, de nagy az eltérés a két szöveg között abban, hogy Bejthe itt minden pontozathoz magyarázatot is ad, ami az OL. példányban nincs. Mivel Komjátin a disputa 1615. szeptember 8-án volt, nyilvánvaló, hogy Bejthe ezen írása a disputa után nem sokkal kelhetett, s benne urának beszámol a Komjátin történtekről.

323.

Év nélkül. (1624 előtt)

Bejthe Imre, azután Patai István, majd pedig Kanizsai Pálfi János írásával levélfogalmazványok Patainak Veszprémből való kiküldése tárgyában.

Eredetije papíron.

Salute praemissa. Kegyelmetökhöz waló írásunknak illjen oka adasék: Emlekezhetik kegyelmetek miként Patha István vramat az kegyelmetek praedicátorát eddig köniörgésével kegyielmetök tőlunk el kiványa vala az Bezprimi ecclesiának gondviselésére, es mi magunkat meg szükétvén kegyelmeteknek oda engedtek vala, igieközvén kegyelmetöknek ebbenis kedveskednünk.

De amint értém magátul, kegielmetek el akarná küldenj, minémő okokból az lehetne, a melljek mi előnkben iutottanak, elégtelenöknek itelljök, magunkis es ő magais. Es még az minémő személj es hivatalu ember, ugi mint ki az Magyar igaz köröztyéni gyölekezetnek tizti szerént elötte játója, gialázatosnak es mind hivatallianak es hire nevének es az töb gyülekezetünknek is kissebségére teczendő dolognak teczik, es ugian alétyokis lennj: es magais igen nehezen szenvedj. Kegyelmeteket azert

szeretettel kérjek es intyők, hogy ez dolognak mivóltat mindenképpen kegyelmetek jó itelettel meg gondolván, honnéjt, miből es kiktől kegyelmetek között vött légien ez az ő télj ki küldetése es alkolmatlan gyaláztatása okot, kegyelmetek adgia értésünkre köz akarattal seregül; hog mys ne itélliük arra az ő kegyelme ki bontakozását, hog vag tudománya hamissétásaiért, vagi életiben való fogiatkozása miat történt ilien raita melly tudományával nem eggiezne avag hog valami nehezeb dologra melly vagy masunnéjt, vagi kegyelmetöktől az melly eredetet vétetet volna, ne magiarázhatnánk arra. Ez az kegyelmetek chelekedeti az mi kérésünkre ő kegyelmeknekis kinnyebségére következik es nékünkis kedves dolgot chelekeszik kegielemetek. Mert ugian meg akarjuk értenj igaz okát kegyelmetoktól az ő kegyelme ki bontakozásának. Kegyelmeteknekis haznos dolog lezen jövendőbisjs az kegyelmetek között meg maradandó igaz tanitásért es az egész Magiar Országhi köröztyénj gyöleközetnek ebben az igaz tudományban, előtte való igaz mentségekért. Mys viszont ismég kedveskedünk kegyelmeteknek az kegyelmetek emberséges es köröztien chelekedetjre nézve hozzánk.[1]

Joue el hozank az eu kegyelmetek kozibe az kegyelmetek torekedesere be botsatot predicator Pathaj Istuan es jelente az kegyelmetek kozot valo haboruiat, hogy kegyelmetek közwl ki kwldetnejek, mely kikwldettetese az w predicatori tiztinek es tiztesseges hiuatallyanak nagy injuriajaual lenne meg.[2]

Mellynec nem tudvan inditojat, ezközit es ölegedendő okait, nem kevese cziudalkozom raita. Ugy vagyon Palotai Ferencz Uram hozzam jüven az kegyelmetec szavával monda neminemü okokat, hogy tudniillic az praedicator az vitézlő dologba tiszti kivül be egyeletene magat, el annyra, hogy még az várnac Bethlen szamara valo meg adattatasais nagy reszból w altala leth, es hogy kegyelmeteketh halottemetesert es hazasoc meg esküttetesejert mint kemelletlenul sarczoltatna. Mellyec ha szinten ugy volnanakis (mert hogy azt a veg hazat a praedicator atta volna föl, az el hitelre olly meltatlan, hogy vegbeli vitezec felől cziakh hirdetniis szomoru) nem olly okoc, hogy azokert illyen böczyületes praedicator helsegeből valo gyalazatos ki küldetest erdemlene: hanem inkab cziakh meg szolletast. Talalta volna meg kegyelmetec felőle vagy az tanetói gyüleközetöt, avagy pedig engemet (mert en praedicatorom volt es en commendaltam kegylemetc közze s mastis szamot tartoc rea) es ugy az dolog annyra el igazettatot volna, hogy szinten enni alkalmatlansagra nem jutot volna. Ez erőtelen okoc kivul ertöttem masakatis, tudniillic, hogy az fizető mesterec hattac volna meg vice Capitan uramnac, hogy kegyelmetec az praedicatort az veg hazbul ki küldene: es hogy mikor kegyelmetec Ziczi uramnac azon supplicalt volna, hogy az praedicatort az helsegben ne haborgatna, azt felelte volna, hogy ü az praedicatort az helsegben semmi ockul nem szenvedheti mivelhogy Czaszar Urunknac w fölsegenec az veg helnec meg adattatasa felol w vele adot volna szamot. Ha az ugy vagyon, hogy az Commissariusoc Czaszar Urunc w fölsege szavaval paranczioltac meg az praedicatornac ki küldetteset, az ugy vagyon nem kiczin dolog, de arrul az Commissariusoknac az w fölsege mandatumjat in specie köllöt volna kegyelmetec elcybc producalni, külömben illyen nagy dologban az Commissariusoc szavanac kegyelmetec előt nem köllene hitelesnec lenni, de az mint ertem, semmi mandatumot nem producaltac. Az mi pedig azt illeti, hogy Ziczi Uram ü fölsege előth az praedicatorral adot volna szamot, az nem cziakh meltatlan, hanem Ziczi uramnac, capitan ember leven gyalazatosis, ha olly ember, az ki vitezi dologhoz ert, elmejeben jol meg fontollya.

Midőn ez okoknac mi voltarul gondolkodom, azt talalom, hogy az a kitül ez praedicator ki küldesere valo szandec vött eredetet (noha kegyelmetec eszebe nem veszi) Istenünc, hitunc es orszagunc ellen valo illyen ket dologra nezött es néz: Először, hogy abbul az veg hazbul az Euangeliomi tiszta tudoman, melly ez ideig

diczeretessen viragzot, ki irtattassec. Masodzor, hogy ez köröztyen jambor tanető tisztessegeben meg gyalaztassec, ki, minthogy még kegyelmetec közöt való laktabanis Isten utan az en patrociniumom alat volt, s mastis az alath leven, hozzam folyamodoth. Isten erőt advan azon leszec, hogy mind tudomannyaban mint tisztessegeben meg oltalmazzam. Mert gondolom azt, hogy ha illyen böczyületes tanetón, ki az többinec ez mi földünkön előttöc jaro püspöke, ez gyalazat szolletas nelkül meg esic, az töb helyekben levőkis ugyan azont varhattyac magokra; es igy az w fölsege diplomaja es orszagunc uegezese ellen az Euangeliomi igassag fog üldöztetnj es kergettetnj.

Bator szinten ugy volnais, hogy Pathai uramnac esztendeje kegyelmetec közöt ki tölt; de megis nem az Capitannac gyülösegevel, nem az w fölsege felől költöt bizontalan paranczolattal, nem tisztessegeben valo meg gyalazassal; hanem böczyuletessen es tisztessegessen köllene kegyelmeteknec w kegyelmet az helből ki boczatani, az mint arra kegyelmetec magat reversalisban kötelezteis. Mert ez ideigis Pathaj uram (az en jo akaratombol) nem azert szenuedöt kegyelmetec közöt, mint ha magat ugyan kegyelmeteken kötötte volna, avagy masutt tisztesseges allapatot nem talalhatoth volna (mert en nalam Patahaj uramnac mindenkor tisztesseges allapattya es fizetese keszen meg vagyon) hanem a kegyelmetec lelki javaert, gyüleközetinec ekessegejert, mellyet ez ideig diczeretessen ekesitöth, bajmolodvan ugy kegyelmeteckel, mint atyafiaival.

Minekokáért kegyelmeteketh egesz seregtül kéröm, hogy kegyelmetec ez en követim altal leveleben adgya ertesemre, ha abbol az veg hazbul Pathay uramat illyen gyalazatossan Ziczi uram akarjae ki kuldeni, avagy fejenkent kegyelmetec es mi okokbol, azerte hogy ü atta föl Bethlen fejedelem reszere az veg hazat? azerte, hogy ü fölsege parancziolta Commissariusi altal? azerte, hogy Ziczi uram nem akart vele egy veghazban lakni? azerte, hogy hogy (így!) hallot temetesert es hauasoc esküttetesejért sokat veszen? azerte, hogy esztendeje ki tölt? Mert en az en praedicatorom tisztesseget meg akarom keresni, hogy senki felőle azt ne mondhassa, hogy valami ektelen magaviselesejert köllöth abbol az kegyelmetec heleből ki bontakozni.

1. Eddig Bejthe Imre írása.

2. Eddig Patai István írása, azután pedig végig Kanizsai Pálfi János írása.

324.

Év nélkül. (1624 előtt)

Egy följegyzés és egy, úgy látszik Batthyány Ferenchez intézett, levél utóirat féléje, mindkettő Bejthe Imre prédikátor kezeírása.

Az utóbbiban a kethelyi bíróra panaszkodik, aki katolikus papot hozatott a vörösvári sáfárné temetésére, azután rokona Kenesey Mihály ügyében ír.

I.

Balthasar Kentzerus in Exegesi Augustanae Confessionis refert.

Fragmentum Epistolae Hieronymi Zanchÿ ad Ottonem a Grunrad de fractione panis, anno 1609.

Autore Satana, hoste capitalissimo nostrae cum Christo et inter nos coniunctionis exulavit ab Ecclesia fractio panis; ea modis omnibus ut restituare elaborandum est. Ratio autem et via, qua cum fructu redire possit, non in nudo magistratus mandato consistit; sed in doctrina potissimum, qua ministri eam ab autoritate et exemplo Christi, ab honesto et utili persuadeant ecclesiae, doceantque ad veram perfectamque ecclesiarum reformationem pertinere; semper enim proficiendum esse in melius,

neque pudere nos debere huius mutationis: quoniam, ut pie simul et vere scribit Ambrosius, ad Valentinianum imperatorem Epist. 31. Nullus pudor est ad meliora transire. Neque enim introducenda est fractio, indita et reclamante majori ecclesiae parte; ne hanc ob causam schisma fiat aliquod et dum volumus frangere panem, frangamus simul et dissipemus corpus ecclesiae; certe non probatur apostolo, dum iubet omnia fieri ad aedificationem ecclesiae et hunc finem institutum esse ministerium, potestatemque non esse ministris datam ad destructionem, sed ad aedificationem: praeeat quoque doctrina et persuasio necesse est, ne quid per tyrannidem fiat et evertatur ecclesia. Neque enim tam necessaria est fractio panis, quam conservatio integri corporis Christi, quod est ecclesia et praeposterus est zelus, qui cum ruina ecclesiae conjunctus est etc.

Item: simplex illa Lutheri sententia, ibi posse nos bona conscientia coenam domini sumere, modo praecedat fidei nostrae confessio ac protestatio, nosque sub illis admittamur: tanti faciebant unionem ecclesiarum, quanto magis hoc ibi licet ergo, ubi nulla plane dissensio est in doctrina, sed tantum fractio panis desideratur etc.

Eredetije papíron.

II.

Az kethelÿ bÿró meg nÿtotta az templomot vgyan ot Noé Markon mikor az Vőrősvárÿ Saffárnét el temették: Az zent Mártoni Missifext bé bochátotta missificalni. Nagysagod ne szenvedgye. Mÿért tulaydon praedikátort nem fogadnak? Az el futot latrot ki az Jesuitához gyont váryák viszha.

Végezetre: It Zalonokon vagyon egi szegéni iffiu, Keneseÿ Mihok, rakona feleségemnek. Az Pörönyeÿek hozták bé sohol semmi bünéÿért. Hanem mint az üdeő hozta mast igazis gyakorta véletlen veszélyt talál. Elis mehetet vólna az Nagysagod tömleöczéből: De ártatlanságát azzalis bizonÿitotta hogi meg maradot. Az mely lovachkáyát es szerszámát tőle el vötték Nagyságod számára es tőle nagyob rézre el veztögettek immar, azt sem akarta el vezteni. Hozzánkis bizott: mint hogi Chőmőtheÿ Jósikának magam commendáltam vóltis. Nagyságodhoz akarta hogi szörözném es mastis abban volna az szándékban: ha Nagysagod rayta kőnyőrőlne érőttünkis es szolgálattiát vőnné Nagysagod, szabadulna meg nyavalyás. Nem lészen ollyan mint Balog Sebestyén. Mert szelégi erkőlchő vólt mindenkor. Senkijs nem panaszolt, sem panaszol reyá. Nagyságod kegyössen chelekődgyék véle, inkáb végye Nagysagod szolgalattiát.

Kívül: Illien értelömben vannak az kinjer es ostya szegésben az Augustana confession valok, es más némely tanitók. Az vörsöngés el távoztatásáyért etc.

Eredetije papíron, mindkettő Bejthe Imre írása.

325.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A templomok és prédikátorok tárgyában kiadott instrukciójára három pontba foglalva megteszi megjegyzéseit. Azután templomok építése tárgyában ír.

Az zentegiházak es praedikátorok állapattya felől, megmutatá Bálint vram az Nagyságod Instructioját es röndölését. Nékem igenis tetczenek ezek az végezésök. Igÿs mondotta vóltis Nagyságod zovalis magamnakis. Semmi nem volna mast töb héÿa.

1. Hanem az praedikátorok házaÿra, kikben lakoznak az egéz fárának vólt mindenkoron gondgia, es ez utánis az czéh Mestörök es bÿrák épÿchék, puztulni el ne hadgyák birság alat. Mert niha az praedikátorokat meg unnya az fára, es nem épitik házat, hog hamaréb tőlök el fusson az praedikátor.

2. Vannak földeÿ, réteÿ az praedikatoroknak az templomokhoz es zőleÿ: tartozzának épÿteni kértel az hol zükös nékik, tiztogatással, es munkával, az segétség zerént, amint jövedelmök mellet es fölöt mindenüt tartoznak: meleggelis el tarchák: fábul ne legien fogiatkozások. Ez illienért esik az nagi nyughatatlansága az tanitonak.

3. Efféle inconvénientiais következik hog niha köröztölő, esüttető érközik etc. zent egiházi zolgálat: Meg nem lehet penig az populus kivánsága zerént olÿkor, mert ellenzeni kel az tanitónak nemi okért, mint hamissan es nem iól kezdőt móddal ami lenne, es haragtartás, békételenség érköznék, es czégéres vétek, az egéz köröztiénségnek gonoz példáyára. Azért az praedikátorra házábanis az templombanis reÿá állanak, zidalmazzák és vereséggelis ollykor kinállyák. Nagyságod erről tanuságot röndölliön. Mert sem bÿró, sem sáffár, sem tiztartó nem tart olliankor az praedikátorok mellé. Reÿais lesznek. Nékünkis chak sok panazkodásokkal alkolmatlanok. Nem bÿrhat az praedikátor sem czentrimmel, sem templommal. Ellene cheleköznek mindent, kihez kellien feyét fogni in tali casu. Igen kivántatik vdvarbÿró vramnak oltalma es segédchége.

Eddigis amint értöttem vólt zömben Nagyságodtul, ezökre zoktattam az czéh Mestöröket. Ezután irva adassa ide az mássát Nagyságod nékem, hed publikkálliam.

Végezetre Nagyságodnak magamis könyörgök, paranchollion mégis, eggik sáfárnak chinálnának ez télre nemi árnÿkot es istállót. Mert minden barmaÿm el faginak, hideggel es zéna nékül éhel el halnak. Zénabol, zalmából Nagyságod ne hagiasson. Chak nékem ninchen am az templomhoz sem retem, sem földem, sem örökségem.

Vestrae Sp. Magnificenciae

humillimus servitor
Emericus Beythe
Dyaconus ecclesiarum

Az mi öreg templomunkatis sok ideie hog Nagyságod félben hagiatá. Illienkor az arnÿk alat falastromozhatnák, pagÿmentomozhatnák.

Nagyságodnak ezis jó hire nevére következöt, es inkábis ha véghez mégien.

Az kőzeghiek földéből e két eztendőn nagi templomot erigáltak, es sok helyeken epülnek az egiházak chak falukonis. Az vton járókis látnák hogi meg épült. Nagyságod értheti az többit.

Az vr Isten vezérlye Nagyságodat az ü kegielmevel es éltesse jó egésségben sok eztendőkön az ü z.[ent] nevének dicheretire, es z.[ent] egÿháza épületire az Nagyságodhoz tartozó, Isten ayándekiából való sereggel.

(A harmadik pontnál a lapszélen Batthyány Ferenc kezével írt ez a megjegyzés: Bolond Articulus.)

Eredetije fél ív papíron.

326.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

A szenteleki prédikátor ellen elkövetett sérelmek tárgyában ír, és kéri a bűnösök megfenyítését.

Az stegerspachi praedicator iót bé panazkodni Nagyságodhoz, mint hog az lator Péter pap heliére szállétotta Nagysagtok: Azt az elobbit hol igen verték, hol korchmán minden jovedelmét fel itta es iáczotta vélek. Azon meg szokták az gonozkodást. Ennekis ugi chelekeznek, jovedelmét meg nem akariák adni sem Horvátok sem Németek. Az Czéh Mestere bottal akarta verni, hamis mertécket akart néki adni, nem az elobbit kit magok adtak, aztis bé hozta mutatni.

Az praedicátor szoleyén termet bort el adták magok szamára, o néki nem adták meg. Az Nagysagod nevével hadtam meg vólt hog néki adnák. Vti koltségetis az Nagysagod parancholattiára hog Morvából ki koltozot semmit nem adtak neki, 40 fl. koltot utában, hat forintot akarnak réja vetni, magok szorzottek vólt ugi vele. Fenyegeti az Byróis ha panazol Nagysagodnak, es ha valamit kezd ellenek. Ott orokos nem lehet ha igi bánnak véle, es az tobbivelis egi nihannyal igi bánnak.

Eő minden innep napokon bé harangoz, de ok akkor korchomára giulnek es zabálnak, feddotte az korchomárost hog olliankor ne adna bort nekik, az utánis ihatnának, de azt felelte néki, hog az Péter el mulatta sokszor az praedicatiot, ois el mulathattia, hozzáiok mehet es ihatik vélek. Mastan itben az biró, ha meg nem feniéti Nagyságod oket, le verik nyavaliást, mert szinten el fayzottak az jó szokástul. Es igi barom életet élhetnek, ha nem lészen Ministeriumiok. Ha volna kit felole Nagyságod után meg keresnem, véle Nagyságodat nem bántanánk. Sÿrva esnek bé hozzam.

Az vr Isten Nagysagtokat orvendoztesse testi lelki ajándékival.

Eredetije egy fél ív papíron, elejétől végig Bejthe Imre írása.

327.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre kérelme úgy látszik Batthyány Ferenchez.

Egy telekesi jobbágyának Darabos Gáspár kezéből való kiszabadítása tárgyában ír.

Telekesen egi nyomorult jobbágyamnál töb nem vólt, adta vólt magát akaratom ellen az Zéchÿ Zigethi hayduságra, haza iöttében tolvaj nevét költötte Palffi László es Salom várat neminémő részeges Magiarosdi haydukat reá tamaztot es meg fogván, Darabos Gáspár kezéhöz vitték Magiarosdra es halálra tartya. Nagysagodat szolgálom, legien oltalmam Nagysagod, annál töb sinch, ha engödetlen voltis ugion enÿm.

Palffi Lazló azt akarná, hogi el vezethetné Telekesről: mert mind földeimet, réteÿmet, erdőmet puztithattia oztán. Nagysagodnak könyörgök egi levelével Nagysagod kivánnya ki Darabos Gáspár kezéből. Hiszem ha kinek mit vétöt ittis buntethettiök: Ne veszessék el tölevnk: köz Marosichál. Hed esmerie meg, hog Nagysagod meg oltalmazhat ellene. Nagysagodnak szolgálni meg igiekezzök alázatossan.

Bizoni nem iárhatok utánna erőtlenségem miat.

Nagysagod kichin szol[gája]

Bejthe Imre manu propria

Papíron.

328.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre prédikátor és Falusy Boldizsár mester levele úgy látszik nem Batthyány Ferenchez.

Boldizsár iskolamester panaszát adja elő, aki már háromnegyed éven át semmit sem kapott fizetéséből és ezért távozni készül, mert tovább nem akar várni. Kéri házának befödetését is, mert már közeledik a tél.

Salutem et promptum inserviendi studium.

Egregie domine compater, magister Scholae Balthasar, conqueritur, quod per tres continuos anni quadrantes iam nihil receperit ex sua solutione arcensi, nec pecuniam debitam, nec vestes trium annorum, nec triticum. Poterit vestra dominatio perpendere quomodo vixerit et qualiter sese sustentare cogatur. Ulterius expectare non potest. Nisi succurrat vestra dominatio veniam abeundi petit et intermittendi offitium; vestra dominatio quoque providere dignetur ei tritico pro cibario et vino et reliquis subsidiis necessariis. Alumni etiam magnifici domini non iuvantur vesticulis et victualibus. In dies dissolutis scholae impendet. Nos vestrae dominationi significare debuimus, ut magnifici domini iram evitemus. Poterat isto convenienti tempore vestra dominatio et meam domum contegi curare. Sed nulla cura etiam de me ut video. Itaque hyems me iam abiget, ut umbraculum apud alienos queram, dum mei patriotae abnegant. Fame siti indigentia Paulinam vitam egi in patria. Expectamus vestrae egregiae dominationis provisionem et subsidium commodum. Me commendatum habeat rogo. Deus v. dominationem conservet.

Egregiae dominationis vestrae

compater studiosissimus
Emericus Beythe concionator
et Balthasar Falusy magister manu propria

Kívül Boros Bálint tisztartó írásával a következő megjegyzés olvasható: „Az Mesternek tartozunk 2 kantorra valo penzewel, a mint az teobjnek. Gabonawal cub. 5. Az poztoyawalis.

Bejtenek az hazat zepen fel rakak, megh leczeztek eo azt akarna, hogy mindenkeppen el vegeznek.

Nagysagodnak annak okaert kiltem ezt a cedulat, hogy Nagysagod mi valaszt ad, mert en Nagysagod parancholata nekil semmi sem celeközöm."

Papíron.

329.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre levele Batthyány Ferenchez.

A könyvnyomtatóról, a deákocskákról, a lólopásokról és a bécsi könyvvásárról ír.

Spectabili domino domino meo gratiosissimo humilia obsequia;

Az Ur Isten Nagysagtokat aldgya meg idvösséges ió egésséggel sok idökön.

Az Typographus ahoz tartia magát amit Nagysagod parancholt. Ha akarnais nem nyomtathat az hidegh házban. Fábul igen fogiatkozot. Mastan Calendariomokat vit ki árulni.

Az Deiákochkák közzül még kettő, Zent Eleki es Saroslaki, bé nem iött. Semmit bé nem zolgáltattak még nékik eleségökre valot. Mezitelenök, fáznak. Ahol élettiöket kaphattyák zéllel iárnak: az gazdájok az magokébol nem tartiák. Akik hozzájok látnak forgeriae vagi saffara, ha magoknak kellene, tudnának réjá gondolni. Nem feleitik magokat.

Balogh Sebestyént, hogi Nyari Pál kezében iutot Pápa, immár ugian el zalaztották: es igen lopnak lovakat immaris az Nemetségről. Ez napokban vÿ Heginél vitték el az lopot lovakat, az vton egi zegeni iffiat lőttek altal, meg holt. Fegiverét tőle el vonták. Kotában vagyon lakása, amint Kotaj Thamas mondotta. Magamis félök ki iárván.

Béchben mast alitom, hog sok zép vÿ könyveket hoztanak le az vásárra, ugian kár lenne, ha az mi vÿ es Isten áldotta idönknek vÿságos kazdagsági Nagysagodhoz nem érköznének, taland Nagyságod által hamarób hozzánk is. Ha Nagysagodnak kedve lenne hozzá ezeket kellene mast elsöben meg zörözni. Nem kár pénzt rejájok költeni.

Kívül: Spectabili ac magnifico [domino Francisco de Ba]thyán: comiti comitatus Soproniensis, agazonum regalium per Hungariam magistro ac consiliario etc. domino meo mihi semper gratiosissimo.

Eredetije negyed ív papíron, a levél csonka, a befejező részét valaki, talán egy aláírásgyűjtő levágta. Kívül gyűrűs zárópecséttel.

330.

Év nélkül. (1624 előtt.)

Bejthe Imre nyolc pontból álló különböző tárgyú, pro memoria szerű följegyzése.

1. Contumacia ducti aediles Körmendienses non comparuerunt.

2. Az z.[ent] egház feoldeit retet mindeoneit el szantjak foglalljak,az Cegmesterek sohult nem igazetnak.

3.Az tislernek az elcott attak uolt eg auag 2 hold feoldet, hog az z. eghazhoz mindenn esztendeoben eg font uiaszt adgion, semmit nem ad, uegre eg pulpitusba uegesztek hog az z. eghazba a kin eneokeolnek meg csinalna, aszt sem csinalta, azert az feodet az eghasztul el tulajdonetjak.

4. Sem az magam hazat, sem az oskolat nem akariak meg feodni, sem penig epeteni nem akariak. Elpuztul immár.

5. Ket selljer házat czinált az z. egház feodére, nem akarnak szolgalni, sem az Cehmesterek el nem igazetják: Erővel tartyák raytam.

6. Az oskolamester feolde 9 hod uolna, annakis ketteit el szantottak, igy uesztik mindeneot az z. egihazat.

7. Lazar Bertalannal uadnak az z. eghaznak monstrantiaia es egieb eszkeozi, semmikeppen ki nem uehetik teole, ennek feolcotte az ket cehmesternel 7 hod feod uagjon, kit az z. eghasztul el tulajdonetottak. Senki ki nem veheti tőle halála előt, oztán mindörökké el vész.

8. Nadalliaiaknal uagjon 10 hod feold, az Dobogo malmon kiueol, itt harom rett, eszis el akariak veszteni az z. egihasztul. 7 ez az rét, nem három.

Blaskovich azt mondotta, hogi amint talalta ugi birya. Adoztak tőle az papista papnak. Az ulta nem.

Papíron. Úgy látszik nyolcnál több pont volt, de a nyolcon túli pontot vagy pontokat a papírról valaki levágta, de a folytatólagos irásnak nyoma maradt.

331.

Év nélkül.

Az őrségi prédikátornak négy pontba foglalt panasza.

Az Eorsegÿ praedicator panaszÿ.

Hogi Ispangj Pether Thamasnak suplicatiot nem irt az Vrhosz. Negj esztendeje hogj nem fiszethi meg gabonáját, haragjában praedicatiora sem jár.

Az fogoly sellierertis kónióróg, ó Nagysaga hogj meg adná bocziatanna ell.

Zalafej Sodos Pether igen meg gialaszta utában az praedicatort.

Az Castelibeli Zabo Georgj egj kertÿt hatalommal akarÿa birnia az praedicatornak.

Eredetije negyed ív papíron.

332.

1624. április 2. Pápa.

Patai István levele Batthyány Ferenchez.

Március 29-én kelt levelét megkapta ugyan, de a szent ünnepekre már nem jöhet, mert a kiskomáriak előbb voltak itt és ő oda ígérkezett.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine patrone mihi
gratiosissime, humilium servitiorum meorum
debita commendatione praemissa, gratiam et pacem a
Deo per dominum nostrum Jesum Christum precor.

Az Nagysagod 29. Martii irot leuelet meg adak ennekem ez estue, ugy mint prima Aprilis, kapu tetelkor, melyben Nagysagod parantsol, hogy ez elottwnk valo szent innep napokra fel mennyek Nagysagodhoz es ot hiuatalom szerent az mi kegyelmes vrunknak Istenwnknek szent igejenek hirdeteseben munkaloduan, Nagysagoddal eggywt lolkj oromwnknek vigadozasaual toltsem el ez szent innepnek oruendetes napiait.

Nagysagodat kerem mint io akaro kegyes patronusomat, hogy ennekem meg botsasson, bizonyara ha Nagysagod kiuansagat ez elot tsak harmad nappal ertettem volnais, minth hogy Isten vtan en Nagysagodnak egyebeknel nagyub kotelesseggel valo szolgalattalis tartozom az en hiuatalom szerent Nagysagodnak keduet nem szegtem

volna, de ma otod napia miulta az Kis Komari Ecclesianak koueti nalam vannak, es az Nagysagod parantsolattyanak ertese elot indulasomat ez may napra rendeltwk,ahoz kepest oda be is meg irtam mikorra jwienek elombe Szala varig auagy Sz. Grotig, ez vegezesnek kotelessege miat kelletik mindiart velek el indűlnom.

Ennek vtannais Nagysagod parantsollyon, a [mi]hez tiztem es erom szerent eleg leszek, Nagysagodnak oromest szolgalok.

Isten tartsa meg Nagysagodat az Nagysagod kedues haza nepeuel egyetemben, az ordognek es minden gonoz akaroinak tanatsok, erejek es dwhossegek ellen, az w Anya szent egy hazanak meg maradasara, kedues allapatban.

Datum Papae 2. Aprilis 1624.

N. Regi szolgaja

Pathaj Istuan P.
manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino domino Francisco de Battyan, agazonum regalium magistro et comiti comitatus Soproniensis etc. domino domino et patrono suo gratiosissimo.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

333.

1624. április 10. Kis Komár.

Patai István superattendens és Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor, az egyházi coetus jegyzője a Bejthe Imre felügyelete alatt a németújvári tractusban lévő magyar, német és horvát prédikátorokat a május hó 16-án Körmenden Batthyány Ferenc védnöksége alatt tartandó zsinatra meghívják.

Fidelibus orthodoxarum Christi Ecclesiarum ministris, Helveticae confessionis vinculo nobis conjunctis, fratribus in Domino charissimis, salutem et gratiam precamur.

Commoditate temporis invitante, et ecclesiarum necessitate postulante, synodum convocandam statuimus, in oppidum K Ö R M E N D, sub tutela et protectione spectabilis ac magnifici domini, D. F R A N C I S C I de B A T T H Y A N, patroni nostri gratiosissimi: ut ibidem de ecclesiarum querimoniis et ministrorum defectibus, Deo consilia nostra clementer promovente, consultemus, exules veritatis amicae consolationis nectare refocillemus, ac ad perseverandum erigamus. Conveniemus autem in nomine Domini, ad decimum sextum diem proxime imminentis mensis Maji. Hanc ob rem vestras fraternitates amice rogamus, hortamur et invitamus omnes cum charitate; imo etiam insuper officii nostri ratione serio mandamus, ut sine omni renitentia et excusationis velamine, omnes nostrae inspectioni subjecti ecclesiarum ministri, in dicto loco et tempore adesse velint et studeant, sub poena in articulis expressa. Ordinandos quoque adesse volumus, sub poena amissionis hactenus indultae licentiae, duobus ad minus vitae et vocationis suae testibus secum adductis. Casus quoque et difficultates, synodi deliberationem concernentes ministri ecclesiarum notatas secum adferant, ac judicio ecclesiae discutiendas et complanandas proponant: Facturi Deo gratissimum, ecclesiae utile obsequium. Praesentes vero convocatorias, quilibet ad

suum vicinum mature et studiose perferri curet, exhibitionis die in tergo earum notato: ultimus deinde in synodo restituat. Atque sic, Deo cooperante, absolutis synodalibus negotiis ad suum quisque officium continuandum revertemur. Diu, feliciterque valere vestras dominationes cupimus ex animo. Datae Kis Komarii 10 die Aprilis, anno domini 1624.

Vestri in domino fratres et symmystae

Stephanus Pathauinusa
Johannes Paulides Canisaeus
Superattendens manu propria [L. S.]
Minister Ecclesiae Papensis, senior,
Coetusque ecclesiastici Notarius
manu propria

Kívül: Cursus iste mittatur ad reverendos dominos fratres Hungaros, Germanos et Croatas, qui in tractu Nemet Uyvariensi inspectioni venerabilis domini Emerici Bőythe p. m. fuerunt subjecti.

Eredetije fél ív papíron, az aláírások közt Kanizsai Pálfi papírral födött gyűrűs pecsétje, I. P. C. betűkkel, a pajzsban mellét csőrével szaggató pelikán látható.

334.

1624. április 26. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy miután Bejthe Imre németújvári prédikátor és senior meghalt, parancsolja most már ő meg a németújvári tractua magyar, német és horvát prédikátorainak, hogy a Patai István által május hó 16-ára Körmendre meghirdetett zsinatra jöjjenek el. A zsinaton szereznek Németújvárra új tanítót Bejthe helyére.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime: Gratia, pax et misericordia a deo, patre et domino Jesu Christo servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagyságodat, mind az Nagyságod uri szép familiájával eggyetemben.

Az mi böcsyületes Pathay Istuan Püspöc Urunc, nekünc Praedicatoroknac, az Nagyságod joszagaba Körmendre, ad festum Ascensionis Domini (melly leszen 16 die Maji) synatot hirdetöt. Mivelhogy pedig Bőythe Imreh uramat Isten ez életből ki szollitotta: az Nagyságod joszagaban lakozo Magyar, Horvat es Nemet praedicator atyafiaknac mastan nincsen Seniorjoc, ki üket, mint eddig, az synatba valo el jövetelre keszeritene: felő azert, hogy mastani uttal az synatbol el ne maradgyanac; hanem azt gondolanc magunkban, hogy Nagyságodat talalnanc meg felölöc. Minekokáért Nagyságodat, mint minekünc kegyes Patronus Urunkat nagy biztunkban kérjüc alazatossan, hogy Nagyságod mindenütt, az Nagyságod joszagaban levő Magyar, Horvat es Nemet praedicatoroknac, kic ez ideig szegen Bőythe Uram seniorsagatul függöttenec, es az mi Synatunkban jartanac, parancsolatatna meg, hogy az meg nevezet napon Körmenden az mi Synatunkban lennenec jelen, es mint ez ideig, igy ez utan is, az mi velünc valo jo eggyesseget es egyhazy gyüleközetunkhoz valo szep

engedelmessegeth tartanac meg, hogy ne lenne valami mod nelkül valo szakadas közöttünc. Mi, Isten kegyelmességéből azon leszünc, hogy ez jövő Synatunkban idvözült Böythe Uram helet, mind Nagyságodnac tanétovul s mind pedig az atyafiaknac gond viselővül, egy Isten felő jambor tudos tanetot szörözzünc. Im az Cursustis, mellyel az atyafiakat Synatunkba el hini szoktuc, ez levelembe be csinálván, Nagyságodhoz küldöttem: Nagyságod jambor gondviselő szolgai altal hadgya meg nekiec, hogy ez Synatbol el ne maradgyanac. Turnisczyara D. Hidegkutinakis paranczollyon Nagysagod, mert mi abban modot nem talalhatunc, hogy w kegyelmét ez dolog felől certificalhatnanc. Es ez, az miről akaram Nagysagodat, Püspöc Uram akarattyabol, ez levelem altal meg talalni. His eandem Spect. ac Mag. D. V., una cum florentissima sua familia protectioni Altissimi commendo, feliciterque provivere animitus exopto. Papae 26 die Aprilis, anno 1624.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae

animi synceri subjectione deditissimus Cliens
Johannes Paulides Canisaeus
Minister Ecclesiae Papensis manu propria.

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, D. Francisco de Batthyan, comiti comitatus Soproniensis supremo, nec non agazonum regalium magistro etc. etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

335.

1624. május 17. Körmend.

Patai István superintendens, Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor, Tolnai István, Bereck Péter, Szilágyi István seniorok levele Batthyány Ferenchez

Kérik, hogy a rőneki, szenteleki, szentmihályi, stb.. német prédikátorok sérelmeinek megvizsgálása és megigazítása céljából rendeljen ki gondviselőket.

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice Domine, Domine Patrone nobis gratiosissime. Servitiorum meorum addictissimam subiectionem.

Kedues io egesseggel s boldogh hoszu élettel algya megh Isten Nagyságodat. Mint kegyes patronus Vrunkat kelletek Nagyságodat egesz gywlekezetwl leuelwnkel effelől megh talalnunk alazatossan. Az Nagyságod ioszagaban leuő Nemet Praedicator atyankfiai közzwl nemelyek kwlön kwlönfele fogyatkozásokat keserues panaszal ielentuén, kerenek azonn, hogy Nagyságodnak irnank kiualtkeppen az Rőneki, Stegerspakhi, Petersdarffy, Zentkuthi es Haniksdarffy atyafiak, kiknek iniuriaiok miuelhogy sok fele, azoknak rendszerint ualo elő szamlalasaual sem leuelwnket hoszabitanj, sem Nagyságodat terhelnj nem iteltwk alkolmatosnak, hanem Nagyságodat mint kegyes Patronus Vrunkat keriwk, hogy Nagyságod megh paranchyoluan, arra rendelendő gonduiselőinek, hogy az megh neuezett atyafiak grauamenit es iniuriait szorgalmatossan megh ertuen, igazitanának mindeneket ugy el, hogy az szegeny atyafiak Nagyságod kegyes patrociniumia es atyai gonuiselese alatt Istennek es az keresztyen Anyaszentegyhaznak tisztek szerint hasznossan, eorömmel es iob keduel szolgalhassanak, inkab, mint sem az szegeny kössegnek nagy lelki karaual kwlső fogyatkozások miatt keszeritessenek tisztekben hatra maradni. Ismeriek megh aztis,

hogy az mj mellettek ualo intercessionknak uagyon tekinteti Nagyságodnál. Melly Nagyságod hozzánk ualo kegyes patrociniumiat Istenhez ualo alazatos es ahitatos könyörgeswnkel igyekezwnk megh halalni. Ezzel az Vr Isten tarchia es eltesse kedues io egessegben sok esztendőkigh Nagyságodat. Datum in oppido Körmend, 17 Maÿ, anno 1624.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae

Servitores addictissimi
Stephanus Pathauinus Superattendens
manu propria
Johannes Paulides Canisaeus minister
ecclesiae Papensis, Senior, manu propria.
Stephanus Tholnaeus Senior manu propria,
Petrus Briccius Senior m. p.
Stephanus Szilagyi Senior manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan, supremo comiti comitatus Soproniensis, sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, agazonum regalium in Hungaria magistro etc. Domino, domino patrono nobis semper gratiosissimo.

336.

1624. július 15. Pápa.

Patai István levele Batthyány Ferenchez.

Pápán való megmaradása tárgyában ír.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Meg algya Isten Nagysagodat minden kjuansagi szerent valo jokkal.

Mutata Janos Vram az Nagysagod irasat, melyben Nagysagod akar az en hazam nepenek it Papan valo maradasanak allapattya felol tudesettatni. Nagysagod en felolem valo kereztyeni emlekozetit es reank nezo gondviseleset Isten sok aldasaual fizesse meg, enis mig elek meg igyekozom szolgalni. Ditsertessek az Vristen it valo tiztesseges maradasunkat meg eddig kiuantak az kereztyenek inkab, hogy nem twlok valo el tauozasunkat, vagyon valami tauuldando hiremmel, hogy kiralykepe vram vegere ment ha vgyan it akaroke lakni. Itelem hogy talan w ellenzette volna ha vegere nem ment volna, hogy Komarba akarok mennj. Ezis wezpremi vádlasbol jwt a mint velem. Az N. szolgajanak sietsege es egyeb dolgaim miat beueb szoual nem irhatok. Nagysagodtul botsanatot kerek, inkab tselekoszom azt ha it kw egy holnapig valo kesesem esik magam meg keresem Nagysagodat. Tartsa meg Isten Nagysagodat kedues allapatban. Datum Papae, 15. Julii 1624.

N. alazatos regi szolgaja

Pathaj Istuan manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Battyan agazonum regalium magistro et comitatus Soproniensis comiti etc. Domino domino et patrono suo gratiosissimo.

337.

1624. augusztus 7. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Kéri, hogy a szerzendő prédikátor dolgát a nagy asszony napján tartandó sokadalomkor intézhesse el.

Eredetije egy ív vízfoltos papíron, kívül alaktalan gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime; Gratia pax a Deo patre et domino Jesu Christo Servatore nostro etc.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo jockal Nagysagodat, mind az Nagysagod uritekentetes familiajaval egyetemben.

Az Nagysagod cedulajat ennekem meg adák, mellyben, mint hogy az Nagyságodnac szerzendő praedicator felől Nagysagod azt hadgya, hogy az dolognac es az praedicator akarattyanac először jo vegere mennyec, ez Nagysagod hagyasara es consiliumjara valo tekentetből, azt gondolám, hogy Nagysagodnac ez dologrul mast derekas valaszt ne irnéc (mert nemis lehet) hanem vennéc magamnac egy keves időt, hogy az alat ez dolognac jo vegere mehetnec, es az utan Nagysagodnac ugyan bizonyossat irhatnéc. Azert az itt Papan leendő sokadalomig, melly leszen Nagy Aszon napjan, Nagysagod varakozzec, ne taland az utan mentül hamareb Nagysagodnac hozzam bizonyos embere talalkozvan nylvabban es bizoniosb valaszal ez dologrul tudosithatom Nagysagodat. In reliquo eandem spect. ac Mag. D. V. una cum suis protectioni divinae recommendo.

Papae 7 die Augusti anno 1624.

Spect. ac Magnif. D. V.

subjectissimus cliens
Johannes Paulides Canisaeus
Minister ecclesiae Papensis m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisco de Batthyan, comitatus Soproniensis comiti supremo, nec non sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum regalium magistro et consiliario etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

338.

1624. szeptember 26. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Jelenti, hogy az általa ajálandó személlyel föl fogja keresni, mert úgyis az a szándéka, hogy a püspök akaratjából Batthyány ingatlanain lévő egyházi férfiak látogatására indul, tehát intézkedjen, hogy ha kéri, hogy kápolnai vagy miskei tisztjei érte Pápára kocsit küldjenek.

Eredetije egy ív csonka papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime: Gratia, pax et spirituale gaudium a deo patre et domino Jesu Christo Servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagysagodat, mind az Nagyságod kedvesivel egyetemben.

Nagysagodnac, az Nagysagod levelere, (mint ez levelem mutato Nagysagod jambor szolgajanac Marton uramnac szovalis eleybe attam) rövideön azt irhatom, hogy en az Nagysagodtul ream bizot dologban szorgalmatossan munkalkodtam es naponkent munkalkodomis, es azon leszec, hogy, ha az jo Isten engedi, Sz. Marton nap tayba mind azzal az szemellyel, kit Nagyságodnac akaroc commendalni, magam szemelyem szerint meg keressem Nagyságodat, es azt Nagysagodnac szemtül szembe commendallyam. Mert szandekom az, hogy (igyeközetemnec Isten jo előmenetelt advan) Püspöc urunc akarattyabol mind az Nagysagod joszagaban, s mind az Raban belől levő taneto atyankfiait meg visitallyam. Nagysagod azert addig meltoztassec czendessegben es varakozasban lenni. Az mennyvel ez dolog meg halad azzal el nem mulic. Hadgya meg Nagysagod az Myskei avagy Kapolnai gondviselőnec avagy ispannac, hogy, mivelhogy en magamnac koczim ninczen, mellyen Nagysagodhoz el mehetnéc, ha levelemmel Nagysagodhoz valo menetelem felől meg találom, tehat koczit küldgyön be hozzam, az mellyen Nagysagodhoz el indulhassunc. In reliquo eandem spectabilem magnificamque D. V. una cum familia sua electilia in annos plurimos felicissime vivere syncere exopto. Papae 26 die septembris, anno 1624.

Spbl. ac Mag. D. V.

Servitor, cliensque humillimus
Johannes Paulides Canisaeus, Minister Ecclesiae
Papensis, manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, d. Francisco de Batthyan comitatus Soproniensis comiti supremo, necnon sacr. caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

339.

1624. október 30. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A németújvári parochiára nem tud mást, hanem csak a Mezőlakon működő Szent-Györgyi János prédikátort ajánlani. Nem tanult ugyan Németországban, de azért prédikálni tud. Akadémikus képzettségű embert nem tud ajánlani, mert a dunántúli urak, akik ifjak taníttatására költenek, ezen tanult embereket másnak át nem engedik. Patai elköltözött a kiskomári parochiába, és neki meghagyta, hogy a Rábán belül tartson vizitációt, ekkor óhajt Németújvárra is Szent-Györgyivel elmenni, de előbb ennek részére vocatiót, az utazáshoz pedig kocsit kér.

Egy ív víztől rongált papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Spectabilis ac magnifice domine, patrone mihi gratiosissime:

Gratia, pax et aeterna salus a deo Patre et domino Jesu Christo Servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagysagodat, mind az Nagysagod keves es tekentetes familiajaval egyetemenben.

Az mint Nagysagod ream bizta, az szerint en lattya az jo Isten, igaz öleget töreköttem azon, hogy Nagysagod melle Nemet Uyvarra egy Isten felő es böczyületes lelki Tanétot szörözhetnec; de egybet nem talalhatoc, Nagysagodnak sem szörözhetöc;

hanem im itt az en szomszedsagomban Mezőlakon vagyon egy Isten felő ertelmes jozan eletü öregh ember Johannes Szent-Georgi: Püspöc urammal öszve beszelgetven, azt röndöltem magamban, hogy azt commendalnam Nagyságodnac. Mert a Dunantul az kic találtatnánac, azoc közzül az Patronusoc, az kic őket tanettattac Nemetorszagban költségeckel, eggyet sem akarnac ide altal mi hozzanc bozatani. Commendalom azert en ez meg nevezett Johannes Sz. Georgit Nagysagodnac. Ugy vagyon, Nemetországban nem tanult; mind az altal abban, az mire őtet Isten hitta, ugy mint az praedicallasban, ölegendendő ajandéka vagyon Istennec nala: mi mastis őkegyelmét az mi Gyüleközetunkben püspöc uram utan ugy böczyüllyüc ertelmes öreg embersegejért, mint atyankat. Ugy teczic egyczer püspöc urammal es en velem volt Szalonokban Nagysagod előtt. Eörömest bizonyara Nagysagodnac Academicust commendalnéc; de igen igen szük. Mert az fő patronusoc fölötte igen meg vontác magokat, es jo indulatu iffiaknac idegen orszagban valo tanettatásától kemellic el maradando es veszendő penzöket. Ha kic pedig az Dunan tul talaltatnac, az kic iffiac tanusagara valamint költenec, azoc ismeg az kiket tanittattac, azockal egyebeknec nem örömest kedvesködnec. Nagyságod azert azt ezelekedgye, hogy mentül hamarób level altal valo vocatiot nyuiczon nekie. Esztendeje telic itt Mező lakon Januariusban: arra tudom nem várakozhatnéc Nagysagod. Püspöc uram w kegyelme ma költözec ki Paparul az Kis Komari ecclesiaba. Eő kegyelme ennekem meg paranczolta, hogy az meg nevezett d. Joannes Szent Georgivel Nagysagodhoz altal menven, az Nagysagod joszagaban es az Raban belől levő ecclesiakat meg visitalnanc. Arra azert az visitatiora, es annak kedvejert (az mint Nagysagodnac ez előtt valo levelembenis meg irtam volt) mind azzal az szemellyel eggyüt, kit Nagysagodnac akaroc commendalni, Isten egesseget engedven, Nagysagodhoz altal megyec es praesentalom Nagysagodnac. Nagysagodat azert, mint kegyelmes uramat alazatossan illyen ket dologra keröm. Először, hogy mi előtt Nagysagodhoz el indulnanc, Nagysagod azt az meg nevezett praedicatort vocatioval ertesse: mert ugy leszen tisztessegesb Nagysagodhoz velem valo eljövetele, annelkul taland rea sem birhatna magat, hogy velem Nagysagodhoz el jüne. En immar beszelgettem vele ez dolog felől es jo reménségem vagyon Isten után. Masodszor, mivel hogy Sz. Marton nap utan valo vasarnapra, Isten azt engedven, Nagysagodhoz akarunc menni; Nagysagod mutassa meg hozzanc olly kegyelmesseget, hogy Nagysagod az Kemens alat valo ispininac es gondviselőinec leveleben parancziollya meg, hogy Hollosig adnanac koczit, Holloson Körmendig, Körmenden Uyvarig, mert mi szegen praedicatorok leven, ertekünc ninczen rea, hogy az Nagysagod uri kegyelmessege nelkül, Isten után, Nagysagodhoz mehessünc es utunkat el vegezhessüc. Mind ezekről Nagysagodtul rövid nap, kegyes valaszt varoc.

His eandem Sp. ac Mag. D. V. una cum familia sua florida et augusta, protectioni Altissimi commendo. Datum Papae 30 die octobris anno 1624.

Spb. ac Mag. D. V.

Humillimus cliens et servitor
Johannes P. Canisaeus, Minister Ecclesiae
Papensis, manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, d. Francisco de Batthyan, comitatus Semproniensis comiti supremo, sacr. Caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. domino et patrono mini semper gratiosissimo.

340.

1624. december 17. Rohoncz.

Lang Farkas rohonczi és Zängmaister Márkus szalónaki prédikátorok levele Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Fromm Vilmos sámfalvai prédikátor halála folytán ellátatlan ottani parochián a karácsonyi isteni szolgálat elvégzésére Molitor Mátyást ajánlják.

Eredetije egy ív papíron, kívül két gyűrűs zárópecséttel, melynek egyikén a címerpajzs fölött M. M. Z. a másikán W. L. betűk látszanak.

Hoch und wolgeborne Frau, gnedige und gebietende Frau, deroselben Gnaden und hochgeliebten Herrn Ehegemahl wie auch der lieben jungen Herrschafft bitten und wuntschen wir von dem Allmechtigen ein seliges, gesundes und freüdenreiches neüe jar und was allerseits zum zeitlichen und ewigen ersprieszlich durch Christum bevor.

Und geben Ihr Gnaden unterthenigst zuvernehmen, wie dasz der Allmechtige Gott nach seinem weisen Rath aus diesem mühseligen Leben, durch den zeitlichen Tod hat abgefordert den weiland ehrwürdigen etc. Herrn Wilhelm Frumm, Pfarrern zu Hainichstorff[1], dahero itzo die Stell und Pfarr erlediget und diese instehente hl. Feyertag die Kirch mit Verrichtung des Gottes dienst nicht wird können versehen sein, (dieweil ein jeder Pfarrer bey seiner Kirchen zuthun, auch wegen kürtz der Tag nicht wol ausreissen kan) und doch gleichwol nicht unterlassen werden soll: Als haben wir erheischenter Notturfft nach und vermög unsers tragenten Ambts, Ihr Gnaden gehorsambst solches sollen berichten und anzeigen. Jedoch aber, weil vor dessen zu Schlaining Herr Matthias Molitor die Predigten nach tödlichen Abgang Herrn magistri Ottan seligen verrichtet ind izo gleichwol solches noch thun kan, versehen wir uns zu Ihr Gnaden, dieselbe werden neben uns es in Gnaden gefallen und geschehen lassen, dasz die Pfarrmeng zu Hainichstorff obgenanter Herr Matthias diese Feyrtag über zu predigen vergünstiget und vorgestellet werde, damit sie sich gegen der armen betrübten Wittib nicht zubeschwern und auch göttliche Ehr bey Ihnenbefördert werde. Und thun Ihr Gnaden neben ihren hertzlieben jungen kranken Herrlein, Herrn Ehegemahl und jungen Harrschafft mit unserm lieben Gebet dem barmhertzigen Vatter in seine gnedige Hülff und von solcher leibes schwachheit errettung durch Christum gehorsambst befehlen. Rechnitz den 17 decembris 1624.

Ihr Gnaden unterthenigste und gehorsambst

Wolff Lang Pfarrar zu Rechnitz m. p.
M. Marr Zangmäister Pfarrer zue Schleining m. p.

Kívül: Der Hoch und Wolgebornen Frauen, Frauen Eva, Frauen von Batthian, gebornen Frauen Poplin etc. von Lobkowitz etc. Unser gnadigen und hochgebietenden Frauen,
Gissing

1. Sámfalva, azaz Hannersdorff, vasvármegyei község, Szombathelytől nyugatra, Csém és Velega közt, ma német megszállt területen, melynek prédikátora tehát Fromm Vilmos volt. Az őt helyettesíteni javasolt Molitor Mátyás ekkor szalónaki iskolamester volt, aki már előbb Ott mestert is helyettesítette.

341.

1624. december 18. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Előbb menti magát, hogy a közeledő nagy ünnepek miatt már csak azért sem mehet el innen, mert a kartársa halálos beteg és így ezt a nagy egyházat el nem hagyhatja. Bejthe Imre helyére a nagyszombati prédikátor megnyerése érdekében megtette a lépéseket, akinek válaszából azt látja, hogy a németújvári fárától most már nem idegenkedik. A választ később szóval, vagy írásban fogja tudatni.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime; Gratia, pax et vitae utriusque felicitas a deo patre et domino Jesu Christo Servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagysagodat mind az Nagysagod kedvesivel egyetemben.

Az Nagysagod levelere valo valasz tetelöm eddig az miatt vonyodott, hogy Marosicz es Komornik Istuan uraméknac az vegekből valo meg térésökre várakoztam, hogy azoc altal irnec Nagysagodnac. Ket el tavosztathatatlan nagy okai vadnac, miert en mastani időben az Nagysagod kivansaga szerint Nagysagodhoz el nem mehetöc. Első az en collegamnak itt ez helben valo praedicator tarsomnac halalos betegsege ki halalos betegh ágyban feküven, azt sem tudom melly oraban el hal, es el hágy. Kinec betegsege miath az itt valo ecclesianac gondgya es gondos szolgalattya egyedül czak magamra szallott. Masodic ez nevezetes sz. innepeknec közel volta, mellyekben ez nagy ecclesiai egyhazi szolgalat nelkül, szegődöt praedicator leven el nem hagyhatom. Ugy vagyon, lattya Isten, hogy Nagysagodhoz el indulo igyeközettel voltam: mellyet meg ertven ez itt levő gyüleközetnec elei, hozzam jüttec es azon kértec, hogy el ne indullyac, holott előttünc leven ez jeles napoc, masutt volnekis, haza köllene sietnöm. Erösetöttem ellenöc, szandekomban magamat az Nagysagod paranczyolattyaval; de arra azt feleltéc: hogy Nagysagod ő nekiec olly jo akaro kegyelmes uroc, hogy ha szinten en Nagysagodnal volnekis, illyen nevezetes napokon, illyen böczyületes gyüleközetnec valo szolgattul keresökre Nagysagod maganal engemet meg nem tartana. Nagysagodat azert alazatossan az Istenért keröm, ennekem szegen szolgajanac Nagysagod kegyelmessen arrul meg boczásson, hogy ez uttal az Nagysagod kegyelmessen arrul meg boczásson, hogy ez uttal az Nagysagod felölem valo kivansaganac meg nem felelhetöc. Ha collegam volna, mint ez ideig, kire ez ecclesiat hagyhatnam, ejel nappal nagy szivem szerint el sietnéc Nagysagodhoz. Ha Nagysagod ez innepec el telven kivannia es paranczíollya, job modom leven benne örömest Isten segetsegeből el megyec Nagysagodhoz. Thovabba, eztis adhatom Nagysagodnac ertésere, hogy migh Marosicz es Komornik Istuan uramek ide az vegekben mulattac, addig enis valami ket deakot kültem volt altal az Dunan Nagy Szombatba, es az ott valo praedicatort ujiobban meg találván, offeraltam nekie Istenben el nyugodot Böythe uram helet, jelöntöttem az Nagysagod hozza valo kegyelmes jo akarattyat. Valaszom, hala Istennec, tüle kedvesb jütt, hogy sem az előtt. Az Nagysagodnac valo szolgalattul nem idegen. Mastan szorul szora az valaszt Nagysagodnac meg nem irhatom; hanem ez jövendő uy esztendőnec kezdetiben, Isten meg engedven, az Nagysagod akarattyabol, vagy az hogy Nagysagodhoz menven, magam Nagysagodnac szoval eleybe adom, vagy az, hogy ha szinten Nagysagodhoz el nem mehetnekis, irassal tudasara adom Nagysagodnak. His eandem Spect. ac Mag. D. Vestram, una cum

familia sua florendissima, singulari Altissimi protectioni recommendo. Datum Papae 18 die decembris, anno 1624.

Spect. ac Magnif. D. V.

humillimus cliens et servitor
Johannes Paulides Canisaeus, Minister Ecclesiae
Papensis manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino d. Francisco de Batthyan, comiti comitatus Sempronіensis supremo, sac. caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro, et consiliario etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

342.

Év nélkül. (1625 előtt)

Macharopaeus György a szabad művészeteket tanuló ifjú levele Batthyány Ferenchez.

Fölpanaszolja, hogy tanításáért eddig semmit sem kapott, azután további tanulására vonatkozó tervezgetéséről ír, végül egy mentére való posztót kér.

Eredetije fél ív papíron.

Nagysagodnak mint kegyelmes Uramnak ayanlom eltemigh valo alazatos zolgalathomath, aldgya megh Isten Nagysagodat sok io szerencziekkel mind az Nagysagodhoz tartozokkal egyetemben.

Thouabba Nagysagos kegyelmes Uram, az en irasomban mastan czak arrol akarom Nagysagodat megh talalnom, iól tudgya aszt Nagysagod, hogy vagyon immaron annak kétt holnapia, miulta Nagysagod udvaraban tekergek, es hogy ott feönis az leany aszonyoknal voltam, s tanitottam keözel egy egész holnapigh, ennekem mind ez időtwlis foguan nem adatot az Nagysagod uduarabol czak egy falat kenyeremis, de vallion s mint es hogy legyek, holott Nagysagod sem kenyeret nem rendölt, s mégh czak egy szótis nem szollot az időtwl foghuan hozzam? iol tudgya aszt Nagysagod, hogy éhen senki nem lehet, ruhamis penigh teöb az egy hituan dolmaniomnal ninczen az ki raitam vagyon, az en nenem penigh engemet nem tarthat, mert öis ighen szwk kenyerrel vagyon ez iden. Hanem azon kerem Nagysagodat minth kegyelmes Uramath, Nagysagod engem itth ne tartoztasson, s az en nenemre se neheztellyen Nagysagod, mert bizony semminek nem oka, hanem tanaczolták immar ennyihaniszor mind Patthay Istuan Uram, Beöythe Imreh Uram es Molnar Alberth[1], hogy enis az en attyam io hirét neuét megh ne gyalazzam, hanem nyomdokát eőrizzem es keöuessem, s az ischolát el ne hadgyam, mert kár es szégyenis (kit en magamis az en elmem szerint megh gondolhatok) keöuetköznek es gyalaztos hirem, hogy ha en mast az ischolát el hadnam, ha szinten az egyhazi rendnek szolgalo embere nem lehetnekis, czak hogy amit tanulnek mégis az kiuel magamat io hiremben megh ne kissebittenem. Jollehet tudom aszt az Nagysagtok akarattya az volt, hogy engemet Nagysagtok feöl kwldgyön Nemet orzsagba Groff Uram eő nagysagaual, az mely io szandekot ha elek Nagysagodnak megh szolgalom, czak hogy Nagysagod migh iob fundamentomoth az tanulasban itth alat Magyarorszagban nem vetendek, kérem Nagysagodat engem ne tiltson attul, és ne tartoztasson, hanem az utan, ha Isten iob erőt es eszet paranczol, hogy ha az Nagysagod io akarattya az leszen, hogy enghemet Nagysagtok feöl kwld nem tiltom attul maghamat, hanem vagy kett esztendeigh im ell

megyek Nagy Szombatba, mert igen tudos embert hoztanak mast ala ischola mesternek, az kit eő magok Nagy Szombatiak tanitattak ott feön Nemet orszaghban az eő magok keöltsegeken. Hanem kerem azon Nagysagodat, Nagysagod ha valami patrociniummal akar lenni Nagysagod adgyon egy menthere valo posztotth, hogy enis az Nagysagodadomaniaual diczeködheszem s igyeközöm azon, hogy Nagysagodnak megh szolgalhassam, mert bizony mostis hogy ha ruhatalan nem voltam volna, arrol az feöldrwl mégh ell nem jeöttem volna, az honnand ez nyaron jöttem, hanem mind ezek feölcöt ayanlom Nagysagtokat az hatalmas Istennek gondgya viseleseben.

Nagysagodtul mint kegyelmes Uramtul kegyelmes valaszt varok.

Vestrae Magnificentiae

Servitor benivolus
Georgius Macharopaeus
honestarum artium studiosus

Kívül: Ad spectabilem ac magnificum dominum dominum Franciscum de Batthyan liberumque Dynastem supplicatio humillima.

1. T. i. Szenczi Molnár Albert!

343.

Év nélkül. (1625 előtt)

Náray Gáspár csákányi prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Egy puszta helyet, és hozzá való földeket kér, s jelzi, hogy a puszta helyre építkezni óhajt.

Eredetije fél ív papíron, elmosódott gyűrűs zárópecséttel.

Eltig ualo alazatos szolgalatomat ayanlom Nagysagodnak mint kegelmes Patronus Uramnak

Kiuanok az Ur Istentül Nagysagodnak io zerentses
egesseges sok időket ernÿ nagy boldogull.

Nagysagos kegelmes Patronus Uram, talaltam uolt meg Nagysagodat alazatos supplicatiom altal ez dologrul, vagiony tizen negy ezstendeie hogy Chakanban[1], az Nagysagod kegelmes oltalma alat praedicatori tisztet uiselek, mint hogy penig az praedicatori tizt igen nyomorut allapot ez vilagon, az tobbi köszöl ezis, hogy meg holta utan felesegenek germekenek bizonios zallasa nintsen, ha nem buidosasra jutt azonnal dolga.

En az Nagysagod kegelmessegeben bizuan, foliamtam uolt Nagysagodhoz köniörgeny, hogy az Nagysagod ioszagaban egy puzta helet adna Nagysagod, melien eltemben hazam nepenek tuthatnek egy kis haylekott epetetny. Nagysagod azert zegeny meltatlan zolgaianak köniörgesset meg halgatta es az puzta heletis meg igerte, Nagysagod, meli neueztetik Bedók Giorgy helenek, melj irgalmassagos chelekedetért eltesse az Ur Isten Nagysagtokat sok eztendőkig enis zegeni maradekimal egietemben Nagysagtok eltejert Istent zolgalliok.

Köniörgök ezert Nagysagodnak mint kegelmes Patronus Uramnak, hogy az puzta helhoz az foldeketis Nagysagod rendöltesse el, mert chak egy hold foldis nintsen hosza, talalni puzta hel földeket az mint ertetem az Nagysagod chakani ispaniatol, en

bizuan az Nagysagod kegies igiretiben haznak ualo fatis uagattam es reaia akarok epólni mennel hamareb Isten engedi. Ezenis köniörgök Nagysagodnak, mint kegelmes Patronus Uramnak. Az el mult időben az Nemetségról hoztam hazamhoz ualo eszközöket, ugy mint ladat omariomott, uasat sott, igertem az arrokban gabonat nekik, mint hogy olchoban gondoltam, hogy hozzaia iuthatok, azon közben az gabonat meg tiltotak es nem uihetem meg nekik, penzol penig nem akargiak fel uenni, Nagysagod jo engedelmeból mehessik ky egynihan koból gabonaual tuthassam azokatis meg elegeteni, hogy valakit erettem jovendóben meg ne tartoztassanak, en az gabonat penszen nem vöttem sem kereskedesert nem uiszom. Isten aldasa Nagysagtokon.

Ezekre Nagysagodtul mint kegelmes uramtól
irgalmas valazt uarok,

Nagyságodnak

zegeni alazatos
zolgaÿa
Naraÿ Caspar

Kívül: Az tekentetes es nagysagos Bathyany Ferencz Uram eő Nagysaganak etc. Nekem kegelmes Uramnak adassek.

1. Csákány, vasvármegyei község, Körmendtől nem messze nyugatra, a Rába mellett, a legújabb időkig a Batthyány család tulajdona volt.

344.

Év nélkül. (1625 előtt)

Fritzhelius Boldizsár volt szentkúti prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Hátralékos járandóságának behajthatása tárgyában ír.

Eredetije egy és egy negyed ív papíron.

Perillustris et generosissime[1] Baro, domine clementissime, illustrem vestram generositatem ego humilimus cliens quam submisse rogo, ut pro magnifica sua clementia hisce meis humilimis precibus gratiosissimam dare aurem, mihique misero et in summa paupertate constituto homini succurrere velit.

Notum forsitan est magnificentiae vestrae me praeterita aestate reverendo domino seniori ab officio meo pastorali ad Divum Fontem[2], nescio qua de causa ex improviso esse remotum, aliumque, nempe Ehrnholdum Grawel, in meum locum substitutum, de qua re quo iure peracta sit, magnificentiae vestrae molestiam hac vice movebo nullam, sed Deo defēnsori pauperum committam. Restat autem apud parochiales meos salarium meum, nondum mihi totum pene per biennium persolutum: et dum hacce mea in miseria a parochialibus persolutionem requirere vellem, a moderno pastore apud judicem loci inhibitio iniquissima facta et sic alieni laboris indecens fruitio quaesita est. Hac in parte, cum sciam magnificentiae vestrae promtissimam erga inique oppressos clementiam, tacere miser ego ulterius nequivi, sed ad clementiae vestrae gratiosissimam aram, tanquam ad sacram anchoram confugio et rogo, ut magnificentia vestra supra dictis parochialibus et ipsorum iudici iniungere velit, quod me persolvant: nec non pastori dicti loci praecipiat, ne manum alienam mittat in messem, sed cum parochialibus solutionem debitam promoveat, et ita misero mihi de laboribus meis antedictis[3] satisfaciat.

Qua in re magnificentiae vestrae Deo ipsi gratum praestabit cultum, et me miserum, inique depressum et pauperem de novo sibi devinctum redebet: ipseque ego Deo, uti hactenus quam ardentissime debitae gratitudinis loco precibus meis pro magnificentiae vestrae sanitate prospera, felice regimine et vitae prolongatione supplicabo.

Hisce magnificentiam vestram divinae protectioni, me vero clementissimae vestrae defensioni humilime commendo,

Perillustris vestrae generositatis

humilimus cliens
Balthasar Fritzhelius
olim Pastor in Heiligbrunn

Kívül: S u p p l i c a t i o, ad perillustrem magnificentissimum et generosissimum dominum dominum Franciscum de Batthian, liberum Baronem Nemet-Vbariensem, Szalanacciensem, Kirmentensem et Grebensem; comitem comitatus Sopronіensis, agazonum regalium regni Hungariae magistrum supremum etc. Dominum meum clementissimum.

1. Az eredetiben hibásan: generossime!

2. Ad Divum Fontem, Heiligenbrunn, Szentkút vasvármegyei helység, Strémtől délre, a Strém patak völgyében, ma német megszállt területen fekszik.

3. Az eredetiben: anteditis!

345.

Év nélkül. (1625 előtt)

Hoffman János szalónaki iskolamester levele Batthyány Ferenchez.

Tizedének elengedését kéri.

Eredetije egy ív papíron.

Wolgeborner Freyherr etc. Gnädiger hoch gebiettundter herr, E. gn. seint meine gehorsambste undterthänneige dienst, wie woll unmüglich guetwillig in gehorsam beuor etc.

Demnach gnädiger herr, hab ich nicht untterlassen mügen, als armer Schull und Kirchen Diener, an meinen hochgnädigen herrn anersuchen, als der allmechtige Gott E. gn. zu ainen Schutzherrn, deren sein Herrschafften Christlichen Kirchen und alsz deroselben Kirchen Pfarherrn, Schull und Kirchen dienern forschern ferordenet undt Gott der herr ein sonderlich Aug auff deren Liebhabenden hat.

Alsz gelanget hiemit an mainen hochgnedigen Herrn, der wolle mir das kleine Zehendle, so ich meinem gn. Herrn zureichen schuldig were, ausz gnaden, alsz armen Kirchen und Schuldienern erlassen und geschenkht haben, welches verhoffentlichen der allmechtige Gott meinen gnädigen herrn, so woll deroselben meiner gn. frauen und ingleich derselben zuegethannen Erben, jungen herrn und Frewlein hingegen hundertfeltig segnen und reichlich belohnen werde, der wölle auch E. g. sambt dero selben zugethannen hochlöblichen freundtschafften in frischer gesundtheit und langwirigen Leben erhalten, und iederzeit mit meinen täglichen Gebet eingeschlossen haben, beuelhe mich hiemit in E. g. Schutz.

J o h a n n e s H o f f m a n
Shulhalter zu Schlening

Kívül: An dem wollgebornen Gn. herrn herrn Francisco de Bathiani, Frey etc. mein demüttiges hochfleissiges Anruefen etc.
Johannes Hoffmans Schulh und Kirchen Dienern zu Schleining etc.

346.

1625. március 2. Nagyszombat.

Kanizsai Mihály nagyszombati magyar prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Egyelőre pünkösdig itt kell maradnia, mert esztendeje csak akkor jár le. Most nem mehet Németújvárra, mert jönnek az ünnepek és ő ebben a nagy fárában egyedül lévén, nem hagyhatja el.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melyen M. C. betűk láthatók.

Illustrissime domine mihi gratiosissime; cum paratissimo animi subjectione; Gratiam, pacem, a Deo Patre per Jesum Christum adprecatur.

Kegielmes Vram, az Nagysagod leuelet böczwlettel el uettem. Emleköztet Nagysagod ara, hogy az Papai praedicator es Peczi Istuan szombatheli prefectus vraim altal talaltatot uolt megh Nagysagod, illien dologbul, tudniaillik, hogi ha Istentül birt paranczolt lenne, tehat Nagysagod az megh holt Beythe vram heleben, az eghazi tisztben kiuanna szolgalatomath, de ugian akkor, mind Janos vramnak Papara megh irtam, s mind Peczi Istuannak elő szoual jelentettem nála, hogi esztendőmigh (melli Pwnkösdre exspiral) köteles leuen az itt ualo körösztien ecclesiahoz, magamat absolute nem igerhetem. Hanem Isten esztendemet el hozuan s Nagysagodtul akkor hiuatattuan, Nagysagodnak az Nagysagod kegielmes kiuansagara szabadossab ualost adhatnek. Mastansaggal azert ueuen az Nagysagod kegielmessen irot leuelet, kiuannam Nagysagod uelem valo szemben letelet. Azert hogy ez hiuatalliara Nagysagodnak szömben Nagysagoddal nem juthatok, oka az előttünk valo husueti gyakor innepek, melliekben egiedül leuen szolgalotunk ez feles ecclesiában fölöttéb kiuantatik. Melliet Nagysagod az jt valo ecclesianak gondviselő praesbyterinek leuelekbül niluabban megh erthet. Ez utan jo alkolmatossaggal Nagysagoddal szömben lenni igekezem.

Ezzel Isten Nagysagodat sokaigh orszagunk es szegeni nemzetünk jauara mind az Nagysagod kedvesivel egyetemben eltesse es kedues jo egességben tarcza megh.

Datum Tirnaviae 2-do Martii anno salutis nostri 1625.

Nagysagod alazotos szolgaja

Canisai Mihaly
Nagy-Szombathi Magyar Praedicator manu propria

Kívül: Illustrissimo domino domino Francisco de Batthyan, comiti comitatus Soproniensis perpetuo, imperatoriae ac regiae maiestatis consiliario, eiusdemque maiestatis per Vngariam supremo agazonum magistro domino domino nobis benignissimo.

347.

1625. március 2. Nagyszombat.

A nagyszombati orthodox egyház egyetemének levele Batthyány Ferenchez.

Fölkérik, hogy Kanizsai Mihály prédikátort innen ne kívánja el és ő kegyelme felől való gondolatját térítse el.

Eredetije egy ív papíron, kívül hat gyűrűs zárópecséttel, melyek közül öt címeres, egy pedig mesterjegyes.

Illustrissime comes ac domine domine nobis semper gratiosissime, Servitiorum ac praecum nostrarum humilimarum in gratiam illustrissimae Dominationis Vestrae devotam oblationem.

Kegyelmes Vrunk! Mÿnemeő kegÿes szándékual légÿen Nagyságod a mÿ itt Nagÿ Szombatban Istenteől eő szent feölségéteől kegyelmes gratiáiából nekewnk rendelteteött eő őr állónk es az Istennek igaz igéiéből lelkÿ legelteteő páztorunkhoz meg tapaztaltuk a Nagyságod kegyelmessen eő kegyelmének reiteraltatott irásabool; a melÿ Nagyságod kegies indulattia, amÿ eleÿteől fogua ualó ió akaro vrunknak es praedÿkátorunknak, mÿ keősztewnk maar meg ismért tanétásával eluálhatatlanképpen egÿbe szeőwuetkeztettet erkeöltsét es életének maga uiselését nálunk kedwuesbeől kedwuespbe teőtte, vgÿ annÿira, hog kerezttiénÿ indulatunkbol semmÿképpen /:noha a Nagyságod Istenteől nagÿ méltóságban helhezteteött tekéntetÿ azt suadeálna:/ el nem mulathatook, hog Nagyságodat alázatos leuelewnkuel ezen dologról meg ne találnánk; Keönieöreöguén azon alázatossan Nagyságodnak, mint kegyelmes vrunknak, meg tekéntwuén Nagyságod ennek a kewlcömpb uallásu szombzed attiafiak keöziben helhezteteött Noe kitsiny bárkáiának /:melÿ bizony ez igÿefogiásra nezendeő szegény Magÿar Országban, az seöpredékiére iutot uilagnak alkólmatlansága habiaÿ keözeött hániattatik:/ állapattiát; es annak feleőtte aztis, hogÿ a mÿnemeő kitsin' karba helhezteteött patrociniumunk es promotionk által /:azt, bizony nem szemre ualo hániásbool hozzuk eleő:/ uette eőkegyelme Istenteől eő kegyelmének gratiából adatott talentumát: De a mÿ leg nagiopb, es talám ugÿan nagÿ alkolmatlanságot nemzhetne, noha nem szÿnte valóságosképpen akariuk ezt aallatnÿ, de ez tsak nem szemewnkuel adgia magát láttatnÿ, ha e helbeől, a praedikatornak kÿ menése teörténnék, nem prouideáluán annakeleőtte, maas alkolmatos személÿ feleől, a vacationak intersticiumia /:a melÿ dolgot elhÿdtewk, hog Nagyságod kerezttiénségébeől magais keseruessen szenwuednć aztt, a mÿtt a mÿ eleink es a mostanÿak keözzewl nemellÿkewnk tsak nem veerek hullásáual /:halgatunk keöltségewnk es szorgalmatosságunkról:/ helbe aallattak, mÿ ha életewnk fogiásáual sem uihetnénk most ueeghez: Ezeket kegyelmes vrunk beölts elmélkedésuel teöpb mélto okokat Nagysagod kegÿes es kerezttiénÿ indulattiából meg tekéntuém, touápb eő kegyelmét a tÿztelendeő Canisius Mÿhálÿ vrunkat, a mÿ lelkÿ tanétoonkat ebbeől, a halÿon (?) kitsiny fézketskéiébeől ne kÿuánnia, léuén Istennek kegyelmességébeől ezerzer ualó nagiopb alkólmatossága Nagysagodnak a tudoos es kerezttién Istent féleő tanétónak maashonnandt meg szerzésében.

Járul ezis hozzá kegyelmes Vrunk, hog az illÿ alkolmatosságról uégezeött ecclesiasticus Canon ez Dioeccsisben ugÿan azt tarttia, a melÿ lelkÿ tanétookat, ÿtt, a mÿ feöldewnkeön ualó patronusok promoueálnak es tanéttatnak, maas Dioeccesesben, kiuáltképpen a Superintendens es patronusok engedelme kÿuewl el ne mehessenek: Erreől penig mégis ugÿan per viscera misericordie praepotentis D E I, kériewk es attestálliuk Nagyságodatt mint kegyelmes vrunkat, eő kegyelme feleől touápb ualó

gondolattiát térétse el Nagyságod; Elis hyttewk kerezttiény kegisségébeől méltó instantiánknak hogy tekéntetÿ lézen Nagyságod eleőtt s nem kiuánnia Nagyságod ez vtán Canisius vrunkat, melliért kitsinÿ állapotu mÿ uóltunkból igyekezewnk Nagyságodnak szolgálnÿ. Ezuel az Vr Istennek kegyelmes patrociniumia es kegyes ótalma alá aÿánluán Nagyságodatt, a mÿ kegyelmes Aszoniunkual eő Nagyságáual; a Nagyságttok kedwues szép gyermekéuel eggyewtt, Országunk es Nemzetewnk ótalmára, kyuánniuk szent Fiáért kedwues gyámolétó ozlopul hog meg tartsa sok eztendeig.

Datum in libera et raegie ciuitate Tyrnaviae 2. Martii anno 1625.

Illustrissimae Celsitudinis vestrae

ad serviendum humilime deuincti
Nos universitas Ecclesiae
Orthodoxae Tyrnaviensis.

Kívül: Illustrissimo comiti ac domino domino Francisco de Batthián perpetuo comiti comitatus Soproniensis ac sacratissimae caesareae ac regiae maiestatis consiliario ac curiae eiusdem regiae per Hungariam agazonum magistro. Domino domino nobis semper gratiosissimo.

348.

1625. március 13. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Kanizsai Mihály nagyszombati prédikátortól milyen választ kapott, s hogy a húsvéti ünnepek után Kanizsai Pápára készül. Dicséri a nagyszombatiakat, hogy annyira prédikátoruk mellett fognak, ami mostan ritka madár. Ha az ünnepek után Kanizsai Németújvárra jön, akkor fog elválni megfelelő ember leszen-e avagy nem?

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecsétje elveszett.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime; Gratia, pax et vitae utriusque felicitas a deo patre et domino Jesu Christo, servatore nostro.

Latogassa az jo Isten minden kivánta lelki testi jockal N., mind az N. kedvesivel egyetemben.

Az mikor az N. levele kezemhöz juta, szinten az előtt valo nap adác meg ennekem az Nagy Szombati Canisaeus Mihal praedicator uram leveleth, mellyben ennekem azt adgya ertesemre, minemü tisztesseges vocatio, mind böczyületes követ, s mind level altal ő nekie Nagysagodtul offeraltatoth volna. Ezt en Isten providentiajanac es jo jelnec interpretalom, hogy mind az N. levele, s mind az ő kegyelmeje illyen szepen concurraltanac. Az minemü valaszt ő kegyelme Nagysagodnak tött, ennekemis ugyan azont irja es arra ajanlya ő magat, hogy ez husveti nevezetes ünnepec el mulvan, ide Papara hozzam, Isten segetsegeből altal jün es innend osztan en velem eggyütt Nagysagodhoz el megyen. Az Nagy Szombathi keresztyeneknec Nagysagodhoz küldöt levelöketh meg olvastam, mellyben Nagysagodnal tellyes igyeközettel azon töreködnec, mint D. Canisaeust naloc meg maraszthassac. Mit mondgyac? Bizonyara diczeröm ez tanetojokhoz valo szep buzgosagért őket. Ezt kivannya ő tülöc az ő körösztyeni hivatallyoc, hogy jambor lelki tanetojokat meg böczyülven, hozzaja Isten utan elmejoknek buzgosagaval ragazkodgyanac, es minden keppen azon legyenec, mint magok közt meg maraszthassac. Ugyanis, az minemü ritka madar mastan az

Isteni buzgosaggal görjedöző tanető, bizonyara melto es illendő, hogy az kiknec Isten affelet kegyelméből ajandekon adott, azok tellyes igyeközettel azon legyenec, mint naloc meg tarthassac; az kiknel pedig meg nincz, azok abban munkalkodgyanac, mint ükis magoknac szörözhessenec. Ez miatt azért még N. az el kezdöth jo szandekban hatra ne allyon, es az remensegben meg ne czyüggedgyen. Mert ugyanis ha az Nagy Szombathi körösztyenec czakh igen könnyen meg valnanac ő kegyelmetöl, N. előt sem lenne olly köllemetes es böczyületes. Eő kegyelmenec Canisaeus uramnac igen szep affectussa vagyon Nagysagodhoz, joval ajanlya magat, hogy maga szerint altal jüven, megh visitallya az innepec utan Nagysagodat. Ackor azert, mikor Isten engedelméből Nagysagoddal szömbe leszen, ackor valik el nagy reszre, ha az N. ő felőle valo varakozasanac meg felelhete avagy nem. Ackor valamint fogja magath Nagysagodnal resolvalnj, abban köll az dolognac meg allapodnj. Minthogy azert ő kegyelme arra igeri magat, hogy az innepec utan Nagysagodhoz el megyen, az en teczesem az volna, hogy N. az Kemenes alat valo dolgosinac meg paranczyolna, hogy innend Paparul valamikor erkeznenc Kapolnara vagy Myskre, kesödelem nelkül illendő koczit rendelnenec, mellyen Nagysagodhoz Isten engedelmeből el juthatnanc. His eandem spect. ac mag, D. V. una cum familia sua floridissima, protectioni Altissimi recommendo. Papae, 13 die Mart. anno 1625.

Spect. ac Mag. D. V.

Servitor et cliens humillimus
Johannes P. Canisaeus M. E. P. manu propria.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino d. Francisco de Batthyan, comitatus Soproniensis comiti supremo, sacr. caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

349.

1625. március 15. A bői parochián.

Egrespataki Szilágyi István bői prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A bőiek borvásárlása tárgyában ír.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, patrone gratiosissime, Salutem et servitiorum meorum humillimam commendationem, etc.

Az Nagyságod levelét, kegyelmes Uram, megada Pinter Janos Uram ő kegyelme, kiből mit irjon Nagysagod az borok felől meg ertettem. Az itt nalúnk való embereckel eleget beszellettem a dolog felől. Az csapot ugy vagyon meg vették az feoldes Uronktul sz. Mihály napig es immar az eo szamokra kél a bor. Hogy ha Nagysagoddal meg alkhadtnának az borokért eorömest masut nem keresnének, csak igen dragán ne adná nekic Nagysagod. Itt Csepregben, Locsmánt, Czenken és Kövesden még eddig meg vehették akoját hul ket forinton s huszon öt penzen, hul két forinton harmintz két pénzen, az györi akoval. Nagysagod mint adnáya akoját erteni akarják, és Nagysagoddal meg alkuván, elhoznának egy elöszer valami száz akoig, kivaltképpen ha az penzt is szeretné Nagysagod az minemő pénz jár es forog itt mi nalunc. A pedig igen elvegyes. Ki csaszár garassa, Bécsi garas, ki Slesiai és Lengyel országi karikás garas, ki tizen hat és harmintz ket pénzes garas, ki ismég magyar körmötz bányai apro penz, minden

valogatás nekül, a mint az Varmegyék vegezése tartya. De azonis könyörgenénck Nagysagodnak, hogy ha meg alkhatnak Nagysagoddal az arrán, várná Nagysagod nem tovab bátor, csak a mig ki arulhatnák az borokat, az utan mindjarást contentalnák Nagysagodat. Mert most szegényeknec annyi kesz penzek nincsen. Nagysagodnak minemő tetzése lészen, irja meg Nagysagod es azt is hul akarna Nagysagod feol adni az borokat. Rolam is szegény alázatos Caplánnyáról el ne feletközzék Nagysagod. Nagysagodnak mindenkoron alázatos szolgaja vagyoc. Tarcsa meg az Ur Isten Nagysagodat aszonyommal ő Nagysagaval és az Nagysagtok szép magzatival öszve nagy jo egességben sok esztendeig.

Datam ex Parochia possessionis Bw ad Crucigeratum Soproniensem pertinentis 15 Martii anno 1625.

Spectabilis ac Magnificae

Dominationis Vestrae

Humillimus et obsequentissimus
Capellanus
Stephanus Szilagyi de Egres Patakia
Minister Ecclesiae Christi in possesione
Bw manu propria.

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, domino Francisco de Battyán, comiti comitatus Soproniensis supremo, nec[1] sacrae caesareae regiaeque maiestatis agazonum regalium in Hungaria magistro et consiliario intimo etc. domino fautori et patrono mihi gratiosissimo benignissimoque.

1. Itt a: non szó tollban maradt.

350.

1625. március 25. Pápa.

Pápai János praedicator levele Batthyány Ferenchez.

A Patai István püspök veszprémi prédikátor és Zichy Pál veszprémi kapitány közti ellentétről és az előbbinek Veszprémből való eltávolítása ügyében történt lépésekről ír. Jelzi, hogy ezen ügyben Palotay Ferenc veszprémi hadnagy és Ecsery Lázár vajda fognak hozzá küldöttségbe menni, inti, hogy szavaiknak föltétlenül ne higgyen, mert mindegyik balra vonyó ember, és a kapitánynak hízelkednek, Patait pedig gyűlölik igazmondásáért.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine patrone mihi semper gratiosissime; Gratia, pax et misericordia a Deo Patre et domino Jesu Christo servatore nostro.

Az jo Isten Nagysagodat mind az Nagysagod kedvesivel öszve algya es minden lelki testi jockal kedvessen latogassa.

Ez mastani veletlen talalkozott alkalmatossaggal akaram Nagysagodat Püspöc Uramnac Beszprimi allapattya felől levelemmel meg talalni. Vagyon itt ez helben tudasunkra, hogy az Nagysagod paranczyolattyabol Belavith Matthias Uram 15 et 16 die Martii, Püspöc Uram dolgaiert Beszprimben ben volt, ki minemü valaszal jart legyen, tudom Nagysagodat ölegedendő keppen meg tudosyttia felőle. Az w kegyelme Beszprimből valo kijövetele utan minemü dolgoc estec, azokrul Püspöc Uram ennekem küldött leueleben tegnap eckeppen bizonyitoth meg engemet.

Ez holnapnac huszon kettődic napjan, az az ez el mult szerdan Ziczy Pal Capitan Uram az vitezlő rendnec eleyth /kiket immar az előtt hol szep szoval s fenyeteckel nagy reszre magahoz czyatlott/ öszve hitta, es wket szep edesgető szockal intötteis, kerteis, hogy Pathay Uramnac azon helben valo meg tartasaval tovab nekie artalmara es terhére ne lennénec, fenyegetteis wketh, hogy, ha w kegyelmet el nem küldenéc, w maskeppen fogna az dologrul gondot viselni. Annac fölötte mutatta az kiraly képe leueletis, es előttöc el olvasta, mellyben az kiraly képe nekie azt paranczyollia, hogy Pathaj Uramnac az helböl valo ki küldetteteseth igen szorgalmazza, es azon legyen, hogy mentul hamareb ki kuldettetnejec. Melly leuel mellet Ziczy Uram szoval intest teven es kerven, hogy ez dologban kiral kepenec w Nagysaganac ellene ne töreködnenec, arra vötte az vitezlő seregeth, hogy ket vaydakath, Istuan Deakoth es Szente Istuant küldöttec Püspöc Uramhoz w kegyelmehez, kic w kegyelmetül azt kerdöztec, ha maga helebe abba az helbe valamelly praedicatort röndölt-e avagy nem? Ew kegyelme arra azoknac az ket köuecteknec azt felelte: En, ugymond, senkit sem rondöltem. Miert? Azert, mert az Senioroc ennekem az egesz gyüleközet szavaval meg hattác azt, hogy ez mastani gyalazatos es oknelkül valo kiküldettetesre helemből ki ne mozdullyac es ezt az Ecclesiat el ne hadgyam; hanem ha valaki szallasomrul ki hany, avagy ruhamath meg fogvan ki vonszon az kapun. En azert egy altalan fogva az mast meg nem czieleköszöm, hogy az en ez helből valo gyalazatos ki menetelemmel Ziczy Uramnac kedvét tellyesetenem; hanem vagy Ziczy Uram vagy vice-capitan Uram paranczyollia meg az ő Fölsege szavaval, hogy ki mennyec, az utan meg latom mihöz kölletteseс magamath tartanom. Illyen valaszal boczyatta el azert Pathai Uram azokat az ket vaydakath elöle, kic mikor az követsegeth meg vittec volna Ziczynec, cziakh meg nem fakadoth boszusagaban, hogy azt hallotta, hogy Pathai Uram azt mondotta legyen, hogy egy altalan fogva ki nem megyen külömben hanem ha Ziczy nekie azt köntöset fogja s ugy viszi ki. Dult, fult, sapolodot, az vitezlö seregtul tanaczyot kerdett, mitt kölletnec czyelekedni, vegre azt vegeztec, hogy Nagysagodat ez dolog felől bizonyos követtyöc altal meg talallac. Valasztottác azert Nagysagodhoz /az mint bizoniossan meg ertöttem/ Palotay Ferencz Hadnagy Uramath es Eczyeri Lazar vaydat, kic mi előtt Nagysagodhoz el jutnanac, annac előtte akaram Nagysagodat ez levelemmel előb meg talalni.

Ugy vagyon, mind az kettő mi vallásunkon valo ember; de bizon mindenic ez dologban igen balra vonyo ember, mindenic az jo intesert es igaz mondasert Püspöc Uramat gyulöli, mindenic tisztit feltven az Capitannac hizelködic. Azert az mit Nagysagod előtt Pathai Uram előth fognac szollani, bizonyara nem az egesz sereg kepeben szollyac; hanem az Capitan es egynyhan nekie kedvesködoknec kepeben szollyác. Bizonyara igen kevesen vannac Beszprimben, kic Pathai Uramnac onnand valo ki költözeset akarnac; de ugy el gyözte wketh az gonosz tyrannus, hogy szegenyec nem mernec szolni, cziakh fohaszkodnac. Vayha volna valakitul valahonnend biztatasoc, bizonyara kiis tönnenec Pathai Uram mellcth; de az fő emberec mindenic feltven tisztit, nem szoll mellette, az köz rönd pedig nem meri. Nagysagod fedgye jol meg mind az ket követet, hogy miert nemultac igy meg tanetojoc mellett valo szollasban. Ha Nagysagod az vitezlő seregeth valami biztatassal érteti, bizonyara el hittem, hogy az Capitan ellenis meg tartyac. Szinten igen igen rayta fogoth az gonosz ember, mint onnend w kegyelmeth ki tolhassa. Nem nyughatic sem ejel sem nappal miatta, eppenseggel olly nehezen szenvedi ott, mint valami hatan valo malom követh, avagy szemeben valo cziaklyat. Az en teczesem, es az mi itt levő patronusinknac teczese az volna, hogy az Ziczy boszusagara semmi uttal mastan Pathai Uram onnend ki ne bontakoznéc, am hadd dulna fulna az ördög. En nem tudom mith eresz, nylvan valami Erdely felől valo hirnec az szele ütötte meg, es azert harsanykodik illyen igen az w

kegyelme onnend valo ki küldetteteseben; nagysagodat az Ur Isten olly eszessegel latogatta meg, hogy magatulis igen jol tudgya miczoda valaszal köllettessec azokath az követeketh vizha ereszteni, hogy annac az Tyrannusnac boszusagara Pathai Uramnac soc szegenieknec kivansagara, valami ideig valo maradasa lehessen. Ezzel Nagysagodat az jo Isten mind az Nagysagod Uri kedves familiaiaval öszve, szent neve tisztessegere sokaig eltesse.

Datum Papae 25 die Martii anno 1623.

Nagysagodnac, mint kegyelmes Patronussanac, alazatossan szolgal

Papai Janos praedicator
manu propria

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, domino Francisco de Batthyan, sacrae caesareae regiaeque maiestatis tavernicorum magistro, nec non consiliario, comitatusque Soproniensis comiti supremo etc. domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

351.

1625. április 6. Pápa.

Kanizsai Pálfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

Aga Mátyás fiát Aga Jánost az úrfi (T. i. Batthyány Ádám) mellé ajánlja, a nagyszombati prédikátort mindennap várja és kéri, hogy intézkedjen, hogy a Kemenes alatt való jószágban kocsi várja őket.

Eredetije egy ív csonkított papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime: Gratia, pax et vitae utriusque felicitas a deo Patre et domino Jesu Christo Servatore nostro.

Az jo Isten szent Fiáért, minden kivanta lelki es testi jockal latogassa Nagysagodat mind az Nagysagod uri ekes es kedves familiajaval egyetemben. Emleközhetik felöle Nagyságod, kegyelmes uram, hogy az temeteskor Nagysagodnal letünkben, Pathay Istuan püspöc uram, Horvat Balint uram, es en, commendaltuk volt Nagysagodnac az urfi melle Aga Matthias uram fiat Aga Janost. Ackor Nagysagod nekünc kegyes valaszt tőn, tudniillic, hogy Nagysagod harom lora valo allapatot adna nekie. Es ackor ez valaszszal jütt haza az iffiu, attyaval eggyütt Nagysagodtul. Az időtül fogva az iffiu Nagysagodhoz nem mehetöt, igen nehez betegsege miatt; hanem im immar Isten jo akarattyabol betegsegeből föl gyogyulvan, attyaval, ugymint Aga Matthias urammal eggyütt, Nagysagodhoz el indult. Minthogy azert engemeth ez böczyületes öreg ember, ugymint Aga Matthias uram azon kert, hogy /mivelhogy en voltam eggyc eszköz az w fianac Nagysagodnac valo commendalasaban/ irnec az iffiu melleth Nagysagodnac: Annakokaért Nagysagodat, mint kegyelmes uramat alazatossan keröm, hogy az meg nevezeth Aga Janost az Nagysagod hiedelmes maga ajanlasa szerint, meltoztassec Nagysagod kegyelmessen az urfi melle be venni es be fogadni, es hozza uri kegyelmes jo akarattyat, forgolodasanac es hyuseges maga viselesenec mivoltat s erdeme szerint kedvessen declaralni.

Az Nagy Szombathi Praedicatort hozzam mindennap varom, ki ha hozzam el erközic, vele Nagysagodhoz Isten egessegeth engedven, el megyec, cziak Nagysagodtul az Kemenes alat valo joszagban, az mint ez előtt meg irtam volt, legyen Nagysagodtul

meg parancsioltatvan, hogy valamikor erkezünc, koczibol meg ne fogyatkozzunc, mellyen Nagysagodhoz el mehessünc. In reliquo eandem spect. ac mag. D. V. una cum familia sua floridissima protectioni Altissimi recommendo. Papae 6. die Aprilis anno 1625.

Spect. ac Magnific. D. V.

Humillimus cliens et servitor
Johannes P. Canisaeus
Minister Ecclesiae Papensis manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, d. Francisco de Batthyan, comitatus Soproniensis comiti supremo, sacr. caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. Domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

352.

1625. április 14/24. Bécs.

Purgolltt Bálint orvos levele Batthyány Ferenchez, melyben többek közt ezeket írja:

„Es ist einer allhir Wolf Hägklmüller genannt, dem herrn Stanzer befreündt und bey ihme sich aufhallttend, Evangelisch, der wil inn E. G. geschefften allhir sich gebrauchen lassen. Ist, wie mich bedingktt ein feiner ausrichtsamer mann und sonst qualificirt, wie inn ligende copei[1], ausweist, hat sonst, weil numehr Hernalls gesperrt und eingezogen auch die Praedicanten abgeschafft seind, sich nach Dreszden begeben wolle, der fordert iharlich 300 f. zur bestallung, kehme wol mit dem herrn Lebzellter zue E. G. selbst, wann er E. G. willen wüste."

Eredetije egy ív papíron, gyűrűs zárópecséttel.

1. A kérdéses másolat nincs a levél mellett!

353.

1625. május 1. Pápa.

Kanizsai P'álfi János pápai prédikátor levele Batthyány Ferenchez.

A nagyszombati prédikátornak Pápára és innen Németújvárra jövetele tárgyában, azután zsinattartásról ír, végül kéri, hogy viseljen gondot a martyánczi prédikátorra, mert azt egy ubiquitáriussal akarják kicserélni.

Eredetije egy ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac Magnifice domine, domine mihi gratiosissime; Gratia, pax, vitae utriusque felicitas a deo patre et domino Jesu Christo Servatore nostro. etc.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki es testi jockal Nagysagodath, mind az Nagysagod kedvesivel egyetemben.

Az Nagysagod levelenec nekem meg adattatásakor az Sammaria praedicator az Dunantul valo, nalam leven, mikor tudakoznam tüle az Nagy Szombathi praedicator felől, azt beszelle: hogy az ő onnend Sammariabol el indulasa előtt nem sockal ő nala volt Sammariaban, es ottis ő nekiis azt jelentötte, hogy rövid nap w is ide Papara en hozzam altal jün. Tegnap Sarkan Istuan uram szolgai Kis Komarbol nalam voltac, es jelentec azt, hogy Sarkan uram akarattyabol Nagy Szombatba mennénec. Én azoktul meg iram az Nagy Szombathi praedicatornac, hogy ha eddig hozzam altal nem jühetöt, immár várná meg az ár vizeknec le szallodasat /mert az Czalloközben es Szigetközben nagy vizec vannac/ es osztan Ur napiara jüne altal az Győri sokadalomra, es ott innend valo uti tarsakat talalvan, batorsagossan szinten ide Papara el jühetne. Ehez képöst en nem itelöm szüksegesnec, hogy Nagysagod mast valakit oda hozzá el faraszszon. Mert egy az, hogy nagy vizec vannac, az Duna igen kivetöt volt, mas az, hogy az Dunan tul valo praedicatoroknac gyülesöc leszen /ha az vizec miatt öszve gyülhetnec/ Comjatin, 7 die Maji. Mivelhogy azert az Sammariai praedicator innend haza el menven arra az Synodusra rea töreködic, en attul az Nagy Szombathi praedicatornac iroc, es bösegessen szovalis minden dolgokath nekie ott az Synodusban meg beszéltetöc. Ez igen szep alkolmatossag ez dologban, keresve sem talalhattam volna jobbat. Ez Sammariai praedicator ez dologban bizonyos hy¼üseges követ leszen, az Nagy Szombatival, az idő alath migh az az Ur napja elő jün, szemben lenni igyeközic. Olly reménsegben vagyoc azert, hogy, Isten engedelmeből, ad 31. die Maji, az Nagy Szombathi praedicator hozzam el jün. Nagysagod azert varakozzec addig. Ha el jün, en Nagysagodhoz el megyec vele, Isten erőt adván: Ha pedig el nem jün, aztis meg irom Nagysagodnac az en az dolog felől valo teczesemmel egyetemben.

Synodusunc leszene avagy nem, arrul Nagysagodnac még mast semmi bizonyost nem irhatoc. Ez el mult hetön irtam felőle püspöc uramnac, kitül naponkent varom az valaszt, melly ha meg erközic, az után, haladec nelkül tudositom Nagysagodat felőle.

Nagysagodat keröm alazatossan az nagy Istenért, hogy Nagysagod visellyen gondoth az Martianczj praedicator felől. Bizonyossan ertöttem az öczyetül, ki itt valo Schola mester, hogy nemelly gonoszul indult emberec egy tudatlan Ubiquitarius pastort vittec volna rea es helysegeből ki akariac azt az Isten felő jambor praedicator atyankfiat mondom, ki akarjac onnend helsegeből tolnj; ha Nagysagod Isten utan oltalommal nem leszen nekie.

His eandem Sp. ac Mag. D. V. una familia sua florentissima protectioni Altissimi humiliter commendo. Datum Papae 1 die Maji anno 1625.

Spect. ac Magnif. D. V.

humillimus cliens et servitor
Johannes P. Canisaeus, M. E. P. manu propria

Kívül: Spectabili ac magnifico domino, d. Francisco de Batthyan, comitatus Soproniensis comiti supremo, nec non Sacr. Caes, regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

354.

1625. május 2. Bécs.

Purgolltt Bálint orvos levele Batthyány Ferenchez.

Írja, hogy fia számára ajánlkozik egy nevelő, aki nemrég a német birodalomból jött, „ist vi Preszpurgk zum Herrn Stumpfio Pfarrhern daselbst verreiszet" és említette, hogy nagyságodnál személyesen óhajt jelentkezni. Írja, hogy „der Heszisch abgesannte hat mir ihn zugewieszen."

Batthyány Ferenc Purgolltt levelén nyomban sk. megfogalmazta a választ valakihez, de nem Purgolltthoz,mert a levél magyar, P. pedig nem tudott magyarul. A fogalmazvány a következő:

„Lisztius V.

Kegyelmedet eről kelletk megh talalnom. Beczből iryak nekem, hogy egy tudos ember ment volna Posomban az oth ualo egik Stumpfio nevu praedikatorhoz, ugy hogy onned ide akarna hozzam iönj, de az neuet nekem sem iryak, kerem kegyelmedet az en baratsagomert kegyelmed kerdeztesse megh oth annal az praedikatornal, es adgya tuttomra kegyelmed ezen emberem altal, ala akare hozam iönni auag sem, s ha ala akarna iönnj, en erette köldetek. Ez az ember az Hessiai köuet altal, meli Beczben vagyon ez Valentinue Purgoldt altal comendaltatot, hogy az fijamat tudna tanitanj, kegyelmedet kerem az en baratsagomert, kegyelmed tudakoztassa megh annal az praedikatornal es aztis miczoda ember, adgya ezen emberem altal tudosomra, en magam emberit kildom erethe szekerel vagy louon."

Eredeti fogalmazvány, végig Batthyány Ferenc írása, Purgolltt levelének margóján.

355.

1625. május 12. Pápa.

Kanizsai Pálfi János prédikátor levele Batthyány II. Ferenchez.

Írja, hogy a nagyszombati prédikátor az ünnepekre prédikálni Batthyányhoz készül és ha Pápa felé jönne, akkor ő is vele megy, de ha a Fertőre kerülve menne Németújvárra, akkor nem mehet vele. Azután jelzi, hogy az aratás előtt a Rábán kívül, ősszel pedig a Rábán belül akar zsinatot tartani. Helyesnek tartaná, ha Körmendre papnak Szentgyörgyi Jánost tenné meg, aki most mezőlaki pap.

Eredetije fél ív papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel.

Spectabilis ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime. Gratia, pax et vitae utriusque felicitas a deo patre et domino Jesu Christo Servatore nostro etc.

Latogassa az jo Isten minden kivansaga szerint valo lelki testi jockal Nagysagodat, mind az Nagysagod kedvesivel egyetemben.

Ez el mult pentökön Sarkany uram szolgai /kiktül en Nagy Szombatba irtam volt/ visza tértökben hozzam jüven, beszellec azt az Nagy Szombathi praedicator szavaval, hogy szandeka az volna, hogy az Fertőn által az innepökre Nagysagodhoz el menne, es ez innepekben Nagysagod előtt praedikalna, és osztan ugy terne erre visza Papara. Akaram azert ez dolgot Nagysagodnac ez levelemben tudasara adni, hogy Nagysagodnal oda menetele varasban lenne. Ha erre jüne, en, az mint Nagysagodnac meg igertem, vele Nagysagodhoz el mennéc; de ha az Fertőre kerül, nem vihetöm veghez

igeretemeth. Ha pedig történnéc, hogy valami akadéc miath ez innepre Nagysagodhoz nem mehetne, tudom, hogy Isten nekie egessegeth engedven, az győri urnapi sokadalomra hozzam altal jün, enis osztan, ha erre kezd jüni, Isten engedelmeből el megyec vele Nagysagodhoz.

Synatunc az aratasnac innendső reszen, az Raban belől nem leszen; hanem innend az Raban kivül, vagy Szent Groton, avagy itt Papan leszen sz. Ivan napjan, czak az Somogy atyafiakert, kic az Raban belől ha lenne az synat, az utnac felelmes mesze volta miat oda el nem jühetnenec. Abba azert az synatba, az melly ide ki leszen, az Raban belől valo atyankfiait mind el nem hivattyuc, hanem czak az Seniorokath egy nyhan magockal. Osztan Isten engedelmeből esmeg őszel az Raban belől hirdetünc synatot az nemet atyafiakert, az mellyre az Raban kivül valo atyankfiait nem hijuk mind el, hanem czak az Seniorokat egy nyhan magockal. Igy gondoltuc azert, hogy egy esztendőben ket synatot tarczyunc, eggyketh az Raban belől, masikat kivül. Mert az mi püspöksegünc az mennyre mesze ki terjedöth, cziakh egy helyre mind az praedicator atyankfiait az utnac mesze es felelmes volta miath öszve nem gyüithetnenc. His eandem Spect. ac Magnif. D. V. una cum familia sua florentissima divinae protectioni recommendo. Datum Papae 12 die Maji, anno 1625.

Spectab, ac Magnif. D. V.

Cliens et servitor addictissimus
Johannes P. Canisaeus M. E. P. manu propria

P.S. Nagysagod kegyelmes uram, az körmendi ecclesiaval bizon nagy kegyelmességöt czeleködnec, ha ez jambor böczyületes szep ven öreg embert, ugymint az D. Joannes Sz. Georgit /ki mast itt az en szomszedsagomban Mezőlakon vagyon/ oda Körmendre collocalna. Az dominus Kötelt köllene collocalnunc masuva, avagy czak Polyanba, az Polyani uram joszagába. En bizony azt akarnam, hogy az N. joszagaban, az nevezetös helekön mind előkelhető praedicatoroc volnanac. Nagysagod azert talallya meg levelevel kegyelmessen azt az meg nevezetth jambor praedicatorth. Tudom az N. hivatallyáth meg nem veti.

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino, D. FRANCISCO de BATTHYAN comitatus Soproniensis comiti supremo, Sacr. Caes. regiaeque maiestatis agazonum magistro et consiliario etc. domino et patrono mihi semper gratiosissimo.

356.

1625. május 19 Bécs.

Purgolltt Bálint orvos levele Batthyány Ferenchez.

Többek közt ezeket írja: „Der Hägkellmüller wil iharlich einhundertt Rtaler vor E. G. bestallung annehmen, doch dergestallt, das E. G. ihme etwas von traid oder mel, und etwa ein trungk Wein, nach E. G. selbst belieben zuelegen, und ehist neben einer schrifftliche bestallung etwas pro arrha oder ein abschlagk zueschigken..."

Eredetije egy ív papíron, kívül két gyűrűs zárópecséttel.

357.

1625.

Batthyány II. Ferenc halála alkalmával tartott prédikációk témáinak fölsorolása.

Series Materiarum

Spectabilis et magnifici domini in funere domini Francisci de Battyan etc. per reverendos viros dominos etc. Hungarice tractatarum.

Reverendus Dominus Stephanus Patainus Minister, ecclesiae Christi Kiskomariensis, dominus superintendens tractavit haec themata:

1. Ex 1. Cor. 9. v. 24, 25, 26, 27. Avagy nem tudgyátoké, hogy az kic az etc.
2. Ex 2. Cor. 5. v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Mert tudgyuc mi, hogy ha ez mi földi etc.
3. Ex Psal. 92. v. 13, 14. Az igaz viragozic mint a palmafa. etc.
4. Ex
5. Ex Esa. 40. v. 6. Mindentest olyan mint az fü, és annac szépsége mint az etc.

Reverendus dominus Johannes Paulides Canisaeus Minister Ecclesiae Papensis et senior tractavit haec themata:

1. Ex Daniel 2. v. 31. etc. És imé egy nagy álló kép, nag es rettenetes kép all vala etc.
2. Ex Psal. 144. v. 3. Uram miczoda az ember hogy gondot viselsz ő róla etc.
3. Ex Tob. 4. v. 3, 4, 5. Az Tobias testamentom tételeről.
4. Ex.
5. Ex Devter. 34. v. 1. etc. Az Moses temeteseréł.

Reverendus dominus Stephanus Szilagyi de Egres Patakya Minister Ecclesiae Bwjensis et senior tractavit haec themata:

1. Ex Job. 14. v. 1 etc. Az aszszonyi állattól születet ember rövid életö etc.
2. Ex 3 Reg. 2. v. 1,2. Elközelgete pedig Dávidnac az ő ideje hogy meghalna etc.
3. Ex Sapien. 3. v. 1. Az igazaknac pedig lelkec az isten kezében etc.
4. Ex Luc. 14. v. 1 etc. 11. Es lőn, mikoron a fő Phariseusoc közzül etc.
5. Ex Joan. 5. v. 24. Bizony bizony mondom nektec, az ki az én beszedemet etc.
6. Ex Daniel 12. v. 2. Es sokan azok közzül kic alusznac az földnec porában etc.
7. Ex Jobi 19. v. 25, 26, 27. Enis jól tudom hogy az én megváltóm él, es hogy etc.
8. Ex Ecclesiastis 6. v. 12. Kiczoda tudhattya mi légyen embernec jó ez világon etc.
9. Ex Ephes. 6. v. 10. Végezetre attyámfiai legyetec erőssec az Urban etc.
10. Ex Luc. 2. v. 29. etc. Mostan boczátod el az te szolgádat Uram bekességgel etc.
11. Ex Numer. 27. v. 12. etc. Monda annak felötte az Ur mosesnec: Menny etc.
12. Ex Psal. 4. v. 4. De legyen tudtotokra hogy magánac valasztott az ur etc.
13. 1. Pet. 4. v. 17, 18, 19. Mert ideje hogy az itélet elkezdesséc az Istennec házán etc.
14. Ex Josu. 23. v. 14. Imé pedig én elmégyec hamar az egész etc.
15. Math. 22. v. 1. etc. 14. Es felelvén Jesus ismét szóla nekiec példabeszédeć etc.
16. Ex 2. Cron. 35. v. 25. Jerémiás is sirata Josiást, és siralmas énékeckel etc.
17. Ex Ezech. 7. v. 6. Eljött az vég, eljött az vége etc.
18. Ex Rom. 5 v. 12. Annakokaért, miképpen egy ember által etc.
19. Ex Job. 17. v. 13. Az sirt én atyamnak nevezem, az férgeket etc.
20. Ex Ezech. 37. v. 1. etc. Lőn én raytam az Urnac keze, és kivün engem etc.
21. Ex Act. 7. v. 59. Uram Jesus vegyed hozzád az én lelkemet.
22. Ex Job. 30. v. 23. Mert veszém eszembe, hogy az halál etc.
23. Ex Dan. 4. v. 7, 8. etc. Az en fejemnec latási pedig az en ágyamban ezec, etc.

Reverendus dominus Petrus Briccius Murakoziensis Minister Ecclesiae Polaniensis et senior tractavit haec themata:

1. Ex Joh. 11. v. 11. Lázár az mi barátunc aluszic etc.
2. Ex Joh. 11. v. 43, 44. Es mikor ezeket mondottam volna, kiálta etc.
3. Ex Mar. 13. v. 33. Oyjátoc meg magatokat, vigyázzatoc és etc.

Reverendus dominus Johannes Szent Geörgi Minister Ecclesiae in possessione Mezőlak tractavit thema:

Ex Ecclestico 41. v. 5. Ne félly az halálnac itéletitól etc.

Reverendus dominus Joannes Bakoss Minister Rabasz. Michaliensis haec tractavit themata:

1. Ex Hebr. 9. v. 27. Hanem az itéletnec néminemő várása etc.
2. Ex Math. 5. v. 25. Légy jóakarója az te ellenségednec hamar etc.

Reverendus dominus Stephanus Botos Vacinus Minister Ecclesiae Vepensis tractavit haec themata:

1. Ex Esa. 3. v. 1, 2, etc. Mert imé az Isten az Seregöknec Ura, elveszi Jerusálemből etc.
2. Ex Apoc. 3. v. 14. Mi tudgyuc, hogy az halálbol altal vitettunc az etc.
3. Ex 2. Reg 22. v. 18. etc. Az Judá királlyanac pedig ki elküldött titeget etc.
4. Ex Math 18. v. 23. etc. 35. Annakokáért hasonlátos a mennyeknec orszaga etc.
5. Ex Devt. 34. v. 1. etc. Felméne annakokáért Moses az Moab mezejéről etc.
6. Ex 1. Reg. 2. v. 1. etc. Elközelgete pedig Dávidnac az ő ideje hogy meghalna etc.
7. Ex 2. Reg. 13. v. 14. Eliseus pedig megbetegedéc, mell' betegségbe meg is hala etc.
8. Ex Psal. 3. v. 6. En lefekszöm, elaluszom és felkelec, etc.

Reverendus dominus Nicolaus Lindicaeus Kötél Minister Ecclesiae Körmendensis tractavit haec themata

1. Ex 1. Reg. 2. v. 1. etc. Az Dávid halálárul.
2. Ex Esa. 38. v. 10. En azt mondom vala, az én életemnec idejenec etc.
3. Ex Eccles. 9. v. 14. Es hogy az ember nem tudgya az ő idejet, mint az halaç etc.
4. Ex Luc. 23. v. 46. Atyám az te kezeidben tészem le az én lelkemet etc.
5. Ex Joh. 4. v. 46 etc. 54. Méne azért Jesus ismét Cánába, Galileanac etc.

Reverendus dominus Stephanus Sabarinus Minister Ecclesiae Köveskutiensis tractavit haec themata:

1. Ex Math. 18. v. 1 etc. 10. Azon orában menénec ő hozzá az tanitványoc etc.
2. Ex Jobi 14. v. 1, 2, etc. Az aszszonyi állattól születtetet ember rövid etc.
3. Ex Devt. 34. v. 1, 2. etc. Felméne annakokáért Moses az Moab etc.
4. Ex Ecclesiastico 7. v. 38. Minden te beszédidben megemlékezzél utolsó végedről etc.
5. Ex Hebr. 9. v. 27. Hanem az itéletnec néminemő várása etc.
6. Ex Genes. 2. v. 15. etc. Es vövé az Ur Isten az embert, és helyheztete etc.
7. Ex. Reg. 2. v. 1. etc. Az David halalarul.

Reverendus dominus Franciscus Pachy Eorinus Minister Ecclesiae Eoriensis tractavit haec themata:

1. Ex Math. 9. v. 1. etc. 8. Es bémenvén az hajóba, általméne az etc.
2. Ex Articulo fidei 11. Hiszem testnek föl tamadasát.
3. Ex Jobi 7. v. 1. etc. Avagy nem elhatároztatott ideje vagyone az embernec etc.
4. Ex Psal. 32. v. 1. Bodog az kinec az ő hamissága megbocz. etc.
5. Ex Rom. 4. v. 5. De annac az ki nem munkálodic, hanem hiszen etc.
6. Ex Psal. 129. v. 1. etc. Gyakorta nyomorgattac engemet az én etc.

7. Ex variis S. Scripturae locis. Az halálnak rettenetese ellen valo tizenket vigasztalást.

8. Ex 2. Cor 5. v. 17. Annakokaert az ki Christusban vagyon etc.

Reverendus dominus Thomas Jankofi de Hodas Minister Ecclesiae Szent Peteriensis tractavit haec themata:

1. Ex Apoc. 14. v. 13. Bodogoc lesznec az utan a halottac, kic az Urban etc.
2. Ex Math. 7. v. 19. Ecképpen minden jo fa, jo gyümölczöket etc.
3. Ex 1. Timoth. 1. v. 15. Igaz beszéd ez és mindenképpen mélto etc.
4. Ex 1. Timoth 6. v. 7. Semmit nem hoztunc ez világra, kétség nelkül semmit etc.
5. Ex Luc 12. v. 39. Ezt pedig tudgyátoc, hogy ha tudná az hazbiro etc.
6. Ex Jobi 9. v. 25. Az én eletemnec napjai pedig gyorsabbac etc.

Reverendus dominus Basilius Nagy Maraci Minister Ecclesiae S. Laurentii tractavit haec themata:

1. Ex Apoc. 7. v. 9. Az uton tekintéc és imé vala nagy sokaság etc.
2. Ex Apoc. 19. v. 9. Bódogoc azoc az kic az báránnac mennyegzejénec etc.
3. Ex Apoc. 20. v. 11. etc. Es láték egy nagy fejér királyi széket etc.
4. Ex 4 Esdr. 7. v. 46. Job vólt vólna e földet Adamnac nem adni etc.
5. Ex Ecclesiastico 38. v. 16. Fiam, az halotton könyvet hullas, és mint ha nehéz etc.
6. Ex Apoc. 21. v. 4. Es az Isten eltöröl minden könyhullatásast az ő szemek etc.

Reverendus dominus Johannes Vuyca Minister Ecclesiae S. Michaelis tractavit haec themata:

1. Ex 2 Timoth. 4. v. 7. 8. Amaz nemes hartzot én meghartzoltam etc.
2. Ex Psal. 39. v. 5. Jelents meg Uram énnékem az én vegemet és az etc.
3. Ex 1. Thessal. 4. v. 13. Nem akarom pedig hogy tudatlansagban legyetec, etc.
4. Ex Luc. 12. v. 35. Legyenek az ti derekaitoc felövedczve, es etc.
5. Ex Math. 25. v. 1. etc. 13. Ackor hasonlatos lészen az mennyeknek orszaga az tiz etc.
6. Ex Johan. 12. v. 24. Bizony bizony mondom néktec, hogy ha az földben etc.
7. Ex Ecclesiastico 14. v. 18. Minden test mint az ruha megávul: mert ez etc.
8. Ex Joh. 5. v. 25. Bizony bizony mondom néktec: Eljő az idő etc.

Reverendus dominus Georgius Tissinai Minister Ecclesiae Dirinpofensis tractavit haec themata.

1. Ex Gen. 50. Jacob Patriarcha halalarol.
2. Ex Matth. 22. v. 34 etc. 46. Az Phariseusoc pedig mikor hallotac volna etc.
3. Ex Ecclesiaste 7. v. 2, 3. Job az siralmas hazhoz menni, hogy nem mint etc.
4. Ex Psal. 23. v. 4. meg ha szinte az halálnac árnyékánc völgyében etc.
5. Ex Psal. 89. v. 49. Kiczoda az élők közzül az ki meg nem halna etc.
6. Ex 1. Cor. 15. v. 22. Miképpen Adámban mindnyájan meghalnac etc.
7. Ex Joh. 8. v. 51. Bizony, bizony mondom néktec: valaki az én beszedemet etc.

Reverendus dominus Lucas Homoky Minister Ecclesiae Neomarkensis tractavit thema.

Ex Matth. 11. v. 28. Joyjetec én hozzám mindnyáján, kic megfáradtatoc etc.

Reverendus dominus Petrus Jaskay Minister Ecclesiae Szechődiensis tractavit thema.

Ex Psal. 82. v. 1. etc. Az Isten áll az Istenec gyülekezetiben etc.

Reverendus dominus Paulus Czegledinus Minister in Ecclesia Szerdahal comitatus Pausoniensis tractavit thema.

Ex Esa. 57. v. 1. etc. Az igaz elvész, és ninczen senki ki eszébe venné etc.

Reverendus dominus Michael Canisaeus Minister Ecclesiae Trnaviensis tractavit thema.

Ex Esa. 3. v. 2. etc. Mert imé az Isten az Seregöknec Ura, elveszi Jerusálemből etc.

Reverendus dominus Emericus Gál Minister Vesprimiensis tractavit thema.

Ex Thren. 1.

Reverendus dominus Casparus Nagy Senior, tractavit thema.

Ex Jobi 14. v. 1. Az Aszszonyi állattól születtetet ember rövid etc.

Conciones Croaticas instituerunt:

1. Reverendus dominus Lucas Homoky etc.

Ex Luc. 12. v. 35. Da bodeo wassi boky prypásana.

5. Reverendus dominus Petrus Briccius etc.

Ex Joh. 11. v. 43, 44. Od Lazaro woga z mertwy gorewstanenia.

2. Reverendus dominus Georgius Tissinai etc.

Ex Ecclesiastico 38. v. 16. Szynko nad mertwym twoim szplaczisze.

3. Reverendus dominus Joannes Vuyca etc.

Ex Johan. 5. v. 28, 29. Pryde wura, kada mertweczi twoi goresztano.

4. Reverendus dominus Michael Domiani Minister Ecclesiae ad S. Martinum.

Ex Math. 25. v. 1. etc. Od deszet dewicz.

Ordo Capitum ex Sacra Scriptura desumptorum, que in Palatio Szalonokiensi super mortem spectabilis et magnifici domini domini Francisci de BATTYAN etc. a 15 Septembris usque ad Sepulturae diem 1. Novembris tempore nocturnarum precum Ungarice perlecta, et per reverendos dominos Concionatores Ungaricos breviter explicata sunt.

Psalmus 6-us. Uram az te busulásodban ne fedg meg engemet etc.

Psalmus 32-us. Bodog az kinec az ő hamissága megboczattatott etc.

Psal. 38-us. Uram ne fedg' meg engemet az te busulásodban etc.

Psal. 39-us. Elvégezém magamban hog meg őrizem az én utaimat etc.

Psal. 49-us Bodog az, az ki könyörül a nyomorulton az veszedelénec, etc.

Psal. 51-us. Könyörülly én raytam, én Istenem, az te irgalmasságod etc.

Psal. 54-us. Isten a te nevedért szabadits meg engemet etc.

Psal. 62-us. Czac az Istenben nyugoszic az én lelkem: Mert ő tőle etc.

Psal. 77-us. Az én szommal az Ur hoz kiáltottam: Az én szommal etc.

Psal. 78-us. Halgassad én népem az én törvényemet, haytsátoc etc.

Psal. 84-us. Melly igen szerelmetesec az te haylékaid ő seregeknec etc.

Psal. 86-us. Hayts le Uram az te füledet, halgass meg engemet etc.

Psal. 90-us. Uram te mi nékünc haylékunc voltál minden időben etc.

Psal. 91-us. Az ki lakozic az felseges Istennec reytekében etc.

Psal. 103. Aldgyad én lelkem az Urat: és minden belső etc.

Eccles. 6. Vagyon egy gonosz mellyet láttam ez világon etc.

Johan. 11. Beteg vala pedig egy Lázár nevő ember Bethaniából etc.

Johan. 12. Jesus azért az husvét előtt hat nappal méne Bethaniába etc.

1. Cor. 15. Imé eszetekben jutatom néktec atiam fiai az Evangeliomot etc.

1. Thessal. 4. Tovabba atyámfiai, kerünc titeket és intünc etc.

Jobi caput 1-m. Vala pedig egy ember Ur földében, kinec neve vala Job etc.

Jobi 2-dum. Egy néminemő napon eliövénec ismét az Istennek fiai etc.

Jobi 3-m. Ezeknec utánna megnyita az Job az ő száját: Es etc.

Jobi 4-m. Es felelvén az Theman nemzetségéből való Elipha, monda etc.

Jobi 5-m. No immár hivd elő ha vagyon valaki, ki néked segitséggel etc.

Jobi 6-m. Felele pedig ezekre Job s monda: Vayha szorgalmatoson fontba etc.
Jobi 7-m. Avagy nem elhatároztatott ideje vagyoné az embernec etc.
Jobi 8-m. Ackoron felele az Such városbeli Bildad s monda: Miglen etc.
Jobi 9-m. Felelven pedig Job monda: Igaz dolog, jol tudom hogy ugy etc.
Jobi 10-m. Az én lelkem utállya az én életemet, és az én panaszolkoda. etc.
Jobi 11-m. Felele Jobnac az Nahamatbéli Zophar, s monda: Avagy nem etc.
Jobi 12-m. Felele erre az Job s monda: Ugyanis czak ti vattoc emberec etc.
Jobi 13-m. Ime mind ezeket látta az én szemem, s hallotta az en etc.
Jobi 14-m. Az aszszonyi állattól születtetet ember rövid életö, és etc.
Jobi 15-m. Felelvén pedig az Theman nemzetból való Eliphaz etc.
Jobi 16-m. Felele pedig a Job s monda: Efféle dolgokat sokakat etc.
Jobi 17-m. Mivel hogy én senkit nem czufolok, de az én szemem éyjelis etc.
Jobi 18-m. Felelé pedig az Such városbéli Bildad, s monda: Mikoron etc.
Jobi 19-m. Felelvén pedig az Job mondá: Miglen akarjatoc vallyon etc.
Jobi 20-m. Kinec felele az Nahamatbéli Zophar s monda: Miért hogy etc.
Jobi 21-m. Felele pedig az Job s monda. Hallyátoc meg mind egy etc.
Jobi 22-m. Felele az Theman nemzetból való Ellphaz, s monda: Nemde etc.
Jobi 23-m. Kinec felele az Job, s monda: Még mostannis keserőség az etc.
Jobi 24-m. Vallyons inkáb a mindenható Isten miért nem titkolta etc.
Jobi 25-m. Felele pedig az Such városbéli Bildad s monda: Rettenetes etc.
Jobi 26-m. Felele ennec Job és monda: Bezzeg jól segitél bátor, illyen etc.
Jobi 27-m. Továbba kezde az Job az ő sentenciajat előhozni, és etc.

SERIES CONCIONUM in funere
SPECTABILIS ET MAGNIFICI DOMINI DOMINI FRANCISCI DE BATTYAN etc.

per reverendos viros dominos etc. Germanice tractatarum.

Reverendus dominus Volfgangus Langius, Minister Ecclesiae Rohoncensis et Senior, tractavit haec themata:

1. Ex Luc. 7. v. 11. etc. Und es begab sich darnach, dass er in seine Statt mit etc.
2. Ex Rom. 14. v. 8. Leben wir, so leben wir dem Herrn. Sterben wir etc.
3. Ex Jobi 1. v. Von dem heiligen und geduldigen Job etc.
4. Ex Philip. 1. v. 21. Christus ist mein Leben, und sterben etc.
5. Ex Psal. 90. v. 12. etc. Lehre uns bedenken, das wir sterben mussen etc.
6. Ex Psal. 3.
7. Ex Psalmo 3. Ac Heer, wie ist meine Feinde so viel etc.
8. Ex Psal. 3. v. 8. 9. Auf Herr unnd hilf mir mein Gott, den du schlagest etc.
9. Ex Apoc. 14. v. 13. Selig sind die Todten, die in dem Herrn sterben etc.

Reverendus dominus M. Marcus Zangmeisterus Memmingensis Svevus, Minister Ecclesiae Schleiningensis, tractavit haec themata:

1. Ex Articulo fidei 11. Ich glaub ein auferstegung, etc.
2. Ex Luc. 14. v. 1. etc. 11. Und es begab sich, dass er kam in ein hausz eines Obersten etc.
3. Ex Articulo fidei 12. Ich glaub ein ewiges leben etc.
4. Ex Filip. 3. v. 20, 21. Unser Wandel aber ist im Himmel, von danner wir etc.

5. Ex Math. 22. v. 34 etc. 46. Da aber die Phariseer hőreten, dasz er den etc.

6. Ex Math. 18. v. 1. etc. 10. Zu der selbigen stunde tratten die Junger zu Jesu, und etc.

7. Ex Math. 22. v. 41. etc. 45. Da nun die Phariseer bey einander fraget sie Jesus etc.

8. Ex Math. 9. v. 1. etc. 8. Da tratt er in das Schif und fuhr wider herüber etc.

9. Ex Rom 8. v. 18. Denn ich halte es dafür, dasz dieser zeit Leiden der herthigkeit etc.

10. Ex Math. 22. v. 1. etc. 14. Unnd Jesus antwortet, unnd redet abermal durch gleicher etc.

11. Ex Ecclesiastici cap. 14. v. 19. Gleich wie die grünen Bletter auf einen schőnen Baum etc.

12. Ex Rom. 8. v. 18. ad 24. Denn ich halte es dafür, dasz dieser zeit leiden etc.

13. Ex Rom. 8. v. 18. etc.

14. Ex Joh. 4. v. 46. etc. 54. Und Jesus kam abermal gen Cana in Galilea etc.

15.

16. Ex Ephes. 6. v. 10 etc. 17. Zu leezt meine Brüder seyd starck in dem Herrn etc.

17.

18. Ex Math. 18. v. 23. etc. 35. Darumb ist der Himmelreich gleich einem Kőnige etc.

19. Ex Joh. 15. v. 12. etc. 21. Das Ist mein Gebott, das ir euch unternander liebet etc.

20. Ex Thren. 1. Wie ligt die Statt so wust, die voll Volckes war etc.

Reverendus dominus M. David Hochstüldtus Minister Ecclesiae Incerstorfiensis tractavit thema.

Ex Philip. 1. v. 4, 5, 6, 7. Welchs ich allzeit thu in alle meinem Gebet für etc.

Reverendus dominus M. Melchior Aufschlägerus Minister Ecclesiae Neuhausensis tractavit themata:

1. Ex Philip. 1. v. 21. Christus ist mein leben, und sterben ist mein gewinn.

2. Ex Esa. 49. v. 14, 15, 16. Zion aber spricht: Der herr hat mich verlaszen etc.

Reverendus dominus M. Johannes Jacobus Cnaus, Minister Eccleisae Pernstanensis, tractavit hema:

Ex 2-do Samuel 3. v. 34. Du bist gefallen, wie mann für bősen Buben fellet etc.

Reverendus dominus Johannes Kühnus nuper Minister Ecclesiae Marstorfiensis, et jam Concionator Aulicus tractavit haec themata:

1. Ex Jobi 7. v. 1, 2, 3. Mus nicht der Mensch immer in Streit seyn etc.

2. Ex Psal. 46. v. 1, 2, 3. Gott ist unser zuversicht, und Stärcke, eine hub, etc.

3. Ex Thob 3. v. 21, 22, 23. Das weis ich aber für war, wer Gott dienet, der wirdt etc.

4. Ex Proverb. 24. v. 17, 18. Frewe dich desz falls deines Feindes nicht und dein etc.

5. Ex Psal. 86. v. 17. Thue ein Zeichen an mir, das mir volgehe, das es sehen, etc.

6. Ex Malach. 3. v. 14, 14, 15. Ir redet hart wider mich, spricht der herr. So etc.

7. Ex Psal. 74. v. 19, 20, 21, 23. du woltest nicht den Thier geben die Seele etc.

8. Ex Psal. 88. et 89. v. 16, 17, 18, 19; 1, 2, 3. Ich bin elend und ohnmächtig, dasz etc.

9. Ex Esa. 38. v. 15. O wie wil ich noch reden, dasz er mir zugesagt hat etc.

Reverendus dominus Andreas Gõtzius etc. Solitariensis Hassus Exul, tractavit haec themata:

1. Ex Luc. 7. v. 11 etc. 17. Unnd es begab sich darnach, dasz er in eine Statt mit namen Nain etc.

2. Ex Luc. 23. v. 43. Warlich ich sage dir: Heut wirst du mit mir im Paradeisz seyn.

3. Ex Math. 27. v. 46. Eli, Eli lama asabathani? Das ist mein Gott, mein Gott warumb etc.

4. Ex Philip. 1 v. 21. Christus ist mein leben und sterben ist mein gewin.

5. Ex apoc. 20. v. 11, 12. Unnd ich sahe einen grossen weissen Stul, unnd den der etc.

6. Ex Jobi 9. v. 25, 26, 27. meine tage sind schneller gewesen denn ein Lauffer etc.

7. Ex Joh. 19. v. 28. Spricht Jesus: Mich durstet.

8. Ex Joh. 19. v. 30. Sprach er: Es ist vollnbracht.

9. Ex Joh. 19. v. 30.

10. Ex Proverb. 28. v. 2. Umb desz landes Sunde willen werden viel enderung etc.

Reverendus dominus Gulielmus Vinterus Minister Ecclesiae NemetUyvariensis tractavit haec themata:

1. Ex Psal. 103. v. 15, 16. Ein Mensch ist in seinem Leben wie Grosz, Er bluhet etc.

2. Ex Psal. 119. v. 92. Wo dein Gesetz nicht mein Trost gewest were, so were etc.

3. Ex Nahum. 1. v. 7. Der Herr ist gutig, und eine Feste zur zeit der not etc.

Reverendus dominus Petrus Põrnerus, Minister Ecclesiae ad D. Emericum tractavit haec themata:

1. Ex Joh. 17. v. 3. Das ist aber das ewige Leben, dasz sie dich dasz du allein warer etc.

2. Ex Syracid. 38. v. 16. Mein Kind, wenn einer stirbt, so beweyne im, und Klage ihn etc.

3. Ex

4. Ex I. Timoth 1. v. 15, 16. Das ist je gewiszlich war, und ein theuer wèrthes Wort etc.

Reverendus dominus Johannes Schõplerus Minister Ecclesiae ad Sanctam Crucem, tractavit haec themata:

1. Ex Luc. 7. v. 11. etc. 15. Von dem Sohn der Wittwe etc.

2. Ex Psal. 82. v. 1. G o t t stehet in der Gemeine Gottes unnd ist Richter etc.

3. Ex Joh. 11. v. 26. Wer da lebet und glaubet an mich, der wird nimmer mehr sterben etc.

4. Ex Philip. 1. v. 23. Denn es ligt mir beydes hart an. Ich habe lust ab zuscheiden etc.

5. Ex Math. 11. v. 28. Kommet her zu mir, alle die ir mühselig und beladen seyt etc.

Reverendus dominus Martinus Victorus Minister Ecclesiae Peterstorfiensis tractavit haec themata:

1. Ex Joh. 14. v. 1. ad 7. Euwer hertz erschrecke nicht. Glaubet ir an Gott etc.

2. Ex Luc. 7. v. 11. etc. Von dem Sohn der Wittwen.

Reverendus dominus Theodorus Vogelius, Minister Ecclesiae Hodasziensis, tractavit haec themata:

1. Ex Jobi 19. v. 25, 26, 27. Ich weis das mein Erlõser lebet, und er wirdt mich etc.

2. Ex apoc. 2. v. 10. Sey getrew, bisz an dem Todt, so wil ich dir die Kron des Leb. etc.

3. Ex I. Cor. 11. v. 31, 32. So wir uns selber richteten, so wurden wir nicht gerichtet etc.

4. Ex Psal. 90. v. 10, 11. Unser Leben währet szebentzig jar, wenns hoch kompt, so sinds etc.

5. Ex Act. Apost. 24 v. 15. Hab die Hofnung zu Gott, auf welche sie auch selbst warten etc.

6. Ex Luc. 19. v. 10. Der Menschen Sohn ist kommen zu suchen und selig zu machen etc.

Reverendus dominus Georgius Sigismundus Verner, Minister Ecclesiae Stegersbochensis tractavit haec themata.

1. Ex psal. 68. v. 20, 21. Gelobet sey der herr ta¼glich, Gott reget uns eine etc.

2. Ex Philip. 3. v. 14. etc. Jage nach dem furgesteckten Ziel etc.

3. Ex Apoc. 14. v. 13. Selig sind die Todten, die in dem Herrn sterben etc.

4. Ex Psal. 90. Von Kürtz und elend desz menschlign lebens.

Reverendus dominus Johannes Sommeräner, Minister Ecclesiae Bürkensis tractavit haec themata:

1. Ex Jobi 14. v. 1. etc. 5. Der Mensch vom Weibe geboren, lebet kurtze zeit etc.

2. Ex Genes. 3. v. 19. Im Schweisz deinesz Angesichts solt du dein Brodt essen etc.

Reverendus dominus Gregorius Mommenius, Minister Ecclesiae Bochsdorfensis, tractavit haec themata:

1. Ex Rom. 14. v. 7. Unser keiner lebet im selber, und keiner stirbet ihm selber.

2. Ex Jobi 19. v. 25, 26, 27. Ich weis das mein erlőser lebet, unnd er wird mich etc.

3. Ex Math. 7. v. 13, 14. Gehet ein durch die enge Pforten, denn die Pforte ist etc.

4. Ex Luc. 9. v. 28. ad 36. Und es begab sich nach diesen reden, bey acht Tagen, dasz er zu sich nam Petrum etc.

5. Ex Luc 9. v. 28. ad 36.

Reverendus dominus Andreas Crusius Minister Ecclesiae Kitzladensis, tractavit haec themata:

1. Ex Esa. 57. v. 2, 2. Der Gerechte kommet umb, und niemand ist der es zu hertzen etc.

2. Ex Syrac. 38. v. 16. Mein Kind, wenn einer stirbt, so beweyne in, und klage ihn etc.

3. Ex Math. 25. Von Christi zu Kunfft zum Gericht.

4. Ex Luc. 6. v. 38. Gebet, so wirdt euch gegeben. Ein voll, gedrucet etc.

Reverendus dominus Volfgangus Schindlerus tractavit thema.

Ex Ierem. 20. v. 18. Warumb bin ich doch ausz Mutterleib her für kommen etc.

Eredetije négy ív összefűzött papíron, ugyanennek, ugyancsak négy ív összefűzött papíron, van egy félben maradt másodpéldánya is, mely azonban a német prédikáció textusokat nem tartalmazza és a szöveg csak a „Series Concionum in funere..." stb.-ig terjed.

358.

Erdélyi Pelsőci András gyászversei Batthyány (II.) Ferenc halálára.

Cantio de obitu Spectabilis ac Magnifici Francisci Battyan.

1.
Siralmas nagy iay szo
viszont el erkezec,
Hogy kegyes Urunknac
Halala történec,
Egesz keresztyenseg,
Ezen szomorkodec
De ellensiginknec
Örömökre eset.

2.
Meg kezde uyulni,
viszont le tet gyaszunc,
Hogy el hagya minket
Az mi eszes urunc,
Ki vala mindenben,
Minekvnk gyamolunc
Soc ellensegh között,
Erős bizodalmunc.

3.
Homályban fordula
Napunknak vilaga,
Hogy el kezde dülnj
Oltalmunc oszlopa,
Keues uigassagunc
Juta siralomra,
Nagy hertelen hogy len
Urunknac halala.

4.
Soc faradsag utan,
Meghnyugottunc vala
Soc buidosas utan
Meg szallottunc vala,
Veltüc hogy az Isten,
Bekesseget adna
De nagy hertelenül
Vezerünc el hagya.

5.
Meg romlot szep hazánc,
Viszont mire iutal,
Szantalan pusztulás,
Kit immar valottal,
Es az ellensegtvl
Sokszor ustromlottal,
Jay mar io Uradtul
Aruaiul maradtal.

6.
Czyak ez uala nekvnc,
Minden oltalmazonac,
Töröc, Nemet ellen
Valo io paisunc
Ez altal kiterjet
Vala szabadsagunc
Retteg vala fegyvertvl
Szomszedsagunc.

7.
Jay mert ezac kevesse
Tarta mi örömünc,
Czyac keves ideig
Vala békesegvnc,
Hertelen valtozec
Minden vigassagunc
Mert praedara fordul
Viszont edes hazanc

8.
Eleséc czillagunc
Meg holt io gyámolunc,
Tavozot már tülvnc
Minden vigassagunc,
Hogy ha az Ur Isten,
Nem leszen oltalmunc,
Félec, ellensegtvl
Leszen ustromlasunc.

9.
Ránc tátotta torkát
Minden felől az tar,
Mindenestvl fogvan
Elnyelnie akar,
Még orszagunkbulis,
Ki törleni akar,
Mert meg holt io Urunc
Kevesses az Magyar.

10.
Szegeny orszagunknac,
Vala oltalmara,
Ennec eszes voltat
Ket Czaszar czudalta,
Noha ü ioszaga
Soc karvallast lata,
De ez meltosagát,
Le nem szalletotta.

11.
Es az igaz hitnec
Meg maradasara,
Nagy gongya volt ennec
Szegeny orszagunkra,
Noha soc ellenség
Fente fogat arra,
Mert mind ezec ellen
Vedelmezni tutta.

12.
Hazánkban nagy szepen
Bekesegben laktunc
Senkitvl felelmünc
Es nem volt bantasunc
Mig az botot kezben
Tarta kegyes Urunc,
De nagy hertelenvl
Valtozec oltalmunc.

13.
O te bölcz es eszes
Kegyes sörény Urunc,
Az te holtod utan
Vallions s mire iutunc
Hogy illy veletlenvl
Tvled el maradtunc,
Mert mint az megh szedet,
Szőlőc ugy hagyattunc.

14.
Szep erős kv vara
Fenes palotaia
Im melly hertelenül
Gyászban beburula
Hogy ioltet Urátul
Arvaiul marada,
Soc feli nagy bu gond
Viszont megh uyula.

15.
Jutunc oly időre
Kölletnec Batthyani,
Mikor Tar szancsakoc
Kezdenc el iünj
Nemet fegyveressel
Bécz fele harczolnj
Soc raboc megh fogiac
Vtet ohaytanj.

16.
O átkozot nemzet
Gyakran vermet ástál
Magyar nemzetsegre
Mindenkor forrottal
Nyakra fore azon
Veremben szakattal
Az mellyet nagy sokszor
Az Magyarnac astal.

17.
Hogy ha Magyaroknac
Magva kezd szakadni
Vallion s boczkort kezdesz
Ackoron föl kötnj
Batorsaggal mezzősegre ala iarnj
Erős viadalban
Teörököket fogni.

18.
Mert nemet v magat
Oly igen ayanlya,
Hogy edes hazánknac
Lesz oltalmazoya,
De nem lepheti be,
Kurta az palastya,
Nem illic labara
Magyaroc boczkora.

19.
Bizony Szalasagis
Bar gyazban öltözec,
Gondviselőiétvl
Hogy hamard elvalec,
Addig ellensegtvl
Mert nem ustromlatec
Battyani Ferencztvl
Mig fenegettetnec.

20.
Nagy soc ellensegec,
Kic reanc törtenec
Es ha szinten ugyan
Reankis iüttenec
Okossaggal eleit
Tutta venni ennec,
Fogyatkozas nem let
Ebben v nepenec.

21.
Sót meg ellensegre
Ha nepet boczyatta,
Nagy szep szoval népét
Oly igen biztatta,
Ellenség hatalmat
Feieben rontotta,
Gyakran gyozödelemvel
Jart az v szarloia.

22.
Szegeny orszaguenak
Masodik bastiaia
Volt az igaz hitnec
Nagy erős oltalma,
Mert ha ellensegre
kezet ki niuytotta,
Ó győzedelemnec
Meg nem szeget szarva.

23.
Szerelmes hiveim,
Czyatozoi rendec
Az kik hegyen volgyőn
Ertem szenvedtetec,
Hot hideget ertem
Mindent el tvrtetec,
Az en io tetemet
El ne feleyczjetec.

24.
Kic nagy ohaytassal
Halalom szannyatoc,
En ki mulasomon
Nagy sirvan zokogtoc,
Idegen nep közze
Ti ne buidossatoc
Illyen gondviselőt
Istentvl variatoc.

25.
Bizony felőletec
Mast vigeztem volna,
Hogy ha az Ur Isten
Azt engette volna,
Közzületec ell ki,
Nem szolitot volna,
Én hazámnak többet
Szolgalhattam volna.

26.
Sirvan kialczatoc
Menyben föl Istenhöz,
Hayczya v füleit
Ti könyörgéstekhez,
Légyen kez mindenkor
Az megh segeteshez
Nyullyon mastha kezzel
Ti ellensegtekhez.

27.
Az en halalomon
Meg ne rettenyetec
isten hogy ily hamar
El ven közületec
Mert probalni ackar
Ezzel v bennetec
Segetseget megh nem
Vonsza ti tvletec.

28.
Mi nem vet titeket
V mingyart praedara,
Nem haragzik sokka
Az v fiayra,
Noha egy kevesse
Haragyat mutattia
De az ellensegnec
Horgot vet szaiaba.

29.
Az ki Aegyptombul
Ü nepet ki hozta
Hatalmassan vket
Mindenvt hordozta
Annac az Urnac mast
Sem kisseb hatalma
Gongya vagyon neki
Keves magyarsagra.

30.
Teys viszont penigh
Szerelmes szep hazam,
Nagy gyazban hagyalac
Vilagos palotam
Kiben nagy soc gondban
Vgyan meg batyattam,
De reatoc nezve
Vgyan megh uyaltam.

31.
Isten ti veletek,
El valom tvletec
Mert ha szinten földön
Laknom engettetnek,
Mind azert hozzatoc
En hatra nem terec,
Mert Istennel eöröc
Dichössegben elec.

32.
Niugosza az Isten
Ü szent orszagaban,
Es megh koronaza
Eörök boldogsagban,
Reghi szent Attiaknak
Eő tarsasagokban,
Az szent Angyaloknac
Ü vigassagokban.

33.
Ezer hat szaz es az
Huszonötödikben,
Ira ez verseket
Köservssegeben
Ü szegeny hazayat
Szana mindezekben,
Oltalmazza Isten
Sok veszedelemben.

Finis

Andreas Pelsőcj
Transylvanus.

Cantio Secunda.

1.
Ad notam Halgasd meg Istenem.
Az en szomat kerlec masz meg
halgassatoc
Az kic magyaroc vattoc
Az ti orszagtokrul
S megmaradastokrul
Tiis ugy gondollyatoc
Mert megholt uratoc
Kihez folyamtatoc
Isten utan biztatoc.

2.
Szemünkel iol lattyuc
Megtapasztalhattyuc
Raytunk Isten haragia
Hogy szegeny orszagunc
Edes tartomanyunc
Puztul mind naprul napra,
Mert Isten mi tülünc
el veve elölünc
Gondviselönc ki vala.

3.
Nam czyac egy oraig
Nekünc nem adatic
Hazankban nyugodalmunc
Mint az ki fövenyen
Hazat czinal iegen
Orszagunkban ugy lakunc
Az eggic siralom
Masikat ot eri
Sohul nicz nyugodalmunc.

4.
Az ezer es hat szaz
Huszon ötödikben,
Hogy irnanac enniben
Soc karvallas utan
Az mi kegyes Urunc
Volna nagy czyöndessegben
Nagy hirtelenseggel
El vala mi tülünc
El nyugovec Istenben.

5.
Gyazt hagya minekünc
Hogy el vála tülünc
Mert uala erossegünc,
Mert soc inseg közöt
Eo velünc szenvedet
Volt tündöklő tükörünc
De mar ellensegünc
Batrab mi ellenünc
Örüli veszedelmünc.

6.
Szertelen közel iüt
s Ugyan kőzben fogot
Ket felől ellensegünc
Ki akar törleni
El akar fogyatni
Vegezest tet felölünc
De te nagy ur Isten,
Roncz meg tanatczyokat,
Legy inkább mi mellettünc.

7.
Azert ti Magyaroc
Erre mit szollotoc
Mert megholt io Paistoc.
Hogyha napkeletrül
Auagy penig delrül
Ellenseg iün reatoc
Mert ha szemben mentec
Nekic mit feleltec
Tanaczyot kitül kertec.

8.
Gyülest ha tettetec
Es mit vegeztetec
Bottyanihoz mentetec
Nagy szep beszedeckel
Az mi kegyes Urunc
Tanaczyot adot nektec
Az ellenseg ellen
Batorctot szepen
Föl vette ti igyetec.

9.
Orozlan modgyara
Vigyaz ellensegünc
Az mi veszedelmünkre
Es mikent az farkas
Föl tatotta torkat
Keszült iuh elnyelesre
Igy mi ellensegünc
Siet el iünie,
Az mi veszedelmünkre.

10.
Sőt mar orszagunkban
Czyac tanacz adois
maid nem fog talaltatni
Ki szegeny hazankert
Mi ellensegünknec
Batran merne szollani
Felelmes igyünkben
Ellenseg ranc iöven
Tudni bátoritani.

11.
Bennünk maid el fogyacz
Ellenseggel rontacz
Fölseges nagy Ur Isten
Ily patronusokat
Es oltalmazokat
Hogy veszész el hirtelen
Boszu allasodat
Akarod mutatni
Talan te neped ellen.

12.
Azert nagy Ur Isten
Miert keseretel
Minket illyen hertelen
Hogy kegyes Urunkat
Es mi gyamolunkat
Elveved ily hertelen
Ne had ellensegnec
Hazunkat elnyelni
Mert igen erőtelen.

13.
Teis meg siratod
Taland iovendőben
Grecz tartomany Urunkat,
Mert mig Bottyani elt
Az rablo nemzetseg
Nem banta hatarodat,
De ezutan iobban
Kit Isten ne adgyon
Meg keresic hazadat.

14.
Inkab iob let volna
Nagy soc szamu nepnec
Ez vilagbul ki mulni,
Hogy nem mint hazunknac
Gonduiselőietul
Ily hertelen el ualni,
Ki ellenseg ellen
Nagy gyozedelmesen
Meg tudta oltalmazni

15.
Az ellenseg karan
Nem örült rabsagan
Ha ő esetit latta,
Inkab kegyesseget
Nagy irgalmassagat
ű hozzajoc mutatta,
Abbul meg ielentuen
ű veszedelmeknec
Hogy ü nem volt az oka.

16.
Nagy szantalan sokszor
Ellenseg mindenkor
Czvalardkodot környüle
Mint kegyes Urunknac
Mi gondviselőnknec
Hogyha veget erhetne
Mi nemzetsegünket
Mi hitünkel eggyüt
Ez földrül ki törlene.

17.
Immar iol lattyatoc
Az mi orszagunknac
Czyak az szelin lakozunc
De az ellensegtül
Ugyan meg ottannis
Nem lehet nyugodalmunc
Ha eztis el vesztyüc
Ezeknec utanna
Hol leszen mi lakasunc.

18.
Fegyvertül ehsegtül
Soha meg nem szünic
Lam mi szegeny orszagunc
Mikint amaz törsöc
nem gyarapodhatic
Aga leczyapdozastul
Szinten igy orszagunc
Meg nem epülhetis
Szantalan puztasagtul.

19.
Egyfelől oztozic
Szegeny orszagtokkal
Ti Nemet nem tarsatoc
Nagy gonduiseleset
Ayanlvan tinektec
De nem igaz paztortoc
Mert az iövedelmet
Varia az fizetest
Nem gondol ti reatoc.

20.
Regi Magyaroknac
Hol vagyon azoknac
Győzodelmes hatalmoc,
Kiknec fegyverektül
Feltec ercicktül
Zantalan tartomanyoc
Ime mast, lattyatoc
Magyarok kik vattoc
Hogy mire jutottatoc.

21.
Elhagya mastannis
Titeket bizonnyal
Egy kegyes oltalmatoc,
Kinec kimulasat
Es az eo halalat
Meg sirattya Orszagtoc,
Mert ha az ellenseg
El iün ti reatoc
ellenec mit szollotoc.

22.
Noha ellensegünc
Hizelkedesevel
Czyalárdkodot környülő
Hogy mi orszagunkban
Haborut verontast
Vizha vonyast szerzene
De eszessegevel
Czyelekedetivel
Ez le czyöndeszetette.

23.
Czyalardsagat hiszem
Immar iol tudgyatoc
Ez czyalard nemzetsegnec
Menni nagy soc fartelt
Gondolt es soc veszelt
Mi szegeny nemzetünknec,
De felec vegreis
Az törbe eytenec
Ha hiztec beszedeknec.

24.
Remensegünk kivül
Megseget az Isten
Czyac hozza folyamdgyunc,
Sok karvallásinkbul
Minket ki szabadit
Ha hozza fohaszkodunc
Ha it elvesztyükis
Mi szabadsagunkat
De menyben lesz lakásunc.

25.
Vallyon ez előttis
Mi szegeny hazánknac
Ki volt oltalmazoia,
Ha az ellenseget
ű mi reanc hozta
De viszha fordetotta
Mert noha meg kesert
De ü meg szabadet
Czyac kialtczyunc hozzaia.

26.
Latvan hazaianac
Szantalan esetit
Es nagy soc veszedelmit,
Soc ellenseg közöt
Kivannya mindenben
Istennec segedelmet
Keriüc az Ur Istent
megmarat Fianac
Nevellye szerenczyeiet.

Andreas Pelsőczi

Eredetije egy harminc oldalas duodec alakú papírfüzetben.

359.

1625 körül.

Tőtőssy Gábor levele valakihez, melyben megküldi Batthyány Ferenc sírfeliratának tervezetét.

Heu quem stemma solo priscum decoravit Auorum
Annos qui Pylios uivere dignus erat,
Concidit; Heu columen Patriae FRANCISCUS in aevum
Gloria Bottianidum, fax, jubar atque decus;

Qui meruit comitis comitatus fungier almi
Offitio Sopron, gentis Atleta suae
Cis partes Istri sceptro, dextraque regebat
Dum generalis obit inclytus ipse vices
Induperatores pro consultore potentes
Fernandus, Matthias hunc habuere virum,
Quin fuerat dotatus agazonis hicce magistri
Munere, fatalis iam tenet urna brevis
Vidit olympiadas denas et quatuor annos
Pensa cadunt vitae, mens petit astra poli.

Zolgalok kegyelmednek; En az mint hertelenseggell erkeztem ell uegeztem az uersekett, utol zor ahull irtam olympiades ött eztendött tezen, tizer ött, ötuen eztendő az negietis hosza irtam, ugi hogi ötuen negi eztendőt foghalal az menni vdös uoltt szeghen Vr, az minth kegyelmed mondotta. En szolgalok kegyelmednek

Gabriel Theothőssy manu propria.

Eredetije fél ív papíron.

360.

XVII. század első fele.

Valami prédikáció félének töredéke.

De hogh nem lacz dolgodhoz.

En ÿol lathom mÿnth eled az wÿlagoth, merth the kedwez kÿlemb kÿlemb faÿthalansagnak hogh kÿ mÿath el wezthed az mennÿorzaghnak.

Megh wthalad kÿk the neked ÿo thanachoth adnak es ÿelennen theged belchesegre thanÿthnak nÿnch foganattÿa the benned semÿ jozagnak.

Erkewlchedrewl faÿthalan newezhethlek, dolgaÿdrol okthalannak ithelhethlek, azert theged. pokolthwl en ÿghÿn felthlek.

Thekÿnch hathra, am wthanad rethenethes halal es Isthennek haragÿa feÿed feleth al, labad alath pokolnak thorka thaÿthwa al.

Rethenethes iffÿwsagh atzhÿnen elethed mÿnth mendergew feÿemeth ÿegethed es nagh sokzor lelkemeth bÿnben sÿthed.

Jaÿ thenecked, ha nem gondolz ÿol igedrewl, merth maÿd weznek erews zamoth elethedrewl thellesseggel megh fÿzech mÿnden bÿnedrewl.

Wed ezedben kÿ theremtheth ez ÿl zepssegre ekessÿtheth az ewnen zemÿlÿre azerth nekÿ tharthozol nagh thÿzhessegel.

Sokzor walaz nagh zegenth dolgaÿdban, merth aprossagh zemeÿdeth tharchÿa homalban bolond keppel leleczzel nagh sok gonozban.

Chÿlagodoth fenÿthwl meg fozthattad angÿalÿdoth the mellwled el wadÿthad, iffÿwsagnak zep wÿragath sarban thopotthad.

Ha nem feled theremthew ÿsthenedeth, de chak nÿzned az thÿnen thÿztessegedeth, ne alaznad ÿo hÿredeth es ÿo newedeth.

Eredetije fél ív papíron.

361.

Év nélkül. (1625 körül.)

Ventei Jakab iskolamester levele valószínűleg Batthyány Ferenchez.

Mivel esztendeje eltelik, elmegy inkább prédikátornak és helyébe majd Paulidesz uram szerez egy jó mestert. Kéri fél évi hátralékos fizetségét, tizenharmad fél forintot, melyre szüksége van, mert azon egy prédikátornak való dolmányt akar szerezni.

Eredetije fél ív papíron.

Alazatos szolgalatomat ajanlom Nagÿsagodnak mint kegÿelmes Uramnak, algÿa mógh Isten jo szerenczes es boldogsagos hoszu elettel Nagysagodat mind az Nagysagodhoz tartokkal egÿetómben etc.

Nagysagos kegÿelmes uram, kenszórittetem alázatossan mógh talalnom Nagÿsagodat, mint kegÿelmes uramat, mivel hogÿ az en esztendóm immar majd el telik, ugÿ mint octobernek elseő napian, igyekózetóm vagÿon azon, hogÿ praedicatorsagot vegÿek föl, ha olÿ locust talalhatok ninczenis modom hogÿ maradnek, mert nincz praedicatorunk kitwl enis neha tanulgatnek egÿeb dolgaim kózótt, más, azonis szivemnek nagÿ fajdalma vagÿon, hogÿ az Istennek igeie nem hirdettetik kösztwnk. Harmadik dologh kegÿelmes uram azis all elóttem, hogÿ en also Magÿar orszagban laktam, az cantussal azon forman szoktam elni, mint ott elnek, az mint itt Istenben el nÿugott szegenÿ Beÿthe uraim eltenek ahoz nem szoktam, lam kegÿelmes uram vannak Pápán io ifiak, Nagysagod valamellÿet kevan azok kózzwl mógh kwldik Nagysagodnak, mégh az idó alat irathat oda Nagysagod, es tudom aszt nÿlvan, hogÿ az Nagysagod kedveiert Paulides Uram Nagysagodnak io mestert valaszt; Nagÿsagodnak mint kegÿelmes Uramnak alazatossan kónyórgók, hogy ha en Nagysagodnak kedve szerent nem szolhalhattam volna, Nagysagod ennekóm mógh boczaszon. Meghis kegÿelmes uram Nagysagodnak, mint kegÿelmes uramnak alazatossan kónyórgók ezon, vagÿon kegÿelmes uram megh hatra fél esztendói penz fizetesóm, tizón harmad fel forint, melÿre bizonÿ fólótte nagÿ szwksegóm volna, Nagysagod adassa mógh kegÿelmes uram, had tudgyak magamnak szórzeni egy praedicatornak valo dolmant, mert mindón ruham scholaris vagÿon, mellÿet Nagysagod velem czelekódven, mógh elók Istent

imadok Nagysagodert. Kegyelmes valaszt várvan Nagysagodtul, Isten sokaigh tarcza es eltesse Nagysagodat.

Nagysagodnak

szegenÿ alazatos szolgaia
Ventei Jakab
schola Mester

362.

Év nélkül.

Tiszinai Mihály prédikátor kérvénye úgy látszik Batthyány Ferencné Poppel Évához.

Írja, hogy hamisan vádaskodnak ellene és csak azért akarják elbúcsúztatni, hogy így hátralékos járandóságát ne kelljen megfizetni.

Eredetije egy ív papíron.

Tekintetös Nagÿsagos kegyelmes asszoniom. Eöröckéualo alazatos szolgallathommath aÿanlom Nagysagodnak mint kegyelmes Aszzoniomnak az fölseges Vrr Istentül kjuanok Nagysagodnak ez vÿ esztedőben mjnden iokat keduessen es boldogul megh adatni.

Touabba Nagysagodath köniörgessömben kelletek megh talalnom, miuelhogi ez elmult időghben az én halgatoim, az Nagysagod jobbadgi közül ennÿhanian okk nelkül reám megh haraguttak uolt es Nagysagodnak hamissan ream panaszoltanak, az meli okk nelkül ualo panaszt meghertuen, Nagysagod irtt uolt ennekem böchiülletess leuelet ugi hogi azokkal az ream uadolt szömélliekkel Nagysagodhoz meniek, én az Nagysagod parancholattiara es hiuassara kez lettem uolna mindgiart Nagysagod előt comparealni, de az föliül megh irt szömelick nem akartak el iönnÿ, mind azon altal en Nagysagodhoz el iöttem uolna, de az hoszu betegsegh miat nem iöhettem: Senior Vramis haromszer particularis Sinodust hirdettött es az attiamfiak eözue dgiülleköztek, hiuatta az föliül megh irtt /reám uadolo/ szömelieket, hogi az mit tudgiak ream panaszolni, iambor megh hit szömeliökkel bizonechak es mindgiart abbul töruenÿ es satisfactio leszen, de semi keppen egyczer sem akartanak comparealni az töruenre.

Annakokaert köniörgök Nagysagodnak minth kegielmes Patrona Aszzoniomnak, az Isten után Nagysagodban uagion minden bizodalmom, Nagysagod ne higie az eő hamissan ream ualo uadolassokat, mert lattia az Vr Isten hogi nem uagiok semmibe uetkes, mert immaron tizen eötth esztendeie leszen maid hogi Nagysagod szárnia allat Tissinaÿ ecclesiabeli faranak szolgallok es ha egi penz ára kár köuetközöt az ecclesianak tőlem, tiz annÿual tartozam: hanem Nagsagos Aszzoniom ez az oka hogi ennekem ki eöt s ki 8 esztendőbeli jöuedelmemmel adossak es azért buchut akarnanak adni es az en fizetessemeth semmiue tennÿ, ha Nagysagodh külömben nem hiszi, uegere mehet Nagysagod, mas iambor köröztien praedikator és fő ember Vraim által.

Az kegielmes Vrr Isten sokaigh eltesse Nagysagodath; minth az Nagysagod szerelmes gjermekiuel es böttswlletes Vdvara nepeuel egietemben, Amen.

Nagysagodnak

alazatos szolgaia
Tissinai Mihál Praedikator mpria.

Kívül: Supplex libellus.

363.

Év nélkül.

Mihály szentmiklósi prédikátor szőleje után a hegyvám stb. elengedését kéri.

Eredetije negyed ív papíron.

Alazatos szolgalatomath aianlom Nagysagodnak mint kegelmes Uramnak, az attia Isttentül kiuanom Nagysagodnak testÿ es lölki jókatt megh adatnÿ nagÿ boldogül, mind az Nagysagodhoz tartoszandókal együttömben.

Nagysagos kegelmes vram, chak erről kölletek Nagysagodat az en kis konnÿergőh leuellemmel mágh tallanÿ, hogÿ ez iden uettem Zent Miklosÿ Hegÿen uallamÿ kis püzta szolloczkett es annak hegÿuamiaual es az töb igassagaual ados uagÿok Nagysagodnak, mastan keues lett raÿta, Nagysagodnak könnÿergek allazatosan engedgee megh Nagysagod mastan kÿertt az Vr Isten megh algÿa Nagysagodat hoszü es egesegös ellettel mind az Nagysagod szep magszatÿual egetömben. Euel az jo Isten tarchön es eltesö sokaigh Nagysagodatt.

Nagysagodnak szegenÿ szolgaia

Szent Mikllosÿ lolkÿ tanitoÿa
Mihalÿ Predÿkator

Kívül: Allazatos konÿerges Nagysagodhoz.

364.

Év nélkül.

Valamely vármegye prédikátorai nevében S. Antal levele Petreczy Miklóshoz Kasza vár urához.

Hosszasan fejtegetve álláspontjukat a vallás dolgában, ügyüket a pozsonyi országgyűlésen való pártfogásért figyelmébe ajánlják, mert hiszen az ellenfél már előre hirdeti a győzelmet.

Eredetije egy ív sűrűn teleírt papíron, kívül gyűrűs zárópecséttel, melynek címerpajzsa fölött A. S. betűk látszanak.

Generose domine et patrone, nobis observandissime. Gratiam et pacem a deo patre et domino nostro Jesu Christo, vestrae G. do. precamur et nostra offitia humilime commendamus etc.

Accepimus etiam do. vestram G. profecturam ad comitia Pozonium, cui precamur a deo optimo maximo foelix iter et reditum ad suos.

Varii rumores sparguntur de istis comitiis et videntur adversarii ante victoriam iam canere triumphum. Existimare enim caesarem, dominum nostrum clementissimum, futurum a suis partibus, cuius fracti authoritate facilese posse subiugare partem nostram. Sed confidimus Deum a nostris partibus futurum irrisurumque et irritos facturum conatus Baalitarum, qui magno conatu et animo propugnant, non gloriam dei, non puritatem doctrinae, sed suas constitutiones et idolomanias, tintinabula, templa, vasa, cereos, organa, cantus, murmura, signa, imagines, vestes, altaria, incensum, tonsuras, circullos, aspersiones, processiones, indulgentias, peregrinationes ad excelsa divorum, purgatorium, jeiunia hypocritica, delectum ciborum, ornatum templorum, primatum papae, magicas consecrationes herbarum, missas privatas, vigilias, rosaria,

vota nonnorum, nonnarum et clericorum, invocationes hominum mortuorum, fidutiam in opera superaerogationis /sicut a D. Luthero recensentur/ et mille alias adinventiones, quibus frustra colitur Deus /Math. 15./. Nec putamus caesaream maiestatem confessionem Augustanam, olim Carolo V. Romanorum imperatori Augustae exhibitam, impediturum, quam etiam suae caesareae et regiae maiestatis avus et pater faelicissimae recordationis imperii statibus et istius quoque inclyti regni civibus et civitatibus pacifice et libere praedicari permiserunt et sic paci in imperio et in suis regnis cum magna laude sua /dicti pacifici/ consuluerunt. Et confidimus etiam suae maiestatis animum eo directum esse, neque suo patrocinio ad futurum episcopis, non de regno Christi contra Sathanam pugnantibus, sed de suo ventre et praebendis anxie laborantibus et solicitis, publicamque pacem turbantibus, quasi non sit antea bellorum et turbarum in regno satis. Belli homines quos cum veritas evangelica seu gladius spiritus deficit, ad brachium saeculare decurrunt et volunt perumpere, suamque idolomaniam et mille superstitiones stabilire. Talia arma semper fuerint hypocritarum, ut testantur exempla: pharisaeorum contra Deum, contra apostolos, arianorum contra catholicos, tempore Valentis imperatoris Ariani etc. Nostra quoque aetas vidit et experta est varias technas adversariorum contra nostram partem, sed frustra laborarunt, ut exitus ostendit. Et Deus, misericors pater, semper dedit ecclesiae suae in genere et in specie aliquos pios Abdemelechos et Abdyas. Ita nunc quoque confidimus ad futurum suae afflictae ecclesiae et excitaturum aliquos pios principes seu heroes huius turbulentissimi regni, qui suis consiliis et studio irritos facient conatus hypocritarum, caesarisque animum ad pacem dandam ecclesiis quae Augustanam confessionem sequuntur inclinabunt, ut conscientiae nostrae saltem pace frui queant, cum pacem nostra Hungaria et corpora habere non possunt, id ut fiat, Deum ex totis pectoribus oramus. Et profesto decet omnes heroas huc totis viribus incumbere, ut sit praecipuus et primus actus de regno dei quaerendo et de puritate doctrinae evangelii, legitimoque usu et administratione sacramentorum conservando. Sic caetera negotia ad regni pacem et commodum pertinentia optatum sortiri poterunt finem, sicut dicitur: primum quaerite regnum Dei et justitiam eius et sic caetera adiicientur vobis. Item pietas habet praesentis et futurae vitae, promissiones et ad omnia est utilis. Quanti sunt clamores, quanti tumultus, deus bone, de bonis praesentibus iisque caducis et momentantis quanta certamina de vana gloria mundi! At valde paucos est invenire, qui episcopis dormientibus, terrena curantibus, vel idolomanias propugnantibus de verbo Dei pure praedicando et sacramentis legitime administrandis essent solliciti. Cum tamen sciamus tantum Evangelium esse potentiam dei, ad salutem omni credenti, illudque unum esse necessarium et optimam partem nostram, nunquam a nobis auferendam, quia verbum Domini manet in aeternum, reliqua omnia transibunt. Hoc verbum evangelii, si nobis auferri vel contaminari humanis constitutionibus patiemur, tolerabilius erit in die juditii Sodomae et Gommorrhae, quam nobis? Praestat ergo amittere potius omnia et vitam ipsam, quam se verbo salutis sinere fraudari; Regnum (inquit Dominus) Dei unum patitur et violenti (non somnolenti, socordes) rapiunt illud. At nostri antagonistae nihil minus volunt videri, quam verbum Dei oppugnare, imo, ut audio, illos parum solicitos esse de Augustana confessione, modo illam illi profiteantur, qui a se uncti et rasi sunt, expellanturque illi, qui vel Wittebergae vel alibi in repurgatis ecclesiis sunt ordinati. Hic si illis christianus magistratus morem gereret necessum foret multos parochos in isto regno evangelium pure docentes cum uxoribus et miseris liberis in exilium abire et loco illorum habere et ferre istos nuncios a sancta sede (si diis placet) missos cum vertice raso et magico (sacro debebam dicere) oleo delibutos ad offerendum Corpus Christi pro vivis et mortuis, et ad audiendas confessiones ordinatos, nam teste D.[omino] Luthero duo haec offitia tantum conferuntur ordinatis, ab episcopis. Hoc si obtinebunt maiora et plura paulopost postulabunt, principiis igitur obstandum. Quod si genus doctrinae

videntur admittere, cur etiam petrem ferre recusant? An Augustanae confessionis viris erunt petendi ab adversariis suae doctrinae pastores? pastores /ut ait Phillipus Melanthon/ a lupis? minime, vel ergo episcopi suum faciant offitium et pure doceant evangelium neque ordinandos ad offerendum Corpus Christi pro vivis et mortuis astringant, nam illud offitium solus sibi vendicat Christus, qui una sui oblatione consumavit in perpetuum sanctificando. Heb. 10. Neque cogant ad impossibilem coelibatum milleque alias superstitiones Romanensium. Et nemo illorum ordinationem fugiet vel contemnet, quod si, hoc facere non dignantur, ne ferant moleste si cives verae ecclesiae a suis commembris, repurgatis ecclesiis, petunt pastores, quos defendere legitime ad causam evangelii omnino pertinere sciant pii magistratus.

Probent adversarii papam /qualis nunc est/ cum sua caterva episcoporum, cardinalium, canonicorum, monachorum et ad id genus suarum creaturarum et larvarum esse veram ecclesiam vel catholicae ecclesiae filios, tunc facilis erit consensus? At quando hoc probabunt, ad callenndas videlicet graecas, vel quando mulgetur hyrcus. An illi sunt dicendi ecclesiae, qui manifesta idola defendunt? qui evangelium suis constitutionibus contaminant, explodunt, meritum Christi suis meritis irritum faciunt? qui eum unicum magistrum audire nolunt, qui nos propter utriusque speticı usum haereticos vocant, qui christianos propter honorabile coniugium, propter solius dei invocationem, propter articulum justificationis /ubi docemus: nos gratis, per redemtionem, quae est in Christo Jesu, per solam fidem justificari et salvari/ excommunicant, in exilium pellunt, bonis omnibus spoliant, (23. Quaest. 3. Cap. Si ecclesia Serm. de omnibus Sanctis 3 Sent. cap. 35.) occidunt, comburunt, anathematizant? Minime. Dicat Chrysostomus: Si ecclesia vera est ipsa est, quae persecutionem patitur, non quae facit.

Dicat Augustinus: Catholica Mater Ecclesia per totum orbem longe lateque diffusa, in ipso capite Christo Jesu edocta, contumelias crucis et mortem didicit, non temere, magis magisque roborata est, non resistendo, sed perferendo.

Item Damascenus: In universam terram evangelium praedicatum est, non balistis, non armis aut bellis adversarios devincens, sed pauci, nudi, pauperes, illiterati, verberati, mortificati sapientibus praevaluerunt. An non hic palam fit discrimen inter veram et falsam ecclesiam? Nos persecutionem patimur, nos excommunicamur, pellimur, occidimur, at econtra nullum nos papistam occidimus, sed admonitum bis terve, si non vult resipiscere sinimus abundare suo sensu. At isti potius blasphemos, Judaeos et Turcos ferre possunt, quam Lutheranos Christianos. Istinc ergo vocandi sunt: Sponsa Christi, Columna veritatis? Absit imo anathema contrarium evangelio afferentibus. Sed ne paucis finiamus, addemus juditium D.[omini] Lutheri, summi theologi et repurgatoris nostra aetate, quid ille de istis episcopis scripserit: (2 Tom. lat. Witte. fol. 331.) Verba enim eius sunt: Episcopi, qui non docent purum verbum Dei, non minus sunt fugiendi, quam Sathanas ipse. Item: Vis, inquit, uno verbo dicam, quid sint episcopi moderni: Sunt lupi, Tyranni, proditores, animicidae, monstra orbis, terrae pondera, apostoli Antichristi, ad perdendum orbem et extingvendum evangelium sculpti et facti. Item: Per Christum te oro mi lector: Nihil te moveant cardinalium, (fol. 264 ibidem.) episcoporum, paparum infulae, pilei, mulae, gemmae, familiae, aurum, purpura et universus ille fastuosissimus impiorum hominum fastus, imo Spiritui Sancto crede: Non sunt illi episcopi, sed idola, larvae, monstra et portenta irae dei, qui ne cogitant quidem de ullo episcopi offitio, sed sunt duntaxat animalia ventris et gulae, saginati ad victimam aeterni juditii dei. Nos /inquit/ authoritate Spiritus sancti libere pronunciamus: Vos esse idola mundi, qui titulo ac nomine episcoporum violenter arrepto, et legitimis episcopatibus extinctis adversarii sitis novissimi Christi et ecclesiae eius. Sic nos de vobis et judicare et sentire cogit Spiritus in Paulo episcopos constituens. Cum nihil sit dissimilius et repugnantius episcoporum statui, quam vester larvalis et plusquam mundanus status, taceo cetera. Sed quorsum haec?

ut videlicet optimi cives regni huius intelligant: Habuisse nos justam causam ab illorum ordinibus et toto idololatrico eorum ministerio abstinere et extra regnum apud christianos superattendentes seu episcopos ordines quaerere. Usi sumus hac in parte consilio D.[omini] Lutheri, qui scripsit (Tom. 2 lat. Witteb. fol. 391.) peculiarem librum ad Bohemos hac de re, cuius titulus est: Dehortatio a suscipiendis ordinibus papisticis, ubi inter caetera scribit: Hoc inquit, merito exhorrere debet, quovis quis Christum amat et quidvis potius pati, quam ordinari sese a papistis, que omnia in istis ordinibus summa et impiissima perversitate geruntur et aguntur. Item: Per ordines illos neminem coram deo fieri sacerdotem, aut ministrum, sed meram larvam mendatii et vanitatis. Et haec itaque sunt /inquit/ quae non solum vos Bohemos, sed plane omnia pia corda merito debent movere, ut quidvis aliud patiantur, quam istis sacrilegis ordinibus faedari. Atque hi /inquit/ qui hactenus ordinati sunt, doleant sese sic fuisse per mendatii larvas illusos, sed nunc, cum res cognita manifestetur amplius ludendus et irridendus Deus non est, sed fugiendae sunt larvae istae mendatiorum, ceu pestes ceterrimae animarum etc. Et paulopost dicit: Jam non est quaestio, an liceat a papisticis sacros ordines petere vel accipere, sed definita sententia est: Nusquam minus ordines sacros conferri aut sacerdotes fieri, quam sub regno papae: Quare hic fidei conscientia nos urget non sub anathemate Dei caveamus ab illis ordinari et plane salutis nostrae ratio cogit necessario ab illorum execratis et damnatis ordinibus abstinere. Vae enim illis, qui huic adversario dei et Baalpeor sese initiaverint iam scientes et prudentes. Taceo reliqua. Phylliphus etiam Melanthon in epistola ad Bohemos scribit: Ordinatio /inquit/ petenda est ab eo coetu, qui puram doctrinam, ideoque claves regni coelorum habet, valde enim absurdum et periculosum est, si quidem a lupis petantur pastores: Ecclesia semper habuit jus, ut idoneos deligeret pastores, atque ita fuisse Nicaeae decretum, qui vero sic erant electi et explorati, confirmati fuerint ab iis, qui piis ecclesiis praeerant; Item idem: Ab episcopis, qui palam sunt hostes evangelii et idola defendunt, non est petenda ordinatio. Haec ille. Nostri episcopi, licet crudelitatem Italicorum et Hyspanicorum episcoporum non imitantur, tamen porro defendunt idola et ordinandos ad mille superstitiones cogunt. Corinthio Jam quia vox divina jubet fugere idololatriam, exire e Babylone /Apocal. 18./ ne participes simus delictorum, neve de plagis eius accipiamus, voci divinae nos obsecundare oportuit, qua nos coram deo et omnibus piis satis excusatos esse putamus, quod ordines pontifitiorum speverimus. Deo itaque nostram causam committimus et pium magistratum pro patrocinio humilime rogamus. Vestra g. do. saepe solita est facere mentionem illustrium et magnificorum dominorum Batyanÿ, Nadazdÿ, Rewajorum etc. quos a constantia in confessione verae religionis commendare non cessat. Nunc esset tempus, ut se viros exhibeant, si de religione erit certamen, aderunt suo suffragio praefatis magnifici et illustres heroes dominus comes a Salmis, dominus Banffy, d. Zriny, do. comes Trinchiniensis, d. Ballasza et multi comitatus etc. quibus post Deum omnipotentem causam evangelii et nostram ordinationem commendamus: (Psal. 28.) Afferte hic filii fortium Deo gloriam et fortitudinem. Aperite portae capita vestra et introibit rex gloriae, psal. 23. Cum his dominationem vestram g. deo commendamus et feliciter valere cupimus.

Do. V. G.

addictissimi
Ministri ecclesiarum in comitatu hoc
existentes etc.
Antonius S.

Kívül: Generoso ac egregio domino Nicolao Petreczÿ, domino in Kasza etc. domino et patrono nobis observandissimo.

365.

Év nélkül.

Bejthe Imre özvegye Hatvani Kata vagy Batthyány Ferenctől, vagy fiától Ádámtól némi gabonát kér.

Eredetije fél ív papíron.

Nagyságodnak minth kegyelmes vramnak alazatos szolgalatomat aÿanlom, algÿa megh az Vristen Nagysagodat io egesseges es bodogsagos hozzu élettel, mind az Nagysagodhoz tartozandokkal egyetemben.

Erről kölleték Nagysagodat könyörgő leuelem által megh talalnom, könyörgök alazatossan Nagysagodnak minth kegyelmes vramnak megh emlekezuen Nagysagod az en szegenÿ Istenben el nÿugot vramnak Nagysagtok környwl holtigh hiuen es iamborul valo szolgalattÿarul illÿen fogÿatkozot allapatomban es kiualtkeppen illÿen takaro időben szegenÿ aruaimmal edgÿwt adatna Nagysagod valami keuess gabnat, lattÿa Isten Nagysagodat nem busitanam, de sem buza sem Ross hazamnal nints es minden nap piarczrul élek s nem győzöm el. Énnekem Isten vtan minden bizodalmam chak Nagysagtokhoz vagÿon. Nagyságodtul minden kegyelmes valazt uarok. Az Vristen sokáigh tartsa es eltesse Nagysagtokat io egessegben.

Nagysagod

alazatos szolgaloia
Az nehai Beÿthe Imre megh hagÿott eözuegye
Hatuani Kata

Kívül: Alazatos könyörgés.

366.

Év nélkül.

Bejthe Imre özvegye Hatvani Kata levele Batthyány Ádámhoz.

Kéri, hogy azon háznak árát, melyet tőle elvettek és amelynek helyén egy városi új ház épült, adja meg neki.

Eredetije fél ív papíron, melyben eddig Pázmány Péter, Sennyei István stb. levelei voltak becsomagolva.

Aldgia megh az Vr Isten mjnden iokkal Nagysagodat.

Kegyelmes Vram, Nagysagod bizoniossa lehet felcolco, hogi az en szegenj Atiam, az nehaÿ Hatuanÿ Ambrus mas vrak szolgalattia mellcol, az Nagysagod Istenben el niugott attiának hivatalliara el icöuén, teste szakadasaual es vére hullasaual hiuen es iamborul szolgalta mjnd holtig az Nagysagod eleit, mej szegenj atiam it az Nagysagod varasaban vet uolt egi kw házat hatuan egesz forint kész penzen, két ueg patiolaton es két paplanonn, melj hazat szegenj atiam holta után niomorult eözuegi aniamtul az Nagysagod Istenben el niugott attia el ueuen el rontatta es az helén az Nagysagod városÿ Vÿ háza épéttettetet, melj hazunknak az árra mjnd ez ideigis hatra uagion,

mjnek okaért Nagysagodnak alazatossan keönieörgeok, tekentuen Nagysagod az Istent es az en szegenj eözuegi allapatomat s aztis, hogi az en eleim az Nagyságod eleinek iambor szolgai uoltanak, io lelkÿ esmeretj szerjnt az haznak feolliul megh irt árrárul elegettessen megh, melj igassagnak szeretetiert az Vr Isten Nagysagtokat es maradeketis megh aldgia, melj keoniorgesemre Nagysagodtul kegyelmes valazt varok.

Nagysagod szegenj arua szolgaloia

Az nehaÿ Beoÿthe Imrenek megh hagiot eözuegie
Hatuanÿ Kata

Kívül: Az tekentetes es nagysagos groff Batthiánÿ Adam vrhoz alazatos keonieorgesem.

367.

Függelék

1591. július 6. Németújvár

Bejthe István németújvári prédikátor Supan György, Gersei Pető Pál katafalusi jobbágynak panaszára, mely szerint felesége Tóth Balázs katafalusi jobbággyal elszökött, megengedi, hogy magának más feleséget vegyen, a házasságtörő és szökevény asszonyt pedig csábítójával együtt az egyházból és a hívek gyülekezetéből kizárja.

Eredetije fél ív, itt-ott vízfoltos papíron, alul papírral födött, de elmosódott gyűrűs pecséttel. A herceg Festetics család keszthelyi levéltárában, Antiqua Miscellanea nro. 741. jelzet alatt.

Universis dominis, comitibus, judicibus, iuratis, patronis, praesidentibus et caeteris notitiam praesentium habituris salutem in Domino.

Significandum duxi vestris dominationibus, quod exacto anno circa tempore messis, venerat in conspectum nostrum colonus egregii domini Pauli Pethő de Gerse, Georgius Supan Kathafaluensis et cum gravi querimonia proposuerat coniugem suam ab ipso abalienatam, adhaesisse Blasio Thoth ex eadem Kathafalwa, colono generosae dominae, relictae viduae egregii quondam domini Andreae Pető et cum eodem aufugisse, rebus dissipatis et furto sublatis, tandemque, uti audivisset, etiam per quendam zanyensem inconsiderantem parochum copulatos, sese autem (Deo ipsi hocquoque iniiciente) amentem nonnunquam effici et summopere in hoc arduo casu socia thorali indigere, quae et rebus et valetudini ipsius adversa provideret, alias non sperare se posse vitam calamitosam ducere. Huius autem rei duos testes perspectos et sibi vicinitate adjunctos ex eadem Kathafaua adduxerat. Propterea ti huius misera sorte et dicto apostoli: si infidelis (inquientis) disced discedat. Et: non est alligatus frater aut soror alicuius impietati ferenda Propterea concessimus liberam authoritatem eidem Georgio Supan coniugen f[...]dam superinducere, illam autem fornicariam et desertricem una cum suo sed [...]tore ex ecclesia et caetu fidelium eiici iuxta ipsorum commerita. Cuius quidem rei in manifestum testimonium has literas nomine caetus ecclesiastici [...] concedendas duximus ad iustitiae et benae actae vitae Georgii Supan corroborationem.

Datis Vyvvarini mensis Julii sexto die, anno 1591.

Stephanus Beythe
praedicator m. p.